

DOCUMENT RESUME**ED 096 850****FL 006 519**

AUTHOR Kheang, Lin Hack; And Others
TITLE Contemporary Cambodian: The Social Institutions.
INSTITUTION Foreign Service (Dept. of State), Washington, D.C.
Foreign Service Inst.
SPONS AGENCY Defense Language Inst., Washington, D.C.
PUB DATE 74
NOTE 391p.; For related documents, see ED 066 094, ED 074
819, and FL 006 520-521 20402 (\$3.65)
AVAILABLE FROM Superintendent of Documents, U. S. Government
Printing Office, Washington, D. C. 20402 (\$3.65)

EDRS PRICE MF-\$0.75 HC-\$18.60 PLUS POSTAGE
DESCRIPTORS Audiolingual Skills; *Cambodian; Conversational
Language Courses; Cultural Context; *Language
Instruction; Language Proficiency; *Language Skills;
Pattern Drills (Language); Reading Instruction;
*Social Structure; *Textbooks

ABSTRACT

"Contemporary Cambodian" consists of seven parts: the "Grammatical Sketch," the "Introduction," four intermediate modules, and a Cambodian-English glossary containing all the words in the series. After completing the "Introduction," a student can study the intermediate modules in any order, since each serves as a partial review of the others. This module focuses on social structures. It contains 15 lessons and a Cambodian-English glossary listing all the words contained in both this book and the "Introduction." Each lesson centers on one topic which serves as the subject for reading and conversation practice. Lessons typically consist of two reading passages, a dialogue, 6-15 drills, vocabulary, and exercises called "applications," which reinforce analogy formation and give students a chance to use new words and structures. At least one of the reading passages in each lesson is taken from a Cambodian publication. The dialogues, drills, and application exercises are designed to prepare the student to discuss the kinds of topics suggested at the end of each lesson. Romanized script is provided only for those words for which the pronunciation is not evident from the spelling.

(Author/LG)

CONTEMPORARY CAMBODIAN

THE SOCIAL INSTITUTIONS

This work was prepared and published with the support of the Defense Language Institute, Department of the Army, United States of America.

By

LIM HACK KHEANG
MADELINE E. EHRMAN
KEM SOS

FOREIGN SERVICE INSTITUTE

WASHINGTON, D.C.

1974

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH,
EDUCATION & WELFARE
NATIONAL INSTITUTE OF
EDUCATION

THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRO-
DUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM
THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGIN-
ATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS
STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT
THE OFFICIAL NATIONAL INSTITUTE OF
EDUCATION POSITION OR POLICY.

DEPARTMENT OF STATE

ED 036850

FL 006519

**FOREIGN SERVICE INSTITUTE
BASIC COURSE SERIES**
Edited by
AUGUSTUS A. KOSKI

For sale by the Superintendent of Documents, U.S. Government Printing Office
Washington, D.C. 20402 - Price \$3.65

PREFACE

Contemporary Cambodian is an array of materials which includes a short reference grammar, an introductory module of sixty lessons, four intermediate subject-matter-oriented modules (of which the present volume is one), and a Cambodian-English English-Cambodian glossary which will present in a single volume all the vocabulary occurring in the total array of materials. The four intermediate modules are designed so that they can be studied in any order, depending on the student's interests and needs.

Contemporary Cambodian: The Social Institutions was produced by Madeline Ehrman, supervising linguist, and Kem Sos and Lim Hak Kheang, instructors in Cambodian, working as a team. Mr. Kem and Mr. Kheang selected the articles taken from printed sources and wrote the dialogues, drills, additional reading passages and exercises in Cambodian. The Cambodian script is primarily that of Mr. Kheang, though some was done by Mr. Keng Yonnara. Mr. Kheang typed the English language portions of the book. The Cambodian portion of the foreword was written by Mr. Kem and enscribed by Mr. Kheang.

Madeline Ehrman suggested many of the exercises, wrote the explanatory notes and provided the English translations. She prepared the vocabulary section for each lesson and compiled the glossary at the end of the book. Except as noted below, she proofread the entire volume.

Midway through the preparation of this volume, Ms. Ehrman was assigned to duty in the American Embassy in Bangkok, Thailand, a fact which imposed long lines of communication on her coordination with the co-authors. An inconvenience resulting from this was that the publication deadline did not allow time for the glossary to be sent to her for final proofreading. The function was carried out by colleagues on the FSI staff who do not share Ms. Ehrman's expertise with the Cambodian language. She is therefore not accountable if errors should be discovered in the glossary appearing at the back of the volume.

Since the team was separated by Ms. Ehrman's transfer, Mr. Kem and Mr. Kheang took major day-to-day responsibility for the writing of the lessons and the production of camera copy, with help when needed from Dr. Warren G. Yates, Chairman of the Department of East Asian Languages.

FSI is grateful to the Defense Language Institute, particularly to its Director, Col. James R. Koenig, and to Dr. Roy F. Fallis, Jr., Chief, Systems Development Agency, for support of this project.

James R. Frith, Dean
School of Language Studies
Foreign Service Institute

FOREWORD

Contemporary Cambodian, of which this volume is one part, is an array of materials consisting of the following:

1. A short reference grammar, called the Grammatical Sketch, which serves as a companion to the lessons.
2. The Introduction, which consists of sixty short lessons on general topics accompanied by reading passages and by taped drills, and comprehension passages.
3. Four intermediate modules on topics likely to be of interest or use to students of Cambodian. The present volume focuses on social structures; other modules treat geographic and economic topics, political and military topics, and everyday life and arts. A student who has completed the Introduction can study the intermediate modules in any order. After the first intermediate module, each subsequent module will serve as partial review for what has come before. Each module will take less time than its predecessors because of overlapping structures and vocabulary.
4. A Cambodian-English, English-Cambodian glossary containing all the words used in Contemporary Cambodian.

This volume contains fifteen lessons, and a Cambodian-English glossary containing all the words in this book and in the Introduction. The lessons in this volume are considerably longer than those of the Introduction. If this is the first intermediate module studied by a class, each lesson can take three or four days in an intensive course (six hours of classroom time daily). A non-intensive course will require proportionally more time to complete each lesson.

Each lesson has its own topic, e.g., social stratification within the household, about which students can expect to be able to read and talk by the end of the lesson. A typical lesson contains two reading passages, a dialogue, six to fifteen drills, a vocabulary, and a section of special exercises called 'application.' An effort has been made to give reading and speaking an equal emphasis in each lesson. In presenting the material neither should be neglected, since reading and speaking complement and reinforce each other.

The purpose of the reading passages are to increase reading fluency and to help supply conversation topics. At least one of the reading passages in each lesson (and often more) is an unedited text taken from a Cambodian publication. Notes are supplied to clarify difficult places in the unedited passages. Another device to increase reading fluency is to supply a romanized transcription only for words whose pronunciation is not evident from the spelling (such words are usually Sanskrit and Pali loans). Everything else is in Cambodian script.

Reading passages are taken from books and periodicals most of which were published after the overthrow of Norodon Sihanouk. Although in a few years the names and issues may have changed, the language and the types of situations described in the selection will be much the same. Thus, while the reading articles may not be current, the language used in them, their cultural background, and the type of writing will still be typical of what the student will meet in more current publications.

The dialogue, drills, and applications are meant to prepare the student to discuss the kinds of topics suggested by the cultural elicitation questions at the end of each lesson and to understand conversations about societies.

Discussions can take place both during study of the lesson and at its end. While certain exercises aim specifically at eliciting conversation, the teacher should be alert at all times for opportunities to encourage conversation. Anything in or related to the lesson, including reading passages, can be used as a starting point for conversation.

There are two types of exercises: drills and 'applications.' Drills aim primarily at improving fluency and pronunciation. Applications are meant to reinforce analogy formation and to give the student a chance to use new words and structures in different combinations and contexts.

អារម្ភកថា

វិធីករស្រុកក្នុងវត្តស្រូវសំរោង:

នេះជារឿងពិតប្រាកដដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងវត្តស្រូវសំរោង ៗ នៅក្នុងស្រុកស្រូវសំរោង ខេត្តស្រូវសំរោង មានភារក្រសាំង តំបន់ស្រូវសំរោង ៗ

សរុបរួមនឹងមនុស្សចំនួនច្រើនដែលបានចូលរួមក្នុងការងារនេះ

១. សក្តិបមន្ត

នេះជាអង្គបមន្តក្នុងវត្តស្រូវសំរោងដែលបានប្រើប្រាស់នូវវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ក្នុងការងារស្រាវជ្រាវនេះ មានការងារស្រាវជ្រាវច្រើន ដែលបានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ ៗ

២. ការប្រកាសនិយមន័យ

វិធីសាស្ត្រនេះនឹងបង្កើនការយល់ដឹងអំពីស្រាវជ្រាវក្នុងការងារស្រាវជ្រាវ ដែលបានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ ៗ

៣. ការហាត់

បន្ទាប់ពីការប្រកាសនិយមន័យ មានចំនួនការហាត់និយមន័យសម្រាប់ចំនួន អង្គបមន្ត ដែលបានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ ៗ

៤. អត្ថបទហាត់អាន

អត្ថបទសម្រាប់ហាត់អាននេះ ភាគច្រើននឹងត្រូវបានដោយស្របច្បាប់តាម
ភាគច្រើន និងទម្រង់ករណីដែលស្ថាប័នបានពិប្របចម្រុះហើយ ។ នេះអត្ថបទ
នេះ ខ្លះជាអក្សរពុម្ពនោះទេ ត្រូវបានដោយស្របច្បាប់តាមភាគច្រើននិងទម្រង់ករណីដែល
និងសារនៃអត្ថបទនោះសម្រាប់ទៅដោយស្របច្បាប់ភាគច្រើននិងទម្រង់ករណីដែល
ស្ថាប័នបានបញ្ជាក់ហើយនោះទេ ។ អត្ថបទនេះនូវបន្ទាប់ពីអក្សរហាត់ ។

៥. បញ្ជីពាក្យថ្មី

នូវក្នុងបញ្ជីខ្លះៗនេះមេរៀននីមួយៗ ពិតជាមានន័យយ៉ាងណាមួយច្រើននៃ វិស
ពាក្យខ្លះដែលមានសញ្ញា ៖ AC CC RC និង (H) មិនត្រូវបានដាក់សិក្សាជា
ប្រើប្រាស់ ។ ផ្នែកនេះស្ថិតនៅបន្ទាប់អត្ថបទហាត់អាន ។

៦. ផ្នែកអនុវត្ត

បន្ទាប់ពីផ្នែកបញ្ជីពាក្យថ្មី មានផ្នែកអនុវត្តដែលជួយដល់សិស្សក្នុងការ
ហាត់និយាយ និងការច្រើនទម្រង់ករណីមាននៅក្នុងមេរៀននីមួយៗ ។

៧. អត្ថបទហាត់ស្តាប់

អត្ថបទហាត់ស្តាប់នេះមាននៅក្នុងទម្រង់អាន ហើយប្រៀបនឹងវិធីនៃអត្ថ-
បទនេះទៀតគឺដូចគ្នានឹងប្រៀបនៃការនិងអត្ថបទសម្រាប់អាននិង ។
ពីមេរៀនមួយទៅមេរៀនមួយ ចំនួនចំណុចទម្រង់ករណីមានច្រើនមានទី២
និងទី៣ គឺព្យួរនៃទម្រង់ករណីនៃចំណុចនីមួយៗស្ថិតនៅក្នុងដែលមានការអនុវត្ត
នៃចំណុចទម្រង់ករណីនោះ ។

កាលបំណង

មុននឹងអាចច្រើនស្រាវជ្រាវមធ្យមវិទ្យាល័យនេះ សិស្សត្រូវតែមានការបញ្ជាក់
ប្រៀបនៃព័ត៌មានទាំងបីមធ្យមវិទ្យាល័យនេះមានប្រសិទ្ធភាព រួមមាន ព្រោះពាក្យនិងទម្រង់-
ករណីទាំងបីនោះដែលបានច្រើននូវការយល់ចំណេះ នឹងស្ថិតភាគច្រើននិងទម្រង់ករណី
ដែលត្រូវតែស្រាវជ្រាវនិង បញ្ជាក់ព័ត៌មាន ។

ស្រាវជ្រាវមធ្យមវិទ្យាល័យនេះមិនត្រូវបានដាក់ចំណុចទម្រង់ករណីថ្មីនិង
ពាក្យថ្មីខ្លះៗទៀតទាំងបីនោះនូវការយល់ចំណេះនោះទេ ដូចជា
ទាំងមានប្រៀបច្រើនស្រាវជ្រាវនិងប្រៀបនៃព័ត៌មាននោះទៀតនិង ។
ភាសាខ្មែរ ចំណុចនៃការនេះនឹងចំណុចមួយនៃស្រាវជ្រាវនិងកាលបំណងរបស់យើង គឺថា
យើងមានបំណងធ្វើឱ្យយល់ ។

នឹងបង្ហាញប្រើប្រាស់ភាសាខ្មែរនោះ គឺថាមានទំនង មានការប្រសាសន៍នៃ
ក្របខណ្ឌករណីនិងទម្រង់ករណី ។ ភាសាខ្មែរនិងរបស់យើងនឹងពិតៗនោះ
ត្រូវបានដាក់ទៅក្នុងការប្រើប្រាស់ក្នុងការនិងស្រាវជ្រាវនោះ យើងមានបំណងពង្រឹងឱ្យសិស្ស
ចម្រាបស្តាប់និងទម្រង់ករណីថ្មីក្របខណ្ឌនិងភាសាខ្មែរ ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានចំពោះចំណុចខ្លះ

អាននិងនិយាយ ភាសាខ្មែររបស់យើងពាក្យ "អាន" មានន័យថាប្រើប្រាស់ គឺ
ដូចយើងយល់ចំណេះនោះ ឬ យើងមានការយល់ចំណេះ ។ កាលហើយយើងយល់ចំណេះស្រាវ-
ជ្រាវភាសាខ្មែរនិងយល់ចំណេះនិងឱ្យយល់នោះ យើងត្រូវត្រូវត្រូវយល់ឱ្យបាន

សាមញ្ញភាព ក្រុម និង ព្រះពុទ្ធសាសនា ផងដែរ ។

ឯកាគ្នា "និយាយ" គឺជា មានន័យថា ប្រសាសន៍ ការទាក់ទងគ្នា ។ យើង
ស្រីសក្តា ស្រីសក្តា ភ្នំឱយក្តា និងបង្កាបក្តារលេងប៉ារ៉េប៉េននោះ ចំណែក "ការ
និយាយ" ។

ដូច្នោះសូមសម្រេចចិត្ត ទុក្ខក្រំបែក "ភាសាអាន" និង "ភាសានិយាយ" នេះចំពោះ
សិស្សឌីយ៉ាបាន ប្រកាសសាស្ត្រខ្មែរ គឺថា ភាសាសាស្ត្រយើងប្រើប្រាស់ ឬនិយាយនៅ
កាន់សិស្ស យើងក្រុមនិយាយប្រកាស និងភាសាសាស្ត្រយើងភាសាឬឱយសិស្សអានក្រុម
ណា ឬក្នុងប្រទេស យើងក្រុមនិយាយ ឬឱយសិស្សនោះ ភាសាសាស្ត្រនៃពានក្រុម ។

អក្ខរកិច្ច នេះយើងសំខាន់បំផុតយើងសំខាន់បំផុតភាសានិយាយ ដូច្នោះអក្ខរកិច្ច
ទី១នៃ ភាសាខ្មែរ យើងបានប្រើប្រាស់សាមញ្ញភាពសរសេរនៃភាសាខ្មែរនោះ ។ ដូចជា ភាសា
"និយាយ" ដូចភាសាយើងសរសេរ "និយាយ" ភាសាយើងសរសេរ "និយាយ" ផងដែរ ។

ACKNOWLEDGEMENTS

We would like to express our gratitude to the following without whose help this volume would have not been possible. Responsibility for error, of course, is ours.

Dr. Roy Falls of the Defense Language Institute, for his support both moral and financial, of this project.

Dr. James Frith, Dean, School of Language Studies, Foreign Service Institute, for support, interest, and helpful advice.

Mr. Augustus Koski, Publications Chief at Foreign Service Institute, has been most helpful in preparing this volume for printing.

Dr. Warren Yates, Chairman of the Department of East Asian Languages, for sympathetic interest and administrative support.

Mr. Charles Sheehan, supervising linguist, for conscientiously answering many questions in grammar, posed by the Cambodian authors.

Printed articles and photographs were reproduced by the FSI Audiovisual Department, for whose cooperation we are grateful.

Reading articles are selected from the following sources:

- Lesson 1. Movement of The Khmer Literature (ចលនាសក្តានុពលស្នេហា) pp. 17-18 by Sam Nhep
- Lesson 2. 'The Nationalist' (ស្តុកសាតិសិលា) No. 1-2 (October 26, 1970)
'Kmerization' (គោលយោងកម្ពុជា) No. 1, 1st year, pp. 17-18
- Lesson 3. 'Kmerization' (គោលយោងកម្ពុជា) No. 2, 5th year, pp. 57-58
The Khmer Literature (សក្តានុពលស្នេហា) pp. 20-207 by Thak Phe
- Lesson 4. 'The Nationalist' (ស្តុកសាតិសិលា) No. 1-2 (October 26, 1970)
'The Nationalist' (ស្តុកសាតិសិលា) No. 1-2 (December 20, 1970)
- Lesson 5. 'The Nationalist' (ស្តុកសាតិសិលា) No. 1-1 (October 1, 1971)
'The Nationalist' (ស្តុកសាតិសិលា) No. 1-1 (January 22, 1971)
- Lesson 6. The New Era (ព្រះរាជកិច្ចា) pp. 11-11, 29-31, 217-221 by Sam Nhep
- Lesson 7. The Wives (ភរិយាកិច្ច) pp. 1-17 by Im Chheu Lech
- Lesson 8. 'Khmer-Mex. Institute Magazine' (ព្រឹត្តិប្រតិទិនវិទ្យាស្ថានកម្ពុជា-មិច) pp. 1-2
- Lesson 9. 'Khmer-Mex. Institute Magazine' (ព្រឹត្តិប្រតិទិនវិទ្យាស្ថានកម្ពុជា-មិច) pp. 29-30
'Kmerization' (គោលយោងកម្ពុជា) No. 1, 1st year, pp. 17-18

- Lesson 10. 'Khmerization' (ឆ្នាំសម័យកម្ពុជា) No. 1, 2nd year, pp. 64-65
 'Khmer-Mon Institute Magazine' (ព្រឹត្តិបត្រវិទ្យាស្ថានខ្មែរ-ម៉ុង) pp. 30-32
The Pest Village (ភូមិទីវង្សា) pp. ៧-៩ by Dik Keam and Doeuk Om
- Lesson 11. Culture - Civilization (វប្បធម៌-សីលធម៌) pp. 94-99, 103-105
 by Teov Chhay Sok
- Lesson 12. 'The Nationalist' (ស្រុកជាតិសីលធម៌) No. 342 (December 6, 1966)
100 Selected Articles (១០០អនុសាសន៍សំរាប់) pp. 287-288
 by Chim Peou
- Lesson 13. 'The Nationalist' (ស្រុកជាតិសីលធម៌) Special Number,
 (April 9, 1967)
 'The Nationalist' (ស្រុកជាតិសីលធម៌) No. 512, (June 7, 1967)
- Lesson 14. 'The New Kampuchea' (កម្ពុជាថ្មី) No. 15, 1st year
- Lesson 15. Culture - Civilization (វប្បធម៌-សីលធម៌) pp. 129-133
 by Teov Chhay Sok

Limhak Kheang

Madeline E. Ehrman

Kem Sos

CONTENTS

PREFACE

FOREWORD

ACKNOWLEDGEMENTS

LESSON 1	The Education System	1
Reading Passage 1	ការពាក់ទងនឹងការសិក្សា	1
Dialogue	ការសម្រេចចិត្តរបស់ខ្ញុំ	4
Reading Passage 2	ការសិក្សា	15
LESSON 2	Kamerization	22
Reading Passage 1	បញ្ហាសុខភាពបាត់បង់នៃប្រជាជន	22
Dialogue	និយមន័យនៃការ	26
Reading Passage 2	វិធានការស្រ្តីក្នុងការអនុវត្តន៍និយមន័យនៃការ	35
LESSON 3	Communications Routes	43
Reading Passage 1	ផ្លូវសម្រាប់ការ	43
Dialogue	យ៉ាងម៉េចទៅក្នុងការយើង?	47
Reading Passage 2	ការសម្រេចចិត្តក្នុងការ	54
LESSON 4	Two Approaches to Illness	61
Reading Passage 1	ការពាក់ទងនឹងការសិក្សាស្រាវជ្រាវស្តីពីជំងឺ	61
Dialogue	ផ្លូវយាយម៉ៅ	66
Reading Passage 2	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ-សិល្បៈ	77
LESSON 5	Health Services for Rich and Poor	83
Reading Passage 1	អំពីការប្រើប្រាស់សេវា	83
Dialogue	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	85
Reading Passage 2	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	93
LESSON 6	Caste and Class	102
Reading Passage 1	ក្រុមគ្រួសារនិងការសិក្សា	102
Dialogue	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	105
Reading Passage 2	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	113
LESSON 7	Social Stratification Within The Household	120
Reading Passage 1	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវក្នុងគ្រួសារ	120
Dialogue	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	124
Reading Passage 2	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	131
LESSON 8	The Earliest Civilization Kingdoms and Their Neighbors	141
Reading Passage 1	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	141
Dialogue	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	144
Reading Passage 2	ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ	153

LESSON 9	The Angkor Period	160
Reading Passage 1	សម័យមហានគរ (សង្គ្រោះ)	160
Dialogue	សេចក្តីនិយាយរវាងសិស្សនិងគ្រូ	162
Reading Passage 2	ព្រះរាជវាំងនិងសម្បត្តិប្រក្រតី	170
Supplementary Reading	សម័យសង្គ្រោះ	176
LESSON 10	After Angkor	179
Reading Passage 1	សម័យក្រោយមហានគរ	179
Dialogue	ស្រុកយសសង្កាត់	182
Reading Passage 2	ភូមិសាស្ត្រ	188
LESSON 11	The Buddhist Religion	190
Reading Passage 1	ពុទ្ធប្រវត្តិ	196
Dialogue	ចង្កៀនសាសនា ក្នុង	202
Reading Passage 2	ពុទ្ធសាសនា ឬ ពុទ្ធសាសនា	214
LESSON 12	Buddhism: Present Practices	223
Reading Passage 1	ពុទ្ធសាសនា	223
Dialogue	ពុទ្ធសាសនា និង ក្នុង	226
Reading Passage 2	ពុទ្ធសាសនា និង ប្រវត្តិសាស្ត្រ	234
LESSON 13	The New Year Holiday	242
Reading Passage 1	ចូលឆ្នាំថ្មី	242
Dialogue	សង្ក្រាន្ត	245
Reading Passage 2	សម្តែងប្រពៃណីនិងសិល្បៈប្រពៃណី ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា	252
LESSON 14	In Honor of The Ancestors	259
Reading Passage 1	បុណ្យភ្នំបិណ្ឌ	259
Dialogue	នគរវត្ត	262
Reading Passage 2	បុណ្យភ្នំបិណ្ឌ (៣)	269
LESSON 15	Kites and Holidays: Ancient and Modern	278
Reading Passage 1	ពុទ្ធសាសនា និង សង្ក្រាន្ត	276
Dialogue	បុណ្យភ្នំ	281
Reading Passage 2	ប្រវត្តិសាស្ត្រ បំណុលបុណ្យ	281
ANSWERS TO THE AFFILIATION EXERCISES		291
CAMBODIAN-ENGLISH GLOSSARY		295

LESSON ONE

THE EDUCATION SYSTEM

By the time you finish this lesson, you should have learned the answers to the following questions, among others.

- a. What kind of education is needed to get a government job?
- b. Does everybody take the same program?
- c. Are there scholarships for poor students?

ទាក់ទងនឹងការសិក្សា

យើងដឹងហើយថា សម័យដើម មិនមានសាលារៀន
 ណាមួយនៅក្រៅផ្ទះទេ គឺវត្តហ្នឹងឯងជាសាលារៀនរបស់
 ប្រជាជនទូទៅ ហេតុត្រូវបានបង្កើតឡើងសិក្សានៅវត្តដែរ ។
 ត្រូវសិក្សាជាគ្រូបង្ហាត់របស់កូនខ្មែរចាស់ខ្សោយ លោកបង្ហាត់
 មន្រ្តីចំណេះដឹងផ្សេងៗ មានអក្សរមិនលេខជាដើម និង
 ណែនាំប្រដៅឲ្យមានកិរិយាល្អ ត្រូវចាំកំណត់ចំណេះដឹង
 កិរិយាមុនការចេះសិស្សទាក់ៗ ។ ការសិក្សាជាចំណេះដឹង
 ការប្រឡងប្រឡងសញ្ញាប័ត្រផ្សេងៗ ។

កាលសិក្សាបច្ចុប្បន្ន បើត្រូវការធ្វើការ ត្រូវ
 សិក្សាជាប្រឡងដែលស្គាល់ចំណេះដឹងកិរិយា មានយោបល់របស់
 សិស្ស រមែងធ្វើសិស្សនោះនឹងអ្នកឯណាមួយ ហេតុផលត្រូវ
 មហាក្សត្រជាច័ប័ជុន បើនរណា មានចំណេះ មានកិរិយាល្អ
 ក៏គេចបានទទួលយកសិក្ខាមសបត្តការរបស់ខ្លួន ។

ការរៀនរាប់ដោយសរសេរ ល្មមជាតន្ត្រីយើងដឹង
 បានហើយថា កាលពីដើមវត្តជាសាលារៀន ត្រូវសិក្សាគ្រូ
 អាចារ្យរបស់កូនខ្មែរ ត្រូវសិក្សាអក្សរផ្សេងៗសិស្សក្នុង

20

ឯងមានសុចរិតៗ ឲ្យបានទទួលទុក្ខវេទនាសង្សារ ។ គឺប្រាសវិញ
 មានឋានៈជាធុតុកម្ពាយរបស់សិស្សត្រៃមូល ដូចជាអ្នកនិពន្ធចៀប
 ចងក្រងច្បាប់ចំណីទ្រាយ មានច្បាប់ក្រចកជាដើម ឲ្យសិស្សចេះ
 គោរពប្រណិបត្តិចំពោះការងារច្រើនដូចធុតុកម្ពាយ ក្រែងទុក្ខកម្ពាយ
 ប្រដូចខ្ញុំម្តាយ ធុតុកយើងហោង . . .

25

ប្រាសឋានៈនោះ គ្មានតំណកម្ពាយ ដែលទុកដាក់
 គ្រូគ្រាន់តែជាអ្នកសុំឈ្នួល ដូចយោបល់អ្នកខ្លះ ក្នុងសម័យ
 បច្ចុប្បន្ននេះទេ ក៏គេនិទុកគ្រូជាអ្នកមានគុណច្រើនបំផុត ដែល
 គួររំលឹករំលងប្រណិបត្តិ ដោយគ្មានវត្សរ៍គុណឡើយ ។

NOTES FOR READING PASSAGE 1

- Line 1. You have been taught that the negative of មាន 'there is' is គ្មាន 'there is not.' but you have been asked not to use មិនមាន . In this passage, however, you see that មិនមាន may be used in writing. Some speakers have picked up this usage from written texts and use មិនមាន in speech, in addition. Some speakers confuse មិនមាន and មិនមែន, pronouncing the latter as if it were the former. In speaking you should continue to use គ្មាន as the negative of មាន and leave មិនមាន for writing.
- Line 3. The word លោក has been used so far only as a title, as in លោកសុខ 'Mr. Sok' and as a pronoun meaning 'you.' Here you see that it can also serve as a pronoun meaning 'he, they' when it refers to Buddhist monks or men. This is good. The pronoun គាត់ 'he, she, they' would not be used for a Buddhist monk.
- Line 14. The word គឺ here means 'that is to say.'
- Line 17. Note that the word ច្បាប់ here includes the meaning 'moral precepts.'

DRILLS FOR READING PASSAGE 1

DRILL A: Transformation.

ស្តី
 គ គាត់គោរពគ្រូ ។ គាត់ បដិសេធក្រូ ។
 គាត់បំរើគ្រូ ។

ស គាត់គោរពប្រណិបត្តិបរិវិជ្ជា ។
 គាត់
 គ គាត់គោរពគ្រូ ។ គាត់ បដិសេធក្រូ ។
 គាត់បំរើគ្រូ ។
 គ គាត់គោរពគ្រូ ។ គាត់ បដិសេធក្រូ ។
 គាត់បំរើគ្រូ ។

S: He respects, honors, and serves his teacher.

S: The monks are the ones who push their students, that is, they're in the position of the student's parents.

- ក. ពាន្តបដិពុកហ្មាយ ។ វាកោតខ្លាចដ៏ពុកហ្មាយ ។ វាស្តាបរកាតខ្លាចដ៏ពុកហ្មាយ ។
- ខ. វាវាយភេ ។ វាកាបរកេ ។ វាសម្មាបរកេ ។ វាវាយកាបសម្មាបរកេ ។
- គ. ភាតបដ្ឋាញកូនភាត ។ ភាតបដ្ឋេនកូនភាត ។ ភាតពន្យលកូនភាត ។ ភាតបដ្ឋាញបដ្ឋេនពន្យលកូនភាត ។
- ឃ. ក្រូណោនាំកូនសិស្ស ។ ក្រូប្រដៅកូនសិស្ស ។ ក្រូណោនាំប្រដៅកូនសិស្ស ។
- ង. វានិយាយស្តណាស ។ វាប្រដូចស្តណាស ។ វាខ្សែបតាបស្តណាស ។ វានិយាយប្រដូចខ្សែបតាបស្តណាស ។
- ច. ភាតមើលកូន ។ ភាតណោនាំកូន ។ ភាតពន្យលកូន ។ ភាតមើលណោនាំពន្យលកូន ។

- ក. ប្រពន្ធខ្ញុំខ្សែបចំចាត់ចែងចាំអស់ក្នុងផ្ទះ ។ (ជាខៅហ្វាយ)
- ប្រពន្ធខ្ញុំខ្សែបចំចាត់ចែងចាំអស់ក្នុងផ្ទះ គឺប្រពន្ធខ្ញុំជាខៅហ្វាយក្នុងផ្ទះវែកម្តង ។
- ខ. ក្រូប្រដៅកូនសិស្ស ។ (ជាដ៏ពុកហ្មាយទី២)
- ក្រូប្រដៅកូនសិស្ស គឺក្រូប្រដៅកូនសិស្សជាដ៏ពុកហ្មាយទី២វែកម្តង ។
- គ. ពួកហ៊ុនខ្សែបរលេសជាមួយគ្នាដួលលើកទឹកចិត្តយើង ។ (ជាបងប្អូន)
- ពួកហ៊ុនខ្សែបរលេសជាមួយគ្នាដួលលើកទឹកចិត្តយើង គឺពួកហ៊ុនជាបងប្អូនយើងវែកម្តង ។
- ឃ. ឡានខ្ញុំជារបស់មួយដែលខ្ញុំស្រឡាញ់ជាងអ្វីដទៃទៀត ។ (ជាប្រពន្ធ)
- ឡានខ្ញុំជារបស់មួយដែលខ្ញុំស្រឡាញ់ជាងអ្វីដទៃទៀត គឺឡានខ្ញុំជាប្រពន្ធខ្ញុំវែកម្តង ។
- ង. ផ្នែកភាតមើលភាតណោនាំភាតយកទៅវែង ។ (ជាពួកហ៊ុន)
- ផ្នែកភាតមើលភាតណោនាំភាតយកទៅវែង គឺផ្នែកភាតជាពួកហ៊ុនភាតវែកម្តង ។
- ច. ក្រូប្រដៅកូនសិស្សយើងទិលធ្វើផ្លូវ ។ (ជាព្រះនេវាស)
- ក្រូប្រដៅកូនសិស្សយើងទិលធ្វើផ្លូវ គឺក្រូប្រដៅកូនសិស្សនេវាសយើងវែកម្តង ។

DRILL B: Translation.

- ក. ព្រះសង្ឃជាអ្នកដួលរុញច្រានកូនសិស្ស ។ (មានឋានៈជាដ៏ពុកហ្មាយ)
- ខ. ព្រះសង្ឃជាអ្នកដួលរុញច្រានកូនសិស្ស គឺព្រះសង្ឃមានឋានៈជាដ៏ពុកហ្មាយកូនសិស្សវែកម្តង ។

MODEL:

T: The monks are the ones who push their students. (be in the position of parents)

DIALOGUE

កាលរយឹងនៅរៀន

បឋម

first, elementary (literary)

សិក្សា

to study

បឋមសិក្សា

elementary education

មាន

(see note)

១. តើ

បងចាំទេ អង្គុលបងនៅរៀន នៅបឋមសិក្សា គេមានប្រុងប្រយ័ត្នឡើងថ្នាក់ទេ?

Do you remember, when you were still in elementary school, did they take a test for promotion to the next class?

ពាល់តែ = តែពាល់

every single

គ្មានទាន់ទេ

without fail, definitely

same + ឯង

you (familiar)

២. មេស

តែពាល់ឆ្នាំ គ្មានទាន់ទេ មេ ហើយជំនាន់ក្រោយ គេឈប់ឱ្យប្រុងប្រយ័ត្នហើយទេ?

Every year, without fail. And in your time they stopped giving those tests, didn't they?

វិទ្យាល័យ

secondary school, lycée

បាន + រហូត

not... until

៣. តើ

រហូតម្ចាស់វិទ្យាល័យឯងឆ្នាំ បានគេឈប់ឱ្យប្រុងប្រយ័ត្ន មេ

It wasn't until after I'd been in lycée for two years that they stopped.

ប្រហែល

probably

ស៊ីទីហ្វិកា

certificate (French)

៤. មេស

អញ្ចឹងជំនាន់ក្រោយ ប្រហែល នៅប្រុងប្រយ័ត្នស៊ីទីហ្វិកានៅរៀនមេ

Then during your time they were probably still examining for the elementary school certificate.

ថ្នាក់ទី ១

class 1 (next to last of lycée)

សញ្ញាប័ត្រ

certificate

៥. តើ

បាន ដល់ថ្នាក់ថ្នាក់ទី ១ បាន គេបញ្ឈប់ប្រុងប្រយ័ត្នសញ្ញាប័ត្របឋមសិក្សា មេ

Yes. When I reached class 1, the elementary school certificate was eliminated.

ប្អូនបង

my younger brother
(see note)

ឌីប្លូម

diplôme (junior-high school
certificate)

៦. រឿង

ប្អូនបងនិយាយថាវាប្រឡងឌីប្លូម
សុទ្ធតែជាខ្មែរ ។

My younger brother says he was tested
for his junior-high certificate entire-
ly in Cambodian.

ថ្នាក់ទី៦

class 6 (first year of
secondary school)

កាំងពី...ឡើងទៅ

from... on up

៧. ពោ

ប្រហែល ព្រោះចាប់កាំងពី
ថ្នាក់ទី៦ឡើងទៅ គេកំពុង
ចាប់ប្រើខ្មែរហើយ ។

Maybe, because from class 6 on up,
they have started using Cambodian.

ណោះ

you see!

វិសិទ

positive emphatic particle

ខ្លួន

body; you, one

ទាន់ទៅ

as long as, while

៨. រឿង

ណោះ គួរចាប់ខ្លួនវិសិទ ព្រោះ
គេត្រូវការខ្លួនណាស់ ហើយ
យុវវ័យខ្មែរទាន់ខ្លួនទៅក្មេង ។

You see, we should start studying
Cambodian too, because Cambodian is
becoming very necessary, and we have
to do it while we're still young, too.

ថា

no doubt (see drill 11)

ទំហំបើ

still more (so), to say
nothing of

៩. ពោ

ដំនាន់ទុំហើយថាមិនសូវចេះខ្មែរ
ចុះទំហំបើដំនាន់បងទៀត
ប្រហែលខ្មែរខ្លះសិប ណាស់
មើលទៅ ។

There is no doubt that my generation
didn't know much Cambodian. but maybe
yours didn't study (it) much at all.

មិនត្រាន់វ៉ែក... ប៉ុន្តែ... ទេ...

not only... but...

មិន(វិសិទ)ទាំង + verb

not even + verb

១០. រឿង

មិនត្រាន់វ៉ែកមិនចេះខ្មែរប៉ុន្តែ
ទេ គេមិនវិសិទទាំងប្រសិន
ខ្មែរទៀតផង ។

Not only didn't we know Cambodian,
they didn't even teach it.

NOTE TO STUDENTS AND TEACHERS

The dialogues in this and the following lessons are written in as highly authentic and natural a style as possible. They attempt to reflect the interrelationships of many different types of member of Cambodian society.

As a foreigner you will be expected to keep within a relatively narrow style range. Many of the idioms, vocabulary items, and ways of saying things given in the dialogues will be quite colloquial. For the most part you should be very careful with anything labeled 'familiar,' 'very non-formal,' or 'intimate;' in fact you should usually avoid them. The best way, of course, is to ask your teachers. To be sure, if you should come to be very close to Cambodians you may find it appropriate to use some of the more familiar styles that these dialogues illustrate. However, until such time as you have this close a relation with Cambodians, you are best off using a relatively distant speech level.

To be sure, even if you never come to be on familiar or intimate terms with Cambodians, you are likely to hear Cambodians who are on such terms talk to each other. If you are thoroughly familiar with the contents of these lessons you will understand much more of what you hear than if you were to study only formal styles.

The following designations are used in these lessons to indicate style levels. Percentage figures are based on a hypothetical stylistic continuum in which 100 per cent represents the most formal possible style and 0 per cent represents a total absence of formality.

formal	90-95%	used by inferior to superior or by people from certain areas and with a more formal upbringing than usual who do not know each other and are of approximately equal status.
literary	95-100%	used in writing and in formal speeches.
ordinary	50-80%	used by foreigners and by educated acquaintances of equal social status. This style level is not indicated in these materials. Anything that is not otherwise marked or annotated in these lessons can be considered acceptable at the ordinary (50%) style level.
familiar	40-45%	used by superior to inferior, or between friends.
intimate	10%	used between intimates or to show contempt.
non-formal	0-70%	(includes both familiar and intimate.)

There are also special varieties of formal style which are used with royalty and Buddhist clergy. When these occur they will be labeled 'Royal' and 'clerical' respectively.

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 1

The dialogue in this lesson is written in familiar style, but there is much in it that you can use in ordinary style. Note that ពោល is probably younger than វ៉ាង, and they are on familiar terms. Their relationship is specified by the first and second person pronouns they use with each other: ពោល, the younger, refers to himself as ខ្ញុំ and addresses វ៉ាង as ឃាត់, វ៉ាង on the other hand refers to himself as ឃាត់ and addresses ពោល as ពោលឃាត់. The two speakers are probably not related. (See also 3.1.2 in the Grammatical Sketch.)

SENTENCE NO. 2

In the Introduction Lesson of you learned that មាន + clause means 'it is a fact that ...', e.g.,

មានគុណកម្មវិញ្ញាណកម្មហាងឃ្នីនេះ ?

Don't they sell drugs in that store? (Isn't it a fact that they sell drugs in that store?)

In this sentence there is a use of មាន whose meaning is quite similar. The structure of the clause is slightly different, though in the structure you have already studied, មាន precedes the subject, in this new structure the subject precedes មាន. The meaning of មាន in this case is that the action named by the verb following មាន actually occurs or has occurred, e.g.,

តើមាននិយាយសាកល្បងឬនៅ ?

Has he told you yet?

In a sentence like the following example, the meaning is something like 'it exists that...':

កាលសាលាកន្លងទ្រង់បញ្ជូនសិស្ស គេមានបង្រៀនពួកគាត់ដែរ ?

When you were still in university, were they teaching Latin? (Did it exist that they were teaching Latin?)

The first of the translations for this sentence is preferable, the second is provided to suggest the meaning of មាន here, which is basically untranslatable.

The negative of មាន is, as usual, គ្មាន, e.g.,

គាត់មករៀនពីថ្ងៃរៀនបកហើយ ។

He hasn't appeared in class for 2-3 days.

SENTENCE NO.

Note the relationship between ស្ងប់ 'to stop, to cease' and បញ្ចប់ 'to cause to stop, to terminate.' The prefix បង់- is used with many verbs to indicate that the action named by the verb is caused to happen. The prefix takes different shapes depending on the initial consonant of the verb with which it is used. Thus if the verb begins with រ, វ, ល, វ, វ the prefix will take the form បង្រ- or បង្វ-

as in បំបែក 'to cause to break' from បែក 'to break.' If the verb begins with /t, th, d, n/, the prefix is បន្លំ- or បណ្តាំ-, e.g., បណ្តាំ 'to escort' from ដើរ 'to walk.' If verb begins with /c, ch, n/, the prefix is បញ្ឈប់- as in បញ្ឈប់ 'to put a stop to.' In other cases the prefix is បង្រៀន-, e.g., បង្រៀន 'to teach' (cause to learn) from រៀន 'to study, learn.'

SENTENCE NO. 6

Remember in the phrase ម្ចាស់បង that បង here means 'my' because ម្ចាស់ is speaking to a younger friend. The whole phrase is 'my younger brother.'

SENTENCE NO. 8

The expression ទាន់...ទៅ... is used to indicate a time limitation on an action. For example, in this sentence, ម្ចាស់ feels that គេ might get too old to study (literary) Cambodian, so he ought to get his studying in before he reaches that point. Another example:

យើងចង់អញ្ជើញលោកទៅពិសាបាយទាន់យើងទៅមានលុយ។

We want to invite you out to dinner while we still have money.

The deadline the speaker perceives here is the fast approaching time when he has spent all his money and can't afford to make such an invitation any more.

DRILLS

កំណត់សំគាល់បន្ថែម:

ការហាត់នេះនិងការហាត់ទៅមិនគ្រាន់តែមានការពិបាកតិចតួចនៃភាសាខ្មែរដែលបណ្តាសិស្សមេរៀនពិបាកដឹងនោះទេ ព្រមទាំងជួនកាលមានពាក្យថ្មីខ្លះថែមទៀតដែលធ្វើឱ្យការហាត់ទាំងនេះពិបាកពិបាកទៅទៀតផង។ ដូច្នេះបើពាក្យសំនិស្សិតបង្ហាត់ឱ្យយល់ការហាត់ប្រាណ ក្នុងរយៈពេល ១៥ ទៅ ២០ ទឹកដីការសរសេរចម្លើយស្របនឹង។

Note: New words introduced in drills are underlined>.

DRILL ONE: Substitution (variable)

គំរូ:

ក. អង្គុយបង់នៅរៀន គេមានប្រឡងឡើងថ្នាក់ទេ? (ធ្វើការ)

ខ. អង្គុយបង់នៅធ្វើការ គេមានប្រឡងឡើងថ្នាក់ទេ?

MODEL:

T: When you were still in school, did you have to take a test to get to the next grade? (work)

S: When you were working, did you have to take a test to get to the next (pay) grade?

អង្គុយបង់នៅធ្វើការ គេមានប្រឡងឡើងថ្នាក់ទេ?

ក. រៀននៅបឋមសិក្សា អង្គុយបង់រៀននៅបឋមសិក្សា គេមានប្រឡងឡើងថ្នាក់ទេ?

ខ. បង្រៀនបាត់ដំបង អង្គុយបង់រៀននៅបឋមសិក្សា គេមានប្រឡងបាត់ដំបងទេ?

គ. មហាវិទ្យាល័យ អង្គុយបង់រៀននៅមហាវិទ្យាល័យ គេមានប្រឡងបាត់ដំបងទេ?

- ឃ. គោរពព្រះពុទ្ធិ
- អង្គុយបងប្រៀននៅបរិវារវិទ្យាល័យ គេមាន គោរពព្រះពុទ្ធិទេ?
- ង. បង្រៀន
- អង្គុយបងប្រៀននៅបរិវារវិទ្យាល័យ គេមានគោរពព្រះពុទ្ធិទេ?
- ច. បង្រៀនអ្នកតាំង
- អង្គុយបងប្រៀននៅបរិវារវិទ្យាល័យ គេមានបង្រៀនអ្នកតាំងទេ?

DRILL TWO: Response

- ក. គេមានប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំទេ? (ពាល់ឆ្នាំ)
- ខ. គេប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ គ្មាន ទានទេ ។

MODEL:

T: Do they take a test to go to the next class? (every year)

S: They take a test to go to the next class every single year, without fail.

- ក. សិស្សានុសិស្សមានយកដំរិះវិជ្ជាប្រៀនទៅ អនុវត្តទេ? (ពាល់ឆ្នាំ)
- សិស្សានុសិស្សយកដំរិះវិជ្ជាប្រៀនទៅ អនុវត្តក្នុងពាល់ឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។
- ខ. យើងមានកិច្ចសន្យាស្រាវជ្រាវទេ? (ពាល់ដំរិះ)
- យើងកិច្ចសន្យាស្រាវជ្រាវទៅក្នុងពាល់ឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។
- គ. ពួកយើងមានជួបប្រទះនឹងទុបសក្ត្រទេ? (ពាល់ពេល)
- ពួកយើងជួបប្រទះនឹងទុបសក្ត្រក្នុងពាល់ ពេល គ្មានទានទេ ។
- ឃ. សាក្សីច្បាប់មានរបៀបដំរិះកិច្ចការ ទ្វេ ទេ? (ពាល់ពេលគេហៅ)
- សាក្សីច្បាប់របៀបដំរិះកិច្ចការ ទ្វេក្នុង ពាល់ពេលគេហៅ គ្មានទានទេ ។

- ង. កូនសិស្សមានប្រឡងចំពោះគ្រូរៀនក្នុងឆ្នាំទេ? (ពាល់ប្រវេសកាល)
- កូនសិស្សប្រឡងចំពោះគ្រូរៀនក្នុងឆ្នាំ ប្រវេសកាល គ្មានទានទេ ។
- ច. បងមានទារករៀនឈ្នួលទេ? (ពាល់សិស្សប្រកាស)
- បងទារករៀនឈ្នួលក្នុងពាល់សិស្សប្រកាស គ្មានទានទេ ។

DRILL THREE: Substitution (variable)

- ក. គេប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។ (ប្រឡង)
- ខ. គេប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។

MODEL:

T: They take a test to enter the next class each and every single year without fail. (overstated)

S: Students take a test to enter the next class without fail.

- ក. គេប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។
- ខ. គេប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។
- គ. គេប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។
- ឃ. គេប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។
- ង. គេប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។
- ច. គេប្រឡងឆ្នើមឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ គ្មានទានទេ ។

Dialogue 1: Young Man

គ្រូ:

ក តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សាថ្នាក់ទី១
(ប្រាកដ)។

ស និស្សិតថ្នាក់ទី១ បានរៀនសូត្រនៅសិក្សាថ្នាក់ទី១
ឬ ថ្នាក់ទី២?

គ្រូ:

ក តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សាថ្នាក់ទី១
តើ ត្រូវទៅរៀនថ្នាក់បន្តទៀតទេ? (ឬមិនទេ)

ស បើបានទេ តើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សាថ្នាក់ទី១
ត្រូវទៅរៀនសូត្រនៅសិក្សាថ្នាក់ទី២។

ក លោកបានរៀនរៀននៅទីណា? (រៀនចប់)
និស្សិតថ្នាក់ទី១ បានរៀនរៀននៅទីណា?

ស អញ្ចាស់ រៀនសូត្រនៅសិក្សាថ្នាក់ទី១
(ប្រាកដប្រដៅ)។

ក និស្សិតថ្នាក់ទី១ បានរៀនសូត្រនៅសិក្សាថ្នាក់ទី១
ឬ ថ្នាក់ទី២?

ស លោកបញ្ជូនកូនលោកទៅរៀននៅសិក្សា
នេះ? (តើទេ ឬមិនទេ?)

ក បើបានទេ បានបញ្ជូនកូនទៅរៀន
នៅសិក្សាថ្នាក់ទី១។

ស តើកូនលោកទៅរៀននៅសិក្សាថ្នាក់ទី១
នៅទីណា?

ក និស្សិតថ្នាក់ទី១ បានរៀនសូត្រ
នៅសិក្សាថ្នាក់ទី១។

ស លោកបានរៀនសូត្រនៅសិក្សាថ្នាក់ទី១
នៅទីណា?

ក និស្សិតថ្នាក់ទី១ បានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១។

ស តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

ក និស្សិតថ្នាក់ទី១ បានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១។

ន បើប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

គ្រូ:

ក តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

ស តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

ក តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

ស តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

ក តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

ស តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

ក តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

ស តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

Dialogue 2: Young Man

គ្រូ:

ក ឆ្នាំណា បានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១? (ឬ ថ្នាក់ទី២)

ស និស្សិតថ្នាក់ទី១ បានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១។

គ្រូ:

ក ឆ្នាំណា បានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១?

ស តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

ក តើអ្នកប្រសិនបើបានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១ ឬ ថ្នាក់ទី២?

Dialogue 3: Young Man

គ្រូ:

ក ឆ្នាំណា បានរៀនសូត្រនៅសិក្សា
ថ្នាក់ទី១?

1. Write the main idea and key sentences of the dialogue.

- ក. ប៉ុន្មានឆ្នាំទៀត បានប្រឡងទីបួម ?
(បើឆ្នាំទៀត)
- និស្សិតទៀត បានប្រឡងទីបួម ។
- ខ. និស្សិតម្នាក់ បានប្រឡងបាក់ទី២ ?
(ទៀតនិស្សិតនៃថ្នាក់នីមួយៗ)
និស្សិតនិស្សិតនៃថ្នាក់នីមួយៗ បានប្រឡង
បាក់ទី២ ។
- គ. រូបកាយពីប្រឡងទីបួមប៉ុន្មានឆ្នាំ បាន
ប្រឡងបាក់ទី១ ? (ទៀតបានពីឆ្នាំ)
និស្សិតទៀតបាន២ឆ្នាំ បានប្រឡងបាក់ទី១ ។
- ឃ. ធ្វើមេច បានចូលរៀនសាលារដ្ឋការបាន?
(ប្រឡងចូលជាប់)
និស្សិតប្រឡងចូលជាប់ បានចូលរៀនសាលា
រដ្ឋការបាន ។
- ង. និស្សិតមេច បានរកទិសចេញ ?
(យើងប្រឡងធ្លាក់)
និស្សិតយើងប្រឡងធ្លាក់ បានរកទិសចេញ ។
- ច. ធ្វើមេចបានប្រឡងចូលរដ្ឋការបាន ។
(រឹកមានបាក់២ដាន)
និស្សិតមានបាក់២ដាន បានប្រឡងចូល
រដ្ឋការបាន ។

- ចាប់តាំងពីថ្នាក់ទី៦ ឡើងទៅ គេឈប់
ទិញប្រឡងឡើងថ្នាក់ហើយ ។
- ខ. ក្មេងៗត្រូវចូលរៀនក្នុងសាលា ។
(អាយុ៦ឆ្នាំ)
ចាប់តាំងពីអាយុ៦ឆ្នាំឡើងទៅ ក្មេងៗត្រូវ
ចូលរៀនក្នុងសាលា ។
- គ. ក្រុមក្រុមប្រើកម្មវិធីថ្មីទាំងអស់ ។
(ថ្នាក់ហ្នឹង)
ចាប់តាំងពីថ្នាក់ហ្នឹងឡើងទៅ ក្រុមក្រុម
ប្រើកម្មវិធីថ្មីទាំងអស់ ។
- ឃ. កូនចាហានត្រូវគំនាប់ ។
(សិក្សិមួយ)
ចាប់តាំងពីសិក្សិមួយឡើងទៅ កូនចាហាន
ត្រូវគំនាប់ ។
- ង. មានទុបសក្ករច្រើនណាស់ ។
(កន្លែងហ្នឹង)
ចាប់តាំងពីកន្លែងហ្នឹងឡើងទៅ មាន
ទុបសក្ករច្រើនណាស់ ។
- ច. ក្មេងៗត្រូវធ្វើចាហាន ។
(អាយុ១៨ឆ្នាំ)
ចាប់តាំងពីអាយុ១៨ឆ្នាំឡើងទៅ ក្មេងៗ
ត្រូវធ្វើចាហាន ។

DRILL SEVEN: Transformation

- ក. គេកំពុងចាប់ប្រើភាសារ៉ូមហើយ ។
(ថ្នាក់ទី៦)
- ន. ចាប់តាំងពីថ្នាក់ទី៦ឡើងទៅ គេកំពុង
ចាប់ប្រើភាសារ៉ូមហើយ ។

MODEL:

- T: They're beginning to use
Cambodian. (class 6)
- S: From class 6 on, they're
beginning to use Cambodian.

- ក. គេឈប់ទិញប្រឡងឡើង ថ្នាក់ហើយ ។
(ថ្នាក់ទី៦)

DRILL EIGHT: Transformation

- ក. វាចង់រៀនខ្មែរ ។ (វាក្មេង)
- ន. វាចង់រៀនខ្មែរ ពេលវាទៅក្មេង ។

MODEL:

- T: He wants to study Cambodian.
(he is young)
- S: He wants to study Cambodian while
he is still young.

- ក. យើងទិញកំរ៉ាន់ដូនឡឹកកម្ពុជា ។ (យើងមានលុយ)
យើងទិញកំរ៉ាន់ដូនឡឹកកម្ពុជា ពេលយើង
នៅមានលុយ ។

- ១ ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ ។
(ឱព្យាបាលសហគមន៍)
ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ មានគុណភាព
នៃសហគមន៍ ។
- ក ស្ថានភាពក្រុមគ្រួសារស្រី ។
(សហគ្រួសារស្រី)
ស្ថានភាពក្រុមគ្រួសារស្រី មានស្ថេរភាព
នៃស្រី ។
- ខ សហគមន៍ឱបស្រីស្រី ។
(សហគមន៍ឱបស្រីស្រី)
សហគមន៍ឱបស្រីស្រី មានស្ថេរភាព
នៃសហគមន៍ស្រី ។
- គ យើងគួរឱ្យយល់ស្រឡាញ់ ។
(យើងមានសមត្ថភាព)
យើងគួរឱ្យយល់ស្រឡាញ់ មាន
យើងនៃសហគមន៍ស្រី ។
- ឃ ក្រុមគ្រួសារស្រីស្រី ។
(ក្រុមគ្រួសារស្រីស្រី)
ក្រុមគ្រួសារស្រីស្រី មានភាព
នៃសហគមន៍ស្រី ។

- ១ ហានស្ថាន
ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ មានគុណភាព
នៃសហគមន៍ ។
- ក ឱព្យាបាលសហគមន៍
ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ មានគុណភាព
នៃសហគមន៍ ។
- ខ ស្ថានភាពស្រី
ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ មានគុណភាព
នៃសហគមន៍ ។
- គ ហានស្ថាន
ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ មានគុណភាព
នៃសហគមន៍ ។
- ឃ ទៅលើឱព្យាបាលស្រី
ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ មានគុណភាព
នៃសហគមន៍ ។

DELL NINE: Transformation

- ក ជំនាញ ។
ក ជំនាញ ។
(យើងគ្រប់គ្រងស្រី)
- ខ ទៅលើស្រីស្រី ។
ទៅលើស្រីស្រី ។

DELL TEN:

- i: I have been studying... (not studied)
- ii: I have been studying... (not studied)
- iii: I have been studying... (not studied)

DELL NINE: Transformation (variable)

- ក ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ ។
(ក្រុមគ្រួសារស្រីស្រី)
- ខ ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ ។
(ក្រុមគ្រួសារស្រីស្រី)

DELL TEN:

- i: I have been studying... (not studied)
- ii: I have been studying... (not studied)

- ក ក្រុមគ្រួសារស្រីស្រី ។
(ក្រុមគ្រួសារស្រីស្រី)
- ខ ទៅលើស្រីស្រី ។
ទៅលើស្រីស្រី ។
- គ ក្រុមគ្រួសារស្រីស្រី ។
(ក្រុមគ្រួសារស្រីស្រី)
- ឃ ទៅលើស្រីស្រី ។
ទៅលើស្រីស្រី ។

- ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ ។
ផ្តល់នូវការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ ។
- ក ទៅលើស្រីស្រី ។
ទៅលើស្រីស្រី ។

- ឃ ចំណាចថ្នាក់ទី១គឺបាវ ។
(ចំណាចថ្នាក់ទី១គឺបាវជាន់)
ទំព័រដើមចំណាចថ្នាក់ទី១នោះ ទឹកទឹក
គឺបាវជាន់ទៅទៀត ។
- ង លាសាបដៃសិក្សាគឺបាវ ។
(ទិញសាបដៃសិក្សាគឺបាវណាស់)
ទំព័រដើមទិញសាបដៃសិក្សា ទឹកទឹកគឺបាវ
ណាស់ទៅទៀត ។
- ច ថ្នាក់ទី១ដើមប្លង់ ។
(ថ្នាក់ទី១ដើមប្លង់ប្លង់)
ទំព័រដើមថ្នាក់ទី១ទៀត ទឹកទឹកប្លង់
ប្លង់ទៅទៀត ។

- ឃ ខ្ញុំមិនសូវគោរពលោកសង្ឃ ។
(ត្រូវហាក់ខ្ញុំ)
ខ្ញុំហើយជាមិនសូវគោរពលោកសង្ឃ
ចុះ បើហាក់ខ្ញុំទៀតប្រហែលទឹក
ទឹកមិនសូវគោរពលោកសង្ឃទៅហើយ ។
- ង ខ្ញុំមិនអាចប្រដៅកូនខ្ញុំ ។ (លោក)
ខ្ញុំហើយជាមិនអាចប្រដៅកូនខ្ញុំ ចុះ
បើលោកទៀតប្រហែលទឹកទឹកមិន
អាចប្រដៅកូនខ្ញុំទៅហើយ ។
- ច អ្នកបួសមិនចេះឆ្មើ ។ (ខ្ញុំ)
អ្នកបួសហើយជាមិនចេះឆ្មើ ចុះ បើ
ខ្ញុំទៀតប្រហែលទឹកទឹកមិនចេះឆ្មើទៅហើយ ។

DRILL ELEVEN: Transformation

- ក ខ្ញុំមិនចេះខ្មែរ ។ (លេង)
- ស ខ្ញុំហើយជាមិនចេះខ្មែរ ចុះ បើបងទៀត
ប្រហែលទឹកទឹកមិនចេះខ្មែរទៅ
ហើយ ។

MODEL:

T: I don't know Khmer.
S: Khmer is a language that I don't know either.
K: How can I know it either?

- ក លោកមិនចេះនិយាយខ្មែរ ។ (កូនលោក)
លោកហើយជាមិនចេះនិយាយខ្មែរ ចុះ
បើកូនលោកទៀតប្រហែលទឹកទឹកមិន
ចេះនិយាយខ្មែរទៅហើយ ។
- ខ ក្រូនេះមិនចេះបន្លឺទេ ។ (លោក)
ក្រូនេះហើយជាមិនចេះបន្លឺទេ ចុះ
បើលោកទៀតប្រហែលទឹកទឹកមិន
ចេះបន្លឺទេទៅហើយ ។
- គ អ្នកមានគ្មានគ្រាន់និះ ។ (អ្នកក្រក)
អ្នកមានហើយជាគ្រាន់គ្រាន់និះ ចុះ
បើអ្នកក្រកទៀតប្រហែលទឹកទឹក
គ្រាន់គ្រាន់និះទៅហើយ ។

DRILL TWELVE: Transformation

- ក ខ្ញុំមិនចេះខ្មែរទេ ។ (ខ្មែរខ្មែរ)
- ស បើក្រានទឹកមិនចេះខ្មែរប៉ុណ្ណោះទេ ខ្ញុំ
មិនដែលទាន់ខ្មែរខ្មែរទេ ។

T: How can I know it either?
S: I don't know either.
K: How can I know it either?

- ក ក្មេងៗមិនសូវចូលចិត្តលោកសង្ឃទេ ។
(ទៅវត្ត)
មិនកាន់ទឹកមិនសូវចូលចិត្តលោកសង្ឃ
ប៉ុណ្ណោះទេ ក្មេងៗមិនដែលទាន់ទៅវត្ត
ផង ។
- ខ កូនខ្ញុំមិនរៀនទេ ។ (ទៅរៀន)
មិនកាន់ទឹកមិនរៀនប៉ុណ្ណោះទេ កូន
ខ្ញុំមិនដែលទាន់ទៅរៀនផង ។
- គ ភាគមិនសិល្បសរទេ ។ (ធ្វើការ)
មិនកាន់ទឹកមិនសិល្បសរប៉ុណ្ណោះទេ
ភាគមិនដែលទាន់ធ្វើការផង ។
- ឃ វាមិនស៊ីទេលេងទេ ។ (ចេញពីផ្ទះ)
មិនកាន់ទឹកមិនស៊ីទេលេងប៉ុណ្ណោះទេ វា
មិនដែលទាន់ចេញពីផ្ទះផង ។

- ៦ វាមិនកោតខ្លាចបងវាទេ ។
(កោរពធីពុកហ្មាយតា)
មិនគ្រាន់តែមិនកោតខ្លាចបងវាប៉ុណ្ណោះទេ
វាមិនដែលទាំងកោរពធីពុកហ្មាយតាផង ។
- ៧ វាមិនដឹងគុណភេសាទេ ។ (ធីយស្ទីនតា)
មិនគ្រាន់តែមិនដឹងគុណភេសា វាមិន
ដែលទាំងធីយស្ទីនតាផង ។

DRILL THIRTEEN: Transformation:

គំរូ

- ក ភាគច្រើនខ្មែរមិនណាស់ ។ (ប្រស្រ័យខ្មែរ)
- ស មិនគ្រាន់តែចេះខ្មែរប៉ុណ្ណោះទេ ភាគ
ប្រស្រ័យខ្មែរទៀត ។

QUESTIONS:

- 1: He knows a lot of Cambodian.
(knows Cambodian)
- 2: If he only does he knows a lot of
Cambodian, he teaches it too.

- ក ភាគច្រើនខ្មែរណាស់ ។
(ចូលចិត្តខ្មែរ)
មិនគ្រាន់តែចេះខ្មែរណាស់ខ្លះប៉ុណ្ណោះទេ
ភាគចូលចិត្តខ្មែរទៀត ។
- ខ ភាគបានទៅខ្មែរនៅបរទេស ។
(ស្រួលអាហារូបករណ៍)
មិនគ្រាន់តែបានទៅខ្មែរនៅបរទេស
ប៉ុណ្ណោះទេ ភាគស្រួលអាហារូបករណ៍ទៀត ។
- គ វាជាកូនសិស្សពូកែណាស់ ។ (មានបុកពាឡ)
មិនគ្រាន់តែជាកូនសិស្សពូកែប៉ុណ្ណោះទេ
វាមានបុកពាឡ ទៀត ។
- ឃ វាខ្មែរឆ្មោះថ្នាក់ ។ (នៅក្នុង)
មិនគ្រាន់តែខ្មែរឆ្មោះថ្នាក់ប៉ុណ្ណោះទេ
វាទៅរកស៊ីទៀត ។
- ង ភាគដឹងគុណភេសា ។ (ដូយតា)
មិនគ្រាន់តែដឹងគុណភេសាប៉ុណ្ណោះទេ ភាគ
ដូយតាទៀត ។
- ច កូនភ្នំបូក្សនឡើងថ្នាក់ជាបឋមស្នាក់ ។
(ទារសឧប្បយ)
មិនគ្រាន់តែភ្នំបូក្សនឡើងថ្នាក់ជាបឋមស្នាក់
ប៉ុណ្ណោះទេ កូនភ្នំទារសឧប្បយទៀត ។

HEALTHY LIVING

ការសិក្សា

យើងចែកការសិក្សាជាបីផ្នែកគឺ បឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា និងការសិក្សាជាន់ខ្ពស់ ។

បឋមសិក្សាគឺការសិក្សាបានដំបូងបង្អស់ មានកូនសិស្សដែលនៅក្នុងកុមារវ័យចាស់ពី ៦ ឬ ៧ឆ្នាំឡើងទៅ។ នៅផ្នែកសិក្សានេះ បើទៀតយើងដាក់នោះគឺថ្នាក់កុមារឆ្នាំទី១ ត្រូវ ៦ ឆ្នាំបានចប់។ កាលដំនានបុរេ នៅចុងឆ្នាំនៃថ្នាក់ក្រោយគេ 5 បង្អស់ក្នុងផ្នែកនេះ (ថ្នាក់ទុត្តមឆ្នាំទី១) គេមានទិយប្រឡងយកសញ្ញាបត្រមួយ។ បើសិស្សណាប្រឡងធ្លាក់ ត្រូវរៀនថ្នាក់ដំបូងនោះឬចេញទៅទកកាន់ធ្វើទឹកម្តង។ ដំបូងចំពោះសិស្សណាដែលប្រឡងជាប់វិញ បើចប់រៀនគេទៅទៀត ត្រូវប្រឡងម្តងទៀត គឺប្រឡងចូលថ្នាក់ទី១ នៃផ្នែកមធ្យមសិក្សា។ ស្ថិតនេះ គេទិយប្រឡង 10 ដំបូងរៀនចំនួនសិស្ស គឺគេរើសសិស្សដែលប្រឡងជាប់លេខ ១ ទហូតដល់លេខដែល 10 ជាចំនួនសិស្សដែលគេត្រូវបើកទិយចូល។ ចំពោះរៀនប្រឡងចូលនេះ បើសិស្សប្រឡងធ្លាក់ គេអាចទិយនៅចាំប្រឡងនៅឆ្នាំក្រោយទៀត។

ដំនាន់ឥឡូវនេះ ប្រឡងយកសញ្ញាបត្រនោះ គេឈប់ទិយមានទៀតហើយ មានទឹកប្រឡងចូលថ្នាក់ទី១ ប៉ុណ្ណោះទេ ។

កាលណាប្រឡងចូលថ្នាក់ទី១ ជាប់ បានចូលរៀនហើយ បើទៀតជាប់បានឡើង 15 ថ្នាក់មិនដាក់នោះ ៤ ឆ្នាំក្រោយមក គឺនៅចុងឆ្នាំនៃថ្នាក់ទី៣ នៃផ្នែកមធ្យមសិក្សានេះ មានការប្រឡងយកសញ្ញាបត្រមួយទៀត គេហៅថាទីប្លូម។ ប្រឡងទីប្លូមនេះនៅទី មានហ្វូតបកដល់សព្វថ្ងៃនេះ។ ធម្មតាសិស្សបើចប់រៀនទិយឆ្ងាយពីថ្នាក់ទី៣នេះទៅមុខ ទៀត ត្រូវប្រឡងទីប្លូមនេះទិយជាប់សិន វិញដំនាន់កាលមិនបាច់ជាប់ទេ គេក៏អាច ទៀតទៅមុខបាន បើកាលណានៅថ្នាក់រើនោះទោសសកន្តឹងក្រោយតំពួកជាប់ទីប្លូមឈប់ 20 ចូលអស់ហើយ។

ធម្មតាក្រោយពីប្រឡងទីប្លូមគំរង្ស សិស្សត្រូវប្រឡងយកសញ្ញាបត្រមួយទៀត គឺបាក់ទីប្លូម វិញមានសិស្សខ្លះទៅចៅប្រឡងឆ្នោះបានដែរ គឺគេទៀតទឹកមួយឆ្នាំក្រោយ ពីថ្នាក់ទី៣ ឬប្រឡងទីប្លូមហើយ ទៅប្រឡងយកបាក់ទី១នេះ។ សិស្សដែលនឹងរៀនគេទៅ មុខទៀតបាន ត្រូវតែប្រឡងជាប់បាក់ទី១នេះសិន។ បើគេប្រឡងយកបាក់ទី១បានហើយ 25 មួយឆ្នាំក្រោយទៀត គេត្រូវប្រឡងយកបាក់ទី២ទៀត។ ហើយដល់វិញប្រឡងយក បាក់ទី២នោះបាន បានគេអាចបង្ហាញទៅមុខទៅផ្នែកសិក្សាជាន់ខ្ពស់បាន ។

NOTES FOR READING (class use)

Like : The old names of the provinces in Cambodia were traditional names and still in use today. The names are as follows :

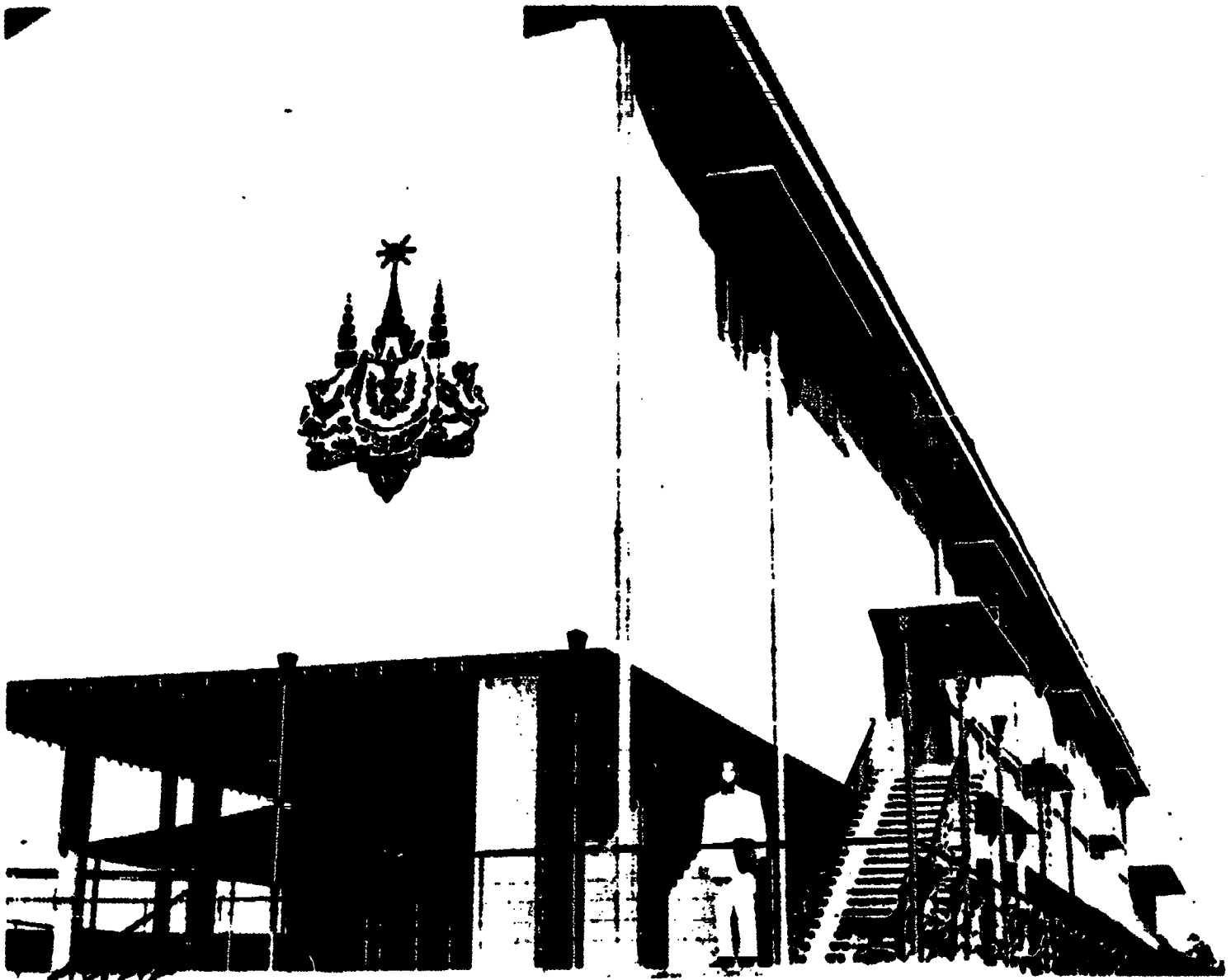
Year	Province	Old Name
1975	កម្ពុជា	ស្រុក (first year of school)
1976	បាវិត្តលា ភ្នំ	...
1977	អាជីក ភ្នំ	...

<u>Year of study</u>	<u>Name of grade</u>	<u>Number of grade</u>
៥០១	បណ្ឌិតបណ្ឌិត	៥០១ grade
៥០២	បណ្ឌិតបណ្ឌិត	៥០២ grade
៥០៣	ទុតបណ្ឌិត	៥០៣ grade

These names are included for your information; they need not be memorized.

Line 21: In the sequence បានបាន In this last sentence, the first បាន is a resultative verb in the phrase យក បាន 'to get'. The second connects the clauses នឹងកែប្រែយកបានវិញនោះបាន 'when they pass the examination for Baccalaureat II' and គេអាចបន្តសិក្សាទៅ ៗ... បាន 'they can continue their studies.' It has the meaning 'and...until.'

VOCABULARY

កម្មវិធី	program		
កម្ម	action, consequence, result	នឹងគុណ	in particular, especially
វិធី	method, way	នើម	to be grateful (to)
ការសិក្សាជាន់ខ្ពស់	higher education	ដំណើរវិជ្ជា	origin, stem
ជាន់ខ្ពស់	high, advanced	ដំណ	knowledge
កិរិយា	actions, behavior, characteristics	ថ្នាក់ /thaana/	knowledge of a subject
កិរិយាឃាត់ឃាត់	ke'ri'ya miayiat' behavior, character	ទីប្រុង	level, grade
ឃាត់ឃាត់	'miayiat/ manners	រណ៍ (ក្រសួង)	diplôme (junior high school certificate)
កុមារ	child (literary)	ណែនាំ	you see!
រកាន់	to be in awe of	* ណែនាំ	to lead, guide
កំណត់	schedule, requirement, prerequisite	ក្រៅទៀត	to show (rare)
កត់	to make a note, to note	ក្រោយៗ	further, in the future
* ក្រប	article, section, code of law	ក្រោយៗ = កាលពី	each and every, every single
របបយានកម្ម	knasmara'yianekam' Khmerization	ថ្នាក់ទីបញ្ចប់	last class of secondary education, following class 1
របប	knasmara? (H) ¹ Kmer (lit.)	បញ្ចប់ (បិប)	to finish
* យានកម្ម	yianekam (H)-ization	សំដៅ	national flag
យាន	vehicle	សំ	banner, flag
គ្មានទាន់ទេ	without fail, certainly	ទាន់...ទៅ...	as long as, while
គ្រូបាទ្យាយ	teachers	ពិចារណា...ជា...	to consider...to be...
បាទ្យាយ	baatnyiey/ a teacher of morals	ពិចារណា...ជា...	to consider...to be...
ចងក្រង	to compile	ទូទៅ	general
* ក្រង	to plait, braid, twist together	ទូទៅ	general
ចំណេះវិជ្ជា	knowledge	* រឹបអូស	terminal (French)
ច្បាប់	moral precepts	រឹបអូស	still more (so), to say nothing of
ប្រោស	to push something (so it falls)	សម្រេច /thoa/	scripture, virtue, generosity
ជន	person	* គន្លឹះ	that person of (formal)
ជាទីបំផុត	in the extreme case,	ទំន	present (time)
		បឋមសិក្សា/paccabon/	elementary education.
		បឋម /pethoom/	first, elementary (literary)
		បន្តវិជ្ជា	to continue one's education

1. The symbol (H) indicates a bound form, that is, a word that cannot be used alone.

បន្ត (< ភ)	to continue (transitive)		act has actually occurred
* បរិវេណកាល	[a ² vehsena ² kaul/ time of going to work	មិន(វិស)ទាំង + verb	not even + verb
បាក់ទី១	first baccalaureat (first secondary cer- tificate)	* យសសន្តិ /yámsa ² /	honors and rank
បាក់ទី២	second baccalaureat (final secondary cer- tificate)	* យស /yáh/ ទើបនឹង	honor always
បាទ្យាយ (= ទាទ្យាយ)	teacher	ពាល់ទីក	each and every
បួស	to become a monk	ប្រកាស /rákpiá/ ទី(៧)	attitude as for
វិបល	probably, it seems, way	និយាយ សាសនាសង្ឃ	to narrate, describe Buddhist monk
ប្រជាជន	[pociacín/ the people	* សំគុំសំគុំ(សំគុំ AC) ²	to pay respect to
ប្រជា (H)	the people, pop- ular	* សំគុំ	to cause to bend over
ប្រណិបត្ត	pronibat ² to show respect, to respect	គុំ	to bend over
ឆ្ការ	to skip over	ទិស្សមកាល	vacation
ពន្លឺ	light (n.)	សង្ខេប/sangkhasp/ សញ្ញាបត្រ /saññaabat/ បត្រ /bat/	to summarize certificate, diploma (formal) paper, chit, form, letter (formal)
ភ្លឺ	bright, light	សព្វថ្ងៃ(នេះ)	nowadays
កំនើត	originally	សព្វ /sop/	all, every
ត្រាមទាំង	together with, and	សមត្ថភាព /samattéphiap/ សមត្ថ /samattha ² / ភាព	capacity, ability, competence capable state of -, -ness
ត្រាមហាក្សត្រិក	king	សាស្ត្រាចារ្យ	professor
ក្សត្រិក /ksat	king	សាស្ត្រ /sah/ សាចារ្យ	study, science teacher, professor
មហា	great, large	សិក្សា	to study
* ព្រះរាជបត្រ	emiss (royal)	សិស្សានុសិស្ស	students (collectively)
ព្រះ	holy, sacred, regal (precedes nominals refer- ring to royalty or divinities)	សិក	to leave the monkhood
បត្រ	child (formal, literary)	សិទ្ធិប្រឹក្សា	certificate of elemen- tary school completion (French)
ព្រះសង្ឃ	Buddhist monk	សុចរិត្យា	good character
សង្ឃ	Sangha, member of the Sangha	* រហាស /roonj/ ប្រៀនដំបូង	indicates an end of a list or of an issue so, thus
ភ្នេចគុណ	to be ungrateful	អនុវត្ត /a ² nu ² vót/	to apply, to execute
មធ្យមសិក្សា	secondary education		
* មធ្យមសិក្សាបត្រ	baccalaureat (second certificate)		
មាន + verb	indicates that the		

2. The symbol AC indicates an glittering component of a compound. Such a component has no independent meaning.

អាចារ្យ	teacher, professor, official in a wat, performer of certain traditional rituals	name + ឈ្មោះ	you (familiar)
អាយត្យបក្សសាលា	scholarship, fellowship (formal)	អ្នកនិពន្ធ	author, writer (formal)
* ទុបករណ៍	help, aid	* និពន្ធ /ni'pún/	to write (formal)
ឈ្នួល	you (familiar, intimate)	អ្នកមានកំណា	someone to whom a debt of gratitude is owed
		មានកំណា	to be owed a debt of gratitude

APPLICATIONS

1. Define the following words in Cambodian:

ព្រះករុណាបុត្រ	ចំណេះវិជ្ជា	សិក	បួស	គិរិយាមារយាទ
ជំនាញបំផុត	សុចរិយា	និពន្ធ	ទុកដាក់	

2. Fill in the blanks with words provided:

- ១ នៅបឋមសិក្សាក្មេងៗចូលរៀនសូត្របង្គំរបស់ខ្មែរ.....។ (ទី៧ បរិវេណដ្ឋាន កុមារដ្ឋាន)
- ២ បើចង់រៀនគរវិទ្យា គេត្រូវប្រឡង.....។ (ចេញ ចូល យក)
- ៣ គេប្រឡងបាក់ទី២ នៅចុងឆ្នាំក្រោយបង្គំរបស់ខ្មែរ.....។ (បឋមសិក្សា មធ្យមសិក្សា ថ្នាក់ទី១២)
- ៤ គេប្រឡង.....ធីប្បម។ (យក ឡើង ចេញ)
- ៥ ដើម្បីឡើងទីថ្នាក់មួយទៅថ្នាក់មួយទៀត គេត្រូវប្រឡង.....។ (យក ឡើងថ្នាក់ ចេញ)
- ៦ វិជ្ជាសិក្សាកណ្តាលហៅថា.....។ (បឋមសិក្សា សិក្សាដាន់ខ្ពស់ មធ្យមសិក្សា)
- ៧ ដើម្បីនឹងចូលមហាវិទ្យាល័យបាន ត្រូវ.....។ (មានធីប្បម រៀន១៣ឆ្នាំនឹង ជាប់បាក់ទី២)
- ៨ ចូលគេប្រឡងធីប្បមនៅ.....។ (ឆ្នាំទី៣ ចុងឆ្នាំថ្នាក់ទី៣ ថ្នាក់ទី៤)
- ៩ សិស្សចេញធ្វើការ.....ទាន់ឆ្នាំ។ (សព្វ ក្រាន់ ទឹក)
- ១០ ដំណើរណា..... ចូលមហាវិទ្យាល័យ? (ហើយ រួច បាន)

3. Ask the following questions about the designated people. Use the appropriate third-person pronoun.

- a. Has she gone to market yet? (your mother)
- b. Has he written a letter to Pnom Penh yet? (a Buddhist monk)
- c. Has he studied his lessons yet? (your younger brother)
- d. Do they read the newspaper every day? (Buddhist monk)
- e. When will she come back from Battambang? (an older friend of yours named Kim)
- f. Does he know the way to Wat Pnom? (a taxi driver)
- g. Has he eaten lunch yet? (a cabinet minister)

4. Translate the following, using the appropriate auxiliaries (ភ្នាក់ មាន បាន ត្រូវ etc.):

- a. Last week I went to New York. I had a good time there.
- b. He was accused of being a thief.
- c. Is it a fact that there are a lot of people looking for work in the government?
- d. I've been to Kompong Cham once or twice.
- e. Have you indeed gone to Kompong Cham?
- f. You mustn't forget to write to me often.

5. If ឈប់ means 'to stop' and បញ្ឈប់ means 'to cause to stop,' what are the following:

- a. to deprive (ខ្វះ 'to lack')
- b. to bring together (រួប 'to unite')
- c. to get in (ចូល 'to enter')
- d. to cause to retreat (ថយ 'to retreat')
- e. to forget deliberately (ភ្លេច 'to forget')

6. Correct the following sentences by adding the proper word(s).

- ១ ព្រះរាជបុត្រក៏ត្រូវទៅសិក្សានៅទីក្រុង។
- ២ ការសិក្សានានានោះ គ្មានការប្រុងប្រយ័ត្នសព្វអ្វីទេ។
- ៣ គឺព្រះសង្ឃមានចំណេះដឹងពុទ្ធសាសនាសិល្បៈ។
- ៤ និទាននោះគេឈប់យើងប្រុង។
- ៥ យើងទៅប្រុងទៅទេ។
- ៦ គេស្តាប់និទានទេ។
- ៧ ដល់ការសិក្សា បានគេឈប់ប្រុង។
- ៨ គេយើងទៅទេនិទានទៅទេ។
- ៩ គ្រូបង្ហាញយល់ប្រាប់មានកិរិយាស្អាត។
- ១០ ការប្រុងប្រយ័ត្ននេះជាតម្លៃយើងដឹងបាន។

7. (Give the student) discuss the following situations:

- ១ ទម្រង់សិក្សានៅស្រុកនេះ។
- ២ ប្រុងប្រយ័ត្ននៅស្រុកនេះ។
- ៣ ឱ្យលេខ (កិច្ច) ។
- ៤ វិន័យនៅសាលា។
- ៥ ចំនួនសិស្សនៅទីកន្លែងនេះ។
- ៦ ទម្រង់ទីក្រុងនៅប្រទេសសិក្សា។
- ៧ គេប្រុងប្រយ័ត្ននិមួយៗ។
- ៨ គឺគ្រូបង្ហាញ។

8. Questions for the teacher to ask:

- ១ អាយុបុគ្គល បានរៀនសូត្រនេះហើយទេ?
- ២ នៅបឋមសិក្សា ត្រូវរៀនប្រឡងឆ្នាំ? ចុះមធ្យមសិក្សា?
- ៣ មានប្រឡងយកសញ្ញាប័ត្រដែរទេ នៅស្នាក់នៅបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា?
- ៤ ការបរិកាសភាគរៀននេះបានប្រឡងឆ្នាំ បានចេញថ្លៃការ?
- ៥ ថ្នាក់និមួយៗនៅបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា មានសិស្សប្រឡងនាក់?
- ៦ ត្រូវមានវិសាលភាពសិក្សាទេ?
- ៧ សិស្សមិនធ្វើការក្រុម គេគេធ្វើយ៉ាងម៉េច?
- ៨ សិស្សត្រូវប្រឡងចូលមហាវិទ្យាល័យទេ?
- ៩ នៅស្រុកនេះ សាលាទាំងអស់គ្នាទើបសាលាឡើយ?
- ១០ មួយឆ្នាំសិស្សមានវិស្វកាលប៉ុន្មានដំបូង?

9. Questions for the student to ask:

Find out from your teacher the answers to the following questions. Ask in Cambodian, of course. Use the questions at the end of each lesson as a guide to start conversation between yourself and your teachers, not simply as a task to be gotten through. If your teacher's answer brings up new questions in your mind, be sure to ask them; explore thoroughly every topic that comes up before going on to the next question on the list. Since different people have different experiences and different opinions, try asking these questions with more than one teacher, or try asking Cambodians who are not teachers.

- a. What is the normal starting age for school children? Is it the same in the city and the country?
- b. How many years do most students study? Are country and city different?
- c. What kind of education is needed to get a government job?
- d. Are private and public schooling considered to be equally good?
- e. Does everybody take the same program, or are there special programs to meet special interests and different levels of ability?
- f. How is discipline maintained in the classroom? Is there corporal punishment?
- g. Does the government supply books, or must students buy them themselves?
- h. Are scholarships and other forms of financial aid available to help children from poor families?
- i. Does the government make provision for poor students from the provinces to come and study in the city?
- j. Of all the students who start school, what percentage finish elementary school? The various stages of secondary school? University?
- k. Is there anything corresponding to kindergarten in Cambodia? (You will probably have to explain the concept of kindergarten to get the idea across, since there is no single-word translated.)

LESSON TWO
KHMERIZATION

- a. What is Khmerization:?
- b. What do the critics of Khmerization mean when they say it is really Sanskrit and Pali?
- c. What is the extent of university instruction in Khmer?

បញ្ហាលុបកភាសាបារាំង នៅបឋមសិក្សា

បញ្ហាលុបកភាសាបារាំង នៅបឋមសិក្សានេះ លោក ហ្វុកងហ្វូ ប្រធានអង្គប្រជុំនៃការលុបបំបាត់ បាន ចង្អាញហេតុផល ជាច្រើនលើកមកហើយ ចំណែកអស់លោកជាសមាជិកនៃអង្គប្រជុំ ក៏បានឆ្លើយបញ្ជាក់តាម ទំ ព័រ សារ ពត៌ មាន ជាច្រើនណាស់ហើយដែរ ។ រីឯសេចក្តីបញ្ជាក់ទាំងនោះឃើញថា ចង់ឲ្យសិស្សភាគច្រើន ដែលគ្មានភ័ក្ត្រវាសនាអាចទៅបន្តវិទ្យាល័យមធ្យមសិក្សានោះ គ្នាបានចេះភាសាខ្មែរជ្រៅជ្រះគ្រាន់បើ កុំឱ្យស្លាក់ស្លើរ បារាំងមិនបារាំង-ខ្មែរមិនខ្មែរ ប្រើការមិនកើត ដូចមុនទៀត ។ ចំណែកសិស្សដែលបានទៅបន្តវិទ្យាល័យ នៅមធ្យមសិក្សាសោត ក៏បានចំណេញពេលនឹងរៀនភាសាបរទេសដែរ ព្រោះបានចេះភាសាខ្មែរក្រាស់ក្រៃលពីបឋមសិក្សារួចទៅហើយ ។ល។ និង ។ល។

កំណែ ប្រែ នេះ ឃើញហុចអត្ថប្រយោជន៍ដល់កូនខ្មែរ ដ៏ធំទូលាយណាស់ គឺខ្មែរប្រាកដជាខ្មែរ-បារាំងប្រាកដជាបារាំង មិនស្ទើរភ្លើង

ឡើយ ។ ប៉ុន្តែអត្ថប្រយោជន៍ដ៏ធំធេងនេះ ពុំបានទាញអារម្មណ៍មនុស្សខ្លះឲ្យយល់ច្បាស់ឡើយ ត្រឡប់ជាក៏យស្ងន់ស្មោហាក់ដូចជាស្រុតព្រះធរណី ហើយមានបញ្ហាផ្ទះ ដែលសម្លឹងមើលតែផ្ទះលើខ្ពស់ហួសពេកនោះ បានពោលថា បើមិនរៀនបារាំងទេ បានអីយកទៅនិយាយនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ? បានអីយកទៅរៀនវិទ្យាសាស្ត្រ? (អស្មារ្យ) ហើយមានអ្នកខ្លះទៀត បានពោលចំរកឲ្យខេមរយានកម្មថា ភាសាក្លីង្ក, ភាសាបាលី ។ល។ ចំណែកកើងវិញ កើងយល់ស្របតាមកំណែនេះពេញទី ព្រោះយើងគិតឃើញថែបនេះយូរមកហើយ ។ ដូចយើងបានអធិប្បាយខ្លះ តាមអ្នកជាតិចំរយមលេខ ៥៣១ ចេញថ្ងៃទី ២៥ តុលា ១៩៧០ ស្រាប់ ។

រីឯអង្គប្រជុំនៃបុគ្គលិកសិក្សាកាលពីថ្ងៃទី ៦-១០-៧០ ដែលយល់ព្រមឲ្យលុបបំបាត់មិនឲ្យរៀនភាសាបារាំង នៅបឋមសិក្សានោះ បានពិចារណាដោយ

ម៉ត់ចត់ណាស់ ។ លោក ល្ងក - ម៉ឺងម៉ៅ, លោក ហូ គុន ហូ ជាអធិការបឋមសិក្សា មានការពិសោធន៍យូរឆ្នាំហើយ ហើយ បានទៅកាន់ការជានាយកមិចាត់ការ កិច្ច ការគរុកាលល្ប និងបានទៅប្រជុំនៅ អន្តរជាតិ អំពី វិស័យសិក្សា ក្នុងមួយឆ្នាំ។ បីបួនដង ព្រមទាំងបានគិតអំពីបញ្ហានេះ ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ ចំណែកសមាជិកអង្គ ប្រជុំទៀត។ មានលោក ណុប-ផុំ, លោក ខ្វាន់-ស៊ីផាន់, លោក ផៃ-ផេង ជាដើមក៏សុទ្ធតែមាន ការពិសោធន៍យ៉ាង ជាក់ច្បាស់ណាស់ គ្រាន់បើជាអ្នក ប្រឆាំងដែលចេះស្ទើរ ឬចេះហួស ឬក៏ អ្នកដែលមិនដែលបានគិត ។

ចំណែកអស់លោកខ្លះដែលពោល ថា បើមិនរៀនបារាំងទេ តើបានអ្វីយក ទៅនិយាយនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ , បាន អ្វី យក ទៅរៀន វិទ្យាសាស្ត្រ នោះ ឃើញថា ចាកប្រធានឆ្ងាយណាស់ សូមអស់ហោកស្តាប់ឲ្យច្បាស់ផងមើល? តើមាននរណាមិនឲ្យរៀនភាសាបារាំង?

គេគ្រាន់តែបំបាត់មិនឲ្យ រៀននៅ បឋម - សិក្សាទេតើ ? ចំណែកមធ្យមសិក្សាវិញ នៅតែរៀនដដែល ហើយខ្លាំងជាងមុន ទៀតផង ។ មិនគ្រាន់តែរៀន ភាសា បារាំងប៉ុណ្ណោះទេ គឺថែមមុខគ្នារៀនភាសា ចិនសេដ្ឋកិច្ចទៀត មាន ភាសាអង់ គ្លេស , ស្រ្សី , អាណ្លីម៉ង់ ជាដើម ។

ចំពោះអស់លោកខ្លះ ដែលពោល ចំអកឲ្យទេមាយានកម្មថា ភាសាក្លឹម្លង និង ភាសាបាលី នោះ យើងសូមឲ្យ អស់លោកទាំងនោះ ពិចារណាឡើងវិញ ផងដែរថា ចុះក្រុងភាសាបារាំង ដែល គេយកភាសាដទៃ មក បញ្ចូល មាន ភាសាឡាតាំង , ភាសាក្រិច និង ភាសាអង់គ្លេស ជាដើមនោះ ម៉េចក៏ អស់លោកមិនថាផង ? ប៉ុន្តែការណ៍នេះ យើងមិនត្រូវឆ្ងល់អ្វីទេ ព្រោះការស្នាបនា អ្វីក៏ដោយ វាតែងតែមានយោបល់ផ្ទុយ គ្នាខ្លះពុំខាន ។

NOTES FOR READING PASSAGE 1

Column 1 Line 5. Note that *អស់លោក* is the plural form of *លោក* 'sir, you.' To include members of both sexes the usual expression is *អស់លោកអង្គ* or *អស់លោកអង្គនារី* 'ladies and gentlemen.' All of these phrases can be used either as second or third person forms; in this passage *អស់លោក* is third-person plural.

Column 1 Line 10. *គ្នា*, as you know, means 'each other.' However, it is also used as a first or third person pronoun, ordinarily with a strong connotation of familiarity or even intimacy. In the third person it has an additional connotation of sympathy.

Here, for instance, the writer is indicating that he feels compassion for students with limited opportunities to study beyond elementary school.

Column 1 Line 19. This line may be easier to understand if you read កំណែវិកល្យនេះ បានឃើញ....

Column 1 Line 19. The word កំណែ 'correction' is related to វិក 'to correct.' Many Cambodian words are related to other words in similar ways. The shorter word, e.g., វិក 'to correct,' is called the base, the new word, e.g., កំណែ 'correction' is called a derivative. The derivative is formed in this case by an infix, which is like a prefix or suffix, except that it comes inside the base rather than before it or after it. The infix in our present example is -omn-. Some other words that you know are also derivatives formed by the infix -omn-:

ចំណេញ 'profit' from ចេញ 'to go out, to emit'

ចំណេះ 'knowledge' from ចេះ 'to know now'

When the base begins with a second-series consonant (គ ឃ ង ជ ឈ ញ etc.), the infix is -omn-, e.g., គំនិត 'idea, thought' from គិត 'to think.'

When -omn-/-omn- is used with a base that begins with a consonant cluster, it takes the form -om-/-om-, e.g., កម្លាំង 'price, value' from កម្លាំង 'expensive; price.'

Derivatives can also include a prefix rather than an infix, e.g., បង្រៀន 'to teach' from រៀន 'to learn.' The prefix in this example is បង- om-.

Derivation is discussed in greater detail in N.3.1, N.3.1.1, and N.3.1.2 as well as V.3.2, V.3.2.1, and V.3.2.2. of the Grammatical Sketch. Note that both bases and derivatives can be nouns or verbs.

DRILLS FOR READING PASSAGE 1

DRILL A: Substitution

MODEL:

កុំ

T: If we don't study French, what will we speak at the United Nations? (not study science, take the Baccalaureat II examination)

ក. បើមិនរៀនបារាំង បានអីយកទៅ វិទ្យាល័យទេវាណ្ណករសហប្រតិភូជាតិ ? (មិនរៀនវិទ្យាសាស្ត្រ, ប្រឡងបារាំង)

ស បើមិនរៀនវិទ្យាសាស្ត្រទេ បានអីយកទៅ ប្រឡងបារាំង ?

T: If we don't study science, how will we take the Baccalaureat II examination?

ថើម៉ែនរៀនខ្មែរភាសាប្រែ បានអីយក
ទៅប្រាប់បងប្អូនទាំងអស់ ?

MODEL:

T: We don't need to study French.
(speak at the United Nations)

ក ថើម៉ែនរៀនប្រែប្រួលភាសា, ជម្រាបអង្គប្រជុំ
ថើម៉ែនរៀនប្រែប្រួលភាសា បានអីយក
ទៅប្រាប់អង្គប្រជុំ ?

S: If we don't study French, what will
we speak at the United Nations?

ខ សុបហាសាហ្វ្រាំង, ឌីយក្នុងរយ័ងសិក្សា
ថើម៉ែនសុបហាសាហ្វ្រាំង បានអីយក
ទៅឌីយក្នុងរយ័ងសិក្សា ?

ក ថើម៉ែនបាច់សរសេរទេ ?
(បន្តប្រែ)

គ ប័ណ្ណាញកណកប្រធាន, បង្ហាញកណកប្រធាន
ថើម៉ែនប័ណ្ណាញកណកប្រធាន បានអីយក
ទៅបង្ហាញកណកប្រធាន ?

ថើម៉ែនសរសេរ បានអីយកទៅប្រែប្រួល ?

ឃ មិនយកសារពត៌មានមកទេ, បញ្ជាក់អង្គប្រជុំ
ថើម៉ែនមិនយកសារពត៌មានមកទេ
បានអីយកទៅបញ្ជាក់អង្គប្រជុំ ?

ខ រយ័ងមិនក្នុងសិក្សាភាសាប្រែទេទេ ?
(បន្តការសិក្សាទៅប្រែទេ)

ង ថើម៉ែនសិក្សាភាសាខ្មែរភាសាខ្មែរ, បន្តិដ្ឋាន
មុនគ្រប់គ្រង ?
ថើម៉ែនមិនសិក្សាភាសាខ្មែរភាសាខ្មែរ បាន
អីយកទៅបន្តិដ្ឋានមុនគ្រប់គ្រង ?

ថើម៉ែនសិក្សាភាសាប្រែទេ បានអីយក
ទៅបន្តិដ្ឋានសិក្សាទៅប្រែទេ ?

ច មិនគិតមុន, អនិប្បាយឱ្យយកស្តាប់
ថើម៉ែនមិនគិតមុន បានអីយកទៅ
អនិប្បាយឱ្យយកស្តាប់ ?

គ ថើម៉ែនបាច់ក្រែងរៀនទេ ?
(ឱ្យក្នុងៗរៀនថ្ងៃក្រោយ)

ថើម៉ែនក្រែងរៀនទេ បានអីយកទៅឱ្យ
ក្នុងៗរៀនថ្ងៃក្រោយ ?

ឆ មិនបាច់យកភាសាខ្មែរទេ
(បង្ហាញកណកប្រធាន)
ថើម៉ែនយកភាសាខ្មែរទៅ បានអីយកទៅ
បង្ហាញកណកប្រធាន ?

ឃ ថើម៉ែនបាច់យកភាសាខ្មែរទេ ?
(បង្ហាញកណកប្រធាន)

ថើម៉ែនយកភាសាខ្មែរទៅ បានអីយកទៅ
បង្ហាញកណកប្រធាន ?

ដ មិនបាច់ចាំយកទៅទេ
(ជម្រាបសមាជិកអង្គប្រជុំ)
ថើម៉ែនយកទៅ បានអីយកទៅជម្រាប
សមាជិកអង្គប្រជុំ ?

ង មិនបាច់ឱ្យយកទេ ?
(បញ្ជាក់សម្រាប់គេ)

ថើម៉ែនឱ្យយកទេ បានអីយកទៅ
បញ្ជាក់សម្រាប់គេ ?

ហ មិនបាច់រៀនបាត់ទេ
(និយាយទៅអង្គការសហប្រជាជាតិ)
ថើម៉ែនរៀនបាត់ បានអីយកទៅ
និយាយទៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ?

ច មិនបាច់ឱ្យយកទេ ?
(បញ្ជាក់សម្រាប់គេ)

ថើម៉ែនឱ្យយកទេ បានអីយកទៅ
បញ្ជាក់សម្រាប់គេ ?

DRILL B: Response

- ក ថើម៉ែនបាច់រៀនបាត់ទេ ?
(និយាយទៅអង្គការសហប្រជាជាតិ)
- ខ ថើម៉ែនរៀនបាត់ បានអីយកទៅ
និយាយទៅអង្គការសហប្រជាជាតិ ?

- ក មិនបាច់ឱ្យយកទេ ?
(បញ្ជាក់សម្រាប់គេ)
- ខ ថើម៉ែនឱ្យយកទេ បានអីយកទៅ
បញ្ជាក់សម្រាប់គេ ?

DIALOGUE

របបយានកម្ម

នាំគ្នា

to do as a group

រោទ្យា

to be in a panic

បើសរឹក

to seem, to be like

ខ្លាចូលស្រុក

a tiger is in the neighborhood

១ គើក រឿងរបបយានកម្មហ្នឹង រើឱ្យ
នាំគ្នារោទ្យា បើសរឹក ខ្លាចូល
ស្រុក ។

Khmerization is throwing people into a
panic; it's as if a tiger were on the
the prowl in the area.

អីក៏មិន

of course

និយម

to tend to, be accustomed
to, to like

verb + នៅ

(see note)

២ កុយ អីក៏មិនរោទ្យា បើអ្នកនិយម
ប្រកាន់និយាយទៅ ដូចមិនយល់
អ្វីនោះ ។

Of course they're in a panic, because
when the Francophiles talk, they seem
not to make any sense at all.

បាន = បានជា

is the reason why

នៅជា

to become, to come about that

៣ គើក ក្រុមអ្នកនិយមហ្នឹងគិតយ៉ាង
ម៉េច បាននៅជាមិនយល់
គ្នា ។

How do these French speakers think that
makes them unable to communicate?

និយាយឡើង

to speak up

ចាក

to depart

ប្រធាន

subject

ចាកប្រធាន

to miss the point

រឹតម្តង ចុះរាល់

directly, period, that's all

អីនោះ

at all

៤ កុយ ពួកហ្នឹងនិយាយឡើងគឺចាក
ប្រធានរឹតម្តង គ្មានយល់
អីឡើងរបបយានកម្មអីនោះ ។

When that lot speak up, they just miss
the point (of the conversation). They
don't understand the reasons for Khmer-
ization at all.

	ខ្សែកង	least, I'm concerned that, maybe
	ភ័យខ្លាច	to be afraid
	លុបចោល	to liquidate, do away with, eliminate
៥ គេភីក	ខ្សែកងពួកហ្នឹងភ័យខ្លាចទេលុបបាត់វិញទេឬទេ ?	Maybe they're afraid that French will be done away with altogether?
	ទោះបី	even (if)...
	ថា...ទៅចុះ	(see note)
	ទោះបី...ក៏	even if ...
៦ កុយ	គ្មានអ្នកណាសិយាយភ័យខ្លាចលុបចោលទេ ទើបទោះបីជាលុបចោល ក៏មិនត្រូវភ័យខ្លាចទេ ។	No one's talking about eliminatin.; it at all, but even if it were done away, they shouldn't be afraid.
	មិន...ណាបាន	how can not + verb be possible
	ណា	(cf. <u>Introduction</u> , lesson 54)
	មិនធ្វើ + verb	wouldn't ... under any circumstances
	ជំនំនោះ = តាមតិក	(see note)
៧ គេភីក	មិនភ័យណាបាន ទើបខ្លះមិនខ្ចីទាំងចង់ចេះសិយាយខ្មែរជំនំនោះ។	How can they not be afraid, if some of them wouldn't be caught dead wanting to know Cambodian.
	មែន	real, really
	មែនទែនទៅ	in fact, actually
	ទាំង + noun	even
	ទាំង + verb	even
	មិនត្រូវប្រុងប្រយ័ត្ន	incorrect
៨ កុយ	មែនទែនទៅក្រុមបាត់ហ្នឹងសិយាយទាំងបាត់ហ្នឹងមិនទាំងត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នទេ ។	In fact those French speakers don't even speak French correctly.
	ស្មារតីស្តើច	to be uncertain, to not know what to think
	ស្តើច	insufficient
	ក៏... ក៏	(see note)
	ទីទាំងអស់	at all
	បានការ	to be of use, to be good, to have good result

៥ គឺក វាស្មារតីស្ទើរដាច់ស្រយាល បាត់បង់ប្រើប្រាស់ បារាំង វិញក៏ប្រើប្រាស់ ភាសាខ្មែរ វិញ គ្មានប្រយោជន៍ អ្វីទេ ។
 They're all messed up, their French isn't French, and their Cambodian isn't Cambodian, they're no use at all.

និយាយដោយខ្លី

in short

ក្រុម

(see note)

១១ កុយ និយាយដោយខ្លីនៃ ប្រទេសខ្មែរ បានប្រកួតប្រជែងយូរណាស់ ប៉ុន្តែ ភាសាខ្មែរ គ្មានប្រយោជន៍ អ្វីទេ ។
 In short, our country has had independence for a long time, but not our language.

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 2

As you know, ទៅ when preceded by a verb is an imperative or exhortative particle, e.g., បើសិនទៅ 'read it' or 'go ahead and read (it)'. In this sentence, however, ទៅ is a definite particle, e.g.,

បើគេសរសេរទៅ គេនឹងបានលទ្ធផលល្អ ។

If they would write, they would get good results.

In sentence 10 ទៅ is ១. និយាយដោយខ្លី ទៅ is a similar particle.

SENTENCE NO. 2

The word និយម here means 'to be in favor of, pro-'. និយមបារាំង means 'Francophile, pro-French'; និយមរាជានុបាទ means 'royalist'. និយម can also be used with a noun to mean 'fond of, partial to', e.g.,

គេនិយមការប្រកួតប្រជែងក្នុងប្រទេសចិន ។

They're partial to work in China.

With a verb, និយម means 'to tend to, to accustomed to, like to,' e.g.,

នៅក្នុងប្រទេស អ្នកកសិកម្មនិយមញ៉ាំបាយប្រាំបីដងក្នុងមួយថ្ងៃ ។

In the country, how many times a day are the farmers accustomed to eating?

SENTENCE NO. 6

The idiom ថា...ទៅចុះ indicates concession of a point of an argument.

It can be translated something like 'even granted that ...', e.g.,

ថាគាត់ពិតប្រាកដណាស់ត្រូវការប្រាក់ ក៏គាត់មិនចូលរៀនសូត្រនោះទេ ។

Even granted that he really needs money, he wouldn't be caught dead at that kind of work.

SENTENCE NO. 7

In this sentence នោះ is not translated. Its effect is to establish distance between the speaker and the Francophiles from whom, as a nationalistic Khmer, he wished to dissociate himself.

MODEL:

T: They were in a panic because they couldn't speak French right at all. (Francophiles)

S: Of course they were in a panic, if the Francophiles couldn't speak French right at all.

ក គេនៅភ្នំប្រកែក ព្រោះមិនចេះរៀបចំ ចាត់ការ។ (ប្រធានអង្គប្រជុំ)

អ៊ីចឹងប្រកែក បើប្រធានអង្គប្រជុំមិនចេះ រៀបចំចាត់ការ។

ខ គេនៅស្ថាប័នសុខាភិបាល ព្រោះរៀបចំមិន បាន។ (អ្នកនិពន្ធ)

អ៊ីចឹងសុខាភិបាល បើអ្នកនិពន្ធរៀបចំ មិនបាន។

គ គេនៅស្ថាប័នសុខាភិបាល ព្រោះសរសេរ ឈ្មោះជាខ្មែរមិនត្រូវចង។ (កូនសិស្ស)

អ៊ីចឹងសុខាភិបាល បើកូនសិស្ស សរសេរឈ្មោះជាខ្មែរមិនត្រូវចង។

ឃ គេនៅភ្នំរៀនខ្មែរ ព្រោះស្មុគស្មាញខ្មែរ ទាំងអស់។ (ប្រធានប្រជុំ)

អ៊ីចឹងរៀនខ្មែរ បើប្រធានប្រជុំស្មុគស្មាញ ខ្មែរទាំងអស់។

ង គេនៅភ្នំភ័យស្អប់ ព្រោះរើចំណោមមិន រឹងស្រួតសោះ។ (កូនសិស្ស)

អ៊ីចឹងភ័យស្អប់ បើកូនសិស្សរើ ចំណោមមិនរឹងស្រួតសោះ។

ច គេនៅភ្នំទីងខោឡា ព្រោះមិនប្រធាប ឱយដឹងមុន។ (ប្រជុំ)

អ៊ីចឹងទីងខោឡា បើប្រជុំមិនប្រធាប ឱយដឹងមុន។

DRILL THREE: Transformation

ក្រុម

ក អ្នកនិយមបាតាំងនីយាយទៅ ដូចមិន យល់សោះ។

(គិត)

ស អ្នកនិយមបាតាំងនីយាយទៅ បានទៅជា មិនយល់សោះ ?

MODEL:

T: The Francophiles seem to show that they don't understand anything when they talk. (think)

S: How do the Francophiles think that makes them unable to understand each other?

ក ពួកវាប្រធានចាប់ផ្តើមឡើង ដូចមិនភាគ អ្នកណាសោះ។ (គិតឃើញ)

ពួកវាប្រធានគិតឃើញយ៉ាង បានទៅជាមិន ភាគណា ?

ខ ក្រុមអ្នកការពារឆ្លើយឡើង ដូចមិន បានស្តាប់គ្នា។ (ចង់បាន)

ក្រុមប្រធានចង់បានយ៉ាងម៉េច បានទៅ ជាមិនស្តាប់គ្នា ?

គ ក្រុមអ្នកចង់សុបនិយាយឡើង ដូចមិន រករកអ្នកណាសោះ។ (គិតចាត់ខ្លួន)

ក្រុមប្រធានគិតចាត់ខ្លួនយ៉ាងម៉េច បានទៅ ជាមិនរករកគ្នា ?

ឃ ពួកវាប្រធានបាតាំងនីយាយឡើង ដូច ជាចំអកឱយគេ។ (នឹកឃើញ)

ពួកវាប្រធាននឹកឃើញយ៉ាងម៉េច បានទៅជា ចំអកឱយគេ ?

ង ក្រុមអ្នកចង់រីករាលដាលឡើង ដូចមិនគិត សំអ្នកណាសោះ។ (បើសរទារគរឃើញ)

ក្រុមប្រធានបើសរទារគរឃើងយ៉ាងម៉េច បានទៅជាមិនគិតសំអ្នក ?

ច ក្រុមចង់បំបាក់ភាសាបាតាំងនីយាយឡើង ដូចមិនយល់អ្នកណាសោះ។ (ចង់បានអត្ថប្រយោជន៍)

ក្រុមប្រធានចង់បានអត្ថប្រយោជន៍យ៉ាង ម៉េច បានទៅជាមិនយល់សោះ ?

DRILL FOUR: Substitution (variable)

ក្បួន

ក អ្នកនិយមបច្ចុប្បន្ននិយាយទៅ ដូចម្តេច
យល់អីរសោះ? (សួរ)

ស អ្នកនិយមបច្ចុប្បន្ននិយាយទៅ ដូចម្តេចយល់
អីរសោះ? ។

MODEL:

T: The Francophiles seem to show that they don't understand anything when they talk. (ask)

S: The Francophiles seem to show that they don't understand anything when they are asked.

អ្នកនិយមបច្ចុប្បន្ននិយាយទៅ ដូចម្តេចយល់
អីរសោះ? ។

ក កូនសិស្សខ្ញុំ
កូនសិស្សខ្ញុំនិយាយទៅ ដូចម្តេចយល់អីរសោះ? ។

ខ បង្រៀន
កូនសិស្សខ្ញុំបង្រៀនទៅ ដូចម្តេចយល់
អីរសោះ? ។

គ ប្រយោជន៍
កូនសិស្សខ្ញុំប្រយោជន៍ទៅ ដូចម្តេចប្រយោជន៍
អីរសោះ? ។

ឃ ហាប
កូនសិស្សខ្ញុំហាបទៅ ដូចម្តេចប្រយោជន៍
អីរសោះ? ។

ង ប្រកាស
ប្រកាសខ្ញុំហាបទៅ ដូចម្តេចប្រយោជន៍
អីរសោះ? ។

ច ស្តីទិស
ប្រកាសខ្ញុំស្តីទិសទៅ ដូចម្តេចប្រយោជន៍
អីរសោះ? ។

DRILL FIVE: Substitution

ក្បួន

ក ពួកហ្នឹងនិយាយទៅ គឺថាគ្រប់គ្នា
នឹងម្តង។ (គិត, ចាកប្រធាន)

ស ពួកហ្នឹងនិយាយទៅ គឺថាគ្រប់គ្នា
នឹងម្តង។

MODEL:

T: When that group speaks up they miss the point.

(think, miss the point)

S: When that group thinks, they miss the point.

ពួកហ្នឹងនិយាយទៅ គឺថាគ្រប់គ្នា
នឹងម្តង។

ក ពោល, ចំអកទិសទេ

ពួកហ្នឹងពោលទៅ គឺចំអកទិស
នឹងម្តង។

ខ បញ្ជាក់, ឃើញទេ?

ពួកហ្នឹងបញ្ជាក់ទៅ គឺឃើញទេ
នឹងម្តង។

គ រសីកមកនិយាយ, រសីទិសទេ?

ពួកហ្នឹងរសីកមកនិយាយទៅ គឺរសីទិស
នឹងម្តង។

ឃ ថា, ទេ?

ពួកហ្នឹងថាទៅ គឺទេនឹងម្តង។

ង កាន់កាន់, ទេ?

ពួកហ្នឹងកាន់កាន់ទៅ គឺទេនឹងម្តង។

ច ចាត់ការ, គ្មានអ្នកណាមួយទេ?

ពួកហ្នឹងចាត់ការទៅ គឺគ្មានអ្នកណា
មួយទេនឹងម្តង។

DRILL SIX: Transformation

ក្បួន

ក ពួកហ្នឹងមិនភ័យខ្លាចទេសុបប្រាសន៍ទេ?

ស តើពួកហ្នឹងភ័យខ្លាចទេសុបប្រាសន៍
ទេ? ។

MODEL:

T: That lot isn't afraid that French will be eliminated.

S: Maybe that lot is afraid that French will be eliminated.

ក កូនសិស្សជំនាន់ម្នាក់ៗចេះប្រាប់គ្នា ។
វិញ្ញាណកូនសិស្សជំនាន់ម្នាក់ៗចេះ
ប្រាប់គ្នាដែរ ?

ខ អង្គប្រជុំយសស្របមួយសប្តាហ៍ ។
វិញ្ញាណអង្គប្រជុំមួយសប្តាហ៍មួយសប្តាហ៍
ដែរ ?

គ លោកប្រធាននិយាយចាកប្រធាន ។
វិញ្ញាណលោកប្រធានមិននិយាយចាក
ប្រធានដែរ ?

ឃ ភាគបាទពិធានណាមួយប្លាត់ចត់ ។
វិញ្ញាណភាគបាទពិធានណាមួយប្លាត់
ចត់ដែរ ?

ង អស់លោកខ្លះមិនចង់អកុសលរបស់យានកម្មទេ ។
វិញ្ញាណអស់លោកខ្លះចង់អកុសលរបស់យានកម្ម
ទេ ?

ច អ្នកខ្លះមិនឆ្លើយចូលនឹងកម្មវិធីបង្រៀនទេ ។
វិញ្ញាណអ្នកខ្លះឆ្លើយចូលនឹងកម្មវិធីបង្រៀន
ទេ ?

ខ មិនប្រដី, ទាន
នោះបើថាមិនប្រដីទេចុះ ក៏មិនគ្រូទាន
ដែរ ។

គ មិនហ្មត់ផ្លូវទិយ, ឈប់
នោះបើថាមិនហ្មត់ផ្លូវទិយទេចុះ ក៏មិន
គ្រូឈប់ដែរ ។

ឃ មិនយសស្រប, ឆោឡា
នោះបើថាមិនយសស្របទេចុះ ក៏មិនគ្រូ
ឆោឡាដែរ ។

ង បំបាត់ចោល, ភ័យស្អប់
នោះបើថាបំបាត់ចោលទេចុះ ក៏មិនគ្រូ
ភ័យស្អប់ដែរ ។

ច យសស្រប, វិចកម្មខ្លា
នោះបើថាយសស្របទេចុះ ក៏មិនគ្រូ
វិចកម្មខ្លាដែរ ។

DRILL SEVEN: Substitution

- ក ខ្ញុំ នោះបើថាសុបហោសទៅចុះ ក៏មិនគ្រូភ័យដែរ ។
(គ្មានភ័យ, អស់សង្ឃឹម)
- ខ នោះបើថាគ្មានភ័យទៅចុះ ក៏មិនគ្រូអស់
សង្ឃឹមដែរ ។

MODEL:

- T: Even if they eliminate it, (they) shouldn't be afraid.
(have no luck, despair)
- S: Even if (they) have no luck, (they) shouldn't despair.

នោះបើថាគ្មានភ័យទៅចុះ ក៏មិនគ្រូអស់
សង្ឃឹមដែរ ។

ក មិនចំណេញ, ស្នាក់រស្មី
នោះបើថាមិនចំណេញទៅចុះ ក៏មិន
គ្រូស្នាក់រស្មីដែរ ។

DRILL EIGHT: Response

- ក វិញ្ញាណកម្មភ័យភ័យខ្លាច គេសុបហោសទោស
ដែរ ? (ភ័យ)
- ខ ថាសុបហោសទៅចុះ វិញ្ញាណវិញ មិនគ្រូ
ភ័យដែរ ។

MODEL:

- T: Maybe that lot is afraid that French will be eliminated.
(to be afraid)
- S: Let them eliminate French, (they) still shouldn't be afraid.

ក វិញ្ញាណកម្មមិនប្រដីមួយនាក់ វិញ្ញាណ
ទេ ? (គិតយ៉ាងហ្នឹង)
ថាវិញ្ញាណទៅចុះ វិញ្ញាណវិញ មិន
យ៉ាងហ្នឹងដែរ ។

ខ វិញ្ញាណមិនយសស្របមួយនាក់សុបហោស
ទៅចុះ ? (ឆោឡា)
ថាសុបហោសទៅចុះ វិញ្ញាណវិញ មិន
គ្រូឆោឡាដែរ ។

- ក គ្រូក៏ដូចជាគ្រូសិស្សចេះចម្លើយត្រឹមត្រូវដែរទេ? (ឆ្លើយដូចគ្រូសិស្ស)
 ថាគ្រូសិស្សចេះចម្លើយត្រឹមត្រូវ៖ តែវាទាវតិចមិនច្រើន
 ឆ្លើយដូចគ្រូសិស្សទេ ។
- ឃ គ្រូក៏ដូចជាគ្រូសិស្សចេះចម្លើយត្រឹមត្រូវដែរទេ? (ស្រ្តីឆ្លើយត្រឹមត្រូវ)
 ថាគ្រូសិស្សចេះចម្លើយត្រឹមត្រូវ៖ តែវាទាវតិចមិនច្រើន
 ឆ្លើយដូចគ្រូសិស្សទេ ។
- ង គ្រូក៏ដូចជាគ្រូសិស្សចេះចម្លើយត្រឹមត្រូវដែរទេ? (ឆ្លើយយោងត្រឹមត្រូវ)
 ថាគ្រូសិស្សចេះចម្លើយត្រឹមត្រូវ៖ តែវាទាវតិចមិនច្រើន
 ឆ្លើយយោងត្រឹមត្រូវទេ ។
- ច គ្រូក៏ដូចជាគ្រូសិស្សចេះចម្លើយត្រឹមត្រូវដែរទេ? (ចាស់ចម្លើយត្រឹមត្រូវ)
 ថាមិនហ៊ានចម្លើយត្រឹមត្រូវ៖ តែវាទាវតិចមិនច្រើន
 ថាចម្លើយត្រឹមត្រូវចាស់ចម្លើយត្រឹមត្រូវទេ ។

- ខ គ្រូប្រាកដ ឬទេ
 តើវាដឹងទេ? គ្រូប្រាកដឬទេ ឬក៏ដឹង
 គ្រូសិស្សដឹង ។
- គ ឆ្លើយត្រឹមត្រូវ, ភាសាខ្មែរដឹង
 តើវាដឹងទេ? ឆ្លើយត្រឹមត្រូវដឹងភាសាខ្មែរដឹង
 ឆ្លើយត្រឹមត្រូវគ្រូសិស្សដឹង ។
- ឃ ចេះ, ភាសាខ្មែរដឹង
 តើវាដឹងទេ? ចេះចាស់ភាសាខ្មែរដឹង
 ឆ្លើយត្រឹមត្រូវគ្រូសិស្សដឹង ។
- ង ចេះ, ចាស់
 តើវាដឹងទេ? ចេះចាស់ចាស់
 ឆ្លើយត្រឹមត្រូវគ្រូសិស្សដឹង ។
- ច ឆ្លើយត្រឹមត្រូវ, គ្រូ
 តើវាដឹងទេ? ឆ្លើយត្រឹមត្រូវចាស់
 ឆ្លើយត្រឹមត្រូវគ្រូសិស្សដឹង ។

DRILL NINE: Substitution

- ក តើវាដឹងទេ? ឆ្លើយត្រឹមត្រូវចាស់
 គ្រូសិស្សដឹង ។
 (សរសេរ, គ្រូ)
- ង តើវាដឹងទេ? សរសេរចាស់គ្រូសិស្ស
 ឆ្លើយត្រឹមត្រូវគ្រូសិស្សដឹង ។

MODEL:

- T: In fact, they don't even speak
 French correctly.
 (write, Cambodian)
- S: In fact, they don't even write
 Cambodian correctly.
 តើវាដឹងទេ? សរសេរចាស់គ្រូ
 ឆ្លើយត្រឹមត្រូវគ្រូសិស្សដឹង ។
- ក ថា, គ្រូ
 តើវាដឹងទេ? ថាចាស់គ្រូ
 ឆ្លើយត្រឹមត្រូវគ្រូសិស្សដឹង ។

DRILL TEN: Transformation

- ក តើវាដឹងទេ? គ្រូសិស្សចេះចម្លើយត្រឹមត្រូវ
 គ្រូសិស្សដឹង ។
 (គ្រូសិស្ស)
- ង មិនស្រេចណាទេ ចម្លើយត្រឹមត្រូវ
 គ្រូសិស្សដឹង ។

MODEL:

- T: All the students are afraid about the
 business of eliminating French.
 (study Cambodian)
- S: How could (they) not be afraid, if
 (they) wouldn't be caught dead studying
 Cambodian.
- ក លោកគ្រូហ៊ាននឹងទប់ទល់
 (ជួយការពារ)
 មិនទប់ទល់ណាទេ ចម្លើយត្រឹមត្រូវ
 គ្រូសិស្សដឹង ។
- ខ គ្រូសិស្សមិនហ៊ានទប់ទល់
 (គ្រូសិស្ស)
 មិនស្រេចណាទេ ចម្លើយត្រឹមត្រូវ
 គ្រូសិស្សដឹង ។

- ក. លោកគ្រូស្នាក់នៅសក្តានុពលសិស្សណាស់ ។
(ចង់ជ្រើសរើស) ។
មិនស្នាក់នៅសណ្ឋាគារ ប៉ុន្តែ មិនខ្ចីចង
ជ្រើសរើសរដ្ឋសំនោះ ។
- ឃ. គ្រូស្នាក់នៅមិនចិត្តស្នាក់នៅណា ។
(ចង់ជ្រើស) ។
មិនស្នាក់នៅមិនចិត្តណា ។ ប៉ុន្តែ មិនខ្ចី
ចង់ជ្រើសរដ្ឋសំនោះ ។
- ង. ខ្ញុំគ្រូស្នាក់នៅស្រុកក្នុងជ្រុងប្រាំង ។
(ចង់ជ្រើស) ។
មិនចង់ស្នាក់នៅណា ។ ប៉ុន្តែ មិនខ្ចី
ចង់ជ្រើសរដ្ឋសំនោះ ។
- ច. គ្រូស្នាក់នៅចង់ជ្រើសរដ្ឋសំនោះ ។
(យកស្នាក់នៅ) ។
មិនចង់ជ្រើសណា ។ ប៉ុន្តែ មិនខ្ចីយក
ស្នាក់នៅណា ។

- S: He doesn't know what to think, he
doesn't know whether (to choose) the
the country or the city.
- ក. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
បាទ, ទេ
- ខ. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
ទេ, ទេ
- គ. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
ទេ, ទេ
- ឃ. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
ទេ, ទេ
- ង. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
ទេ, ទេ
- ច. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
ទេ, ទេ

DRILL ELEVEN: Substitution.

- ក. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
(រដ្ឋសំនោះ, រដ្ឋសំនោះ)
- ខ. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
(រដ្ឋសំនោះ, រដ្ឋសំនោះ)

- ង. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
រដ្ឋសំនោះ, រដ្ឋសំនោះ
- ច. គ្រូស្នាក់នៅមិនចង់រើស រដ្ឋសំនោះ ។
រដ្ឋសំនោះ, រដ្ឋសំនោះ

MODEL:

T: He doesn't know what to think, he
doesn't know either French or
Cambodian. (country, town)

READING PASSAGE 2

វិធានការផ្សេងៗ ក្នុងការអនុវត្តន៍ទេមរយានកម្មក្នុងសាលា

១- មូលដ្ឋាននៃការអនុវត្តន៍

ក- ចាប់អនុវត្តន៍ទេមរយានកម្មនៅឆ្នាំសិក្សា ១៩៦៧-៦៨ នេះ ។ ការអនុវត្តន៍ត្រូវធ្វើដោយប្រុងប្រយ័ត្ន បំផុត ព្រោះការនេះពុំមែនជាការពិសោធន៍ទេ ។

ខ- ក្នុងការធ្វើទេមរយានកម្ម ក្រសួងអប់រំជាតិមានករណីយកចិត្តទុកដាក់ជាខ្លាំង ទូរសារៈសំខាន់ខាងវិទ្យាសាស្ត្រ និងកម្មវត្ថុនៃវិធាននីមួយៗ ។ បង្រៀនវិទ្យាសាស្ត្រ គឺត្រូវឱ្យសិស្សទុសិស្សរបស់យើងស្គាល់តម្លៃនៃវិទ្យាសាស្ត្រ ហើយយកវិទ្យាសាស្ត្រនោះមកអនុវត្តបង្កើតជាប្រយោជន៍ ដល់ខ្លួននិងដល់មនុស្សទូទៅ ពុំមែនគ្រាន់តែឱ្យសិស្សចាំនោះ ស្គាល់ពាក្យវិទ្យាសាស្ត្រជាភាសាខ្មែរតែប៉ុណ្ណោះទេ ។

គ- ក្នុងការធ្វើទេមរយានកម្មនេះ យើងនឹងរក្សាទុកនូវពាក្យវិទ្យាសាស្ត្រអន្តរជាតិ យើងគ្រាន់តែសរសេរពាក្យចាំនោះជាអក្សរខ្មែរ និងសរសេរជាខ្សែតាំងផង ។

ឃ- ស្របជាមួយនឹងទេមរយានកម្មនេះ យើងនឹងយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើឱ្យសិស្សមានវិជ្ជាជ្រៅជ្រះ ខាងជីវភាសាណាមួយជាដាច់ខាត ។

២- វិធានការសម្រាប់ពេលទ្វី- ក្រោយពីបានពិនិត្យស្ថានភាព ក្នុងការសិក្សាហ្មត់ចត់មក យើង

បានកំណត់នូវវិធានការដូចតទៅ :

ក- យើងនឹងចាប់អនុវត្តន៍ទេមរយានកម្មពីថ្នាក់ទី ៦ ទៅ នៅឆ្នាំសិក្សា ១៩៦៧-៦៨ ។ ក្រសួងអប់រំជាតិជឿជាក់នាទុបសក្តានុពលនៃការបង្កើន ព្រោះចំនួនសាស្ត្រាចារ្យជាតិខ្មែរ ក៏មានល្មមដល់សេចក្តីត្រូវការរបស់យើងដែរ ។ សាស្ត្រាចារ្យចាំនោះ ក៏ធ្លាប់បង្រៀនមេរៀនជាខ្មែររួមមកហើយ ហើយមានការពិសោធន៍គ្រប់គ្រាន់ដែរ ។

ខ- ដើម្បីឱ្យមានឯកភាពក្នុងការប្រើពាក្យដែលត្រូវបកប្រែមកពីបារាំង ពាក្យគន្លឹះចាំនីមួយៗ ដែលចាក់ទងទៅនឹងមេរៀនវិទ្យាសាស្ត្រនៅថ្នាក់ទី ៦ ត្រូវរៀបចំឱ្យហើយស្រេចនៅចុងខែសីហានេះ ។

គ- នៅពេលដែលសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ព្រះអង្គយល់ព្រមលើពាក្យគន្លឹះនេះហើយ ក្រសួងអប់រំជាតិ
 និងវេទនាពាក្យទាំងនោះតាមវិទ្យា តាមទូរទស្សន៍ តាមសារពត៌មាន និងតាមព្រឹត្តិប័ត្ររបស់គណៈកម្មាធិការ
 ជាតិសិទ្ធិមនុស្សខ្មែរ ។

ឃ- មុនបរិសុទ្ធភាសិត្យ ១៩៦៧-៦៨ ក្រសួងអប់រំជាតិ និងអភិវឌ្ឍន៍សាស្ត្រាចារ្យរាជ ។ មក
 បង្រៀមបង្ហាញជាតំរូវ វេទនាតាមវិទ្យា តាមទូរទស្សន៍ ។ មេរៀនរបស់លោកសាស្ត្រាចារ្យទាំងនោះ និង
 ត្រូវចុះវេទនាសារពត៌មានជាតិ និងក្នុងព្រឹត្តិប័ត្ររបស់គណៈកម្មាធិការជាតិសិទ្ធិមនុស្សខ្មែរ ។

ង- ដោយយល់ឃើញថា មតិសាធារណៈចូលចិត្តចង់ដឹង ចង់ឮ អំពីបញ្ហាទេសយានកម្មនេះ ទើប
 ក្រសួងអប់រំជាតិធ្វើមហាសន្និបាតនេះ ។

ច- ការតែងសៀវភៅសិក្សាជាភាសាខ្មែរសម្រាប់ថ្នាក់ទី ៦ និងចាប់ផ្តើមរៀននៅរាល់គ្រឹមាស សម្រាប់
 ឆ្នាំសិក្សា ១៩៦៧-៦៨ នេះ ។

ឆ- ក្រសួងអប់រំជាតិ និងគាំទ្រគណៈកម្មការមួយ សម្រាប់ពិនិត្យវិធីសាស្ត្រ (Methodologie) ដែល
 ត្រូវយកទៅប្រើ ដើម្បីធ្វើឲ្យសិស្សខ្មែរចេះដឹងភាសាណាមួយឲ្យបានច្បាស់លាស់ជាអតិបរមា ។

ដ- អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន គណៈកម្មាធិការជាតិសិទ្ធិមនុស្សខ្មែរ មានភារៈទទួលពិនិត្យនូវ
 សេចក្តីស្នើទាំងឡាយដែលមជ្ឈដ្ឋាននានាផ្ញើមក ។

NOTES FOR READING PASSAGE 2

Line 1. You have already been introduced to the word *ទ្រឹ*, which precedes an object, usually of a verb. It occurs primarily in literary usage. In this sentence *ទ្រឹ* is used when something comes between the main verb and the object.

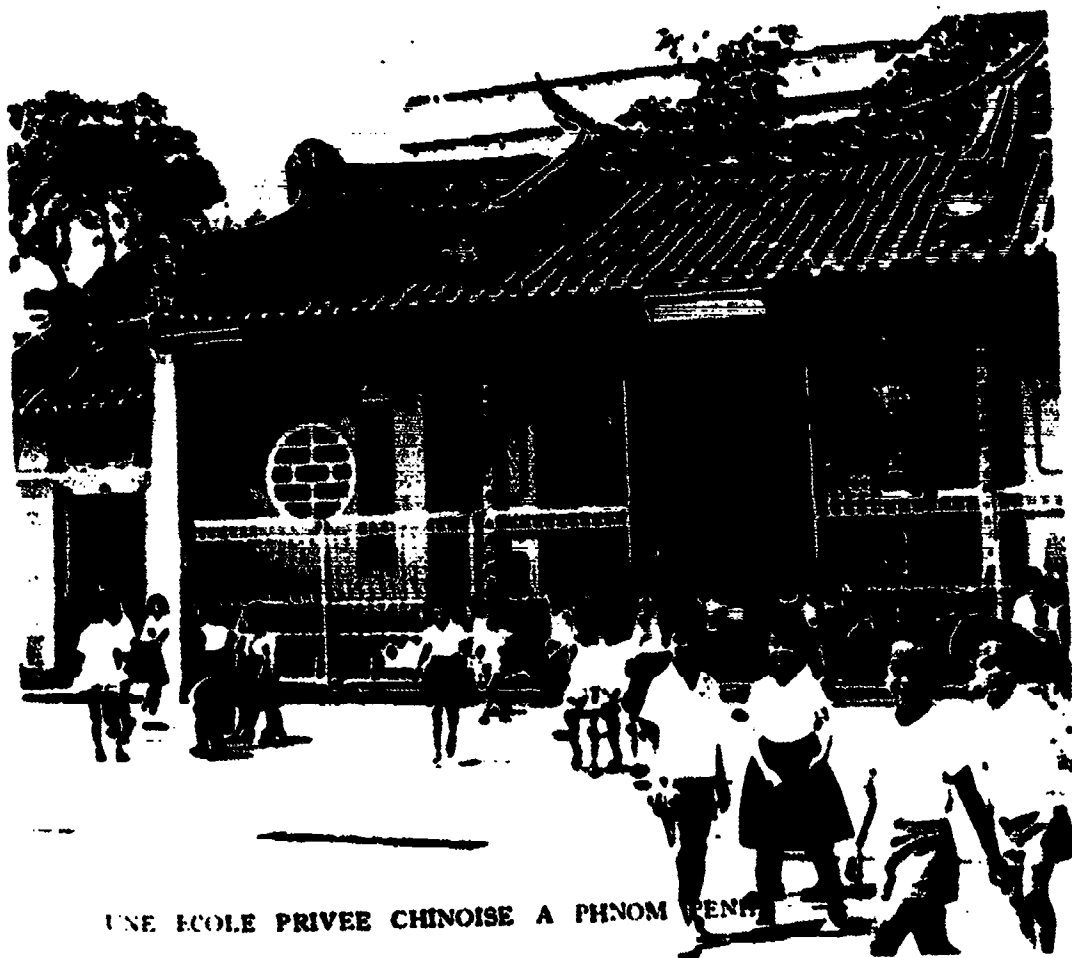
Here the adverbial phrase *សានិច្ច* 'always' comes between the verb *នឹក* 'to think of' and *សារសំខាន់* 'importance.' Normal order would be *នឹក(ទ្រឹ) សារសំខាន់... វិជ្ជាវិប្បលសានិច្ច*. Where such inversions take place, creating what would otherwise be an unacceptable sentence, *ទ្រឹ* is obligatory.

Line 15. The phrase *រហឹមរួស* is not redundant, although both words mean 'ready, already.' *រហឹម* is a resultative verb meaning 'completed' and *រួស* is 'already.' The phrase *រហឹមរួម* could have been used also.

Line 30. *ស្វា* is one of the words that can be used before an adjective to make an adverbial phrase (cf. *វិ*, *ឲ្យ* in the Grammatical Sketch). In this

sentence the adverbial phrase is ដល់អតិបរមា 'to the maximum extent possible' from អតិបរមា 'maximum.' Other common examples are ដ្រើស 'many, in large quantity' and ដ្រើយូរហួសហើយ 'for a long time already.' Remember that ដល់ means 'to be' when it is used before an adjective, so if you see a phrase ដល់ + adjective in something you are reading, you know that it must be an adverbial phrase and not the predicate of the clause it occurs in. This kind of clue will help you figure out the long sentences that are quite common in literary Cambodian.

VOCABULARY

គុប្បវត្ត	objective, subject	ជ្រួត	deep
កន្លឹកយកិច្ច	duty, function, role	ដទៃ	other
កន្លឹក	duty	ដូចគ្នា	as follows
កាន់កាន់	to be in charge	តម្លៃ (< តម្លៃ)	price, value
កំរិត (កំរិត)	correction	វិភាគ	to arrange, compose, decorate
ក្រសួងអប់រំជាតិ	Ministry of Education	វិភាគ (វិភាគ)	often
ក្រាស់ក្រាស់	many, a lot	តាំង	to set up, establish
ក្រិច	Greek	ក្រសួង	instead, to become... instead
ភីន្ទ	Indian, India	* ត្រីមាស	three months, trimester
គណៈកម្មការ	committee	ទាញអារម្មណ៍	to attract attention, to be of interest
គណៈកម្មាធិការ	committee (with administrative responsibility)	ទាញ	to pull
គន្លឹះ	hinge, bolt, pivotal or key component, key to a matter	អារម្មណ៍	impression, thought
គណៈកម្មាធិការ	profession of pedagogy	ទីបាត់ការ	headquarters
* កោសល្យ	skill, profession	បាត់ការ	to take charge, to run (an organization or operation)
គំរូ	model, example	ទូរទស្សន៍/tuoretuon/	television
គ្នា	he, she, they (indicates compassion)	ទូលាយ	wide, spacious
ស្វែងរក	to wonder, concentrating hard on the subject	ទោះបី	even (if), although
* ស្វែង	the mind goes blank	ទំហំ /tumpóa/	page
បាត់បង់	to miss the point	ទាំងនេះ	all these
បាត់	to depart, to leave	ទាំងនោះ	all those
ចុះផ្សាយ	to publish	* ធំធេង (ធំធេង AC)	big, large
ចំណេញ (< ចំណេញ)	profit, gain, to profit	នរណា	who, anyone
ចំណែក	sarcastic	នានា	various
ច្បាស់លាស់ (លាស់ RC ¹)	very clear	នាយក	chief, head
នាទី	to be in a panic	និយាយឡើង	to speak up
ស្រស់	clear	ទំន	of (formal)
* ស៊ីវិល	modern (living) language	ទំនៀង	to do as a group
		បញ្ញវន្ត/paññevón/	intelligentsia, intellectual
		* បញ្ញៈ /paññé/ (H)	intelligence
		ហេតុ = ហេតុ	is why
		ហេតុការណ៍	to be of use, to get result, to have effect, to be productive

1. RC indicates a rhyming component of a compound with no independent meaning.

បារម្ភ /baarom/	to worry	ខ្សែ	consecutively, in order
បាលី	Pali		
បុគ្គលិក	employee, person- nel (formal)	ទស្សនា /la?/	etc.
បំបាត់ (< បាត់)	to cause to be lost, to eliminate	ស្រប	to erase, wipe off, eliminate
បំផុត	most of all, especial- ly, particularly	វិធានការ	measures, steps, action taken to solve a problem
ប្រធាន	subject (of a conver- sation or a sentence)	វិធាន	a plan, program, act
ប្រុងប្រយ័ត្ន	careful	វិទ្យាសាស្ត្រ	methodology
ផ្ទៃ	surface, area	វិស័យ	field of, scope, range
ផ្សាយ	to spread, disseminate, broadcast	វិទ្យាសាស្ត្រ	science
ពិចារណា	to ponder	វិទ្យា = វិជ្ជា	knowledge
ពេញទំ	completely, in every respect; legal	សមាជិក	member
ពោល	to say (formal)	សម្តេចព្រះសង្ឃបាធិ	a patriarch of one of the two Cambodian Buddhist orders to
ពុំ	not (literary)	សម្លឹង	to stare at, to look at
ព្រឹត្តិបត្រ /prittbat/	bulletin	សាធារណៈ /saathiarana?/	public
*ព្រះរាជណី	earth (literary)	សារសំខាន់ /saara?samkhan/	essence, core
ព្រះសង្ឃ	he, she (used for royalty, high-ranking clergy, and divinities)	សារពត៌មាន /saap?ademan/	newspaper, the press
ភ័យខ្លាច	luck (in the future)	លេចក្តី	matter, affair, nominalizes adjectives
ភ័យ	good luck		
ព្រឹត្តិបត្រ	fate		
ភារៈ /phiaré?/	duty	លោក	furthermore, as for, thus
*មជ្ឈម្តាយ /mæcché?tnaan/	medium (of communi- cation)	ស្ថានភាព	situation, state of affairs
មតិចត្រឹម (= មតិចត្រឹម)	careful, close, with attention paid, meti- culous	ស្ថាបនា	to build (formal)
មតិ /mé?té?/	opinion, idea (formal)	ស្មារតីស្តី (ស្មារតី AC)	to be uncertain, to not know what to think
មហាសន្និបាត	general assembly	ស្តីស្តី	not enough
សន្និបាត	debate	ស្តី	insufficient
មិនធ្វើ + verb	wouldn't + verb under any circumstances	*ស្តី	to advise, to suggest
មិនត្រូវស្រដៀង	incorrect	ស្តីស្តី	to panic
មើល (ទឹក)	it seems that, like	* ស្តី	to panic
ម៉េចក៏...	how come?	* ស្តី	to be pale with fear or illness
ក៏មិនមែនទេ	in fact, actually	* ស្តី	to sink, to cave in
យល់ព្រម (ឬ ព្រម)	to agree	ស្រុក	it seems
ស្រប	parallel	ហាក់ដូចជា	
រក្សា /ré?saa/	to take care of		
រឿងរាល់	each and every		

ហូច	to hand over, to pass to	អតិបរមា /a'te'pa'rama/ maximum (literary)
ហេតុផល	reason for a result, result	អត្ថប្រយោជន៍ /attha'pyoac/ primary interest, benefit
ហ្មត់ចត់	careful, with attention paid, precise, meticulous	អធិការ /a'thi'kaa/ chief, director, head (formal)
ឡាភាស	Latin	អធិប្បាយ to explain, to discuss (as in an article)
អគ្គនាយកដ្ឋាន	secretariat general	អស់នរោត all you gentlemen, all the gentlemen
អគ្គនាយក	secretary general	អស្ចារ្យ great, magnificent
អក្ខ /a'ké' / (H)	high, exalted	សឹកៗ... of course
អង្គការសហប្រជាជាតិ	United Nations Organization	... អីចឹងអស់' ... at all
អង្គការ	organization	... អីសោះ ... at all
សហ /saha' / (H)	united	ឯកភាព unity
ប្រជាជាតិ	the people	ឯក one (Sanskrit number)
អង្គប្រជុំ /'ŋ pəcum/	the assembled participants in a conference	អ្នកជាតិវិស័យ nationalist, name of official government magazine before 1971
អចិន្ត្រៃយ៍ /a'centrey/permanent		ជាតិវិស័យ nationalistic

APPLICATIONS

1. Define or describe the following words.

បញ្ហា បឋម ភវ្ម តិចារណា វិចារកា លិក្សា
ស្ថាបនា នរណា អធិប្បាយ

2. Give a word or phrase with meaning contradictory to the following.

សីទ ស្ថាបនា ប័បាត់
ហ្មត់ចត់ មិនខ្ចី+ verb ប្រសូត

3. Fill in the blanks with the proper words provided.

១. ការស្ថាបនា... វាវិភាគវិធានយោបល់ស្របគ្នាខ្លះតុំទាន ។ (ប្រាស, ផង, ក៏របាយ)
២. ថវិកាអស់នរោតជាសហជីវកម្មអង្គប្រជុំ... បានឆ្លើយបញ្ជាក់វិវាទ ។ (វិវាទ, ផង, ក៏)
៣. ថវិកាអធិប្បាយវិស័យទៅបន្តវិជ្ជាទៅបញ្ចប់លិក្សា... ក៏បានចរណេញ... ។ (ទៅ, ក៏, លោក, វិវាទ)
៤. លិក្សាប្រកួតវិទ្យាសាស្ត្រ... ប្រដៅប្រជែង... ស្នាក់ស្អែក ។ (ក៏, កុំ, តុំ, កុំឱយ, ឱយ)
៥. ប៉ុន្តែអង្គប្រយោជន៍វិវាទតុំទានទាញការប្តូរលក្ខណ៍បុគ្គល... យល់ច្បាស់ឆ្លើយ ។ (ក៏, ផង, ឱយ, ហាន)
៦. គេបានពោលថវិកា... ទេសយានកម្ម ។ (ទៅ, វិវាទ, ឱយ, ស្របាច់)

- ៧ គេយស្រុកចម្ងាយសុបបុត្រាភូមិ... ខ្សែនបាតាំង ។ (កុំ, ឱ្យ, វិនិច្ឆ័យ, បាន)
- ៨ ដូចយើងបានអភិប្បាយខ្លះ... ។ (វិនិច្ឆ័យ, ខ្សែន, ស្រាប់)
- ៩ គ្រាន់បើជាងអ្នកប្រឆាំងវិនិច្ឆ័យចេះស្តើរប្តូរចេះហ្នឹង... អ្នកវិនិច្ឆ័យវិនិច្ឆ័យបានគិត ។ (អី, វិនិច្ឆ័យ, ក៏)
- ១០. បញ្ហានេះហាន... ខ្សែនពស់ថ្លៃ ។ (វិនិច្ឆ័យ, គ្រូ, ជា)

4. Give the appropriate second-person pronoun:

- a. a young girl
- b. a committee of cabinet ministers
- c. your older brother
- d. a friend named Kim whom you know well
- e. an audience at a university lecture

5. Using the analogy of កែ 'to correct' and កែតម្រូវ 'correction,' give the indicated derivatives from the bases supplied below:

- a. សួរ 'to ask' 'question'
- b. កើត 'to be born' 'to be born'
- c. ត្រូវ 'to continue' 'continuation'
- d. ទាប 'low' 'a low place'
- e. ទិញ 'to buy' 'merchandise'

6. Translate the following into Cambodian, using structures or words introduced in this lesson:

- a. The employees of that ministry wouldn't be caught dead working after 5.
- b. The life of those villagers is very hard. They don't know whether to sell their rice now or keep it until later.
- c. Are the students in your country accustomed to getting involved in politics?
- d. Even granted that that he has studied science for years, the book he just published is really outstanding.
- e. The bookstore has sent the books to my teacher already. (Use ឆាប់)
- f. When there is a meeting of the general assembly, the restaurant has to make food in great quantity.

7. Correct the following sentences by adding the proper word(s):

- ១. យើងយស្រុកចម្ងាយសុបបុត្រាភូមិ ។
- ២. ភាសាបាតាំងបឋមសិក្សាគ្រូសុបបុត្រាភូមិ ។
- ៣. សេចក្តីបញ្ជាក់នោះចង់សិក្សាភាសាបាតាំងចេះភាសា ។
- ៤. ថវិកាសិក្សាវិនិច្ឆ័យសិក្សានោះក៏បានចំណេញពេល ។

- ៥. របស់គ្រូនេះតំបាត់មាត់មនុស្សយល់ច្បាស់រួម ។
- ៦. របស់គ្រូនេះតំបាត់ការងារសិក្សាសតិបត្តិសិក្សាប្រចាំរាល់ ។
- ៧. របស់គ្រូនេះតំបាត់ការងារចំណេះទិសរបស់បុគ្គលិក ។
- ៨. ចំណែកនៃសិស្ស យើងយល់ស្របច្បាប់នេះ ។
- ៩. យើងយល់ស្របនឹងការងារប្រចាំរាល់នេះ ។
- ១០. ការស្តារបន្ទប់វិទ្យាសាស្ត្រនេះយល់ស្របនឹងការងារនេះ ។

1. ... for the teachers to ask:

- ១. តើគ្រូនេះតំបាត់ការងារសិក្សាសតិបត្តិសិក្សាប្រចាំរាល់ ?
- ២. សិក្សាប្រចាំរាល់នេះតំបាត់ការងារសិក្សាសតិបត្តិសិក្សាប្រចាំរាល់ ?
- ៣. តើគ្រូនេះតំបាត់ការងារចំណេះទិសរបស់បុគ្គលិកនេះ ? តើគ្រូនេះតំបាត់ការងារចំណេះទិសរបស់បុគ្គលិកនេះ ?
- ៤. សិស្សយល់ស្របនឹងការងារចំណេះទិសរបស់បុគ្គលិកនេះ ឬចាស់ហ្នឹងតំបាត់ការងារចំណេះទិសរបស់បុគ្គលិកនេះ ?
- ៥. របស់គ្រូនេះ មានភារកិច្ចសំខាន់ណាមួយមនុស្សទៅស្រុកកាន់ ហើយមនុស្សទៅ ភីម៉ាតនេះ តំបាត់ការងារនេះ តើមានន័យ គឺមានន័យ គឺមានន័យ គឺមានន័យ ?
- ៦. តើគ្រូនេះ តំបាត់ការងារសិក្សាសតិបត្តិសិក្សាប្រចាំរាល់នេះ តើគ្រូនេះ តំបាត់ការងារសិក្សាសតិបត្តិសិក្សាប្រចាំរាល់នេះ ?
- ៧. តើគ្រូនេះ តំបាត់ការងារសិក្សាសតិបត្តិសិក្សាប្រចាំរាល់នេះ តើគ្រូនេះ តំបាត់ការងារសិក្សាសតិបត្តិសិក្សាប្រចាំរាល់នេះ ?
- ៨. តើគ្រូនេះ តំបាត់ការងារសិក្សាសតិបត្តិសិក្សាប្រចាំរាល់នេះ ?

2. ... for the students to ask:

- 1. What do the critics of Khmerization mean when they say it is really Khmerization?
- 2. In a certain passage (column 4 line 3) it is stated that the result of Khmerization in the elementary school was to strengthen the study of Khmer. In secondary school. How was this the case? Is it still the case?
- 3. How far has the school system been Khmerized so far? With what results?
- 4. What is the extent of university instruction in Khmer? What is your impression of this in this matter?
- 5. What extent of French is used in commerce? In the government? Is this sufficient?
- 6. What subjects are available from Cambodian universities? What are the difficulties that students study?
- 7. Are there certain courses of study for which overseas study is required? Where do these students go?
- 8. How do Cambodian students going to English-speaking countries deal with their curriculum of instruction in English?
- 9. To get a Canadian university degree, does one have to take an examination in French, and vice versa? Does one write a thesis?
- 10. Are there any jobs require a university education?

LESSON THREE

COMMUNICATIONS ROUTES

- a. Are tolls exacted at bridges and on certain roads?
- b. Is mail carriers in Cambodia?
- c. What would be the quickest way to reach someone in a rural area?
- d. What media has the most influence on public opinion? Why?

ផ្លូវកម្មវិធី

ក. ផ្លូវដែក

ប្រទេសខ្មែរមានផ្លូវដែកតិចណាស់ ។

* ផ្លូវដែកទី ១ ពីភ្នំពេញទៅអូរជ្រៅ មានប្រវែង ៣៨៩ គ.ម. ហើយបន្តភ្ជាប់ផ្លូវដែកប្រទេសថៃរហូតដល់ក្រុងបាណក ។ ផ្លូវនេះប្រើសំរាប់ដឹកជញ្ជូនផលិតផលកសិកម្មនិងព្រៃឈើ ពីតំបន់ទាងលិចប្រទេសមកកាន់រដ្ឋធានី ។ ឯទំនិញនាំចេញពីភ្នំពេញទៅមានតិចណាស់ ។ ទំនិញទំនិញនាំពីអូរជ្រៅមកភ្នំពេញ ច្រើនជាងទំនិញនាំពីភ្នំពេញទៅអូរជ្រៅ ៧ ដង ។ ហេតុដូច្នោះហើយបានជាអាជីវកម្មផ្លូវដែកទី ១ នេះមានការពិបាកយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះការដឹកនាំឱ្យផលតែម្នាក់ (ពីអូរជ្រៅមកភ្នំពេញ) ។ សកម្មភាពពាណិជ្ជកម្មឡើងពី ៦២ លានគោន-គីឡូម៉ែត្រ នៅឆ្នាំ ១៩៦៧ ទៅ ៧១ លានគោនគីឡូម៉ែត្រនៅឆ្នាំ ១៩៦៨ ។

5

* ផ្លូវដែកទី ២ ពីភ្នំពេញទៅកំពង់សោម មានប្រវែង ២៦៦ គ.ម. ទើបតែទាក់ទងគ្នាបានដល់ទីដៅក្នុងខែធ្នូ ១៩៦៩ នេះ ។

10

ខ. ចលនាដឹកនាំតាមអាកាស

សព្វថ្ងៃនេះ ចលនាដឹកនាំតាមអាកាសរីកចំរើនច្រើន ដោយយើងមានអាកាសយានដ្ឋានអន្តរជាតិពីរ : ពោធិ៍ចិនតុង ដែលនៅ ១០ គ.ម. ពីភ្នំពេញ និង សៀមរាប ។

អាកាសយានដ្ឋានពោធិ៍ចិនតុងមានផ្លូវយន្តហោះមួយប្រវែង ២ ៤០០ ម. ទទឹង ៤០ ម. អាចទទួលទំនំកង់ម្នាក់ៗ ៣០ គោន ។ ផ្លូវយន្តហោះនេះបើកឱ្យយន្តហោះធំៗចុះតាំងពីថ្ងៃទី ២៩ កញ្ញា ១៩៩៨ ម៉្លេះ ។ ក្រុមហ៊ុនអាកាសចរណ៍ជាច្រើនបានមកធ្វើអាជីវកម្មលើអាកាសយានដ្ឋានយើងទាំងពីរ ដើម្បីភ្ជាប់តមនាគមន៍ពីភ្នំពេញ មកសៀមរាបទៅទីក្រុងអាស៊ុននិងអ៊ីប ។

15

គ. ចលនាដឹកនាំតាមទន្លេនិងតាមសមុទ្រ

ចលនាដឹកនាំមាននៅភ្នំពេញនិងកំពង់សោម ។ កំពង់ផែផ្សេងៗ រៀបចំតែបន្តិចបន្តួចសំរាប់ដឹកនាំទំនិញចេញចូលក្នុងតំបន់របស់ខ្លួន ជាពិសេស នូវផលិតផលកសិកម្មមកកាន់កំពង់ផែផង ។

20

* កំពង់ផែភ្នំពេញនិងចលនាដឹកនាំ.— កំពង់ផែភ្នំពេញជាកំពង់ផែទន្លេជន និងជាកំពង់ផែសមុទ្រជន ។

— ភ្នំពេញបិតនៅចំកណ្តាលប្រទេស ហើយត្រង់កន្លែងដែលមានទន្លេធំៗហូរមកជួបគ្នា ដែលជាលក្ខណៈមួយអាចឱ្យកំពង់ផែនេះទាក់ទងជាមួយនឹងទន្លេនៅទិសឦសាននៃប្រទេស ជាមួយនឹងទន្លេសាបនិងជាមួយនឹងយៀកណាមខាងត្បូង ។ ដូច្នេះយើងមិនគួរឆ្ងល់ទេថា ហេតុអ្វីបានជាកំពង់ផែនេះនៅតែរីកចំរើនរាលដាលដើមមកទុកជាមានផ្លូវថ្នល់ល្អខ្លះៗខ្លះខ្លះពេញប្រទេសឬផ្លូវដែកច្រើនគំដោយ ។ ចាប់តាំងពីខែមីនា១៩៤៨មក ពេល 25 ដែលមានកំពង់ផែសមុទ្រចូលដល់កំពង់ផែភ្នំពេញ កំពង់ផែនេះក៏ឡើងថ្ការកំពង់ផែសមុទ្រ ។

ចលនាដឹកនាំចុះយ៉ាងខ្លាំងដាល់ដាប់ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៦៥មក ហើយនៅឆ្នាំ១៩៦៨នេះទៀត ចលនាដឹកនាំនេះក៏ថយច្រើនជាងឆ្នាំ១៩៦៧ ដោយមានផលវិបាកកើតមកពីព្រឹត្តិការណ៍នៅយៀកណាមខាងត្បូង ។

ឃ. បណ្តាញផ្លូវថ្នល់

ផ្លូវថ្នល់សព្វថ្ងៃស្ថិតស្ថេរទៅ ។ ពេលរដូវទឹកជំនន់មក ផ្លូវស្រុកស្ទឹងតែត្រប់កន្លែង ជាហេតុត្រូវយើងឱ្យ 30 ផ្តល់ជូនជារៀងរាល់ឆ្នាំ ។ ផ្លូវស្រុក ផ្លូវខ្នងអណ្តូក ផ្លូវចង្អៀកឬស្ពានតូចទ្រុឌទ្រោម សុទ្ធជារបស់ដែលយើងត្រូវឱ្យបានល្អ ដើម្បីត្រូវស្របតាមការដឹកនាំចុះចូល ។ ផ្លូវភ្នំពេញ-កំពង់សោម កាត់តាមកំពង់ស្ពឺនិងផ្លូវភ្នំពេញ-កំពង់ កាត់តាមអង្គការសោម មានសភាពស្អាតជាងផ្លូវដទៃទៀតច្រើន ។

* ផ្លូវថ្នល់សំខាន់ៗ.— បណ្តាញផ្លូវថ្នល់នៅទំនាបកណ្តាល មានការលូតលាស់ជាងគេ ។ ផ្លូវទាំងនេះចែកជា : ផ្លូវជាតិប្រវែង ២ ៨០០ គ.ម. ផ្លូវខេត្តប្រវែង ១ ៦០០ គ.ម. និងផ្លូវរុក្ខជាល (route forestière) 35 ប្រវែង ២ ០០០ គ.ម. ។ ក្នុងចំណោមផ្លូវទាំងនេះ មានផ្លូវដឹក ២ ០០០ គ.ម. ដែលក្រាលកៅស៊ូ ផ្លូវប្រហែល ២ ០០០ គ.ម. គ្រាន់តែចាក់ថ្មឬដីក្រហម ឯផ្លូវសល់ពីនេះច្រើនជាផ្លូវលំនិងផ្លូវដីលើក ។

— ផ្លូវជាតិ (ជ.ជ.)— គឺជាផ្លូវដែលធ្វើនិងថែរក្សាដោយថវិកាជាតិ ហើយជាផ្លូវចេញពីរដ្ឋធានីទៅរកខេត្ត ។

	Khmer Names		
គូឡូជាំ	Co Chhrey (town)	ទន្លេសាប	Tonlé Sap (river and lake)
បាត់កក	Battak		
កំពង់សោម	Kampéa Sma (part)	កំពង់ស្ពឺ	Kampéa Spea (province)
កោះចិបិនតុស	Koentouk (island)	កំពង់	Kampéa (province)
ស្បៀបតាប	Slem Rea (province)	អង្គការសាម	Ang Thsam (town)

NOTES FOR READING PASSAGE 1

Line 1. Note that the headings in this article are in a script slightly different from what you are used to. There are two very similar types of script which are used for headlines, sometimes for peoples' names, and sometimes in more the same way as English: as a titles. Casual usage calls

both these styles **អក្សរមូល** 'round script', though technically **អក្សរមូល** is the type of script used in the headlines of this article, and **អក្សរខ្មែរ** 'Cambodian script' is the type used in the title of this lesson and in the preceding lesson. (Lesson 2). **អក្សរខ្មែរ** is actually considerably more frequently used than **អក្សរមូល**, though both are very similar.

The more familiar type of script you have been used to reading is called **អក្សររៀង** 'slanted script' and is the usual type of script in most publications. If **អក្សររៀង** is written straight up and down, it is called **អក្សរឈរ** 'standing script', but the shapes of the letters are the same, whether slanted or upright. **រៀង** script is of more recent origin than **មូល** or **ខ្មែរ**.

You should have little trouble learning to read **អក្សរមូល** or **អក្សរខ្មែរ**. Most of the shapes of the letters are the same as those of **អក្សររៀង** or **អក្សរឈរ**; only **ន**, **ត**, and **ស** have entirely different shapes, and **មូល.ក**, **ក**, **ជ**, **ន**, **ខ្មែរ.វ**, and **ខ្មែរ.ខ** are partially different. The vowels and sanskrit consonants are basically the same in the **រៀង**, **មូល** and **ខ្មែរ** scripts.

Below is a table comparing **អក្សររៀង**, **អក្សរខ្មែរ**, and **អក្សរមូល** consonants.

អក្សររៀង	ក	ខ	គ	ឃ	ង	ច	ដ	ន	ប	ព	ភ	ត	ថ	ទ	ណ
អក្សរខ្មែរ	ក	ខ	គ	ឃ	ង	ច	ដ	ន	ប	ព	ភ	ត	ថ	ទ	ណ
អក្សរមូល	ក	ខ	គ	ឃ	ង	ច	ដ	ន	ប	ព	ភ	ត	ថ	ទ	ណ
អក្សររៀង	ក	ខ	គ	ឃ	ង	ច	ដ	ន	ប	ព	ភ	ត	ថ	ទ	ណ
អក្សរខ្មែរ	ក	ខ	គ	ឃ	ង	ច	ដ	ន	ប	ព	ភ	ត	ថ	ទ	ណ
អក្សរមូល	ក	ខ	គ	ឃ	ង	ច	ដ	ន	ប	ព	ភ	ត	ថ	ទ	ណ
អក្សររៀង	ស	ហ	ឡ	វ											
អក្សរខ្មែរ	ស	ហ	ឡ	វ											
អក្សរមូល	ស	ហ	ឡ	វ											

1. can also be written **ឃ**
2. missing consonants in the **អក្សរមូល** are the same in the **អក្សរខ្មែរ**.

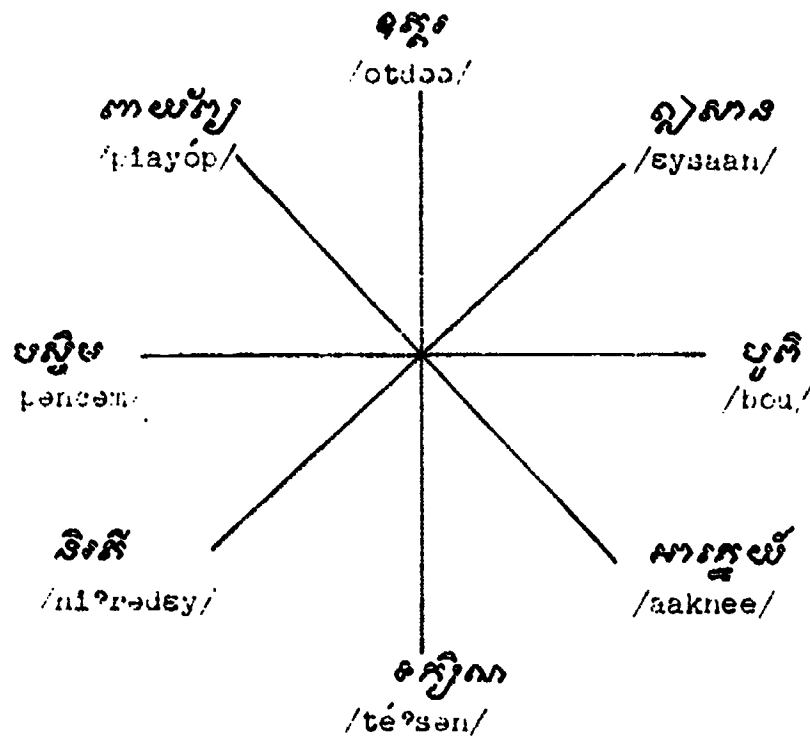
Note that មូលកិ is written like មូល្យកិ but corresponds to ក , while មូលកិ and មូលកិ are different from their មូល្យកិ counterpart ក . Here are a few words to practice with.

ធ្វើអ្វីខ្លះដែលចាំមិនពិបាក? កេរដ៏តែជួយកកាយថើកឱយទេ

ប្រឡាញ់គូនាមកបែប្រើប្រាស់ បើចង់ប្រសូល បើមិនការប្រមាទូទៅ?

Line 22 In ordinary speech the names of the directions of the compass are, as you have already learned, ជើង 'north', លិច 'west' ពាយ័ព្យឦសាន 'southeast', etc. These names are also used in writing, but as often as not the following names from Sanskrit are used in writing instead of the ordinary names, especially for the compound directions, which are quite cumbersome to write.

The word for 'southeast' you have already studied in the word for Southeast Asia សាស្ត្រសាស្ត្រ. You should now begin to learn the other names passively: that is, you should recognize them when you read them, but you need not produce them in speech or writing.

Note that in English there are eight directions: the ones shown in the diagram above. However, in Cambodian លើ 'up, above' and ក្រោម 'down, below' are also considered members of the set of directions, so Cambodian has ten.

DIALOGUE

យ៉ាងម៉េចទៅស្រុកយើង?

- ១. ថុល ទួនឡាវីន
 អង្គការស្រុកយើងទើបនឹង
 មានទួនឡាវីន វីលបរកម្ម
 ស្រុកទៅមើលកុន មើលស្នាម
 ទង មើលទៅ ។

television (formal)
 When our country had just gotten T.V.,
 I've guess no one went much to see movies
 and plays.
- ២. សិន មានសិល
 ន
 ខ្លះមើលមានសិលទៅរក្សាចំ
 បាយរក្សាចំទឹកទៅទៀត។

even to the point of ...
 (see note)
 Some even watched to the point of
 forgetting to eat or drink.
- ៣. ថុល ការផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម
 ពាណិជ្ជកម្ម
 មិនសាសាស
 ការផ្សាយពាណិជ្ជកម្មនៅស្រុក
 យើង វីលបរកម្មមិនសាសាសនៅ
 ស្រុកនេះទង មើលទៅ។

commercial, advertisement
 commerce
 no more than
 Commercials seems to be handled pretty
 much the same in our country and this
 one.
- ៤. សិន គិតៗ + verb
 រកផ្សាយវីតធុនទង មិនវីល
 គិតៗផ្សាយ គិតៗផ្សាយ
 នោះទង ។

frequently
 They show their commercials all at once,
 not frequently.
- ៥. ថុល ស្រូវ + verb
 ទួនឡាវីន
 បងទួនឡាវីនយាយថាភាគស្រូវមាត់
 ទួនឡាវីន ភាគមិនទៅទិញ
 ទួនឡាវីនទង ។

would rather + verb ...
 Instead
 telephone (formal)
 My brother said he'd rather put in a
 telephone instead, he's not going to
 buy a T.V.
- ៦. សិន ប៉ា
 ទៀបនឹង
 ប៉ាទៀបនឹងសាកវីល វីល
 ភាគមានប្រសាសន៍ថា ផ្លូវ

father (urban)
 about to
 My father was about to put one in too,
 but he said it's cheaper to send a

- សំបុត្រ ទានថា កសាង ។ letter.
- ៧. ថ្ងៃនៃ វិសេសវិសេស
 ម្តងម្កាល ម្តងម្កាល
 យើងសរសេរ សរសេរ ហើយ
 តែ វិសេសវិសេស មាន ការណ៍
 ប្រឡាក់ប្រឡាក់ ។
 to be bound to
 once in a while
 Of course we write, but sometimes there
 are bound to be emergencies.
- ៨. សិន ក្រុមហ៊ុន តែ ក្រុមហ៊ុន យើង មាន
 ទៅ យក ទូរស័ព្ទ មក កាន់ ចាំ បាច់
 ណា ។
 That's true, but in our country you can
 see that the telephone isn't a necessity.
- ៩. ថ្ងៃនៃ ចាំ(បាច់)
 យើង បែប យើង យល់ ថា បើ
 ចាំ ចាំ ក៏ មិន គ្នា ចាំ ហៅ គ្នា
 ភាសា ទូរស័ព្ទ មិន មែន ។
 necessary
 Maybe that's because we know that we
 don't need the telephone to communicate.
- ១០. សិន ទូរស័ព្ទ
 យើង ហើយ បើ មាន ការ
 អ្វី មួយ សំបុត្រ ទៅ ទាញ ទូរ-
 សារ ទៅ ទាញ ទូរស័ព្ទ ។
 telegram
 Right. If you have business (with some-
 one), write a letter or send a telegram,
 that'll do.

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 2

The word នៅ in this sentence does not mean 'at' or 'as for.' It is used characteristically by rural people before a noun or a verb phrase for sentence rhythm. An example of នៅ before a verb phrase is:

គាត់ ភ្លេច នៅ ញ៉ាំ បាយ ។
He forgot to eat.

SENTENCE NO. 7

Note that verb + ហើយ means 'of course (it is a fact that) (they) + verb.' It can be used as past or future as well, e.g.,

បើ ខ្ញុំ ថា ខ្ញុំ ធ្វើ (ខ្ញុំ) អី ហើយ ។
If I say I'll do it, I'll do it.

SENTENCE NO. 8

As you already know, នៅ at the end of a sentence indicates incredulous

disagreement with a previous statement or question, e.g.,

A. រលាកទៅមើលកុនយប់ថ្ងៃនេះ?

B. ទៅមើលកុនណា មើលខ្លះលុយទាបៗ

A. Are you going to the movies tonight?

B. What do you mean, go to the movies, if I haven't any money?!

In this lesson, ណា has a similar meaning. It can indicate that the proposition it follows is in some way improbable, unthinkable, or ridiculous, but in this case it simply means 'you see, it isn't the case that' As you can see in this dialogue, ណា does not have to be used as a direct response indicating disagreement.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

គំរូ:

ក. វិបលកមមិនសូវទៅមើលកុន និង ទៅមើលរឿងទេ មើលទៅ

ខ. វិបលកមមិនសូវទៅមើលកុន មើល រឿងទេ មើលទៅ

MODEL:

T: They don't seem to go to movies or plays much, do they?

S: They don't seem to go to movies or plays much, do they?

ក. វាមិនចូលចិត្តទៅស្រុកភ្នំស្រួច ឬទៅ ទ្រុងកថាការទេ ។

វាមិនចូលចិត្តទៅស្រុកភ្នំស្រួច ចំការទេ ។

ខ. វាមិនចូលចិត្តមើលទូរទស្សន៍ កាមេរ៉ា ទឹក ឬ កាមេរ៉ា ទឹក ទេ ។

វាមិនចូលចិត្តមើលទូរទស្សន៍ កាមេរ៉ា ទឹក ទេ ។

គ. វាទាំគ្នា មើលទឹកដ៏ស្អាត ឬ មើលទឹកដ៏ស្អាត ទេ ។

វាទាំគ្នា មើលទឹកដ៏ស្អាត មើលទឹកដ៏ស្អាត ទេ ។

ឃ. វាហាក់ដូចជា មិនដឹងទេ ឬ មិន ដឹងទេ ទ្រុងកថាការទេ ។

វាហាក់ដូចជា មិនដឹងទេ ឬ មិនដឹងទេ ទ្រុងកថាការទេ ។

ង. វាមិនចូលចិត្តមើលទូរទស្សន៍ ឬ មើលទូរទស្សន៍ ទេ ។

វាមិនចូលចិត្តមើលទូរទស្សន៍ ឬ មើលទូរទស្សន៍ ទេ ។

ច. វាហាក់ដូចជា មិនចូលចិត្តមើលទឹកដ៏ស្អាត ទេ ។

វាហាក់ដូចជា មិនចូលចិត្តមើលទឹកដ៏ស្អាត ទេ ។

DRILL TWO: Transformation

គំរូ:

ក. ខ្លះចូលចិត្តមើលទូរទស្សន៍ ណាស់ ។ (ភ្លេចបំបាត់ ឬ ភ្លេចបំបាត់ ទឹក)

ខ. ខ្លះមើលហានិភ័យ ទៅភ្លេចបំបាត់ បាត់ ទឹក ទៅ ទៀត ។

MODEL:

T: Some (people) like to watch T.V. a lot.

(forget to eat and drink)

S: Some (people) even watch to the point of forgetting to eat and drink.

ក. វាចូលចិត្តមើលទូរទស្សន៍ ណាស់ ។

- (ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិភាគយុត្តិ)
- ភាគនីមួយៗមានសំណុំទៅភ្នំពេញនិង
បាយ័ននិងវិភាគយុត្តិទាំងពីរទៀត។
- ១. កូនសិស្សធ្វើចូលចិត្តនឹងវិស័យសាស្ត្រ។
(ចិនចង់ចូលសិក្សា)
កូនសិស្សធ្វើនឹងវិស័យសាស្ត្រនិងវិស័យ
ចង់ចូលសិក្សានៅទៀត។
 - ២. ធ្វើចូលចិត្តនឹងវិស័យសាស្ត្រនិងវិស័យ
សាស្ត្រ។
(ភ្នំពេញនិងបាយ័ន)
ធ្វើចូលចិត្តនឹងវិស័យសាស្ត្រនិងវិស័យ
សាស្ត្រនិងវិស័យសាស្ត្រ។
 - ៣. ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ។
(ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ)
ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ
និងវិស័យសាស្ត្រនិងវិស័យសាស្ត្រ។
 - ៤. ចាស់ៗចូលចិត្តនឹងវិស័យសាស្ត្រ។
(ស្រុកចិត្តចិនចិត្តសម្រប)
ចាស់ៗចូលចិត្តនឹងវិស័យសាស្ត្រនិងវិស័យ
ចិនចិត្តសម្របនិងវិស័យសាស្ត្រ។
 - ៥. ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ
សាស្ត្រ។
(ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ)
ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ
និងវិស័យសាស្ត្រនិងវិស័យសាស្ត្រ។

DRILL THREE: Extension:

- ១. ភាគនីមួយៗមានសំណុំទៅភ្នំពេញនិង
(ភ្នំពេញ)
- ២. ភាគនីមួយៗមានសំណុំទៅភ្នំពេញនិង
ភ្នំពេញ។

MODEL:

T: All she does is watch T.V.
(cook)

S: She watches T.V. and forgets
to cook.

- ៣. ភាគនីមួយៗមានសំណុំទៅភ្នំពេញ
(ភ្នំពេញនិងបាយ័ន)
ភាគនីមួយៗមានសំណុំទៅភ្នំពេញ
បាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ។
- ៤. ធ្វើចូលចិត្តនឹងវិស័យសាស្ត្រ
(ចិនចង់ចូលសិក្សា)
ធ្វើចូលចិត្តនឹងវិស័យសាស្ត្រ
និងវិស័យសាស្ត្រ។
- ៥. កូនសិស្សធ្វើចូលចិត្តនឹងវិស័យសាស្ត្រ
(ភ្នំពេញនិងបាយ័ន)
កូនសិស្សធ្វើចូលចិត្តនឹងវិស័យសាស្ត្រ
និងវិស័យសាស្ត្រ។
- ៦. ភាគនីមួយៗមានសំណុំទៅភ្នំពេញនិង
(ភ្នំពេញនិងបាយ័ន)
ភាគនីមួយៗមានសំណុំទៅភ្នំពេញ
និងវិស័យសាស្ត្រ។
- ៧. ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ
(ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ)
ភ្នំពេញនិងបាយ័ននិងវិស័យសាស្ត្រ
និងវិស័យសាស្ត្រនិងវិស័យសាស្ត្រ។
- ៨. ចំណុចសុខុម។
(ចាយ)
ចំណុចសុខុម ភ្នំពេញនិងបាយ័ន។

DRILL FOUR: Response

- ១. យ៉ាងណាដែលយើងបានដឹងពី
ស្ថានភាពយើង ?
(ទៅស្រុកនេះ)
- ២. ការដឹងពីស្ថានភាពយើង
ចិនចង់ដឹងពីស្ថានភាពនេះទេ។

MODEL:

T: How are advertisements handled in
our country?
(in this country)

S: Advertisements in our country are
not very different from those in
this country.

- ក យោងរបស់ចៅការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួង
យើង ។
(នៅក្រសួង)
ការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួងយើង មិនជា
ជាន់នៅក្រសួងនោះទេ ។
- ខ យោងរបស់ចៅការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួង
(របស់ស្រូវ)
ផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួង មិនជាជាន់
របស់ស្រូវនោះទេ ។
- គ យោងរបស់ចៅការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួង
(ផ្លូវស្រូវសំណើន)
ផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួង មិនជាជាន់
ផ្លូវស្រូវសំណើននោះទេ ។
- ឃ យោងរបស់ចៅការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួង
យួន ។
(នៅក្រសួងយួន)
ការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួងយួន មិនជា
ជាន់នៅក្រសួងយួននោះទេ ។
- ង យោងរបស់ចៅការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួង
(នៅក្រសួងលោក)
ការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួងលោក មិនជា
ជាន់នៅក្រសួងលោកនោះទេ ។
- ច យោងរបស់ចៅការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួង
ស្រូវនោះ ។
(ស្រូវ)
ការផ្លូវស្រូវសំណើននៅក្រសួងស្រូវនោះ មិនជា
ជាន់នៅក្រសួងស្រូវនោះទេ ។

- (call)
- S: They call only once, not frequently.
- គេហៅតែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើនហៅ
គឺច្រើនហៅនោះទេ ។
- ក. ចូល
គេចូលតែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើនចូល
គឺច្រើនចូលនោះទេ ។
- ខ. ស្នាក់
គេស្នាក់តែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើនស្នាក់
គឺច្រើនស្នាក់នោះទេ ។
- គ. បើក
គេបើកតែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើនបើក
គឺច្រើនបើកនោះទេ ។
- ឃ. ប្រាប់
គេប្រាប់តែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើនប្រាប់
គឺច្រើនប្រាប់នោះទេ ។
- ង. ដឹកចេញ
គេដឹកចេញតែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើន
ដឹកចេញ គឺច្រើនដឹកចេញនោះទេ ។
- ច. ឆ្លើយ
គេឆ្លើយតែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើនឆ្លើយ
គឺច្រើនឆ្លើយនោះទេ ។
- ឆ. លើ
គេលើតែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើនលើ គឺច្រើន
លើនោះទេ ។

DRILL FIVE: Substitution

- ក. គេផ្សាយតែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើន
ផ្សាយ គឺច្រើនផ្សាយនោះទេ ។
(ហៅ)
- ខ. គេហៅតែម្តងទេ មិនមែន
គឺច្រើនហៅ គឺច្រើនហៅនោះទេ ។

MODEL:
T: They broadcast only once, not frequently.

DRILL SIX: Response

- ក. គេផ្សាយប៉ុន្មានដង ?
- ខ. គេផ្សាយតែម្តងទេ មិនមែនគឺច្រើន
ផ្សាយ គឺច្រើនផ្សាយនោះទេ ។

MODEL:
T: How many times do they broadcast?
S: They only broadcast once, not frequently.

ក. ពេទ្យនិងសាលាបង្រៀនសិស្ស ?
ពេទ្យនិងសាលាបង្រៀនកម្ពុជា មិនមែន
គឺច្បាស់លាស់ គឺច្បាស់លាស់នោះទេ។

ខ. ភ្នំស្រីចេតនា ?
ភ្នំស្រីចេតនា មិនមែនភ្នំចេតនា
សិច គឺច្បាស់លាស់នោះទេ។

គ. ភ្នំស្រីចេតនា ភ្នំស្រីចេតនា ភ្នំស្រីចេតនា ?
ភ្នំស្រីចេតនា ភ្នំស្រីចេតនា ភ្នំស្រីចេតនា
នៃ មិនមែនគឺច្បាស់លាស់ គឺច្បាស់
លាស់នោះទេ។

ឃ. ភ្នំស្រីចេតនា ភ្នំស្រីចេតនា ភ្នំស្រីចេតនា ?
ភ្នំស្រីចេតនា ភ្នំស្រីចេតនា ភ្នំស្រីចេតនា
នៃ មិនមែនគឺច្បាស់លាស់ គឺច្បាស់
លាស់នោះទេ។

ង. ភាគនីយាយស្រីចេតនា ?
ភាគនីយាយនិងកម្ពុជា មិនមែន
គឺច្បាស់លាស់ គឺច្បាស់លាស់
នោះទេ។

ច. មួយភ្នំចេតនាមើលបង្ហាញសិស្ស ?
មួយភ្នំចេតនាមើលនិងកម្ពុជា មិន
មែនគឺច្បាស់លាស់ គឺច្បាស់
លាស់នោះទេ។

ខ. ភាគនីយាយស្រីចេតនា ?
(ភ្នំស្រីចេតនា)
ភ្នំស្រីចេតនា មិនមែនភាគនីយាយស្រីចេតនា
នោះទេ។

គ. ភាគនីយាយស្រីចេតនា ?
(ភ្នំស្រីចេតនា)
ភ្នំស្រីចេតនា មិនមែនភាគនីយាយស្រីចេតនា
នោះទេ។

ឃ. ភាគនីយាយស្រីចេតនា ?
(ភ្នំស្រីចេតនា)
ភ្នំស្រីចេតនា មិនមែនភាគនីយាយស្រីចេតនា
នោះទេ។

ង. ភាគនីយាយស្រីចេតនា ?
(ភ្នំស្រីចេតនា)
ភ្នំស្រីចេតនា មិនមែនភាគនីយាយស្រីចេតនា
នោះទេ។

ច. ភាគនីយាយស្រីចេតនា ?
(ភ្នំស្រីចេតនា)
ភ្នំស្រីចេតនា មិនមែនភាគនីយាយស្រីចេតនា
នោះទេ។

DRILL SEVEN: Transformation.

ក. ភាគនីយាយស្រីចេតនា ?
(ភ្នំស្រីចេតនា)
ភ្នំស្រីចេតនា មិនមែនភាគនីយាយស្រីចេតនា
នោះទេ។

MODEL:
T: He bought a T.V.
(install a telephone)
S: I'd rather install a telephone
than buy a T.V.

ក. ភាគនីយាយស្រីចេតនា ?
(ភ្នំស្រីចេតនា)
ភ្នំស្រីចេតនា មិនមែនភាគនីយាយស្រីចេតនា
នោះទេ។

DRILL EIGHT: Substitution.

ក. សរសេរ សរសេរសរសេរ នឹងនឹងនឹង
នឹងមានការស្របគ្នាបង្កប់គ្នា។
(ភាគ - គ្រូនិស្សិត)
ខ. ភាគ ភាគនីយាយ នឹងនឹងនឹងនឹង
គ្រូនិស្សិតបង្កប់គ្នា។

MODEL:
T: Of course you write, but sometimes
there are bound to be emergencies.
(cut - need)
S: Of course you cut (it), but some-
times (we) are bound to need (it).

ក. ភាគ ភាគនីយាយ នឹងនឹងនឹងនឹង
គ្រូនិស្សិតបង្កប់គ្នា។

- ក ល្អាត - ល្អាត
ល្អាត ល្អាតហើយ ទឹកទឹកស្អាត
នឹងល្អាតប្លង់ប្លាស ។
- ខ ផ្សាយ - ល្អាត
ផ្សាយ ផ្សាយហើយ ទឹកទឹកស្អាត
នឹងល្អាតប្លង់ប្លាស ។
- គ ហាន - ខ្លះ
ហាន ហានហើយ ទឹកទឹកស្អាត
នឹងខ្លះប្លង់ប្លាស ។
- ឃ ដាក់ - ខ្លះ
ដាក់ ដាក់ហើយ ទឹកទឹកស្អាត
នឹងខ្លះប្លង់ប្លាស ។
- ង ដឹក - ខ្លះ
ដឹក ដឹកហើយ ទឹកទឹកស្អាត
នឹងខ្លះប្លង់ប្លាស ។
- ច ចាត់ - ល្អាត
ចាត់ ចាត់ហើយ ទឹកទឹកស្អាត
នឹងល្អាតប្លង់ប្លាស ។

- ខ្ញុំហានទៅយក ប្លង់ប្លាស ដាក់ចាំបាច់ណា ។
- ខ. ទឹកទឹកស្អាត - ការនឹងទឹកទឹកស្អាត
ទឹកទឹកស្អាតហានទៅយក ការនឹងទឹកទឹក
ទឹកស្អាតដាក់ចាំបាច់ណា ។
- គ. ក្រសួងទឹកស្អាត - ការហានផ្លូវផ្លូវ
ក្រសួងទឹកស្អាតហានទៅយក ការហានផ្លូវផ្លូវ
ដាក់ចាំបាច់ណា ។
- ឃ. ដាក់លក់ទំនិញ - ទូរស័ព្ទ
ដាក់លក់ទំនិញ ហានទៅយក ទូរស័ព្ទ
ដាក់ចាំបាច់ណា ។
- ង. ដាក់ប្រើប្រាស់ - ផ្លូវកាលទៅស្នាក់
ដាក់ប្រើប្រាស់ ហានទៅយក ផ្លូវកាល
ទៅស្នាក់ដាក់ចាំបាច់ណា ។
- ច. ដាក់ប្រើប្រាស់ - ផ្លូវកាលទៅស្នាក់
ដាក់ប្រើប្រាស់ ហានទៅយក ផ្លូវកាលទៅ
ស្នាក់ដាក់ចាំបាច់ណា ។

DRILL NINE: Substitution

- ក ខ្ញុំ
ក. ក្រសួងទឹកស្អាត ហានទៅយក ទូរស័ព្ទ ដាក់
ដាក់ចាំបាច់ណា ។
(ប្រើពាក្យផ្លូវ - ពេលនឹងទៅស្នាក់)
- ខ. ប្រើពាក្យផ្លូវ ហានទៅយក ពេលនឹងទៅស្នាក់
ដាក់ចាំបាច់ណា ។

MODEL:

T: You can see that the telephone
isn't a necessity in our
country?
(my wife - time for going out)

S: You can see that time for going
out isn't a necessity for my
wife.

ប្រើពាក្យផ្លូវ ហានទៅយក ពេលនឹងទៅ
ស្នាក់ ដាក់ចាំបាច់ណា ។

- ក. ផ្លូវ - ផ្លូវ

DRILL TEN: Transformation

- ក ខ្ញុំ
ក. ហៅភាគីភាគប្រទេសផ្លូវ ទៅ ។
- ខ ចាំហៅភាគីភាគប្រទេសផ្លូវ ទើបដឹង ?

MODEL:

T: Call him on the telephone.
S: Why is it necessary to call him on
the telephone?

- ក ផ្លូវសំបុកទៅសន្លឹក ភាគីទៅ ។
ចាំផ្លូវសំបុកទៅសន្លឹក ភាគីនឹងដឹង ?
- ខ ទៅទិញសំបុកទទេ ទើបដឹង ទុកទិញហើយ
ទៅ ។
ចាំទៅទិញសំបុកទទេ ទើបដឹង ទុកទិញ
ហើយនឹងដឹង ?
- គ សន្លឹកភាគីផ្លូវសំបុកទៅ ។
ចាំសន្លឹកភាគីផ្លូវសំបុកទៅនឹងដឹង ?
- ឃ ទិញស្រូវណាទៅហៅភាគីទៅ ។
ចាំទិញស្រូវណាទៅហៅភាគីនឹងដឹង ?
- ង ក្រសួងទៅប្រើប្រាស់ ទៅ ។
ចាំក្រសួងទៅប្រើប្រាស់ ទៅនឹងដឹង ?

READING PASSAGE 2

គមនាគមន៍ក្នុងស្រុក

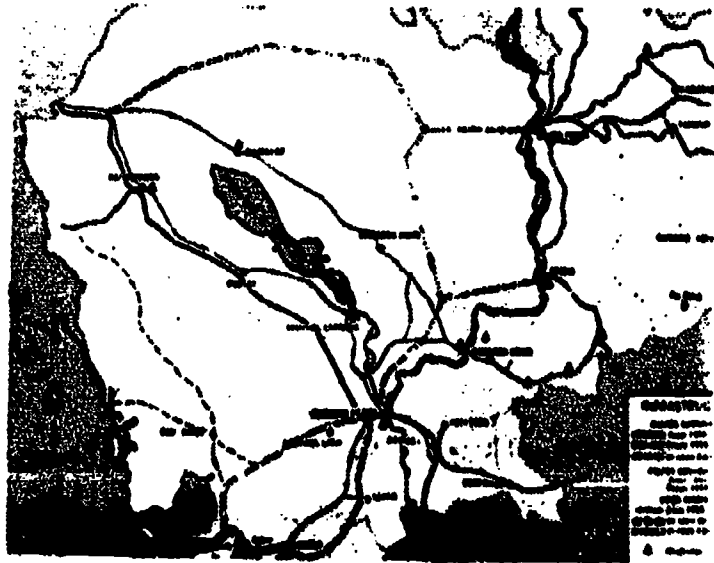
នៅក្នុងស្រុកយើងសព្វថ្ងៃនេះ ផ្នែកទាំងគមនាគមន៍កាន់តែកាន់បានក្រកាន់បីឡើង ទ្រូច្នៃហើយ។

នៅស្រុកភ្នំស្រឡៅ យើងឃើញខុសពីមុនទ្រូច្នៃណាស់។ ផ្លូវស្រុកភាគទ្រូច្នៃ បានទទួលដំណឹងស្ទើរៗ តាមគំរូឆ្នាំ ហើយអ្នកខ្លះ បើកគោកគំរូឆ្នាំឆ្នាំ គេអាច ទទួលដំណឹងនោះ តាមការសម្របសម្រួលនៃផ្លូវស្ទើរៗនឹង។ ដូច្នោះយើងឃើញថា ផ្លូវស្រុកមាន គំរូឆ្នាំឆ្នាំ ហ្នឹង កាន់តែលឿនលឿនទាំងអស់។ កាលប្រហែលនឹង ២០ឆ្នាំមុននេះ ផ្លូវ ស្រុកយើងនោះ មិនដឹងស្រាស់របស់ទាំងនោះ យ៉ាងម៉េចទេ។ ឯឥឡូវនេះទិញ យើង ឃើញថា ទៅរកសេវាទឹកស្អាតស្រស់និង ទឹកស្អាតប្រើប្រាស់នេះ ទើបដឹងថា មិនទាន់មាន។ តាម ទឹកស្អាតស្រស់យើង មានទឹក ទឹកមាននៅទីកន្លែងទាញ និងនៅទីក្រុមស្រុកយើងទេ។ ផ្លូវស្រុកយើង ចាស់បុរាណនៅក្នុងទាញ មិនបានទេ បានទឹកបុរាណស្រុកយើង។ ឯទឹកស្អាតស្រស់ មានទឹកនៅក្នុងទាញ និងទីក្រុមស្រុកយើង។

ចំពោះការស្នើសុំដំណើរការទៅក្រុមស្រុក គឺក្នុងទាញទៅក្នុងមន្ទីរខ្លះ យើង ដឹងក្រាស់ហោះ។ ដូច្នោះដឹងជា យើងបានស្គាល់យន្តហោះ កាន់តែទ្រូច្នៃឡើងៗ ហើយ។ កាលចំនួន ១០ឆ្នាំមុន ដឹងជា យើងភាគទ្រូច្នៃ ក៏ថា ទឹកដំណើរការនោះ ស្ទើរ ទឹកយើង ក៏មិនសូវបានយើងសឹង។ ពេលនោះ ការស្នើសុំដំណើរការនេះ ទៅបាន ការ គឺ បានទ្រូច្នៃ ទ្រូច្នៃ យើងទៅទ្រូច្នៃទេ គេ ទោះទោះ និងម៉េចខ្លះ។ តាម ទឹក ឥឡូវនេះ ក៏ដោយ យើងក៏ទៅទឹកទ្រូច្នៃទេ គេ និងទោះទោះដឹង ទឹក យើង ទ្រូច្នៃទៅទឹកស្រុក ភ្នំស្រឡៅ និង ទ្រូច្នៃដំណើរការ គេ។

នេះជា ផ្លូវស្រុក ទាំងគមនាគមន៍ ក្នុងស្រុកយើង គួរ។

NOTE FOR READING PASSAGE 2
Line 15. In the clause ... យើង ទ្រូច្នៃទៅទឹកស្រុក ភ្នំស្រឡៅ... the word ទឹក means 'only.' A somewhat more common paraphrase of this is ... យើង ទ្រូច្នៃទឹក នៅស្រុក ... 'we use them only in the country.'

DRILLS FOR READING PASSAGE 2

DRILL A: Substitution (Variable)

- ក្ដី:
- គ: វិជ្ជាគោលគមនាគមន៍កាន់វិភាគបានគ្រាន់
រថ្ងៃឡើងរថ្ងៃនៃហើយ ។
(វិភាគវិទ្យា)
- ឈ: វិជ្ជាគោលគមនាគមន៍កាន់វិភាគបាន
វិភាគវិទ្យាឡើងរថ្ងៃនៃហើយ ។

MODEL:

- T: The field of communications is getting better and better.
(prosperous)
- S: The field of communications is getting more and more prosperous.

- វិជ្ជាគោលគមនាគមន៍កាន់វិភាគបាន
វិភាគវិទ្យាឡើងរថ្ងៃនៃហើយ ។
- ក. ការវិនិយោគវិនិយោគមួយនូវហោះ
ការវិនិយោគវិនិយោគមួយនូវហោះកាន់
វិភាគវិទ្យាឡើងរថ្ងៃនៃហើយ ។
- ខ. រៀបចំបានល្អ
ការវិនិយោគវិនិយោគមួយនូវហោះកាន់
វិភាគវិទ្យាឡើងរថ្ងៃនៃហើយ ។
- គ. ភូមិភ្នំ
ភូមិភ្នំកាន់វិភាគវិទ្យាឡើងរថ្ងៃនៃហើយ ។
- ឃ. ដួសដួស
ភូមិភ្នំកាន់វិភាគវិទ្យាឡើងរថ្ងៃនៃហើយ ។
- ង. សង់ផ្លូវ
ភូមិភ្នំកាន់វិភាគវិទ្យាឡើងរថ្ងៃនៃហើយ ។
- ច. រដ្ឋការរយ័ន៍
រដ្ឋការរយ័ន៍កាន់វិភាគវិទ្យាឡើងរថ្ងៃនៃហើយ ។

DRILL B: Substitution

- ក្ដី:
- គ: កុំថាវិភាគនិះកុំបាត់ហោះ សូម្បីវិភាគឃើញ
ក៏មិនសូវបានឃើញផង ។
(ហោះ - សរសេរសំបុត្រ)
- ឈ: កុំថាវិភាគហោះ សូម្បីវិភាគសរសេរសំបុត្រ
ក៏មិនសូវបានសរសេរផង ។

MODEL:

- T: They haven't even seen an airplane,
let alone ride in one.
(call by telephone - write letters)
- S: They haven't even written letters
let alone call by telephone.

- កុំថាវិភាគហោះ សូម្បីវិភាគសរសេរសំបុត្រ
ក៏មិនសូវបានសរសេរផង ។
- ក. នាក់ទូរស័ព្ទ - ទិញវិទ្យុប្រើ
កុំថាវិភាគនាក់ទូរស័ព្ទ សូម្បីវិភាគទិញ
វិទ្យុប្រើក៏មិនសូវបានទិញផង ។
- ខ. ភ្ជាប់ទូរទស្សន៍ - ភ្ជាប់ទិញ
កុំថាវិភាគភ្ជាប់ទូរទស្សន៍ សូម្បីវិភាគភ្ជាប់
ទិញក៏មិនសូវបានភ្ជាប់ផង ។
- គ. រថ្ងៃសកាន់សក - ទិញ
កុំថាវិភាគរថ្ងៃសកាន់សក សូម្បីវិភាគទិញ
ក៏មិនសូវបានទិញផង ។
- ឃ. ទៅរលត់ភាគ - រថ្ងៃសំបុត្រ
កុំថាវិភាគទៅរលត់ភាគ សូម្បីវិភាគរថ្ងៃ
សំបុត្រក៏មិនសូវបានរថ្ងៃផង ។
- ង. រថ្ងៃកុំកាន់ - រថ្ងៃនិះកុំ
កុំថាវិភាគរថ្ងៃកុំកាន់ សូម្បីវិភាគរថ្ងៃនិះ
កុំកាន់ក៏មិនសូវបានរថ្ងៃនិះផង ។
- ច. ទៅរថ្ងៃសកុនកុនរោង - រថ្ងៃសំបុត្រ
កុំថាវិភាគទៅរថ្ងៃសកុនកុនរោង សូម្បី
វិភាគរថ្ងៃសំបុត្រក៏មិនសូវបាន
រថ្ងៃផង ។

VOCABULARY

កសិកម្ម/ka'se'kam/	agriculture	ទៅដេក	to go to sleep
កាន់	to towards	ទីតាំង	to be located at
ការផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម	advertisement, commercial	ទឹក + verb	frequently
កុំថាវិញ (A) ឬម្យ៉ាងវិញ (B)	even (B) ... let alone (A); (even) (B) ..., to say nothing of (A)	ទូរទស្សន៍	telephone
កំពង់ផែ	(water) port	ទូរទស្សន៍កាម	telegram
កំពង់	port	* តោន-គីឡូម៉ែត្រ	ton-kilometer (a measurement)
កុង	jack	តាមប្រចាំ /tasm/	postage stamp (French. timbre)
ក្រាល	to cover, to pave, be paved, to be floored	តម្រូវឲ្យ (ក្រែង)	to require, to enforce
ក្រុមហ៊ុន	company (commercial)	ត្រង់	at, right at, straight
ហ៊ុន	share (e.g., of stock)	ថយ	to go backwards, pull back, withdraw
គ្រាប់ទ្រូង (គ្រាប់AC)	reticular, like a natural network, intersecting	ថវិកា /tha'vi'kaa/	budget
* ក្រែង	to cross	ថែទាំ	to take care of
កម្រ = គីឡូម៉ែត្រ	kilometer	ថែ	to take care of
កម្រាមកម្រាម	coming and going, communication	ថៃ	to take care of
* កម្រាម(H)	act of going (literary)	ថៃ	Thai
ចង្អុល	tight, narrow, constricted, cramped, crowded	ថ្នល់	street, road
ចរាចរ	traffic, movement	ទទឹង	width
ចាប់ប្រសិទ្ធិ	to receive a channel (T.V., radio)	ទន្លេសាប	Tonlé Sap (river and lake)
ចាំ	right at	ទស្សនាវដ្តី/tuohseniavedsy/	magazine, periodical
ចាំ : ចាំបាច់	necessary, need to	ទស្សនា	/tuohsenia/ to look at, to tour, visit
ដុត	to improve, to polish, to cut (gem)	ទិស	direction
ឆ្នាំទៅ	last year	ទិសដៅ	goal, destination
ជនជាតិ	the people of a country, nationals	ទិសដៅ	to mark, a target, marked place
ជាប់គ្នា	consecutively, respectively	ទីក្រុងស្ទឹងត្រែង	population center
សំបាប់	order, sequence	ទីក្រុងតាខ្មៅ	provincial capital
សំបាប់	flood (..)	ទីក្រុង	to unite, to join
សឹក	to flood	ទឹកលើស	to flood
		ទឹកស្រា... ក៏ទឹកស្រា	even though, although
		ទំងន់ = ទម្ងន់	weight
		ទំនាបកណ្តាល	central lowlands
		ទំនាប	lowlands
		ទំនិញ	goods, merchandise
		ក្រុមទុក្ខភាព	shabby and old

ក្រូច	snubby, dented	មិនសាសាស	no more than
រុក្ខាម	collapsed	ម្តងម្កាល	once in a while
បណ្តាញ(ស្បែក)	something inter- woven, a mesh	យន្តហោះ	airplane
ស្បែក	to weave, inter- weave	យន្ត yin'	machine, engine
បា	father (urban)	រដូវវស្សា	flood season
បាត់ដំបង	Battambang (Cambodian province)	រ៉ឺម៉ក	bicycle or motorcycle- drawn trailer (French: remorque)
បិទ	to attach, to fasten on	រីកចម្រើន	to expand, prosper
ប៊ុន	channel, station (T.V., radio)	រីក	to expand, bloom, swell
បុរាណ	ancient, old day	*ទ្រុឌទ្រោម	forester
ប្រវែង	length	ស្រាវជ្រាវ	to study
សំណើ	event, occurrence, incident	ស្របច្រើន	about to
ទិដ្ឋភាព	incident (with negative con- sequences)	សក្ខីភាព	character, aspect of character
ផលិតផល	products	លទ្ធផល	result
ផ្ទាល់មាត់	orally	លូតលាស់	to burgeon, bloom, swell, grow, prosper, progress
ផ្លូវក្រាលកៅស៊ូ	paved street	លាស់	to expand (leaf), progress, prosper
ផ្លូវខ្ពស់សរស្រុក	rutted, potoled road	លូត	to grow bigger, taller
សរស្រុក	turtle	ភ្ជួរភ្ជួរ	to be bound to
ផ្លូវលំ	dirt road	សតវត្ស	'sattavót. century
ផ្លូវដែក	railroad	សូត្រ	to recite, chant, to study
ដែក	metal, especial- ly iron.	សូត្រ + verb	would rather + verb + instead
ផ្លូវលំ	trail	ស្រុក	Siem Reap (Cambodian province)
*	cleared just enough to permit passage	ស្រុក	to be promoted
ពាណិជ្ជកម្ម	pianiccekan commerce, to do commerce	ស្រុក	airline (formal)
*	ពាណិជ្ជ	សាកលវិទ្យាល័យ	'ekahyanethaan/ airport (formal)
ភ្ជាប់(ស្រាប់)	to connect, to put together, to bring together	សាកលវិទ្យាល័យ	airplane (formal)
ម = ម៉ែត្រ	meter (unit of measurement)	ស្ថាន (= ភ្នំ, ភ្នំ)	place (formal)
មាត់ដំបង	even to the point of...	អាជីវកម្ម	acclivekam a living, subsistence
		ភ្នំពេញ	'syaan/ northeast (literary)
		អឺរ៉ុប	Europe

APPLICATIONS

1.

1. Find synonyms for the following words. Use these words in sentences.

ស្រូវវិសេក	វហតសិល	ភ័យស	ក្រសកខ្លីខ្លួន
(ទិស) ឆ្លៀត	ភ័យស្រី	ទុកសា	ពាសពេញ
សាសនា	ចម្ងល់	ទុក្ខបាល	ក្នុងចំណោម

2. Find the word(s) that fit(s) each of the following definitions.

Example: ការធ្វើស្រែចំការ ។

Answer: កសិកម្ម

១. ដំណើរការដែលបានបកស្រាយពីការធ្វើស្រែចំការ ។
២. ចម្ងល់ គឺចម្ងល់ខ្លួនឯង ឬចម្ងល់អ្នកដទៃ ពីការខ្លីខ្លួន ឬយល់ច្រឡំពីការខ្លីខ្លួន ឬយល់ច្រឡំ ។
៣. ស្រូវចម្រុះ ដំណើរការចេញពីភ្នំភ្នំ ក្នុងការទទួលបានស្រូវ ។
៤. ក្រសកខ្លីខ្លួន គឺជាស្រូវដែលបានដាំដុះ ឬយកទៅដាំ ។
៥. យន្តការ គឺជាស្រូវ ឬឧបករណ៍ ។
៦. ការធ្វើស្រែចំការ ឬកសិកម្ម ។
៧. ស្រូវវិសេក គឺជាស្រូវដែលបានដាំដុះ ។
៨. ពាសពេញ គឺជាស្រូវដែលបានដាំដុះ ។
៩. កាត់ឆ្នាំ ។
១០. ស្រូវវិសេក គឺជាស្រូវដែលបានដាំដុះ ។

3. Correct the following sentences by adding the proper word(s)

១. កំពុងដំណើរការ ៗ ទៀត បច្ចេកវិទ្យា បច្ចេកវិទ្យា បច្ចេកវិទ្យា បច្ចេកវិទ្យា បច្ចេកវិទ្យា បច្ចេកវិទ្យា ។
២. ស្រូវវិសេក បាន ១៧០ គម ។
៣. វិហារ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
៤. សកម្មភាព គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
៥. កំពុងដំណើរការ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
៦. ចលនា គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
៧. ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៧៥០ ដល់ឆ្នាំ ១៧៥០ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
៨. ដំណើរការ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
៩. ពាសពេញ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
១០. កំពុងដំណើរការ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។

4. Change the style of the following from ordinary to formal.

១. ខ្ញុំចង់ហៅគាត់មក ប្រាប់ប្រាប់ ប្រាប់ប្រាប់ ។
២. រហូត គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
៣. គាត់គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
៤. ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៧៥០ ដល់ឆ្នាំ ១៧៥០ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។
៥. ខ្ញុំស្រឡាត់ស្រឡាត់ គឺជាស្រូវ ឬ វិហារ គឺជាស្រូវ ។

Why?

- l. Are there both privately owned and government owned radio stations?
Newspapers? Magazines?
- m. What languages are publications and broadcasts in? Is the percentage of Kmer increasing?
- n. Can one send a telegram or make an international phone call from a private telephone?

LESSON FOUR

TWO APPROACHES TO ILLNESS

- a. Get a description of a disease from your teacher.
- b. Are there special qualifications to become a medium? Special training?
- c. If someone is ill, what would a traditional family do first?
- d. Is Western medicine considered more effective than traditional practises?

ការទាស់ចំណីអាហារក្រោយពេលធ្លាក់ទន្ទេរ

ឥឡូវត្រូវការចិញ្ចឹមអំបិលតែឈ្មួញនិង ហៅថាម្ហូបក្រពើ។ ល។ ហើយប្រ លំបាកវេទនាជាអន្តរ ដោយមក
ឥឡូវទៀត ត្រូវការចិញ្ចឹមអំបិល សិនបើខ្លះជាអំបិល និងជាតិទឹក ពីខ្លះជាអំបិល និង ជាតិទឹក ។
យ៉ាងច្រើន ។ នេះជាកុណសម្បត្តិ យ៉ាងច្រើន វាធ្វើឱ្យលំបាក វេទនា ដោយជាអំបិលនិងជាតិទឹក 35
របស់អំបិល ដែលមនុស្សយើងតែង យ៉ាងខ្លាំង រហូតដល់បាត់បង់ជីវិត²⁰ មានកុណសម្បត្តិដ៏ធំ ដូច្នេះហើយ
ធំ ។ ក្រៅពីនេះទៅទៀតជាតិ ទាហារណ៍ ដូចជាមនុស្ស ដែល បានជាទៅបរទេស គេភាគព្យា-
អំបិលមានកុណសម្បត្តិសម្រាប់ទប់ កើតរោគរកយ៉ាងខ្លាំងមួយថ្ងៃ ដល់ បុល ដើម្បីកាសន្ត រោគ ឱ្យបានជា
ជាតិទឹកឱ្យបាននៅក្នុងខ្លួនជាដិច្ច ទៅ ១០ ឬ ២០ ដើម បានសេចក្តីថា សរស្សើយឡើងវិញ ដោយគ្រាន់
ត្រូវការកាយមនុស្សយើង តែង មនុស្សដែលរកយ៉ាងច្រើន រៀប តែចាក់បញ្ចូលជាអំបិល និង 40
ត្រូវការខ្លះជាតិទឹកឱ្យបាននៅក្នុង នេះវាធ្វើឱ្យខ្លះជាអំបិលនិងជាតិទឹក²⁵ ជាតិទឹកឱ្យមានគ្រប់គ្រាន់ឡើងវិញ
សាច់ឈាមជាដិច្ចកាល ។ 10 នៅក្នុងខ្លួន វាមិនតែឈឺចុកចាប់ ដែលពាក្យពេទ្យដាក់ហៅថា ចាក់
យើងសូមបញ្ជាក់ថា រូបកាយ រសាច់រស់លំ លំបាកវេទនា យ៉ាង បញ្ចូលសេរ៉ូម (Serum) គឺតុំចាំ
មនុស្សយើង បើខ្លះជាអំបិលនិង ខ្លាំង។ តុំនោះសោតទេ ទាហារណ៍ បាច់ទាំងច្រើនអ្វីផងក៏មាន ។
ជាតិទឹកវាធ្វើឱ្យសេរ៉ូមសោះ អស់ ដូចជាមនុស្សកើតជម្ងឺ កាសន្តរោគ ទាហារណ៍ប៉ុណ្ណោះសឱ្យ 45
កម្លាំង, ធ្វើឱ្យអន្តរកែង, ធ្វើឱ្យឈឺ ដែលចុះផងក្នុងផង ក៏រសេរ៉ូសោះ³⁰ ឃើញថា ជាអំបិលនិងជាតិទឹក
ចុកចាប់ក្នុងសាច់ឈាមនិងដៃ-ជើង អស់កម្លាំង, ចុកដៃ-ជើង រមួលក្រ មានកុណសម្បត្តិខ្លាំងក្លាណាស់
ធ្វើឱ្យរមួលសាច់ដុំ ដែលខ្លះយើង តើ, ឈឺចុកចាប់ ក្នុងសាច់ឈាម សម្រាប់រូបកាយមនុស្សរាល់រូប ។
ប៉ុន្តែជាអំបិលនិងជាតិទឹក ដែល

50 មានគុណសម្បត្តិជាចាំបាច់ដូច្នោះ នោមចេញពេលទៅវិញ ។
 តុំមែនចេះតែចូលទៅក្នុងសាច់- មេធាវីមនុស្សម្នាក់ ដែលមិន
 ឈាមបានតាមចិត្តនោះទេ គឺត្រូវ គ្រូសក់ទឹកសោរ ហើយត្រូវគេ 70
 មានកម្រិតចំនួនជាដាច់ខាត ១៣- ចង្អុលជីកទឹកអស់១លីត្រ ឬ ១
 ហាណាំ ដូចជាក្នុង១លីត្រឈាម លីត្រកន្លះ ប៉ុន្មានម៉ោងក្រោយ
 35 ត្រូវមានធាតុអ៊ីស្ទ្រូលចំនួន ៣ ក្រាម មក គេក៏នោមអស់ទៅវិញ ។
 កន្លះចំណុះ កាលមើលើសពី សេចក្តីនោមបានន័យថា ជាភិទ្ធិ
 នេះមិនបាន ។ ត្រង់នេះប្រ- ដែលលើសពីសេចក្តីត្រូវការ របស់ 75
 ហែល ជាមានអស់លោកទូរច្នៃថា រួមកាយ ត្រូវដម្រងនោមចេញ
 ចំមនុស្សនេះបរិភោគអំបិលនិងទឹក ចោលទៅក្រៅវិញ មិនទុកឲ្យ
 40 យ៉ាងប្រើក្នុងមួយថ្ងៃៗ គឺធ្វើម្តេច សល់នៅក្នុងខ្លួនឡើយ ។ នេះ
 ទ្រង់ជាតិអំបិលនិងជាតិទឹក មាន ចំពោះមនុស្សមានសុខភាព ធម្មតា
 កម្រិតចំនួនទៀន១៣ក៏ទៅកើត? ច្រើនត្រូវការប្រើជាចាំបាច់ គេឲ្យ 80
 ចំណុចត្រង់នេះ យើងសូម ប្រើថ្នាំណា ដែលមានជាតិពុល តិច
 បញ្ជាក់ថា ករណីយកិច្ចជំពូកនេះ ត្រូវស្តុចស្តើងជាចំបំផុត និងថ្នាំ
 55 ត្រូវដម្រងនោមទទួលខុសត្រូវ គឺ ណា ដែលមានគុណសម្បត្តិ
 បើជាតិអំបិលនិងជាតិទឹកមាន សម្រាប់ជួយឲ្យដម្រងនោម ចាប់ជា
 កម្រិតលើសចំនួន ត្រូវដម្រង ឡើងវិញ ។ 85

NOTES FOR READING PASSAGE 1

- Line 11 This long sentence beginning at line 11, will be much clearer if it is read as three sentences, with the breaks at the end of ... បាត់បង់សិទ្ធិវិញ, (line 11), and at the end of ... ១០ឬ២០សិន, (line 20).
- Line 35 In this long sentence that starts here, the clause beginning with រងាយ at line 39, modifies អាចព្យាបាលស្រី... at line 37. The

clause at line 42, that begins with វិសាល midifies ចាកបញ្ចូលជាអិដមិស...

Line 37 Note that this ល្អ is the one that means 'well, healthy' as in ល្អ សប្បាយសាន់.

Line 48 You have previously learned that ពាល់ 'every, each' is used only before time words. Here you see that it can be used before other classifiers, but such usage is rare. Another more common use of ពាល់ is in ពាល់គ្នា 'everyone.'

Line 61 In many cases ចេះវិញ means 'always' when it is used before a verb. However, this is not the whole story. There are two components to the meaning of ចេះវិញ that deserve further discussion. ចេះ + verb can mean 'to (verb) without being told to.'

e.g., ប្រសិនបើ ចេះវិញ បានទៅទិញ ម្ហូបចុក កុំអីគ្នា អីស៊ីវិច ថ្ងៃនេះ ។
If my wife hadn't gone to get food, we wouldn't have anything to eat today.

This component of meaning occurs strongly in some cases of ចេះវិញ 'always, to keep + verb.'

e.g., ប្រសិនបើ ចេះវិញ បានទៅទិញ ម្ហូបចុក ។
My wife keeps buying food in advance.

The other component of meaning comes from the literal translation of ចេះវិញ 'to know how to ... only.'

e.g., គាត់ ចេះវិញ ដឹង របស់ ប្រើ ក្នុង ការ លេង ។
He knows how to do is go out for fun.

Thus, when ចេះវិញ means 'always,' it frequently has the connotation 'to the exclusion of other activities.' In the above example, going out for fun excludes more productive activities.

Line 69 the phrase កាលបើ វិញ ដឹង វិញ បាន មិន បាន is the same in meaning as ដឹង វិញ បាន មិន បាន, កាលបើ is redundant in this sentence. A possible source for this sentence is a combination of the following two clauses into one: កាលបើ វិញ ដឹង វិញ បាន and ដឹង វិញ បាន មិន បាន.

Line 71 and 72 Note that preverbal auxiliaries can occur before the subject of the sentence, especially in writing. In this case the inverted sentence is:

គ្រូ ត្រូវ ទទួល ទោស ចំពោះ កិច្ចការ ។
The kidneys must take responsibility

The normal order is

និប្រសិននោមក្រុមទំនុកមុខសក្រុម។

Line ០៨ Note the sequence of verbs បោះបង្គោល 'to discard.' In this sequence ទោល 'to throw, to throw away, to abandon' is used as an adverbial with the meaning of 'out' or 'away' as in 'throw out, throw away.' It ordinarily follows the subject of the main verb,

e.g., ម្ចាស់ប្រាក់ចាយទោល

I spend money wastefully.

As an adverbial it can also mean 'to abandon,' but in this case frequently has an object,

e.g., ប្រពន្ធកាន់ទោលភាគី

My wife ran away and abandoned him.

DRILLS FOR READING PASSAGE 1

DRILL A: Transformation

កំរិត

ក. និប្រសិននោមក្រុមទំនុកមុខសក្រុម។

ខ. ក្រុមនិប្រសិននោមទំនុកមុខសក្រុម។

MODEL:

T: The kidneys are responsible.

S: The kidneys are responsible.

ក. ក្រុមនាឡូច្រីក្រុមប្រយ័ត្នរឿងឱសថ្នាំ។

ក្រុមនាឡូច្រីក្រុមប្រយ័ត្នរឿងឱសថ្នាំ។

ខ. និប្រសិននោមក្រុមទំនុកមុខសក្រុម

ទោល។
ក្រុមនិប្រសិននោមប្រញោចសាតិសាស្ត្រ

គ. អ្នកនិម្មិតប្រើប្រាស់ក្រុមនាឡូឱសថ្នាំ

ក្រុមអ្នកនិម្មិតប្រើប្រាស់ក្រុមនាឡូឱសថ្នាំ

ឃ. អ្នកនិម្មិតលាមកនិម្មិតទំនុកមុខប្រញោច។

ក្រុមអ្នកនិម្មិតលាមកនិម្មិតទំនុកមុខប្រញោច។

ង. ក្រុមហ្នឹងនិម្មិតនោះក្រុមទំនុកមុខសក្រុម

ក្រុមនាឡូ។
ក្រុមក្រុមហ្នឹងនិម្មិតនោះទំនុកមុខសក្រុម

ច. ក្រុមនាឡូក្រុមប្រើប្រាស់អ្នកនិម្មិតឱសថ្នាំ

ក្រុមក្រុមនាឡូក្រុមប្រើប្រាស់អ្នកនិម្មិតឱសថ្នាំ

DRILL B: Transformation

កំរិត

ក. ទាចាយសុយក្រុមនាឡូសុយក្រុម

ខ. ទាចាយសុយក្រុមនាឡូ

MODEL:

T: He spends money to no purpose.

S: He spends money wastefully.

- ក. ឡូសិយាយស្រុកស្រាវជ្រាវឱ្យបានល្អ។
- ឡូសិយាយស្រុកស្រាវជ្រាវ។
- ខ. ភាគចំនួនប្រាំយកមកប្រើប្រាស់។
- ភាគចំនួនប្រាំយកមកប្រើប្រាស់។
- គ. កុំប្រើប្រាស់ឱ្យបានល្អ។
- កុំប្រើប្រាស់។
- ឃ. កុំប្រើប្រាស់ប្រើប្រាស់។
- កុំប្រើប្រាស់ប្រើប្រាស់។

- ង. ទាំងនេះហើយនឹងប្រើប្រាស់ឱ្យបានល្អ។
- នោះទេ។
- ទាំងនេះប្រើប្រាស់។
- ច. ទាំងនេះនឹងប្រើប្រាស់នោះទេ ប្រើប្រាស់។
- ប្រើប្រាស់ប្រើប្រាស់។
- ទាំងនេះប្រើប្រាស់។
- ង. ប្រើប្រាស់នឹងប្រើប្រាស់។
- ប្រើប្រាស់ប្រើប្រាស់។

DIALOGUE

សួរយាយរឿង

- ១. តូចៗ កូនបានគ្រាន់រឹបហើយឬនៅ? Is your child better yet?

សៀង to treat, give a party for (see note)

វិញ...វិញ to relapse
- ២. ម៉ែម៉ែន កាលសៀងហើយគ្នាម ឃើញបានគ្រាន់រឹបឆ្លើយ ឥឡូវវិញខ្លាំងវិញ ។ Just after we held the ceremony for the spirit he got a little better, but now he's worse again.

ចេះរឹត constantly

អារម័យ how what's it like (spoken)

ទៅតាម to send for

គ្រូ healer, practitioner of folk medicine.
- ៣. តូចៗ វាចេះរឹតអារម័យ? មាន ឱយអ្នកណាទៅតាមគ្រូទេ? What's wrong with him? Have you sent for the healer?

ថ្លែង strange

អន្ទះអន្ទួន to show signs of severe pain or discomfort
- ៤. ម៉ែម៉ែន ឱយទៅតាមហើយ ។ ស្លឹក ថ្លែង ណាស់ វាចេះរឹត អន្ទះអន្ទួន ។ Yes we have. It's strange, he's in constant pain.

គ្រូ to be affected by, to have
- ៥. តូចៗ រើសកូនហើនវាភើតថ្ងៃអី? ថ្ងៃអីម៉ែនវាមកក្នុងសួរយាយ ទៅទេឬអី? Let's see, what day was your child born? Isn't he from (grandmother) Maw's line?

ហួស to pass, exceed

ថ្ងៃអន្សា the day on which death is believed to usually occur (that day is one's birthday)

បញ្ចូល to consult a medium

៦. ថ្ងៃនេះ
 ហេតុអ្វីស្រ្តីស្រីហើយ។ ស្រី
 ហ្នឹងហើយ ព្រោះកាលនោះ
 បញ្ចូល គេថាទានហ្នឹង។

to go into trance
 His dangerous day (birthday) has already passed. And that's his family line, because when they went to consult the medium, she said it was that side (of the family).

ខ្មោចចូល

to be possessed by a spirit

ខ្មោច

spirit, ghost, corpse

ចូល

to enter, to possess (e.g, spirit)

ទាវ

to demand

៧. តូន្យា ចុះកាលខ្មោចចូលទាំងនោះ មាន
 ទាវអ្វីខ្លះ ?

And when the spirit possessed him, what did it demand?

អា + verb

that which

ណាស់

that (colloquial)

ទៀប

to prepare (in accordance with spirit's orders))

ថ្វាយ

to give (to a god, king, or spirit)

៨. ថ្ងៃនេះ អាទាវទានប្រឡានណាស់ ទៀប
 ថ្វាយអស់ហើយ ខ្ញុំចម្រើន
 ទានស្រ្តីនោះរឹបចម្រើន។

Whatever it asked for, we prepared to give it, and then we also performed the ceremony for it.

និមន្ត /ni'mán/

to invite (a Buddhist monk)

សាវ

Buddhist monk

ស្រោច

to sprinkle, water

ស្រោចទឹក

to sprinkle water (here: as part of a ritual)

៩. តូន្យា បើទៀបមិនស្រួលអញ្ចឹង
 និមន្តសាវស្រោចទឹកមើល។

If your preparations don't work, invite the monks to come and sprinkle water, and see if that works.

វិញ... ហ្នឹង

even that ...

១០. ថ្ងៃនេះ មិនកើតទេ វិញហ្នឹង
 ហ៊ានទិញថ្នាំមិនហ៊ានផង។

You can't do that. Even the healer doesn't know if he dares give medicines or not.

	អីម	um (indicates indecision)
	ខ្មោច	spirit, ghost
	ប្រកាស	to be hard to please, to mind, to be prejudiced
	ដូច្នោះ	like that
១១ តូតូ	អីម ខ្មោចទាំងអស់ដូច្នោះ ដូច មិនប្រកាសដល់ដូច្នោះ។	Umm, spirits from that family line aren't that hard to please.

	កាច	fierce
	ត្រូវមិនត្រូវ	easily (indicates warning)
	កាច	to break off, to kill
	ទាំងស្រស់	in cold blood
	ស្រស់	fresh
១២ ម៉ែម៉ែ	ទេ ដូច្នោះកាចណាស់ ត្រូវ មិនត្រូវកាចទាំងស្រស់ដូច្នោះ។	No, that line is really fierce. They will easily kill in cold blood.

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 2

The ceremony of ព្រឺនខ្មោច is performed by the family of one believed to be possessed by a spirit. Food is prepared and offered to the spirit with the request that the spirit permit the affected person to recover from his illness.

SENTENCE NO. 5

As you have already seen in the case of តូ 'uncle,' kinship terms can be used in addressing or speaking about people who are not relatives. In this case យាយម៉ែ is probably not related to តូតូ, the speaker, but since she is (or was) an old woman of តូតូ's grandparents generation and someone with whom he is not on formal terms, she can be addressed and referred to as យាយ. For you as a foreigner យាយ or ដូន 'grandmother' are respectful terms for addressing an old woman for whom it would be inappropriate to use the more formal terms like ទាវក្រសី, ដូក្រសី. The corresponding term for a man is តា 'grandfather.'

SENTENCE NO. 6

Most mediums (តូបអាវក្រវ្យ'ruup aaré?) in Cambodia are women. When consulted

they enter a trance and are possessed by a spirit, which may be male or female. While in the trance the medium speaks in a falsetto and uses many special words used only in dealing with spirits and mediums.

Mediums are used to intercede with spirits and to seek predictions of the future.

SENTENCE NO. 8

Note that a verb phrase or clause can be nominalized by អ្វី. Here the clause is ទាត់ទាំងប៉ុន្មានណាស់... '(it) demands however much...'. The nominal created by អ្វី: អ្វីទាត់ទាំងប៉ុន្មានណាស់ 'whatever (it) demands...' represents the otherwise unstated object of the verbs ទាត់ 'demand' and រៀបចំ 'prepare to offer.' The nominalized clause can have a subject, e.g.,

អ្វីដែលគេរកឃើញនោះ មានតម្លៃខ្លះៗទេ
What he found is fairly valuable.

The word ទីសីល can be used instead of អ្វី with no change of meaning, e.g.,

ទីសីលទាត់ទាំងប៉ុន្មានណាស់ មានតម្លៃខ្លះៗទេ
What he found is fairly valuable.

or

ទីសីលទាត់ទាំងប៉ុន្មានណាស់ រៀបចំយល់ស្របឱ្យយើង
Whatever it asked for, we prepared to give it.

Note also that the nominalized clause in sentence 8 is also part of a larger construction: verb₁ + ទាំងប៉ុន្មាន + verb₂ + អស់. There are two clauses, each with a different verb. Another example of the construction:

គាត់នឹងឆ្ងាយទាំងប៉ុន្មាន ឆ្លៀតទៅដល់អស់
I can walk as far as he can.

As you can see, the most literal translation would be 'however much + verb₁, verb₂ all of it.'

This is a very important Cambodian structure. When you want to make a general statement like 'you can have anything you want' Cambodian says 'whatever you want, you can have it all,' e.g., ណាមួយដែលអ្នកចង់បានអ្វី អ្នកក៏ទទួលបានទាំងអស់ទេ .

The first clause has an indefinite like អ្វី, ណា etc.; the second clause has a substitute like ទាំងអស់, ប៉ុន្មាន, នោះ, etc. in the same position in the clause. Thus, for instance, if the indefinite is in object position in the first clause, its substitute in the second clause is also in object position, e.g.,

ទីណាដែលអ្នកទៅណា ខ្ញុំនឹងទៅនោះទេ
Wherever you go, I'll go too.

Another example, with the indefinite in subject position:

អ្នកណាដែលចង់ទៅណា អ្នកក៏ទៅបានទេ
Whoever you want to go, you can go.

Whoever has money should pay.

SENTENCE NO. 9

សីល្ហូង 'sil'mán' is used as an honorific before verbs of motion whose subject is a Buddhist monk. It is similar to អរិយធម៌, which is used for respected laymen. Like អរិយធម៌ it also means 'to invite.' An example of សីល្ហូង used preventably:

សហគុសីល្ហូងមកដល់សិវ្យាស ?

When did he arrive?

There are other special words which must be used in addressing or discussing monks. They will be introduced later. Most of them are also discussed in the Grammatical Sketch at U.3.2.

SENTENCE NO. 10

The ceremony of sprinkling water consists of inviting monks to chant scriptures and sprinkle water on an ill person, a person on whom a blessing is asked (e.g., an examination candidate), or a thing or place that is unlucky. This ceremony is meant to bring luck and to exorcise evil spirits.

SENTENCE NO. 12

The phrase គ្រូស្រឡាញ់ indicates that the actor will perform the action without thinking of whether it is right or wrong, that he will not stop to think or measure the consequences of his action. Thus in this sentence គ្រូស្រឡាញ់ warns that spirits from Maw's family are quick to kill if angered.

DRILLS

DRILL ONE: Response

គុំ
ក កូនបាទ្យកាន់បិរហើយឬនៅ ?
ខ កូនមិនទាន់បាទ្យកាន់បិរទេ។

MODEL:

T: Is your child's letter yet?
S: He hasn't gotten letter yet.

ក បាទ្យករពោះហើយឬនៅ ?
មិនទាន់បាទ្យករពោះទេ។

- ១. នឹងបាទ្យករហើយឬនៅ ?
នឹងមិនទាន់បាទ្យករទេ។
- ក. សប្តាហ៍នោះហើយឬនៅ ?
មិនទាន់សប្តាហ៍នោះទេ។
- ខ. ចាក់ថ្នាំការពារជំងឺអាសន្នពោះហើយឬនៅ ?
មិនទាន់ចាក់ថ្នាំការពារជំងឺអាសន្នពោះទេ។
- គ. ថ្នាំទឹកស្អាតហើយឬនៅ ?
ថ្នាំទឹកមិនទាន់ស្អាតទេ។
- ឃ. ទឹកនោះបរញ្ចាញ់ចោលស្អាតហើយឬនៅ ?
ទឹកនោះមិនទាន់បរញ្ចាញ់ចោលស្អាតទេ។

DRILL TWO: Transformation.

Teacher and student do this drill again, reversing roles, e.g.,

- គ: កូនមីនខាត់បានក្រកាន់ប៊ីប៊ីធីធី?
- ន: កូនបានក្រកាន់ប៊ីប៊ីធីធីឬទេ?

MODEL:

- T: My child hasn't gotten better yet?
- S: Has your child gotten better yet?

- ន: បានសឹស្ស៊ីច្រើន។
- គ: កូនមីនចេញឈាម។
(ប៊ីប៊ី)
- ន: កាលបើមិនហើយ ឈឺញាតិសិនចេញឈាម។
- គ: បានស្រស់ហើបស្រួចៗ។
(ទឹកម្លូស)
- ន: កាលទឹកម្លូសហើយ ឈឺញាតិសិនចេញឈាម។

DRILL THREE: Transformation.

- គ: បានក្រកាន់ប៊ីប៊ីធីធី។
(ស្ងៀម)
- ន: កាលស្ងៀមហើយ ឈឺញាតិក្រកាន់ប៊ីប៊ីធីធី។

MODEL:

- T: He's a little better.
(appease the spirit)
- S: When you appeases the spirit, he get a little better.

- គ: បានចុករន្ធការបន្តិច។
(សេចក្តីស្ងៀម)
- ន: កាល បង្ហូរហ្នឹងហើយ ឈឺញាតិបានចុករន្ធការបន្តិច។
- គ: បានចុករន្ធការបន្តិចហើយ។
(ទឹកស្រូបស)
- ន: កាលទឹកស្រូបសហើយ ឈឺញាតិចុករន្ធការបន្តិចហើយ។
- គ: ឈាមចេញឈាមបន្តិចរឹង។
(ស្រាកថ្នាំ)
- ន: កាលស្រាកថ្នាំហើយ ឈឺញាតិឈាមចេញឈាមបន្តិចរឹង។
- គ: បានសឹស្ស៊ីច្រើន។
(សេចក្តីស្ងៀម)
- ន: កាលសេចក្តីស្ងៀមហើយ ឈឺញាតិ

DRILL FOUR: Reprise

- គ: ទាចចេះទឹកអារម័យ ក្នុងខ្លួនសោក?
(ទស្សនៈអន្តរាគមន៍)
- ន: ក្នុងខ្លួនខ្ញុំ ទាចចេះទឹកអារម័យអន្តរាគមន៍។

MODEL:

- T: What's the matter with you?
(in discomfort)
- S: I'm in constant discomfort.

- គ: ទាចចេះទឹកអារម័យ ទំងន់សោក?
(ទស្សនៈទស្សនៈ)
- ន: ទំងន់ខ្ញុំ ទាចចេះទឹកអារម័យទស្សនៈ។
- គ: ទាចចេះទឹកអារម័យ សាច់ដុំដើរសោក?
(ចុករន្ធការ)
- ន: សាច់ដុំដើរខ្ញុំ ទាចចេះទឹកចុករន្ធការ។
- គ: ទាចចេះទឹកអារម័យ ក្នុងខ្លួនសោក?
(សាច់ដុំដើរ)
- ន: ក្នុងខ្លួនខ្ញុំ ទាចចេះទឹកអារម័យសាច់ដុំដើរ។
- គ: ទាចចេះទឹកអារម័យ សោក?
(ចុះដំបូកក្នុងដំបូក)
- ន: ខ្ញុំ ទាចចេះទឹកចុះដំបូកក្នុងដំបូក។
- គ: ទាចចេះទឹកអារម័យ ប្រឺឆ្មារនាំថ្ងៃថ្ងៃសោក?
(សាច់ដុំដើរ)
- ន: ប្រឺឆ្មារនាំថ្ងៃថ្ងៃខ្ញុំ ទាចចេះទឹកសាច់ដុំដើរ។
- គ: ទាចចេះទឹកអារម័យ ត្រីក្រកាន់សោក?
(ចុះដំបូក)
- ន: ត្រីក្រកាន់ខ្ញុំ ទាចចេះទឹកអារម័យ។

DRILL FIVE: Transformation

Do this drill again, reversing roles,
e.g.,

- គ. កូនខ្ញុំ វាចេះវឹកអន្ទះអន្ទែង ។
- ស. វាចេះវឹកអន្ទះអន្ទែង កូនខ្ញុំនរណា?

MODEL:

T: I'm in constant discomfort.
S: What's the matter with you?

ខ្ញុំវាចេះវឹកអន្ទះអន្ទែង ។ មានយក
ឱយស្ទើរមើលទេ ?

- ន. វឹកអន្ទះអន្ទែងស្ទើរមើលទេ ? មានទៅ
រោគាប្បក្កនទេ ?
- ច. គ្រូច្រៀតកូនខ្ញុំ ឈឺចាប់បើប្តូរហើយ ។
(ស្ទើរមើលទេ ?)
- ឡ. គ្រូច្រៀតកូនខ្ញុំ ឈឺចាប់បើប្តូរហើយ ? មាន
ស្ទើរមើលទេ ?

DRILL SIX: Transformation

- គ. កូនខ្ញុំ ឈឺអន្ទះអន្ទែង ទៀតហើយ ។
(រោគាប្បក្កន)
- ស. កូនខ្ញុំ ឈឺអន្ទះអន្ទែង ទៀតហើយ ? មានទៅ
រោគាប្បក្កនទេ ?

MODEL:

T: My child is uncomfortably sick
again.
(sent for the healer).
S: What's wrong with the child?
Have you sent for the healer?

- ក. វឹកអន្ទះអន្ទែងមើលមើលច្បាស់ទេ ។
(រោគាប្បក្កន)
- ខ. វឹកអន្ទះអន្ទែងមើលមើលច្បាស់ទេ ? មានទៅ
រោគាប្បក្កនទេ ?
- គ. កូនខ្ញុំ ឈឺរាងកាយ មិនទាន់ ទៀតទេ ។
(រោគាប្បក្កន)
- ឃ. វា ឈឺចាប់បើប្តូរហើយ ? មានទៅ
រោគាប្បក្កនទេ ?
- ង. រោគាប្បក្កន ច្រៀតច្រាប ច្រៀតច្រាប ។
(ស្ទើរមើលទេ ?)
- ច. រោគាប្បក្កន ឈឺចាប់បើប្តូរហើយ ? មានទៅ
រោគាប្បក្កនទេ ?
- ឆ. ខ្ញុំ ច្រៀតច្រាប មិនទាន់ ទៀត ទៀត
ទៀត ។
(យកឱយស្ទើរមើល)

DRILL SEVEN: Response

- គ. មានឱយស្ទើរមើលទេ ?
(អន្ទះអន្ទែង)
- ស. ឱយទៅរោគាប្បក្កន រោគាប្បក្កន វាចេះវឹក
អន្ទះអន្ទែង ។

MODEL:

- T: Have you sent for the healer?
(in pain)
- S: Yes, because he's so constantly in
pain.
- ក. មានឱយទៅរោគាប្បក្កន ?
(ស្ទើរមើលទេ ?)
- ខ. ឱយទៅរោគាប្បក្កនហើយ រោគាប្បក្កន វាចេះវឹក
អន្ទះអន្ទែង ។
- គ. មានឱយទៅរោគាប្បក្កន ?
(ច្បាស់)
- ឃ. ឱយទៅរោគាប្បក្កនហើយ រោគាប្បក្កន វាចេះវឹក
អន្ទះអន្ទែង ។
- ង. មានឱយស្ទើរមើលទេ ?
(ឈឺចាប់បើប្តូរហើយ)
- ច. ឱយស្ទើរមើលទេ រោគាប្បក្កន វាចេះវឹក
អន្ទះអន្ទែង ។
- ឆ. មានឱយស្ទើរមើលទេ ?
(រោគាប្បក្កន)
- ឈ. មានឱយស្ទើរមើលទេ រោគាប្បក្កន វាចេះវឹក
អន្ទះអន្ទែង ។
- ង. មានទៅរោគាប្បក្កន ?

(សិវិទកាស)

ទៅដក(ចាស)ហើយ ឡោះទាំចេះ
នឹងទៅសិវិទកាស ។

ច. មានសេចក្តីជូនដំណឹងអ្វីទេ?
(នឹងកម្រិតសក់)

សេចក្តីហើយ ឡោះទាំចេះនឹងទៅ
នឹងកម្រិតសក់ ។

DRILL EIGHT: Extension

គំនូរ

ក. កូនប្តីនឹងមកពីក្រុមណាណា?
(នឹងយាយទៅ)

ខ. ក្រែងមិនទើបទទួលបានយាយទៅទេឬទេ?

MODEL:

T: What family is that child from?
(grandmother Maw's line)

S: Isn't he from grandmother Maw's
line?

ក. លោកណាស់ម្នាក់នោះទេ?
(បងប្អូននឹងលោក)

ក្រែងមិនទើបទទួលបានបងប្អូននឹងលោក
ទេឬទេ?

ខ. ម៉ែនយស៍ថាម៉ែចាត់លោកនោះ?
(កូននឹងកូនស្រីខ្ញុំ)

ក្រែងមិនទើបទទួលបានកូននឹងកូនស្រីខ្ញុំ
ទេឬទេ?

គ. ម៉ែចាត់ទៅនឹងលោក?
(ស្រីនឹង)

ក្រែងមិនទើបទទួលបានស្រីនឹងលោក
ទេឬទេ?

ឃ. លោកនោះស្រីណា?
(ហាខ្លួន)

ក្រែងមិនទើបទទួលបានហាខ្លួនទេឬទេ?

ង. ម្នាក់ហ្នឹងមកពីណាមក?
(ស្រីលោក)

ក្រែងមិនទើបទទួលបានស្រីលោក
ទេឬទេ?

ច. កូនប្តីនឹងដូចអ្នកណា?
(នឹងទាំងម្តាយ)

ក្រែងមិនទើបទទួលបានស្រីណាម្នាក់ទេឬទេ?

DRILL NINE: Response

គំនូរ

ក. ទាញទាំងខ្លះ ទៀបថ្នាំយាយហើយឬទេ?

ខ. អាចទាញទាំងប៉ុន្មានណាស់ ទៀបថ្នាំយាយ
អស់ហើយ ។

MODEL:

T: What was demanded? Have you gotten
it ready yet?

S: We've prepared everything that was
demanded.

ក. យើងទិញទាំងខ្លះ ឆ្កូវទាញហើយឬទេ?
អាចទាញទាំងប៉ុន្មានណាស់ ឆ្កូវទាញ
អស់ហើយ ។

ខ. ធ្វើទាំងខ្លះ បានប្រាប់ទេហើយឬទេ?
អាចធ្វើទាំងប៉ុន្មានណាស់ បានប្រាប់
ទេអស់ហើយ ។

គ. ផ្ទះទាំងខ្លះ យកទៅសងទេហើយឬទេ?
អាចផ្ទះទាំងប៉ុន្មានណាស់ យកទៅសង
ទេអស់ហើយ ។

ឃ. បន្ទាញចាសទាំងខ្លះ បានទិញទេ
មើលហើយឬទេ?
អាចបន្ទាញចាសទាំងប៉ុន្មានណាស់
បានទិញមើលអស់ហើយ ។

ង. បង្ហាញទាំងខ្លះ ឆ្កូវប្រាប់ហើយឬទេ?
អាចបង្ហាញទាំងប៉ុន្មានណាស់ ឆ្កូវប្រាប់
អស់ហើយ ។

ច. សំរាំងទាំងខ្លះ ដុះហើយឬទេ?
អាចសំរាំងទាំងប៉ុន្មានណាស់ ដុះអស់ហើយ ។

DRILL TEN: Transformation

គំនូរ

ក. ទាញទាំងខ្លះណា
(ទៀបថ្នាំយាយ)

ខ. អាចទាញទាំងប៉ុន្មានណាស់ ទៀបថ្នាំយាយ
អស់ហើយ ។

dares give medicine or not.

that hard to please.

- ក ប្រសិនបើម៉ែនាំឲ្យបង្កើនខ្លួនឯង ។
(ខ្ញុំ)
នឹងខ្ញុំហ្នឹងនឹងហ៊ាននាំឲ្យបង្កើនខ្លួនឯង ម៉ែនាំ
ហ៊ាននឹង ។
- ខ ខ្លាចហ្នឹងមិនកាច់ទេ ។
(ស៊ីសេយាមរម៉ា)
នឹងស៊ីសេយាមរម៉ាហ្នឹងនឹងហ៊ានកាច់
មិនហ៊ាននឹង ។
- គ ភាគមិនធ្វើទុំយុទ្ធ ។
(សហកម្ម)
នឹងសហកម្មហ្នឹង នឹងហ៊ានធ្វើទុំយុទ្ធ
មិនហ៊ាននឹង ។
- ឃ ទុកមិនចាកថ្នាំទេ ។
(គ្រូនពាទ្យ)
នឹងគ្រូនពាទ្យហ្នឹង នឹងហ៊ានចាក
ថ្នាំ មិនហ៊ាននឹង ។
- ង ខ្ញុំមិនតឹងភាគទេ ។
(សហកម្ម)
នឹងសហកម្មហ្នឹង នឹងហ៊ានតឹង មិន
ហ៊ាននឹង ។
- ច ខ្ញុំមិនទៅនិរទេខ្លាចនោះទេ ។
(ភាសាហាម)
នឹងភាសាហាមហ្នឹង នឹងហ៊ានទៅនិរ
ខ្លាចនោះ មិនហ៊ាននឹង ។

- ចន្ទស្ស័យខាងស្រុកហ្នឹង ដូចមិនប្រកាន់
នឹងម៉ែនាំ ។
- ក ពួក - ម៉្លោះ
ពួកខាងម៉្លោះហ្នឹង ដូចមិនប្រកាន់នឹងម៉្លោះ ។
- ខ ត្រី - ម៉្លោះ
ត្រីខាងម៉្លោះហ្នឹង ដូចមិនប្រកាន់នឹងម៉្លោះ ។
- គ អ្នកមាន - ត្រី
អ្នកមានខាងត្រីហ្នឹង ដូចមិនប្រកាន់
នឹងម៉្លោះ ។
- ឃ ពួក - ពួក
ពួកខាងពួកហ្នឹង ដូចមិនប្រកាន់នឹងម៉្លោះ ។
- ង អ្នក - គ្រូនពាទ្យ
អ្នកខាងគ្រូនពាទ្យហ្នឹង ដូចមិនប្រកាន់នឹងម៉្លោះ ។
- ច ខ្លាច - ខ្ញុំ
ខ្លាចខាងខ្ញុំហ្នឹង ដូចមិនប្រកាន់នឹងម៉្លោះ ។

DRILL THIRTEEN: Substitution

- ក ខ្លាចខាងស្រុកហ្នឹង ដូចមិនប្រកាន់នឹងម៉្លោះ ។
(ចន្ទស្ស័យ - ត្រី)
- ខ ចន្ទស្ស័យខាងស្រុកហ្នឹង ដូចមិនប្រកាន់
នឹងម៉្លោះ ។

MODEL:

- T: The spirits of that line aren't that
that hard to please.
(people, district)
- S: The people of that district aren't

DRILL FOURTEEN: Substitution

- ក ស្រុកហ្នឹងកាច់ណាស់ គ្រូមិនគ្រូកាច់
ទាំងស្រុងហ្នឹង ។
(ខ្ញុំ - យក)
- ខ ខ្ញុំហ្នឹងកាច់ណាស់ គ្រូមិនគ្រូយក
ទាំងស្រុងហ្នឹង ។

MODEL:

- T: That line is really fierce. They'll
easily kill in cold blood.
(line - take (someone away))
- S: That line is really fierce. They'll
easily take (someone away) in cold
blood.
- ខ្ញុំហ្នឹងកាច់ណាស់ គ្រូមិនគ្រូយក
ទាំងស្រុងហ្នឹង ។
- ត្រី - ម៉្លោះ
ត្រីហ្នឹងកាច់ណាស់ គ្រូមិនគ្រូម៉្លោះ
ទាំងស្រុងហ្នឹង ។
- ខ្ញុំ - ខាំ

នីមួយៗ ភាគណាស់ ក្រុមមិត្តភក្តិ
 ទាំងស្រុងសម្រាប់ ក្រុមមិត្តភក្តិ ។
 ក សិល្បៈ - សាលា
 សិល្បៈ ភាគណាស់ ក្រុមមិត្តភក្តិ
 ទាំងស្រុងសម្រាប់ ក្រុមមិត្តភក្តិ ។
 ឃ អាកាស - កាត
 អាកាស ភាគណាស់ ក្រុមមិត្តភក្តិ

កាត ភាគណាស់ ក្រុមមិត្តភក្តិ ។
 ក អាកាស - កាត
 អាកាស ភាគណាស់ ក្រុមមិត្តភក្តិ
 ទាំងស្រុងសម្រាប់ ក្រុមមិត្តភក្តិ ។
 ច ភាគ - កាត
 ភាគ ភាគណាស់ ក្រុមមិត្តភក្តិ
 កាត ភាគណាស់ ក្រុមមិត្តភក្តិ ។

READING PASSAGE 2

ហាងថ្នាំ ស្លូត - ជិត

ត្រីបុត្រ ប្តីរក្សាគភ៌

ថ្នាំនេះសម្រាប់ស្ត្រីមានផ្ទះពោះផឹក ។ ដើម្បីការពារ
 បានច្រើនយ៉ាង ។ ស្ត្រីចាញ់ផ្ទៃ បណ្តាលឲ្យរមួលចង្ហោរទទួល
 ទានបាយពុំបានក្នុងអស់ពីរពោះ ។ សាបមាត់អស់កម្លាំង ដេកមិនលក់ ចុកដៃជើង ឬមួយវិលមុខ ងើប
 តុំរួច ងើរពុំបាន ។ ហើមដាងខ្លួន ដេកមិនបង់ដំបូល បើបានពិសាថ្នាំនេះ ជាដំបូង
 ខ្លួននឹងបានសេចក្តីសុខដល់ម្តាយទីតិក្ខុន លុះដល់ពេលសំពេចកូនមិនឈឺពោះម្តងទេ គឺឈឺចង្អុល
 សំពេចភ្នែក ។ ប៉ុន្តែបើមានផ្ទៃពោះ ៦ ខែហើយត្រូវឈប់ធ្វើសេវាភិក្ខុហួតដល់កើត សំពេច
 មកហើយគ្មានជម្ងឺដល់កូនផង ។

វិធីប្រើ: ក្តុំ ១ ស្រាយព្រាសម្ប ទឹកក្តៅ ១ ចានឬកែវពិសាទៅ ១ ថ្ងៃផឹកបំពេល ។
 (នៅចំមុខសាលារៀនវត្តមហាមន្ត្រី ផ្ទះលេខ ២១៧ ឃុំលេខ ៧.កំពង់)

VOCABULARY

* គ្រាន់ គ្រាន់
 កម្រិត កម្រិត
 * គ្រឹះ គ្រឹះ
 កាច់ កាច់
 កាលបរិច្ឆេទ = ថ្ងៃ
 ភ័យខ្លាច ភ័យខ្លាច
 ភាគ ភាគ
 ក្រាម ក្រាម
 ខ្លាច ខ្លាច
 ខ្លួនខ្មែរ ខ្លួនខ្មែរ
 ខ្លាចចូល ខ្លាចចូល
 ខ្លាំងក្លា (ក្លា) ខ្លាំងក្លា
 ខ្សែ ខ្សែ
 គភី គភី
 គុណសម្បត្តិ គុណសម្បត្តិ
 សម្បត្តិ សម្បត្តិ
 គ្រូ គ្រូ
 កើន កើន
 ចម្រើន ចម្រើន
 ចាក្យស្នេហា ចាក្យស្នេហា
 ចាត់ខ្សែសំ ចាត់ខ្សែសំ
 ចុក ចុក
 ចុកហប់ ចុកហប់
 ចុះ ចុះ
 ចូល ចូល
 ចេះតែ ចេះតែ

many, a lot
 limit
 to mark
 to kill
 if
 to have an illness, come down with an illness
 disease
 gram (metric unit) (French unit)
 throbbing pain, pounding pain
 we Khmer
 to be possessed by a spirit
 strong, powerful
 line, string
 kôe, kôe/embryo
 quality, value
 combat/ property, asset
 healer, practitioner of folk medicine
 to rise
 to dry-vomit
 to have nausea from pregnancy
 to pinch the skin repeatedly at a single place to relieve pain elsewhere (e.g., headache)
 to have a sharp pain
 to be painful
 to have diarrhea
 to go into a trance (of a medium), to enter, possess (e.g., spirit)
 always, only know how to; to keep + verb

ចំណុច ចំណុច
 * ចុច ចុច
 សាតិ សាតិ
 សានិច្ច(សា)កាល សានិច្ច(សា)កាល
 សាអននក សាអននក
 សាតិវិក សាតិវិក
 សាតិសុល សាតិសុល
 សុល សុល
 * សាតិសុល សាតិសុល
 ស្តី ស្តី
 ទន្ទឹម ទន្ទឹម
 ស្តីក្រ ទន្ទឹម
 ស្រួលសោម ស្រួលសោម
 ស្រួលស័ (= ភ្នែកស្រួល) ស្រួលស័ (= ភ្នែកស្រួល)
 ទោម ទោម
 * ណាស់ ណាស់
 ភាមចិត្ត ភាមចិត្ត
 តែង + អ្វី + ប្រាប់ តែង + អ្វី + ប្រាប់
 ត្រង់នេះ ត្រង់នេះ
 ត្រង់ ត្រង់
 ត្រង់ ត្រង់
 ត្រង់មិនត្រង់ ត្រង់មិនត្រង់
 ថ្ងៃសម្បត្តិ (= -សម្បត្តិ) ថ្ងៃសម្បត្តិ (= -សម្បត្តិ)
 ថ្ងៃស ថ្ងៃស
 ទន់ ទន់

a point
 to push with one finger, e.g., to push a button
 flavor, essence, element, trace
 always, constantly
 via a mask/
 very much, extremely
 water substance
 a poisonous substance
 to be poisonous; poison
 salt substance
 row, column, line, family line
 to curse, insult
 category
 very (literary); introduces an adjective clause
 kidney
 strainer
 urine; to urinate
 that (colloquial)
 as one wishes, according to desire
 even that + noun
 here, at this point
 to scak, to pickle
 to be affected, to have
 easily (indicates warning)
 the day on which death is believed to usually occur (that day is one's birthday)
 to give (to a god, king, spirit)
 soft

ឈប់	to stop, barricade, withstand	សង្រួត	to break, disorganize, etc.
ឆ្លាស់ខាត់(ខាត់)C	accurate	សំបុក	envelope, letter
ផ្ញើទៅ	to send for	ផ្លែឆ្មារ	to be dizzy
ចាំស្រួលស្រួល	in cold blood	ផ្លែស្រួល	to turn, spin, revolve
និមន្ត	to invite a Buddhist monk	សម្រិយនសិក្សា	to show, demonstrate
បញ្ជូន	to consult a medium	សម្រួល	of every sort
ប៉ុន្មាន	this much	*សម្រិកស្រួល	lang langkuang, sumpi langkuay/long (literary)
ប៉ុន្មាន	that much	សាច់មាត់	mouth tastes like cotton
បាត់បង់ជីវិត	to lose one's life, to die	សុខភាព	health
បាទសចក្ខីថា	to mean	សេរ៉ូម	serum
ប្រកាន់	to be hard to please, to be prejudiced, to mind, to take offense	សម្រិកស្រួល	association, act of making love (f. anal)
ប្រសិនបើ	if	* សម្រិក	'seevonk? (H) association, intimacy
ឆ្មារ	strange, odd	សំខាន់ក្នុង	to deliver a child
ត្រង់	lineage, descent, seed, breed	សះស្បើយ	to be healing, well
មានផ្ទៃពោះ	pregnant	សះ	healed
ឆ្មារ = ឆ្មារ	now	ស្បើយ	to have a cold, child when someone sneezes
ផ្ទៃ	region, area, vicinity	ស្មុចស្ម័គ្រ	stunt, few
ដូច	like that	ស្មុច	small, little
ម្នាស់	the stomach cramps	*ស្រិកស្រួល	women (in general) (literally: female child)
ម្នាស់	twisted, intertwined	ស្រួលក្រវិក	thirsty
ម្នាស់ក្រវិក	cramp, especially in the legs	ស្រួលក្រវិក	to sprinkle, water
ក្រវិក	crocodile	ស្រួលក្រវិកស្រួល	to spit on
ស្រាបស្រាប	restless, uncomfortable	ស្រួលក្រវិកស្រួល	to respect
តាក	to have diarrhea	ស្រួល	... at all (used following a negative phrase)
ទិញ... ទិញ(សាច់)	to refuse	សន	to get a little better, inferior, less, less
ទូលកាល	but	សន្ទុះអន្ទុះ	to have a kind of nervous pain or ache at the back of the head
កាល	but	សន្ទុះ(=សន្ទុះ)	to... ឆ្លៀតឆ្លាត
ទូលការស្រួល	spirit medium	សាច់ថា	to, and to like
ស្រួល	to prepare (in accordance with spirit's orders), to meet a spirit's demands	សាច់ក្រវិក	to have a kind of spirit
សើស	to exceed, surpass, pass	សិប	etc. (indicates insistence)

ឧបមា /opəmaa, opəmaa/
suppose that ...

ស្តេចតា

guardian spirit,
a patriarch

APPLICATIONS

1. Define the following words.

ភាច់	ខ្មោចយក	ស្តេចតា	ខ្មោចចូល
បញ្ចូលក្រុម	និម្មិត	ជំនះស្រ្តី	ចុក
សាច់ដុំ	ទន្លេទន្លេ	ទន្លេទន្លេ	បាត់បង់និមិត
មើលនិមិត	មើលខ្លួន	ទន្លេទន្លេ	

2. Find the word(s) that fit(s) each of the following definitions.

Example: ការស្រឡាត់

Answer: និមិត

១. របស់មួយណាដែលចូលទៅក្នុងប្រព័ន្ធបាយ។
២. និមិតមួយដែលនិមិតមួយច្រើនក្នុងខ្លួន មកពីទ្វេជំនះសាតិរាជ្យ និងចិត្ត។
៣. នៅក្នុងខ្លួនយើងមានសាច់ច្រវាក់នៃនិមិតមួយយើងខ្ញុំ។
៤. របស់ក្នុងក្រុមនិងសំបុក។
៥. និមិតមួយដែលនិមិតមួយក្នុងនិងចុះនិង ភាច់បញ្ចូលមួយច្រើន។
៦. មើលនិមិត។
៧. នៅទៅក្នុងទន្លេនិមិតមើលខ្លួន។
៨. ស្តេចនិមិតមើលនិមិតនិមិតខ្មោច។
៩. ខ្មោចសម្រាប់មនុស្ស។
១០. និមិតដែលក្រុមស្រាប់។

3. The students should complete the following sentences using his own answers.

១. គ្មានការស្រឡាត់នៃខ្លួនទេ គឺយើងយល់ថា...
២. ទំនាក់ទំនងយល់ ទំនាក់ទំនង គឺយើងយល់ថា...
៣. ទំនាក់ទំនងនៃនិមិតក្នុងនិមិតភាគច្រើន គឺយើងយល់ថា...
៤. វាជាប់ក្នុងការស្រាប់ ក្នុងនិមិតនៃវា...
៥. ... ដោយសារតែមាននិមិតនោះ។
៦. ... ចុះនិមិតបញ្ចូលមួយច្រើន។
៧. ... ទន្លេនោះជានិមិតនៃវាហ្នឹង។

4. Fill in the blanks using the following words:

រុក្ខចម្រើន កាន់កាប់ ទីវង្គត់ រចនា ម្រង ហានិភ័យ
នីតិវិធី ក្រសាន់កាប់ បាណនិក

- ១. ខ្ញុំចង់និយមន័យ... ចង់ខ្លួនយុវ ។
- ២. បើយើងមិនប្រាប់គ្នាទេ ក៏ដូចគ្នា... គេនឹងចាត់ ។
- ៣. ទាស់... រុក្ខាភារកិច្ចការនានា ។
- ៤. បើយើងមិនដឹងយុវប្រទេសខ្លះទេ នោះ... គេនឹងទុករុក្ខចម្រើនទៀត ។
- ៥. ភាគបាណនិកយាយថា... ភាគប្រាក់ទុកសម្រាប់ពលនេះ ។
- ៦. មនុស្សយើង... គឺគេ ចាស់ ឈឺ ឆ្កាបនាំមក ។
- ៧. បើភាគ... ថាប្រសិន គឺចង់និយមន័យភាគនីមួយៗ ?
- ៨. ភាគ... ថា គឺមិនដឹងស្រីម្នាក់ណាទេ ។
- ៩. បើម្នាក់មិនបានដឹង គឺ... រុក្ខចម្រើនប្រាកដថាមិនមែនប្រាក់ ។
- ១០. មិនដឹងហេតុអ្វីទេ... ពួកយើងក៏ដឹង... ចង់និយមន័យយប់ ។

5. Translate the following into Cambodian. If necessary, refer to the note for Dialogue sentence 7.

- a. You can have whatever you want.
- b. Anywhere I go, he goes too.
- c. It seems as if every time I call he's gone out.
- d. I'll do it however you tell me to.
- e. Everything he asked for, he got.

6. Correct the following sentences by adding the proper words.

- ១. យើងស្រឡាត់ស្រឡាយ មនុស្សយើងក្នុងការនាំគ្នាទៅទិញ ។
- ២. ដូចនោះ គឺដូចនោះ ដូចនោះ ។
- ៣. ដូចនោះ គឺដូចនោះ បណ្តាល ចេះដឹង គ្នា ។
- ៤. អំពីហានិភ័យ មិនដឹងទេ ។
- ៥. ដូចចេះដឹង គឺដូចនោះ គេហៅដូចនោះ ។
- ៦. ក៏ដូចនោះ គឺដូចនោះ គឺដូចនោះ គឺដូចនោះ ។
- ៧. គេហៅថា ថា គឺដូចនោះ គឺដូចនោះ ។
- ៨. គេហៅថា គឺដូចនោះ ។
- ៩. គឺដូចនោះ ។
- ១០. យើងមិនប្រាប់គ្នាទេ គឺដូចនោះ គឺដូចនោះ ។

7. Have the student discuss the following situations.

- ១. គឺដូចនោះ
- ២. ដូចនោះ គឺដូចនោះ ។

៣. កន្លែងនេះ

៤. តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?

៥. ការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយមានលក្ខណៈដូចម្តេច?

8. Questions for the teacher to ask.

- ១ តើមានន័យដូចម្តេចនៃការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយ?
- ២ តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?
- ៣ តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?
- ៤ តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?
- ៥ តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?
- ៦ តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?
- ៧ តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?
- ៨ តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?
- ៩ តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?
- ១០ តើមានអ្វីខុសគ្នារវាងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយនិងការប្រើប្រាស់ទឹកស្រាវស្រាយដទៃទៀត?

9. Questions for the student to ask.

- a. Ask the teacher to describe the ceremony of sprinkling water.
- b. Are there any other occasions when water is sprinkled? On what other occasions is water sprinkled?
- c. Get a description of the ceremony.
- d. Is there a special type of language or certain prayers or the like used at this ceremony?
- e. What are the usual offerings?
- f. At a sick person's ceremony, is a medium necessary?
- g. Is there a special type of language or certain prayers or the like used at this ceremony?
- h. How is the ceremony performed? Is there special training? An apprenticeship? Are there special qualifications?
- i. If someone is ill, what is the first action a traditional family takes? Are they any different?
- j. If the first action has no effect, what will the family or ill person do next?
- k. Are there any special medicines preferred for?
- l. Are Chinese medical practitioners often consulted?
- m. Are there any special medicines of the Khmer healers?
- n. Is a prescription necessary to get Western medicines? How are Chinese or traditional medicines obtained?
- o. Is Western medicine considered more effective than traditional practises?

LESSON FIVE

HEALTH SERVICES FOR RICH AND POOR

- a. Is medical treatment available to the very poor?
- b. What type of training does a midwife receive?
- c. Do medical personnel all work for the government?
- d. Do Western-trained practitioners cooperate with mediums and healers?

អំពីរបៀបថែទាំទារក

ចាប់តាំងពីថ្ងៃកំណើតមកទល់ទំនិញថ្ងៃ
 ៨ ឬ ១០ ជាដើម ពេលដែលគួរឱ្យយើង
 មានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំង ចំពោះការរស់
 នៅរបស់ទារក គ្រោះថា ក្នុងពេលសម្រាល
 ៥ ទារកបានទទួលនូវទុក្ខវេទនាយ៉ាងខ្លាំងហើយ
 ប្រសិនបើទារកនោះរោង តុំស្រូវមានកម្លាំង
 ពល់ផង អាចនឹងបាត់បង់ជីវិត ។ ដូច្នេះ
 នៅក្នុងរយៈពេលនេះ ទារកត្រូវមានការថែ
 ទាំយ៉ាងម៉ត់ចត់ជាបំផុត ។

១០ តាមរបៀបការ នៅ ពេលប្រទេស
 នានា កាលបើកើតមកបានចំនួន ៤៨ ម៉ោង
 ហើយ ទារកនោះត្រូវមានការពិនិត្យពីគ្រូ
 ពេទ្យជំនាញការងារកូនក្មេង គឺពិនិត្យមើល
 នូវផ្នែកដែលមានទំហំទំងន់ និង ការដក
 ១៥ ដង្ហើម, នូវផ្នែកឈាមរត់ និងពិនិត្យមើលនូវ
 កម្លាំងឈាមរត់ក្នុងដង្ហើមធំ ។ល។ កាលបើ
 បានពិនិត្យមើលសព្វគ្រប់ហើយ តុំឃើញមាន
 ១០ បស្ចឹម ឬ មកជ្រៀតជ្រែក នូវសុខភាពខៃ
 កូនទ្វីទេ គ្រូពេទ្យនោះលោកនឹងឱ្យដំបូន្មាន

ជាចំណុចសំខាន់ៗ តាមក្បួននាមយថ្មីនោះ ២០
 មាតាបិតា ឬអ្នកថែទាំទារក មានការព្រួយ
 លើកទឹកចិត្តម្តាយឱ្យមានចិត្តស្រឡាញ់ នូវ
 ការថែទាំកូនដោយទឹកដោះម្តាយ និងព្រួយ
 ឱ្យក្តាល់នូវគុណប្រយោជន៍នៃ ការថែទាំ
 ទារកត្រឹមត្រូវ ហើយនិងឱ្យមានសេចក្តីត្រា- ២៥
 ហាននូវ ក្នុងការពុះពារនូវបស្ចឹមឬបន្ទុយ
 ព្រមទាំងនិយាយព្រួយបារម្ភបន្ថែមទៀត ឱ្យ
 ម្តាយចេះអោយច្បាស់ផ្សេងៗ ដើម្បីកុំ
 ឱ្យមានការរំខាន ដល់ទារកភ័យស្នាក់នៃអ្នក
 ជំនាញ ។ ៣០

«នៅប្រទេសកម្ពុជាយើង ការឱ្យ
 ដំបូន្មានចំពោះមាតាបិតា ឬចំពោះអ្នកថែទាំ
 ទារក យើងបានធ្វើនៅតាមមន្ទីរពេទ្យ, នៅ
 តាមមណ្ឌលសុខភាព, នៅតាមសាលាថែទាំ
 ៣៥ ទារក ដែលមានមន្ទីរពិគ្រោះស្រ្តីមានផ្ទៃពោះ
 និងក្រោយមានផ្ទៃពោះ ហើយនិងនៅក្នុង
 តំបន់ណាដែលមានធុបដបប» ។

NOTES FOR READING PASSAGE 1

Line 7. The word ពល្ល័ /pállén/ 'strength' is spelled according to Pali convention. In this spelling the vowel ័ is read 'ay' following a first series consonant and /én/ following a second series consonant. This type of spelling irregularity is very rare in ordinary Cambodian prose.

Line 19. The word គ្រូពេទ្យ here means 'he' and refers to គ្រូពេទ្យ 'the doctor.' You should not translate it.

Line 16. The sentence that begins here and ends at line 20 is not as difficult as it looks. The main clause begins at line 17 with គ្រូពេទ្យ and ends with អ្នកថែទាំទារក 'the one who takes care of the baby.' What follows is all appositive to the word ដំបូន្មាន 'advice.' In other words, this sentence could read: គ្រូពេទ្យនឹងផ្តល់ដំបូន្មាន... ចំពោះ... អ្នកថែទាំទារក គឺ បាទានិក ពេទ្យ វិ. etc. 'The doctor will give advices to whoever cares for the baby; that is to say, there is an explanation of' The long appositive has four parallel parts. The first begins at line 21 with ពេទ្យស្រីកម្ពុជា, the second is at line 23 following និង 'and' and beginning with ពេទ្យសុខាភិបាល. The third follows ហើយនិង 'and' at line 25, begins មន្ទីរពេទ្យ..., and is parallel with មន្ទីរពេទ្យ... in the preceding clause. The last follows ជាមួយ 'together with' at line 27 and begins មន្ទីរពេទ្យសុខាភិបាល....

Line 27. នឹងប្រើប្រាស់... means 'so that ... won't ..., e.g., នឹងប្រើប្រាស់ប្រាក់... ទាន់ 'so we won't lose money.'

DIALOGUE

ក្មេងៗស្រីស្រីនិងក្មេងៗប្រុសប្រុស

១. ថ្មី	ឆ្ងល់ខ្លះៗស្រីស្រីនិង ក្មេងៗប្រុសប្រុស រូបល្អណាស់ ស្អាតៗល្អណាស់។	Usually most of the children of impor- tant, wealthy people are very good looking.
---------	--	--

ទឹកមាន	whenever
ទឹកសុយា	money
បុណ្យសក្តិ	rank and status

២. ថ្មី	ហេតុអ្វី? ដឹងទេ? ព្រោះ ទឹកមានទឹកសុយាបុណ្យសក្តិ ហើយ សប្បាយ...។	Do you know why? Because when one has money or status one's happy....
---------	---	--

មានទឹក	the only way is
ស្រស់	fresh, pretty

៣. ថ្មី	សំប៉ាត់មានទឹកសប្បាយហើយស្រី ទើបមនុស្សទាំងឡាយស្រស់សំប៉ាត់។	Then it means that such happiness will make people attractive?
---------	---	---

ប្រក់	in a way
នឹក	I, me (familiar)
ចង់ថា	to mean
ទៅស្រស់	to depend; just, specifically
មានស្រីមានប្រុស	to eat (familiar)
ចក	to stuff, to stop up

៤. ថ្មី	ថាសំប៉ាត់ហើយក៏ប្រក់ប្រក់ ទឹក នឹកចង់ថា ទៅស្រស់មាន ស្រីមានប្រុសប្រក់កាន់នោះទេ។	You could say that, but what I meant was it depends on having enough to eat (that'll do it).
---------	--	--

ឮៗបក	to be heard, rumored
ថ្មី = មនុស្ស	human being, person
ស្នូល	lineage, descent, seed, breed

៥. ថ្មី	សំប៉ាត់ឮៗបក ថ្មីៗក្មេងៗ នោះ មានភាពស្រស់សំប៉ាត់។	From what I've heard, people inherit their attractiveness.
---------	--	---

ដុះ	to grow
ភាព	flesh, skin

ឆ្មើសលាប

to have good color (not pale);
to have high blood pressure

ស្រស់ស្រាយ (ស្រស់)

prettiness, charm

ទាំងគ្រប់ទាំងសព្វ

of every kind, all

ហ្នឹង

(see note)

៦ ថ្ងៃ

ត្រូវដឹងហើយ ទឹកម្ហូបដ្ឋុយទិយ
ដ្ឋុយទិយ ច្រើនឆ្មើសលាប ហើយស្រស់ស្រាយ
ទាំងគ្រប់ទាំងសព្វហ្នឹង ។

That's true, but (proper) food helps
muscles and skin and helps people look
better in every way.

មានទឹកមាន

there is but

៧ ថ្ងៃ

បើសិនយាយអញ្ចឹង មានទឹកមាន
ទឹកម្ហូបដ្ឋុយទិយ ទឹកដ្ឋុយទិយ ទឹកដ្ឋុយទិយ
ស្អុយទឹក ។

If you put it that way, it's only
expensive food that makes us look good.

៨ ថ្ងៃ

ទេ ទឹកដ្ឋុយទិយទេ មានលុយ
ដ្ឋុយទិយ ទឹកដ្ឋុយទិយ ទឹកដ្ឋុយទិយ ទាំង
ទាំងស្រុង ទាំងស្រុង ទាំងស្រុង
ច្រើនសព្វដ្ឋុយទិយ ។

No, but people who have money like all
those rich people for instance, they eat
better in every way than (ordinary).

៩ ថ្ងៃ

អញ្ចឹងឆ្មើសលាប ទឹកដ្ឋុយទិយ
មានសាច់មានលាបទាំង ?

Then what is it that gives us healthy
bodies and good color?

គាប់ចិនអស់

countless

ចំបំផុត

especially

អី?

and the like, etc.

១០ ថ្ងៃ

គាប់ចិនអស់ទេ ទឹកដ្ឋុយទិយ
ទាំងស្រុង ទាំងស្រុង ទាំងស្រុង ទាំង
ទាំងស្រុង ទាំងស្រុង ទាំងស្រុង ។

Countless things, but we especially
need fish, meat, vegetables, fruit
and the like.

NOTES FOR THE DIALOGUE

Sentence No. 3 Note that សប្បាយ 'to be happy, to have fun' is nominalized
by ហ្នឹង , so that សប្បាយហ្នឹង means 'happiness, fun.'

Sentence No. 4 Note the use of ស្អី , which you have previously learned means
'you', to mean 'I, me.' Its style level is approximately midway
between ឆ្មើ , which is ordinary or formal, and អញ , which is
intimate. ស្អី (= ឆ្មើ) is used between members of the same sex
who are on familiar terms and between members of the opposite

sex who are on intimate terms. គាត់ is also used familiarly as a first-person pronoun, and ខ្ញុំ 'you' is also familiar. This last is far more common in Phnom Penh than in the provinces. The translations for English pronouns that you have learned so far, arranged by style levels, are

	0%	intimate	familiar	ordinary	formal 100%
first person:		ខ្ញុំ	នាង	ខ្ញុំ	ខ្ញុំ
2nd person :		អ្នកនាង (នាង)	kinship term, name + នាង	ស្រី, ប្រុស, ស្រី, ប្រុស, ប្រុស, ស្រី, ប្រុស	ស្រី, ប្រុស, ស្រី
3rd person :		គាត់	គាត់, name	គាត់, គាត់	គាត់, ស្រី

Sentence No. ៦ In this sentence ប្រើស្រេច means 'as we have been discussing.' The topic of the conversation so far has been the manifestations of good health, so that ប្រើស្រេច here marks their enumeration as a review of what has come before. Whether noun or verb, whatever is marked in this way is definite; that is, it is familiar to both participants in a conversation.

Sentence No. ៧ The word ឯង in a question like this carries the connotation 'after all that came before, what more?' Another example: a worker who has been making repeated attempts to complete a task, none of them satisfactory, might say in exasperation:

ឯងត្រូវធ្វើអ្វី ទៀតដើម្បីធ្វើវាឱ្យត្រឹមត្រូវ ?

What more should I do to make it right?

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

(children of important people)

គាត់
គ កូនស្រីសំណាមកស្រី ទ្រង់ស្រី ឆ្នាំ ១៩៧៥
ស្រី ណាង ។
(កូនស្រី ឆ្នាំ ១៩៧៥)
គ កូនស្រីសំណាមកស្រី ទ្រង់ស្រី ឆ្នាំ ១៩៧៥
ស្រី ណាង ។

S: Usually the children of important people are very good looking.

កូនស្រីសំណាមកស្រី ទ្រង់ស្រី ឆ្នាំ ១៩៧៥
ស្រី ណាង ។

MODEL:

T: Usually the wealthy are very good looking.

គ មានសុខភាពល្អ
កូនស្រីសំណាមកស្រី ទ្រង់ស្រី ឆ្នាំ ១៩៧៥
សុខភាពល្អណាង ។
ខ ឱ្យស្រីសំណាម

- ក្នុងអ្នកសំភាគរូបិ៍ន រូបិ៍ននីតិខ្ពិល
នីតិការណាស់។
- គ រដិករូបិ៍ន
ក្នុងអ្នកសំភាគរូបិ៍ន រូបិ៍ននីតិ
នីតិរូបិ៍នណាស់។
- ឃ មនុស្សឆាត់
មនុស្សឆាត់ភាគរូបិ៍ន រូបិ៍ននីតិ
នីតិរូបិ៍នណាស់។
- ង អ្នកក្រក
អ្នកក្រកភាគរូបិ៍ន រូបិ៍ននីតិរដិក
រូបិ៍នណាស់។
- ច ក្នុងក្រុង
ក្នុងក្រុងភាគរូបិ៍ន រូបិ៍ននីតិរដិក
រូបិ៍នណាស់។

- ឃ មានក្នុងក្រុងរូបិ៍ន។
(និហាកចិត្តរូបិ៍ន)
រូបិ៍ននីតិ រឹតមានក្នុងក្រុងរូបិ៍នហើយ
និហាកចិត្តរូបិ៍នហើយ។
- ង មានទុក្ខបាទមរូបិ៍ន។
(ទុក្ខភាវីឈិ៍)
រូបិ៍ននីតិ រឹតមានទុក្ខបាទមរូបិ៍នហើយ
ទុក្ខភាវីឈិ៍ហើយ។
- ច មានគនិ៍តមានមារយាទ។
(នគទុកចិត្ត)
រូបិ៍ននីតិ រឹតមានគនិ៍តមានមារយាទ
ហើយ នគទុកចិត្តហើយ។

DRILL TWO: Transformation

- គំរូ
- គ មានទឹកស្អុយ បុណ្យសក្តិ
(សប្បាយ)
- ឃ រូបិ៍ននីតិ រឹតមានទឹកស្អុយ បុណ្យ
សក្តិហើយ សប្បាយហើយ។
- MODEL:
- T: To have wealth and status.
(happy)
- S: It's because whenever they have
wealth and status, they're happy.
- គ មានស្អុយមាននិ៍មានចុកក្រកប្រកាន់។
(ទៀនតូទឹក)
រូបិ៍ននីតិ រឹតមានស្អុយមាននិ៍មានចុក
ក្រកប្រកាន់ហើយ ទៀនតូទឹកហើយ។
- ង មានតាកហ៊ុករូបិ៍ន។
(និ៍និ៍និ៍រូបិ៍ន)
រូបិ៍ននីតិ រឹតមានតាកហ៊ុករូបិ៍ន
ហើយ និ៍និ៍និ៍រូបិ៍នហើយ។
- គ មានស្អុយមានអ្នកបំរើ។
(ស្រួល)
រូបិ៍ននីតិ រឹតមានស្អុយមានអ្នកបំរើ
ហើយ ស្រួលហើយ។

DRILL THREE: Transformation

- គំរូ
- គ រឹតមានទឹកស្អុយ បុណ្យសក្តិហើយ
សប្បាយហើយ។
- ឃ មាននិ៍មានទឹកស្អុយ បុណ្យសក្តិ ហ៊ុននិ៍
ទិ៍យសប្បាយ។
- MODEL:
- T: Whenever you have wealth and status,
you'll be happy.
- S: So you mean that wealth and status
make you happy.
- គ រឹតមានស្អុយមាននិ៍មានចុកក្រកប្រកាន់
ហើយ ទៀនតូទឹកហើយ។
មាននិ៍មានទឹកស្អុយ និ៍មានចុកក្រកប្រកាន់
ហ៊ុននិ៍ទិ៍យទៀនតូទឹក។
- ង រឹតមានតាកហ៊ុករូបិ៍នហើយ និ៍និ៍
និ៍និ៍រូបិ៍នហើយ។
មាននិ៍មានតាកហ៊ុករូបិ៍ន ហ៊ុននិ៍ទិ៍យ
និ៍និ៍និ៍រូបិ៍ន។
- គ រឹតមានស្អុយមានអ្នកបំរើហើយ
ស្រួលហើយ។
មាននិ៍មានស្អុយអ្នកបំរើរូបិ៍ន ហ៊ុននិ៍ទិ៍យ
ស្រួល។

- ឃ. វិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
គឺជាកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
មានវិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
គឺជាកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
- ង. វិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
គឺជាកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
មានវិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
គឺជាកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
- ច. វិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
គឺជាកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
មានវិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
គឺជាកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា

DRILL FOUR: Substitution

- ក. នឹងចង់ថា គឺនឹងចង់ថាមានសិក្សា
ច្រើនបំផុតនៃសិក្សា
(ស្រស់ - កាក្រែកបំផុត)
- ខ. នឹងចង់ថា គឺនឹងចង់ថាមានស្រស់
កាក្រែកបំផុតនៃសិក្សា

MODEL:

T: What I mean is that it depends
on having enough to eat.
(enough money)

S: What I mean is that it depends
on having enough money.

- នឹងចង់ថា គឺនឹងចង់ថាមានស្រស់
កាក្រែកបំផុតនៃសិក្សា
- ក. សាច់ - សាច់ឆ្កែ
នឹងចង់ថា គឺនឹងចង់ថាមានសាច់
សាច់ឆ្កែនៃសិក្សា
- ខ. ក្របី - ក្របី
នឹងចង់ថា គឺនឹងចង់ថាមានក្របី
ក្របីនៃសិក្សា
- គ. ស្រូវ - ក្របី
នឹងចង់ថា គឺនឹងចង់ថាមានស្រូវ
ក្របីនៃសិក្សា

- ឃ. វិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
នឹងចង់ថា គឺនឹងចង់ថាមានវិទ្យាសាស្ត្រ
វិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
- ង. បាលី - វិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់
នឹងចង់ថា គឺនឹងចង់ថាមានបាលី
វិទ្យាសាស្ត្រកម្រិតខ្ពស់នៃសិក្សា
- ច. ក្របី - សាច់ឆ្កែបំផុត
នឹងចង់ថា គឺនឹងចង់ថាមានក្របី
សាច់ឆ្កែបំផុតនៃសិក្សា

DRILL FIVE: Transformation

- ក. ក្មេងៗក្នុងគ្រួសារក្រីក្រ
(ស្រស់)
- ខ. ក្មេងៗក្នុងគ្រួសារក្រីក្រមានស្រស់
ស្រស់នៃសិក្សា

MODEL:

T: The children of the rich are very
good looking.
(lineage)

S: The children of the rich are good
looking according to inherited factors.

- ក. ក្មេងៗក្នុងគ្រួសារក្រីក្រ
(ស្រស់)
- ខ. ក្មេងៗក្នុងគ្រួសារក្រីក្រមានស្រស់
ស្រស់នៃសិក្សា
- គ. ក្មេងៗក្នុងគ្រួសារក្រីក្រមានស្រស់
ស្រស់នៃសិក្សា
- ឃ. ប្រុសក្នុងគ្រួសារក្រីក្រមានស្រស់
(ស្រស់)
- ង. ប្រុសក្នុងគ្រួសារក្រីក្រមានស្រស់
ស្រស់នៃសិក្សា
- ច. ស្រីក្នុងគ្រួសារក្រីក្រមានស្រស់
(ស្រស់)
- ឃ. ស្រីក្នុងគ្រួសារក្រីក្រមានស្រស់
ស្រស់នៃសិក្សា
- ង. ប្រុសក្នុងគ្រួសារក្រីក្រមានស្រស់
(ស្រស់)

ហ្នាលទានក ទាន់មានភាវថ្នាក់ទេ។

ច ទានកនេះយល់ណាស់។

(ស្រាល)

ទានកនេះយល់មានភាវថ្នាក់ទេ។

DRILL SIX: Response

គំនូ

ក. ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់។

ស ហ្នឹងហើយ ទាន់និយមានស្រស់ ទាំងសព្វទាំងក្របហ្នឹង។

MODEL:

T: Food makes people attractive.

S: Right. It gives one every kind of good looks.

ក ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់។
ហ្នឹងហើយ ទាន់និយមានស្រស់ ទាំងសព្វទាំងក្របហ្នឹង។

ខ ទិដ្ឋនិយសីសបន្លឺទិយស្រស់ខ្ពង់។
ហ្នឹងហើយ ទាន់និយស្រស់ខ្ពង់ ទាំងសព្វទាំងក្របហ្នឹង។

គ ក្រតិភាវថ្នាក់និយទិយនិយសមានកហ្នឹង។
ហ្នឹងហើយ ទាន់និយទិយនិយស កហ្នឹងទាំងសព្វទាំងក្របហ្នឹង។

ឃ ទិដ្ឋនិយសីសបន្លឺទិយស្រស់ខ្ពង់។
ហ្នឹងហើយ ទាន់និយទិយនិយស ទិដ្ឋនិយសីសបន្លឺទិយស្រស់ខ្ពង់ ទាំងសព្វទាំងក្របហ្នឹង។

ង ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។
ហ្នឹងហើយ ទាន់និយទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់ ទាំងសព្វទាំងក្របហ្នឹង។

ច ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។
ហ្នឹងហើយ ទាន់និយទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់ ទាំងសព្វទាំងក្របហ្នឹង។

DRILL SEVEN: Transformation

គំនូ

ក ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។

ស អញ្ចឹងមានទឹកមាន ទឹកប្តូរបន្លឺទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។

MODEL:

T: Expensive food makes one good-looking.

S: Then there is but expensive food that makes one good-looking.

ក ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។
អញ្ចឹងមានទឹកមាន ទឹកប្តូរបន្លឺទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។

ខ ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។
អញ្ចឹងមានទឹកមាន ទឹកប្តូរបន្លឺទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។

គ ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។
អញ្ចឹងមានទឹកមាន ទឹកប្តូរបន្លឺទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។

ឃ ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។
អញ្ចឹងមានទឹកមាន ទឹកប្តូរបន្លឺទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។

ង ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។
អញ្ចឹងមានទឹកមាន ទឹកប្តូរបន្លឺទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។

ច ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។
អញ្ចឹងមានទឹកមាន ទឹកប្តូរបន្លឺទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។

ច ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។
អញ្ចឹងមានទឹកមាន ទឹកប្តូរបន្លឺទិយនិយស ប្តូរបន្លឺទិយមានស្រស់ខ្ពង់។

DRILL EIGHT: Transformation

- ក្មេងៗ
- ក. គេមានស៊ីមានចុកសព្វមុខសាស៊ី ។
(មានសុខុម)
- ខ. ភ្នំស្រួចភ្នំស្រួចមានសុខុម គេមានស៊ី
មានចុកសព្វមុខសាស៊ី ។

MODEL:

- T: They have more variety in what they eat.
(have money)
- S: When they have money, they have more variety in what they eat.

- ក. គេមានលើស្បែកថ្មី ។
(មានស៊ីមានចុកសព្វមុខសាស៊ី)
ភ្នំស្រួចភ្នំស្រួចមានស៊ីមានចុកសព្វមុខសាស៊ី គេមានលើស្បែកថ្មី ។
- ខ. គេស៊ីក្បាលស្រួច មិនទាន់សាស៊ី ។
(មិនស៊ី)
ភ្នំស្រួចភ្នំស្រួចមិនស៊ី គេស៊ីក្បាលស្រួច មិនទាន់សាស៊ី ។
- គ. គេស្បែកថ្មី លើក្រពះ ។
(មានសុខុមស្បែកថ្មី)
ភ្នំស្រួចភ្នំស្រួចមានសុខុមស្បែកថ្មី គេ
ស្បែកថ្មី លើក្រពះ ។
- ឃ. គេមិនស្បែកថ្មី យូរ ។
(ទូលំទូលាយ)
ភ្នំស្រួចភ្នំស្រួចមិនស្បែកថ្មី យូរ គេមិន
ស្បែកថ្មី យូរ ។
- ង. គេមិនស្បែកថ្មី ទេ ។
(មិនគប្បីទេ)
ភ្នំស្រួចភ្នំស្រួចមិនគប្បីទេ គេមិន
ស្បែកថ្មី ទេ ។
- ច. គេមិនស្បែកថ្មី យូរ ទេ ។
(មានសុខុមសាស៊ី)
ភ្នំស្រួចភ្នំស្រួចមានសុខុមសាស៊ី គេ
មិនស្បែកថ្មី យូរ ទេ ។

DRILL NINE: Substitution

- ក្មេងៗ
- ក. ស្បែកថ្មី មិនទាន់ស្បែកថ្មី គេមានសុខុម
ល្អ ។
(ស្រួលស្រួល)
ខ. ស្បែកថ្មី មិនទាន់ស្បែកថ្មី គេមានសុខុម
ល្អ ។

MODEL:

- T: Then what is it that gives us healthy bodies and good color?
(feel well)
- S: Then what is it that makes us feel well?

- ស្បែកថ្មី មិនទាន់ស្បែកថ្មី គេមានសុខុម ល្អ ។
- ក. គេមានសុខុម
ស្បែកថ្មី មិនទាន់ស្បែកថ្មី គេមានសុខុម ល្អ ។
- ខ. បាត់លើ
ស្បែកថ្មី មិនទាន់ស្បែកថ្មី គេមានសុខុម ល្អ ។
- គ. ក្រពះ
ស្បែកថ្មី មិនទាន់ស្បែកថ្មី គេមានសុខុម ល្អ ។
- ឃ. ស្បែក
ស្បែកថ្មី មិនទាន់ស្បែកថ្មី គេមានសុខុម ល្អ ។
- ង. មិនស្បែក
ស្បែកថ្មី មិនទាន់ស្បែកថ្មី គេមានសុខុម ល្អ ។
- ច. ទិសប្រទេស
ស្បែកថ្មី មិនទាន់ស្បែកថ្មី គេមានសុខុម ល្អ ។

DRILL TEN: Substitution

- ក្មេងៗ
- ក. កាប់មិនស្រួល ភ្នំស្រួចភ្នំស្រួច
ស៊ី ។

(ក្រីសាច)

ស ភាវៈច្រើនអស់ទេ ភ័ក្តិចំបំផុត ក្រីសាច
ស្ទើរ ៗ ហ្នឹង ។

MODEL:

T: Countless things, but especially
fruits and the like.

(fish and meat)

S: Countless things, but especially
fish and meat and the like.

ភាវៈច្រើនអស់ទេ ភ័ក្តិចំបំផុត ក្រីសាច
សាច់ស្ទើរ ៗ ហ្នឹង ។

ក. ទឹកនិរន្តរភាព

ភាវៈច្រើនអស់ទេ ភ័ក្តិចំបំផុត ទឹក
និរន្តរភាពស្ទើរ ៗ ហ្នឹង ។

ខ ភាវៈច្រើនអស់ទេ ភ័ក្តិចំបំផុត ភាវៈច្រើន
ស្ទើរ ៗ ហ្នឹង ។

គ ភាវៈច្រើនអស់ទេ ភ័ក្តិចំបំផុត ភាវៈច្រើន
ស្ទើរ ៗ ហ្នឹង ។

ឃ ភាវៈច្រើនអស់ទេ ភ័ក្តិចំបំផុត ភាវៈ
និរន្តរភាពស្ទើរ ៗ ហ្នឹង ។

ង ភាវៈច្រើនអស់ទេ ភ័ក្តិចំបំផុត ភាវៈ
ស្ទើរ ៗ ហ្នឹង ។

ច ភាវៈច្រើនអស់ទេ ភ័ក្តិចំបំផុត ភាវៈ
និរន្តរភាពស្ទើរ ៗ ហ្នឹង ។

READING PASSAGE 2

ពិធីបួងសួង

ដើម្បីជាបដិការ ដោយករវេទិតា
 ចំពោះព្រះមហាក្សត្រនាទីគុណ នៃសម្តេច
 ប្រធានរាជរដ្ឋាភិបាលប្រទេស បាននាំគ្នាធ្វើ
 ពិធីបួងសួង ដល់គុណព្រះរាជគ្រូ និងគ្រូ
 5 សក្តិសិទ្ធិចំពោះយុវ មានទៅតាមចំណង
 វិសេកោដិចគ្រូ ក្នុង ក្រុមការងារ ទៅតាម
 កាលសេវា ក្នុងទៅតាម ព្រមទាំងទៅតាម
 ក្រុមព្រះមហាស្តេចគ្រូជាដើម សូមជួយក្នុង
 ការព្យាបាលព្រះរាជ នៃសម្តេចសហជីវ
 10 ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ឲ្យបានប្រឹងប្រែងជាសះស្បើយ

ដើម្បីជាបដិការ ដោយករវេទិតា
 ចំពោះព្រះមហាក្សត្រនាទីគុណ នៃសម្តេច
 ប្រធានរាជរដ្ឋាភិបាលប្រទេស បាននាំគ្នាធ្វើ
 ពិធីបួងសួង ដល់គុណព្រះរាជគ្រូ និងគ្រូ
 5 សក្តិសិទ្ធិចំពោះយុវ មានទៅតាមចំណង
 វិសេកោដិចគ្រូ ក្នុង ក្រុមការងារ ទៅតាម
 កាលសេវា ក្នុងទៅតាម ព្រមទាំងទៅតាម
 ក្រុមព្រះមហាស្តេចគ្រូជាដើម សូមជួយក្នុង
 ការព្យាបាលព្រះរាជ នៃសម្តេចសហជីវ
 10 ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ឲ្យបានប្រឹងប្រែងជាសះស្បើយ

NOTES FOR READING PASSAGE 2

This passage was taken from 'ស្រុកជាតិវិសិស' the Nationalist, (dated since January 1971) which was the government magazine until shortly after the overthrow of Prince Sihanouk in 1970. At the time this article was published, Prince Sihanouk was in power, and was hospitalized in Paris, France. It describes a ceremony dedicated to the Prince's recovery. Prince Sihanouk had been king, had subsequently abdicated in favor of his father, who had died before the time of this article, and was revered as if he were still king. For this reason he was addressed and referred to as if he were still king, as we see in this article. Royalty is addressed and referred to in a special type of language which involves a great many words taken from Sanskrit and Pali. Just as you have to use សុភ័យ and ភិស្វ with high-ranking commoners, so you must use special words for royalty. In fact we can say that at the formal level of speech (90-100%) there are three different substyles: royal, clerical, and the formal style used with high-ranking commoners (this third substyle will be referred to simply as 'formal'.) Since the abolition of the monarchy, royal style is seldom necessary in speech, but you will need to understand it when you hear it, since

It is still used in folk stories and in writing about the royalty of other countries. The patriarchs of the two Buddhist orders are also referred to and addressed with royal vocabulary.

There are two types of royal word. The first kind is those words which are used exclusively for royalty (or divinities). Such words includes ព្រះអង្គ 'he, she', ព្រះនាម 'he, she' (used for lower ranks of royalty), លាម 'to eat', etc. The other type is composed of ordinary (usually formal or literary words) which are preceded by a special word to make them royal. For example, ព្រះ is used before nouns, e.g., ព្រះរោគ 'the royal disease'; ព្រះនាម is used before ordinary verbs, e.g., ព្រះនាមឱ្យ 'to get well fast.' Where លាម is used usually laymen and លាម ព្រះ is used usually before a verb of motion whose subject is royal, e.g.,

ស្តេច លាម ទៅ ទី ព្រះ បរមរាជវាំង?

When will the king go to the palace?

Line 1. From line 1 to line 28 is all one sentence. The following alterations may help you understand this very long sentence better:

- Line 2: put a comma at the end of the line, following ព្រះប្រសាទ 'prince.'
- Line 3: add ព្រះនាម 'which, that' before ព្រះនាម 'there were.'
- Line 4: follow ព្រះនាម by a semicolon and put ព្រះប្រសាទ before ស្តេច 'to request.'
- Line 5: put ព្រះនាម 'during, which' before ព្រះប្រសាទ 'members.'

The complicated set of clauses beginning at line 6 can be numbered as follows:

- clause 1 begins at line 10 with ព្រះប្រសាទ
- clause 2 begins at line 11 with ព្រះនាម
- clause 3 begins at line 12 with ព្រះប្រសាទ
- clause 4 begins at line 12 with លាម

and they can be interpreted as follows:

- clause 1 modifies the clause beginning with ស្តេច at line 8, giving the purpose of the action.
- clause 2 tells the purpose of clause of clause 1.
- clause 3 modifies clause 2.
- clause 4 modifies the clause at line 8 that begins with ស្តេច.

Cultural Elicitation Questions For Reading Passage 2

Ask the following questions in Cambodian. If your teacher's answers suggest new questions, be sure to ask them:

- a. For whom is a បុណ្យ ceremony performed? Can such a ceremony be performed for anyone?
- b. Who participates in បុណ្យ ceremony?
- c. Is it performed only for illness?
- d. Is this part of Buddhism?
- e. What kinds of deities are there, in addition to those named?
- f. Is it believed that a person can be made ill by witchcraft?
- g. If so, through whom does the witch work?
- h. If so, how would the spell be removed?

VOCABULARY

* កាតាវេទិកា /ka'ta'veeti'taa/	act of repaying back (moral) obligations, or gratitude	ដកដង្ហើម ដកដង្ហើម ដកដង្ហើម	to breathe breath
* កាតា /ka'ta'/(H)	repayment	ដកដង្ហើម	teachings, advice, moral instruction
* វេទិកា	gratitude	តំបន់	region, area
កម្ពុជា /kampu'cia/	Cambodia	តែងតែ	whenever
កូនភ្នំ	infant, newborn baby	តែងតែ (ត្រូវ AC)	to take care of
* កោត /kaot/	ten million	ត្រូវ	liver
កំណើត (& កំណើត)	birth, origin; to originate	ចលនា	opposite, next to, up against, up to
ក្បួន	rule, generality, formula	ទារក /tiarú'/	infant, baby
ក្រពះ	stomach	ទារក	to have a reaction to, to become sick from, to be allergic
ក្លាហាន	brave, courageous	ទឹកលុយ	money power, money
ទាំ	to bite	ទូទាំង	all over
គោលការណ៍	purpose, goal	ទូលំទូលាយ(ទូលំ AC)	wide, spacious; to be well to do
* ច្រកវាល, ច្រកតំបន់	outer space (figuratively used to indicate an enormous number)	ទេវតា /teevedaa/	deity, god
ចង់ថា	to mean	ទាំងអស់ប្រភេទទាំងអស់	of every kind, all
ចង្កា (& ធាន)	food (of a monk)	ក្រសែ	honorific word used before verbs whose subject is royal
ធាន	to eat (clerical)	សំប៉ែត	especially
ចាញ់	to be allergic to	ទាញ	scope, domain, time of power
ចំណី	food, snack	និវត្ត /ni'vót/	to return (literary)
ម្តាយ	midwife	ទោក្រសែ	just, specifically, to depend on
ដក	to suck, to smoke (tobacco)	* បដិកាវ /pa'de'kaa/	repayment, expression of gratitude
* ជនបទ /cúnebot/	urban area, town, especially a remote one	* បដិ /pa'de' (H)	to return, against
ជំនាញការ	expert, skilled	* បដិក្ក	sutra or prayer to protect from danger
ជំនុំ ក្រសែ	to interfere, to disturb, to cause problems	បិណ្ឌបាត	to beg for (food) (of monk)
* ជំនុំ ក្រសែ	to crowd in	បិណ្ឌ	to beg (of monk)
* ជំនុំ ក្រសែ	to push one's way in, insert	បាត	a monk's begging bowl
		បិតា	father (formal)

បុណ្យសក្តិ /bon sa°/	rank, status	មណ្ឌល /mondúl/	region, area, center (formal)
ប្តូរស្តួន	to wish for, pray for	មាតា	mother (formal)
ម៉ែទាវ	to nurse, breastfeed (mother)	មានវិញមាន	there is but
ទាវ	to nurse, suckle (child)	មានស៊ីមានចុក	to eat (familiar)
ប្រទាន	to give, to offer (to a Buddhist monk)	ចុក	to stuff, to stop up
ប្រជារាស្ត្រ /peciapúlrot/	the people, populace	មូស	mosquito
ប្រវត្តិសាស្ត្រ /propeynli/	tradition	មនុស្ស	human being
* ពេល /pelén/	strength (literary)	មនុស្សយូរអង្វែង	for a very long time
ពិភាក្សា	to discuss a subject	សន្និសីទ	congress, parliament, national assembly
ពិធី	ceremony, occasion	សភា	house of parliament or congress
ពារពារ	to counter, to protect against, to be brave	រយៈ /rayé°/	interval, period (time)
ព្រូង	tape worm	រាជរដ្ឋាភិបាល	royal government
ព្រះប្រមុខរដ្ឋ	royal chief of state	គាប់ចិនអស់	countless, many
ព្រះពុទ្ធសាសនា	Buddhism	គិត	to think, stingy (slang)
ព្រះពុទ្ធ	Buddha	រួបរួម	to unite
ពុទ្ធ	Buddha	រួប	to join, unite
ពុទ្ធសាសនា	Buddhism	លុកលាក់	money
សាសនា	religion	វត្ថុ	thing (formal)
* ព្រះមហាក្សត្រ-វិញ្ញាណ /préh mahaaka°ru°nau-ti°kún/	he, him (royalty, divinities, high-ranking clergy)	សក្តិសិទ្ធ /sa°sit/	efficacious, sacred
		សព្វគ្រប់	completely
		* សាម្តេច	completely
* ព្រះមហានគ្រូសព្វ /préh mahaasveetchat/	seven-tiered white umbrella over the royal throne	សាម្តេច	'Fapa Prince' (affectionate title for Prince Sihanouk)
			prince, nobleman (a title given to people of non-royal birth)
* ស្នេហាសព្វ /sveetchat/	a white umbrella (literary)	សម្រស់ (<ស្រស់)	charm, prettiness
		* សហជីវិត	comrade
* ព្រះរាជស្រី	bright, outstanding (literary)	សួត	lungs
* ព្រះរោគ	disease or illness (of royalty)	សំណាក់	place where one lives for a short time, to to at a place
* ភូមិព្រះឥសាន /phumé°teevedaa/	god of the earth	ស្នាក់	to live, to dwell at
* ភូមិ /phumé°/ (H)	earth, land (literary)	ស្នេហា	thin, skinny (used only for humans and animals)
		ស្រកសាច់	to lose weight

ស្រឡាត់ ស្រឡាត់ស្រាវ	to love, to like	* រាវរាវ	(H)	vegetation, plants
	to have good color (not pale); to have high blood pressure	* រាវរាវ	/aaréə/ (H)	to take care of (literary)
សាច់ស្រស់	hygiene	នឹក		I, me, (familiar)
សង្គ្រាមស្រស់	civilized country	* ទូសថាស្រស់		dispensary
សង្គ្រាម: 'aroyéə'	(H) civilized	ទូសថ	/osot/	drug, medicine (literary)
* ទេវតាស្រស់	god of the air	ទេវតាស្រស់	(H)	a place (literary) and the like, etc.
* ទេវតាស្រស់ស្រាវ	god that cares for forests (literary)	ទេវតា		

APPLICATIONS

1. Find the word(s) that fit(s) each of the following definitions.

Example : ការស្រាវ

Answer : ស្រីស្រី

១. ទិវាស្រីស្រី
២. ទេវតាស្រស់
៣. ទេវតាស្រស់
៤. ទេវតាស្រស់
៥. ទេវតាស្រស់ស្រាវ និង ទេវតាស្រស់ស្រាវ
៦. ទេវតាស្រស់ស្រាវ និង ទេវតាស្រស់
៧. ទេវតាស្រស់ស្រាវ និង ទេវតាស្រស់ស្រាវ
៨. ទេវតាស្រស់
៩. ទេវតាស្រស់
១០. ទេវតា
១១. ទេវតាស្រស់ស្រីស្រី
១២. ទេវតាស្រស់ស្រាវ

2. Define the following words.

ទេវតា	ទេវតា	ទេវតា
ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់
ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់
ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់
ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់
ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់
ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់	ទេវតាស្រស់

3. Correct the following sentences by adding the proper words.

១. រើសការងារទៅ មាន ១០០០ ម
២. ប្អូនប្រើប្រាស់យានយន្តស្រស់ៗ
៣. ដើម្បីទទួលបានការងារល្អប្រសើរ
៤. ការងារទាំងនេះទាញយកប្រាក់ចំណូលខ្ពស់
៥. ការងារមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់
៦. ការងារមានប្រាក់ចំណូលខ្ពស់
៧. រៀននេះគួរយល់ស្រួលណាស់
៨. គេគួរយល់ពីការងារស្រស់ស្អាត
៩. រើសយានយន្តល្អៗ
១០. រើសយានយន្តល្អៗ

4. Change the following sentences to the style indicated in parentheses.

- (familiar) ទំនួលទានច្រើន ម
- (royal) ការងារស្រស់ស្អាត ម
- (formal) ការងារទាំងនេះ ម
- (clerical) រើសយានយន្តល្អៗ ម

5. Complete the following sentences:

១. ... ១០០០ ម
២. រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម
៣. រើសការងារទាំងនេះ ... ម
៤. រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម
៥. ដើម្បីទទួលបានការងារល្អប្រសើរ ... ម
៦. រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម
៧. ... រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម
៨. រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម
៩. ... រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម
១០. រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម
១១. រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម
១២. រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម
១៣. រើសយានយន្តល្អៗ មាន ១០០០ ... ម

6. Describe the following medical terms in Cambodian. If you do not already know the Cambodian word, try to explain clearly enough that your teacher can tell you the word.

food poisoning

hepatitis

tuberculosis	kidney transplant
coronary thrombosis	brain tumor
splint	measles
smallpox	vitamin C
high blood pressure	leprosy
plague	traveler's troubles

Once you have learned the words for the above diseases, find out how they were traditionally treated in Cambodia.

7. Have the student discuss the following situations.

- ១ ស្រូវមានកូនទៅដុះ
- ២ ដំបូលកូនកូន
- ៣ ស្រូវមានចិលកូន
- ៤ ចិលកូនកូន
- ៥ ទិលកូនសារកូន

8. Questions for the teacher to ask .

- ១ មនុស្សភាគច្រើនស្លាប់នាសាលា?
- ២ មនុស្សភាគច្រើនស្លាប់នាសាលា ហេតុអ្វីបានជាស្លាប់?
- ៣ មានដំបូលដុះនៅក្នុងស្រូវ?
- ៤ ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នដល់សត្វល្អិតអ្វី? ហេតុអ្វី?
- ៥ ដំបូលដុះដល់សត្វល្អិតទិលកូនយើងក្នុងស្រូវ?
- ៦ ដំបូលកូន (canned food) អាចមានទិលកូនយើងស៊ីទេ?
- ៧ មនុស្សភាគច្រើនទិលកូនតាមរយៈវិធីសាស្ត្រសង្គមយើង?
- ៨ មនុស្សភាគច្រើនមានមនុស្សចិលកូនតាមរយៈវិធីសាស្ត្រ?
- ៩ វិធីសាស្ត្រចិលកូន ដល់សត្វល្អិត មានដំបូលកូនទេ?
- ១០ ហេតុអ្វីបានជាមនុស្សភាគច្រើនដំបូលកូន?

9. Questions for the student to ask.

- a. What are the most prevalent diseases in Cambodia?
- b. Is treatment available to the very poor? Is there public treatment for the middle classes?
- c. Can one go to medical school in Cambodia?
- d. Where do most medical students go to study abroad? Why?
- e. What type of training does a midwife receive?
- f. Other than midwives what other kinds of medical personnel are to be found outside of Phnom Penh?

- g. Do doctors and other medical personnel have to work for the government? If not, what percentage do? Where do the others work?
- h. Do Western-trained practitioners ever cooperate with mediums and native healers? If so, how?
- i. In the U.S. doctors often have very high incomes. Is this also the case in Cambodia?
- j. How are doctors licensed?

LESSON SIX

CASTE AND CLASS

- 1. Can a person from a poor and ignorant family rise to the top of society? How?
- 2. Is a self-made man treated with the same respect as someone who was born to wealth and status?
- 3. Are there any group that is considered particularly contemptible?

ក្រុមលាបសំ ស្គុន-សម ជាកសិករសាមញ្ញ ។ បុព្វបុរស
 លាបសំ ស្គុន-សម ខាងមុខក្តី ខាងម្តាយក្តី សុទ្ធតែជាអ្នក
 ស្រែទាំងអស់. ជាក្មេកស្រែទាល់តែមានទិស្ស័យដក់ជាប់ទៅ
 នឹងស្រែ ដែលគ្មានពាក់សំនៃបានទទួលនូវការលើកដំកើរ
 ក្នុងឋានៈជាអ្នកសាច់ព្រោះស្រូវ សម្រាប់ចិញ្ចឹមប្រជាជន 5
 ទាំងប្រទេស - តែជា មានអ្នកស្រែណាមួយដែលបាន
 ទទួលនូវការលើកដំកើរនោះ? ព្រោះអ្នកស្រែជាអ្នកក្រីក្រ
 ស្ងៀមតាក់វៃហករលេចមុខលេចក្រោយហើយ ខ្វះការសិក្សា ។
 ដូច្នោះ ក្នុងសម័យពេលនិងមន័យម ពួកអ្នកស្រែភាគ
 ច្រើន តែងត្រូវគេមើលងាយ. ត្រូវគេជំនះជាទំសង្កត់សង្កិន 10
 ពីលោកអ្នកធំ អ្នកមានទុរទៅតាមនិងមជនបទ ហើយរហូត
 មកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ដោយសារការជាប់កំអែលពេលពេលនិងម
 ន័យមនោះ បើមានអ្នកណាមួយមិនពេញចិត្តនឹងអ្នកណា
 មួយទៀតនោះ គេតែងស្តីឱ្យគ្នាថា " ពាក្យស្រែ " ឬ " មី
 ពាក្យស្រែ " ។ ក្រៅពីនេះ ពួកអ្នកស្រែនៅត្រូវធ្លាក់ខ្លួនទៅជាខ្ញុំ 15
 កំរៃរបស់ពួកនាយទុន ឬជនបរទេសដែលមានទុរយកល
 ជាច្រើនក្នុងផ្ទះទៀតផង ។

លុះបានធ្វើបុណ្យសពម្តាយច្របោយ

សម កន្លោះរក្ខត្តដែលរៀបតែមានអាយុ ១៨ ឆ្នាំ ក៏ជាប់ចិត្ត
ធ្វើដំណើរទៅតាន់ខ្សែក្រវាញ ដើម្បីស្វែងរកការងារ 20
ធ្វើនៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន ។

សម នៅសល់ទោព្រលឹមតែមួយបន្ទាប់ប៉ុណ្ណោះ ។
សម បានចូលទៅសុំសំណាក់អស្រ័យទៅជាមួយនឹងភិក្ខុមួយ
គន្លឹះ នៅក្នុងវត្តមហាមន្រ្តី ដែលលោកក៏បានឱមន្តមកពីខ្សែ
បាត់ដំបងដែរ ។ ប្រទេសកម្ពុជា លោក បានជួយជ្រោមជ្រែងយក 25
សម ទៅធ្វើទ្រព្យករជាមួយករណីសិន្ធិវិហារដ៏ធំមួយ
បានតម្លៃមួយលត្រឹមតែ ១៥ រៀលប៉ុណ្ណោះក្នុងមួយថ្ងៃ ។

PROPER NAMES

<u>Persons</u>	<u>Places</u>
ស្នូន-សម = សម សាវ	វត្តមហាមន្រ្តី name of a pagoda near the Olympic Stadium
	បាត់ដំបង Battambang (province)

NOTES FOR READING PASSAGE 1

The reading passages in this lesson were all taken from a long novel ព្រះ
សាវិស្វ័យ្យៈនិរលាភចាស់ 'A New Sun Rises over an Old World,' a novel that
earned 1st prize of the Indra Devi Literature Contest in 1960-1961. It is
the story of a young man from the country who goes to seek his fortune in
Phnom Penh. The various misfortunes he suffers there lead him to return to
the healthier, more independent life of a farmer.

This novel has particularly vivid dialogues between of various social
classes and descriptions of their interrelations. Since this is a didactic
novel, there may be some exaggeration, but on the whole the attitudes are
portrayed accurately.

Line 1. Note the correspondence between កម្ម 'action' in កសិកម្ម 'agriculture' and
and ករ 'agent' in កសិករ 'farmer.' This correspondence applies to other
words ending in កម្ម, e.g., បាត់ដំបង 'demonstration', បាត់ដំបង 'demonstrator.'

Line 13. This sentence may be clearer to you if you insert a period after និយាយ នោះ.

DRILL FOR READING PASSAGE 1

DRILL A: Substitution

គំរូ

គ. និយាយក្នុងសិក្សាទាល់ទឹកមាននិស្ស័យនិងសាបនោះនិងនិស្ស័យ។

(ខ្មែរ - ប្រទេសខ្មែរ)

ស. និយាយទាល់ទឹកមាននិស្ស័យនិងសាបនោះនិងប្រទេសខ្មែរ។

MODEL:

T: To be a farmer you have to really like the farm.

(Khmer - Cambodia)

S: To be a Khmer you have to really like Cambodia.

និយាយទាល់ទឹកមាននិស្ស័យនិងសាបនោះនិងប្រទេសខ្មែរ។

គ. ក្នុងសិក្សា - និស្ស័យ។

និយាយក្នុងសិក្សាទាល់ទឹកមាននិស្ស័យនិងសាបនោះនិងនិស្ស័យ។

ខ. ទេសាកសង្ឃ័យ - ខ្មែរ

និយាយក្នុងសិក្សាទាល់ទឹកមាននិស្ស័យនិងសាបនោះនិងខ្មែរ។

គ. មេស៊ីកនាំ - ច្បាប់ចម្លាប់

និយាយមេស៊ីកនាំទាល់ទឹកមាននិស្ស័យនិងសាបនោះនិងច្បាប់ចម្លាប់។

ឃ. ចៅហ្វាយរក - ទិស្ស័យ

និយាយចៅហ្វាយរកទាល់ទឹកមាននិស្ស័យនិងសាបនោះនិងទិស្ស័យ។

ង. ស្នាក់ធ្វើការ - កិច្ចការខ្ពស់

និយាយស្នាក់ធ្វើការទាល់ទឹកមាននិស្ស័យនិងសាបនោះនិងកិច្ចការខ្ពស់។

ច. ក្រុមប្រឹក្សានុ - ទិស្ស័យក្នុងថ្នាក់

និយាយក្រុមប្រឹក្សានុទាល់ទឹកមាននិស្ស័យនិងសាបនោះនិងទិស្ស័យក្នុងថ្នាក់។

DIALOGUE

វណ្ណៈ ចាន់សុវណ្ណ

នាំអាទិ៍

to act as ringleader, to cause

វណ្ណៈ (vanna?)

caste, color

១. ស្នូន. លោក តូ! អ្វីនាំឱ្យប្រជាជនខ្មែរ
ខ្ពស់ ចាស់ ឬ ទាប ខុសគ្នា?
វណ្ណៈ: ខ្ពស់ ទាប ហ្នឹង ។

Paul: What makes people break up into high and low social castes?

នាការខឹង... អីក៏អាច

I can't believe that ... is possible

ដល់ណាដល់ណាហ្នឹង
ក្នុងការខឹង

quite a lot

should really

២. តូនា លោកខឹងស្រេចហើយ អ្វីនាំ
ដល់ណាដល់ណាហ្នឹង ក្នុង
ការខឹងហ្នឹង ។

How can you ask that? When you've studied as much as you have, you really should know.

គឺថា + clause

(see note)

៣. ស្នូន. បាទ ខឹងគឺថា លោក តូ ឆ្ងល់ថា
គេប្រាប់នូវរឿងនោះចុះ ។

Yes (I've studied), but don't suppose that they taught me much about that.

ថ្វីត្បែង

of low value, little importance

៤. តូនា អ្វីនាំឱ្យប្រជាជនខ្មែរ
យល់ថា ថ្វីត្បែង ថ្វីត្បែង
អ្នកក្រសួង ថ្វីត្បែង ថ្វីត្បែង ។

You only understand if you're born a farmer like me. It isn't as contemptible as the city people say.

កុំអ្នកណា... មិនបានទេ

no one can ...

៥. ស្នូន បាទ អ្វីនាំឱ្យកុំអ្នកណា
មើលមើលមើលមើលមើល មិនបានទេ ។

Yes, and no one can come looking down on me.

ខ្លាំង (ខឹង)

often

ស្រៀង

to insult by comparing to something bad

៦. តូនា កុយ! គេខឹងស្រៀងថា អ្នក
ក្រសួង មិនអ្នកក្រសួង កុយ
ប្រកាន់ទេ?

Sony! They often speak contemptuously of country people. Do you object to that?

ស្រស់

important

ខ្ញុំ ក៏ ដឹង ឃើញ ជា ដាច់ ខ្លួន ខ្ញុំ បាន រក យល់ ត្រឹមត្រូវ ហើយ ខ្ញុំ មិន ប្រើ ពាក្យ ទាស់ ទុក ទេ ឡើយ

I've been poor and ignorant, so since I strived and reached where I am, I don't use those (contemptuous) expressions.

សំដី សមិទ្ធិសេសី ឲ្យ ចា

speech, utterance to demonstrate that

៤ តួនាទី ខ្ញុំ មិន ចង់ ឲ្យ គេ ទាស់ ទុក ខ្ញុំ ទេ ហើយ ខ្ញុំ មិន ប្រើ ពាក្យ ទាស់ ទុក ទេ ឡើយ

You see, using that kind of language shows that a person has caste.

ខ្ញុំ បាទ ព្រោះ ទេស ភូមិ ទេស ភូមិ ខ្ញុំ បាទ

I (very deferent) you (very deferent) very deferent particle

៥ ខ្ញុំ ដឹង ដោយ ការ រៀន ខ្ញុំ បាទ ព្រោះ ទេស ភូមិ ទេស ភូមិ ខ្ញុំ បាទ ហើយ ខ្ញុំ មិន ប្រើ ពាក្យ ទាស់ ទុក ទេ ឡើយ

Then you've saying that very deferent words give status?

noun + នែនី + clause

it's (noun) that ...

៦ តួនាទី ការ រៀន ឲ្យ ដឹង ត្រឹមត្រូវ ហើយ ខ្ញុំ មិន ប្រើ ពាក្យ ទាស់ ទុក ទេ ឡើយ

You're the one who has to figure out whether status comes before such words, or such words come before status.

THE END FOR THE DIALOGUE

SENTENCE No. The meaning of នែនី + clause is 'don't say that ..., I'm afraid that ..., isn't you are'

... already know, you can use words like សាវ័ក, សាវ័ក ក្រសួង, ភិក្ខុ ទេ. To show respect and courtesy to an age mate of equivalent or somewhat higher status. If the difference in status is very great, there is a set of especially deferent words that should be used.

There are special first person pronouns: a man says ខ្ញុំ បាទ, and a woman says នាស៊ី ខ្ញុំ. The appropriate second person pronoun is ព្រោះ ទេស ភូមិ ទេស ភូមិ for men, there is no exact equivalent for women, but for a very high-ranking woman could be addressed as សាវ័ក ក្រសួង ឬ សាវ័ក ស៊ី ទាម. Other variations on ព្រោះ ទេស ភូមិ ទេស ភូមិ are: ព្រោះ ទេស ភូមិ ព្រោះ ភូមិ and ទេស ភូមិ. Except with Buddhist monks, where they are called in different forms, all three variations are going out of use. While សាវ័ក is becoming more widely used. The appropriate

third person pronoun for very deferent style is សាវ័ក (ឬសាវ័ក ប្រសិទ្ធ).

The particles ទាន or ទានត្រូវ are used by a commoner to another commoner of very high status or to a Buddhist monk. At the end of a clause or sentence, they follow everything else, including final particles like ទេ or ហ្ន៎. At the beginning of an utterance ទាន may be used with a response particle បាទ or បាី, e.g.,

បាទទាន ខ្ញុំ(បាទ)ទៅរកគាត់ហើយ។

Yes, sir, I've already gone to look for him.

There is no convenient way to translate these very deferent words into English. 'Sir' helps, but it is confusing because it also translates សាវ័ក.

Note that anyone with whom you use ទាន, ទ្រង់បាទ, etc. must also be addressed or referred to with the formal words for normal activities, e.g., ស្រឡាត្រូវ instead of គេង 'sleep' or ទិញ instead of ញ៉ាំ 'eat.'

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

កំរិត:

- ក. សុខុមាល័យនាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ។
- ខ. ស្ត្រីដែលនាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ។

MODEL:

T: Money makes people break up into social classes.

S: What is it that makes people break up into social classes?

- ក. សំណាចនាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ។
- ខ. ទាន នាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ។

- ក. ស្ត្រីដែលនាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ?
- ខ. ស្ត្រីដែលនាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ។
- គ. ស្ត្រីដែលនាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ។
- ឃ. ស្ត្រីដែលនាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ។
- ង. ស្ត្រីដែលនាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ។
- ច. ស្ត្រីដែលនាំគ្នាទៅទិញទំនិញបណ្តាញនិងស្រាវជ្រាវស្រាវជ្រាវ។

DRILL TWO: Transformation

- ក្មេង
- ក គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ខ គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។

MODEL:

- T: You've studied a lot already and still can't speak.
- S: When you've studied so much, you really should know.

- ក គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ខ គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- គ គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ឃ គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ង គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ច គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។

DRILL THREE: Response

- ក្មេង
- ក គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ខ គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។

MODEL:

- T: He asked why I didn't repay him.
- S: I can't imagine how he could ask such a question.

- ក គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ខ គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- គ គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ឃ គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ង គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ច គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។

DRILL FOUR: Present participle

- ក្មេង
- ក គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។
- ខ គ្រូ បាន ប្រើ ប្រាស់ ពាក្យ ប្រកាស ដោយ រាល់ ថ្ងៃ ។

MODEL:

- T: He is an old man and status is poor.

(break up into social classes)

S: That'll lead people to break up into social classes.

ក ពួកគេណាស់នឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់។
(ច្រើនសំឡេង)

ហ្នឹង នាំអោយបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
ភាគច្រើន។

ខ គេពួកណាស់នឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
(ច្រើនច្រើនបកស្រាយ)

ហ្នឹង នាំអោយបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
សង្គមភាគច្រើន។

គ គេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
ទាំងស្រុងទាំងស្រុង។

(បានចិត្តច្រើនស្តាប់ចាស់)
ហ្នឹង នាំអោយបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
ស្តាប់ចាស់ច្រើន។

ឃ គេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
ច្រើនសង្គម។

(ខ្លឹមស្រឡាត)
ហ្នឹង នាំអោយបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
ច្រើនសង្គម។

ង អ្នកនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
(ច្រើន)

ហ្នឹង នាំអោយបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
ច្រើនសង្គម។

ច ពួកគេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
(ច្រើនសង្គម)

ហ្នឹង នាំអោយបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
សង្គមភាគច្រើន។

MODEL:

T: We told them to teach that a long time ago.

(think)

S: Don't think that they'll teach that.

ក គេបានបង្ហាញអោយគេដឹងពីយូរមុននោះ។
យូរមុននោះច្រើនសង្គម។

(គិត)

គិតគិតថាពួកគេនោះបានបង្ហាញអោយគេដឹងពីយូរមុននោះ។

ខ គេបានបង្ហាញអោយគេដឹងពីយូរមុននោះ។
យូរមុននោះច្រើនសង្គម។

(យល់)

គិតយល់ថាគេបានបង្ហាញអោយគេដឹងពីយូរមុននោះ។

គ គេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
(សង្ឃឹម)

គិតសង្ឃឹមថាគេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។

ឃ គេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
សង្គមភាគច្រើនសង្គម។

(សង្ឃឹម)

គិតសង្ឃឹមថាគេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។

ង គេបានបង្ហាញអោយគេដឹងពីយូរមុននោះ។
គួរ។

(ទកចិត្ត)

គិតទកចិត្តថាពួកគេនោះនឹងបង្ហាញអោយគេដឹងពីយូរមុននោះ។

ច គេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
ច្រើនសង្គម។

(គិតស្មាន)

គិតគិតស្មានថាពួកគេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។

DRILL FIVE: Response

ក គេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
យូរមុននោះច្រើនសង្គម។
(ស្មាន)

ខ គិតស្មានថាគេនឹងបែកខ្ញែកជាថ្នាក់សង្គម។
ច្រើនសង្គម។

DRILL SIX: Transformation

- ក្រុំ
- ក គេគិតជាអ្នកក្រសួងមិនថាការងារទេ ។
(ស្វយស)
- ស គេគិតជាអ្នកក្រសួងដូចជាបុគ្គលិក មិន
ថាការងារទេ ។

MODEL:

T: It's not contemptible to be born
a farmer.

(ស្វយស)

S: Nobody know, it's not contemptible
to be born a farmer.

- ក គេគិតជាអ្នកក្រសួងមិនខ្លាចប៉ុន្មានទេ ។
(សំនឹង)
- គេគិតជាអ្នកក្រសួងដូចជា បានដឹង មិន
ខ្លាចប៉ុន្មានទេ ។

- ខ គេគិតជាមនុស្សមិនចេះក្រសួងក្នុងស្ថានភាព
ទេ ។
(ស្វយស)
- គេគិតជាមនុស្សដូចជា បានស្រាវ មិន
ចេះក្រសួងក្នុងស្ថានភាព ។

- គ អ្នកដើម្បីមិនក្រសួងមើលនាយកទេ ។
(ស្វយស)
- អ្នកដើម្បីចំណែក បានស្រាវ មិនក្រសួង
មើលនាយកទេ ។

- ឃ ជាអ្នកមានមិនក្រសួងចេះនឹកស្រឡាញ់ទេ ។
(សំនឹង)
- ជាអ្នកមានដូចជា បានចេះ មិន
ក្រសួងចេះនឹកស្រឡាញ់ទេ ។

- ង គេគិតជាមនុស្សក្រសួងនឹកមានស្នប់ក្នុង ។
(ស្វយស)
- គេគិតជាមនុស្សដូចជា បានដឹង
ក្រសួងនឹកមានស្នប់ក្នុង ។

- ច អ្នកមានមិនស្រឡាញ់ក្នុងស្ថានភាព ។
(សំនឹង)
- អ្នកមានដូចជា បានដឹង មិន
ស្រឡាញ់ក្នុងស្ថានភាព ។

DRILL SEVEN: Equivalence

- ក្រុំ
- ក ហើយគ្មានអ្នកណាមកមើលនាយកមើល
ថាក្នុងប្រទេស ។
- ស ហើយក្រុំអ្នកណាមកមើលនាយកមើលថាក
ក្នុង មិនប្រទេស ។

MODEL:

T: Nobody can look down on me.

S: Nobody can look down on me.

- ក ហើយគ្មានអ្នកណាមកស្រឡាញ់ទេ ។
ហើយក្រុំអ្នកណាមកស្រឡាញ់ មិនប្រទេស ។

- ខ ដូចគ្នាគ្មានអ្នកណាមកបង្ខំយើងឱ្យចូល
ប្រទេស ។
ដូចក្រុំអ្នកណាមកបង្ខំយើងឱ្យចូល មិន
ប្រទេស ។

- គ ដូចគ្នាគ្មានទាន់ណាបំបែកយើងបាននឹកច្រក ។
ដូចក្រុំទាន់ណាបំបែកយើង មិនបាន
នឹកច្រក ។

- ឃ ហើយគ្មានអស់រលាកណាប្រាប់ប្រទេស ។
ហើយក្រុំអស់រលាកណាប្រាប់ មិនបាន
ទេ ។

- ង ដូចគ្នាគ្មាននិយាយបានណាមកនឹកនាំបាន
និយាយ ។
ដូចក្រុំនិយាយបានណាមកនឹកនាំ មិន
បាននិយាយ ។

- ច ហើយគ្មានព្រះនគរនគរណា(អង្គ)ណា
និយាយទៅប្រទេស ។
ហើយក្រុំព្រះនគរនគរណា(អង្គ)ណា
និយាយទៅ មិនប្រទេស ។

DRILL EIGHT: Substitution (variable)

- ក្រុំ
- ក គេក្រឡឹងនឹកស្រឡាញ់ថា "អ្នកក្រសួង មិនអ្នក
ក្រសួង" ក្រុមប្រកាន់ទេ ?
(ស្វយស - ស្វយស)
- ស គេក្រឡឹងនឹកស្រឡាញ់ថាស្វយស ណា
ក្រុមប្រកាន់ទេ ?

MODEL:

T: They often call you names. Do you object to that?

(you're lazy - you)

S: They often say you're lazy. Do you object to that?

គេច្រើននឹកនិយាយថាគេហៅខ្ញុំ ហៅក្របកាន់ទេ?

ក កូនហៅ - ចិន គេច្រើននឹកនិយាយថាកូនហៅខ្ញុំ ហៅចិនទេ?

ខ ដួកក្រក - តូ គេច្រើននឹកនិយាយថាដួកក្រកខ្ញុំ តូ ចិនទេ?

គ ចិនចង់ធ្វើការ - ហានក្របហាសន៍ថាចង់ គេច្រើននឹកនិយាយថាដួកក្រកចិនចង់ ធ្វើការ តូហានក្របហាសន៍ថាចង់?

ឃ មើលសាយថា - ហៅកាតា គេច្រើននឹកមើលសាយថាដួកក្រកចិន ចង់ធ្វើការ ហៅកាតាហានក្របហាសន៍ ថាចង់?

ង ថោកទាប - ក្របកាន់ទេ គេច្រើននឹកមើលសាយថាដួកក្រក ថោកទាប ហៅកាតាក្របកាន់ទេ?

ច ក្រកក្រយ - ក្រយ គេច្រើននឹកមើលសាយថាក្រកក្រយ ក្រយថោកទាប ក្រយក្របកាន់ទេ?

DRILL NINE: Transformation

- ក ភាគច្រើនហៅខ្ញុំ បានបានដល់ ប៉ុណ្ណឹង?
ខ សុំភាគច្រើនទៅ ក៏បានដល់ប៉ុណ្ណឹង?

MODEL:

T: How did strive to reach that point?

ខ: When he strive and struggle, he reached that point.

ក គាត់ខិតខំប្រឹងប្រែង បានបានស្រួលដល់ប៉ុណ្ណឹង?

ខ សុំគាត់ខិតខំទៅ ក៏បានស្រួលដល់ប៉ុណ្ណឹង?

គ ចិនសក់ហៅខ្ញុំ បានបានហាស ដល់ប៉ុណ្ណឹង?

ឃ ចិនសក់ទៅ ក៏បានហាសដល់ ប៉ុណ្ណឹង?

ង គាត់បណ្តាលហៅខ្ញុំ បានបានច្បាស់ ដល់ប៉ុណ្ណឹង?

ច សុំគាត់បណ្តាលទៅ ក៏បានច្បាស់ ដល់ប៉ុណ្ណឹង?

គ ភាគច្រើនហៅខ្ញុំ បានបានស្រួល ដល់ប៉ុណ្ណឹង?

ខ សុំភាគច្រើនទៅ ក៏បានស្រួលដល់ ប៉ុណ្ណឹង?

គ ភាគច្រើនបណ្តាលហៅខ្ញុំ បានបាន ទៅដល់ប៉ុណ្ណឹង?

ឃ សុំភាគច្រើនបណ្តាលទៅ ក៏បាន ទៅដល់ប៉ុណ្ណឹង?

DRILL TEN: Transformation

NOTE: In sentence ង, ទៅវត្តទៅភ្នំ is a colloquial way to say ទៅវត្ត.

- ក ហៅកាតាខ្ញុំវត្តទៅភ្នំបានលឿនប៉ុណ្ណឹង?
(ក្រយ)
ខ ក្រយទៅវត្តទៅភ្នំដល់ស្រួលវត្តទៅភ្នំ បានលឿនប៉ុណ្ណឹង?

MODEL:

T: You must figure that matter out. (you)

៖ It's you who have to figure that matter out.

ក. លោកជួន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

(លោក)

លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

ខ. ស្រី លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

(លោក)

លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

គ. លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

ឃ. លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

(លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

ង. លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

(លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

ច. លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

(លោក)

លោក ទទេតី វ៉ែន ម៉ែន ក្រសួងយុត្តិធម៌ ភ្នំពេញ មក ឆឹលា ឃុំ ។

READING PASSAGE 2

អ្នកនាក់ស៊ីក្លូ និងប៊ូលីស

សម្រប្រីនីពាក់ត្រីចក្រយានគូកំសត់ទៅតាមវិធីអូហ៊ុយយ៉ា។
សមគ្រួសារជាទ្វាំង ក្នុងកាលដែលក្រឡេកមើលទៅឃើញ
ចិនម្នាក់បោយដៃហៅ ។ សមទំប្រីនីពាក់ត្រីចក្រយាន
យ៉ាងលឿនសំដៅទៅរកចិននោះ ។

ក៏ប៉ុន្តែ... សមត្រូវចាប់ប្រហាំងយប់ភ្លាម ព្រោះបាន 5
ភ្នាក់ងារប៊ូលីសម្នាក់ជិះទាចក្រយានមកកែច្រក ហើយ
ប្រាប់ឲ្យសមយប់

« វ៉ៃ! មើបកំនាក់ស៊ីក្លូបញ្ជាសម្លាប់អញទេ? ប៊ូលីសសួរ
សមស្រឡាចិត្ត... សេចក្តីត្រេកអរក្នុងការបាន
ទទួលរូកជិះនោះ បានធ្វើឲ្យសមមិនបានជាសន្តិកម្មមើល 10
ផ្លូវស្រួច ឬ ផ្លូវបញ្ជាស ហើយទណៈនោះ សម
ក៏បានពាក់ត្រីចក្រយានលូកចូលជ្រុលហួសមកប្រហែលជា៧
ម៉ែត្រទៅហើយ ។

សមប្រញាប់ប្រញាល់ចុះពីលើកែចក្រយាន ហើយ
លើកដៃសំពះភ្នាក់ងារប៊ូលីស ព្រមទាំងនិយាយសុំទោស 15
« សុំទោសអត់ទោសផងចុះទាន់ប្រាស ខ្ញុំបាទមិនបាន
ជាមើល »

ភ្នាក់ងារប៊ូលីសមានទឹកមុខក្រញាប់ ត្រវឹក្រាល ហើយ
ក៏ធ្វើយមកវិញភ្លាមថា

« ត្រូវអាងជិះនេះ វាចេះតែមានល្បឿនសារហើយ 20
ប៉ុន្តែវាគឺជាសញ្ញាប៊ូលីសប៊ូលីសមើបកំនាក់មើល? » ភ្នាក់
ងារប៊ូលីសនិយាយដោយពាក្យគំនិរិទ្ធ « មើល! យក

សៀវភៅស្តុកមកម៉ែរ : ១

សមណូកយកសៀវភៅត្រឹមត្រូវយានហុចទៅឲ្យភ្នាក់ងារ
ប៉ូលីសដោយដៃទាំងពីរ ។

25

ប៉ូលីសកម្លោះនេះ មិនដែលអភ័យទោសឲ្យដល់អ្នក
ណាសោះឡើយ ។ គេពិនិត្យមើលសៀវភៅត្រឹមត្រូវ
ដោយហ្មត់ចត់ ហើយក៏ទាញកូនសៀវភៅមួយចេញមក ។
សមឃើញដូច្នោះ ក៏ភិតភ័យជាខ្លាំង ព្រោះជំងឺថា ត្រូវ
ចង់ប្រាក់ពីនឹម បើគិតណាស់ក៏ ២៥ រៀលដែរ ។

30

« ព្រះគេជគុណ ! » សមនិយាយដោយសម្លេងញ័រ
ក្នុងសម្លឹងមើលភ្នាក់ងារប៉ូលីសដោយសភាពអន្ទុក « សូម
មេត្តាអត់ទោសឲ្យខ្ញុំបាទម្តងទៅចុះទាន់ប្រាស »

ភ្នាក់ងារប៉ូលីសស្រក់ក្បាល

« អញមិនដែលរក់ទោសឲ្យអ្នកណាធ្វើទុសទេ ឯង
ក៏ប្រហែលជាជំងឺច្បាប់ខ្លះដែរហើយ កាលបើឯងធ្វើទុស
អញក៏ត្រូវតែចាត់ការធ្វើទៅតាមនីតិវិធីរបស់អញ »

35

NOTES FOR READING PASSAGE 2

Lines 10. and 11) The phrase បាននា បាន used before a verb is equivalent to បាន in the same question. It means 'to get around to, to have time to, to occur to someone to (do).'

Line 2) The phrase និយាយដោយសម្លេងញ័រ 'with both hands' is a further indication of សម's deference to the policeman. It is considered polite to use both hands in handing something to another person, in fact, it is obligatory to do so with a person to whom one owes respect. Certainly it is due anyone to whom ទោសឲ្យបាន is used.

VOCABULARY

កម្មករ	កម្មករ	laborer, coolie	clause + ច្បាប់	go ahead and..., I urge you to...
កម្មវិទ្យា	កម្មវិទ្យា	degree, diploma, bachelor	ស្ទើរស្ទើរ	to oppress
កល	កល	trick	ស្រួល	too much, overdone, out of line
កសិករ	កសិករ	farmer, peasant (formal)	ស្រួលស្រួល	to help out
* កសិ	កសិ	(H) pertaining to land and farming	ស្រួលស្រួល	to tremble
ក្រ	ក្រ	(H) agentive suffix with certain bases	ស្រួលស្រួល	to put in a bag or pocket, to be at
* ក្រប	ក្រប	seat of a bicycle	ស្រួលស្រួល	quite a lot
កោតក្រែក	កោតក្រែក	I can't believe that ...; how can ... (happen)?	ស្រួលស្រួល	to decide to do something difficult or painful, 'to bite the bullet'
ក្រណាត់	ក្រណាត់	one man ... (indicates warning or concern)	ស្រួលស្រួល	to insult by comparing to something bad
* ក្រណាត់	ក្រណាត់	lead skin that flakes off; frequently used figuratively for something useless and disgusting	ស្រួលស្រួល	an excuse; to make an excuse
* ក្រណាត់	ក្រណាត់	lead skin that flakes off	* ក្រណាត់	to raise
ក្រណាត់	ក្រណាត់	whether ... or ...	* ក្រណាត់	ideal, excellent
ក្រណាត់	ក្រណាត់	framing, literary expression	* ក្រណាត់	high (rare)
ក្រណាត់	ក្រណាត់	to glance	ក្រណាត់ + clause	indicates warning or concern
ក្រណាត់	ក្រណាត់	door	ក្រណាត់	at least
ក្រណាត់	ក្រណាត់	line	ក្រណាត់	tight, strict firm
ក្រណាត់	ក្រណាត់	servant, slave	* ក្រណាត់	however
ក្រណាត់	ក្រណាត់	servant, slave	ក្រណាត់	lineage, family
ក្រណាត់	ក្រណាត់	to be together, to follow along, to keep company	* ក្រណាត់	cycle (formal)
* ក្រណាត់	ក្រណាត់	I, me (male, deferent)	* ក្រណាត់	three (literary)
* ក្រណាត់	ក្រណាត់	contaminated in good and bad fortune	* ក្រណាត់	wheel, engine, machine (literary)
ក្រណាត់	ក្រណាត់	sat, troubled	ក្រណាត់	only, just at
ក្រណាត់	ក្រណាត់	should really	ក្រណាត់	delighted, very happy
ក្រណាត់	ក្រណាត់	to snake (head), wave from side to side, to swirl	* ក្រណាត់	to want (poetic)
			ក្រណាត់	trivial, contemptible, unimportant, cheap
			* ក្រណាត់	very deferent particle
			ក្រណាត់	aims, charity, very deferent particle
			ក្រណាត់	in no way, at all, whatsoever

* ទឹកស្ករ, -ប្រាក់	money		
ទឹកមុខ	facial expression		
noun + ទទួលបាន + clause	It's (noun) that ... + clause	ពិន័យ	to fine (formal)
* ទោចក្រសោធន	bicycle	ស្រែចម្ការ	to sow
* ទោ	two (literary)	ប្រទេសកម្ពុជា / prōdeccəkun/	you, he (very deferent, used for males)
ធ្លាក់ធ្លួន	to fall in status or wealth	* ភិក្ខុ	a Buddhist monk
ធ្វើសំ	to be important, have status	ភ័យខ្លាច	to be afraid (rare)
នាងធ្មំ	I, me (female, deferent)	ភ័យខ្លាច	to be afraid (rare)
នាយក	capitalist, tycoon	ភ័យខ្លាច	agent, employee
ទុន	capital, principal	ភ័យខ្លាច	derogatory or intimate title for a female correspondent to for a male
និយាយរក	to be friendly, seek out, talk to	ទម្រង់សាលា	to look down on, despise
និស្ស័យ	desire, understanding; something in common	ទម្រង់ថ្នាក់	to look down on, despise
នាំអារទី/nóm aat.	to cause, instigate	ទម្រង់	to pity, forgive, please (carries a strong pleading connotation)
ប្រាប់បញ្ជូន	to cause to unite	ម៉ែត្រ	meter (unit of measurement)
* បាត	a Chinese gesture of respect, kowtow; to kowtow	ស្នូល	philosophy, ideology, regime
ប៉ុណ្ណាប៉ុណ្ណ	ever so much	ស្នូល	to carry propped up against the shoulder, e.g., rifle
ប៉ុណ្ណោះ	that much	ស្នូល	to reach in; figuratively: to enter
បន្ទាត់ (& បន្ទាត់)	a change of clothing (classifier for clothing)	ស្នូល	to reach
បុព្វបុរស	ancestor, forebear (literary)	* លេចមុខលេចក្រោយ	rugged and full of holes front and back
* បុព្វ	first, original (literary)	ស្មោះ	ignorant, stupid
បុរស	man, male (formal)	* វណ្ណៈ	color, color of complexion, caste, lineage
ទើបទើបណាស់ក៏	at least ...	ទិដ្ឋិ	street, road
ទោលទោល	to wave the hand	សង្កត់សង្កិន	to oppress, to sit on and push down
ប្រញាប់ប្រញាល់	hasty, in a hurry, urgent	សង្កត់	to press on something
ផ្លូវប្រញាប់	the wrong way on a road (against traffic)	សង្កិន	to run over, flatten, grind by milling action
ផ្លូវត្រឹមត្រូវ	the right way on a	គិត	to grind, to mill
		សង្កត់	to observe
		សា	corpse, the late ...

ស្រួលស្រួល (ស្រួលស្រួល)	to ease, to smoothe the way	សន្តិ / ចៀ	classifier for royalty, clergy, and deities
សាល	to sow (for eventual transplanting)	* សង្ឃឹម (ករៈAC)	to plead, beg
សាមញ្ញ/saamaññi/	ordinary, general	សង្ឃឹម	to plead, beg
* សៀវភៅស្រីក្នុង	registration book for a cycle (unofficial usage)	សត្វ	to be patient, bear, put up with
ទិស	to carry (by two or more people)	សត្វ	unlucky, luckless
សំឡេង (ស្តី)	speech, utterance	សត្វយុវទាន	to pardon, to forgive
សំនិម្រា	to, towards	សត្វ	to forgive
សំពះ	to greet with hands pressed together and raised to the face, a gesture of respect	អាណានិគមនិយម	colonialism
ស្រងាតចិត្ត	to be disappointed	អាណានិគម	protectorate
ស្វែងរក	to look hard for	* អាណា (H)	law, power
* ស្វែងរក	to look hard for	និគម	commune, colony
ស្វែងរក	to look hard for	និយម	-ism
		ស្រព្វ	to depend on, to eat you (intimate or contemptuous)
		ស្រព្វ	
		ទុប្បាយ	trick
		ទំលាក់	to approach

APPLICATIONS

1. Find the word(s) that fit(s) each of the following definitions.

example: បាតបង្កើត

answer: ស្រួល, រាល

១. ពិបាកទំនាស់ស្រួល
២. ទំលាក់ទំលាក់ប្រក្រតីប្រក្រតី
៣. ខ្ញុំស្រឡាត់ស្រឡាត់បើបាទស្រី កេរ្តិ៍ឈ្មោះ
៤. បើសយកស្រី
៥. គ្មានប្រសាសន៍សំណាស់
៦. ហ៊ានប្រកាសនឹងប្រយោជន៍ស្រីបើបាទ
៧. អ្នកនឹងកាន់ស្រីយកប្រក្រតី
៨. ស្រីស្រីប្រក្រតីយកយកទាន
៩. អត់ទាន ឬ មិនយកទាន
១០. មិនអាចញក់បានទៀត

2. Correct the following sentences by adding the proper words.

- ១ មិនមែនដូចគ្នា យល់នោះ ។
- ២ ខ្ញុំចង់ស្នាក់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។
- ៣ គេស្រឡាចចិត្តនឹងប្រទេសកម្ពុជា ។
- ៤ ទំនាក់ទំនង ទំនាក់ទំនង ទំនាក់ទំនង ។
- ៥ ទំនាក់ទំនង ទំនាក់ទំនង ។
- ៦ ទំនាក់ទំនង ទំនាក់ទំនង ។
- ៧ ទំនាក់ទំនង ទំនាក់ទំនង ។
- ៨ ទំនាក់ទំនង ទំនាក់ទំនង ។
- ៩ ទំនាក់ទំនង ទំនាក់ទំនង ។
- ១០ ទំនាក់ទំនង ទំនាក់ទំនង ។
- ១១ ទំនាក់ទំនង ទំនាក់ទំនង ។

3. Define the following words.

មានទិសដៅ	សក់សាប	ដំរីដឹក	សាប	មើលសាលា
សាបកំរិត	ទាញចិត្ត	ស្តីទី	ទ្រុកដៃ	សក់សាប
សាបចិត្ត	ស្នាក់នៅ	ទំនាក់ទំនង	ប៉ាយ	ទឹកស្អុយ

4. Play the following role.

You have just become the proprietor of a small business, which you would like to revitalize. You would like to remodel the quarters and modernize the stock (and anything else that may occur to you). You are trying to arrange for a loan from an official of a bank.

5. Have the student discuss the following situations.

- ១ ការស្នាក់នៅ និង ការស្នាក់នៅ
- ២ ដំរីដឹក និង ដំរីដឹក
- ៣ សំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង
- ៤ ម្ហូប, ទំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង

6. Questions for the teacher to ask.

- ១ តើមានអ្វីខុសគ្នា រវាង ទំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង ?
- ២ តើមានអ្វីខុសគ្នា រវាង ទំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង ?
- ៣ តើមានអ្វីខុសគ្នា រវាង ទំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង ?
- ៤ តើមានអ្វីខុសគ្នា រវាង ទំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង ?
- ៥ តើមានអ្វីខុសគ្នា រវាង ទំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង ?
- ៦ តើមានអ្វីខុសគ្នា រវាង ទំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង ?
- ៧ តើមានអ្វីខុសគ្នា រវាង ទំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង ?
- ៨ តើមានអ្វីខុសគ្នា រវាង ទំនាក់ទំនង និង ទំនាក់ទំនង ?

- ៧ ហេតុអ្វីបានជាមានប្រព័ន្ធភូតសាសនា?
- ៨ ហេតុអ្វីបានជាមានប្រព័ន្ធភូតសាសនា? តើវាមានប្រយោជន៍អ្វី?

7. Questions for the student to ask.
- a. In former times, did Cambodia have castes?
 - b. Does it have castes today? That is, are there certain groups of different social status, whose members may not intermarry?
 - c. Are there any group that are considered particularly contemptible?
 - d. What are the social classes in Cambodia? Are they based on birth, wealth, education, or what?
 - e. Can a person from a poor and ignorant family rise to the top of society? How?
 - f. What would hinder such a rise? What would help it?
 - g. Why are country people looked down on?
 - h. What are some of the differences in the language used by country and city people?
 - i. Is a new rich person or self-made man treated with the same respect as someone who was born to high status?
 - j. Do the wealthy and the poor live in the same part of town?
 - k. What does your teacher believe leads to social stratification?

LESSON SEVEN

SOCIAL STRATIFICATION WITHIN THE HOUSEHOLD

- a. Are servants recruited in part from children?
- b. Have there been changes in the way servants are treated in the past 20 or 30 years?
- c. What are the responsibilities of an employer to his servants?
- d. How are poor relations treated?

ដោយសេចក្តីខ្លាំងនៃយកចិត្តទុកដាក់នឹងការងារ និង
 សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ទំនុកចិត្តប្រកាសនៃនិមិត្តជាគ្រូការងារ
 កន្លោះ ។ ក្នុងពេលនេះគោលសន្តិសុខបានថា លើលោកទំនុក
 នឹងស្វែងរកការងារដែលស្អាតរឹងមាំ ហើយទុក្ខទុក្ខ
 ប្រមាញ់ទ្រព្យសម្បត្តិខ្លះ លោកទំនុកបានដោយងាយ ។
 ប្រាកដណាស់ការងារនេះរឿង សម្បត្តិក៏មាន រួចលោកទៀតក៏
 បាន ។ នៅលោកមិនអាចមើលឃើញស្រ្តីឯណាដែលត្រូវ
 ចិត្តកូនភី ម៉ាលី ឡើយ ។ ម៉ាលី តែមួយប៉ុណ្ណោះទេ
 ដែលជាតារីជាទីគាប់ចិត្តរបស់លោក ។ ក្នុងលោកយើង
 នេះ គ្មានអំណាចណាដែលអាចទប់ចិត្តលោកមិនឲ្យស្រឡាញ់
 ម៉ាលីយ៉ាងមួយនឹងបានឡើយ ។ ក្រុមកន្លោះទាំងពីរ ក៏ចេះ
 តែលេចស្មោះស្ម័គ្រនឹងគ្នារឿង ។ មក ។ ច្រើនផងណាស់
 ដែលលោក ទំនុក ចង់ចូលទៅដំរាបលោកឥតកូនកូនមួយក្រ
 លោកប្រាថ្នាទំនុកចិត្តម៉ាលី ជាកិរិយាដោយពេញមុខ ។ តែ
 ម៉ាលីដែលចេះគិតវែង គិតថាខ្លួននាងទាបថាណាស់ មិន
 សមល្មមនឹងលោក ទើបក្តីលោកថា :

- " ឃើញទេលោកចង់ តែប៉ុណ្ណោះអូនក៏សុខណាស់

ទៅហើយ ម្ដេចលោកមិនចង់កុំឱ្យសុខជាងនេះទៅ
 ទៀត គួរតែឱ្យស្ត្រីសំនាម ការដែលយកប្រាក់ប្រាក់
 ជាប្រពន្ធយ៉ាងពេញមុខនោះ ជាការមិនប្រសើរទេ គេនឹង 20
 មិនផ្តល់ឈ្មោះលោកមិន តិចលោកមិនគាត់ទាំងនឹងលោក
 មិន ហើយកាត់ទាំងលើប្ដូរកូនមិន ក្នុងក្រុងវាមិនសុខទេ
 នឹងលោកមិន? កុំដកបនាត់ធ្វើអី...»

ម៉ាលីចេះដាក់ខ្លួន សឹងដូចពាក្យបូកណាចារ្យលោកថា
 ងើបស្អុត ទុកដាក់ប្រាប់ ។ ចំណែកលោកទំនង យល់ឃើញ 25
 ថា ដកបច្ចុប្បន្នដកបនោះ មិនសំខាន់ទេ ព្រោះយ៉ាងណា
 ក៏ដោយរឿងនេះ ក៏គង់តែផ្សំឡើងជាមិនទាន់ ។ លោកទំនង
 បានកាត់ចិត្តច្រើនស្រេចថា នឹងចិញ្ចឹមសិស្សនេះឱ្យសមមុខបាន
 សុខគ្រប់យ៉ាង ?

ក.សេឡាត់នេះ គង់ច្រើនទៅយូរកុំបាន ។ គ្រាប់ដុត 30
 ម៉ាលីចាត់ក៏មានផ្ទះ ។ បាយតុំស្លាវបាន ឈឺអេមេអុះ ធ្វើការ
 សឹងតុំកើត ។ ទៅថ្ងៃដែលលោកស្រីមណ្ឌក្រាបរឿងនេះ
 លោកទំនងមិនចាត់គ្រឿងបងកពីធ្វើការទេ ។ ម៉ាលីបានទទួល
 ទោសនៃសេចក្ដីស្នេហាដោយរំពាត់លោកស្រី ។ ចាត់គង់
 លោកស្រីច្រើនទៅក្នុងបន្ទប់ ។ 35

ចំណែក លោកប៊ុនខេត លោកទំនងមុខក៏លោកស្រី
 ព្រោះគ្រាប់មានរឿងរ៉ាវវែងទៅទៀតនេះ លោកបានផ្ទុកនឹងទំនង
 កូនកង្វះ ។

— ទំនង! ឯងទៅធ្វើម្ដេចម៉ាលីហ៎ះ? ក្ដៅក្រហាយ
 ពេញមុខហើយ ។ 40

ខ្លាំងណាស់ លោកដើរចូលទៅ ។

លោក ទំត ធ្លាក់ធ្លាក់មក គ្មានក៏យំរឿងទាំងអស់ តែ
ក៏យំរឿងពេញដែលជាត្រូវត្រហាយពេញទាំងផ្ទះ ។ លោក
ឈានជើងចូលទៅចង្អុលទាំងអស់ ។ លោកស្រីត្រឡប់មើលក៏
ស្រែកហៅ ។ តែទំតលើកដៃសំពះសូមទោសថា :

45

.. សុំទោស យប់សិនអ្នកម្តាយ ប៉ាបង្ខំទៀត ..

លោកស្រីចង់បញ្ជាក់អោយសំ តែឃើញចូលទៅក្នុងចង្អុល
ទាំងផ្ទះ លោកស្រីក៏យំរឿងស្រី ។ លោកមិនចង់
ឃើញមុខទាំងអស់ទៀតទេ ប្រាកដណាស់ដែរ តែ ស្តាប់-

50

ព្រោះលោកស្រីជាមាតា ប្រាថ្នាចង់ឃើញកូនកម្លោះលោក
ខ្ពស់មុខជាងនេះ ។ ក្តៅឈ្មោះដែលត្រូវសុខសុខសោយ ទៅ
លើស្រ្តីក្នុងវិស្វសន្តិមរបស់ ទំត លោកស្រីជ្រាបច្បាស់ ។
ព្រោះផ្ទះច្រើនលោកស្រីប្រាថ្នាឲ្យកូនលោករៀបចំអាពាហ៍-
ពិពាហ៍ជាមួយនារីដែលមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ដើម្បីជាការរុង

55

រឿងរឿង ។ តែ អង្គុញ ! កូនកម្លោះរបស់លោកស្រី
មកវិញស្រឡាញ់ទាំងអស់ទៅហើយ ។ លោកស្រីយល់
ថា ទាំងនេះហើយដែលជាមុខសំគួរកំណត់ចំណុចលោកស្រី
ចំរើនទៅបាន ។

NOTES FOR READING PASSAGE 1

The two reading passages in this lesson are taken from a novel called
ភរិយាពីរ 'Two Wives' published in the 1960's. Unlike the book ex-
cerpted in the preceding lesson, it is not a didactic novel.

Line 2 The phrase ទំតស្រី means 'although (still) a young man.'

Line 9 In នាទីគាប់ចិត្ត the word ទី 'place' means 'the object of', e.g., the object of attraction. ទី can have this meaning with other verbs as well, e.g., (នា)ទីគោរព 'object of respect.'

Line 25 The words ទូលំទូលាយ is equivalent to ទូលំ but adds a connotation of concreteness.

Line 29 In this lesson there are no fewer than seven compounds which include the word ចិត្ត 'heart, mind.' The words introduced in this lesson are: ព្រួយចិត្ត 'to be pleased', បំពេញចិត្ត 'to satisfy', កាត់ចិត្ត 'to make a definite decision', គាប់ចិត្ត 'to be pleased', ចិត្តស្រស់ស្អាត 'calm', នាំចិត្ត 'to make up one's mind to do something difficult', and ទប់ចិត្ត 'to restrain desire, to calm.'

These words may be classified by their structure and role in sentences as follows:

1. Intransitive verb + ចិត្ត, usually describes a state or feeling, e.g.,

ព្រួយស្រងាចចិត្ត	'disappointed'	កាត់ចិត្ត	'pleased'
អស់ចិត្ត	'to be fed up'	ស្រួចចិត្ត	'willing'
ពេញចិត្ត	'satisfied'	ស្រួចចិត្ត	'to feel humiliated'
រងគ្រោះចិត្ត	'moved emotionally'	រងគ្រោះចិត្ត	'angry'

2. ចិត្ត + adjective, usually describes a personality characteristic, e.g.,

ចិត្តស្រស់ស្អាត	'calm, not angry'	ចិត្តអាក្រក់	'evil, bad (person)'
-----------------	-------------------	--------------	----------------------

3. transitive verb with ចិត្ត as object of the verb. This class has two subclasses:

- a. verb compound is intransitive, e.g.,

ទប់ចិត្ត	'to restrain desire (in oneself)'		
ស្រ្តីចិត្ត	'to volunteer'	បាត់ចិត្ត	'to get spoiled'
សម្រេចចិត្ត	'to decide'	ចាត់ចិត្ត	'to be willing'
កាត់ចិត្ត	'to decide definitely'		
នាំចិត្ត	'to make up one's mind to do something difficult'		

- b. verb compound is transitive, e.g.,

ទុកចិត្ត	'to trust'	បំពេញចិត្ត	'to satisfy'
ស្រួចចិត្ត	'to please'	យកចិត្ត	'to flatter'
ផ្តល់ចិត្ត	'to please some one'		

Line 34 Here ទើប has the same meaning as ហេតុនា 'is why.'

1. This could also be classified as transitive verb + ចិត្ត.

DIALOGUE

ហាននៅហានចាក

ដុំឈើ
ស្អុយ
ស្អុយ
យកម៉ែនអស់

Just so, provided that
beautiful
to offer (see note)
plenty, more than can be
taken

១ ប្រក ក៏ប្រយោជន៍ ទ្រង់ស្អុយនឹងចេញ
ក្នុងក្រុងប្រមុខក៏ស្អុយក្រុង គង
នឹងស្អុយយកម៉ែនអស់។

Don't worry, just get an education, and
you'll be offered more pretty daughters
of important men than you can take.

ហ៊ាន
សំឡឹង
សំឡឹងឃើញ

to dare
to look at, to stare
to expect to see, to fore-
see

២ ប្រក ទើបហ៊ានស្អុយហើយ គង
សំឡឹងឃើញស្អុយហើយ។

If they offer their daughter, they
already foresee something.

ហាននៅហានចាក
ស្រីកុំឱ្យ
អ្នក + verb

to work two ways
to allow
(see note)

៣ ប្រក អានឡើងហើយ វាហាននៅហាន
ចាក ទើបស្រីកុំឱ្យ
អានចៅប្រើនាមក ក៏មិនអីនឹងនឹង។

That works two ways. But if we allow
them too much, that won't do either.

ថា
នឹង (នឹង)
ចៅហាននៅហាន

to say
to do
finally

៤ ប្រក អានថាទ្រង់ស្អុយ ទើបនឹងនឹង
នឹង។ ចៅហាននៅហាន នឹង
ឡើងស្អុយម្តង។

It's easy to talk, but doing is another
matter, (when it may come out) as it
finally did in Pau Mey's case.

ប្រយោជន៍
អស់

too much, excessive
not (colloquial)

៥ ប្រក ឡើងស្អុយ ឱ្យប្រយោជន៍
ទើបនឹងនឹងឡើងស្អុយ
នឹង។

That business of Pau Mey is really too
much, but (actually) I'm not sure of
what happened.

សំនាម
 សម
 បុណ្យ
 សក្តិ
 សមបុណ្យសមសក្តិ
 ៦. ទេវី គ្មានទ្រៀងអីសំនាមសំគ្រាន់នឹងមាន
 ទងៗ ពូម៉េយ៍គ្រាន់តែទា.ក ទក
 ថា កាត់ប៊ែនសមបុណ្យសមសក្តិនឹងទកៗ

more than
 appropriate, to be becoming
 power, influence
 rank, status
 appropriate to one's status
 It's nothing more than rich and poor.
 Puu Mey is too poor, they said he doesn't
 fit in with their social status.

ទុកសំនាមសំណាកក៏និយាយ
 ទ្រៀងផ្ទះ
 ៧. ម៉ែក ទុកសំនាមសំណាកក៏និយាយ ក៏ប៊ែន
 គ្រូទូទៅនិយាយ កាត់ប៊ែនឱ្យទ្រៀង
 ផ្ទះនឹងទកៗ

nevertheless
 to enter a house
 Nevertheless, they shouldn't have for-
 bidden him to enter their house.

លោក ប៊ែន = កូនពូម៉េ
 ម៉េ
 ម៉េប៊ែននឹង
 ៨. ទេវី គេប៊ែនគ្រាន់តែនិយាយនឹងកាត់
 ទង គេនិយាយទាំងលោក ប៊ែន
 ទៀតផង នឹងលោក ប៊ែន ម៉េ
 ប៊ែននឹង ។

name of a person
 to pretend
 to pretend not to know
 Not only did they forbid him the house,
 they even did it to Mon (his son who is
 married to their daughter) as well, but
 Mon pretended not to notice.

ទាំងនឹង
 ដឹង
 ក្របក់
 ៩. ម៉ែក ម៉េចក៏ទាំងគ្រូនិយាយទាំងនឹងម៉េ? ៗ
 ហ៊ី (ហើយ) លោក ប៊ែន ដឹង
 ក្របក់ម៉េ? ៗ

to be hard on
 how come
 dumb, sleazy, dirty, figur-
 atively: to be a weakling
 Why is the wife's family so hard on him?
 And how come Mon's such a weakling?

មើលនឹង
 verb + ម៉េចនឹងនឹងក៏ត
 ១០. ទេវី មើលនឹងម៉េចនឹងក៏ត ម៉េចផ្ទះ
 គ្រាន់ស្តីៗ មើលនឹងបស់ទក ម៉េច
 បានមើលទៀតក៏និយាយលោក ទកនឹងទកៗ

to take notice
 how can ...? (rhetorical
 question)

មើលនឹង = សុទ្ធនឹង
 បស់ = របស់
 និយាយលោក
 ១០. ទេវី មើលនឹងម៉េចនឹងក៏ត ម៉េចផ្ទះ
 គ្រាន់ស្តីៗ មើលនឹងបស់ទក ម៉េច
 បានមើលទៀតក៏និយាយលោក ទកនឹងទកៗ

because of
 How can he take notice if the house,
 car, and everything belong to his wife's

family, and furthermore he owes his (important) position to them as well.

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 1 Ordinarily the man or his family takes the initiative in arranging for a marriage in Cambodia. In fact, formerly it was the custom for a suitor to prove himself by gifts and service to the woman's family before he was accepted. However, in some cases where a particular desirable man is concerned, parents may offer their daughter to him, usually with the daughter's acquiescence. Such an offer may be made because of the man's excellent prospects or because of the wealth or position of his family. In such cases the daughter is usually attractive as well.

SENTENCE NO. Note that នៅ here is used to nominalize the following verb ទៅ 'going.'

SENTENCE NO. 7 The word ទៅផ្ទះ means 'to come into (the house), to enter (the house).' It is so said because the Cambodian houses are traditionally built on stilts in order to save spaces underneath them for storage and additional ventilation. The word (សម្រាក) ចូល 'please come in' is also used but mostly in the city. ទៅផ្ទះ also means 'house warming, open house.' It is used in the city as well as in the country whether the house is built on stilts or on the ground.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

គ្រូ
គ ទៅផ្ទះយើងមើលប្រាប់ប្រាប់កូនក្រមុំក្រមុំ
នាង
(គូស)
គ ទៅផ្ទះមិត្តភក្តិយើងមើលប្រាប់ប្រាប់
កូនក្រមុំយើង

MODEL:

T: How should one study so one will be able to marry a girl from a high-up family?
(to know)
S: Just study well, and you'll get a girl from a high-up family.

- ក. និយាយឲ្យឃើញអ្វីមួយ បានហាននា
 - ចូលចិត្ត។
 - (ព្រឹត្តិប្រកាស)
 - និយាយឲ្យឃើញអ្វីមួយនឹងប្រកាសនា ហាន
 - នាចូលចិត្តហើយ។
- ខ. ទឹកស្អុលឃើញអ្វីមួយ បានទក់ក្រូច
 - ហើយក្រសើរជាប់បាន?
 - (ស្អាត រលឹកសាយ)
 - ទឹកស្អុលឲ្យទឹកស្អាត រលឹកសាយនា
 - ទក់ក្រូចហើយក្រសើរជាប់បានហើយ។
- គ. ស្នាក់ខ្លួនឃើញអ្វីមួយ បានចូលដាំម្លូ
 - នាចុះ?
 - (ក្រសាន់បើ)
 - ស្នាក់ខ្លួនឲ្យទឹកក្រសាន់បើនា ចូលដាំ
 - ម្លូនាចុះហើយ។
- ឃ. ទឹកស្របពាសឃើញអ្វីមួយ បានបានក្នុង
 - ស្នូ?
 - (ប្រយ័ត្ន)
 - ទឹកស្របពាសឲ្យទឹកស្របយ័ត្ននា បាន
 - ក្នុងស្នូហើយ។
- ង. បើកទ្រុកឃើញអ្វីមួយ បាននាជាប់
 - សល់?
 - (ស្រឡា)
 - បើកទ្រុកឲ្យទឹកស្រឡា នាជាប់
 - សល់ហើយ។
- ច. ទឹកស្របឃើញអ្វីមួយ បានបានជាប់
 - ទ្រុកស្រឡាស្រឡា?
 - (ប្រយ័ត្នហើយស្អាត)
 - ទឹកស្របឲ្យទឹកស្រឡាស្រឡាហើយស្អាត
 - បានជាប់ទ្រុកស្រឡាស្រឡាហើយ។

- MODEL:
- T: They see something.
(dare to offer)
- S: If they dare to offer their daughter,
they already see something.
- ក. ភាគីអាចការពារខ្លួន។
 - (ទោះបីឲ្យនា)
 - ទឹកភាគីទោះបីឲ្យនាហើយ ភាគី
 - អាចការពារខ្លួនហើយ។
 - ខ. ភាគីនឹងឲ្យឃើញអ្វីមួយ។
 - (ទ្រុក)
 - ទឹកភាគីទ្រុកហើយ ភាគីនឹង
 - ឲ្យឃើញអ្វីមួយ។
 - គ. នាចុះនឹងទឹកក្រសើរបាន។
 - (ហានសំណាច)
 - ទឹកនាហានសំណាចហើយ នាចុះនឹង
 - ទឹកក្រសើរបានហើយ។
 - ឃ. ម្នាក់ខ្លួននឹងដាំម្លូនឹងទឹក។
 - (ទឹក)
 - ទឹកម្នាក់ខ្លួននឹងដាំម្លូហើយ ម្នាក់ខ្លួននឹង
 - ដាំម្លូនឹងទឹកហើយ។
 - ង. ហ៊ានការពារស្របពាស។
 - (ហ៊ានស្របពាស)
 - ទឹកហ៊ានស្របពាសហើយ ហ៊ានការពារ
 - ស្របពាសហើយ។
 - ច. នាឲ្យទឹកស្របទឹកបាន។
 - (បំប៉ននា)
 - ទឹកបំប៉ននាហើយ នាឲ្យទឹកស្របទឹក
 - បានហើយ។

DRILL TWO: Transformation

- ក. នាទឹកស្របឃើញអ្វីមួយ។
 - (ហ៊ានទឹកស្រប)
- ង. ទឹកនាហ៊ានទឹកស្របឃើញអ្វីមួយ នា
 - នាទឹកស្របឃើញអ្វីមួយហើយ។

DRILL THREE: Substitution

- ក. អាចទារកស្របទឹក ទឹកនឹងមិនទឹក។
 - (ទ្រុក - ប្រយ័ត្នមិនដាច់)
- ង. អាចទ្រុកទារកស្របទឹក ទឹកប្រយ័ត្ន
 - មិនដាច់។

MODEL:

T: It's easy to talk, but doing is another matter.

(study - pass the exam)

S: It's easy to study, but passing the exam is another matter.

ការព្យាបាលជំងឺ និងការបង្រៀន
មិនសាប។

- ក. ងាយនិយាយ - ពិបាកធ្វើការ
- ខ. ងាយស្រួលសរសេរ - ពិបាកចេះសរសេរ
- គ. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ
- ឃ. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ
- ង. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ
- ច. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ

DRILL FOUR: Transformation

កំរិត:

- ក. ងាយនិយាយ - ពិបាកធ្វើការ
- ខ. ងាយស្រួលសរសេរ - ពិបាកចេះសរសេរ

MODEL:

T: Being poor makes things hard for people.

S: There is nothing harder on people than being poor.

- ក. ងាយនិយាយ - ពិបាកធ្វើការ
- ខ. ងាយស្រួលសរសេរ - ពិបាកចេះសរសេរ
- គ. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ
- ឃ. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ
- ង. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ
- ច. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ

DRILL FIVE: Transformation

កំរិត:

- ក. ងាយនិយាយ - ពិបាកធ្វើការ
- ខ. ងាយស្រួលសរសេរ - ពិបាកចេះសរសេរ

MODEL:

T: His mother-in-law kicked him out of the house.

S: In any case, she shouldn't have kicked him out of the house.

- ក. ងាយនិយាយ - ពិបាកធ្វើការ
- ខ. ងាយស្រួលសរសេរ - ពិបាកចេះសរសេរ
- គ. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ
- ឃ. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ
- ង. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ
- ច. ងាយនិយាយ - ពិបាកចេះសរសេរ

- ក. គុកសាលាសិលាភីនិយាយក៏មិនក្រសួងសឹក
ក្រសួងម៉ឺនយកទីសីម។
- ខ. ភាគទៅស្នាក់សាលាមួយបន្តិចម្តង
នឹងសិននោះ។
- គ. គុកសាលាសិលាភីនិយាយក៏មិនក្រសួង
ទៅស្នាក់សាលាមួយបន្តិចម្តងនឹងសីម
នោះទីសីម។
- ឃ. ភាគយកទ្រង់ហ្នឹងទៅប្រាប់ប្រពន្ធភាគ
ភាគ។
- ង. គុកសាលាសិលាភីនិយាយក៏មិនក្រសួង
យកទ្រង់ហ្នឹងទៅប្រាប់ប្រពន្ធភាគ
ទីសីម។
- ច. លោកក្រសួងនិយាយថាខ្ញុំមិនចាំបាច់
ប្រើហ្នឹង។
- ឆ. គុកសាលាសិលាភីនិយាយក៏មិនក្រសួង
និយាយថាខ្ញុំមិនចាំបាច់ប្រើហ្នឹង
ទីសីម។

- ក. ភាគមិនមែនទ្រង់ហ្នឹងភាគយកភាគទេ
(ចាសបក)
- ខ. ភាគមិនមែនទ្រង់ហ្នឹងភាគយកទ្រង់
ចង់ ភាគយកភាគមិនចាសបក។
- គ. ខ្ញុំមិនស្រឡាតទទួលទុក្ខក្រសួងទេ
(សីម)
- ឃ. ខ្ញុំស្រឡាតស្រឡាតទទួលទុក្ខក្រសួងទ្រង់
នឹងគុកទទួលទុក្ខក្រសួងនឹងមិននឹង។
- ង. គេមិនប្រាប់ភាគទេ។
(ចាសបក)
- ច. គេប្រាប់ទ្រង់ភាគទ្រង់នឹង ភាគ
នឹងមិនចាសបក។
- ឆ. យើងមិនទៅស្នាក់សាលាទេ។
(យើង)
- ខ. យើងទៅស្នាក់សាលាទ្រង់នឹង ភាគ
ភាគនឹងមិនយើង។

DRILL SIX: Transformation

- ក. គេមិនដឹងគុកលោកមិនទេ
(សីម)
- ខ. គេដឹងគុកទាំងលោកមិនទ្រង់នឹង ភាគ
លោកមិនមើលមិននឹង។

MODEL:

T: They didn't kick Mon out.
(to know)

S: They even kicked Mon out, but Mon
pretended not to notice.

- ក. ម្តាយក្រសួងមិនស្តីទុំយកក្រសួងសាលាទេ
(គុ)
- ខ. ម្តាយក្រសួងនិយាយទាំងក្រសួងសាលា
ទ្រង់នឹង ភាគក្រសួងសាលានឹងមិនគុ។
- គ. មិនមើលនិយាយគុកក្រសួងម៉ឺនទេ
(យើង)
- ឃ. មិននិយាយគុកទាំងក្រសួងម៉ឺន
ទ្រង់នឹង ភាគក្រសួងម៉ឺននឹងមិន
យើង។

DRILL SEVEN: Response

- ក. ភាគក្រសួងនឹងមិននឹង។
(ស្តី? នឹង ភាគ យកសាលា)
- ខ. មើលនឹងមើលនឹងភាគ មើល? នឹង ភាគ
យកសាលា។

MODEL:

T: He ought to take notice.
(everything belongs to others)

S: How can he take notice if everything
belongs to others?

- ក. ប្រពន្ធមិនក្រសួងនឹងគុកលោក
(ប្តីខ្ញុំប្រពន្ធមិនគុក)
នឹងគុកលោកមើលនឹងភាគ មើលគុក
ប្រពន្ធមិនគុក។
- ខ. លោកក្រសួងភាគនឹងនោះ។
(ម្តាយខ្ញុំមិនសុខចិត្ត)
ភាគនឹងនោះមើលនឹងភាគ មើលម្តាយ
ខ្ញុំមិនសុខចិត្ត។

ក. ទម្លាប់ប្រពៃណីនៃការប្រើប្រាស់ដី
 (ប្រពៃណីប្រើដីកាត់ដីស្រែ)
 ទម្លាប់នៃការប្រើប្រាស់ដីស្រែស្រាប់
 ប្រពៃណីប្រើដីកាត់ដីស្រែ
 ខ. ទម្លាប់នៃការប្រើប្រាស់ដីស្រែ
 (ទម្លាប់ប្រើប្រាស់ដីស្រែស្រាប់)
 ទម្លាប់ប្រើប្រាស់ដីស្រែស្រាប់
 ទម្លាប់ប្រើប្រាស់ដីស្រែស្រាប់

ន. ប្រពៃណីនៃការប្រើប្រាស់ដី
 (នីតិវិធីនៃការប្រើប្រាស់ដីស្រែ)
 ប្រពៃណីនៃការប្រើប្រាស់ដីស្រែ
 នីតិវិធីនៃការប្រើប្រាស់ដីស្រែ
 ច. ទម្លាប់នៃការប្រើប្រាស់ដីស្រែ
 (ទម្លាប់ប្រើប្រាស់ដីស្រែស្រាប់)
 នីតិវិធីនៃការប្រើប្រាស់ដីស្រែ
 នីតិវិធីនៃការប្រើប្រាស់ដីស្រែ

READING PASSAGE 2

ទុក្ខនិងទឹកភ្នែក

លោកទិត បានទូរចូលទៅក្នុងបន្ទប់យើងម៉ាលីដេក
សណ្តូកផ្តាច់មុខលើគ្រែ ។ សក់ខ្លាត់ខ្លាយពត់កាយលើទ្វីប
លោកចស័ក្របូបទៅម្ខាង គ្រវែងមួកទៅម្ខាង ចូលទៅក្នុង
លើគ្រែ:

- " អូន " -

5

- " បាទ " -

ម៉ាលីក្រោកឡើងអង្គុយភ្លាម ។ យើងអូសនិទាត់ទុក
ក្រាបលើភ្នៅ យំសសឹកអូសណែនក្នុងទុក ខាងកំពុង
គេនឹកនាំចោលសនិទាត់ ដើម្បីឲ្យសនិទាត់បានរៀនថៅថ្ងៃ
ក្រោយ ហើយដើម្បីបំពេញចិត្តលោកស្រីមណ្ឌផល ។ គេ
កាលបានយើងមុខសនិទាត់កាលណា ខាងកាត់ពុំដាច់ គំនិត
ផែនការណ៍នឹងរត់ចោលទាំងប៉ុន្មាន លោយបាក់បែកអស់ :

10

- " លោកបង " ទឹកភ្នែកហូរច្រោកៗតាមផ្តាសទាំង
សនិទាត់ " លោកបង ... លោកម៉ីនភាត់ ... ភាត់ជ្រាប
ការយើងអស់ហើយ ... ភាត់សួរថាអ្នកណាជាឪពុកចេស
កូនយើង " -

15

លោកទិត ចាញសនិទាត់មកទុប

- " ចុះ ផ្តាច់ភាត់ទេ " -

- " កុំទំនឹងអូនលោកបង អូនយីណាស់ " -

- " ចុះផ្តាច់ភាត់ទេ ? " -

20

- " បាទបង " ខាងទំយាមទាំងញញឹក

ញញឹម ។

លោកជំទាវ គុណសក្រី តែត្រឡប់ជាមើបសក់
ម៉ាលី ។

-- បន្តិចបន្តួចណា ប្រាកដ មើមុខមុខជាប្រពន្ធបង
ហើយកូនកំភិតជា ឈាមបង ... យី ! មេនាត់វាយមុខ
អេះ ?..

25

លោកជំទាវឃើញ ភ្នែកជាំទៀតនៅក្នុងដៃម៉ាលី ។ ម៉ាលី
ពុំធ្វើយ លោកមុខយំ ។ លោកជំទាវលើកសក់រៀបឲ្យ
ស្រួល យកកន្សែងដូកមុខច្រកក្នុងភ្នែក ។ មើលចុះ
ទោសលោកជំទាវ មើលតែភ្នែកជាំកំភិតនៅលើកម្រិត ។ លោក
ផ្លាស់សំលៀកបំពាក់បណ្តើរខ្លះយាយបណ្តើរ--

30

-- មកតែភ្នែកជាំដែរ ឃើញ ទេ ? មើលសិនណា កូន
ឲ្យបងដកបន្ទាត់ពីមុខមក តាតមិនមែនមកវាយកូនដូច្នោះទេ
ចុះមើលសិនជាបងទៅ តាតក៏ធ្វើដូច្នោះពុំកើត កូនហើយនឹង
កូនយើងអាចមានអង្គុយ មិនដូច្នោះ ទៅចាំបងហ្នឹងនេះ
ហើយ ថ្ងៃនេះយើងនឹងបើកទោសសម្លាប់យើង ចាំទៅ
នេះហើយហ្នឹង ។ លោកចេញពីបន្ទប់មក ជួបក្មេងចំរើ
ម្នាក់គឺហៅ :

35

-- តើ ! មានជួន ឯងទៀតទៅមានលើកយកទោ
ការអញទាំងអស់ចុះមកដាក់ក្នុងបន្ទប់ម៉ាលី ត្រៀមម្សៅទឹក
អប់អ្វី ? ក៏យកចុះមកដែរ ពីថ្ងៃនេះទៅត្រូវឯងដឹងថា
ម៉ាលីជាប្រពន្ធអញ ទ្វេ ។ ប្រាប់គ្នាឲ្យដឹងឲ្យផង អ្នក

40

ណាម៉ែនត្រូវត្រូវនឹងប្រពន្ធអញ... ត្រូវវើយ... ពូហើយទៅ ?
ទៅវើកំរំមក ។

45

ហើយលោកទំនកិណិកទៅចូលបន្ទប់លោកស្រី ក្រឡេក
ឃើញ លោកស្រីកំបោះផ្ទៃមកឲ្យថា ។ =

- ឃើច ! ផ្អែមណាស់ទៅពូពៅវាខ្លាញ់... វើស
យកខាងណាកូន ? តាមម្តាយ ឬ តាមប្រពន្ធ ។

លោកទំនកិណិកយល់យ៉ាងណា ។ លោកមានចិត្ត
ត្រជាក់ផ្ទុះលោកប្តីទេពាជាឥត :

50

- អ្នកម្តាយនឹងខ្ញុំបាទ នឹងនិយាយត្រូវកុំហឹងហ្នឹង
ហាក់ដូចជាមិនកើតទៅផ្ទះនេះ ខ្ញុំបាទឆ្ងល់ណាស់អ្នក ម្តាយ
មិនអ្នកធ្វើបាបម៉ាលីសោះ យ៉ាងនឹងគួរកណ៌កដល់ទារក
កេងកូចក្នុងពោះផង ម៉ាលីស្តាមានផ្ទៃហើយតាមកត្រូវអ្នកម្តាយ
ធ្វើទោសផ្ទះ ត្រូវមានអន្តរាយច្រើនជំពូកណាស់ ។

55

- ឧ អីចឹងប្តីកូន ? ឱវាស្លាប់ទៅចុះ ។

- អ្នកម្តាយ ! ... ធម្មតាសត្វវាគង់ចេះស្រឡាញ់កូនវា
ចុះខ្ញុំ អ្នកម្តាយមិនទ្រង់ស្រឡាញ់កូនខ្ញុំឬ ? ។

លោកស្រីទ្រង់ជើងប៉ង... ចង្អុលមុខលោក ទំន :

60

- ណែ ! កុំចេះប្រដៅអញ អញចេះមែង ត្រូវគិត
ឲ្យវែង កុំឆ្កើយខុសគេក្នុងស្រុក គឺចេះសើច ។

- អ្នកណាសើចក៏សើចចុះ អ្នកម្តាយស្តីខ្ញុំយ៉ាងណាក៏ស្តី
ចុះ ដែលខ្ញុំចូលមកនេះមានបំណងនឹងជំកប់អ្នកម្តាយថា រឿង

ដែលឲ្យខ្ញុំលះបង់ម៉ាលីចោល មានជារៀងរាល់សម័យខ្ញុំធ្វើកុំភិត 65
 ខ្ញុំនឹងសូមចម្លែងទាំងយ៉ាងពេញមុខពេញមាត់... អ្នកម្នាញ់កុំទៅ
 ទិញទិញម៉ាលី ជាក់ហុសខ្ញុំទេ... តែការដែលខ្ញុំប្រព្រឹត្តទៅ
 លើរូបម៉ាលីមាន មិនមែនខ្ញុំរំលោភហើយជ្រុលខ្លួនទេ មានទេ
 គឺខ្ញុំប្រឡាញ់ ប្រឡាញ់ដោយស្មោះមែន សូមអ្នកម្នាញ់
 ពាលាកក្កដនីចុះ,, 70

NOTE FOR READING PASSAGE 2

Line 64. Note the use of វិនិច្ឆ័យ here to mean 'the fact that' rather than 'that, which.' The clause it introduces (វិនិច្ឆ័យថាខ្ញុំមកទៅទីនេះ 'the fact that I'm coming here, am coming here') acts as a nominal.

VOCABULARY

NOTE: Because of the unusually large number of words in this lesson, most words have not been broken down into components. Such components are, however, defined in the glossary to this volume.

កន្លង	to pass, to exceed	កូសស្រី	boy or girl who is one's steady date, fiancé(e)
កាត់ចិត្ត	to make a definite decision	កាចចុះ	to avoid confrontation
កាត់...ដាច់	to be able to decide	ក្រុមភ្នំ (ភ្នំ AC)	the members of one's circle of acquaintances and friends
កាល + clause + កាលណា	when	ក្រាវីង	to throw to the side
កេរ្តិ៍ឈ្មោះ	reputation	ក្រាបដៃ	later
កេរ្តិ៍ /kee/	heritage, inheritance	ក្រែង	time
កំដៅដៃ	forearm	ទឹកស្អុយ ទឹកស្អាត	proverb: if the rice head stands up it is empty; if it bends down, it's full of seed
កំហឹង (< ទឹក)	anger	ទឹក	to bend down, to bow
កំហុស (< ទុក)	error, fault, mistake	ចង្អុល	to point
ក្អកក្អាយ	angry	* ចាត់ = ចាំ	yes (female answer)
ក្របួច	purse, billfold, wallet, briefcase	ចិត្តស្រួលស្រាវ	calm, not angry
* ក្របការ	a civil servant of officer level	* ហូរចាក	(to flow) heavily
* ភ្លឺភ្លាម	to fear, to be afraid	ស្រស់ស្រាយ	flamboyant, richly colored
* ខ្លាត់ខ្លាយ	to run about in all directions, to be in great disorder	សាសាស	more than
គ្រែ	pillow	សាមីសទាន	without doubt, certainly
ខ្លះខ្លាំង	to try very hard, put out oneself	សាំ	to be bruised, saturated
ខ្ពង់ខ្ពស់ (ខ្ពង់ AC)	high, exalted	សាត	to walk (literary)
ខ្ពស់មុខ	to have good social status, to occupy a respected position	ស្នេហា	to look down
ខ្លាំងដៃ	to be hard on	* ភ្នំភ្នំ ភ្នំភ្នំ (ភ្នំភ្នំ AC)	to be afraid, fearful
កំរើស (កំរើស) + verb	can be expected to + verb	ស្រាវស្រាយ	to act in an egalitarian manner, to be humble
កំរើស (កំរើស) (កំរើស AC)	to remain, last long	ស្រីស្រី	thus, like that
ក្របក	sleazy, dumb, dirty, figuratively: to be a weakling	ស្រី	well! (calls listener's attention)
គិតទៅ	to think ahead, to be foresighted	ស្រួល	close, tight, crowded

តែងតាំង	to appoint	បាទ្យោក	servant (old word)
ស្រួចចិត្ត	to be pleasing or satisfactory to	បុណ្យ	power, influence
រលឹប	to sniff, to kiss	រលឹកលាក់	to open or begin a play
ផ្ទាល់	cheek	លាក់	stage, scene, set
ដ៏ថ្លៃថ្នូរ	dignified, important	រលឹកតិរ	to allow
ទ្រុឌទ្រោម	to stamp the foot	រលឹកសណា	if
ទប់ចិត្ត	to restrain desire, to calm	រលឹកស្រី	to insinuate, to be ironic
ទប់	to stop, to barricade	បំពេញចិត្ត	to satisfy, to please
ទាបថោក	trivial, unimportant, cheap	* ប៉ាន់!	represents sound of impact: Bang!
ទិសាបចិត្ត	something attractive	* បូកាលាចាញ់	traditionally used classical
ភាបចិត្ត	to be pleased	ប្លិត	to pat dry, to blot ink
ទឹកភ្នែក	tears	ប្លូស៊ីវិក	to give one's life
ទឹកស្រស់	perfume	ប្រកាស	to announce, announcement
ទុកសាយ៉ាងណាក៏ស្រេច	nevertheless, anyway	ប្រសើរ	very good, excellent
ទៅមកទៅមក	and finally	ប្រាថ្នា	to wish, desire
ទាំងសងខាង	both sides	ដុត	to get free or clear of
ទ្រព្យ / ទ្រព្យ	property, asset	ផ្ទាល់	face down
ញាក់ចិត្ត	to be shocked	ទាញដុះ	all over the house
ប្លែង	to pretend	ទាញមុខ	legitimate, fully qualified
ប្លែងចិត្ត	to take notice (e.g., of an insult)	ទាញមុខទាញមាត់	in fully appropriate style
ឃាតិ	young woman, girl (formal)	* ទៅកន្លែក	dearest, darling
ឃិតឃាត	to make trouble for someone out of envy or jealousy, to nag	ទៅ	youngest child in a family
* ឆ្លុះ	that there (often not translatable)	ភរិយា /phé'ri'ya/	wife (formal)
ឆ្លើយ	well! (calls listener's attention)	ភ្នែក	thigh, lap
* ចាត់ចែង (misspelling)	to throw away	ចានទៅចានមក	to work two ways, to be a two-edged sword
* ចាត់ចែង (fast speech pronunciation)	to belong to	ចានផ្លូវ	to be pregnant
បាត់បង់	to disappear	ចិន្ត្រីទះ ចិន្ត្រីទះ	it's nothing, no problem
រាង	shape, form	ច្រូក	powder, flour
បាយ	to eat (non-formal)	យកមិនអស់	more than can be taken, plenty
		* យំស្រី	to sob
		ទាត់ចោល	to abandon

រលាយ	to melt
* រអើយរអួរ	to groan and act restless
* ទាស់ទាត់ (ទាស់ AC)	messy, unorganized
ទូលឡើង (ទូល CC)	prosperous, happy
* ទូលទោគភ័ណ	capable, able, handsome
ផ្លាស់	to move, to remove
ផ្លាស់ទី (ផ្លាស់ AC)	a flight, pass, quarrel
ផ្សេងៗ មក	regularly, continuously
ផ្សាត់	whip
កំណត់	to interfere with, to get in the way
លប	to do something secretly, to sneak
លើកទិស	to offer
លះលង់	to abandon, to throw away
ល្អឆ្មោះ	beautiful
ខ្វះខាត	to be lost, to lose the way
វង្ស / vún/	circle, family, clique, arena
រឿយ	indicates warning or urging
ស្ម័គ្រ	boy or girl who is steady date
សន្យា	to lie, to be extended
សមស្រប	appropriate
សមស្របនឹង	appropriate to, fitting for
សម	appropriate, fitting, right
សិរសីត = សុទ្ធសីត	all, exclusively
សើច	to laugh
សុភាព	polite, modest
* សុះសាយ	all over
សោកសង្រួន	unhappy, sad
សំនៀតសំនាត់ (<ស្លៀកសំនាត់)	dress, clothing

ស្អាត	sour, print, mark, footprint
ស្អាត	shameless to rave (poetic);
ស្មោះស្ម័គ្រ	frank, straight forward
ស្មោះ	honest, straight-forward
ស្រួច / រួច	directly, complete
ហ៊ុះហ៊ុយ (fast speech pronunciation)	and
* ហ៊ុះ	indicates an angry question (intimate style)
* ហ្ន៎ះ - ណា	you heart (unrespected) (non-formal)
ហ្នឹងហ្នាក់	serious, severe, firm
ឡើងផ្លូវ	to enter house
* សន្តិសុខ	disaster (obsolescent)
សន្តិសុខ / ចរាចរ	disaster, disorder
សាហាវ	to pity, feel sorry for
សាហាវស៊ីសាហាវ	marriage (formal)
សិរសីត	side that, this
ស្រួច (<ស្រួច)	indicate a familiar address form for a younger sibling or for one's wife or girlfriend
ទុក្ខនិទុក្ខ	well-t -n., healthy, important
ស្រួល	to get one's feet wet in the esplanade, to get soaked, drenched (colloquial)
* ទំនុះទំនុះ	(represents fast speech pronunciation)
ទិស	to embrace
* ទិស	to go (poetic)
ផ្អាកផ្អាយ	rather (respectful address form)

APPLICATIONS

1. Find the word(s) that fit(s) each of the following definitions.

example: ទុក្ខនិងវេទនា

answer : ក្រហម

- ១. ជាការនឹងកាលណាអង្គុយប្តូរនិរ
- ២. ក្រហមបំបែក ឬខាងក្នុងចុះក្រហម
- ៣. ធ្វើឱ្យយកសប្បាយ ឬយកចិត្តទុក
- ៤. សប្បាយក្រហមចិត្ត
- ៥. ទៅជាទឹក
- ៦. ខ្លាចចិត្តហ៊ាន
- ៧. កន្លែងនិងស្ថានភាពនៃសិទ្ធិស្រុក និងសម្លាប់ហានិច្ចស
- ៨. ជាកម្រិតចុះឬឡើងមុខ
- ៩. ការទុច្ចរិត
- ១០. មិនកាច ក្រីក្រក្រសួងនិងទុក្ខនិងក្រសួង

2. Correct the following sentence by adding the proper words.

- ១. គ្មានអ្នកណាអាចប្រើចិត្តភាគមិនស្របក្រហមបានទេ ។
- ២. អ្នកទាំងពីរក៏ចេះនឹងសប្បាយស្រុកក្រហម ។
- ៣. ភាគច្រើនប្រាប្រហែលគ្នាភាគនឹង ។
- ៤. ទ្រង់នេះបន្តិច ហាននៃចក្រីចំណែកចាស់ ។
- ៥. ខ្ញុំយល់យ៉ាងណាស្របភាគចិត្តនឹង ។
- ៦. ភាគភាគនឹងទ្រង់នេះទេ ។
- ៧. ភាគសំរាប់សំរាប់ "សំរាប់សំរាប់បាននិងទុក្ខនៃហើយ" ។
- ៨. ទុក្ខនិងស្ថានភាពសំរាប់ស្រុកអូសស្រុកនៃពាក្យស្រុក ។
- ៩. ក្នុងភាគមួយឬប្រហែល ?
- ១០. សំរាប់សប្បាយទៅវិញមុខ ។

3. Define the following words and use in a sentence.

សប្បាយ	ទុក្ខនិង	យកចិត្តទុកដាក់	ស្ថានភាព	ប្រើចិត្ត
ក្រហម	គិតនឹង	ក្រហមក្រហមប្តូរនឹង	ចាស់ចាស់	សមនឹងគ្នា
និយម	ស្រុក	និយមក្រហម	សមមុខ	ភាគចិត្ត
ទេចមុខ	ស្ថានភាពស្រុក	និយម	ទោះបី	

4. Find the synonym of the following words.

បាត់បង់	គន្លឹះ	អាពាហ៍ពិពាហ៍	ទង្វើ	យកចិត្តទុកដាក់
ក្រហមហាល	សន្តិភាព	ក្រហមចិត្ត	ភាគចិត្ត	កន្លែង
ក្រហម	ហានិច្ច	ស្នេហា	សង្រ្គោះ	

5. Have the student discuss the following situations.

- ១ ការទាក់ទាញក្រុមគ្រួសារ
- ២ ការពារប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណី
- ៣ ក្នុងក្រុមគ្រួសារនិងក្នុងក្រុមគ្រួសារ
- ៤ សាលាក្នុងក្រុមគ្រួសារនិងសាលាក្នុងក្រុមគ្រួសារ
- ៥ ក្រុមគ្រួសារនិងប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណី

6. Questions for the teacher to ask .

- ១ តើការទាក់ទាញក្រុមគ្រួសារគឺជាប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណី?
- ២ តើការទាក់ទាញក្រុមគ្រួសារគឺជាប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណី?
- ៣ តើការទាក់ទាញក្រុមគ្រួសារគឺជាប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណី?
- ៤ តើការទាក់ទាញក្រុមគ្រួសារគឺជាប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណី?
- ៥ តើការទាក់ទាញក្រុមគ្រួសារគឺជាប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណី?
- ៦ តើការទាក់ទាញក្រុមគ្រួសារគឺជាប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណី?
- ៧ តើការទាក់ទាញក្រុមគ្រួសារគឺជាប្រពៃណីប្រពៃណីប្រពៃណី?

Note: សំណួរខាងលើនេះ គួរសិក្សាអំពីការប្រព្រឹត្តទោសនាសំណួរ

7. Questions for the student to ask.

- a. Is it customary for employers to beat their servants?
- b. Are servants regarded as part of the family? Are some servants considered to be higher-ranking than others?
- c. Is it usual for servants to live in?
- d. If they do not live in, does this affect their wages?
- e. What are the responsibilities of an employer to his servants?
- f. What are a servant's responsibilities? What are his rights?
- g. Do employers see that the children of their servants get schooling?
- h. What kinds of etiquette are demanded of a servant to his employers?
- i. Have there been changes in the way servants are treated in the past 20 or 30 years?
- j. If a servant goes ahead and marries , what is likely to happen?
- k. How are poor relations treated?
- l. When a marriage is arranged, do the bride and groom have the right to refuse to marry each other?
- m. Do they see each other before they marry?
- n. Are there child marriages? Betrothals?

- a. What kinds of gifts are made between the families?
- b. When a couple is married, where do they usually go to live?
- c. What is the dowry?
- d. What is the bride price?
- e. Is there civil marriage? Is it as valid as a religious marriage?
- f. How easy is it to get a divorce? Is there alimony?

LESSON EIGHT

THE EARLIEST CAMBODIAN KINGDOMS AND THEIR NEIGHBORS

- a. When were the first inscriptions written in the Khmer alphabet? What language were they written in?
- b. Who occupied the Indochina peninsula before the Funanese and Chenla empires?
- c. How did Chenla arise from Funan?
- d. What was the main cultural influence on these early kingdoms?

ប្រវត្តិវិទ្យាខ្មែរ

១. សម័យឧត្តរ (ពីសតវត្សទី ១ ដល់ ស.វ.ទី ៤ គណ.ស.)

ចំណុចសំខាន់នៃប្រវត្តិសាស្ត្រក្នុងសម័យនេះគឺមានការច្រើនបច្ច័យប្រមូលផ្តុំជនជាតិខ្មែរ-មន
 ដោយសារស្ថានភាពព្រះហស្តព្រះបាទស្រីមារៈ ។ ទឹកដីខ្មែរកាលណានោះទូលាយ ជាតិសេសចាប់
 ពីស.វ.ទី ១ ដល់ ១២ គ្រប់ស្រុកក្នុង ខាងជើងដល់ទិសឃុនណង់ និងភ្នំពេញ(ភ្នំកំរង)- ខាងត្បូងដល់ទិស
 នគរស្រីធម្មរាជ-ខាងកើតដល់ទិសមេឃ្រូចចិន-ខាងលិចដល់ទិសភូមាខាងក្រោម ។ ឥទ្ធិពលខ្មែរ
 ត្រូវបានជ្រួញជ្រួយដល់កោះចំរើនឡាយមានកោះហ្សាវ៉ា បរិណេសូ និងជ្រោយម៉ាឡាយ ។ គេបាន
 រកឃើញសិលាចារឹកមួយផ្ទាំងនៅខាងកើតកោះបរិណេសូ (ស.វ.ទី ២) និងយាយព័ក្ខនព្រះបាទកៅ-
 ណ្ឌិឡូឈ្មោះស្នេហ៍ផ្តុំដែលបានសោយរាជ្យ នៅលើកោះនោះនិងមានកូនពូជនាក់គ្រប់គ្រងលើកោះចំរើន
 ឡាយក្នុងក្រុងកាតតាស៊ីអធិយ ។ ប្រភពដែលបានឲ្យព័ត៌មានទៀតថាព្រះបាទសម្តែង
 (សោយរាជ្យនៅកោះហ្សាវ៉ា) បានរៀបរាប់ជាភិសេកកូនប្រុសឈ្មោះប៉ាណាណិកាភ័ណនិងក្សត្រីមួយអង្គ
 នៃឧត្តរ ។ ស្តេចអង្គនេះមានកូនពីរនាក់ ម្នាក់មានកូនឈ្មោះសមគ្រូវរ ជាអ្នកស្ថាបនាប្រា-
 សាទប្រវត្តិ ។

រជ្ជកាលព្រះបាទកៅណ្ឌិឡូជ័យវរ្ម័ន(២៧៨-៥១២) ជាសម័យរុងរឿងចំផុតនៃប្រវត្តិឧត្តរគ្រប់ស្រប
 ពេលនិងសាសនាព្រាហ្មណ៍ ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏បានអ្នកស្រុកនិយមកាន់ច្រើនណាស់ដែរ ។ ព្រះសង្ឃ
 ខ្មែរភិក្ខុគឺសង្ឃបាល និងមន្ត្រីសេនាបត្រ បានព្រះចៅក្រុងចិននិងមន្ត្រីចៅប្រទេសចិនដើម្បីបកប្រែភ្នំ
 ក្រចេះផង ។

ការប្រាស្រ័យទាក់ទងរវាងឧត្តរនិងលិចយើមានលក្ខណៈល្អប្រពៃណាស់៖ អ្នកប្រវត្តិវិទ្យាបានកត
 សំគាល់ឃើញថា ព្រះបាទកៅណ្ឌិឡូជ័យវរ្ម័នទ្រង់បានខ្លះខ្លះយ៉ាងខ្លាំង ក្នុងការការពារបណ្តើរជាណា

ចក្រវល័នយ័ប្រឆាំងនឹងអំពើប្រកែករាជ្យរបស់មន្ត្រីព្រះអង្គ(ឬកូនច្រុស ព្រះអង្គ)នៅក្នុងប្រទេសនេះ ។
 ព្រះចៅគឺជាក្នុងនាមព្រះបាទន្ទ្រនាមថា „ក្រុងភ្នំ” (សំស្ក្រឹតហៅថាសិលាភព្វសិលាស្រុ) ។
 គេបានសង្កេតឃើញថាព្រះមហាក្សត្រនៅកោះហ្សាវ៉ាភ្នំសូម៉ាត្រានៅស.វ.ទី៨ មានបាទន្ទ្រនាមថាសិលា 20
 លេខដូច្នោះដែរ ។

Proper Names in Reading Passage 1

(other than those given in the vocabulary section)

	<u>People</u>		<u>Places</u>	
Line 3	ស្រីហាន (king)	Line 4	ភូមាវង	(in North Viet- nam)
Line 7	កៅស៊ីឡូ (king)	Line 5	ស្រីសម្បត្តិ	(an ancient kingdom)
Line 8	សង្ឃស្រី (king)	Line 17	សិនឈី	(Chinese name for Champa)
Line 9	សញ្ជ័យ (king)			
Line 10	ប្រណាសភាពណា (son of សញ្ជ័យ)			
Line 11	សមរាជ្យ (grandson of ប្រណាសភាពណា)			
Line 12	កៅស៊ីឡូស៊ីសង្ឃស្រី (king)			
Line 13	សង្ឃបាស (name of a monk)			
Line 15	ប្រាសាទ (name of a monk)			
Line 20	សិលាសាសនា (name of a dynasty)			

NOTES FOR READING PASSAGE 1

Subtitle ១. សភាភ្នំ 'the mountain kingdom' is probably what this kingdom was called by its inhabitants. The name usually given, Funan, is thought to be a Chinese rendering of the Khmer word ភ្នំ 'mountain.' Since much of what we know of the earliest kingdoms comes from Chinese records, it is not surprising that Chinese names like Funan (and Chenla) came to be used by scholars.

Subtitle ២. គ.ស stands for គ្រិស្តសករាជ or Christian Era. The Cambodians reckon years either by គ.ស or by ព.ស (ព្រហ្មសករាជ 'Buddhist Era'). Frequently books and other publications will give both គ.ស and ព.ស date by subtracting 543: e.g., គ.ស 2516 is equivalent to ព.ស 1973.

Line 1 Note that in ប្រមូល 'to gather' the sound of the vowel of the base changes to bring it into harmony with the prefix, which is first series. Thus ប្រមូល is pronounced /prəməul/ even though the base

is pronounced /maul/. Similar alteration occurs in ព្រលនវែង /proovæŋ/ 'length' from វែង 'long.'

Line 13 Remember that បាន + clause means 'to have (something) happen to one', generally something desirable. It is usually translated by a passive verb in English. Thus ព្រះពុទ្ធសាសនា...បានអ្នកស្រុកនិយម is translated 'Buddhism was adopted by the people.'

DIALOGUE

វិទ្យុសម័យនិងសម័យវង្សា

សម័យ

generation, period, era

១ ភ្នំក

តាមប្រវត្តិសាស្ត្រ វិទ្យុសម័យនិងសម័យវង្សា ពិតជាមានអំណាចខ្លាំងណាស់។

According to history, the Khmer of the Funan and Chenla kingdoms were really powerful.

ក៏... វិសេស

too, also

២ ភ្នំក

ត្រឹមត្រូវហើយ ព្រឹត្តិសម័យនិងសម័យវង្សា ពិតជាគ្របដណ្តប់លើផ្ទៃដីធំណាស់។

Right, and Khmer territory at that time really covered a lot of land.

តើ... តើវា

in fact

ពិតជា (តើ)...

even

គ្មាន

lack, to not exist

ទី

location, area

ស្របទៅ (... ទាំងអស់)

exclusively

៣ ភ្នំក

តើវាគ្របដណ្តប់លើ ភាគច្រើននៃស្រុកស្រែក្តី តើវាគ្របដណ្តប់លើស្រុកស្រែក្តីទាំងអស់។ តើវាគ្របដណ្តប់លើស្រុកស្រែក្តីទាំងអស់។

In fact, at that time even Thailand didn't exist either. That area was entirely Khmer land.

ទូលំទូលាយ

wide, spacious

តើ

maybe, apparently

គ្មានចំនួនអស់

countless, many

តើ

perhaps

៤ ភ្នំក

តើវាគ្របដណ្តប់លើផ្ទៃដីធំណាស់ តើវាគ្របដណ្តប់លើស្រុកស្រែក្តីទាំងអស់ តើវាគ្របដណ្តប់លើស្រុកស្រែក្តីទាំងអស់?

If the territory was so spacious, maybe there were a great many Khmer too.

... ពួកគេស្រដៀង... ពួកគេស្រដៀង

all ... are alike

មិនសូវច្រើនទេ

not very ...

៥ ភ្នំក

តើ វិទ្យុសម័យនិងសម័យវង្សា ពិតជាគ្របដណ្តប់លើផ្ទៃដីធំណាស់ តើវាគ្របដណ្តប់លើស្រុកស្រែក្តីទាំងអស់ តើវាគ្របដណ្តប់លើស្រុកស្រែក្តីទាំងអស់។

No, in those times all countries were alike: there weren't very many people at all.

តើ

true, factual

តើ

yes, indeed

អ្នក + ...

those who + verb

- ក៏មាន
ក៏មាន... ក៏មាន
៦. ញ៉ូង វិបលមញ្ញិនវិបលមញ្ញិយ ព្រោះ
អាសាសនិកចម្បាំងក៏មាន អា
សាសនិកជំងឺក៏មាន។
- សំលៀកបំពាក់
កំឡុងពេល
មាន
៧. ញ៉ូង វិយាយអញ្ញិន សំលៀកបំពាក់
ខ្លះមើលកំឡុងពេលនោះ
យកម្ជុំច្រើន មានដឹងទេ?
- ក៏ថាខ្លះ
ថ្ងៃ
៨. ញ៉ូង ដំនាននោះ ក៏ថាខ្លះខ្លះ
សូម្បីខ្លះសាតិក៏វិបលមញ្ញិយ
ក៏ដឹង មើលទៅ។
- ខ្លះខុស
តាំងពី
កាលណា
៩. ញ៉ូង ចុះភាសា ខ្លះខុសៗសម្បើម
ណាសំខាន់ពីកាលណាមក
ដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។
- ប៉ុន្មាន... មកមើល
នគរវង្ស
១០. ញ៉ូង ធម្មតាទេ ប៉ុន្មានសតវត្ស
មកមើលនោះ ភាសាណា
ក៏ដូចភាសាណានិមិត្ត នគរ
វង្ស មានខ្លះ។
- សំស្ក្រឹត
បាលី
១១. ញ៉ូង វិបលមញ្ញិយដូចជាដ្ឋានសំស្ក្រឹត
នគរ ព្រោះមានសំស្ក្រឹត និង
បាលីច្រើនពេលវេលា។
- exist
... exist and ... exist (also)
Probably that's indeed so, because there
were those who died in wars and also
those who died of illness.
- clothing
during that time
(see note)
Speaking of that (period), how did the
Khmer dress at that time? Do you know?
- not only
to wear very little clothing,
to go half-naked
At that time not only the Khmer but
even some of the Europeans were pro-
bably half-naked.
- strange, different
since
then
What about language. It's probably
become very different in the time from
then to today.
- the past several ...
must
That's the way it usually is. In the
course of past centuries, every language
must have changed.
- Sanskrit
Pali
But we seem to have changed most of
all, because in the later periods
there was a lot of Sanskrit and Pali

introduced (into the language).

	និយាយយូរពេល	in fact, really
	ទោះជា... ក៏ដោយ	even though
	ទោះជាមាន... គ្មាន... ក៏ដោយ	whether ... existed or not
១២. ញូស	និយាយយូរពេលក្នុងរដ្ឋបាលដំបូង នឹងមាន: តំបន់សប្បាយ សាសនាទាំងឡាយស្អាតស្អំ និយាយ ។	Really, Cambodia in the earliest times seems to have been a nice place, even though it had its good and bad points.

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. ១ The idiom ...សាក៏ដូច...សាវ័ន្ត 'all ... are alike' is the most common instance of a pattern in which indefinites can be used: indefinite + ក៏ដូច + (same) indefinite . For example:

អ្នកសាក៏ដូចអ្នកសាវ័ន្ត ។

Everybody is alike.

សម័យសាក៏ដូចសម័យសាវ័ន្ត ។

All times are the same.

SENTENCE NO. ៦ As you already know, គេ can be used with an adjective to mean the (adjective) one(s), e.g., គេស 'the white one(s).' Here we see គេ used with an action verb phrase to make a noun phrase that can serve as subject or object of yet another verb phrase. In this sentence គេស្លាប់... 'those who died' is subject of the verb មាន 'there are.'

SENTENCE NO. ៧ Note that នឹង , the general relator of nouns, here means 'because of.'

SENTENCE NO. ៧ In this sentence មាន has the meaning 'is it a fact that..., is it the case that ...?'. It has a similar meaning in sentence 10, except here it is used in a statement rather than a question.

SENTENCE NO. 10 In this sentence the word ទោះ: indicates past time or time gone by.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

គំរូ:

គ. ខ្ញុំសំនាងសេចក្តីស្រឡាត់ស្រឡាយសម្រាប់
ណាស់។

(ឧទាហរណ៍ សប្បាយ)

ឆ. ខ្ញុំសំនាងសេចក្តីស្រឡាត់ស្រឡាយសម្រាប់
ណាស់។

MODEL:

T: The Khmer of the Funan Kingdom
seemed to be very powerful.

(Chenla - have a good life)

S: The Khmer of the Chenla Kingdom
seemed to have a good life.

ខ្ញុំសំនាងសេចក្តីស្រឡាត់ស្រឡាយ
សម្រាប់ណាស់។

ក. ព្រះបាទកោសិក្ស័យ្យ - ទ្រង់ទ្រង់
ខ្ញុំសំនាងព្រះបាទកោសិក្ស័យ្យស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

ខ. ទ្រង់ - មូលដ្ឋាន
ខ្ញុំសំនាងទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់
ណាស់។

គ. មូលដ្ឋាន - ចេះប្រុងប្រយ័ត្ន
ខ្ញុំសំនាងមូលដ្ឋានស្រឡាត់សម្រាប់
ណាស់។

ឃ. មានចំណេះ - ចេះស្រាវជ្រាវ
ខ្ញុំសំនាងមានចំណេះស្រាវជ្រាវ
សម្រាប់ណាស់។

ង. ទ្រង់ចេះស្រាវជ្រាវ - ទ្រង់
ខ្ញុំសំនាងទ្រង់ចេះស្រាវជ្រាវសម្រាប់
ណាស់។

ច. ហ៊ុន - និយម
ខ្ញុំសំនាងហ៊ុននិយមសម្រាប់
ណាស់។

DRILL TWO: Transformation

គំរូ:

គ. ខ្ញុំសំនាងទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់។

ឆ. ខ្ញុំសំនាងកាលណោះក៏ទ្រង់ស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

MODEL:

T: Khmer territory was very extensive.

S: Khmer territory at that time was
very extensive also.

ក. ប្រទេសស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់។
ប្រទេសស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់ក៏ទ្រង់ស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

ខ. ទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់។
ទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់ក៏ទ្រង់ស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

គ. ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់។
ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់ក៏ទ្រង់ស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

ឃ. ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់។
ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់ក៏ទ្រង់ស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

ង. ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់។
ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់ក៏ទ្រង់ស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

ច. ទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់។
ទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់ក៏ទ្រង់ស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

ឆ. ទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់។
ទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់ក៏ទ្រង់ស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

គ. ទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់។
ទ្រង់ស្រឡាត់សម្រាប់ណាស់ក៏ទ្រង់ស្រឡាត់
សម្រាប់ណាស់។

DRILL THREE: Substitution

ក្រុម
 ក ទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។
 (ក្រសួងយុវជន)
 ខ ទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។

MODEL:

T: In fact, at that time even Thai-land didn't exist either.
 (Vietnam)
 S: In fact, at that time even Viet-nam didn't exist either.

ទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។
 ក ខ្ញុំចម្ងល់ណាស់
 ទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។
 ខ អ្នកទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។
 ក អ្នកទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។
 ខ អ្នកស្រាវជ្រាវស្រាវរក
 ទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។
 ខ អ្នកស្រាវជ្រាវស្រាវរក
 ទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។
 ខ អ្នកស្រាវជ្រាវស្រាវរក
 ទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។

DRILL FOUR: Substitution

ក្រុម
 ក ប្រហែលស្មុំទឹកដីទីខ្លះទាំងអស់ទេ
 (ទឹកដីទីខ្លះយើង)
 ខ ប្រហែលស្មុំទឹកដីទីខ្លះយើងទាំងអស់ទេ
 MODEL:

T: That area was entirely Khmer land.
 (territory of us Khmer)
 S: That area was-entirely the territory
 of us Khmer.

ប្រហែលស្មុំទឹកដីទីខ្លះយើងទាំងអស់ទេ
 ក ប្រហែលស្មុំទឹកដីទីខ្លះយើងទាំងអស់ទេ
 ខ បានទទួលស្រុកស្រែចំការ
 ប្រហែលស្មុំទឹកដីទីខ្លះយើងទាំងអស់ទេ
 ក នៅពេលមេដឹកនាំចេញទៅ
 ប្រហែលស្មុំទឹកដីទីខ្លះយើងទាំងអស់ទេ
 ខ នៅពេលមេដឹកនាំចេញទៅ
 ប្រហែលស្មុំទឹកដីទីខ្លះយើងទាំងអស់ទេ
 ខ ទីខ្លះយើងបានកសិកម្ម
 ប្រហែលស្មុំទឹកដីទីខ្លះយើងទាំងអស់ទេ
 ខ ក្នុងមនុស្សនៅ
 ប្រហែលស្មុំទឹកដីទីខ្លះយើងទាំងអស់ទេ

DRILL FIVE: Transformation

ក្រុម
 ក ហាងទំនុកហាងចំរើនអស់ទេ ។
 ខ កាលណោះ ទីបងទីបីនៃទៅកាលណោះសូម្បីទីក
 ក្រសួងយុវជនក៏គ្មានទីដឹងទេ ។

MODEL:

T: There were a great many Kmer.

S: At that time there were probably a great many Kmer.

- ក ភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍សំខាន់ណាស់។
កាលណោះទើបបាត់ភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍
សំខាន់ណាស់ទើបស្រេច។
- ខ ភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍ចេះបកស្រែកថ្មីនេះទេ។
កាលណោះទើបបាត់ភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍
ចេះបកស្រែកថ្មីនេះទើបស្រេច។
- គ ទោះបីយើងមានស្នាមភ្នែកស្នាមស្នាម
ទាញ។
កាលណោះទើបបាត់ទោះបីយើងមានស្នាម
ភ្នែកស្នាមស្នាមទាញ។
- ឃ ទឹកខ្ពស់ក្រក្រងទើបដើរ។
កាលណោះទើបបាត់ទឹកខ្ពស់ក្រក្រង
ទើបដើរ។
- ង ជិះនាវាទើបមានភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍។
កាលណោះទើបបាត់ជិះនាវាទើបមាន
ភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍ទើបដើរ។
- ច ទេសដ៏ធំប្រទេសដ៏ធំសាមញ្ញនឹង
សិលាចារឹក។
កាលណោះទើបទេសដ៏ធំប្រទេសដ៏ធំ
សាមញ្ញនឹងសិលាចារឹកទើបដើរ។

S: At that time all countries were alike. They didn't have many people.

- ក ភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍មានកម្រិតដូចគ្នា
(ភាសាសាស្ត្រ)
ភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍ដូចភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍ដទៃ មាន
កម្រិតដូចគ្នា។
- ខ កាលណោះព្រាហ្មណ៍សំខាន់ៗស្រេចស្រេចស្រេច
ស្រេច។
(ព្រាហ្មណ៍)
កាលណោះព្រាហ្មណ៍សំខាន់ៗស្រេចស្រេចស្រេច
ស្រេច។
- គ ជំនាន់នោះជំនាន់ដ៏ធំដ៏ធំដ៏ធំ
(ជំនាន់)
ជំនាន់នោះជំនាន់ដ៏ធំដ៏ធំដ៏ធំ ដ៏ធំ
ដ៏ធំដ៏ធំដ៏ធំ។
- ឃ សម័យនោះសម័យសម័យសម័យសម័យ
(សម័យ)
សម័យនោះសម័យសម័យសម័យសម័យ ចង
បាននឹងសម័យ។
- ង កម្រិតភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍បកស្រែក
ដូចគ្នា។
(កម្រិតភាសាសាស្ត្រ)
កម្រិតភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍ដូចកម្រិត
ភាសាសាស្ត្រព្រាហ្មណ៍ដទៃ។
- ច ទឹកដ៏ធំទាញស្នាមភ្នែកស្នាមភ្នែក
(ទាញ)
ទឹកដ៏ធំទាញស្នាមភ្នែកស្នាមភ្នែក
ណាដ៏ធំ ទាញស្នាមភ្នែកស្នាមភ្នែក។

DRILL SIX: Transformation

- ក ជំនាន់នោះស្រេចកម្រិតដូចគ្នា
ចង្រ្កកស្រេច។
(ស្រេច)
- ង ជំនាន់នោះស្រេចណាដ៏ធំដ៏ធំ
ណាដ៏ធំ ចង្រ្កកស្រេចចង្រ្កកស្រេច
ស្រេច។

MODEL:

T: At that time Cambodia didn't have many people.
(country)

DRILL SEVEN: Transformation

- ក ជំនាន់នោះស្រេចណាដ៏ធំដ៏ធំ
នឹងស្រេច។
(នឹង)
- ង ភ្នែកដ៏ធំស្រេច ភ្នែកដ៏ធំស្រេច ភ្នែក
ណាដ៏ធំស្រេចស្រេចណាដ៏ធំ។

MODEL:

T: At that time all kings were the same, right?

(yes)

S: Yes, the kings of that era were all alike.

ក. ពេលនោះប្រុសណាក៏ដូចប្រុសណា ទាំងអស់ ទីមនទេ ?

(ទេញវិស)

ទេញវិសហើយ ប្រុសៗពេលនោះ ប្រុសណាក៏ដូចប្រុសណាទាំងអស់។

ខ. កាលនោះស្រីណាក៏ដូចស្រីណាទាំងអស់ ទីមនទេ ?

(ប្រក្រត)

ប្រក្រតហើយ ស្រីៗកាលនោះស្រីណាក៏ដូចស្រីណាទាំងអស់។

គ. ប្រុសនោះខ្មែរណាក៏ដូចខ្មែរណាទាំងអស់ ទីមនទេ ?

(ហើស)

ហើសហើយ ខ្មែរៗប្រុសនោះខ្មែរណាក៏ដូចខ្មែរណាទាំងអស់។

ឃ. ប្រុសហើស ទាហានណាក៏ដូចទាហានណាទាំងអស់ ទីមនទេ ?

(ប្រក្រត)

ប្រក្រតហើយ ទាហានៗប្រុសហើស ទាហានណាក៏ដូចទាហានណាទាំងអស់។

ង. ម៉ូហើស ទ្រង់ណាក៏ដូចទ្រង់ណាទាំងអស់ ទីមនទេ ?

(ទេញវិស)

ទេញវិសហើយ ទ្រង់ៗម៉ូហើស ទ្រង់ណាក៏ដូចទ្រង់ណាទាំងអស់។

ច. ឆ្មាំហើស ប្រុសណាក៏ដូចប្រុសណាទាំងអស់ ទីមនទេ ?

(ហើស)

ហើសហើយ ប្រុសៗឆ្មាំហើស ប្រុសណាក៏ដូចប្រុសណាទាំងអស់។

DRILL EIGHT: Response

ក្នុង

ក. សំនាងនោះទ្រង់ស្លៀកពាក់ហើស ទីមនទេ ? (សាតិសំនៀត)

ស. ក៏ប៉ាទីតទ្រង់ ស្លៀកពាក់សាតិសំនៀត ក៏ស្លៀកពាក់ហើសទីមន។

MODEL:

T: At the time the Khmer went half-naked, right?

(some Europeans)

S: Not only the Khmer, even some Europeans were half-naked too.

ក. កាលនោះ ប្រុសខ្មែរទៅព្រៃកាមរណ៍ ទ្រង់ស្លៀកពាក់ហើស ទីមនទេ ?

(ប្រុសសំនៀត)

ក៏ប៉ាទីតប្រុសខ្មែរ ស្លៀកពាក់ប្រុសសំនៀត ក៏ទៅព្រៃកាមរណ៍ ទ្រង់ស្លៀកពាក់ហើស ទីមន។

ខ. សំនាងនោះ ប្រុសស្លៀកពាក់ទាសមាស ទីមនទេ ?

(ប្រុសយួន)

ក៏ប៉ាទីតប្រុសស្លៀកពាក់ យួនក៏ទៅទាសមាសទីមន។

គ. កាលសម័យនោះ ទ្រង់ទ្រង់មានប្រពន្ធ ទ្រង់ណាសំ ទីមនទេ ?

(ទ្រង់ប្រុសណាទៀត)

ក៏ប៉ាទីតទ្រង់ទ្រង់ ស្លៀកពាក់ ប្រុសណាទៀតក៏មានប្រពន្ធទ្រង់ណាសំទីមន។

ឃ. ក្នុងកំឡុងពេលនោះ ទ្រង់ទ្រង់ក៏ទ្រង់ គ្នាណាសំ ទីមនទេ ?

(សាតិសំនៀត)

ក៏ប៉ាទីតទ្រង់ ស្លៀកពាក់សាតិសំនៀត ក៏ទ្រង់ក៏ទ្រង់គ្នាណាសំទីមន។

ង. សតវត្សនោះ ទ្រង់ហើសចាស់ ទ្រង់ ពង្សទ្រង់ហើស ទីមនទេ ?

(ស្តេចណា)
 ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត
 ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត
 ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត
 ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត
 ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត
 ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត
 ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត ក៏ថាទឹកស្អុយស្អាត

ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 ដុះស្រូវនោះវាដុះ
 ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ
 ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ
 ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ
 ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ
 ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ
 ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ

DRILL NINE: Transformation

ក្រុះ
 ក. ទឹកស្អុយស្អាត មិនស្អាតជាប់គ្នា ចំបាំងក៏បាន
 (នឹងស្រី)
 ខ. ទឹកស្អុយស្អាត មិនស្អាតជាប់គ្នា ចំបាំង
 ក៏បាន ងាប់នឹងស្រីក៏បាន។

MODEL:
 T: That's true, some died in war.
 (of illness)
 S: That's true, some died in war
 and some of illness.

ក. កាលណោះ មិនស្អាតទេ មិនស្អាតទេ
 ទាហានក៏បាន។
 (កាលណោះ)
 កាលណោះ មិនស្អាតទេ មិនស្អាតទេ
 ទាហានក៏បាន កាលណោះក៏បាន។
 ខ. ទឹកស្អុយស្អាត មិនស្អាតទេ មិនស្អាតទេ
 មើលក៏បាន។
 (ជំនាន់នោះ)
 ទឹកស្អុយស្អាត មិនស្អាតទេ មិនស្អាតទេ
 មើលក៏បាន ជំនាន់នោះក៏បាន។
 គ. ទឹកស្អុយស្អាត មិនស្អាតទេ មិនស្អាតទេ
 (នោះស្រីយុវជន)
 ទឹកស្អុយស្អាត មិនស្អាតទេ មិនស្អាតទេ
 នោះស្រីយុវជនក៏បាន។
 ឃ. ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 (នោះផ្លូវ)

DRILL TEN: Substitution

ក្រុះ
 ក. ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 នឹងស្រីក៏បាន។
 (ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ - ឈើដំបូង)
 ខ. ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 នឹងស្រីក៏បាន។

MODEL:
 T: In past centuries, there must have
 been changes.
 (if they break up like that-problems)
 S: If they break up like that, there
 will certainly be problems.

ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 នឹងស្រីក៏បាន។
 ក. ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 នឹងស្រីក៏បាន។
 ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 នឹងស្រីក៏បាន។
 ខ. ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 នឹងស្រីក៏បាន។
 ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 នឹងស្រីក៏បាន។
 គ. ឈើដំបូងស្រូវនោះវាដុះ ឈើដំបូង
 នឹងស្រីក៏បាន។

- ឃ ថ្ងៃក្រសួងការពារជាតិ - សិក្សាខ្លួន
ថ្ងៃក្រសួងការពារជាតិ ថ្ងៃក្រសួងការពារជាតិ
និងមានសិក្សាខ្លួន។
- ង ថ្ងៃទៅជួបដំបូងគ្នា គ្នាដំបូង - គ្មាន
ថ្ងៃក្រសួង
- ថ្ងៃទៅជួបដំបូងគ្នា គ្នាដំបូងថ្ងៃក្រសួង
និងមានការថ្ងៃក្រសួង។
- ច ថ្ងៃនិងក្រសួង - សិក្សាខ្លួន
ថ្ងៃនិងក្រសួងថ្ងៃក្រសួងនិងមាន
និងមានសិក្សាខ្លួន។

- ក សំនាងនោះ ថ្ងៃនិងស្រូវមានស្រូវនិង
និងសិក្សាស្រាវជ្រាវ។
- ក្រុងភ្នំពេញ និងសិក្សាស្រាវជ្រាវនោះ
និងមានស្រូវនិងស្រូវនិងស្រូវ។
- ខ គោលនយោបាយនិងស្រូវនិង
ស្រាវជ្រាវ។
- ភ្នំពេញ និងស្រាវជ្រាវនិងមាន
ស្រូវនិងស្រូវនិងស្រូវ។
- គ ក្រសួងនោះ ថ្ងៃនិងស្រូវនិង
ក្រសួងនិងស្រាវជ្រាវ។
- ភ្នំពេញ និងស្រាវជ្រាវនិងមាន
និងស្រូវនិងស្រូវនិងស្រូវ។
- ឃ និងស្រូវនិងស្រូវនិងស្រូវ និង
និងស្រូវនិងស្រូវ។
- ភ្នំពេញ និងស្រាវជ្រាវនិងមាន
និងស្រូវនិងស្រូវនិងស្រូវ។
- ង គោលនយោបាយនិងស្រូវនិង
និងស្រាវជ្រាវ។
- ភ្នំពេញ និងស្រាវជ្រាវនិងមាន
និងស្រូវនិងស្រូវនិងស្រូវ។
- ច គឺនិងស្រូវនិងស្រូវនិងស្រូវ និង
ក្រសួងនិងស្រាវជ្រាវ។
- ភ្នំពេញ និងស្រាវជ្រាវនិងមាន
និងស្រូវនិងស្រូវនិងស្រូវ។

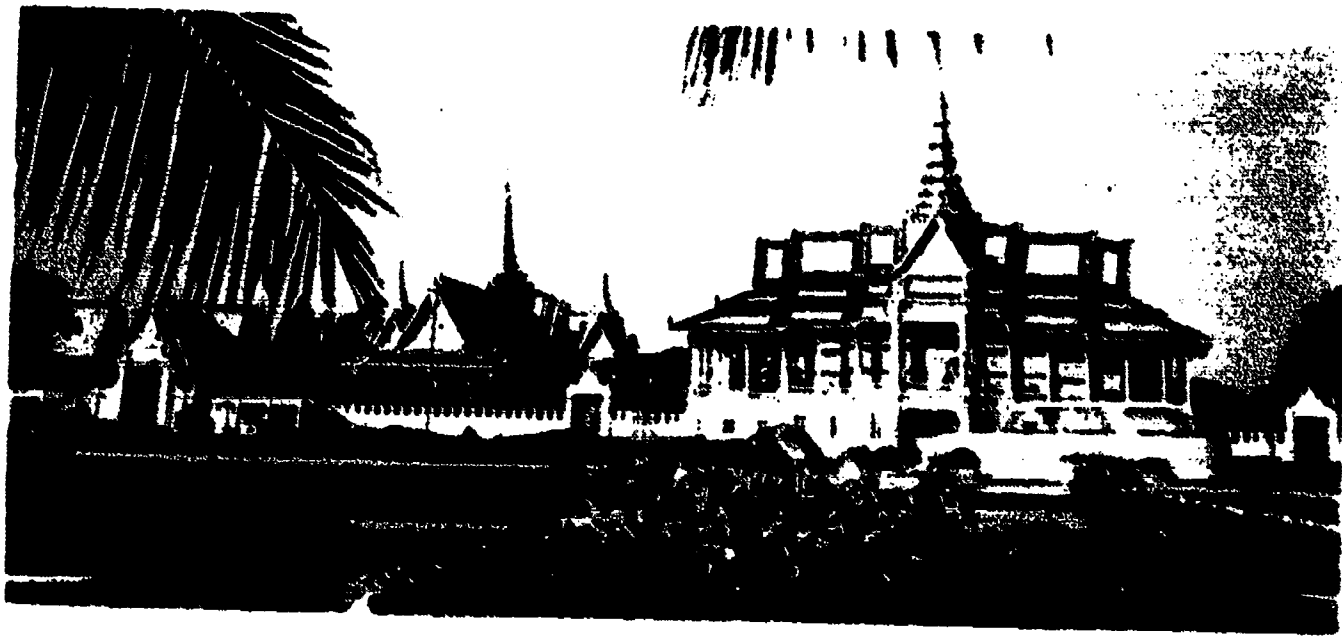
DRILL ELEVEN: Transformation

- ក្រុម:
- ក. គោលនយោបាយនិងស្រូវនិង
ស្រាវជ្រាវ។
- ង. ភ្នំពេញ និងស្រាវជ្រាវនិងមាន
និងស្រូវនិងស្រូវនិងស្រូវ។

MODEL:

T: At that time there wasn't much of anything, but life was pleasant.

S: Right, it was very pleasant, whether there was very much of anything or not.

READING PASSAGE 2

ឃ. សម័យចេតនា (ពី ស.វ. ទី ៦ ដល់ស.វ.ទី ៧ នៃគ.ស.)

ព្រះបាទកវ្រ្ត(ខាងសោមវង្ស-នគរក្នុង)ដែលបានរៀបរាប់ជាភិសេកជាមួយ ព្រះនាងកម្ពុជវង្ស (ខាងសុវាយវង្ស-ចេតនាដើម)បានវាយនគរក្នុងព្រលនិងចេតនាដើមបង្កើតជា ចេតនាដើមវង្សត្រកាល មានការរីករាលដាលជាច្រើនត្រូវបានបង្កើតឡើងជាច្រើនដាច់ខាត បានរីករាលដាល រដ្ឋមហាបុរស(នគរស្រីធម្ម- រាជ)រដ្ឋមនោសៀម(លតមុរី ព្រះវិហារ ហិរិយវង្សនិងហិរិយវង្ស)រដ្ឋលិង្គ ។ ក្រោយពីព្រះបាទជ័យ វង្សទី១(៦៨៧-៦៨១)សោយទិវង្គតទៅហើយដោយព្រះអង្គពុំមានបុត្រសោយរាជ្យស្ថិតនៅនគរមន្ទីរ 5
ហេស៊ីរបស់ព្រះអង្គព្រះនាមជ័យទេវីបានឡើងគ្រប់គ្រងរដ្ឋ ។ តែមិនយូរប៉ុន្មាន គឺក្រោយឆ្នាំ៧០៦ ចន្ទវង្សចេតនាត្រូវបានបែងចែកជាពីរ : ចេតនាដើមនិងចេតនាទឹកលិច ។ ឯចេតនាទឹកលិចនេះ ទៀតសោតក៏ត្រូវបានបែងចែកជាពីរផ្សេងទៀត មានរដ្ឋអនិមិត្តបុរ និងសម្ពុជ្ជដើម ។

ដូច្នេះយើងឃើញថាក្នុងកំឡុងពេលពីស.វ.ទី៦ដល់ស.វ.ទី៧ មានការបែកខ្ញែកនៃជនជាតិខ្មែរ-មន ទៅវិញ្ញាតនោះប៉ុណ្ណឹងហ្នឹងក៏ដោយក៏មានព្រឹត្តិការណ៍ទូទៅ បង្កើតប្រាប័យយើងថាជនជាតិទាំងនោះនៅតែ 10
មានចំណងគ្រួសារនិងគ្នាជាមិត្តនៅលិង្គ ព្រះបាទកវ្រ្ត(ស.វ.ទី៦) បានកសាងលិង្គកម្រិត ដ៏កល់នៅប្រាសាទមិសិន ចំណែកនៅឯចេតនាដើមគេក៏ឃើញមានលិង្គកម្រិតដែលនេះដ៏កល់ នៅរាជធានីវង្សក្រុងដែរ ។ ក្រោយមកនៅលិង្គកម្រិតនេះក៏ត្រូវបានកសាងឡើងជាច្រើនលើក ទៀតគឺនៅស.វ.ទី៧ម្តងហៅថាសម្ពុជ្ជកម្រិត (ដោយព្រះបាទសម្ពុជ្ជវង្ស)និងនៅស.វ.ទី៨ម្តងហៅថា 15
វង្សកម្រិត(ដោយព្រះបាទវង្សវង្សទី១) ។ ក្រៅពីនេះ គេឃើញថាចេតនាដើមនិងលិង្គ តែងតែមាន ទំនាក់ទំនងល្អនិងគ្នាទៀត: ព្រះបាទមហេន្ទ្រវង្សបានបញ្ជូនទូតឈ្មោះសិស្ត្រទៅទៅទំនាក់ទំនងជាមួយ មួយនិងលិង្គ ឯព្រះបាទស្រីសាវង្ស (រាជធានីនៅសំបូរព្រៃគុក)បានរៀបរាប់ជាភិសេកច្រើនរបស់ ព្រះអង្គជាមួយស្តេចចាមឈ្មោះជន្មុជ ។

Proper names in Reading Passage 2

People

Line 1	កវ្រ្ត	(king)
Line 1	សុវង្ស	(queen)
Line 5	សម្ពុជ្ជ	(king)
Line 7	សម្ពុជ្ជ	(queen)

	ក្រុងស្រីសោយៈ ភ្នំស្រីសោយៈ, ក្រុង	
Line 12	ក្រុងស្រីសោយៈ	(Cham king)
Line 14	ស្រីសោយៈ	(king)
Line 15	ក្រុងស្រីសោយៈ	(king)
Line 17	ប្រហារស្រីសោយៈ	(king)
Line 17	ស្រីសោយៈ	(ambassador)
Line 18	ស្រីសោយៈ	(king)
Line 18	ស្រីសោយៈ	(Cham prince)

Places

Line 4	ស្រីសោយៈ	(kingdom)
Line 5	ស្រីសោយៈ	(in Thailand)
Line 5	ស្រីសោយៈ	(in Thailand)
Line 5	ស្រីសោយៈ	(in Thailand)
Line 5	ស្រីសោយៈ	(in Thailand)
Line 9	ស្រីសោយៈ	(kingdom)
Line 9	ស្រីសោយៈ	(kingdom)
Line 12	ស្រីសោយៈ	(name of linga)
Line 13	ស្រីសោយៈ	(name of a ruin)
Line 14	ស្រីសោយៈ	(city)
Line 15	ស្រីសោយៈ	(name of a linga)
Line 15	ស្រីសោយៈ	(name of a linga)

VOCABULARY

កត់សំគាល់	to notice, to single out	ដាក់ក្រោម (ក្រោម)	to store, to put a wedge under
សំគាល់	to recognize, to know	...ណាក៏ដូច...ណាក៏ដូច	all ... are alike
* កម្ពុជានាម	the kingdom of Cambodia	ណោះ	that, there
កសាង	to build	- តុងកិន	Tonkin (North Vietnam)
កាន់ (សាសនា)	to believe (in a religion)	ត្រូវតែ	must
កំឡុង	interval of time, period of time	ត្រីបិដក	sugar palm
ក្សត្រី/ksatrey/	reigning queen	(= ខ្សែ បិដក)	the Tripitaka (Three Baskets) (name of the basic Theravada Buddhist scriptures)
គ.ស. = គ្រឹស្តសករាជ	Christian Era	* ថានន្ទរាម /thanontér'niám/	name of any very high rank
សករាជ /sa'kerac/	era (e.g., Buddhist or Christian era)	ទូត	diplomat, diplomatic
កម្ពុជ	scripture, bible	ទោះជា...ក៏ដោយ	even though, whether ... or not
ក្រុងប្រកាស	to govern	ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ	nevertheless
ក្រសួង	to watch over	* ទំនាក់ទំនង (ទំនាក់ទំនង)	relations (rare)
ចាម	Cham (ancient empire of S.E. Asia remnants of which are still found in Cambodia and Vietnam)	នគរខ្មែរ	Funan (earliest kingdom in Khmer history)
ចេនឡា	Chenla (name of pre-Angkor Khmer empire)	និយាយទៅ	in fact, really
* ចេនឡាដីកាស	dry-land Chenla (the inland portion of Chenla)	បកប្រែ	to translate, interpret
* ចេនឡាដើម	original Chenla	បក	to peel, to translate, to reverse
* ចេនឡាទឹកស៊ីវ	water Chenla (the coastal portion of Chenla)	បញ្ឈប់បញ្ឈប់ (បញ្ឈប់)	to cause to unite
សិច	to set (sun), to submerge	បញ្ចូល	to cause to enter, to put into, to combine with
ចំណាត់ (កំណាត់)	knot, bond, a tie	បន្តបន្ទាប់បន្ទាប់	one after another
សិយមន្ទីរ /cyverman/	Jayavarman (name of several important kings of Angkor)	បន្ទាប់	next
ទ្រង់ស្រុក	to usurp, to seize the throne	* បល្ល័ង្ក /pəlan/	throne
ទ្រង់ស្រុក	to push aside	* ប៊ូណេស្យូ	Borneo
ព្រៃសាយ	peninsula, projection (of land)	ថ្លង់	to wear very little clothing, go half-naked
		* បុត្រា	son (royalty) (lit.)
		* បុត្រី	daughter (royalty) (lit.)
		ប៉ុន្មាន + time word + មកហើយ	the past several ...
		* បូរូហូត	Borobodur (ancient Buddhist city in Java)
		បំបែក (បំបែក)	to break up (intrans.)
		បំបែក	to divide

កែប្រែ	to divide	ពលរដ្ឋ	the people
ចំកាល	to move, to move out from under	* ពិធីប្រកាសរាជវង្ស	to crown (ceremony usually includes marriage)(royal)
ប្រសើរ	good, excellent		
ប្រភព	source	* ពិធីប្រកាសរាជវង្ស	coronation (usually including marriage) (royal)
ប្រមូល	to gather		
មូល	round; united		
ប្រវត្តិ/prevót/	history	ព្រះមហាក្សត្រ	king
ប្រវត្តិវិទ្យា	the study of history	* ពិធីប្រកាសរាជវង្ស	coronation (royal)
ប្រវត្តិសាស្ត្រ	history		
ប្រកួតប្រជែង	to deal with, have relations with	លក្ខណៈ	character, aspect of character
ប្រាសាទ	castle, ancient temple, ruins	លិង្គ /línŋ/	linga, lingam (Hindu phallic symbol symbolizing Siva and the god-king culture)
ថ្មរាប	slab, sheet, flat piece	ស្ថានភាព	to be in difficulties
ផ្សព្វផ្សាយ(ផ្សព្វ AC)	to spread everywhere	* រំភ្លើង	to stir
ព័ត៌មាន	information, news	* រំភ្លើង	to have trouble, difficulties
* ព្រះមហាក្សត្រ	title for a king or god, king	សតវត្ស /satavót/century	
ព្រះបាទ/ព្រះមហាក្សត្រ	emperor	* សតវត្ស /sata?/	100 (literary)
ព្រះនាង	she (royal)	* វត្ស /vót/	year (literary)
ព្រះនាម	name (royal)	សតវត្ស - សតវត្ស	century
នាម	name (formal); noun	សាសនាព្រហ្មញ្ញ	Brahmanism Hinduism
ព្រះបាទ	title preceding name of a king	ព្រហ្មញ្ញ, រិស្ស	Brahman
ស្ថានភាព	Noble Siya (refers to linga) region	សិលាចារឹក	inscription in stone
ស្ថានភាព	Mon (a people culturally and linguistically akin to the Khmer)	* សិលា /ssyha/	stone (literary)
* មន្ត្រី	civil servant, official (literary)	* ចារឹក (< ចារ)	carving (lit.)
ម៉ាឡេស៊ី	Malaysia	* សុវិយា	Sun Dynasty (a Furanese dynasty concurrent with ព្រះមហាក្សត្រ (q.v.))
មិត្តភាព	friendship	* សុវិយា	Sun (literary)
* យុវនាង	Yunnan (in South China)	* សុមាត្រា	Samatra
រដ្ឋកាល/raccékaal/	period of reign	* ជ័យវរ្ម័ន	Jayavarman (a Javanese dynasty)
ព្រះរាជាណាចក្រ	kingdom	* រាជវង្ស	Moon Dynasty (a Furanese dynasty concurrent with សុវិយា (q.v.))
ព្រះរាជាណាចក្រ	realm, domain, territory of a state	* រាជវង្ស	moon (literary)
		* វង្ស	circle, family, clique, arena
		* រាជវង្ស	to die (royal)

សាលាស្ថិតិ	to reign (royal)	* ព្រះហស្ត/prehon/	hand (royal)
សាលា	to eat (royal)	* ហស្ត /hon/	hand (royal)
* រាជ្យ	period of reign	ស្រាវជ្រាវ	to do research
* សំបូរស្រីកុក	Sambaur Prey Kuk (place with famous pre-Angkor ruins)	ហ្វាវា	Java
សំស្ក្រឹត	Sanskrit	អគ្គមហេសី /a'ké'mehessy/	queen
រដ្ឋាច /sdac/	king, member of the royal family	ឥទ្ធិពល /etthipul/	influence
ស្ថាបនា	to build (formal)	អំពើ	act, deed
ស្នង	to represent, to be in the image of, something returned	អ្នកស្រុក	the people of a country, the common people
* ឧប្បត្តិហស្ត	handiwork, master- piece (royal)		

APPLICATIONS

1. Fill in the blanks with the proper words chosen from those provided.

១. រដ្ឋាច ហ្នឹង... ឡាន សម្រាប់ លាភ រ៉ូស៊ី ។
(សុទ្ធនិក ក៏ ច៏)
២. វិចារ វិចារ ចាំ វិចារ វិចារ... រដ្ឋាច មួយ អង្គ ក៏ គ្មាន វិចារ ។
(ព្រាស រដ្ឋាច រដ្ឋាច វិចារ)
៣. មនុស្ស ចាំ អង្គ វិចារ... វិចារ ។
(សុទ្ធនិក មាស រដ្ឋាច)
៤. វិចារ វិចារ វិចារ វិចារ វិចារ... ។
(ស្នង ចាំ អង្គ ហ្វាវា)
៥. វិចារ រដ្ឋាច វិចារ វិចារ... មាស ចាំ វិចារ វិចារ ។
(វិចារ វិចារ វិចារ)
៦. ព្រាស វិចារ វិចារ វិចារ... វិចារ ។
(ព្រាស ចូល វិចារ វិចារ)
៧. វិចារ វិចារ វិចារ វិចារ វិចារ... វិចារ វិចារ វិចារ ។
(មាស ក៏ មាស ក៏ ព្រាស)
៨. ... រដ្ឋាច វិចារ រដ្ឋាច វិចារ វិចារ... វិចារ វិចារ វិចារ ។
(សុទ្ធនិក ក៏ ច៏ ក៏ ច៏)
៩. មនុស្ស វិចារ វិចារ វិចារ... ។
(វិចារ មាស ព្រាស)
១០. ព្រាស វិចារ វិចារ វិចារ... មាស វិចារ វិចារ វិចារ ។
(ព្រាស វិចារ វិចារ)

2. Find the synonym of the following words.

សិវាស	ឆិលឆ្លុ	កំផ្លុននាសនា	ក្បួន	ទីបប
ទុរទ័ព	ឆិលប	ព្រះមហាក្សត្រ	ការទឹកទឹក	ស្នង

3. Make up short speeches using the following sets of words.

១. កត់សំគាល់	ប្រភព	វិទ្យាភាព	ស្ថាបនា	ដួកដួក
២. ប្រារព្ធប្រាថ្នា	ភូមិភាគ	ភូមិភាគ	ប្រវត្តិសាស្ត្រ	កម្លាំង
៣. រដ្ឋប	ស្ទឹង	ចំណាស់	ទីបង្គំបង្គំ	ទូក
៤. រដ្ឋាភ	ថ្ងៃ	សក្ការៈ	វប្បធម៌	សំរឹតិ សរុប

4. What dates do the following correspond to?

៣.៧.២៥៧៣	គ.ស. ១៨៧០	៣.៧. ១៧៧៥	គ.ស. ៣៤១
គ.ស. ២៤០១	៣.ស. ២៥១៤	គ.ស ២៥០០	៣.ស. ១៨៧៥

5. Translate the following into Cambodian.

- a. He was given money to continue his studies in the U.S. (use ប្រាក់)
- b. All students are alike, they would rather watch T.V. than study.
- c. All places are alike, so why go traveling?
- d. The ones who have knowledge are given the jobs in government. (use ការ)

6. Using the words you have learned in this lesson, try writing a very simple biography of a king or queen.

7. Have the student discuss the following situations.

- ១. ប្រសូកអាទេសិក កាលសិវាស Christopher Columbus.
- ២. ប្រទេសនានាដែលស្ថិតនៅជុំវិញស្ថិតិ ឆ្នាំ ១៩៧៥ មានអាយុកាល
- ៣. សិវិកអាទេសិកកាល ២០០ ឆ្នាំមុន
- ៤. ស្ថាប័នសិវិកអាទេសិកកាល
- ៥. ទ្រឹស្តីស្តីពីយុទ្ធសាស្ត្រ

8. Questions for the teacher to ask.

- ១. កាលសិវាសនឹងប្រសូកអាទេសិក មានន័យអ្វី?
- ២. កាលនោះប្រសូកអាទេសិកមាននៅក្រោមអំណាចណាម?
- ៣. ទីបង្គំបង្គំនោះ ប្រសូកអាទេសិកនាសិវបង្កប្រទេសណា? សិវណា?
- ៤. ទ្រឹស្តីស្តីពីយុទ្ធសាស្ត្រនោះ ហ្នឹងហ្នឹងហ្នឹង វិទ្យុស្តីយុទ្ធសាស្ត្រ សុំប្រាប់ខ្ញុំម្តងទៀត?
- ៥. កាលនឹងប្រសូកអាទេសិក មានន័យអ្វី?
- ៦. កាលនោះប្រសូកអាទេសិក មានន័យអ្វីសម្រាប់និយមន័យសាស្ត្រសិវិកនេះ?

9. Questions for the student to ask.

- a. When were the first inscriptions written in the Khmer alphabet? What language were they written in?
- b. From where do we get most of what we know about Funan and Chenla?
- c. What was the religion of the Funanese? Where did they learn it? Were they Khmers?
- d. Who occupied the Indochina peninsula before the Funanese and Chenla empires?
- e. What happened to them?
- f. What was the main cultural influence on Chenla?
- g. How did Chenla arise from Funan?
- h. Was there a relationship between the ruling families of Funan and Chenla?
- i. What can you find out about the most famous pre-Angkor ruins?
- j. Where do the names Chenla and Funan come from?
- k. What institutions began with Chenla that persist to the present?

LESSON NINE
THE ANGKOR PERIOD

- a. Why were most of the buildings of Angkor built?
- b. What traditions that have lasted to the present day originated with the Khmer of Angkor?
- c. Were the last kings of Cambodia (in the 19th and 20th centuries) direct descendants of the kings of Angkor?

៣. សម័យមហានគរ (អង្គរ) (ពីស.ច.តី ៩ ដល់ស.ម.តី ១៥ នៃគ.ស.)

ក្នុងសម័យមហានគរដែលប្រវត្តិវិទូបានចាត់ទុកថាជាសម័យជំរុំរឿងចំផុតនៃប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ គេឃើញមានការបង្រួបបង្រួមប្រមូលផ្តុំសាធារណៈឡើងវិញនៃផ្នែកខ្មែរ-មនោវាសនាស្ថាប្រាសាទនៃ ព្រះមហាក្សត្រសម័យនោះ :

- ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ២ ចារមេសូ (អង្គរកាតិ ១ នៃស.វ.ទី ៧)

ក្រោយពីបានយាងមកពីកោះហ្សាវ៉ាទ្រង់បានធ្វើសន្តិភាពនិងយកម្តងបង្រួបបង្រួមរដ្ឋតូចៗនៅក្នុងចេន 5 ឡាទឹកលិច ។

- ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ១ ឥសូរលោក (អង្គរកាតិ ២ នៃស.វ.ទី ៧)

ទ្រង់បានបង្កការបង្រួបបង្រួមដោយបានចេញលេខរដ្ឋសម្ព័ន្ធ (សំបូរនៅក្រចេះ) ។

- ព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី ១ ចារមសិវលោក (បុរីស.វ.ទី ៧)

ទ្រង់ជាព្រះមហាក្សត្រទី១ក្នុងសម័យមហានគរដែលបានធ្វើឲ្យប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរលើសពីនិងនៅចេនឡា 10 ដើមមានជីវិតរស់ឡើងវិញដោយបានកសាងលិង្គក្រសួងរាជការនៅសិវបុរ " ភ្នំសណ្តក " ។ សិលា ចារឹកមួយបានឲ្យគិតមានថាទឹកដីខ្មែរ សម័យនោះមានព្រំប្រទល់ជាប់នឹងដែនស្វាយកាមរាជកាស (ភូមា) សមុទ្រ (លូតសមុទ្រសៀម) ច្រកសមុទ្រនិងច្រកសមុទ្រ ។

- ព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័នទី២ សិវលោក (ពាក់កណ្តាលស.វ.ទី១១)

រដ្ឋបាលព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី១ ដែរ ព្រះអង្គទ្រង់បានកសាងលិង្គក្រសួងរាជការនៅប្រាសាទប្រែប្រួល 15 មាននាមថា រាជេន្ទ្រក្រសួង និងបានបង្កនយោបាយបង្រួបបង្រួមផ្នែកខ្មែរ-មន ។

- ព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័នទី១ ចារមនិព្វានចរ (អង្គរកាតិ ១ នៃស.វ.ទី១១)

ដែលយាងមកពីនគរស្រីធម្មរាជ (ជម្រកចុងក្រោយចង្អុលរបស់គណៈកម្មាធិការក្រោយពីរដ្ឋនៃត្រូវចេញ
វាយលុក) ទ្រង់បានចេញលេចខ្លួនមកនៅក្នុងទំនាចទន្លេមេណាម(រហូតដល់សុខោទ័យ) ព្រមទាំង
ក៏លំនាំចេញមកក្នុងរហូតដល់ល្អិតព្រះបាទ ។

20

- ព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័នទី ២ បរមវិស្ណុលោក(ឧទ្ធចក្រ ១ នៃស . វ . ទី ១២)
- ឱង្កីព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ បរមសោភ័ណ(ស . វ . ទី ១២- ១៣)

ទ្រង់បានចេញលេចមកនៅក្នុងក្រុមរដ្ឋខ្មែរ-មន ។ កាលណាគោរពយមរដ្ឋកម្ពុជាបានឡើងដល់
កំរិតកំពូលដោយមានការស្ថាបនាប្រាសាទក្នុងរាជ្យដែលជា ឱង្កីព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ ក្នុងកំរិតខ្មែរ-
មន ១២ " នៅកម្ពុជា ។ គួរកត់សំគាល់ថាចម្បាំងរដ្ឋខ្មែរ-មនចុងក្រោយចង្អុលដែលត្រូវបាន 25
ចង្អុលចង្អុលមកជាមួយរដ្ឋខ្មែរ-មនៗ ហើយការចង្អុលចង្អុលនេះ ដែលសំរេចទៅបាន
ដោយសារតែ មានស្ថាបនាខ្មែរដែលបានរស់នៅ នៅរាជធានីមហានគរបានជួយជ្រោមជ្រែង
ផង ដូចជាវិទ្យានុស័ន ធនបតិគ្រាម ឱង្កីក្នុងសករាជ ។ ក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧
ទឹកដីខ្មែរមានទំហំធំទូលាយដូចក្នុង សម័យនគរភ្នំដែរ គឺបានគ្របដណ្តប់ ទៅលើប្រទេសសៀម
សព្វថ្ងៃទាំងមូល លើប្រទេសលាវមួយភាគធំ លើប្រទេសយួនខាងត្បូង មួយភាគធំ ឱង មួយ 30
ភាគនៃប្រទេសកូម៉ា ។

Proper names Names in Reading Passage 1

People		Places	
Line 5	និយមវរ្ម័ន... បរមវស្ស Kmer king	Line 5	សម្បូរ (Modern ស្បូរ)
Line 8	និយមវរ្ម័ន... និយមវស្ស Kmer king	Line 12	សិរីបុរ
Line 10	យសវរ្ម័ន... បរមវស្ស Kmer king	Line 12	ភ្នំសស្តា
Line 15	ពានន្ទវរ្ម័ន... និយមវស្ស Kmer king	Line 13	ស្វាយភ្នំ មហានគរ
Line 18	សូរ្យវរ្ម័ន... បរមវស្ស Kmer king	Line 15	ប្រាសាទវិបុល
Line 22	សូរ្យវរ្ម័ន... បរមវស្ស Kmer king	Line 15	ពានន្ទវរ្ម័ន (name of a linga)
Line 23	និយមវរ្ម័ន... បរមវស្ស Kmer king		
Line 29	វិទ្យានុស័ន Cham king	Line 18	នគរសិរីសម្បូរ
Line 29	ធនបតិគ្រាម Cham king		
Line 29	សស្តា Cham king		

DIALOGUE

ស៊ីកេតាស ណាស៊ីវចត្តា ភីបហានកេ

ខ្ញុំ
ស៊ីកេ
ក្សត្រ /ksat/
ក្សត្រ

you (familiar)
to lift, raise, found, remove
king
classifier for king and
clergy

១. ស៊ី ខ្ញុំចាំទេ ក្សត្រ ក្សត្រណាស៊ីកេ
តាស ណាស៊ីវចត្តា ភីបហានកេស៊ីកេ
ភីប្បឺល ។

Do you remember which king moved the
capital from Angkor for the first time?

ក្ស
សាស
សតវត្ស

I (familiar)
between
century

២. ហ៊ាន យី! មិនចាំទេ ភីក្សត្រ ចាំថា
នៅទំនាស់ ណាស៊ីវចត្តា សតវត្ស
ទី ១៤ ។

Ge! I don't remember that, but I do
remember that it was around the middle
of the 14th century.

មិនទាន់ទំនាស់ + verb... មិន
ទីប្បឺល អស់ទំនាស់

still has not even + verb
completely, all the way
when; incidently

៣. ស៊ី សម័យ អង្គរ ខ្ញុំមិនទាន់ទំនាស់
បានសប្បាយ ទីប្បឺល អស់ទំនាស់
ទំនាស់ ស្រុក ប្រាសាទ អង្គរ មុន ។

During the Angkor period the Khmer hadn't
really had the opportunity to enjoy
life before they were unexpectedly
invaded by the Thai.

សិវណាសិវណា
ទំនាស់ + verb
ទំនាស់ហើយ

to a great degree
even + verb
indicates completed action

៤. ហ៊ាន ហ្នឹងហើយ ច្រវ៉ាស់ ក្នុង សិវណា
សិវណា ទំនាស់ហើយ ទំនាស់
ស្ទុះប្រាសាទ ទំនាស់ហើយ ។

That's true. They fought for a very long
time, and we even beat them once.

ស
ក្នុង
ការស្តាប់
កុំភ័យ... កុំភ័យ

I (familiar)
to bet, wager
then
if it weren't for the fact
that ...

៥. និយម សន្តិសុខស្ថានភាព កាលណាសឹក
 រឹតតែខ្លាំងជាងស្ថានភាពសឹក ក៏
 សឹកមិនចាញ់ទេ ។

I'll bet that if it weren't for the fact
 that the Khmer king died of illness, we
 wouldn't have lost.

ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា
 និយាយសារ
 ទេសចរ

very similar
 because of
 commander

៦. ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា កម្លាំងទ័ព
 ទ័ពទាំងពីរ គឺប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។
 ម្យ៉ាងទៀត ទ័ពទាំងពីរ ក៏មាន
 ទ័ពចម្បាំងសំខាន់ម្នាក់ បាន
 ចាញ់ក្នុងការចម្បាំង ។

The military strength of the two sides
 was very similar, and furthermore an
 important commander died in battle.

ទៅគ្នា
 ទៅ + time word

to do as a group
 for + time word

៧. និយម ពួកគេបានចម្បាំងគ្នា
 រយៈពេលច្រើនឆ្នាំ ពី
 រជ្ជកាលមួយទៅរជ្ជកាលមួយ ។

They fought together for years, from
 one king's reign to another.

សុខសាន្ត

peaceful, quiet

៨. ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា មកទល់ចុង
 សតវត្សទី១៥ ទើបបានសុខសាន្ត
 ដូចក៏សឹកបានសាងសង់
 ឬស្ថានីយ៍ ។

I think it wasn't until the end of the
 15th century that peace was achieved,
 and they rebuilt the capital.

ស្លឹក
 រជ្ជកាល

it seems
 period of reign

៩. និយម ស្លឹករជ្ជកាលព្រះបាទ
 ព្រះបាទ ប៉ូណា យ៉ាត ។

Wasn't it in the reign of King
 Ponna Yat?

១០. ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា កាលណាសឹក
 ទើបបានសុខសាន្ត ប៉ុន្តែ
 យើងបានដឹងថា យើង
 ត្រូវរត់ចោល ។

At that time it was peaceful,
 but it seems that we had to flee once
 more.

DRILLS

DRILL ONE: Substitution (variable)

- ក្រុំ
- ក ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង? (ទតចេញពី)
- ខ ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?

MODEL:

- T: Which moved the capital away from Angkor the first time? (fled from)
- S: Which king fled from Angkor the first time?

- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?
- ក យាស័បក្រុង
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?
- ខ ព្រះបាទយស័បក្រុង
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?
- គ យាស័ប
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?
- ឃ ព្រះបាទយស័ប
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?
- ង យាស័បចេញពី
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?
- ច ព្រះបាទយស័ប
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?

DRILL TWO: Response

- ក្រុំ
- ក ជំនាន់បុរេន្ទ្រៈ តើមានឱកាសបានសប្បាយ ទីយកស្រីសិនទេ? (សម័យអង្គរ)
- ខ ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?

MODEL:

- T: In early generations, the Khmer hadn't really had the opportunity to enjoy life yet. (Angkor period)
- S: Not only in those generations, but in the Angkor period they didn't have the opportunity to enjoy life either.
- ក កាលពីមុន យើងមិនទាន់បានឱកាសបានសប្បាយទេ? (ជំនាន់បុរេន្ទ្រៈ)
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?
- ខ ពេលហ្នឹង ពួកអង្គរហ្នឹងមិនទាន់បាន ទាន់ឱកាសបានសប្បាយទេ? (សម័យអង្គរ)
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?
- គ ជំនាន់បុរេន្ទ្រៈ តើមានឱកាសបានសប្បាយទេ? (ឥឡូវនេះ)
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?
- ឃ សម័យនោះ ពួកអង្គរមិនទាន់បានសប្បាយទេ? (សម័យព្រះបាទយស័ប)
- ក្រុងអង្គរណា ដែលបានផ្លាស់ទី ចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដំបូង?

- ឆ កាលណា៖ ប្រទេសយួន បែងចាត់បាន
រកឱកាស។
(ប្អូនសរសេរឱ្យគ្រូកាលណា។
កុំបារម្ភណាស់៖ ប្អូនសរសេរឱ្យ
គ្រូកាលណា មិនចាំបាច់រកឱកាសឡើយ។
- ច សំនាមនោះ ប្រាសាទមិនទាន់ស្អាត
មួយទេ។
(សំនាមឱ្យគ្រូកាលណាទៀត)
កុំបារម្ភសំនាមនោះ៖ សំនាមឱ្យគ្រូ
គ្រូកាលណាមិនចាំបាច់ស្អាត
មួយទេ។

- ឃ វាយសក - យកប្តូរទុកប្តូរ
វាយសកសំណាសំណើ រហឹមរហឹម
ចាំមើលយកប្តូរទុកប្តូរ ម្តងទៅហើយ។
- ង អីត - ទៅទេ
អីតសំណាសំណើ រហឹមរហឹមចាំ
ទៅទេម្តងទៅហើយ។
- ច ក្បាល - សរសេរ
ក្បាលសំណាសំណើ រហឹមរហឹម
ចាំសរសេរម្តងទៅហើយ។

DRILL THREE: Substitution

- ឆ្ល៖
- ក ច្បាំងសំណាសំណើ រហឹមរហឹម
ចាំស្មោះម្តងទៅហើយ។
(ប្រទេសកម្ពុជា - វាយកម្ពុជា)
- ខ ប្រទេសកម្ពុជាសំណាសំណើ រហឹម
រហឹមចាំមើលកម្ពុជា ម្តងទៅហើយ។

MODEL:
T: We fought for a long time, and
 we even won once.
 (argued - hit each other)
S: We argued for a long time, and
 we even hit each other once.

- ប្រទេសកម្ពុជាសំណាសំណើ រហឹម
រហឹមចាំមើលវាយកម្ពុជា ម្តងទៅហើយ។
- ក ឆែតឆែត - វិនិច្ឆ័យ
ឆែតឆែតសំណាសំណើ រហឹម
រហឹមចាំមើលវិនិច្ឆ័យ ម្តងទៅហើយ។
 - ខ ឆ្នួតឆ្នួត - ឱយស្តាយ
ឆ្នួតឆ្នួតសំណាសំណើ រហឹមរហឹម
ចាំមើលឱយស្តាយ ម្តងទៅហើយ។
 - គ ស្តេច - ចាបបាទ
ស្តេចសំណាសំណើ រហឹមរហឹម
ចាំមើលចាបបាទ ម្តងទៅហើយ។

DRILL FOUR: Response

- ឆ្ល៖
- ក ហ្នឹងហើយ ច្បាំងក្នុងសំណាសំណើ
ទៅហើយ។
(ឆ្ល៖)
- ខ ហ្នឹងហើយ ច្បាំងក្នុងសំណាសំណើ
ស្មោះម្តងទៅហើយ។

MODEL:
T: Right, they fought for a long time.
 (to win)
S: Right, they fought and even won
 once.

- ក ហ្នឹងហើយ វាយកម្ពុជាសំណាសំណើ
ទៅហើយ។
(ចាញ់ទេ)
ហ្នឹងហើយ វាយកម្ពុជាសំណាសំណើ
ចាញ់ទៅហើយ។
- ខ ហ្នឹងហើយ វាវាយកម្ពុជាសំណាសំណើ
ទៅហើយ។
(សិនសាប)
ហ្នឹងហើយ វាវាយកម្ពុជាសំណាសំណើ
សិនសាប ម្តងទៅហើយ។
- គ ហ្នឹងហើយ វាវាយកម្ពុជាសំណាសំណើ
សំណើទៅហើយ។
(សិនសំណាមិញ)

- ហ្នឹងហើយ នាំគ្នាស៊ើបចេញសិល
ទាំងសឹកសិលស្តីថ្វីថ្នូរទៅហើយ។
- ឃ. ហ្នឹងហើយ សម្លាប់គ្នាសិលណាសិល
សឹកទៅហើយ។
(សឹកសម្រាប់ស្ត្រី)
- ហ្នឹងហើយ សម្លាប់គ្នាសិលទាំងសឹក
សម្រាប់ស្ត្រីថ្នូរទៅហើយ។
- ង. ហ្នឹងហើយ ប្រឡូកញ្ជាញគ្នាសិលណា
សិលសឹកទៅហើយ។
(សឹកបានក្នុងមួយ)
- ហ្នឹងហើយ ប្រឡូកញ្ជាញគ្នាសិលទាំង
សឹកបានក្នុងមួយថ្នូរទៅហើយ។
- ច. ហ្នឹងហើយ នាំគ្នាស៊ើបទល់សិលណា
សិលសឹកទៅហើយ។
(ទល់ក្នុងមួយគ្នា)
- ហ្នឹងហើយ នាំគ្នាស៊ើបទល់សិល
ទាំងសឹកសម្រាប់ស្ត្រីថ្នូរទៅហើយ។

DRILL FIVE: Transformation

Note: Do this drill once using the pattern of student response 1. Then do it again using the pattern of student response 2.

- ក. ខ្ញុំ ខ្លាចខ្លាចស្លាប់សាយសារស្ត្រី បាន
សាចាញ់។
- ស១. កុំភ័យខ្លាចខ្លាចស្លាប់សាយសារស្ត្រី
កុំភ័យថាចាញ់ទេ។
- or
- ស២. កុំភ័យថាចាញ់ទេ កុំភ័យខ្លាចខ្លាច
ស្លាប់សាយសារស្ត្រី។

MODEL:

T: We lost because a Khmer king died of illness.

S₁: If it weren't that a Khmer king died of illness, we wouldn't have lost.

or S₂: We wouldn't have lost if a Khmer king hadn't died of illness.

- ក. ខ្លាចហានចេញទៅទៀត បានសារសឹក
ទីក្រុង។
កុំភ័យខ្លាចហានចេញទៅទៀត កុំភ័យ
ថាសឹកទីក្រុងទេ។
- ខ. អាសយវិទ្យាស្ថាន បានសារសឹក
សឹកស។
កុំភ័យអាសយវិទ្យាស្ថាន កុំភ័យ
ថាសឹកសឹកទេ។
- គ. ឈប់ប្រកួតការភាគ បានសារឈប់ស្តើយ
ភាគ។
កុំភ័យឈប់ប្រកួតការភាគ កុំភ័យ
ថាសឹកភាគទេ។
- ឃ. ស្រក់ទ្រទ្រង់ទៅក បានសារទ្រទ្រង់
កុំភ័យស្រក់ទ្រទ្រង់ទៅក កុំភ័យ
ទ្រទ្រង់ទេ។
- ង. ភាគបកសិយាយ បានសារទាំងសឹក
កុំភ័យភាគបកសិយាយ កុំភ័យ
ទៅសឹកទេ។
- ច. ប្រកួតការភាគ បានសារទីក្រុង
កុំភ័យប្រកួតការភាគ កុំភ័យ
ទីក្រុងទេ។

DRILL SIX: Substitution (variable)

- ក. កងទ័ពយើងខ្លាំង ប្រហែលៗគ្នា។
(ប្រទេសទាំងពីរ)
 - ស. ប្រទេសទាំងពីរខ្លាំង ប្រហែលៗគ្នា។
- MODEL:
- T: Our forces were equally strong.
(both countries)
- S: Both countries were equally strong.
- ប្រទេសទាំងពីរខ្លាំង ប្រហែលៗគ្នា។
- ក. ហានទាំងសឹក
ប្រទេសទាំងពីរហានទាំងសឹក ប្រហែលៗ
គ្នា។
 - ខ. បញ្ជា
ប្រទេសទាំងពីរហានបញ្ជា ប្រហែលៗ
គ្នា។

- គ. ឡានទេយីង
ឡានទេយីង ហាន បញ្ហា ប្រតិហស្ស័យ ឡា ។
- ឃ. ទីថ្ម
ឡានទេយីង ទីថ្ម ប្រតិហស្ស័យ ឡា ។
- ង. សាលា ទាំងអស់
សាលា ទាំងអស់ ទីថ្ម ប្រតិហស្ស័យ ឡា ។
- ច. ប្រស្រ័យ ទេ ប្រៀប
សាលា ទាំងអស់ ប្រស្រ័យ ទេ ប្រៀប
ប្រតិហស្ស័យ ឡា ។

- ង. សម័យ ប្រហាន គន្ធីន៍ ទ្រៀង ។
(ស្រាព្រះហស្ត ខ្លះ របស់ ទ្រៀង)
សម័យ ប្រហាន គន្ធីន៍ ទ្រៀង ទេសាយ ភាវ
ស្រាព្រះហស្ត ខ្លះ របស់ ទ្រៀង ។
- ច. ប្រទេស ទី១ ហាន ទេស្មារះ ស្រ្រី ស្រាព្រា ។
(អង្គ ទេស្មារះ)
ប្រទេស ទី១ ហាន ទេស្មារះ ស្រ្រី ស្រាព្រា
ទេសាយ ភាវ អង្គ ទេស្មារះ ។

DRILL SEVEN: Transformation

- គ. ទេយីង ច្បាប់ ទាប ច្បាប់ គេ ។
(ទេស ទាំង អស់ ប្រាស ទៅ)
- ង. ទេយីង ច្បាប់ ទាប ច្បាប់ គេ ទេសាយ ភាវ ទេ ម
ទាំង អស់ ប្រាស ទៅ ។

MODEL:

- T: We fought and lost.
(an important general died)
- S: We fought and lost because an important general died.
- គ. ទេសីក ទីក្រុង ទី១ ចេញ ទៅ ប្រហាន គេ ។
(ខ្លា ច្បាប់ ទាំង អស់ ទៅ)
ទេសីក ទីក្រុង ទី១ ចេញ ទៅ ប្រហាន គេ ទេសាយ
ភាវ ខ្លា ច្បាប់ ទាំង អស់ ទៅ ។
- ង. បិទ ទិស ក្រុង ទេស្មារះ ។
(បិទ បាត ទ្រៀង ប្រទេស ទី១ ស្រាព្រា ទី១)
បិទ ទិស ក្រុង ទេស្មារះ ទេសាយ ភាវ
បិទ បាត ទ្រៀង ប្រទេស ទី១ ស្រាព្រា ទី១ ។
- គ. ភាស ទេស្មារះ ទី១ ចេញ ។
(ទេស្មារះ ទាំង បិទ ទៅ)
ភាស ទេស្មារះ ទី១ ចេញ ទេសាយ ភាវ
ទេស្មារះ ទាំង បិទ ទៅ ។
- ឃ. ទេសីក ស្រុក ។
(ស្រាព្រះហស្ត របស់ ទ្រៀង ទេសាយ ភាវ)
ទេសីក ស្រុក ទេសាយ ភាវ ស្រាព្រះ
ហស្ត របស់ ទ្រៀង ទេសាយ ភាវ ។

DRILL EIGHT: Substitution

- គ. គេ ទៅ គ្នា ច្បាប់ ទាប ច្បាប់ គេ ទីក្រុង មួយ
ទៅ ទីក្រុង មួយ ។
(សតវត្សរ៍ - ប្រទេស)
- ង. គេ ទៅ គ្នា ច្បាប់ ទាប ច្បាប់ គេ ទីក្រុង
មួយ ទៅ ទីក្រុង មួយ ។

MODEL:

- T: They fought for years, from one king to another.
(centuries - country)
- S: They fought for centuries, from one country to another.
- គ. គេ ទៅ គ្នា ច្បាប់ ទាប ច្បាប់ គេ ទីក្រុង
មួយ ទៅ ទីក្រុង មួយ ។
- ង. ទី១ - ទី១១
គេ ទៅ គ្នា ច្បាប់ ទាប ច្បាប់ គេ ទីក្រុង មួយ
ទៅ ទីក្រុង មួយ ។
- គ. ទេស្មារះ - ទី១
គេ ទៅ គ្នា ច្បាប់ ទាប ច្បាប់ គេ ទីក្រុង មួយ
ទៅ ទីក្រុង មួយ ។
- ង. ទេស្មារះ - ប្រទេស
គេ ទៅ គ្នា ច្បាប់ ទាប ច្បាប់ គេ ទីក្រុង
ប្រទេស មួយ ទៅ ប្រទេស មួយ ។
- ឃ. សតវត្សរ៍ - ក្រុង
គេ ទៅ គ្នា ច្បាប់ ទាប ច្បាប់ គេ ទីក្រុង
ក្រុង មួយ ទៅ ក្រុង មួយ ។

- ៧ យើង - ភ្នំ
គេនាំគ្នាច្បាំងតប្រយុទ្ធនឹង ភ្នំភ្នំ
មួយទៅភ្នំភ្នំមួយ។
- ៨ ភ្នំ - ភ្នំ
គេនាំគ្នាច្បាំងតប្រយុទ្ធនឹង ភ្នំភ្នំ
មួយទៅភ្នំភ្នំមួយ។

DRILL NINE: Substitution

- ភ្នំ:
- ក: យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
(ស្រូវដុះសប្បាយស្រស់ស្រាយ)
 - ខ: យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
ទទួលស្រូវដុះសប្បាយស្រស់ស្រាយ។
- MODEL:
- T: It wasn't peaceful until the end of the 15th century.
(next generation, pleasant)
 - S: It wasn't pleasant until the next generation.

យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
បានសប្បាយ។

- ក. ចុងសតវត្សរ៍នោះ - ទ្រង់ទ្រង់
យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
បានទ្រង់ទ្រង់។
- ខ. ភ្នំបាណ្ឌវ - ភាយភ្នំ
យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
បានភាយភ្នំ។
- គ. ភ្នំ ភាយភ្នំ - ចេះនាំយាយ
យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
ចេះនាំយាយ។
- ឃ. ភ្នំភ្នំភ្នំភ្នំភ្នំ - យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
បានយើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់។
- ង. ភ្នំភ្នំភ្នំភ្នំភ្នំ - យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
បានយើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់។

- ៩. ភ្នំភ្នំភ្នំភ្នំភ្នំ - យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់។

DRILL TEN: Transformation

- ភ្នំ:
- ក: យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
(ស្រូវដុះសប្បាយស្រស់ស្រាយ)
 - ខ: យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
ទទួលស្រូវដុះសប្បាយស្រស់ស្រាយ។

- MODEL:
- T: We weren't completely comfortable.
(the enemy invaded)
 - S: We weren't completely comfortable
(before) we were unexpectedly invaded by the enemy.

- ក. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
(យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់)
- ខ. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
ទទួលយើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់។
- គ. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
(យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់)
- ឃ. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
ទទួលយើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់។
- ង. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
(យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់)
- ច. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
ទទួលយើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់។
- ឆ. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
(យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់)
- ខ. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
ទទួលយើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់។
- ង. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
(យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់)
- ច. យើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់
ទទួលយើងមិនសប្បាយទាល់ទាល់ដល់ដល់។

ច. ចាហានកំពុងនឹកសម្បករយម
 (នាយចាហានចូលមកសិន)
 ចាហានកំពុងនឹកសម្បករយម ច្បាស់
 នាយចាហានចូលមកសិន ។

ក. នាយចាហានកំពុងនឹកសម្បករយម
 ដូចនាយចាហានកំពុងនឹកសម្បករយមដែរ?
 ខ. តើនាយចាហាននឹកសម្បករយម
 ដូចនាយចាហាននឹកសម្បករយមដែរ?
 គ. តើនាយចាហាននឹកសម្បករយម
 ដូចនាយចាហាននឹកសម្បករយមដែរ?
 ឃ. តើនាយចាហាននឹកសម្បករយម
 ដូចនាយចាហាននឹកសម្បករយមដែរ?
 ង. តើនាយចាហាននឹកសម្បករយម
 ដូចនាយចាហាននឹកសម្បករយមដែរ?
 ច. តើនាយចាហាននឹកសម្បករយម
 ដូចនាយចាហាននឹកសម្បករយមដែរ?

DRILL ELEVEN: Transformation

គំរូ:
 ក. ក្នុងរជ្ជកាលព្រះពញាយ៉ាត ។
 ស. ដូចក្នុងរជ្ជកាលព្រះពញាយ៉ាតដែរ?

MODEL:

T: In the reign of Ponha Yat.
 S: Wasn't it like in the reign of
 Ponha Yat?

READING PASSAGE 2

ក- ព្រះរាជាណិយមប្រាប់គ្រង.-

ព្រះរាជាជាម្ចាស់ដែលដឹងថាចង្កៀលនៃការគ្រប់គ្រងប្រទេសជាតិ ទាំងទាំងផ្នែកនយោបាយទាំងទាំងផ្នែកគុណការ ។ ព្រះមហាក្សត្រជាអ្នកកាន់តំណែងគុណការ រកយុត្តិធម៌ឲ្យប្រជា
 រាស្ត្រព្រះអង្គ ។ សិលាចារឹកទាំងឡាយបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ព្រះរាជាជាអ្នកការពារសាសនា និង
 គ្រប់គ្រងថែរក្សាប្រាហេងជាប្រយោជន៍ទាំងសាសនាទៀតផង ។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ព្រះអង្គបាន
 បំពេញនូវតំណែងស្តារបូជាផ្សេងៗ ទាំងផ្លូវសាសនាព្រមទាំងមានការការពារជាតិរបស់ទ្រង់សង្គ្រោះពី
 ទាំងក្រៅនិងធ្វើឲ្យមានសុខសន្តិភាពទាំងក្នុងប្រទេសថែមទៀត ។

ច័ក្រនិរាស្ត្រព្រះអង្គជាតំណាងពិតពេលទាំងមូលដែលមានជួរក្នុងក្រុងប្រាសាទ និងមហា
 សាលាព័ទ្ធជុំវិញ ។ នៅកណ្តាលច័ក្រនិរាស្ត្រ ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់បានសាងប្រាសាទក្នុងមួយដើម្បីជាតំណាង
 ក្នុងព្រះសុមេរុទ្ធនិងដើម្បីតម្កល់លិង្គទេវរាជ ។

ក្នុងសម័យអង្គរ គេសង្កេតឃើញមានការរៀបចំយ៉ាងល្អិតល្អន់ទាំងផ្នែករដ្ឋបាល ទាន 10
 តាំងពីរដ្ឋមន្ត្រី មេទ័ព ច័ប្រឹក្សា អធិការ ចៅហ្វាយខេត្ត រហូតដល់ចៅហ្វាយស្រុក មេភូមិ មេ
 ឃ្នាំងជាដើម ។

នាមុនសព្វមុខមន្ត្រីត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយព្រះរាជាក្នុងចំណោមវង្សវង្សជនដែលចេះដឹងក្នុង
 វណ្ណៈអភិជន ។ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីទទួលភារៈចាត់ចែងកិច្ចការរដ្ឋដ៏ទូលំទូលាយព្រះអង្គផងនិងក្រោមព្រះ
 រាជបញ្ជាផ្ទាល់ផង ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ព្រះមហាក្សត្រនិងព្រះរាជវង្សវង្សទាំងឡាយបានយកមកកាន់កាប់ 15
 ផ្ទាល់ព្រះហស្តនូវគ្រប់កិច្ចការសំខាន់ៗ ទាំងឡាយដែលទាក់ទងទៅនឹងភាយុជីវិតនៃប្រទេសជាតិមាតុ-
 ភូមិ ។

ក្នុងសម័យនោះ ព្រះរាជាបានជ្រើសរើសប្រាហ្មណ៍មហាសី ដើម្បីធ្វើជាព្រះរាជគ្រូទទួល
 ភារៈចាត់ចែងពិធីទេវរាជ (culte du Dieu-roi) ទៅតាមទស្សនៈប្លែកៗសាសនា ដែលព្រះបាទជ័យវរ្ម័ន
 ទី ២ ទ្រង់បានបញ្ចូលនៅក្នុងសម័យអង្គរ ។

ខ- ជីវភាព សាសនានិងជំនឿនៃប្រជារាស្ត្រ.-

ប្រជារាស្ត្រទូទៅប្រកបរបរកសិកម្មជាធំ ចេះធ្វើស្រែចម្ការយ៉ាងប៉ិនប្រសប់ ទាញរោង
 ផលបានច្រើនដោយសារនយោបាយជំរក (ការស្តារបាណ្ឌូលយ៉ាងដើម) ។ ក្រៅពីនេះ គេសង្កេត

ឃើញមានប្រជាពលរដ្ឋមួយប្រភេទដែលគេហៅថា “ពលព្រះ” ។ អ្នកទាំងនេះទទួលបានការថែទាំ
 បោសសម្អាតវត្តភារម ព្រមទាំងប្រាសាទនានាដែលគេទុកដូចជាលំនៅដ្ឋាននិងជាទីសម្រាប់
 ប្រារព្ធពិធីផ្សេងៗ ។

25

ក្នុងផ្នែកសាសនា ខ្មែរសម័យនោះបានគោរពពុទ្ធសាសនាផង ព្រហ្មញ្ញសាសនាផង ។
 ពីស.វ.ទី៧ ដល់ទី ១០ គេនិយមព្រហ្មញ្ញសាសនា ដោយគោរពព្រះសិវៈ ។ នៅស.វ.ទី១២
 គេនិយមព្រះវិស្ណុជាធម្មនិវេញ ដូចជានៅក្នុងរាជ្យព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័នទី២ ជាដើម ។ សម័យនោះ មាន
 ខ្មែរភាគតិចទៅដែលនិយមព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយមានគ្រូព្រះរាជាពីព្រះអង្គប៉ុណ្ណោះក៏ ព្រះបាទ
 សូរ្យវរ្ម័នទី ១ និងព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ ដែលទ្រង់បានគោរពព្រះពុទ្ធសាសនាយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន ។

30

សាសនាទាំងពីរនេះ បានត្រូវគេទទួលស្គាល់តែក្នុងព្រះរាជវាំងរាជធានី និងក្រុមប្រឹក្សាអភិជន
 នៃប៉ុណ្ណោះ ព្រោះគេយល់ថា ជាវប្បធម៌មួយមានតម្លៃ ប៉ុន្តែវាមិនជាវប្បធម៌ដែលបានជ្រួតជ្រាបដល់
 អ្នកស្រុកដែលរស់នៅតាមជនបទនោះឡើយ ។ ប្រជាកស្រែខ្មែររស់នៅតាមរចៀបខ្មែរពីបុរាណកាល
 ដោយពុំពឹងផ្អែកទៅលើច្បាប់បញ្ញត្តិសាសនាណាមួយឡើយ ។

VOCABULARY

គណ្តបញ្ចកល	encompassing the world (refers to a mythical mountain range)	ចម្បក់	Champa (name of ancient empire of the Chams, neighboring the Kmer)
ភាវស្វា (L)	passion, sexual desire, love	ចាត់ទុក	to arrange, set up
កុំទីត... កុំទីដី	if it were not for...	ទីត	to state, say, declare
កំពស់	summit, high point	ចាត់ទុក	to consider that
កំរិត	limit, to limit	ចុងក្រោយបង្អស់	last of all
ក្រវាចៈ	Krati (Cambodian province)	ចេះសិន	to be knowledgeable
ខម	name for ancient Kmer	ស្រុក	shelter, refuge
ខ្ជាប់ខ្ជួន (ខ្ជួន កខ)	long-lasting, re- current, persistent	* ក្រុក	to take refuge, take shelter
គណៈរដ្ឋមន្ត្រី	cabinet (of ministers)	នីតិវិធី	way of life, standard of living
ឱ	I, me (familiar)	និរន្តរ	mountain range
ក្រែបសិល្បាប	to take care of	ជ្រួតជ្រាប	t. permeate, be satu- rated, absorbed; to be aware of
ក្រែប	to cover, a cover		
* សិល្បាប	to cover with a blanket or cloth- ing	ជ្រាប	permeable, to per- meate, to be satu- rated, absorbed

ទ្រង់ស្រីសរសើរ	to choose, select	ប្រាសាទ	historian
ទ្រង់ស្រីស	to choose	ប្រាសាទ	agent suffix replacing ្រង់ in a noun, indicating a specialist in a field of study
ឈូងសមុទ្រ	gulf (in an ocean, e.g., Gulf of Mexico)	ប្រាសាទ	skillful, capable
ឈូង	gulf (geographic)	ប្រាសាទ	similar
ទឹកដី	territory, country	ប្រាសាទ	prairáp/to create, formulate, be created
ស៊ីមស៍	cf. ស៊ីមស៍	ប្រាសាទ	to get free of, clear of
កម្ពស់ = ស៊ីមស៍	to raise, prop up	ប្រាសាទ	the world
* ក្រុង	to prop up, firmly in place	ប្រាសាទ	disk
ទទួលស្គាល់	to accept, recognize	ប្រាសាទ	personal, relating to, in person
ចប់ចល់	to bear, support, defend, withstand	ប្រាសាទ	hereditary laborers attached to a wat (in ancient times)
* ចម្រុះ	translating vision, opinion, view (literary)	ប្រាសាទ	subgroup of the laborer caste (India)
វិប្រឹក្សា	advisor	ប្រាសាទ	surrounding, encircling
ប្រឹក្សា	advisor	ប្រាសាទ	to surround
ទេវតា	god-king	ប្រាសាទ	surrounding, ground
ទំនាប (< ទាប)	low and flat, a low, flat place	ប្រាសាទ	the world
ទំហំ (< ទំ)	size	ប្រាសាទ	world, planet
ទាំងមូល	all	ប្រាសាទ	to depend on
នគរយុវបាលី	water development policy	ប្រាសាទ	to lean on
* នាម្រឹក	mission, mission/ civil servant	ប្រាសាទ	Brahmanism, Hinduism
និមិត្តរូប	symbol	ប្រាសាទ	Brahma
* និមិត្ត	identifier	ប្រាសាទ	Brahmans attached to the royal court
បន្ទាប់	main post, post, support	ប្រាសាទ	executive, performer of ceremonies, arranger
បញ្ជា	law, order	ប្រាសាទ	river, frontier
* បាតាលី	berry (name of berries near market)	ប្រាសាទ	river, frontier
ប្រឹក	skillful, clever	ប្រាសាទ	up to, facing
បុរាណកាល	ancient times	ប្រាសាទ	the teacher
បោស	to sweep	ប្រាសាទ	the royal family
ប្រកបរបរ	to earn a living have a profession	ប្រាសាទ	
ប្រជានាគ	the snake	ប្រាសាទ	
ប្រកាស	type, kind, class	ប្រាសាទ	
ប្រកាស	sex, gender	ប្រាសាទ	

វង្ស / vung	Family (literary)	ស្ថាន	place where one lives
វិស្ណុ	Vishnu	ស្ថានព្រះបាទ = ស្ថានប្រាសាទ	Luang Prabang (seat of the kings of Laos)
* វិស្ណុ	Siva	ស្និទ្ធស្នាល	friend
* វត្តភ្នំ	property, woods	ស្និទ្ធស្នាល (ស្និទ្ធ AC)	thigh, in thigh fragments
វត្តភ្នំ	property, woods	ស្និទ្ធ	fine, thigh
វត្តភ្នំ	to bet, wager	ស្និទ្ធស្នាល	high caste persons
វត្តភ្នំ	Amkor, the great realm	ស្និទ្ធស្នាល	high ranking person; nation, family, lineage
វត្តភ្នំ	realm, nation, city, country, state	* ស្និទ្ធ	/sni? (H) extreme, high
* វត្តភ្នំ	(high) realm (formal)	វត្តភ្នំ	sons
វត្តភ្នំ	realm (formal)	វត្តភ្នំ	offering, sacrifice
វត្តភ្នំ	motherland	* វត្តភ្នំ	respect, gift to superior, offering
* វត្តភ្នំ	father	វត្តភ្នំ	to offer to a superior or divinity; to create, act of offering or taking advice of a superior
វត្តភ្នំ	Mekong (river)		ស្និទ្ធស្នាល ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	treasurer		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	warehouse, storehouse		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	Mekong (river) (European name for the Chao Phraya River in Thailand)		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	leader of troops, commander		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ (L)	under, a wave of fire		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	royal emblem used before verbs of action		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	justice		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
* វត្តភ្នំ	what which in print		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	architecture, norms, laws, virtue		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	government, administration		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	cabinet minister		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	regime		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
* វត្តភ្នំ	royal command		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	to command, to command		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
វត្តភ្នំ	to cross a river, to invite		ទ្រព្យសម្បត្តិ ទ្រព្យសម្បត្តិ
		ស្និទ្ធស្នាល	to invite, to proceed
		វត្តភ្នំ	to invite, to repeat, to do again

អង្គរវត្ត	Angkor Wat	សិវិលស្រុកស្រី /ariyé' thomerót/	civilized country (literary)
អង្គរភាគ	'atthé'phiap/ half portion	សិវិលស្រុក /ariyé' thóa/	civilization
អង្គរ	'atthé'/(H)half	អាទិទេព	god
អធិការ	Inspector, adminis- trator; to adminis- trate, inspect (formal)	ភ័ស្តុភារ	dignitary
អធិបតី	emperor	ទិញស្រេចស្រេច	completely
អាយុជីវិត	lifetime, life span	អំបូរ	family, lineage, class

EXERCISES

1. Fill in the blanks with the proper words provided.

- ១ គេប្រក្រតីបប្រក្រតីបគ្នាសាសា... ទិញ ។
(ប្រក្រតី ប្រក្រតី ប្រក្រតី)
- ២ សម័យនោះគេបានចាត់... សម័យនេះគេបានបំប្លែង ។
(ទុកថា ទុក ទុកថាសា)
- ៣ ការប្រក្រតីបប្រក្រតីបនោះគឺគេ ធ្វើសំណើ... ឆ្លាតវៃហាក់ដូចជាប្រយោជន៍ ។
(សា តា ថា សារ)
- ៤ សំចៃនៃ ធុរកិច្ច វិចារនេះ ធ្វើឲ្យ... ក៏ត្រូវបំប្លែងវិចារនេះ ។
(នាគ ហើយ ដួច)
- ៥ ... សំចៃនៃ ធុរកិច្ច វិចារនេះ... គេឃើញមានសិស្ស វិចារ ។
(ចំណែក ក៏ នាគ)
- ៦ គាត់បាន... យកទិវានាសនាសំប្រែប្រួលស្រាប់តែ ។
(ទាំ ទាញ ធ្វើ)
- ៧ វិចារ... ប្រើយ៉ាង ប្រើសំណើ... ហើយគ្រឹះការណ៍ ប្រើ វិចារ ។
(សា នោះ ក៏ ប្រក្រតី)
- ៨ ប្រសិនបើ... នោះនាវា វិចារ មានចំណែក ប្រក្រតី ភាវនិស្សាសាសិច្ច ។
(វិចារ ប្រក្រតី ទាំង)
- ៩ គ្រឹះការណ៍ យកនាវា វិចារ វិចារ គេប្រក្រតី វិចារ... ប្រក្រតី បាន ក្រាម វិចារ ។
(ហើយ ទិញ ក៏)
- ១០ សំចៃនៃ ធុរកិច្ច វិចារនេះ... ប្រក្រតី យ៉ាង វិចារ ។
(ក៏ ហើយ ធ្វើ)

2. Find the synonym of the following words.

ក្បួន ព្រះហស្ត យាង ទឹកដី ប្រទេស ព្រះរាជវាំង ទ្រព្យ ទ្រព្យ រាម សម័យ ព្រះសាមស្រី រដ្ឋមន្ត្រី រាជវាំង បណ្ឌិត

3. Reconstruct as much of Khmer history as you can through the Angkor period. If you feel that there are important gaps in your knowledge, try to fill them in with your teacher's help.

4. Correct the following sentences by adding the proper words.

១. ភ្នំពេញសំបុកសម័យសង្គមនៃទ្រង់សីលធម៌ស្រស់ស្អាត ក្នុងការរៀនសូត្រ។
២. ទីតាំងនៃវត្តភ្នំពេញ ក៏ដូចជាប្រាសាទនានា ។
៣. ពួកសេដ្ឋីស្រុកសំបុកសម័យនៃស្រុកសំបុកស្រុក ។
៤. ពួកសេដ្ឋីស្រុកសំបុកសំបុកសំបុកប្រទេស។
៥. កាលណាពួកសេដ្ឋីស្រុកសំបុកសំបុក យើងបានហៅពួកវាសំបុកសំបុក ។
៦. ស្ថាប័នសេដ្ឋីសំបុកសំបុកបានសម្រេចបានដោយស្របសំបុកសំបុកសំបុក ។
៧. មកពីសេដ្ឋីសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
៨. ទ្រង់សីលធម៌នៃ យើងសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
៩. ក្បួនសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
១០. ក្នុងក្រុងសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។

5. Define the following words.

សេដ្ឋីសំបុក ស្ថាប័នសំបុកសំបុក សំបុកសំបុក ស្ថាប័ន សំបុកសំបុក សំបុកសំបុក សំបុកសំបុក

6. Have the student discuss the following situations.

១. ការសម្រេចសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
២. សំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
៣. សេដ្ឋីសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
៤. ការសម្រេចសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។

7. Questions for the teacher to ask.

១. កាលណាដែល យើងសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
២. ទ្រង់សីលធម៌ យើងសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
៣. សេដ្ឋីសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
៤. សេដ្ឋីសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
៥. សំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។
៦. សំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុកសំបុក ។

- 8. Questions for the student to ask.
 - a. What can your teacher tell you about life in Angkor?
 - b. What were most of the buildings there built for? What does your teacher think the effect of so much building was on Khmer society of the time?
 - c. What traditions that have lasted to the present day originated with the Khmers of Angkor?
 - d. Do the *ស្រាហ្មណ៍បរមាហិត* still exist?
 - e. What was their function under the monarchy? What is their function nowadays?
 - f. Are there other places where Brahmanism (Hinduism) is still practised in Cambodia?
 - g. Why does your teacher think Angkor fell?
 - h. What does he think the main contribution of Angkor was to civilization?
 - i. Ask your teacher about Chou-Ta-Kouan, who was he? Why is he important to Khmer history?
 - j. Were the last kings of Cambodia (in the 19th and 20th centuries) direct descendents of the kings of Angkor?

Supplementary Reading: Passage

សម័យអង្គរ

យើងអាចរៀបរាប់បាននូវពរជ័យព្រះរាជាខ្មែរនៅសម័យអង្គរដែលជាសម័យដ៏រុងរឿងមួយក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ដោយសារតែសិលាចារឹកដែលជួនកាលនៅជាប់នឹងទ្វារប្រាសាទ ជួនកាលជាសសរស្តេចដាក់ក្នុងប្រាសាទនីមួយៗ ។ ។ សិលាចារឹកទាំងនេះតែងតែរៀបរាប់ពីព្រះរាជវង្សព្រះរាជា ស្នាព្រះហស្តនិងគុណសម្បត្តិរបស់ព្រះអង្គ ព្រមទាំងព្រះរាជសារទុកជាបទបញ្ជានៅក្នុងប្រាសាទនីមួយៗ ។ ក្រៅពីនេះ ដោយសារតែសិលាចារឹកដែល យើងអាចស្គាល់ខ្លះៗ 5 នូវព្រំប្រទល់ប្រទេសខ្មែរក្នុងរាជ្យនីមួយៗរបស់ព្រះរាជវង្ស ។ ឧទាហរណ៍ នៅ ព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី ១ ចូលចំរៀងទៅ ព្រំប្រទល់ប្រទេសខ្មែរខាងជើងទល់នឹងតំបន់យុន-ណាម៉ានិងប្រទេសភូមា ឯខាងលិចទៅទល់នឹងលូសសមុទ្រសៀមសព្វថ្ងៃ ។

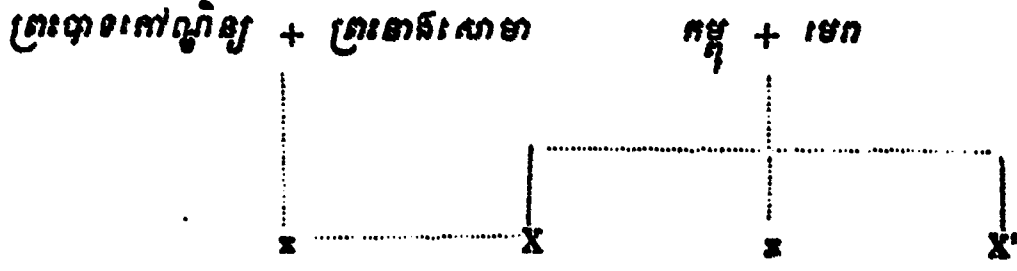
ព្រះរាជាសម័យអង្គរជាព្រះរាជាចក្រវាល (monarque universel) ។ ព្រះអង្គទ្រង់ទទួល អំណាចពីតាទិទេព ដើម្បីយកមកអនុវត្តក្នុងការគ្រប់គ្រងប្រទេស ។ ដូច្នេះ ព្រះអង្គមានករណីយកិច្ច 10

ក្នុងការបំពេញភារកិច្ចផ្សេងៗ សម្រាប់បង្កើតភាគផលឲ្យបានច្រើនដល់ប្រទេសជាតិ ។ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាសម័យហ្គួណានបានទទួលថាសុទ្ធតែជាប់ព្រះរាជវង្សនិងព្រះរាជគ្រូពេទ្យនិងដើមបំផុតគឺកៅលូនឲ្យសាមាញ់ ឬព្រាហ្មណ៍កៅលូនឲ្យនិងព្រះនាងនាគី ។ ចំណែកឯព្រះមហាក្សត្រនៅប្រទេសចិនក៏ត្រូវបានកត់ត្រាទុកថា សុទ្ធតែជាប់ព្រះញាតិវង្សនិងព្រះរាជវង្សផ្ទៃមួយទៀតគឺព្រាហ្មណ៍កម្ពុជានិងព្រះនាងមេក ។ ខ្មែរយើងក៏យកពាក្យកម្ពុជានេះមកប្រើសម្រាប់ហៅជាញាតិរបស់ប្រទេសខ្លួនឯងថា កម្ពុជា (កើតពី 15 វស្ស) ។ លុះមកដល់សម័យអង្គរវិញ ព្រះរាជាក្នុងរូងជាប់ព្រះញាតិវង្សនិងកម្ពុមេក អង្គរជាប់ព្រះញាតិទៅនឹងកៅលូនឲ្យសាមាញ់ អង្គរជាប់ព្រះញាតិទៅនឹងរាជវង្សចាំងពីរ អង្គរទៀតស្ថិតក្នុងរាជវង្សចាំងពីរនោះផង ។ អង្គរបានហៅរាជវង្សកៅលូនឲ្យសាមាញ់ សាមាញ់ឬវង្សព្រះចន្ទ ឯវង្សកម្ពុមេកវិញនោះថា សុរិយវង្សឬវង្សព្រះតាទិត្យ ។

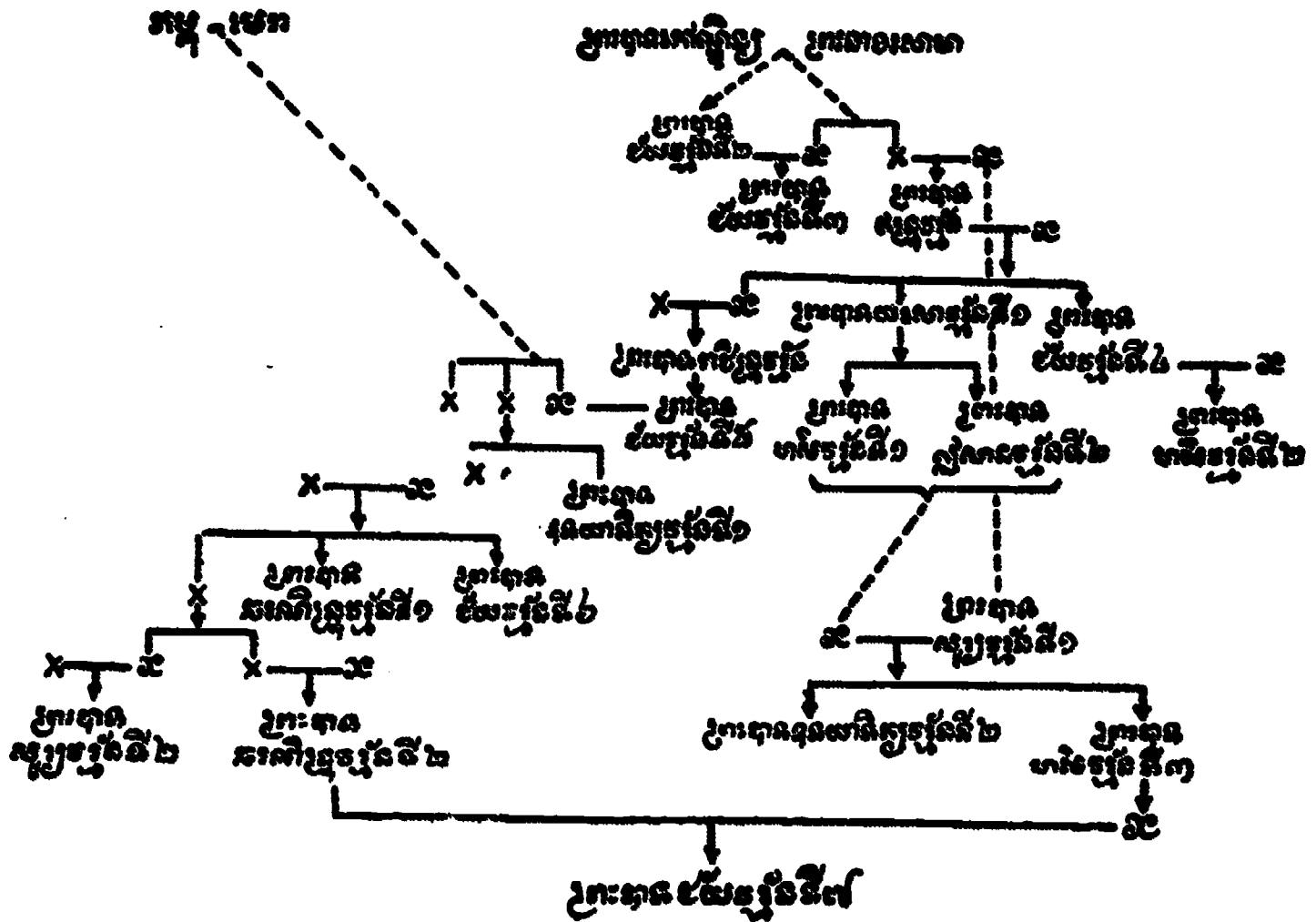
ឯរាជវង្សក្រៅខ្មែរសម័យអង្គរ ចាប់តាំងពីព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ២ មករហូតដល់ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ២០ សុទ្ធសឹងជាប់ជាព្រះញាតិវង្សនិងសាមាញ់ចាំងពីរសរុប ហើយចាប់ពីព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៥ រហូតមកដល់ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ មានជាប់ព្រះញាតិវង្សសុរិយវង្សផង (ព្រះអង្គមហោសីរបស់ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៥ ជាប់ព្រះញាតិវង្សកម្ពុមេក) ។ ដើម្បីនឹងឲ្យបានស្រួលដល់ការសិក្សាពីព្រះរាជវង្សក្រៅខ្មែរសម័យអង្គរនេះ យើងសូមផ្តន្ទាពាក្យដូចតទៅ :

សេចក្តីពន្យល់

កម្ពុមេកមានរាជបុត្រ ២ ព្រះអង្គ គឺព្រះនាម x និង x' ហើយមានព្រះរាជបុត្រីព្រះនាម x ។ ព្រះរាជបុត្រ x បានព្រះមហោសី x ជាប់ជាព្រះញាតិវង្សកៅលូនឲ្យ-សាមាញ់ ។

Names in the Supplementary Reading Passage

យសោវរ្ម័នទី១	(Khmer king)	កម្ពុ	(Brahman)
ព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី១	(Funanese king)	សម្រា	(wife of កម្ពុ)
ព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី១	(Brahman)	ព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី១	(Khmer king)
ព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី១	(Funanese queen)		

VOCABULARY

កត់ត្រា	to make a note, to note	ព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី១	royal documents
ខ្លោងទ្វារ	gate posts in wall, a wall with a gate	ព្រះអាទិត្យ	the sun
ចូលចិត្តក្នុងក្រុង	to die (royal)	យុនណាន	Yunnan
ញាតិ	relative, family	សសសស្ត្រ	kind of column found in temples
តារាង	list, table (on paper)	សសស	column
ចាត	matter, work, act, song	ស្ត្រ	column, firm
ព្រះចន្ទ	moon	ព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី១	Funar.
ព្រះមាតា	queen	សាស្ត្រសិល្បៈ	a teacher of sacred matters

LESSON TEN

AFTER ANGKOR

- a. Was Cambodia ever a Thai colony?
- b. How did France come to take over Cambodia?
- c. Under what circumstances did the French Protectorate end?
- d. How does the French colonizing of Cambodia still show up in everyday life? That is, what are the effects left by the French on Cambodian life?

- សម័យក្រោយបរិច្ឆេទ

រដ្ឋខ្មែរ-មិនទាំងឡាយដែលបានប្រឈមមូលគ្រួសារក្នុងសម័យមុន ដទៃត្រូវចែកខ្វែកទៅវិញ ដោយអំពើលក្ខណៈយុវជនជាតិសៀម-យួននេះឯង ។

សៀមនិងយួនជាមកធានាពីរនៃអំពូលម៉ូលីហ្គាល ។ កាលដើមឡើយពួកនេះរស់នៅត្រង់វាល ទំនាចខ្មែរយើងសេវាស្រួលប្រទេសចិន ក្រោយមកដោយមានការព្រួយប្រាថ្នាពីសំណាក់ជនជាតិចិនក៏ បានធ្វើដំណើររស់នៅមកក្នុងភាគស៊ីអន្តរាយតាមជនខ្មែរ ។ ។

5

ក្រោយរដ្ឋកាល ជ័យវ័ន្ត ៧ (ស.វ. ១១៧) នៅមហានគរមានការរីករវាងដោយសារប្រតិកម្ម រស់ពួកកាន់សាសនាព្រាហ្មណ៍ប្រឆាំងនឹងពុទ្ធសាសនា ។ គំរូក្រុមទណ្ឌនេះហើយដែលគេ ឃើញព្រះពុទ្ធរូបជាច្រើននៅក្នុងត្រូវវាយចំបែកប្រទេសលុប និងមានពួកពុទ្ធសាសនិកជនកៀស ខ្លួនទៅនៅសុខាច័យ។ ពួកសៀមនៅចំនោះធ្វើតយកទោសនាំគ្នាចុះបោរដើម្បីបង្កើតអាណាចក្រសុខា ច័យ ។ តំណកមកសៀមបានលើកទ័ពចូលវាយមហានគរពីរលើកគឺនៅឆ្នាំ ១៧៥២ ម្តង និងឆ្នាំ ១៧១០ ម្តង 10

ដោយមានគោលចំណងចង់យកប្រទេសកម្ពុជាដាក់ជាបំណុល ។ ព្រះបាទបរមរាជវាំងចៅពញាយ៉ាត ក្រោយពីរដោះប្រទេសបានកាលណា ទ្រង់បានលើករាជធានីពីមហានគរទៅតាំងនៅស្រីសន្ធរ ប្រ មកនៅភ្នំពេញ ។ នៅស.វ. ១១៦ ព្រះបាទស្រីសន្ធរ ១១ បានតាំងរាជធានីនៅលើភ្នំកែតក្រោយពីក្រុងនេះ ធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃសៀមទៀតនៅឆ្នាំ ១៥៧៧ ទឹកដីខ្មែរមួយភាគធំដែលស្ថិតនៅឯនាយដូរក្នុងស្រែក (យើង នាងរោង នគររាជ សុរិន្ទ សង្កឹក ភ្នំបុន) និងចន្ទបូរត្រូវបានបង់ជាស្ថាពរ។ ទឹកដីមួយភាគធំទៀត 15 បាត់ដំបងសៀមក៏បង្កើត ត្រូវសៀមចក្ខុលជាអាណាខេត្តរស់នៅចុងស.វ. ១១៨ ដោយមានការ ជំរុញនិងរបស់មន្ត្រីក្សត្រខ្មែរ ។ ដោយមានអន្តរាគមន៍របស់បារាំង ទឹកដីទាំងនោះត្រូវបានប្រគល់ឲ្យ ខ្មែរវិញក្នុងឆ្នាំ ១៩០៧ ។ តែមិនយូរប៉ុន្មាន ដោយមានការគាំទ្រពីពួកជប៉ុនជននោះ សៀម បានដណ្តើម

យកទេត្តាទាំងប៉ុន្មាននេះដាក់ក្រោមការត្រួតត្រារបស់ខ្លួនជាថ្មីទៀតចាប់ពីឆ្នាំ១៩៤១ ដល់ ឆ្នាំ១៩៤៦ទើប
បង្កើនសន្តិភាពខ្មែរវិញគឺក្រោយ បរាជ័យរបស់ឯកឧត្តមសង្គ្រាមសកលលោកលើកទី២ ។

20

ស្របពេលជាមួយការរុករានទ្រទ្រង់យកទឹកដីរបស់សៀម យួនក៏បានធ្វើសកម្មភាពដូចគ្នា
នេះដែរ ។ តាការពិតណាស់ ក្រោយពីបានរំលោភខ្លួនជាស្ថាពរពីនឹម កាលានិច្ចរបស់ចិន យួនខ្លួន
ឯងដែលមានបណ្តាជនចេះតែរីកកើនឡើង យ៉ាងឆាប់រហ័ស ក៏បានអនុវត្តនយោបាយពង្រីកទឹកដីម្តងៗ
ចាប់ពីស.វ.ទី១១ យួនបានផ្តើមលេបទឹកដីរបស់កម្ពុជាក្រុងក្រុងម្តងៗដោយប្រើកលស្លៀក ខ្លះ
ដោយធ្វើសង្គ្រាមខ្លះលុះត្រាតែអស់រលីង ។ រាជធានីជុនក្រោយបង្អស់របស់ខ្មែរត្រូវទទួលបរាជ័យនៅ
ឆ្នាំ១៩៧១ ហើយចាប់តាំងពីពេលនោះមក រាជធានីក្រុងភ្នំពេញដែលមានឋានៈជារដ្ឋធានីប្រទេស
ទៀតហើយ ។

25

នៅដើមស.វ.ទី ១៧ យួនបានចូលមកធ្វើការដាក់ទង់ជាមួយខ្មែរ ។ ព្រះចៅក្រុងវៀតក្រោយដែល
បានលើកបុត្រី(ឬកូនស្រីនាមុំណាម្នាក់ ?) ចៀយទៅជួយដេងឆ្នាំ១៦ ជាអគ្គមហេសីហើយបានបញ្ជូន
គណៈរបស់កកម្មទូតមួយមកក្រុង ឧដុង្គដើម្បីសុំខ្លួនដីខ្មែរមកហ្វឹកហាត់ ហាននិងឱ្យអាណាភិកជនយួនចូល
មករកស៊ីនៅត្រង់ភូមិភាគប្រៃស (ប្រៃស) -កំពង់ក្របី ។ ដីយេដេងឆ្នាំ១៦ក៏បានយល់ប្រាម ។ ចំណែក
គមក ជម្លោះដណ្តើមអំណាចរវាងស្តេចខ្មែរជាគោលដៅដុតឱ្យយួនលូកដៃចូលមកជ្រៀមជ្រែកក្នុង
កិច្ចការផ្ទៃក្នុងហើយដណ្តើម យកបានទឹកដីខ្មែរមួយភាគធំ ។ នៅចុងស.វ.ទី១៧ ខេត្តកំពង់ស្រកាត្រី
ព្រះស្នាក់ កំពង់ក្របី-ប្រៃសត្រូវយួនបញ្ចូល ជាអាណាខេត្តរបស់គេ ។ បន្ទាប់មកយួនយកបានខេត្ត
មេសនិងលង់ហោរ ។ ដូច្នោះនៅដើមស.វ.ទី១៨ភូមិភាគខាងកើតនៃខេត្តមេគង្គត្រូវធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់
ដៃយួន។ មួយទៀត ដោយសារអ្នកជ្រៀមប្រឹងចិនម្នាក់ឈ្មោះហ៊ុកគីវ(មកពីក្រុងកំពង់ស្រ) និងកូនចៅ
របស់គាត់ជនជាតិយួនបានក្លាយទៅជាម្ចាស់ទឹកដីភូមិភាគកម្ពុជាក្រោមទាន់លិបតីពាម ស្វាយទង មាត់
ជ្រូក បារាចនិងក្រមួនស ។ ទោះបីយ៉ាងហ្នឹងក៏ដោយ ក៏ជនជាតិខ្មែរបានប្រយុទ្ធតទល់នឹងយួនក្នុង
ខេត្តឃ្នាំង ពលលាវ ព្រះត្រពាំង ព្រែកឫស្សីរហូតដល់ពេលបាក់ទឹកដល់(១៨៥៨) ។

30

35

ការដែលស្តេចយួននៅក្រុងវៀតបានធ្វើទុកចុកម្នេញលើប្រទេសកម្ពុជា និងអ្នកកាន់សាសនាគ្រិស្ត
ជាលេសមួយយ៉ាងសំខាន់ឱ្យបាក់ធ្លាក់ធ្វើអន្តរាគមន៍ ។ ពួកអាណាគមន៍យមចំណូល ថ្មីនេះបានវាយយក
ភូមិភាគប្រៃស-ឧត្តរាជ្ជ ដែលជាទឹកដីខ្មែរមួយដាច់ទៀតក្នុងឆ្នាំ១៨៥៨ ។ គមកបាក់ទឹក

40

បានវាយយកកម្ពុជាក្រោមចំណុះមូលដ្ឋានអាណានិគមរបស់គេហើយដែលគេឱ្យ ឈ្មោះហៅថា កូសាំងស៊ីនក្រោម (Basse Cochinchine) (១៨៦១) ។ ពីរឆ្នាំក្រោយ បារាំងបានដាក់ប្រទេសកម្ពុជាក្រោមអាណាព្យាបាលអាណានិគមរបស់គេទៀត (១៨៦៣) ។ ក្នុងសម័យនោះ បារាំងបានចេញលេខយុទ្ធសាស្ត្រចុងខ្ពស់ខ្លះ ឈ្មោះដោះទ្រូក (មានសុទ្ធតែជនជាតិខ្មែរ-មនោ) ទៅក្នុងប្រទេសលាវ ទៅក្នុងប្រទេសយួន ។

Proper Names in Reading Passage 1

Places

ទន្លេយន់នីន		ទន្លេមេគង្គ	(My Tho, Vietnam)
ព្រំវិសន្ធា		ទន្លេសង់តាលាវ	(Vinh Long, Vietnam)
សេសីន	(in Thailand)	ហាត្យែន	(Hatien, Vietnam)
សាន់សាន់	(in Thailand)	ស្វាយដុង	(in Vietnam)
សករសាន់	(in Thailand)	ហាត្យែន	(Chau Doc, Vietnam)
សុទិន្ទ	(in Thailand)	បាតាច	(Long Xuyen, Vietnam)
សង្កែក	(in Thailand)	ព្រះប្រទេស	(Rach Gia, Vietnam)
ស៊ូបុន	(in Thailand)	ស្រូវ	(Soc Trang, Vietnam)
ចន្ទបុរ	(in Thailand)	សាលាវ	(Bac Lieu, Vietnam)
ទ្រព្យាន	(in Vietnam)	ព្រះព្រះសាំង	(Tra Vinh, Vietnam)
កំពង់ក្របី	(in Vietnam)	ទ្រព្យាន	(Can Tho, Vietnam)
ទន្លេកំពង់ក្របី	(Bien Hoa, Vietnam)	ទ្រព្យាន	(in Vietnam)
ព្រះស្នាក់	(in Vietnam)	ដាឡាត	(Da Lat Vietnam)

People

- ស៊ីយ៉ាវ៉ាវី ទី ១
- ព្រះបាទ បរមរាជវាំង យ៉ាវ
- ព្រះបាទ អង្គ ចន្ទ ទី ១
- ស៊ីយ៉ាវ៉ាវី ទី ២
- ហ៊ុន ទី ១

NOTES FOR READING PASSAGE 1

Line 7. ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការសិល្បៈនេះ... is translated 'it is in this frame- that they see' The structure phrase + ហើយនិស្សិត + clause is quite common both in writing and in speech.

Line 8. Note that the classifier for ព្រះព្រះសាំង 'Buddha image' is អង្គ , just as for monks and royalty.

DIALOGUE

ស្រុកាយសង្គ័រ

ទីត

if

អង្គុល

when

១. ពួនទៅ ទីតនិកតិចប្រកាន់ និកនយិញ ពីអង្គុលសំនាន់អង្គុរទុនហើយ។

If we're thinking about war, we recall the Angkor period.

មិនដល់

not as much as

២. សួន. សំនាន់នោះ គេប្រកាន់មិនដល់ សំនាន់នេះទេពូ! ឥឡូវនេះ មនុស្សសាបវាបមិនដល់។

They didn't fight then the way they do nowadays! Now countless people die.

៣. ពួនទៅ កុយ! មិនដល់ទេមែន ទីតនគ ថ្ងៃកំរិតបរិយេស្តី ចាញ់ស្នះ ចាញ់ស្នះ។

It's true it's not the same, but (then) they fought for hundreds of years, won and lost, won and lost.

ចប់

almost

អស់ទៅស្រុង

completely gone

៤. សួន. ទីមនទីមនទៅ កាសនោះ ទើបចាញ់ចប់និកអស់ទៅស្រុង។

In fact we lost so badly that we almost lost all our territory.

កុំបាន... កុំអី

if it were not for ...

ដូចគេដូចដទៃ

like the others

៥. ពួនទៅ អាននេះយកបង្កើត អាននោះ យកបង្កើត កុំបានគេដូចយ ទាន់ កុំអីអស់និដូចគេដូច ដទៃនិកទៅហើយ។

These took some, those took some. If it weren't for the fact that we were helped in time, we would have lost everything like the others.

គ្រា

time

តាំង + verb

to start

៦. សួន. បាទ មកតិចប្រកាន់ស្រើងដល់ ស្រើងគ្រាន់តែ ទន្តបន្តិចក៏ តាំងហៅបាតាំងទិយមកដល់យទៅ។

Yes, because of too much fighting, the Cambodian king then started to ask the French to come to help.

v. + បង្កើតមិន + v. + បង្កើត

more or less

៧. ពួនទៅ. បាតាំងដល់បង្កើតមិនដល់បង្កើត ទីតនិកមិនចេះបើមិនទើបស្រុក គេយាំងប្តឹងនោះ។

The French helped in a way and didn't help in a way, but what do you expect if it wasn't their country?

- កាមក្រសួង
អាណានិគម

in fact, logically
colony
- ៨. ដួង កាមក្រសួង ប្រទេសយើង មិនក្រសួង
នៅព្រះរាជអាណានិគមបារាំង
យូរយ៉ាងនោះទេ។

In fact our country shouldn't have been
a French colony for so long.
- ថ្ងៃ
វិជ្ជមានជាមិន...ទេ
សម្បូរណា
ស៊ីសីសាប

because
certainly, why not
plentiful
really (colloquial)
- ៩. តូនាវ វិជ្ជមានជាមិនយូរទេកុយ! ថ្ងៃ
ក្រសួងយើងសម្បូរណាសម្បូរណាស៊ីសី
សាបយ៉ាងហ្នឹងនោះ។

It was indeed long, because our country
was really abundant and plentiful.
- ព្រៀតព្រៀត
អេស្ប៉ាញ៉ូល
ព័រទុយគុ
ប្រឹង

to interfere
Spanish
Portuguese
try, strive
- ១០. ដួង អញ្ជើញបានពួកអេស្ប៉ាញ៉ូល
ពួកព័រទុយគុប្រឹងព្រៀតព្រៀត
យកក្រសួងយើងនេះអាណានិគម
វិជ្ជមាន។

That's why the Spanish and Portuguese
tried to interfere and get our country
as a colony too.

NOTE FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 5 The pronouns ... គេ ... យើង are often found paired with a meaning of 'people (in general), everyone, the others.' Some other examples of ... គេ ... យើង are:

ខ្ញុំខ្មាសណាស់ ព្រោះគាត់នឹងប្រាប់គ្រប់នាក់អំពីរឿងនោះ។
I'm embarrassed because he went around telling everyone about that business.

គេសួរគាត់កណ្តាលមុខគេមុខយើងវិញ។
They asked him right in front of everyone.

Note that the phrase can be either ប្រាប់គ្រប់នាក់ or ប្រាប់គ្រប់នាក់, គ្រប់នាក់ or គ្រប់នាក់, etc., without any change in meaning.

DRILLS

DRILL ONE: Response

គំរូ
 គ: នឹកឃើញពីសំនាងអង្គរវត្តទេ?
 (និយាយពីចម្បាំង)
 ស: ទឹកនិយាយចម្បាំង នឹកឃើញពី
 សំនាងអង្គរវត្តហើយ ។

MODEL:
 T: Do you recall about the Angkor
 Era?
 (speak of war)
 S: If we're talking about war, we
 certainly recall the Angkor Era.

ក: ភាគខ្លះទេរថ្ងៃទេ?
 (ប្រាប់ភាគនៃសង្គ្រាម)
 ទឹកប្រាប់ភាគនៃសង្គ្រាម ភាគខ្លះហើយ។

ខ: ពួកនោះមកដល់យើងទេ?
 (ហៅនគរភ្នំ)
 ទឹកហៅនគរភ្នំ ពួកនោះមក
 ដល់យើងហើយ។

គ: ពួកហ្នឹងមកដល់នគរភ្នំ បះបោរទេ
 រថ្ងៃទេ?
 (និយាយពាក្យសំនាង)
 ទឹកនិយាយពាក្យសំនាង ពួកហ្នឹង
 មកដល់នគរភ្នំ បះបោរហើយ។

ឃ: ទាំងនេះនឹកទេ?
 (ឱយសុយឱយរថ្ងៃទេ)
 ទឹកឱយសុយឱយរថ្ងៃទេ ទាំង
 ចង់នឹកទេហើយ។

ង: ទេដល់យើងទេ?
 (នឹកការឱយរថ្ងៃទេ)
 ទឹកនឹកការឱយរថ្ងៃទេ ទេ
 ដល់យើងហើយ។

ច: ទាំងពួកនេះមករថ្ងៃ ទឹកទេ?
 (នឹកចម្បាំង)
 ទឹកនឹកចម្បាំង ទាំងពួកនេះមក
 រថ្ងៃ ទឹកទេហើយ។

DRILL TWO: Transformation

គំរូ
 គ: គេនឹកចម្បាំងខ្លាំងណាស់ សំនាងនោះ។
 (សំនាងនោះ)
 ស: គេនឹកចម្បាំងមិនដល់សំនាងនោះទេ។

MODEL:
 T: They fought hard in that time.
 (this time)
 S: They didn't fight as hard as they
 fight in this time.

ក: ទាហានពីរនឹកមហានគរភ្នំកហានរថ្ងៃ
 ណាស់។
 (ទាហានសម័យនោះ)
 ទាហានពីរនឹកមហានគរភ្នំកហានរថ្ងៃ
 ដល់ទាហានសម័យនោះទេ។

ខ: ទឹកប្រសប់រថ្ងៃ ទឹកដល់ក្នុងស្រុក
 ដំបូងណាស់។
 (យូន)
 ទឹកប្រសប់រថ្ងៃ ទឹកដល់ក្នុងស្រុក
 ដំបូងមិនដល់យូនទេ។

គ: យូនចេះនឹករថ្ងៃ ទឹកដល់ណាស់។
 (ច្រើន)
 យូនចេះនឹករថ្ងៃ ទឹកដល់ច្រើនទេ។

ឃ: ទាហានយើងចូលចិត្តរថ្ងៃកសិកម្ម
 ក្រក់ណាស់។
 (ពួកខ្លាំង)
 ទាហានយើងចូលចិត្តរថ្ងៃកសិកម្ម
 (អាក្រក់) មិនដល់ពួកខ្លាំងទេ។

ង: បាទាំងសំនាងនោះកាចណាស់។
 (សំនាងអាណានិគមនិយម)
 បាទាំងសំនាងនោះកាចមិនដល់សំនាង
 អាណានិគមនិយមទេ។

ច: ទាហាននឹកចម្បាំងមហានគរភ្នំ
 (ពួកខ្លាំងស្រួច)
 ទាហាននឹកចម្បាំងមហានគរភ្នំ មិន
 ដល់ពួកខ្លាំងស្រួចទេ។

DRILL THREE: Response

- ក្រុំ
- ក. ច្បាប់យុទ្ធសាស្ត្រ យើងគឺ មិន ចាញ់ ប៉ុន្មានទេ ។ (នឹងអស់នឹងសិន)
- ខ. ច្បាប់យុទ្ធសាស្ត្រ យើង ចាញ់ ចប់ នឹងអស់នឹងសិន ។

MODEL:

T: The fighting was very long; we didn't lose out much.
(almost all (our)land was gone)

S: The fighting was very long; we lost out, and almost all our land was gone.

- ក. លោក មិនស្អប់ យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ទេ ? (ថ្ងៃកន្លងមក មិន ចាញ់ ហើយ) ម្ចាស់ យុទ្ធសាស្ត្រ ចប់ នឹង ថ្ងៃកន្លងមក មិន ចាញ់ ហើយ ។
- ខ. លោក ពិសោធន៍ មិន ប្រសើរ ទេ (ទេ ក្នុង យុទ្ធសាស្ត្រ ហើយ) ម្ចាស់ (យុទ្ធសាស្ត្រ មិន) ចប់ ទេ ក្នុង យុទ្ធសាស្ត្រ ហើយ ។
- គ. លោក ត្រូវ ដូច មិន ទាន់ រដ្ឋ ទេ ? (ថ្ងៃ កន្លងមក ចាញ់ ហើយ) ម្ចាស់ (យុទ្ធ) រដ្ឋ ចប់ ថ្ងៃ កន្លងមក ចាញ់ ហើយ ។
- ឃ. ព្រះ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ? (សក្តានុពល យុទ្ធសាស្ត្រ ចាញ់ ហើយ) ព្រះ យើង ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ចប់ សក្តានុពល យុទ្ធសាស្ត្រ ចាញ់ ហើយ ។
- ង. ត្រូវ យុទ្ធសាស្ត្រ ច្បាប់ ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ? (ទេ ក្នុង មុន មិន យើង ចាញ់ ហើយ) ត្រូវ យុទ្ធសាស្ត្រ ច្បាប់ ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ មិន យើង ចាញ់ ហើយ ។
- ច. រដ្ឋ ការ មួយ ត្រូវ យុទ្ធសាស្ត្រ ច្បាប់ ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ? (មិន ដឹង យក យុទ្ធសាស្ត្រ ចាញ់ ហើយ) រដ្ឋ ការ មួយ ត្រូវ យុទ្ធសាស្ត្រ ច្បាប់ ដូច មិន ដឹង យក យុទ្ធសាស្ត្រ ចាញ់ ហើយ ។

DRILL FOUR: Transformation

- ក្រុំ
- ក. ទេ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ? (ទេ ក្នុង យុទ្ធសាស្ត្រ)
- ខ. ក្រុំ យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?

MODEL:

T: To lose one's land like the others.
(they helped us in time)

S: If they hadn't helped us in time, we would have lost our land like the others.

- ក. មិន ដឹង ទៅ ហោរ ក្នុង យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ? (ហោរ ក្នុង យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?) ក្រុំ យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?
- ខ. ចាញ់ ទេ ចាញ់ ហើយ ។ (ក្រុំ យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?) ក្រុំ យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?
- គ. ត្រូវ ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ? (មិន ដឹង យក យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?) ក្រុំ យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?
- ឃ. មិន ដឹង យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ? (មិន ដឹង យក យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?) ក្រុំ យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?
- ង. យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ? (ទេ យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?) ក្រុំ យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?
- ច. យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ? (យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?) ក្រុំ យុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ក្រុំ យើង ដូច មិន ដូច យុទ្ធសាស្ត្រ ទេ ?

DRILL FIVE: Transformation

គំរូ

- ក. ហៅបារាំងឱ្យមកជួយទៅ។
(យើងខ្លាចណាស់)
- ខ. យើងខ្លាចណាស់ក៏ហៅបារាំងឱ្យមកជួយទៅ។

MODEL:

- T: Call the French in to help.
(we were too afraid)
- S: We were too afraid, so we called the French in to help.

- ក. នាំគ្នាបះបោរប្រឆាំងគ្នាទៅ។
(យើងមិនដឹងនិយាយអីទៀត)
យើងមិនដឹងនិយាយអីទៀតក៏ហៅ
នាំគ្នាបះបោរប្រឆាំងគ្នាទៅ។
- ខ. នាំគ្នាទៅទាញកង្កែបមក។
(ប្រាំនិងទឹកមិនបាន)
ប្រាំនិងទឹកមិនបានក៏ហៅនាំគ្នា
ទៅទាញកង្កែបមក។
- គ. ចាប់ទឹកក្តៅស្រព។
(មិនដឹងទៅចាប់អ្នកណា)
មិនដឹងទៅចាប់អ្នកណាក៏ហៅ
ចាប់ទឹកក្តៅស្រព។
- ឃ. ដកខ្នងថយបន្តិចម្តងៗទៅ។
(ដល់មិនឃើញក្តៅស្រពទេ)
ដល់មិនឃើញក្តៅស្រពក៏
ហៅដកខ្នងថយបន្តិចម្តងៗទៅ។
- ង. ចូលដំបូលទៅ។
(ដល់ឃើញក្តៅស្រពទេ)
ដល់ឃើញក្តៅស្រពក៏ហៅ
ចូលដំបូលទៅ។
- ច. ស្តាប់ដំបូលទៅ។
(ឃើញខ្លាចស្រព)
ឃើញខ្លាចស្រពក៏ហៅស្តាប់ដំបូល
ទៅ។

DRILL SIX: Response

គំរូ

- ក. កាលណាបារាំងជួយទេ?
- ខ. កាលណាបារាំងជួយបន្តិច មិន
ជួយបន្តិច។

MODEL:

- T: At that time, did the French help?
- S: At that time the French helped more or less

- ក. កាលណាខ្មែរចង់និយាយប្រាប់ទេ?
កាលណាខ្មែរចង់និយាយប្រាប់ មិន
ចង់និយាយ(ប្រាប់)បន្តិច។
- ខ. ខ្មែរខ្លាចយើងស្តាប់បារាំងទេ?
ខ្មែរខ្លាចយើងស្តាប់បារាំង មិន
ស្តាប់បារាំងបន្តិច។
- គ. ហោងយល់ទេកាលណាបារាំងឱ្យដំបូល
ទៅស្រព?
ម្តងៗបន្តិច មិនយល់បន្តិចកាលណា
ឱ្យដំបូលទៅស្រព។
- ឃ. ខ្មែរយើងចង់ទេកាលណាខ្មែរយើងឱ្យ
ដំបូលទៅស្រព?
ខ្មែរយើងចង់បន្តិច មិនចង់បន្តិចកាល
ណាខ្មែរយើងឱ្យដំបូលទៅស្រព។
- ង. ដំបូលទៅស្រពខ្មែរចូលចិត្តស្រពទេ?
ដំបូលទៅស្រពខ្មែរចូលចិត្តស្រព មិន
ចូលចិត្តស្រពបន្តិច។
- ច. កូនសិស្សភាគច្រើនចង់បះបោរទេ?
កូនសិស្សភាគច្រើនចង់បះបោរបន្តិច
មិនចង់បះបោរបន្តិច។

DRILL SEVEN: Response

គំរូ

- ក. ប្រទេសយើងមានអ្នកចេះច្រើនណាស់។
(ទេវតាមានអ្នកចេះច្រើន)

ស. ភាសាក្រសួង ប្រទេសយើងមិនក្រសួងនៅ ព្រលាមអាណានិគមនោះទេ ។

drill use one type of response, then repeat the drill for the second time.

MODEL:

T: Our country has many educated people.
(under the colonial rule of others)

S: In fact, our country should not be under the colonial rule of others.

ក. ខ្ញុំទទួលបានបណ្ឌិតសាក្រសួង (និស្សិតមហាវិទ្យាល័យ) ភាសាក្រសួង ខ្ញុំមិនក្រសួងនិស្សិតមហាវិទ្យាល័យនោះទេ ។

គ. ប្រទេសយើងមិននៅព្រលាមអាណានិគមបារាំងឡើយទេ ។

ស. ប្រទេសយើងនៅព្រលាមអាណានិគមបារាំងនឹងសេចក្តីមិនយូរទេ ។

ប. ប្រទេសយើងនឹងសេចក្តីមិននៅព្រលាមអាណានិគមបារាំងឡើយទេ ។

MODEL:

T: Our country was not a French colony for long.

S: Our country was certainly a French colony for a long time.

ខ. យើងហ៊ានចាញ់ទ្រង់ណាស់នឹងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជានោះទេ ។ (ទិសបាត់បង់កម្ពុជានោះ) ភាសាក្រសួងយើងមិនក្រសួងទិសបាត់បង់កម្ពុជានោះទេ ។

ក. កាលណាក៏បារាំងវាយមិនចាញ់នឹងប្រទេស ។ កាលណាក៏បារាំងវាយនឹងសេចក្តីមិនចាញ់នឹងប្រទេសទេ ។

គ. កម្ពុជានោះខ្លាំងជាងគេទាំងអស់ ។ (ទិសគេមកទ្រង់បាត់) ភាសាក្រសួង កម្ពុជានោះមិនក្រសួងទិសគេមកទ្រង់បាត់ទេ ។

ខ. កាលណាក៏បារាំងមិនអនុញ្ញាតិទិសគេមកទ្រង់បាត់នឹងប្រទេស ។ កាលណាក៏បារាំងនឹងសេចក្តីមិនអនុញ្ញាតិទិសគេមកទ្រង់បាត់នឹងប្រទេសទេ ។

ឃ. ពួកគេនោះខ្លាំងជាងគេទាំងអស់ ។ (ចាញ់គេ) ភាសាក្រសួង ពួកគេនោះមិនក្រសួងចាញ់គេទេ ។

គ. ពួកគេនោះមិនជឿនឹងនិស្សិតនិងយុវនារីទេ ។ ពួកគេនោះនឹងសេចក្តីមិនជឿនឹងនិស្សិតនិងយុវនារីទេ ។

ង. រដ្ឋបាលនៃបាត់នោះសប្បាយណាស់ ។ (នឹងក្រសួងនិស្សិតនោះ) ភាសាក្រសួង រដ្ឋបាលនៃបាត់នោះមិនក្រសួងនិស្សិតនោះទេ ។

ឃ. ភាគមិនទាន់នឹងឡើងប្រព្រឹត្តិទេ ។ ភាគនឹងសេចក្តីមិនទាន់នឹងឡើងប្រព្រឹត្តិទេ ។

ច. សំនុំស្នាក់នៅស្រស់ស្អាតណាស់ ។ (ច្រកស្នាក់នៅនោះ) ភាសាក្រសួង សំនុំស្នាក់នៅមិនក្រសួងច្រកស្នាក់នៅនោះទេ ។

ង. មុនយុវនារីមិនយកចិត្តបារាំងទេ ។ មុនយុវនារីនឹងសេចក្តីមិនយកចិត្តបារាំងទេ ។

ច. បារាំងដូចមិនបង្ខំនឹងគេនោះ មកខ្ញុំទទួលបានទេ ។ បារាំងនឹងសេចក្តីមិនបង្ខំនឹងគេនោះ មកខ្ញុំទទួលបានទេ ។

DRILL EIGHT: Transformation

NOTE: There are two possible student responses. The first time through the

READING PASSAGE 2

“ត្រីតិការណ៍”

រឿង “ត្រីតិការណ៍” “ត្រីតិការណ៍ ១៥ មេសា” កំណែសម្រាប់
រៀនយល់សិទ្ធិរបស់អ្នកនិពន្ធទេ ប៉ុន្តែគឺជារឿងពិតនៅដើមសតវត្សទី
២០ នេះ ។

“ត្រីតិការណ៍ ១៥ មេសា” នឹងបញ្ជាក់លោកអ្នកបានប្រាប់
អំពីចលនាប្រជាប្រិយ ប្រឆាំងទល់នឹងអាណានិគមនិយមចាក់ង
សែស នៅឆ្នាំ ១៩២៤ ។ ចលនានេះមានសភាពយោរយោ គួរឲ្យរំភើប
ក្រៃលែង ដែលបានផ្ទុះឡើងពីចំណេះដឹងសិក្សាខ្មែរដ៏សុទ្ធសាធ នៅក្នុង
ក្រាំងឈរ ស្រុករលាប្បូរ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ក្រោមការដឹកនាំរបស់អ្នក
ក្លាហានពីរនាក់ គឺឈ្មោះ ជួន ខ និងឈ្មោះ រេន ខ ដែលមានដើម
កំណើតនិងទីលំនៅ នៅក្នុងបន្ទាយអំពិស ឃុំក្រែងខ្មែរ ស្រុករលាប្បូរ
ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ។ ពួកបាតុករបានសម្លាប់លោកចាក់ងម្នាក់ឈ្មោះ បាវ
រេស ដែលធ្វើជាវេជ្ជសាស្ត្រ រោងចេញកំពង់ឆ្នាំង ហើយនឹងអ្នកបកប្រែ
ភាសាម្នាក់ទៀតឈ្មោះ សួន ក្រុមទាំងទាហានរក្សាស្រុកម្នាក់ឈ្មោះ
ឡាច ដែលបានទៅតាមចាក់ងនៅពេលនោះ ។

5
10

ពិតមែនតែអ្នកសិក្សាខ្មែរភាគច្រើន មិនសូវបានដឹងឮត្រីតិការណ៍
នេះ ប៉ុន្តែបើតាមយោបល់ផ្ទាល់យើងខ្ញុំយល់ថា រឿងដែលយើងខ្ញុំបាន
សរសេរនេះប្រាប់នៅទំព័រខាងមុខនេះ ចាត់ទុកថាជាត្រីតិការណ៍ដ៏ធំមួយ
នៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិយើង ។ ហើយត្រីតិការណ៍នៅថ្ងៃ ១៥ មេសា
១៩២៤ ក៏បានពន្យល់ទុកនូវអនុសាសន៍យ៉ាងដ៏ស្រស់ស្អាតមួយដែរ ដល់អ្នកស្រុក
ក្រាំងឈរ ។

15
20

ចាស់ខ្ញុំនៅក្នុងក្រាំងឈរសព្វថ្ងៃ ដែលមានអាយុ ៦០ ចាយឆ្នាំឡើង
ទៅ គាត់នៅមិនទាន់ភ្លេច ត្រីតិការណ៍ថ្ងៃ ១៥ មេសា នេះ នៅឡើយ
ទេ ។ កាលណាគាត់នឹកឃើញដល់រឿងនេះ គាត់រាក់ស្អុយដាច់
ញញឹមផង ចង់យំមិនចេញទឹកភ្នែកផង :-

១- គាត់ច្រើន ព្រោះគាត់យល់ថា បញ្ហាព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងសង្គម កសិករនៅក្រុងភ្នំពេញ ខាងលិច មេសា ១៩២៤ នោះ គឺជាចម្លើយ ដ៏សមរម្យមួយចំពោះភាពស្មោះត្រង់របស់ប្រជាជនក្រុងភ្នំពេញ ដែល បានចងក្រងក្នុងខ្មែរ នៅក្រោមនិមន្តនៃការបង្កើន របស់រយៈពេលដឹក កន្លះសតវត្សមកហើយ ។ ជាពិសេសខ្មោចលោកជំពូក ដែលស្លាប់ នៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញ ក្នុងថ្ងៃ ១៨ មេសា ១៩២៤ គឺស្លាប់នៅចំពោះមុខអ្នក ទោសខ្មែររាប់រយនាក់ ដែលដើរទាំងពីរជាន់ខ្លះឃ្នកឃាំងរោងកង្វាយ អង្គបាយក្រហាយទឹក ដោយសារតែគ្មានប្រាក់បង់ពន្ធដារជូនលោកជំ ។

25

30

២ - គាត់យំមិនចេញទឹកភ្នែក ព្រោះគាត់មើកឃើញដល់អំពើ សង្គឹក យ៉ាងអស្ចារ្យរបស់ប្រជាជននៅលើបណ្តាស្រុក ក្នុងក្រុង ភ្នំពេញ ដែលឥតវិញ្ញាណសោះនោះ ដោយបានចាត់ទោសឱ្យដេញចាប់ អ្នកស្រុកក្រុងភ្នំពេញទាំងប្រុសទាំងស្រី ផ្អើលកោលហាលគ្រួសារប្របស់អស់ ១ ស្រុក រួចចេញប្រឡូកជាផ្លូវ យកមកសួរចម្លើយនៅទីក្រុងកំពង់ ឆ្នាំង បង្អត់បាយទឹកយ៉ាងទេសា រួចកន្លងមកមិនដល់១០ថ្ងៃឆង ស្រាប់តែ មានចេញប្រកាសមួយ ចុះថ្ងៃទី ២៧ មេសា ១៩២៤ បង្គាប់ឱ្យហៅឈ្មោះ ក្នុងក្រុងភ្នំពេញថា " ភូមិភិរក្ខាន " ព្រោះគេបានសន្មតពួកបាតុករថា ជាសក្ខីភិរក្ខាន មិនស្គាល់ខុសត្រូវ ហ៊ានសម្លាប់លោកជំពូក ។

35

40

" ភូមិភិរក្ខាន " គឺជាចំណងជើងដល់អ្នកស្រុកក្រុងភ្នំពេញ បង្គាប់ ពីបានសម្លាប់បាតុករនោះមក ។ " ភូមិភិរក្ខាន " គឺជាភ្នំ មរតករបស់អាណានិគមនិយមបារាំងសែស បង្គាប់ពីបានចូលមកទឹមក ប្រជាជនខ្មែរ នៅក្នុងសតវត្សទី ១៩ ។ ប៉ុន្តែបើតាមយោបល់យើងខ្ញុំ ចាទយល់ថា " ភូមិភិរក្ខាន " គឺជាក្រុមភិរក្ខានជាន់ខ្ពស់ ដែលសក្ខី ភិរក្ខាននៅក្នុងក្រុងនេះបានទឹកចំរើបម្រុងពីក្រោមនិមន្តនៃ ដើម្បីទាមទារ នូវអ្វីមួយដែលមនុស្សលោកក្រៅការចង់បានគ្រប់គ្រាន់ ប្រយោជន៍ឱ្យបាន រស់នៅសមរម្យនឹងគេញលក្ខណៈជាមនុស្សឡើងវិញ ។

45

Reading Passage 2

Proper Names

Places
 ភ្នំព្រែកវែង
 ស្រុកស្រោច
 ភ្នំព្រែកវែង
 ភ្នំព្រែកវែង
 យ៉ាងហោចណាស់

People
 ស្រី
 ស្រី
 បាទស៊ី
 ស្រី
 ស្រី

NOTE FOR READING PASSAGE 2

Line 1. This sentence may be more familiar to you if you insert ទីលំនៅ between បន្ទីរ and សាលាស្រុកស្រោច.

VOCABULARY

កងកង	Canton	ក្រប	frame
កណ្តាលស្រី	grip	ខ្នង /khan/	limit, period, partition
កម្ពុជាខ្សែកោង	Lower Cambodia (portion of South Vietnam that was formerly Cambodian territory)	ក្រហម	to be painful (burning sensation)
កសិករ	trick	* ភ្ជួរ	to be tied or to tie to something;
កសិករ	trick	ខ្លាំងណាស់	extremely, very much
កាលពីដំបូង	originally, before	ក្រោយពី	after
កូនចៅ	descendants	ក្លាយ	to change, to change into
* កូនចៅស្រុកស្រោច	Lower Cochin China (the Mekong Delta area)	ខិតខំ	to try, strive
កើន	to increase, to become more	ខិត	to move closer to; to move over
កេរ្តិ៍បវត្ស	kee moredɔʔ/ inheritance, heritage	ខុសច្បាប់	against the law, illegal
កោសាហាស	tense and angry	* ខ្នោះឃ្នាស់ (ឃ្នាស់ AC)	shackles
កោស	to scrape off	ខ្នោះ	shackles
ក៏បាទ... ក៏អើ	if it were not for	កាំភ្លើង	to support, to back
ក្របខ័ណ្ឌ	framework	កាំ	to support
		ក្រ	to support, to carry from the bottom

គ្រប់គ្នា	all, everyone	ទាបទាប	to claim, demand repeatedly
ឃោរឃៅ	savage	*ទាហានកម្រាស	soldiers with police powers
ស្ងួតស្ងួត	sleepy (nonformal)	ឆ្អឹង	to yoke
ចប់ (= ដិត)	about to, almost	ទា	at, in (literary)
ចក់	chalky-tasting, acrid	ទាល	apart from (here: beyond)
ចាស់ផ្លូវ	old or mature person	ឆ្អឹង	yoke (noun)
ចំណាស់ដំដូ	gift (usually for a wedding)	បង្វិល (< ទិល)	to cause to turn, to return
ចំណុះ (< ចុះ)	to be subordinated, something dominated, subject, capacity (volume)	បង្កប់	to deprive of
ចំណូល (< ចូល)	entry, act of entering	បណ្តាសា	populace, the people, population
* ចំណាស់មក	later, next	បណ្តា	all the ..., the group of ...
ដេញដោល (< ដេញ)	quarreling, fighting	បណ្តាភាស្ត្រ	the people
ដាច់ខាត	definite, permanently (formal)	verb + បង្កើត ថ្ងៃ + V. + បង្កើត	more or less
* ជ្រួលច្របល់	to be mixed up	* ប្រហុះ	to get out of, to escape from the grasp of, to move
ច្របល់	to mix	* បាវ	high, noble
ដងទទឹង	the body or length of a river	បាត់បង់	defeat
ដងទឹក = ដងទឹក	Dang Rek (name of a mountain range along the northwest border of Cambodia)	បាត់បង់	to lose, be lost
ដេញដោល	to quarrel over, compete for	បាត់បង់	demonstrator
ដូចគ្នាដូចគ្នា	like the others	បាត់បង់	France, French (français)
ជំនុំជំនុំ + verb	certainly + verb	ប្រកបដោយ	to stir up trouble
គ (ទិល)	to oppose, fight against	ប្រដាប់	to riot, strike, have an uprising
កម្រ	next, later	ប្រគល់	to hand over, to give
ក្នុងក្រុង	in fact, logically	ប្រយុទ្ធ	to fight
ក្នុងក្រុង	beast	* យុទ្ធ (H)	to fight
ក្នុងក្រុង	if	ប្រយោជន៍	for the purpose of
ក្នុងក្រុង (ក្នុងក្រុង)	next, later	ច្បាប់	more than, - odd (used with numbers)
គ្រប់គ្រង (គ្រប់គ្រង)	to govern, supervise, run	ចាប់ផ្តើម	to begin
គ្រប់គ្រង	to do illegally, to enter by other than established paths, to trespass	ផ្ទៃក្នុង	internal, domestic
		ផ្ទៃក្នុង	to collaborate, conspire
		ផ្ទៃក្នុង	to be startled, scared
		ផ្ទៃក្នុង (ផ្ទៃក្នុង)	to expand (transitive)

ពន្ធដារ	tax	សមរម្យ	/somrúm/	good, logical (some what formal)
ពង្សបុរាណ	Portuguese	សម្បូរណ៍		plentiful, abundant
ពុទ្ធសាសនិក ជន	/putthesasnikæcún/ Buddhist (excluding clergy)	ពិភពលោក		the whole world, universe
ពេញលក្ខណៈស្រស់	-lé ^o khona ^o -/ in full status as...	ជិតស្និទ្ធ		really, extremely (colloquial)
ភ្នំពេញ	Saigon	សុទ្ធសារ		true, real, pure
រូបភាពព្រះពុទ្ធបូរ	image of Buddha	* ឆ្លាតវៃ		definite, permanent (formal)
មានថ្វីដូចជា	to have the status of	ប្រើប្រាស់		to train, practise
* ម៉ុងហ្គោល	Mongol	លេខ + រដ្ឋសំនេង		from (number) up, (number) or more
មូលដ្ឋាន	to get together, to assemble	អធិបតេយ្យ		sovereign
* ដីកាចាត់	branches	អនុស្សាវរីយ៍	/anu ^o saaverii/ souvenir, memento	
ដីកា	branch	អន្តរាគមន៍	/onteraakum/ intervention	
* ដាង	branch (of a palm tree)	អន្តរ		region, part
យល់ស្និទ្ធ	/yúl sɔp/ to dream	អមនុស្សធម៌	/a ^o ménusəthóa/ inhumanity; inhumane	
យើង	we	មនុស្សធម៌	/ménusəthóa/ humanity	
កម្សាន្ត	to earn a living	អស់រលីង		completely gone
* កន្ទុក	lethargic	រលីង		barren
លឿន	fast, rapid	អាណានិគម		subject territory
ក្រាប	to invade	អាណាព្យាបាលភាព		protection
រដ្ឋសំនេង	Résident (French provincial governor)	អាណាព្យាបាល		protectorate
រំលែក	to liberate	អាណិកជន		resident alien
រំលឹក	to be moved emotionally	* អាណិក (H)		foreign, alien
* លេក	Lovek (former Cambodian capital)	* ឧដុង		Oudong (former Cambodian capital)
លួចដៃ	to reach out	អេស្ប៉ាញ៉ុល		Spanish
លើកទ័ព	to raise or muster an army	អ្នកផ្សេងទ្រព្យ		adventurer
លេង	pretext, excuse	ផ្សេងទ្រព្យ		to have adventures
លោកអ្នកអាន	readers	អ្នកផ្សេងទ្រព្យ		missionary
វិញ្ញាណ	consciousness, soul, spirit			
* វៃ	Huế (ancient Vietnamese capital)			
សង់សឹក	to take revenge			

APPLICATIONS

1. Find the word(s) that fit(s) the following definitions.

- ១ ពូជប្រកួសាវតរសីម
- ២ កាលសីមមុនយូរមកហើយ
- ៣ បន្ទាប់មក
- ៤ ឆ្ពោះទៅបួន
- ៥ ពេល ឬសម័យនៃការស្រុតចម្រុះ
- ៦ រថិសការខុសគ្នាខុសគ្នា ឬ ពួកមួយមួយ
- ៧ ភាសាមួយទៅប្រកួសខ្លួន វិសាលភាពនិយមនៃការស្រុតចម្រុះ
- ៨ រថិមុខសម្រាប់អំណាច ក្រុមប្រកួសណាមួយ
- ៩ រថិមុខប្រកួសនឹងសេដ្ឋកិច្ច ឬសេដ្ឋកិច្ចនៃសង្គម
- ១០ ទម្រង់ប្រកួសនឹងសេដ្ឋកិច្ចនៃសង្គម
- ១១ ប្រកួសមួយទៅប្រកួស

2. Correct the following sentences by adding the proper words.

- ១ កាលសីមពួកយើងស្រុតចម្រុះនោះ ។
- ២ ព្រកាលមក មានការពិបាកខ្លះៗនៃពួក យើងក៏ទៅចេញពីទីនោះ ។
- ៣ ព្រកាលពីពេលនោះ ក៏ធ្លាក់កណ្តាប់នឹងយើង ។
- ៤ ពេលនោះ យើងស្រុតចម្រុះនឹងសេដ្ឋកិច្ច ។
- ៥ មិនយូរប៉ុន្មានយើងប្រកួសគ្នា ប្រកួសនឹងគ្នា ។
- ៦ គេបានប្រកួសយើងប្រកួសគ្នាទិញ ។
- ៧ គេចូលមករថិការនា ទៅនឹងខ្លួន ។
- ៨ ពួកនោះមកប្រកួសយើងទាំងនោះទិញ ។
- ៩ ពួកយើងក៏គ្រាមកទៅប្រកួសនឹងសេដ្ឋកិច្ចនោះទៅ ។
- ១០ បន្ទាប់យើងក៏យកបាននូវនោះទិញ ។

3. Define or describe the following words in Cambodian.

ប្រកួស	ប្រកួស	សេដ្ឋកិច្ច	រថិមុខ	ទម្រង់	ប្រកួស
កាល	រថិមុខ	សេដ្ឋកិច្ច	ស្រុតចម្រុះ	ស្រុតចម្រុះ	ប្រកួស
សេដ្ឋកិច្ច	ប្រកួស	សេដ្ឋកិច្ច	សេដ្ឋកិច្ច	សេដ្ឋកិច្ច	សេដ្ឋកិច្ច
ប្រកួស	សេដ្ឋកិច្ច	សេដ្ឋកិច្ច	សេដ្ឋកិច្ច	សេដ្ឋកិច្ច	សេដ្ឋកិច្ច

4. Give a synonym for each of the following words.

ប្រកួស	កាលសីម	សេដ្ឋកិច្ច	រថិមុខ	ប្រកួស
ប្រកួស	យូរមក	ប្រកួស	សេដ្ឋកិច្ច	ប្រកួស
ប្រកួស	ឱកាស	ប្រកួស	ប្រកួស	ប្រកួស
មិនយូរប៉ុន្មាន	ព្រកាល	ប្រកួស	ប្រកួស	ប្រកួស

5. Make short speeches or stories using the following sets of words.

- ១. បណ្តាញស្រូវ អន្លើ ទំនៀម ភ័យខ្លាច គាំទ្រ
- ២. ក្រុមប្រឹក្សា ចំណេះ ទាមទារ ប្រយោជន៍ មូលនិធិ អន្តរជាតិ
- ៣. សេដ្ឋកិច្ច ភ្នំបូក អ្នកស្រាវជ្រាវ ក្រុមប្រឹក្សា កណ្តាលប៉ាស៊ីហ្វិក
- ៤. កសិកម្ម ទ្រព្យសម្បត្តិ ទឹកដី ជំនាញ ប្រាសាទ មហាសមុទ្រ
- ៥. ទោស ទោសនា ប្រឹក្សា អន្តរជាតិ អាណាចក្រ ទឹកដី ភ្នំបូក

6. Have the student discuss the following subjects.

- ១. សិទ្ធិស្មោះត្រង់ និង ទំនៀម ទម្លាប់ ខ្មែរ ។
- ២. ស្ថានភាពស្រូវសាលា និង ទេសចរណ៍ ខ្មែរ ។
- ៣. ភាពសប្បុរស និង សប្បាយ ទំនៀម ទម្លាប់ ខ្មែរ ។
- ៤. ការសម្រេច ទំនៀម ទម្លាប់ អាណានិគម អង្គការ ។
- ៥. Effects of English colonialism on American culture (e.g., religion, protestant ethic, law etc.)

7. Questions for the teacher to ask.

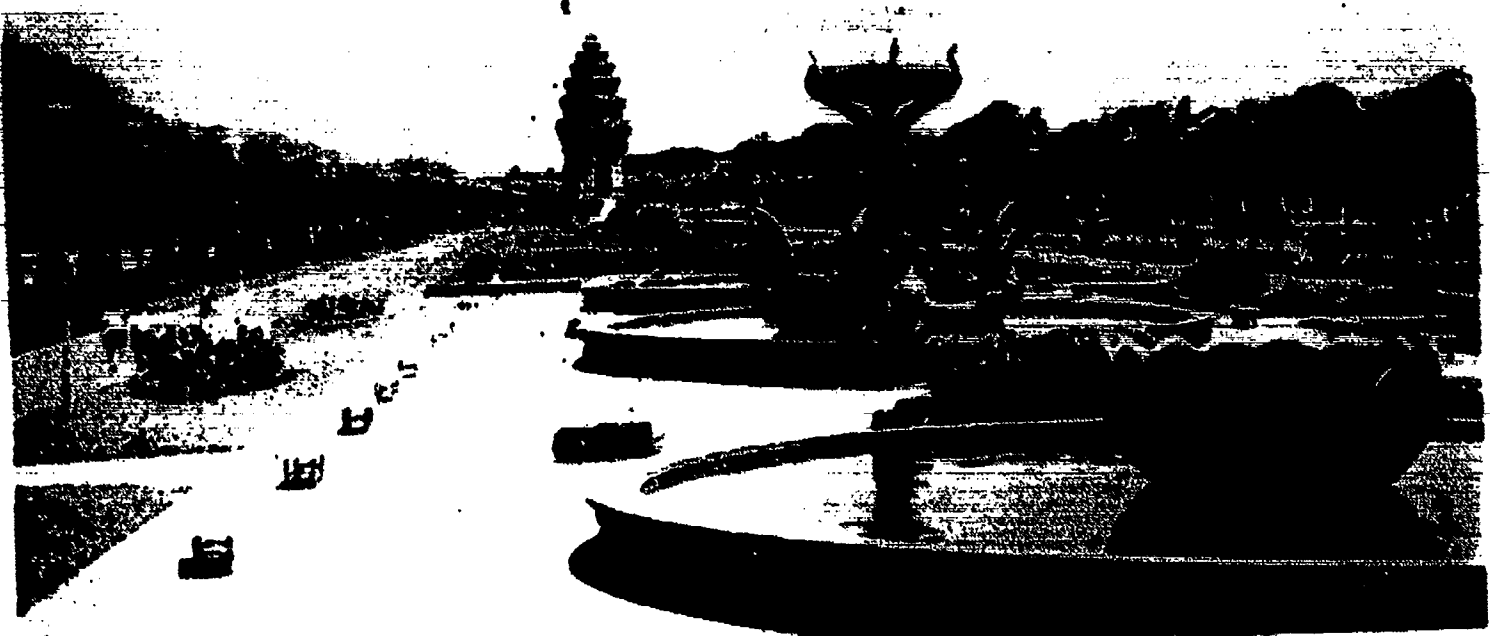
- ១. ប្រជាជន ខ្មែរ មាន ភ័យខ្លាច ខ្លះ ឬ ទេ ?
- ២. ជំនាញ ទំនៀម ទម្លាប់ ខ្មែរ មាន ប្រសិទ្ធភាព ខ្លះ ឬ ទេ ?
- ៣. តាំងពី ២០០ ឆ្នាំ មុន មក ទំនៀម ទម្លាប់ ខ្មែរ មាន ប្រសិទ្ធភាព ខ្លះ ឬ ទេ ?
- ៤. មន្ត្រី រដ្ឋបាល ខ្មែរ មាន ភ័យខ្លាច ខ្លះ ឬ ទេ ?
- ៥. មន្ត្រី រដ្ឋបាល ខ្មែរ មាន ភ័យខ្លាច ខ្លះ ឬ ទេ ?
- ៦. ហេតុ អ្វី ខ្លះ បាន ជា ប្រជាជន ខ្មែរ មាន ភ័យខ្លាច ខ្លះ ឬ ទេ ?
- ៧. អំប្លូណាឌូ ខ្មែរ មាន ភ័យខ្លាច ខ្លះ ឬ ទេ ?
- ៨. ហេតុ អ្វី ខ្លះ បាន ជា ប្រជាជន ខ្មែរ មាន ភ័យខ្លាច ខ្លះ ឬ ទេ ?
- ៩. ហេតុ អ្វី ខ្លះ បាន ជា ប្រជាជន ខ្មែរ មាន ភ័យខ្លាច ខ្លះ ឬ ទេ ?
- ១០. ទំនៀម ទម្លាប់ ខ្មែរ មាន ប្រសិទ្ធភាព ខ្លះ ឬ ទេ ?

8. Questions for the student to ask.

- a. How does the French colonizing of Cambodia still show up in everyday life? That is what are the effects left by the French on Cambodians life?
- b. In what ways has Thai influence been felt in Cambodian life and customs? Vietnamese influence? Chinese?
- c. Was Cambodia ever a Thai colony?
- d. How did France come to take over Cambodia?
- e. How did they govern the country?
- f. Did they have troops occupying Cambodia?
- g. How much authority did the king have under the French?

- h. Under what circumstances did the French Protectorate in Cambodia end? When?
- i. Who were the major Cambodians in the effort to win independence?
- j. Did Cambodia maintain a special relationship with France after independence? If so, of what kind?
- k. Does your teacher feel that the Protectorate was a good thing for Cambodia? Why or why not?
- l. What is the attitude of Cambodians toward the French nowadays?

LESSON ELEVEN

THE BUDDHIST RELIGION

- a. Did the Buddha teach that there is any life after death?
- b. What is the consequence of evil deeds in Buddhist theology? In popular belief?
- c. What is done on វិច្ឆិកា ?
- d. Is fasting a frequent practice for laymen?

ពុទ្ធប្រវត្តិ

- ព្រះពុទ្ធជាមនុស្ស ឬគ្រូគ្រូ កើតនៅប្រទេស
 ឥណ្ឌា ។

- ព្រះពុទ្ធប្រសូត នៅថ្ងៃសុក្រ ១៨ កើត ខែវិសាខ
 ឆ្នាំ ១ មុន គ.ស ៦៦៦ ឆ្នាំ ក្នុងទ្វេសក្តិ ក្រុងកថិល-
 តស៊ុ ទ្រង់ព្រះនាមថា "សិទ្ធត្ថ" (អ្នកធ្វើឲ្យសម្រេច
 ប្រយោជន៍គ្រប់យ៉ាង, សំ - សិទ្ធាចិ) ក្នុងវង្ស គោតម។

5

- ព្រះបិតា ព្រះនាម សុទ្ធាទន៍, ព្រះមាតា ព្រះនាម
 សិរីមហាមាយា សោយកង្វល់នៅក្នុងកថិលតស៊ុ (ប្រទេស
 នេប៉ាល សព្វថ្ងៃ) ឆានតវង្ស ៧ មុន គ.ស ។

- ព្រះសិទ្ធត្ថ បានសិក្សាវិជ្ជាផ្សេងៗ ព្រមទាំងសិក្សា
 ចេះចប់គម្ពីរព្រះវេទ តាមលទ្ធិព្រាហ្មណ៍ក្នុងសំណាក់ព្រះគ្រូ
 តិស្វាចិគ្រ ។

10

- លុះព្រះជន្ម ទុន ១៦ វស្សា ទ្រង់បានរៀនអភិ-
 សេកជាមួយនឹងព្រះនាងពិប្បាយសោតក (ដែលត្រូវជាមនី
 ប្អូនជីដូនមួយ ឬត្រីស្នេហាសុប្បពុទ្ធ) ។

15

- ព្រះសុទ្ធាទន៍ ជាបិតា បានឲ្យគេសង់ប្រាសាទ ៧
 ថ្វាយព្រះសិទ្ធត្ថ កម្រិតទៅតាមរដូវទាំង ៧ : ក្តៅ ក្រដាក់
 រំហើយ ។

- ទ្រង់បានជួបប្រទះឃើញ មនុស្ស ២ ពួក គឺមនុស្ស
 ចាស់ ឈឺ ស្លាប់ និងអ្នកច្នួស នៅពេលដែលព្រះអង្គបាន
 យាងចេញពីភ្នំ ធ្វើស្បែកកិច្ច ជុំវិញច្រក ។ មនុស្ស
 ចាស់ ២ ប្រភេទនេះ បានធ្វើឲ្យព្រះអង្គកើតសង្វេគយល់
 ចញ្ញាធិក និងការឈឺចាប់ ទុក្ខវេទនា នៃមនុស្សសត្វ ។

20

- ព្រះសិវ្ណ៍បានប្រកបដោយ ឆាបកហុល ។

- លុះព្រះអង្គបាន ២៧ស្បែក , ក្រោយដែលបានលា
 ទ្រព្យបំណុលទ្រព្យ ដែលទ្រង់បានទទួលបានឃើញអ្នកអ្នកច្នួស អំពី
 ថ្ងៃពេលកម្រិតស្ងាត់ ព្រះសិវ្ណ៍បានទទួលបាននូវចេតនាសម្បត្តិ
 មហោសីនិងចុក្រ យាងចេញសាងផ្លូវ ចម្ងាយដ្ឋ ១០
 យោជន៍ នៅទៀបឆ្នេរស្ទឹងនៃនាមាចិ ក្នុងវិញ្ញាណស្បែក
 ទង កើត វៃកាសាម គ្នាថា ។

25

30

- លុះឃើញ ព្រះអង្គបានទៅសិក្សារៀនសូត្រ ក្នុង
 សំណាក់ភាមស ពីរដួង ដែលបានសម្រេចយោជន៍ខ្ពស់
 គឺ ទេកភាមស និង ភាគ្យភាមស តែតុំភាមសឃើញ
 ផ្លូវសប្បុរស ដែលជាមតិវិលវិលតុំក្រសោរឡើយ ។ ម្ចាស់
 ហើយ ព្រះអង្គចាំបាច់ត្រូវតែសុំលា ភាមសចាំពីរដួង
 ចេញទៅស្វែងរកសិក្សា ស្រាវជ្រាវរក ក្រៅទៀត ទូ
 សប្បុរស ។

35

- ព្រះអង្គបានទំប្រឹងព្យាយាម គន្លឹ ស្វែងរកមោក្ខ-
 ចម្រើន មតិវិលវិលតុំក្រ ដោយធ្វើទុក្ខកិរិយា អស់រយៈកាល៦ឆ្នាំ
 លុះក្រោយព្រះអង្គបានសម្រេចសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ចេដីតិ

40

យល់ ឆ្ងល់ សព្វគ្រប់ចំណិតសំ ដែលហៅថា គ្រាស់ដីន។

- ទ្រង់បានគ្រាស់ដីន ជាព្រះពុទ្ធ ទៅថ្ងៃក្នុង ១៥.

កើត ខែវិសាខ ឆ្នាំរកា ក្នុងព្រះជន្មយុ ព្រះ ឆ្នាំ (៥៨៨
ឆ្នាំ បុរេ គ.ស) ទៅក្រោមដើមពោធិព្រឹក្ស ទារដ្ឋ ពិហារ
សព្វថ្ងៃ ។

45

- ព្រះពុទ្ធជានយាងទៅទេសនា លើកទី ១ " បឋម

ទេសនា " ទានឈ្មោះថា "ធម្មចក្រ ឬធម្មចក្កប្បវត្តនសូត្រ"
ប្រោសអំពូចញាវគ្គិយ ចំនួន ៥ រូប, ដែលជាសហការីចាស់
នៅក្នុងព្រះសិបបន្តិចនាមរោ វិទ្យា ក្រុងពោធិសី ។

- ទ្រង់បានយាងទេសនា ប្រោស សត្វ ដោយពុំ

មាន ប្រកាស វណ្ណៈ ហៈ លោះឡើយ ជាពិសេស
ទ្រង់បានប្រកាសឱ្យយំលាយ វណ្ណៈ ថែមទៀត ។

50

- ព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ ទេសនា ទូន្មាន ប្រៀបប្រដៅ

មនុស្ស សត្វអស់រយៈ កាល ៤៥ ឆ្នាំ ទានពុទ្ធវិចារៈ ចំណិត
អស់ ចំនួន ៨៤០០០ ធម្មកុទ្ធ ។

55

- ព្រះពុទ្ធ បរិនិព្វាន ក្នុងព្រះជន្មយុ ៨០ ឆ្នាំ គត់ទៅ

ថ្ងៃអង្គារ ១៥ កើតខែវិសាខ ឆ្នាំម្សាញ់ បុរេ គ.ស ៥៤៣
ឆ្នាំ ក្រោមដើមសាលព្រឹក្សចំណិត វេលាទៀបភ្លឺ ពាក្រ
កុសិទាក (សព្វថ្ងៃហៅ ក្បាលប្រទេស) ។

Proper Names in Reading Passage 1

People

សិវ្វត្ត	/sithót/ (Siddhartha)
កោដ្ឋម	'kəddóm/ (family name)
សុទ្ធាចត្ត	/suthót/ (Buddha's father)
សិរីមហាមាយា	/səryməhəə miayia/ (Buddha's mother)
ពិស្វាមិត្ត	/pi'svaamít/
ពិម្ពាយសោនា	/pimpiaysəotheria/ (Buddha's wife)
សុប្បកុដ្ឋ	/sopeput/
នាហុល	/riahol/ (son of Buddha)

Places

គិរីវង្ស	/kəbəl pón/
ក្រុងសៀមរាប	/a?naomaantli/
ស្ថិតិហារ	/pi'nia/ (Bihar)
ស្ថិតិហារ	/sysiptonəmi:kətiayəvón/
ក្រុងបាណាស	/piarianəssy/
ក្រុងកុសិនារា	/ko'sənəria/
ក្រុងប្រាសាទ	(Uttar Pradesh, India)

NOTES FOR READING PASSAGE 1

Line 3. In lesson 30 of the Introduction mention was made of the fact that two types of calendar are used in Cambodia. The calendar based on the sun is used in the cities for most secular activities, the calendar based on the phases of the moon is used in the Buddhist religion and for most activities in the country.

The months of the lunar calendar begin with the new moon. The full moon is in the middle of the month, and the old moon is at the end. Each month is divided into two two-week segments: រដូវកាល 'period of the waxing moon' and រដូវកាល 'period of the waning moon.' Lunar dates give the day, and the phase of the moon (រដូវកាល 'waxing moon' or រដូវកាល 'waning moon'), and the name of the month, e.g., ១ រដូវកាល រដូវកាល រដូវកាល 'Monday the third day of the waxing moon in the month of Pisak). Note that in a lunar calendar date the number written above the symbol ☾ indicates a day in the two weeks of waxing moon, while a number under the symbol ☾ indicates one of the fifteen days of waning moon, e.g.,

ខ្សែ ៦: ថ្ងៃទី ៣ ខែ វិសាខ / ថ្ងៃទី ៣ ខែ វិសាខ Monday the third day of the waning moon in the month of Pisak. Also note that Monday is the first day of the Cambodian week).

The first month of the lunar year is មិកសេសី, which corresponds to the last half of November and the first half of December. The first day of this month is not celebrated as the Cambodian New Year, instead the new year celebration occurs on the first day of ភិសាខ, which is really the sixth month. This date coincides with the season that the rice harvest is finished and a new farm cycle is ready to begin. The lunar months are presented below. You do not need to learn to produce them at this point, but you should be able to recognize them when you see them.

1.	មិកសេសី	/mikkesee/	mid November - mid December
2.	បុស្ស	/bon/	mid December - mid January
3.	មាស	/miak/	mid January - mid February
4.	ផល្គុន	/pholkun/	mid February - mid March
5.	ចេត្រ	/cast/	mid March - mid April
6.	ភិសាខ	/pisaak/	mid April - mid May
7.	សស្ស	/ceeh/	mid May - mid June
8.	អាសាធ	/aasaat/	mid June - mid July
9.	ស្រាពាស	/sraap/	mid July - mid August
10.	ភទ្របទ	/phottébót/	mid August - mid September
11.	អាសុរ	/aasoc/	mid September - mid October
12.	កត្តិក	/kedek/	mid October - mid November

Line 4. Traditional Cambodian dates are figured in terms of a 12-year cycle, each year of which is named for an animal. The cycle is the same as that used by the Chinese and Vietnamese.

It is extremely important to astrological calculations and is more widely used in Cambodia than the Zodiac with which we are familiar. Horoscope sections in newspapers, for instance, are arranged by year of birth in the 12-year cycle.

The years and their names, in order, are:

	<u>year name</u>	<u>common equivalent</u>	<u>years in which it falls</u>
1.	ស្លឹក	កណ្តុរ rat	1936, 48, 60, 72
2.	ស្លឹក	គោ cow, ox	1937, 49, 61, 73
3.	ចាស់	ខ្នុរ tiger	1938, 50, 62, 74
4.	ថ្ងៃ	សត្វក្រាល rabbit	1939, 51, 63, 75

5.	នាគ	នាគ	dragon	1940, 52, 64, 76
6.	ស្រូវ	ស្រូវ	snake	1941, 53, 65, 77
7.	សេះ	សេះ	horse	1942, 54, 66, 78
8.	ទាវ	ទាវ	goat	1943, 55, 67, 79
9.	មន្រ្តី	មន្រ្តី	monkey	1944, 56, 68, 80
10.	គោ	គោ	cock, chicken	1945, 57, 69, 81
11.	កូន	កូន	dog	1946, 58, 70, 82
12.	ស្រូវ	ស្រូវ	pig	1947, 59, 71, 83

These names are given for reference.

Line 13. The word វស្សា 'rainy season' is used here to mean 'year.'

Line 26. In this sentence ពេលវេលា has the same meaning as ពេលវេលា 'when.'

Line 29. Here the word ទាប means ជិត 'near.'

Line 30. In this case the word ស្រួច refers to any being with the capacity to understand the Buddha's preaching.

Line 57. Note that the Buddha was born, achieved enlightenment, and died (entered Nirvana) on the same day, the 15th day of the waxing moon of the month of ភិសាខ, which corresponds to early May in the solar calendar. This day is celebrated in Buddhist countries as វិហារបូជនា, the anniversary of Buddha's birth, death and enlightenment.

DIALOGUE

ចម្លើយនៃការសួរដេញដោល

ចាន់ធូលី

(see note)

១. កូន

សម្លៀកបំពាក់នៅក្នុងចាន់ធូលី
ហ្នឹង ទុកឱ្យអ្នកណា? ភីម៉ែ។

Who's the food in the carrier for, Mom?

លូក

to reach

ទុកឱ្យ

to keep for

យាយ

grandmother

វត្ត

wat

២ ភីម៉ែ

នែណា កុំលូកណា អាហ្នឹងទុក
ឱ្យយាយយកទៅវត្តទេ។

Now, don't touch! That's for grandmother
to take to the wat.

ចាស់

to take

មីង

(see note)

៣. កូន

តើចាស់អង្គីចំប៉ានទេ? នៅក្នុង
ឆ្នាំងស្ករមីងមីងហ្នឹងហ្នឹងទេ។

Can I take a little bit? There's
nothing in the pot, just rice.

ស្អីសម្អាស

silly, mischievous

ត្រង់

(see note)

ត្រង់ + clause

watch out that ..., be
careful that

ក្រូក

crow

ក្រាត

vulture

៤ ភីម៉ែ

នែណា កុំស្អីសម្អាស ថ្ងៃហ្នឹង
ក្រែងត្រង់មីងមីង និច្ចកាលនា
នាវត្តក ឬក្រាតទេ។

Don't be silly. Today is the eighth
day. Watch out that you aren't reborn
as a crow or a vulture.

សីល

religious rule, precept,
pity, grace

verb + នេះ + verb

too much

noun + នេះ + noun

too much piety

សីលនេះសីល

to give (to a monk)

៥. កូន

សីលនេះសីល អង្គីចំសីល
អង្គីចំសីលទេ អាណាញាញ់
យកទៅប្រគល់នៃលោកអស់។

There's too much piety around here. If
it isn't the 5 precepts, it's the 8
precepts. Anything good gets taken to
give to the monks.

ខ្ញុំវិន័យ

to be disobedient, bad (child)

មុខភ័យ

surely

ចុះ

to descend

នរក

Hell

៦. ភ័យ

ភ័យសំ កុំចាំសំលឹងតាម ភ័យ យ៉ាងហ្នឹង មុខភ័យ ចុះនរក មិនទាន់ឆ្ងាយឡើយ

Don't get out of hand, now. If you do like that, you'll surely go to Hell.

ជីវិតក្រោយ

next life, next incarnation

ចម្រាច = ក្រសែចម្រាច

ant (spoken)

ចង្កៀង = ចង្កៀង

large black ant (spoken)

អ្វីក៏ស្រាយ

anything

ចុះ

(see note)

ឱយភ័យ

as long as

៧. ក្មេង

ជីវិតក្រោយចាំជីវិត ចម្រាច ចង្កៀងអ្វីក៏ស្រាយ ចុះ ឱយភ័យ ឆ្ងាយក្នុង ឆ្ងាយនេះសិន

I don't care if I'm an ant or anything in my next life as long as I get to eat something good right now.

ឃើ

geel

អាននៈ

this (kid)

ថ្លើម

liver

ថ្លើមស៊ី

fresh, disrespectful

ចេញពី

to originate, come from

កាន់បក/ចាំបក

to take after

អានចេះ = អានចេះ

thus (spoken)

៨. ភ័យ

ឃើ អាននៈ អ្វីក៏ថ្លើមស៊ី ថ្លើម ចេញពី កាន់បក អានចេះ អានចេះ

Geel this kid - how did he get so disrespectful? Where did he come from? He didn't get it from me, I hope.

អើយ

vocative particle (begging for gentleness)

ទិសប្បក

angry, mad

កុំទិស កុំប្បក

don't be angry

៩. ក្មេង

ខ្ញុំទិសយល់ស្រស់ស្រាយ ភ័យអើយ កុំទិស កុំប្បក អើ

I'm just kidding, Mon. Don't get angry.

ឱយភ័យ

whenever

ភ័យ

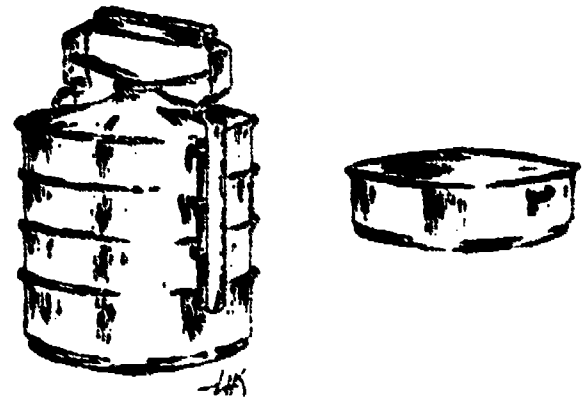
if

	ក្រូចៗហាត់ សស៊ីត្ត	to be scolded
១០ វិច	វិច្ឆិកា: ឱយវិច្ឆិកាស្រីមាស ឱយវិច្ឆិកា វិច្ឆិកា មិនបានក្រូចៗហាត់ មិនសស៊ីត្តទេ .	to give up You! Whenever you speak up, if you are not told off, you never give up!

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 1 A ចាន់ត្រាត្រា is a kind of food carrier that consists of nested containers stacked vertically, each serving as cover for the one below it, except for the top one, which has a lid. The stacked containers are held together by a removable handle which has a hinged piece that swings down to keep the lid in place.

When monks go out in the morning to collect food, they ordinarily carry a large covered rice bowl ព្រែក and a ចាន់ត្រាត្រា for the meat and vegetable dishes they may be given. Sometimes the monk carries only the rice bowl, and a young boy living or studying at the wat follows with the ចាន់ត្រាត្រា.

SENTENCE NO. 2 វិច្ឆិកា: In this sentence indicates a negative statement which is in some way contrary to previous expectation. It must follow a negative phrase to have this meaning. Another example:

ឱយ ឆ្ងល់ណាស់ យើងមិនទាន់ទៅទេ បើ ខ្ញុំ មិនបានដឹងទេ
How do you expect me to know, if I didn't even get to go.

SENTENCE NO. 4 In the lunar calendar each month is divided into two periods, the waxing moon and waning moon. Each period consists of 14 or 15 days depending on whether it is a 29-day month or a

30-day month.

ព្រឹត្តិវិហារ 'day of abstinence and religious observance' refers
 specifically to the 13th and 15th day of every period.

ព្រឹត្តិវិហារ 'day to shave' refers to either the day preceding
 the full moon or the day before the last day of the month
 when the monks shave their heads.

SENTENCE NO. 4 In this sentence គឺ adds a meaning of 'as a matter of fact'
 or 'it happens that...', e.g.,

ព្រឹត្តិវិហារគឺថាថ្ងៃនេះគឺថ្ងៃទី១៣។

It happens that today is the 13th day (of the lunar
 month).

SENTENCE NO. Note that the idiom ...សិន ... in this sentence can be used
 with a noun, with a verb, with a phrase, or with a clause.
 When it begins with a phrase or clause, the second repetition
 of the phrase or clause will normally include only the verb,
 e.g.,

សិនបើអ្នកចេញទៅច្រើនពេលសិន ត្រូវតែប្រុងប្រយ័ត្ន។

If you go out too much, watch out you don't fall
 near exam.

ស្រីខ្ញុំឆ្លៀតតាមខ្ញុំពេញពេលសិន ខ្ញុំក៏មិនអាចធ្វើអ្វីបាន។

My wife keeps following me around, and I can't do
 anything at all.

SENTENCE NO. 7 The word ទៅ and the connotation of 'go ahead and ...' or
 'let (it) ...,' e.g.,

សិនបើជីវិតខ្ញុំក្រោយមកគឺជីវិតចង្កៃស្រទាប់។

Let my next life be that of an ant! (I don't care.)

SENTENCE NO. The form ទៅ, ទៅ, ទៅ, would only used to or about
 people who are on intimate terms with the speaker or whom the
 speaker wishes to insult.

DRILLS

DRILL ONE: Response

គំរូ

ក: សម្លុត្តាយទៅនឹងចានប្រាក់ហ្នឹង
ទុកទីយយកទេ?

(យក - ជូនយាយយកទៅទ្រូង)

ខ: ទំណ កុំល្ងកណ៍ អាហ្នឹងទុកជូន
យាយយកទៅទ្រូងទេ ។

MODEL:

T: What are you keeping the food in
the carrier for?

(reach - for grandmother to take
to the wat)

S: Now don't reach. That's for Grand-
mother to take to the wat.

ក: ទំនេរនឹងចានហ្នឹង ទុកយកទៅណា?
(ចាច - យកទៅប្រគល់ទេវតា)
ខ: កុំចាចណ៍ អាហ្នឹងទុកយក
ទៅប្រគល់ទេវតាទេ ។

គ: ទលស្រីហ្នឹងទុកនឹងអី?
(យកទៅណា - ជូនយាយយកទៅ
នឹងបុណ្យ)

ខ: ទំណ កុំយកទៅណាណ៍ អាហ្នឹង
ទុកជូនយាយយកទៅនឹងបុណ្យទេ ។

ក: បង្កើតទៅនឹងប្តីហ្នឹង ទុកប្រគល់
ទេវតាណា?

(ប្រគល់ទេវតាណា - ប្រគល់ទេវតា
ក្រុង)

ខ: កុំប្រគល់ទេវតាណាណ៍
អាហ្នឹងទុកប្រគល់ទេវតាក្រុងទេ ។

ឃ: ប្តីប្តីស្រីហ្នឹងទុកនឹងអី?
(ផ្គត់ផ្គង់ - និមន្តទេវតាភាសន៍)
ខ: កុំផ្គត់ផ្គង់ណ៍ អាហ្នឹង
ទុកនិមន្តទេវតាភាសន៍ទេ ។

ង: ដំបៅទំនេរនឹង ទុកជូនទេវតាណា?
(ភាស - ជូនភាយកទៅស្រីស)

ខ: ទំណ កុំភាសណ៍ អាហ្នឹងទុកជូន
ភាយកទៅស្រីសទេ ។

ច: ក្រណាត់នេះទុកភាសទៅអាទិយយក
ណា?

(យក - ភាសនឹងចិញ្ចឹមទេវតា,
ទំណ កុំយកណ៍ អាហ្នឹងទុកភាស
នឹងចិញ្ចឹមទេវតាទេ ។

DRILL TWO: Substitution

គំរូ

ក: កុំល្ងកណ៍ ទុកទីយយាយយកទៅ
ទ្រូងទេ ។

(ស្រី - ប្រគល់ទេវតា)

ខ: កុំស្រីណ៍ ទុកទីយយាយប្រគល់ទេវតា
ទេ ។

MODEL:

T: Don't reach (it). I'm keeping it for
Grandmother to take to the wat.

(eat - give to the monks)

S: Don't eat (it). I'm keeping it for
Grandmother to give to the monks.

កុំស្រីណ៍ ទុកទីយយាយប្រគល់ទេវតា
ទេ ។

ក: យកទៅស្រី - នឹងចិញ្ចឹមទៅទ្រូង
កុំយកទៅស្រីណ៍ ទុកទីយយាយនឹង
ចិញ្ចឹមទៅទ្រូងទេ ។

ខ: ទីយយាយ - ជូនទេវតា
កុំទីយយាយណ៍ ទុកទីយយាយជូន
ទេវតាទេ ។

ក: ទ្រូងទ្រូងប្តីប្តីហ្នឹង - ទ្រូងនិមន្តទេវតា

ក្រីក្រ ម៉ែញ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
បន្តិច ។

ឃ ភ្នំ - ដំណាក់ប្រាសាទ
ក្រីក្រណា ទុកដុំឃើញ យស៊ីក្រា
នោះទេ ។

ង យកទៅទិញទឹក - ទឹក
ក្រីក្រណា ទុកដុំឃើញ យស៊ីក្រា
ទឹកទេ ។

ច ទិញដូកណា - ទិញទឹក
ក្រីក្រណា ទុកដុំឃើញ យស៊ីក្រា
ទឹកទេ ។

ក្រីក្រ ម៉ែញ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
បន្តិច ។

ង ភ្នំ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ម៉ែញ
ហាននីតទៅប្តូរ ។

ភ្នំ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ម៉ែញ
ទឹកទៅប្តូរ ។

ច យ៉ាងនេះ គ្មានយើញ ក្នុង
យើញទឹកនោះទេ ។

យ៉ាងនេះ គ្មានយើញ ក្នុង
យើញទឹកនោះទេ ។

DRILL THREE: Equivalence

- ក គ្រូ
- គ គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
ប្រាសាទ ។
- ង គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
ប្រាសាទ ។

MODEL:

- T: There's nothing in the pot, just
rice.
- S: There's nothing in the pot, just
rice.

ក គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
ប្រាសាទ ។

ង គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
ប្រាសាទ ។

ច យ៉ាងនេះ គ្មានយើញ ក្នុង
យើញទឹកនោះទេ ។

យ៉ាងនេះ គ្មានយើញ ក្នុង
យើញទឹកនោះទេ ។

ក គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
ប្រាសាទ ។

ង គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
ប្រាសាទ ។

ឃ គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
ប្រាសាទ ។

DRILL FOUR: Response

- ក គ្រូ
- គ គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
(ថ្ងៃទី៨)
- ង គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
នោះទេ ។

MODEL:

- T: Tomorrow are you going to make food
for the monks?
(the 8th day)
- S: Tomorrow's the 8th day; I'll make
food for the monks.

ក គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
(ថ្ងៃទី៨ ប្រាសាទ)

ង គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
នោះទេ ។

ច គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
(ថ្ងៃទី៨)

គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
នោះទេ ។

ក គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
(ប្រាសាទ ១០០ ថ្ងៃទី៨)

ង គ្រូ គ្មានដំណាក់ដំណើរ ហាននីត
នោះទេ ។

- ខ. វិញ្ញាណ ទៅចង្កាន់ទៅវិញ្ញាណ
(វិញ្ញាណ)
វិញ្ញាណក្រុងវិញ្ញាណស្រស់ ទៅចង្កាន់
ទៅវិញ្ញាណ ម្តង ។
- គ. វិញ្ញាណ ទៅទល់សោកភាព
(វិញ្ញាណ)
វិញ្ញាណក្រុងវិញ្ញាណស្រស់ ទៅទល់
សោកភាព ម្តង ។
- ឃ. វិញ្ញាណ គិតស្តីចេញមុខម៉ោង
(វិញ្ញាណស្រស់ប្រឡង)
វិញ្ញាណក្រុងវិញ្ញាណស្រស់ប្រឡង
គិតស្តីចេញមុខម៉ោង ម្តង ។

DRILL FIVE: Double Substitution

- ក្រុមៈ
- ក. កុំឆ្កួតឆ្កួល វិញ្ញាណក្រុងវិញ្ញាណស្រស់
(ទើប - ទេសភាព)
- ខ. កុំឆ្កួតឆ្កួល ទើបក្រុងវិញ្ញាណស្រស់
ស្រស់ ។

MODEL:

- T: Don't act silly, today's the 3th day.
(we have (as a visitor) - the head monk)
- S: Don't act silly; we have the head monk (as a visitor).

កុំឆ្កួតឆ្កួល ទើបក្រុងវិញ្ញាណស្រស់
ស្រស់ ។

- ក. វិញ្ញាណ - វិញ្ញាណ
កុំឆ្កួតឆ្កួល វិញ្ញាណក្រុងវិញ្ញាណស្រស់
ស្រស់ ។
- ខ. សោក - ក្រាប
កុំឆ្កួតឆ្កួល សោកក្រុងក្រាបស្រស់
។
- គ. វិញ្ញាណ - វិញ្ញាណ
កុំឆ្កួតឆ្កួល វិញ្ញាណក្រុងវិញ្ញាណស្រស់
។
- ឃ. វិញ្ញាណ - ទើបទើប
កុំឆ្កួតឆ្កួល វិញ្ញាណក្រុងទើបទើបស្រស់
។

- ង. វិញ្ញាណស្រស់ - ទើបទើប
កុំឆ្កួតឆ្កួល វិញ្ញាណក្រុងវិញ្ញាណស្រស់
ស្រស់ ។
- ច. ទើប - វិញ្ញាណស្រស់
កុំឆ្កួតឆ្កួល ទើបក្រុងវិញ្ញាណស្រស់
ស្រស់ ។

DRILL SIX: Transformation

- ក្រុមៈ
- ក. កុំឆ្កួតឆ្កួល ប្រយ័ត្នគិតទៅសាវ័ញ្ជក
។
- ខ. កុំឆ្កួតឆ្កួល គិតគិតទៅសាវ័ញ្ជក
។

MODEL:

- T: Don't be silly. Be careful you don't get born as a crow.
- S: Don't be silly. Watch out you don't get born as a crow.

- ក. វិញ្ញាណស្រស់ ប្រយ័ត្នសាវ័ញ្ជក
វិញ្ញាណស្រស់ គិតសាវ័ញ្ជក
។
- ខ. កុំបើកស្បែកសញ្ជឹង ប្រយ័ត្នហាន
ទ្រព្យៈថ្នាក់
កុំបើកស្បែកសញ្ជឹង គិតហានទ្រព្យៈ
ថ្នាក់
។
- គ. កុំឆ្កួតឆ្កួល ប្រយ័ត្នសីលធម៌
កុំឆ្កួតឆ្កួល គិតសីលធម៌
។
- ឃ. វិញ្ញាណស្រស់ ប្រយ័ត្នសាវ័ញ្ជក
វិញ្ញាណស្រស់ គិតសាវ័ញ្ជក
។
- ង. កុំឆ្កួតឆ្កួល ប្រយ័ត្នសាវ័ញ្ជក
កុំឆ្កួតឆ្កួល គិតសាវ័ញ្ជក
។
- ច. កុំបើកសាវ័ញ្ជក ប្រយ័ត្នចុះទឹក
កុំបើកសាវ័ញ្ជក គិតចុះទឹក
។

DRILL SEVEN: Substitution

Note: (Drill Eight, too)
When the idiom ...នេះ... begins with a phrase or clause, the second repetition will normally include only the verb, e.g.,

Phrase: នឹងលេងប្រថីននេះនឹង ប្រយុត្ត
ប្រយុត្តន្តរកៗ

Sentence: ប្រយុត្តន្តនឹងតា ប្រថីននេះនឹង
នឹងលេងប្រថីននេះនឹង ប្រយុត្តន្តរកៗ

គំរូ:

ក. នឹងលេងប្រថីន នឹងលេងប្រថីន
(នឹង)

ខ. នឹងលេងប្រថីន នឹងលេងប្រថីន

MODEL:

T: There's too much piety here, all
the time piety!
(eating)

S: There's too much eating here, all
the time eating.

នឹងលេងប្រថីន នឹងលេងប្រថីន

ក. បុណ្យ
បុណ្យនេះបុណ្យ នឹងលេងបុណ្យ
បុណ្យ

ខ. ល្អ
ល្អនេះល្អ នឹងលេងល្អ

គ. នឹងលេងប្រថីន
នឹងលេងប្រថីននេះនឹង នឹងលេងប្រថីន
នឹងលេងប្រថីន

ឃ. ឆ្មោះ
ឆ្មោះនេះឆ្មោះ នឹងលេងឆ្មោះ

ង. ក្រឡា
ក្រឡានេះក្រឡា (ក្រឡា) នឹងលេងក្រឡា
នឹងលេងក្រឡា

ច. នឹង
នឹងលេងប្រថីន នឹងលេងប្រថីន

DRILL EIGHT: Transformation

គំរូ:

ក. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន នឹង
នឹងលេងប្រថីន

ខ. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន

MODEL:

T: All the time making merit, you do
it so much!

S: There's too much merit-making here,
all the time merit-making!

ក. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់
នឹងលេងប្រថីន

ខ. កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

គ. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

ឃ. កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន នឹងលេងប្រថីន

ង. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

ច. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

ឃ. កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

ង. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

ច. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

ឃ. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

ង. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

ច. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

DRILL NINE: Equivalence

គំរូ:

ក. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

ខ. នឹងលេងប្រថីននឹងលេងប្រថីន កាន់កាប់នឹងលេងប្រថីន

MODEL:

T: You! If you aren't told off, you
never give up.

S: You! If you aren't told off, you
never give up.

- ក. គេកំរើសទៅស្រែដំណាំដូចម្តេចហើយ?

(ហាសនុយលា)

 គេកំរើសទៅស្រែដំណាំដូចម្តេចហើយ?
 គឺយើងហាសនុយលាដូចម្តេចហើយ?
- ខ. គេកំរើសទៅស្រែដំណាំអ្វីហើយ?

(ទាញទាញ)

 គេកំរើសទៅស្រែដំណាំអ្វីហើយ?
 ចុះ គឺយើងទាញទាញដូចម្តេចហើយ?
- គ. ស្រែដំណាំអ្វីហើយ?

(សប្បាយ)

 ស្រែដំណាំអ្វីហើយ?
 ដូចម្តេច គឺយើងសប្បាយដូចម្តេចហើយ?
- ឃ. ស្រែដំណាំអ្វីហើយ?

(ប្រាសន៍និយាយ)

 ស្រែដំណាំអ្វីហើយ?
 គេកំរើសហាសនុយលាដូចម្តេចហើយ?
 គឺយើងប្រាសន៍និយាយដូចម្តេចហើយ?

DRILL TWELVE: Substitution

- ក. អារនៈស៊ីក៏ច្រើនប្តីប្តីប្តីប្តី ចេញទៅ

ណាមក?

 (ហ៊ាន - គេកំរើសស្រែ)
- ខ. អារនៈស៊ីក៏ហ៊ានប្តីប្តី គេកំរើសស្រែ

ណាមក?

MODEL:

T: This kid! How fresh he is - where did he come from?
 (to dare - come from what line)

S: This kid! How he dares - what line does he come from?

អារនៈស៊ីក៏ហ៊ានប្តីប្តី គេកំរើសស្រែ
 ណាមក?

ក. មិនខ្លាចប្រាប់អីនោះ - មកពីអ្វី
 អារនៈស៊ីក៏មិនខ្លាចប្រាប់អីនោះប្តី
 មកពីអ្វីណាមក?

- ខ. ច្រើនណាស់ - គេកំរើស

អារនៈស៊ីក៏ច្រើនណាស់ប្តីប្តី គេកំរើស
 ណាមក?
- គ. ចូលច្រើនប្តីប្តីប្តីប្តី - ច្រើនណាស់

អារនៈស៊ីក៏ចូលច្រើនប្តីប្តីប្តីប្តី
 ច្រើនណាស់មក?
- ឃ. មិនស្រឡាត់ស្រឡាត់ - មកពីអី
 អារនៈស៊ីក៏មិនស្រឡាត់ស្រឡាត់
 មកពីអីណាមក?
- ង. ច្រើនណាស់ - កាន់កាប់

អារនៈស៊ីក៏ច្រើនណាស់ប្តីប្តី កាន់កាប់
 ណាមក?
- ច. ច្រើនណាស់ - ចេះត្រឡប់

អារនៈស៊ីក៏ច្រើនណាស់ប្តីប្តី ចេះត្រឡប់
 ណាមក?

DRILL THIRTEEN: Response

- ក. អារនៈស៊ីក៏មិនប្រាប់អីនោះទេ មិន
 អស់ច្រើនទេ?

(វ៉ៃ - ទ្រ)
- ខ. វ៉ៃអើយ កុំចង់ឆ្ងល់អី?

MODEL:

T: That kid, if he doesn't get me mad, he doesn't give up.
 S (mother - me)
 S: Mother, don't get mad at me.

- ក. កុំអស់ច្រើនប្តីប្តីប្តីប្តីប្តីប្តីប្តីប្តី
 (បង - គ្នា)
 បងអើយ កុំចង់ប្រាប់គ្នាអី?
- ខ. អញទាយទាយអីនោះទេ?
 (នាងគុណ - គ្នា)
 នាងគុណអើយ កុំទាយគ្នាអី?
- គ. អារនៈស៊ីក៏ ប្រាប់អីនោះទេ មិនប្រាប់
 អីទេ?
 (ស្រី - គា)
 ស្រីអើយ កុំប្រាប់អី?

- ឃ. អញ្ជូនស្លាបអាសន៍ណាស់ទៅលាវក្រី ហ្នឹង ។
(វីស៊ី - កូន)
វីស៊ីស៊ីយ កុំឆ្កួលកូនស៊ី ។
- ង. អញ្ជូនឱយអាសន៍ទៅទៅទំនួ អញ្ជូនឃប់
ឱយទំនួទំនួទំនួទំនួ ហ្នឹង ។
(ទំ - ទំ)
ទំស៊ីយ កុំទំទំទំទំទំទំទំ ។
- ច. វីស៊ីឱយកូនស៊ីទៅទៅទំនួទំនួ ។
(វីស៊ី - កូន)
វីស៊ីស៊ីយ កុំឱយកូន ទៅទៅទំនួ
ទំនួ ។

- ឃ. ក្រីស៊ីស - និមន្តនាមកមកផ្ទះ
ឱយទំនួក្រីស៊ីស ទំនួទំនួទំនួ
នាមកមកផ្ទះ ទំនួទំនួទំនួ ។
- ង. ក្រីស៊ីស ក្រីស៊ីស ក្រីស៊ីស ក្រីស៊ីស - ទំនួ
ឱយទំនួក្រីស៊ីស ក្រីស៊ីស ក្រីស៊ីស ក្រីស៊ីស ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។
- ច. ទំនួទំនួទំនួ ទំនួ - ទំនួ
ឱយទំនួទំនួទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។

DRILL FOURTEEN: Substitution

- ក. ឱយទំនួនិយាយទំនួទំនួ ទំនួ ទំនួ
ក្រីស៊ីស ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។
(ទំនួ ក្រីស៊ីស ទំនួ ទំនួ ទំនួ - ទំនួ)
- ង. ឱយទំនួនិយាយក្រីស៊ីស ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។

MODEL:

- T: Whenever he speaks up, he doesn't
give up until he's told off.
(make food for the monks - eat first)
- S: Whenever they make food for the monks,
he doesn't give up until he gets to
eat (it) first.
ឱយទំនួនិយាយក្រីស៊ីស ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។
- ក. និយាយទំនួ ទំនួ ទំនួ - ទំនួ
ឱយទំនួនិយាយទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។
- ខ. យក ឱយទំនួ ទំនួ - ទំនួ
ឱយទំនួ យក ឱយទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។
- គ. ទំនួ ទំនួ ទំនួ - ទំនួ
ឱយទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។

DRILL FIFTEEN: Equivalence

Note: Do this drill twice, the second time reversing the teacher's and student's sentences.

- ក. ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។
- ង. ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។

MODEL:

- T: You! When you speak up, you don't
give up until you've been told off.
- S: You! When you speak up, you don't
give up until you've been told off.
- ក. ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។
- ខ. ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។
- គ. ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។
- ឃ. ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ ទំនួ
ទំនួ ទំនួ ទំនួ ។

លោកគា ឱយនឹកនឹមនួលោក នឹក
មិនបានឈើដំណាច់ចូល លោកមិន
នឹមនួលេ។

- ឃ ភាគី កាលណាទៅស្រុកសិល ទាល់
នឹកយល់បានក្រសួងប្រកាសវិញ។
- ភាគី ឱយនឹកនឹមនួលោក នឹកមិន
បានយល់ មិនក្រសួងប្រកាសវិញនេះ។
- ង ក្រុមស្រុកសិល កាលណាចង់បាន
ក្រសួង ទាល់នឹកនឹមនួលោកបាន
បាន។

ក្រុមស្រុកសិល ឱយនឹកចង់បានក្រសួង
នឹកមិនបាននឹមនួលោកមិន
បាននេះ។

- ច ភាគី កាលណាដឹងទំនាក់ទំនង
លោក ទាល់នឹកបាននឹមនួលោកនេះ។
- ភាគី ឱយនឹកដឹងទំនាក់ទំនងលោក
នឹកមិនបានបាននឹមនួលោកនេះ។

READING PASSAGE 2

កុទ្ធសាលនា ឬ កុទ្ធសន្និ

កុទ្ធសន្និ ជាទស្សនៈ ច្រើន របស់ព្រះពុទ្ធ កើតមាន
 ឡើងជាដំបូង នៅប្រទេសឥណ្ឌា ក្នុងសតវត្សរ៍ ៦ មុនគ.ស
 មានគោលច្បាប់សម្រាប់ប្រព្រឹត្តប្រតិបត្តិ ចំនួន ៨៤០០០
 ធម្មក្នុងដែលមានចារឹកក្នុងគម្ពីរព្រះប្រតិបត្តិ ។ បច្ចុប្បន្ន
 នេះ អ្នកដែលគោរពជឿកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ហៅថា កុទ្ធ-
 សាសនិក មានចំនួន ៥០០.០០០.០០០ នាក់ មាននៅក្នុង
 ប្រទេស ខ្មែរ សៀម លាវ ចិន យួន ភូមា ឥណ្ឌា
 លង្កា ទេប៉ាល ចំបេក ជប៉ុន ម៉ាឡេស៊ី ។ល។

5

កុទ្ធសាសនា ចែកចេញទៅជាវិទ្យាសាស្ត្រ ៗ ក្រោយ
 ពេលដែលព្រះពុទ្ធបរិនិព្វាន ប្រមាណជា ៤០០ ឆ្នាំ ក្រោយ
 ដែលធំ ។ មាន ២ គឺ:

10

- មហាយាន (ទន្តវិទ្យាសាស្ត្រ - ភាគច្រើន)
- ហីនយាន (ទន្តវិទ្យាសាស្ត្រ - ផ្សេងទៀត) ។

១- មហាយាន

យានធំ ទូលាយភាគច្រើនមនុស្សសត្វបានច្រើនគ្នា ដឹក
 . តាំងឡើងទៅកាន់ចិវិលកំពូក្នុងព្រះនិព្វាន ។ វិទ្យាសាស្ត្រ
 មានវិធីយុទ្ធសាស្ត្រ ស្រៀមទៅ ពាក់ព័ន្ធ ពណ៌ស្បែក ។
 វិទ្យាសាស្ត្រនេះ សង្កត់យ៉ាងខ្លាំង ឬ ទ្រុឌទ្រោមទៅលើការអប់រំចំនួន
 វិទ្យាសាស្ត្រមហាយាន គោរពតាមលទ្ធិភាគច្រើន គឺប្រព្រឹត្ត
 ប្រតិបត្តិការប្រតិបត្តិការរបស់ខ្លួន ។ គ្នា មិនប្រតិបត្តិការ

15

គោលប្រវត្តិប្រចំផក ដូចនិកាយហិណយាន ១០ ។ អ្នកប្រាជ្ញ
 នៃនិកាយមហាយាន បានបង្កើតគម្ពីរដីកាថ្ងៃកត់តម្ពីរព្រះ
 ប្រាជ្ញដកតិ :

- គម្ពីរ សុខបុណ្យក

- គម្ពីរ លក្ខណៈនារសូត្រ

- គម្ពីរ ប្រាជ្ញាបារមីតា ជាដើម ហើយសុទ្ធតែ
 ចារឹកជាអក្សរ កាសា សំស្ក្រឹត ទាំងអស់ ។ និកាយនេះ
 លើកយក កាសា សំស្ក្រឹត ជាធំ ជាយានសម្រាប់សិក្សា ។
 បច្ចុប្បន្ននេះ និកាយមហាយាន បានបំភាន់ក្នុងប្រទេស
 ចិន យួន ឥស្លាម ចិន ម៉ាតាលី ។ល។

និកាយមហាយានគោរព គោតិសត្វ. ព្យ អង្គ គឺ :

១- ករណីករស្វរៈ :

២- មញ្ញស្រី

៣- វិម្រិតិយៈ ឬ ព្រះស្រីការ្យមេត្រី ។

៤- ហិណយាន

យានក្នុងយានចង្រ្កិត ដុកមនុស្សសត្វបានតិច បានវិ-
 ជ័យនិរិវតនិ មានការគោរពវិជ័យយានិមតិចតំ ជាមួយ ជាធំ។
 និកាយនេះ ឲ្យកថាទៅលើវិជ័យ ការអប់រំខ្លួននិកាយ វា
 ចំនួនប្រាជ្ញាគ្រឹមត្រូវ ស្រគត់ស្រគំ រម្យម ។ ចតុជិត
 ប្រតិបត្តិ ស្វតិចិត្ត ពណ៌ល្បឿន ។ និកាយហិណយាន
 គោរព ប្រព្រឹត្តិ ប្រតិបត្តិតាមគម្ពីរព្រះប្រាជ្ញដក ដោយ
 យកកាសាបាលី ជាធំ ជាយាន ក្នុងការសិក្សា កុំ

ចែក៖ ។ បច្ចុប្បន្ន ពុទ្ធសាសនាខិតយហ៊ិនយាន មាន
 បីគោត្រច្រទេស៖ ខ្មែរ សៀម លាវ ក្នុង លក្ខណ៍
 ផល្គា ខេត្តល ។ល។ ខិតយាន៖ គោត ព្រះគុដ្ឋ
 កែម្មយព្រះភ្នំនិ ព្រះសមណគោតម ខំន ព្រះមិ ព្រះ
 សន្ស ។

45

Names in Reading Passage 2

Three important Bodhisattvas:

- សាវណាភិរតស្វរៈ /aave?lookateesvaara?/
- មេត្តាស្រី /me?co?srey/
- និមិត្តនិយៈ /maitreyé?/
- or ព្រះស្រីអារ្យសម្រតិ /préh srsyaariyé?meetsy/

NOTES FOR READING PASSAGE 2

Line 13. Cambodian is a member of the Mon-Khmer language family, which is unrelated to the Indo-European language family (of which English is a member). However, it has borrowed many words from Sanskrit and Pali, both of which are Indo-European languages, especially in its religious vocabulary. Pali and Sanskrit bear much the same relations to Cambodian as Latin and Greek bear to English. That is, they are the classical languages from which neologisms are coined. They are also liturgical languages for major religions (Pali is used in Theravada Buddhism, and Sanskrit is used in Hinduism and in much of Mahayana Buddhism). All three of these religions are or have been important in Cambodian history, so it is not surprising that there are many words borrowed from both languages.

Lines 16, and 38

These lines describe the dress of the monks of the two major sects.

ឥសាន /thómé?/ = ឥសិ
ឥសាន្ត /thommekhan/ items of Buddhist teaching in the ឥសាន ថ្ងៃ
* ឥសាន្តបុរាណសម្ភាសនា /thómme?cakkappa?vatta?na?sout/ name of Buddha's first sermon
* ឥសាន្តរតនា វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ wheel of dharma
ឥសាន្តរតនា /thómmeca?/ the wheel of dharma (name of Buddha's first sermon)
ឥសាន incense
ឥសាន relaxed, easy, loose
ឥសាន Hell
ឥសាន វិញ្ញាណ sect
ឥសាន a postulant monk
ឥសាន វិញ្ញាណ Nepal
verb + ឥសាន + verb } too much
noun + ឥសាន + noun }
ឥសាន្ត (ឥសាន្ត) dessert, sweet
ឥសាន្តបុរាណសម្ភាសនា /pañca?vokii/ Buddha's first 5 disciples
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ five (literary)
* ឥសាន្ត វិញ្ញាណ an advanced disciple
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ/clergy (formal)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ/bare?nipian/ to achieve Nirvana
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ Nirvana
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ ១០០ ថ្ងៃ a ceremony performed 100 days after a person's death
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ to celebrate, to make merit
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ to be born (royal, divine)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ to teach manners to, to give advice
* ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ/pracñābaaremsytaa/ name of a Mahayana Buddhist scripture

ឥសាន្ត វិញ្ញាណ to inspire, to revive (from death)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ silly, useless, pernicious, mischievous
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ utterance of Buddha
* ឥសាន្ត វិញ្ញាណ utterance (lit.)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ Buddhist (excluding clergy)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ /poothiprāk/ Bo tree (a kind of tree)
* ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ vegetation
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ Bodhisattva (a future Buddha, a Buddhist divinity considered to be a saving spiritual force)
* ឥសាន្ត វិញ្ញាណ (H) enlightenment
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ to strive, struggle
* ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ /- cunemlayu?/ age (royal)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ samena?koodoom/ the Buddha Siddhartha
* ឥសាន្ត វិញ្ញាណ /samena?/ one who follows the dharma, who strives to live in accord with Buddhist principles, a monk
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ Mahayana (branch of Buddhism)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ queen, wife (royal)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ /miakia/ route, way, road; approach, policy (literary)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ Mongolia
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ /mookhethóa/ the truth that leads to elimination of suffering
* ឥសាន្ត វិញ្ញាណ /mookha?/ elimination of suffering, Nirvana
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ therefore
* ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ (ឥសាន្ត) snake (name of 6th year of 12-year cycle)
ឥសាន្ត វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ distance the eye can see

អាក្រក់	to make trouble, start a fight	* សង្ខេបបណ្ឌិត	/sonthema?bonda?riika?/ name of a Mahayana Buddhist scripture
* គោ (លាវ)	cock, chicken (name of 10th year of 12-year cycle)	សម្មាសម្ពុទ្ធិញ្ញាណ	/somaasompoothefian/ enlightment
រត់រង /runtum/	to be restrained in movement	* សម្មា	true, correct, good
រាជសម្បត្តិ/riacsambat/	throne, royal property	* សម្មាសិញ្ញាណ	enlightment
ព្រឹក្សា	evening (formal)	ញ្ញាណ	consciousness, mind, intelligence, knowledge
ព្រាង	to search, research	សហការី	colleague, co-worker
ព្រាង	to grope	សាសន្តស (បួស)	to become a monk, give up worldly life
រូប	form, shape, classifier for persons	* ឆ្នួល	act of giving up the world, one who gives up the world
* រាសី	refers to the waning moon in lunar dates; to pull away	* សាសន្តិក្ស	/saal prak/ a bayan tree under which Buddha was born and died
ស្រក	to extinguish, put out	សិទ្ធិស(ៈ សិទ្ធិចិ)/sathót/	Siddhartha (given name of the Buddha)
ស្រាយ	to melt (trans.), liquidate, do away with	សិល /sel/	religious rule, precept, piety, holiness, grace
ស្រកើយ	to cool (off), relax	សុំសិល	to go to the wat on a day of abstinence to participate in prayers
ស្រី	Ceylon (Srilanka)	ស្ងាត់	quiet, alone, without people
* សង្ការវិទ្យាសូត្រ /lankaavetaasout/	name of a Mahayana Buddhist scripture	ស្រង	monk's sarong-like garment
សង្ខេប	philosophy, ideology, régime	ស្រកស្រក	to be quiet (speech); conservative (manner)
សមាគម	way of referring to an elderly monk	ស្រកមាត	ant
សាច់	speech, utterance	ហិណយាន /hineyan/	Hinayana (branch of Buddhism)
វិសាខ /visaak/ = វិសាខ	name of 6th lunar month (mid April to mid May)	* ហិណ	small, lesser, cheap; all gone
សង្ខតណា	to repay a moral debt		
សង្ខតយស	to feel empathy		
សង្ខត	to feel pity		
* សង្ការ (= ចង្ការ)	large black ant		
សច្ចៈសមី /sacca?thóa/	the truth		
* សច្ចៈ /sacca?/	truth, certainty		

អរសវិទ្យា	to give up, to stop hoping, to be fed up	* អាហារ	food (literary)
* អាចារ្យវិទ្យាសាស្ត្រ /aacere'yeviat/	philosophy of the teachers	ឥណ្ឌា	India
* អាចារ្យវិទ្យា /aacere'ye?/ (H)	teacher	* មជ្ឈិមវិទ្យាសាលា	the northern sect
* វិទ្យា	philosophy, utterance	* មុតិកាសាស្ត្រ /u'té'kataaboh/	a stage of asceticism involving deprivation of water
* អាសាត /aasaat/	8th lunar month (mid June - mid July)	* ទឹក	water
* អាហារកាសាស្ត្រ	a stage of asceticism involving deprivation of food	ទិដ្ឋភាព	garden, park (royal)
		ស្មារតី	genius

APPLICATIONS

1. Find the word(s) that fit(s) the following definitions.

១. ដាក់ចំណិតបង្ហូរចេញពីចិត្តយោងទៅលើអ្វីមួយ
២. ការគ្រប់គ្រងដោយស្របច្បាប់
៣. ប្រយោជន៍យូរអង្វែងនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវដើម្បីដាក់សម្បទានលើមនុស្ស
៤. ប្រយោជន៍យូរអង្វែង
៥. ដាក់ចំណិត - ចំណិតចេញពីចិត្តយោងទៅលើអ្វីមួយ
៦. ការគ្រប់គ្រងដោយស្របច្បាប់ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកដទៃឱ្យបានស្ថិរភាព
៧. សំណើដើម្បីបញ្ជាក់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ
៨. ការគ្រប់គ្រងដោយស្របច្បាប់ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកដទៃ

2. Correct the following sentences by adding the proper words.

១. ការគ្រប់គ្រងដោយស្របច្បាប់ ។
២. ប្រយោជន៍យូរអង្វែង ។
៣. សាស្ត្រ សាស្ត្រ អន្តិចសាស្ត្រ អន្តិចសាស្ត្រ ។
៤. វិទ្យាសាស្ត្រ មជ្ឈិមវិទ្យាសាលា មជ្ឈិមវិទ្យាសាលា ។
៥. ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ មុតិកាសាស្ត្រ មុតិកាសាស្ត្រ ។
៦. អាហារកាសាស្ត្រ ។
៧. ប្រយោជន៍យូរអង្វែង អាចារ្យវិទ្យាសាស្ត្រ ។
៨. ប្រយោជន៍យូរអង្វែង យោងទៅលើអ្វីមួយ យោងទៅលើអ្វីមួយ ។

3. Define the following words.

- ប្រយោជន៍ ចំណិតចេញពីចិត្ត មុតិកាសាស្ត្រ មជ្ឈិមវិទ្យាសាលា វិទ្យាសាស្ត្រ

ស្រីម្នាក់ ពុទ្ធសាសនា សង្ឃ	ក្រុមម្នាក់ ប្រទេស រលាស់	ព្យាបាល សាលា គ្រូ	សត្វ ទស្សនកិច្ច វិសាល	រថស្ថា ប្រាសាទ
----------------------------------	--------------------------------	-------------------------	-----------------------------	-------------------

4. Find the synonyms of the following words.

ប្រសូត ទុក សាស្ត្រ	(ព្រះ) នាម សុភមង្គល សព្វ	ទស្សន បុគ្គល សង្គម	សាលា មហាសិ បរិស្ថាន	សិក្សា សាស បទ
--------------------------	--------------------------------	--------------------------	---------------------------	---------------------

5. Describe briefly the life of a major religious with whom you are familiar, e.g., Jesus or Moses. (In Cambodian, of course.)

6. Describe the organization of Christianity, Judaism, or Islam in the same way as Reading Passage 2 describes Buddhism.

7. Try to get a fuller explanation of the following words. Ask any questions that are prompted by your teacher's explanations.

ទទេ	ក្រសួង	បញ្ជា	ទ្រង់
សម្រេច	សេវា	សេវា	សាសនា
សម្រេច	សីល	សិក្សា	បុណ្យ

8. Do the words សាស្ត្រ and ប្រាសាទ have exactly the same meaning?

9. Have the student discuss the following topics.

១. ព្រះយេស៊ូគ្រីស្ទសាសនា?
២. ព្រះពុទ្ធសាសនា?
៣. មានប្រាសាទសីល ពុទ្ធសាសនា និង សាសនាគ្រីស្ទសាសនា? តើប្រាសាទមានន័យណា?
៤. ហេតុអ្វីបានជាយេស៊ូគ្រីស្ទមានសាសនា?
៥. ហេតុអ្វីបានជាយេស៊ូគ្រីស្ទមានសាសនា?

10. Questions for the teachers to ask.

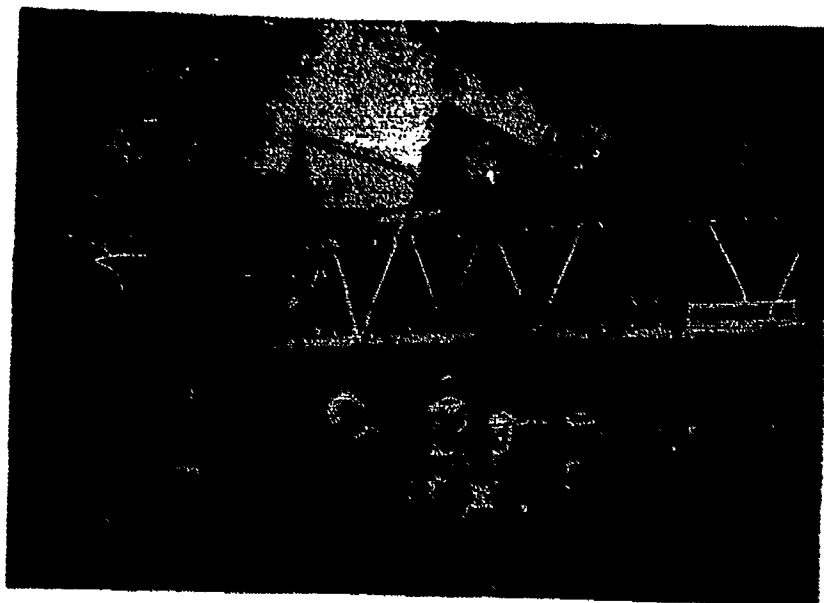
១. នៅក្រុមសាសនាមហាសិមានពុទ្ធសាសនា?
២. តើមានព្រះពុទ្ធសាសនា តើមានមហាសិករណ៍ពុទ្ធសាសនា តាមសិទ្ធិមហាសិករ ឬហើយ?
៣. គ្រីស្ទសាសនា មាននិកាយដូចពុទ្ធសាសនា?
៤. មានមហាសិករណ៍សាសនា បាននឹង ក្រុមគ្រីស្ទសាសនា (Bible) ។ តើមានមហាសិករណ៍ ឬទេ?
៥. នៅក្នុងសាលា តើមានសិក្សាសាសនាមហាសិករណ៍គ្រីស្ទសាសនា?
៦. ហេតុអ្វីបានជាយេស៊ូមានសាលា មានមហាសិករណ៍សាសនា ឬហើយ?

- ៧. តើអង្គការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ត្រូវតែមានលក្ខណៈណាខ្លះ?
- ៨. តើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ត្រូវតែមានលក្ខណៈណាខ្លះ?
- ៩. តើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ត្រូវតែមានលក្ខណៈណាខ្លះ?
- ១០. តើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ត្រូវតែមានលក្ខណៈណាខ្លះ?

11. Questions for the student to ask.

- a. We know that popular Buddhist belief includes lives after death. Did the Buddha teach that there is any life after death? If not, what happens to people after they die. If so, what is it like?
- b. What is the consequence of evil deeds in Buddhist theology? In popular belief?
- c. When the Buddha deserted his family to search for truth, he caused them suffering, which is presumably sinful. How do Buddhists account for this? Do they believe that the Buddha suffered any consequences?
- d. If the Buddha entered Nirvana and no longer exists, why do people still pray to the Buddha?
- e. Have there ever been female equivalents of the Buddhist monks (ភិក្ខុវិទី)? Why are there none today?
- f. What is done on វត្តសិល?
- g. In an observant household, does វត្តសិល effect small children? Students?
- h. Is fasting a frequent practice for layman?
- i. What is meant by the term កាន់សិល? What does it involve? Can it be done on days other than វត្តសិល?
- j. What is popularly believed to be the reward of កាន់សិល? Is there believed to be a punishment for its omission?

LESSON TWELVE

BUDDHISM: PRESENT PRACTISES

- a. What are the rules which every Buddhist should follow?
- b. How do the rules which monks must follow differ from those for laymen?
- c. Has the observance of some such rules had to be altered because of the demands of modern life?

ព្រះពុទ្ធសាសនា

ចំពោះមនុស្សច្រើន

ដូចយើងគេរាល់គ្នា កម្របស់យើងតែងតែប្រព្រឹត្តទៅជា
និច្ចនិច្ច ទៅក្នុង កន្លង វាល វដ្តសិក្សានេះ ដេញដោល
មួយដឹងបានថា កម្មនេះឲ្យផលទៅពេលណាទេ ប៉ុន្តែ ដោយ
យកពុទ្ធសាសនាមកជាសំភារ យើងយល់ច្បាស់ថា :

១- កម្មតិកតិក និងកម្មបច្ចុប្បន្ន អាចនឹងនាំមកឲ្យ
ការផ្លាស់ប្រែផលវិបាក ។ ដូច្នោះ ត្រូវយើងប្រុងប្រយ័ត្ន
ហើយគាំទ្រនិកាយណ៍ ញ៉ាំងខ្លួនឲ្យទៅកាន់ផ្លូវសុចរិត
ដោយរៀបចំផ្លូវកុសលកម្មទាំងឡាយ ឯលទ្ធផលដែលកើត
ពីការព្យាយាមនេះ ជួនកាលយើងឃើញ ជួនកាលដាច់ហើយ
ស្រេចហើយតែកម្មនិងការប្រព្រឹត្តរបស់យើង ។ បើ
កុំអាចកើតចេញឲ្យឃើញទាន់ក្នុងខ្លួន កម្មនោះក៏នឹងរំពាក់
ផលទៅអនាគតជាទៀងទាត់ នេះមិនផុតសោះឡើយ ។

២- ដោយសារកម្មបច្ចុប្បន្ន យើងអាចនឹងដកលែង
ការក្នុងផ្លូវ ដើម្បីអនាគតជាទីបំផុត ក្នុងការធ្វើឲ្យ
សម្រេចតាមគោលដៅនេះ បុគ្គលនីមួយៗ ជាជាងរចនា
ឲ្យអនាគតរបស់ខ្លួន ដេញដោលផលវិបាក អាចនឹងកសាង
និមិត្តស្នាដៃឡើយ ។ យើងនឹងបានទៅដល់ទីដេញដោល
បំណងរបស់ខ្លួន គឺឃើញ ឬកម្រក់ ។ ការត្រង់នេះ សេរីភាព
ដើម្បីជ្រើសរើសកម្មវិបាក ឬកម្រក់ មានជាប់គ្នាផ្សំគ្នា
យើងម្នាក់ៗ ស្រាប់ហើយ ។

៣- ដោយកម្មនានាទាំងឡាយរបស់វា គឺជាទីដែលព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធជ្រាវជ្រាវហ្មត់ចត់ទៅដល់ហើយ នៅ

(គ្រើយទាន់នាយ) ផ្គាប់បង់ជាសម្បទាបុណ្យ ឲ្យ
មនុស្សខ្ញុំ ។

ពោលមកដល់ត្រង់នេះ កើតជាបញ្ហាមួយឡើងថា
“ខ្ញុំស្រឡាញ់ការរស់នៅជាមនុស្ស ដែលគេញ្ញាត់ដោយ
សោមនស្ស និងទោមនស្ស ខ្ញុំចង់ឲ្យស្លាប់ហើយចាប់ជាគិម្ពី
ជាមនុស្សដកបទៅ ប៉ុន្តែ ចង់ឲ្យបានជាមនុស្សរឿងរ៉ាវ
ក្នុងជីវិតនៃបច្ចុប្បន្ន ។ ការណ៍ត្រង់នេះ ដូចបាន
គ្រោបស្រាប់ ខ្លួនអ្នកជាម្ចាស់, ជាតាមទៅហូរយរបស់អ្នក
បុគ្គលដទៃកុំអាចធ្វើជាម្ចាស់, ជាតាមលើព្រះភិក្ខុសា
ក្នុងបច្ចុប្បន្ន និងអនាគតរបស់អ្នកបានទេ ។ បើអ្នកចង់ចាប់
ជាគិម្ពី ក៏តាមតែចិត្តរបស់អ្នកចង់ទៅចុះ គ្មាននរណាបាន
អំណាចកំណើនទេ ។ ឯត្រង់ដែលថារឿង ឬជាតាម
នោះសោតក៏ស្រេចហើយលើខ្លួនអ្នកដែរ ។ សេចក្តី
កងចក្រយកឲ្យលំភ័យនេះ គ្រាន់តែជាមន្ត្រីខ្ពស់ក៏បង្កើត
ប្រាប់ផ្លូវអ្នកឲ្យដើរតែប៉ុណ្ណោះទេ ។

តាមន័យដូច្នោះរៀបរាប់មកនេះ គេកត់សំគាល់ថា កម្ម
ជាចម្បងកំណើនវិនិច្ឆ័យ, ជាចលនាស្បើងទៅមុខ ។ ចរន្ត
ចលនានេះ ដេញដោលស្បើងជាមួយនឹងការប្រាប់បង់ដីវិក័យ
ជាមរណៈនៃយើងឡើយ ក្នុងវិវិធីមរណៈនិងមនុស្សខ្ញុំ កម្ម
ចាស់ទេត្រូវទៅរកកម្មបច្ចុប្បន្ន ដើម្បីបង្កើតការផ្សេង
ក្នុងការប្រែផ្លាស់ឡើងវិញ ដោយអំណាចកម្មនិងកម្មវាស
ដែលសន្សំទុកមក ។

ដោយហេតុនេះបានជាថា: គ្មាននរណាមួយ អាច

និយាយបានថា កម្មណាមួយដែលនៅពីមុខគ្រោយមនុស្ស
 នីមួយៗ ឬកម្មនោះនឹងលេចមុខចេញនៅពេលណាឡើយ។
 កិច្ចខ្លាំងដែលដឹងប្រាកដគួរឱ្យកត់ត្រា និងគួរឱ្យគិតចិត្តនោះ
 គឺថា បុព្វកម្មតុំចេះដឹងនៅដូចប្រាកដ ឬនៅស្ងៀមមួយ
 កន្លែងនោះឡើយ ។ កម្មនេះមនុស្សម្នាក់ៗ កាចនឹងកែ
 ខែធ្វើឱ្យប្រហែលឡើង គឺគិតប្រក់ឱ្យទៅជាស្អាត ។
 កាលដែលយើងយោគនេះហើយ បានជាពុទ្ធសាសនាមួយ
 មនុស្សក្នុងលោក នោះគឺនិយាយដោយ ត្រូវតែប្រព្រឹត្តកាន់
 យកខ្លះក្នុងស្រីយោគនោះចិត្តទូលាយក្នុងទាន, ទាន
 មេត្តាករុណាចេះសន្តោសដល់អ្នកដទៃ ព្រោះថាមនុស្សល្អ
 ក្លាយទៅជាប្រាកដ មនុស្សប្រាកដក្លាយទៅជាស្អាត
 ក៏បានដែរ ។ ធម្មតាមនុស្សតុំមែនជាវត្ថុ តែនឹងក្លាយ
 ទៅជាអ្វីៗបាន ។ មនុស្សតុំមែនល្អឬប្រាកដស្រាប់ទេ តែ
 នឹងក្លាយទៅជាស្អាត ឬប្រាកដតាមយោគម្មរបស់ខ្លួនបាន ។
 ដោយហេតុនេះ យើងមិនត្រូវភ្លេចភ្លើងដោយកាន់តែបាន
 អុណសម្បត្តិទានដូចគ្នា ទានសិក្ខិតយសស្តីក្នុងសន្តិម
 ឬដោយកាន់លើប្រព្យនៃសុភមង្គល ហើយមិនត្រូវមើលងាយ
 អ្នកដទៃ ដោយឃើញគេទំលាប់ជានិច្ចនោះឡើយ ។ កម្ម

នេះមិនត្រឹមតែជាសភាវដល់ខ្លឹមណ្ឌសទេ គឺវាជាប្រ
 សភាពភិក្ខុសាលទៅជាភិក្ខុសាលបាន ស្រេចហើយតែខ្លួន
 យើងជាអ្នកកសាងសម្បត្តិក្នុងអតីតជាតិមក ។ ក្នុងពេល
 សព្វថ្ងៃអ្នកដទៃគេទុកអ្នកជាបុគ្គលគួរដល់ការគោរព ហើយ
 ដល់ថ្វីស្អុត ខ្លួនអ្នកកាចទៅជាមនុស្សប្រាកដដូចជាតិវិញ
 ក៏សំរិទ្ធតែបានដែរ សេចក្តីនេះយើងណាមិញ មនុស្សគ្រប់
 ក្នុងពេលជាបច្ចុប្បន្ន កាចនឹងទៅជាមនុស្សល្អសុចរិតទៅ
 ថ្ងៃមុខបាន ។

កម្មនោះកម្លាំងក្រៃលែងជានិច្ច ។ ទាំងអស់ ដល់ទាន
 ប្រៀបបានឡើយ ។ កម្មតុំមែនឱ្យផលត្រឹមតែដល់អ្នកប្រព្រឹត្ត
 នោះទេ សូម្បីតែអ្នកដទៃក្រៅក៏សំរិទ្ធតែបានទទួលផលរបស់
 វាដែរ ទោះបីលាក់ខ្លួនទៅក្នុងទំណាក់ដោយ ទាំងទានផ្លូវល្អ
 ទាំងទានផ្លូវកាតក់ ។ កសុភាគយ៉ាងច្បាស់ក្នុងរឿងនេះ
 គឺដូចជាសង្រួមសព្វយ៉ាង ដែលដើមដំបូងគឺគេមកតែពីគុះ
 របស់បុគ្គលម្នាក់ ឬជាតិបុរាណមួយ ហើយកាលដាល
 ជាសេចក្តីអន្តរាយ, ជាអំណាចគង់យាន និងជាសេចក្តីវិបាស
 ស្ម័គ្រដល់ជីវិតមនុស្សច្រើនរាប់លាន ។

NOTES FOR READING PASSAGE 1

Column 1 Line 9. As you know from the preceding lesson, Sanskrit and Pali, from which Cambodian has borrowed many words, are related to English, though Cambodian itself is not. For this reason, from time to time you will run across Cambodian words or prefixes that have a strong similarity to English for the very good reason that they ultimately come from the same ancestor word. In this line, the prefix *វ* /a²-/ 'not' is a good example. It is the same as a- of 'atheist' or 'amoral' (these words come from Greek, which is also related to English). An even clearer example is *ពីរ* 'two' or *បី* 'three.' These are Indic loans which are used in elevated contexts and which are directly related to their English equivalents.

Column 1 Line 11. ព្រះសង្ឃវត្ត is equivalent to ព្រះវត្ត

Column 1 Line 16. It may help you in reading this sentence if you remember that សាសនា is a noun ('artisan, craftsman').

Column 2 Line 1. The parentheses here indicate material that is to be emphasized. English text would use italics instead. This use of parentheses is not common.

Column 2 Line 10. Note that អ្នក here is used as an impersonal pronoun, much like English 'one' or 'you.'

Column 2 Line 27. The word គាត់ refers to អ្នកសិក្សា and need not be translated.

Column 2 Line 27. The phrase គ្រូបង្ហាញការងារ is the same as សិក្សាបង្ហាញការងារ
 របស់គ្រូបង្ហាញការងារ ។

DIALOGUE

ពុទ្ធសាសនានិងកូនខ្មែរ

... ក្តី ... ក្តី
នឹកនឹក

whether ... or
to be concerned, interested
in
wat (colloquial)

ភ្នំ វា (វា AC)

១. វេលា. ប្រើក្តី ប្រុសក្តី វេលាបឋមនិវេទនា
ទៅភ្នំ ទៅវា ទៅវា ទៅវា ទៅវា
ទៅ ?

Both men and women seem to have lost all
interest in going to the wat.

ខ្យល់ចង្កែកប្លែក

completely shot, forget it,
no way

២. សាវ. នៅក្រុង ខ្យល់ចង្កែកប្លែក ខ្យល់ចង្កែក
នៃ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ
ទៅវា ។

In the country it's not so bad, but in
the city, forget it.

និកាយសង្ឃ
ស៊ីវិល ភ្នំ ភ្នំ
មុនភ្នំ
ភ្នំ

Buddhist monk
this and that, thus and so
certainly
(see note)

៣. វេលា. ចាស់ៗ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ
ទៅវា ទៅវា ទៅវា ទៅវា ទៅវា
ស៊ីវិល មុនភ្នំ មុនភ្នំ មុនភ្នំ ។

With the old folks in my village, don't
speak ill of the monks, or you'll get
it.

សិល

holiness, virtue, super-
natural force

ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ

to live piously, visit the
wat, keep Buddhist precepts,
practise religion

ស្ម័គ្រភ័យ
ស្ម័គ្រភ័យ

firm, stable

likewise, the same as before

៤. សាវ. នៅភ្នំ ចាស់ៗ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ
ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ
ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ។

In the city, the old people are still
firmly pious, the same as before.

សាវ

to eat (clerical)

៥. វេលា. ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ ភ្នំ
មុនភ្នំ មុនភ្នំ មុនភ្នំ មុនភ្នំ
មុនភ្នំ ។

If you let the young people take care
of religious matters, the monks would
have to cook for themselves.

៦. សន. គេគោរពវា គេជឿ គេគោរពវា
គេជឿហើយ វាទិយគេទទេវវង្ស
វបបន្ទានសង្ឃមន្ត ។

There's no doubt that they respect and believe (the religion), but don't expect to see them in the wats.

បូស
សិក
អង្គិត (បណ្ឌិត)

to become a monk
to leave the clergy
title given to a young person who has been a monk

សូម្បី(វា) គឺ { ដឹង
នោះ

even

៧. វិសម. បូស សិកមក ហោអង្គិត វា
គង្វរអង្គិតខ្លានតម្លៃ សូម្បីវា
អង្គិតក៏គ្មាន ។

If you've been a monk, they call you antit, but now the title has no value, not even a little bit.

៨. សន. អារស្រីយយ៉ាសណាភីនដាយ
វាអារស្រីយយ៉ាសណាភីនដាយ គឺ
វង្សនេសាវិកស្តាន់ថាជាស្នាក់កាន់ពុទ្ធ
សាសនាដរាប ។

nevertheless, anyway
But anyway, the Khmer will still be known as Buddhists forever.

៩. វិសម. នេះគឺយើងជឿថាពុទ្ធសាសនាគឺ
ទិយបុណ្យសូត្រក្រុង ។

That's because we believe that Buddhism makes people lead good lives.

គឺនដាយ គឺនដាយ
បុណ្យ
បាប

whether ... or ...
good deed, merit
sin

១០. សន. ម្យ៉ាងទៀត នាខ្លួនវាមកនដាយ
នាខ្លួនក្រុងគឺនដាយ គេវត់នដាយ
ថា រើបុណ្យបានបុណ្យ រើបាប
បានបាប ។

Also, whether they come from the country or the city, they believe that if you do good, you receive good; and if you do evil, you will receive evil back.

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 3 The term ក្រូវ is that of ក្រូវកាប់ 'to be struck by a bullet', ក្រូវបាត់ 'to be scolded', or ក្រូវគេទាយ 'to be hit by them.' That is, it the ក្រូវ of 'to undergo an experience', and in this context, the implication is that the experience will be an unpleasant one.

SENTENCE NO. 5 According to Buddhist monastic discipline, monks are supposed to

be totally dependent on the aims of the laymen around them. Normally they are supplied with rice and cooked food, which they collect in the early morning or which is brought to them at the wat.

DRILLS

DRILL ONE: Transformation

គំរូ:

ក. គោលបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ ។
(ប្រុស . ស្រី)

ខ. ប្រុសក្តី ស្រីក្តី រឹបបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ រើសទេ ។

MODEL:

T: They've all stopped going to the wat.
(men - women)

S: Whether women or men, they seem to have all stopped going to the wat.

ក. គោលបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ ។
(ប្រុស . ចាស់)

ប្រុសក្តី ចាស់ក្តី រឹបបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ រើសទេ ។

ខ. គោលបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ ។
(អ្នកទីក្រុង . អ្នកភ្នំស្រួច)

អ្នកទីក្រុងក្តី អ្នកភ្នំស្រួចក្តី រឹបបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ រើសទេ ។

គ. គោលបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ ។
(នៅទីក្រុង . នៅភ្នំស្រួច)

នៅទីក្រុងក្តី នៅភ្នំស្រួចក្តី រឹបបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ រើសទេ ។

ឃ. គោលបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ ។
(សង្ឃ . សិស្ស)

សង្ឃក្តី សិស្សក្តី រឹបបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ រើសទេ ។

ង. គោលបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ ។
(ចាស់ . ក្មេង)

ចាស់ក្តី ក្មេងក្តី រឹបបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ រើសទេ ។

ច. គោលបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ ។
(អ្នកទីក្រុង . អ្នកភ្នំស្រួច)

អ្នកទីក្រុងក្តី អ្នកភ្នំស្រួចក្តី រឹបបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ រើសទេ ។

DRILL TWO: Transformation

គំរូ:

ក. គោលបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ ។
(នៅក្រុង . នៅភ្នំស្រួច)

ខ. នៅក្រុងក្តី នៅភ្នំស្រួចក្តី រឹបបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ រើសទេ ។

MODEL:

T: They've stopped going to the wat.
(in the country - in the city)

S: In the country they don't go to the wat much, but in the city they don't go at all.

ក. គោលបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ ។
(ចាស់ ៧ . ក្មេង ៧)

ចាស់ ៧ ក្តី ក្មេង ៧ ក្តី រឹបបំណងទៅវត្តពុទ្ធសាសនារទេ រើសទេ ។

- ខ. គេមិនទិញទំនិញទេទៅទីនោះទេ ។
(នៅទីស្រីកែវ . នៅទីក្រុង)
នៅទីស្រីកែវមិនទិញទំនិញទេទៅទីនោះទេ
ទំនិញទេ ទីកន្លែងទីក្រុង ទូលចិត្តម្តង
ទើយ ។
- គ. គេទ្រើនចូលទិញទំនិញទៅទីនោះទេ ។
(ខ្នងទីក្រុង . ខ្នងទីស្រីកែវ)
ខ្នងទីក្រុងមិនទិញទំនិញទៅទីនោះទេ ទីក
ខ្នងទីស្រីកែវ ទូលចិត្តម្តងទើយ ។
- ឃ. ទីទួលកចិត្តទុកដាក់និងស្រះព្រះពុទ្ធសាសនា
ណាស់ ។
(ចាស់ៗ - ទីក្នុងក្នុង)
ចាស់ៗមិនទិញទំនិញទុកដាក់និងស្រះព្រះពុទ្ធ
សាសនាទេ ទីកន្លែងក្នុង ទូលចិត្ត
ម្តងទើយ ។
- ង. គេមិនបញ្ជូនកូនទិញទៅប្អូនទេ ។
(ខ្នងទីស្រីកែវ - ខ្នងទីក្រុង)
ខ្នងទីស្រីកែវមិនបញ្ជូនកូនទិញទៅ
ប្អូនទេ ទីកន្លែងទីក្រុង ទូលចិត្តម្តង
ទើយ ។
- ច. យើងមិនចូលចិត្តការងារសាងសង់ទេ ។
(នៅទីក្រុង - នៅទីភ្នំពេញ)
នៅទីក្រុងមិនចូលចិត្តការងារសាង
សង់ទេ ទីកន្លែងភ្នំពេញ ទូលចិត្ត
ម្តងទើយ ។

- forget it. They don't go at all.
- គ. ចាស់ៗមិនទិញទំនិញទៅទីនោះទេ ។
(ក្នុងៗ , នោះ)
មិនក្នុងៗទេ ទូលចិត្តម្តងទើយ មិន
ទៅទីនោះ ។
- ខ. ទីកន្លែងបុណ្យ មានក្នុងទីកន្លែងណាស់ ។
(ទីកន្លែងបុណ្យ , នោះ)
មិនទីកន្លែងបុណ្យទេ ទូលចិត្តម្តងទើយ
គ្មានទេនោះ ។
- គ. គោលសម្បកាយ គ្មាននិករកសិករទេ ។
(គោលសម្បកាយ , គ្មាននិករកសិករ)
មិនគោលសម្បកាយទេ ទូលចិត្តម្តង
ទើយ និករកសិករគ្មានទេ ។
- ឃ. ប្រាកដចំពោះ គ្មានអ្នកចង់ប្អូនទេ ។
(ប្រាកដចំពោះ , រាប់មិនសូវទេ)
មិនប្រាកដចំពោះទេ ទូលចិត្តម្តង
ទើយ ប្អូនរាប់មិនសូវទេ ។
- ង. ប្រាកដចំពោះ គ្មានសាកលាចង់សិក
ទេ ។
(ប្រាកដចំពោះ , យកមិនសូវទេ)
មិនប្រាកដចំពោះទេ ទូលចិត្តម្តង
ទើយ ចង់យកមិនសូវទេ ។
- ច. កាលណាមានទុក្ខ មានប្រសិទ្ធិ ។
(កាលណាសម្បកាយ , មិនទេ)
មិនកាលណាសម្បកាយ ទូលចិត្តម្តងទើយ
មិនប្រសិទ្ធិ ។

DRILL THREE: Response

- គំរូ
- គ. នៅទីស្រីកែវមិនទិញទំនិញទៅទីនោះទេ ។
(នៅទីក្រុង , នោះ)
- ស. មិនទៅទីក្រុងទេ ទូលចិត្តម្តងទើយ
មិនទៅទីនោះ ។

MODEL:

T: In the country they don't go to
the wat.
(in the city - at all)
S: If (you talk about) the city,

DRILL FOUR: Substitution

- គំរូ
- គ. ទិញទំនិញទៅទីនោះទេ មិនទិញទេ
ទើយ ។
(ស្រីកែវ , ចាស់ៗ)
- ស. ទិញទំនិញទៅទីនោះទេ មិនទិញទេ
ទើយ ។

MODEL:

T: If you say anything (bad) about the
monks, you'll surely get it.

(eat the monk's food - to be re-born as an animal)

S: If you eat the monk's food, you will surely be reborn as an animal.

តិចនោស្ស័យខ្ពស់ជាងនោក មុខវតបាច់ជាតិសាសត្វរើយ ។

ក. ពាក់មួកក្នុងវត្ត , សសសក់ តិចនោពាក់មួកក្នុងវត្ត មុខវតសសសក់រើយ ។

ខ. សម្លាប់សត្វ , មានកម្មជាតិទ្រកាយ តិចនោសម្លាប់សត្វ មុខវតមានកម្មជាតិទ្រកាយរើយ ។

គ. ទង្វិចាបនក , មានកម្ម តិចនោទង្វិចាបនក មុខវតមានកម្មរើយ ។

ឃ. កាន់ក្បាលចាស់ , បាច តិចនោកាន់ក្បាលចាស់ មុខវតបាចរើយ ។

ង. ភ្នំយូខ្ពស់ជាងនោក , បាច តិចនោភ្នំយូខ្ពស់ជាងនោក មុខវតបាចរើយ ។

ច. សម្លាប់ឃាត់ , នោសាឃាត់ជាតិទ្រកាយ តិចនោសម្លាប់ឃាត់ មុខវតនោសាឃាត់ជាតិទ្រកាយរើយ ។

ក តិចនោស្ស័យខ្ពស់ជាងនោក មុខវតបាចជាតិទ្រកាយរើយ ។

តិចនោស្ស័យខ្ពស់ជាងនោក មុខវតបាចរើយជាតិទ្រកាយ ។

ខ តិចនោសម្លាប់នក មុខវតនកសម្លាប់វិញ វិញទ្រកាយមិនទាន់ ។

តិចនោសម្លាប់នក មុខវតនកសម្លាប់វិញមិនទាន់វិញទ្រកាយ ។

គ តិចនោពាក់មួកក្នុងវត្ត មុខវតសសសក់រោសណាមួយមិនទាន់ ។

តិចនោពាក់មួកក្នុងវត្ត មុខវតសសសក់មិនទាន់រោសណាមួយ ។

ឃ តិចនោស្លឹចង្ក្រាននោក មុខវតនោសាសត្វរើយដល់កើតម្តងទៀត ។

តិចនោស្លឹចង្ក្រាននោក មុខវតនោសាសត្វរើយដល់កើតម្តងទៀត ។

ង. តិចនោទង្វិចាបនក មុខវតមានកម្មនោសនាគតមិនរើស ។

តិចនោទង្វិចាបនក មុខវតមានកម្មមិនរើសនោសនាគត ។

ច. តិចនោស្តូចរើសនក មុខវតទ្វាក់វត្តកវិញ ណាមួយមិនរើស ។

តិចនោស្តូចរើសនក មុខវតទ្វាក់វត្តកមិនរើសវិញណាមួយ ។

DRILL SIX: Transformation

ក. តិចនោស្ស័យខ្ពស់ជាងនោក មុខវតបាចរើយ ជាតិទ្រកាយ ។

ស. តិចនោស្ស័យខ្ពស់ជាងនោកនោច: មុខវតបាចរើយ ។

MODEL:

T: If you sit higher than a monk, you will surely be in sin (and have to pay for it) in your next life.

S: If you go ahead and sit higher than a monk, you will surely be in sin.

DRILL FIVE: Equivalence

ក. តិចនោសម្លាប់សត្វ មុខវតមានកម្មជាតិទ្រកាយរើយ ។

ស. តិចនោសម្លាប់សត្វ មុខវតមានកម្មរើយជាតិទ្រកាយ ។

MODEL:

T: If you kill, you'll surely have consequences in your next life.

S: If you kill, your next life you will surely have consequences.

- ក. ភិចនោសម្លាប់សត្វ មុននឹងចោលកម្ម
រហឹមជាតិវ្យកាយ ។
ភិចនោសម្លាប់សត្វនោះចុះ មុននឹងចោល
កម្មរហឹម ។
- ខ. ភិចនោភារកម្មកង្កែបនាវ មុននឹងសរសៃ
សក់មិនទាន់ច្រណែន ។
ភិចនោភារកម្មកង្កែបនាវចុះ មុននឹង
សរសៃសក់មិនទាន់ ។
- គ. ភិចនោស្លូចរមិលនគ មុននឹងទ្វារ
នឹងកម្មមិនទាន់សរសៃច្រណែន ។
ភិចនោស្លូចរមិលនគនោះចុះ មុននឹង
ទ្វារនឹងកម្មមិនទាន់ ។
- ឃ. ភិចនោស្លឹចង្កាន់រលាក មុននឹងទោសា
សត្វរហឹមសរសៃក៏កម្មនៃទ្រូង ។
ភិចនោស្លឹចង្កាន់រលាកនោះចុះ មុននឹង
ទោសាសត្វរហឹម ។
- ង. ភិចនោភិច្ចាបនគ មុននឹងចោលកម្មមិន
ទាន់សរសៃនាវកាត ។
ភិចនោភិច្ចាបនគនោះចុះ មុននឹងចោល
កម្មមិនទាន់ ។
- ច. ភិចនោស្លឹបាយមុនរលាក មុននឹងកើត
ជាសត្វមិនទាន់ជាតិវ្យកាយ ។
ភិចនោស្លឹបាយមុនរលាកនោះចុះ មុន
នឹងកើតជាសត្វមិនទាន់ ។

DRILL SEVEN: Transformation

- ក. ចាស ៧ នរណ៍ព្យាទោវត្ត ។
(និច្ចនរណាកម្មនេះបាន)
- ខ. និច្ចនរណាកម្មនេះបាននឹងសរសៃ នរណ៍ព្យា
ទោវត្តនឹង ?

MODEL:

T: The old people go to the wat.
(invite the monks to the house)

S: They can invite the monks to the
house, so why should they go to
the wat?

- ក. ទោវត្តនឹងបុណ្យ ។
(បើបុណ្យបាននឹងចាប់)
បើបុណ្យបាននឹងចាប់នឹងសរសៃ ទោវត្តនឹង ?
- ខ. បួសសរសៃកុណនីពុកម្នាស់ ។
(បើបួសទោមិនបានសរសៃកុណ)
បើបួសទោមិនបានសរសៃកុណនឹងសរសៃ បួស
នឹង ?
- គ. ទោបួសចំរុនទៀនបាសី ។
(បួសមិនបានទៀន)
បួសមិនបានទៀននឹងសរសៃ ទោបួសនឹង ?
- ឃ. កសាងនឹងឱ្យទិយបានកុសល ។
(កសាងមិនបាន)
កសាងមិនបាននឹងសរសៃ កសាងនឹង ?
- ង. ទិយទោវត្តនឹងឱ្យទៀនភិ ។
(បើទោវត្តបរយោជន)
បើទោវត្តបរយោជននឹងសរសៃ ទិយទោវត្តនឹង ?
- ច. ឆ្មុយរលាកនឹងឱ្យទិយបានបុណ្យ ។
(មិនបានបុណ្យ)
មិនបានបុណ្យនឹងសរសៃ ឆ្មុយនឹង ?

DRILL EIGHT: Response

- ក. ឆ្មុយរលាកបណ្ឌិតគ្មាននឹងឆ្មុយ ។
(និយាយ)
- ខ. ឆ្មុយរលាកបណ្ឌិតគ្មាននឹងឆ្មុយ សូម្បី
នឹងនិយាយក៏មិននិយាយនឹង ។

MODEL:

T: Nowadays the tern antit has no
value.
(say)

S: Nowadays the tern antit has no value ,
they don't even say it (any more).

- ក. ខ្ញុំមិនសូវទោវត្តទោវត្ត ។
(បុណ្យបុណ្យនឹងបាប)
ខ្ញុំមិនសូវទោវត្តទោវត្ត សូម្បីនឹងបុណ្យ
បុណ្យនឹងបាបក៏មិននឹងទេ ។
- ខ. កង្កែបនឹងមិនសូវសារសារ ។

- (ចង់យល់)
- ក្នុងភ្នំជួរមិនសូវជឿសាសនានេះ សូម្បី
- ភ័យចង់យល់ក៏មិនចង់ទេ ។
- គ. ភ្នំបុណ្យនេះមិនបានហោរាស្នូកណាទេ ។
- (ហោរាស្នូក)
- ភ្នំបុណ្យនេះមិនបានហោរាស្នូកណាទេ
- សូម្បីភ័យចង់យល់ក៏មិនហោរាទេ ។
- ឃ. សិកម្មភវិញមិនទេសសិក្សាទេ ។
- (ទេសសិក្សា)
- សិកម្មភវិញមិនទេសសិក្សាទេ សូម្បី
- ភ័យចង់យល់ក៏មិនទេសសិក្សាទេ ។
- ង. លោកសង្ឃមិនសាន់ស្លាចទេ ។
- (សាន់ស្លាច)
- លោកសង្ឃមិនសាន់ស្លាចទេ សូម្បីភ័យ
- សាន់ស្លាចក៏មិនសាន់ស្លាចទេ ។
- ច. លោកនេះនិយមភ្នំកាន់ណាស់ ។
- (កាប់ដី)
- លោកនេះនិយមភ្នំកាន់ណាស់ សូម្បីភ័យ
- កាប់ដីក៏មិនកាប់ទេ ។

DRILL NINE: Transformation

- ក្ស
- គ. ខ្ញុំមិនចូលចិត្តទេសភ្នំទេ ។
- (ទេសភ្នំភ្នំស្រីសាសនា)
- ស. ខ្ញុំមិនចូលចិត្តទេសភ្នំទេ ភ័យភ្នំយល់
- យ៉ាងណាក៏ទេសភ្នំនេះនឹងកាន់ភ្នំ
- សាសនាសាសនា ។

MODEL:

T: The Khmer don't like to go to the wat.
(they'll always be Buddhists)

S: The Khmer don't like to go to the wat, but nevertheless they'll always be Buddhists.

- គ. ឪពុកខ្ញុំរក្សាសីលភាវៈវិជ្ជាសីល ។
- (ភាវៈវិជ្ជាសីល)
- ឪពុកខ្ញុំរក្សាសីលភាវៈវិជ្ជាសីល ភ័យ

- ភ្នំយល់យ៉ាងណាក៏ទេសភ្នំនេះនឹងកាន់ភ្នំ
- សាសនាសាសនា ។
- ១. បងខ្ញុំជឿបុណ្យភ្នំបាបណាស់ ។
- (ភាគស្នូក)
- បងខ្ញុំជឿបុណ្យភ្នំបាបណាស់ ភ័យ
- ភ្នំយល់យ៉ាងណាក៏ទេសភ្នំនេះនឹងកាន់ភ្នំ
- ស្នូក ។
- គ. យើងនឹងចាត់ចែងស្នូក ។
- (យើងមិនជឿទេ)
- យើងនឹងចាត់ចែងស្នូក ភ័យភ្នំយល់
- យ៉ាងណាក៏ទេសភ្នំនេះនឹងកាន់ភ្នំ
- សាសនា ។
- ឃ. ក្នុង ៧ ទេសភ្នំលោកសង្ឃ ។
- (ទេសភ្នំភ្នំស្រីសាសនា)
- ក្នុង ៧ ទេសភ្នំលោកសង្ឃ ភ័យភ្នំយល់
- យ៉ាងណាក៏ទេសភ្នំនេះនឹងកាន់ភ្នំ
- ស្នូកសាសនា ។
- ង. ខ្ញុំចូលចិត្តស្នូកបំប៉នសាសនាភ្នំស្រី ។
- (ខ្ញុំមិនជឿ)
- ខ្ញុំចូលចិត្តស្នូកបំប៉នសាសនាភ្នំស្រី ភ័យ
- ភ្នំយល់យ៉ាងណាក៏ទេសភ្នំនេះនឹងកាន់ភ្នំ
- ស្នូក ។
- ច. ឪពុកច្បាយខ្ញុំជឿភ្នំស្រីសាសនា ។
- (ភាគមិនមែនភ្នំស្រីសាសនា)
- ឪពុកច្បាយខ្ញុំជឿភ្នំស្រីសាសនា ភ័យភ្នំយល់
- យ៉ាងណាក៏ទេសភ្នំនេះនឹងកាន់ភ្នំ
- ស្នូកសាសនា ។

DRILL TEN: Equivalence

- ក្ស
- គ. ទាំងស្រុកភ្នំ ទាំងស្រុកក្រុង ទាំងភ្នំ
- ភ្នំបុណ្យភ្នំបាប ។
- ស. ស្រុកភ្នំស្រីសាសនា ស្រុកភ្នំស្រីសាសនា
- ទាំងភ្នំភ្នំបុណ្យភ្នំបាប ។

MODEL:

T: Both country and city people usually believe in merit and sin.

S: Whether country or city people, they

usually believe in merit and sin.

- ក ទាំងអ្នកទាំងស្រុង និងទាំងស្រុង ។
អ្នកក៏ដោយ ទាំងអ្នកក៏ដោយ និងទាំង
ទាំងស្រុង ។
- ខ ទាំងកូនស្រី ទាំងកូនប្រុស ទាំង
ទាំងស្រីទាំងស្រុង ។
កូនស្រីក៏ដោយ កូនប្រុសក៏ដោយ
ទាំងស្រីទាំងស្រុង ។
- គ ទាំងទីតាំង ទាំងទីតាំង ចង់ទិញ
ទាំងទីតាំងទាំងស្រុង ។
ទីតាំងក៏ដោយ ទីតាំងក៏ដោយ ចង់
ទិញទាំងទីតាំងទាំងស្រុង ។

- ឃ ទាំងប្រុស ទាំងស្រី ទាំងស្រីសុទ្ធ
ស្រីសុទ្ធ ។
ប្រុសក៏ដោយ ស្រីក៏ដោយ ទាំងស្រី
ទាំងស្រីសុទ្ធ ។
- ង ទាំងព្រះសង្ឃ ទាំងព្រះសង្ឃ មិន
អាចបោះបង្គោលបានទេ ។
ព្រះសង្ឃក៏ដោយ ព្រះសង្ឃក៏ដោយ
មិនអាចបោះបង្គោលបានទេ ។
- ច ទាំងអ្នកចាន ទាំងអ្នកក្រក ទាំងអ្នកក្រក
ណាស់ ។
អ្នកចានក៏ដោយ អ្នកក្រកក៏ដោយ ទាំង
អ្នកក្រកណាស់ ។

Venerable Huot Tath, Supreme Head Monk of the Mahanikay Order, looks on the books exhibition with, on his left (in white shirt), Mr. Maing Mory, Under-Secretary of State for Religion.

READING PASSAGE 2

ពុទ្ធសាសនានិងយុវជនខ្មែរ

ប្រជាជនខ្មែរអប់រំកូនចៅតាមប្រពៃណីចូរណា គឺឲ្យកូនចៅ
 ទៅរៀននៅវត្ត ។ កូនខ្មែរទារជាព្រះរាជបុត្រក្តី ឬគ្រូមន្ត្រី
 ក្តី កូនចៅប្រជាជនស្រុកក្តី ទាំងអស់ទៅរៀននៅវត្ត យកវត្តជា
 សាលារៀន ។ វត្តមួយៗ ត្រូវបង្រៀនមុខវិជ្ជាបានគ្រប់យ៉ាង
 បង្រៀនអក្សរ ទព្វន្ត ការរចនា ការស្ថាបនា ច្បាប់សីលធម៌
 និងធម៌កាថាពុទ្ធសាសនា ។

5

កូនខ្មែរដែលបានរៀនសូត្រចេះដឹងគួរសមហើយត្រូវប្តូរជា
 សាមណេរ ជាភិក្ខុ កើតទៅជាទំនៀមថា កូនប្រុសកាយៗ ១២
 ឆ្នាំ ត្រូវប្តូរជាសាមណេរសិក្សានុណាមាតា, កាយៗ ២១ ឆ្នាំ ត្រូវប្តូរ
 ជាភិក្ខុសិក្សានុណាមាតា, ប្តូរហើយត្រូវរៀនសូត្រវិជ្ជាខ្ពង់ខ្ពស់តទៅ
 ទៀត រៀនបាលី រៀនធម៌កាថាពុទ្ធសាសនា ។ ល ។

10

កូនចៅខ្មែរ, បើបានប្តូរជាសាមណេរ ជាភិក្ខុហើយ
 សឹកមកវិញ ទើបគេរាប់ថាជាមនុស្សពេញអង្គ, សឹកមកវិញ
 ក្លាម គេឲ្យនាមថា បណ្ឌិត ប្រែថា អ្នកប្រាជ្ញគេលែងហៅ
 ភា ម៉ឺន ដូចពីដើមហើយ ។ បើមិនបានប្តូរទេ គេហៅ ភា ម៉ឺន
 មួយជាតិ ហើយគេមិនរាប់ជាត្រីមុខទេ ។

15

បើបានប្តូរហើយ តែខ្លួនរៀនសូត្រទៀត ច្បាប់ក្រមខ្មែរ
 បញ្ជាក់ថា “កំផលរៀនប្រៀន ប្តូរហើយមិនរៀនបញ្ជាក់
 ទៀត” ។ កស្រីយេងវាយការអប់រំប្រុសស្រីនេះហើយទើបបានជា
 ប្រជាជនខ្មែរមានចរិយាសុភាព រាបសាស្ត្រត្រង់ចិត្តធ្វើមន្ត មិន

20

សូចេរៀនបៀនគ្នាទេ ។

សត្វថ្ងៃនេះ កូនច្រូសពុំសូវច្រូសដាក់កុំ ជាសាមណេរដូចដំ-
តាន់មុនទេ ព្រោះមានសាលារៀនកើតនៅក្រៅវត្តច្រើន នៃទោះ
អ្នកចម្លា ព្រះរាជវង្សាភិបាលកំពុងយាមបង្កើតសាលានៅក្រៅវត្ត
ដូចបុរាណកាលព្រៃជាប់ផុត ។ សូម្បីមានសាលារៀននៅក្រៅ
វត្ត តែសិស្សច្រើនគ្នា ណាស់ដែលពិនិត្យកំណែស្រីយេនៅក្រៅវត្តជា
ឧកាសល្អបំផុតសេពគប់ព្រះសង្ឃ ។

25

NOTE FOR READING PASSAGE 2

Line 18 Like many proverbs and old sayings, this is in verse. Most Cambodian literature produced before the 19th and 20th centuries is in verse.

VOCABULARY

កក់ក្លាយ	warm (emotion); to hope, secure; cordial	ភ្ញាក់ភ្ញាប	(L) to avoid
កម្ម	'kam/ actions (good and bad), (often used in negative sense to indicate the effects and consequences of the bad actions for the perpetrator), karma	ញ៉ាំងទិយ	to cause to
កុណា	to forgive	សាល	always
កាន់ក្បាលចាស់	to touch the head of an older person (considered to be a sin)	សុះសាល	to prosper, flourish
ការព្រមព្រៀង	In this matter	សាល	to expand (in an undesirable way)
* កែតម្រូវ	to correct, amend, fix	សោះស្រាយ	to solve (a problem)
កែ	to drill, extreme (fine)	សណ្ឋាន (សណ្ឋាន)	novice monk
កំសិល (ខ្ចីល)	laziness, lazy person	ត្រឹមត្រូវ	respectable, good
* ក្មេងក្មាន (ក្មេងAC)	youngsters, children	ភ្នំគីលខាងនាយ	the next life, the other bank (river)
* ភ្លឺ	clear, sure	ភាន់វត្តភ្នំ	immediate, tragic
ភ្លេច	stupid, ignorant	ភ្នំត្រូវស្រាយ	stall that sells liquor by the drink, bar
ភ្នំភ្នំ	blind	ភ្នំ	stall, small shop
ភ្នំ	to draw, to sketch	ទីបំផុត	last phase, last level, finally
ភោសនស្ស	purpose, goal	ទោសនស្ស	'toomenoh' to be concerned, disappointed; upset
ចរន្ត	'ca'ron/ current, movement	ទោរព្រួយបារម្ភ	in any case, nevertheless, anyway, anyhow
ចរិយា	'ca'riyaa/ character, attitude (literary)	ទាំងអស់	all, every one
ចាប់សាតិ	to be reborn	សន	/thin/ property, capital (money)
ចិត្តវង្វេល	one's heart and mind	សមិសាទិ	/thou' aa/ (ភាទិ CC) = សមិ
ចិត្តទូលាយ	generous, broad-minded	* សត្វាស្ត្រ	/nopun/ arithmetic (literary)
ឆន្ទ	/chanté'/ will, desire	សិវ្វាស្ត្រ	see សាសិវ្វាស្ត្រ
សានិវ្វាស្ត្រ	/ciani'ron' forever, in the future	* បដិសន្ធិ	/pa'de'sonhi'/ life, incarnation
សាច់ដុត	especially, last of all	បដិសន្ធិ	title for a learned person, doctor (e.g., of philosophy); title for a young man who has been a monk
ស្មុគស្មាញ	crude, vulgar, disrespectful	បន	to wish, pray for
		បន្ទាស	to blame
		បុគ្គល	individual
		* បុព្វសន	/pethocun/ (= បុព្វសន) original sin; emergent

បុព្វកម្ម /boppakam/	karma from a previous life (see កម្ម)	យុវជន	youth, young people
បូរាណ	ancient, old, classical, old fashioned	* យុវ /yuvé?/(H)	young
ប្រក្រតិយ	to interfere with other, violate the rights of others, to injure another	រក្សាសិល	to live piously, to visit the wat, keep Buddhist precepts, practise religion
បោះឆ្នោត	to vote, to hold an election	រង់ចាំ	to wait
ប្រក្រតិ /prokrodsy/	usual, ordinary	* រង់	to wait (for royalty or clergy)
ប្រជាពលរដ្ឋ	the common people	រចនា	decoration, pattern, to make a pattern, to think in an organized way
ប្រព្រឹត្ត	to do, perform	ភាវនា (វិនា CC)	to obstruct, hinder
ប្រព្រឹត្តទៅ	to happen, carry on	វា	to obstruct, hinder
ស្រស់	to arise, appear, emerge	ភាចសា	knows right from wrong, well-bred, polite
កាត់ (.សាច់)	to cut, to cause to break	ភាសន្ត	all (together), every one
ទៀត	refers to bad actions that will have bad consequences (see កម្ម)	ភាសាល	all over, everywhere
ពេញស្រស់	fully	សន្ទសល /lattephol/	result, product, outcome
ទ្វេសង្វេស	fate since former times	សន្ទ /lette?/	decision, result
* ទ្វេសង្វេស	relating to earliest times	សាងចាប	to cleanse of sin
* ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបរម្មត	the Buddha	វេស្សនសិលា	gambling
* សម្មាសម្ពុទ្ធ	one who is enlightened	* វេស្សនសិលា	/vattasansaa/ a cycle of birth-death-rebirth
ភស្តុតាង /phohtaan/	proof, evidence	វត្តភ្នំ (វា AC)	wats (colloquial)
ឆ្លើតឆ្លើស	proud, arrogant	វិនាស	to be destroyed, to ruin
* បណ្ឌិត /mé?ku?teeh/	guide (literary)	* វិបល្លាស /vippellaah/	change
មរណ /morana?/	to die	វិហារ /vihia/ (L)	church, sanctuary (of a wat), temple
មិនខ្វះ	without fail	* ទៀតចោល (ទៀត CC)	to discard, give up, throw out
មហិទ្ធា	field of knowledge	សតិសារម្មណ៍	thought, idea
មួយជីវិត	all one's lifetime	* សតិ /sete?/	thought (lit.)
យថាភូត /yé?thaakam/	fate, destiny	សារម្មណ៍	impression, thought, contemplation
* យថា (H)	along with, following	សន្តោស	to forgive
យឺតយូរ	slow, long time	សន្សំ	to save up

សភាវៈ /sa'phiavé'/(=សភាវៈ)	aspect, state of being, appearance (literary)	អ្នក	not (like English un-, in-, a-, am-)
* សម្បទាន់ប្បហាន /samu'cheetepa'haan/	to give up desire completely	កុសល	good fortune (formal), lucky, fortunate
* ប្រហារ	to attack, beat, kill (formal)	អត់ឃ្លាន	to starve
ស្រីក្តី /sa'/(=ស្រីក្តី) rank		អន្តរាស្រ័យ	mutual understanding, to be understanding
សាន្តិភាវៈ (សាន្តិភាវៈ AC)	peaceful, calm	អនាគតជីវិត	future life
សាសនិក	a novice monk	អនាគត /a'naakút/	future
សហគមន៍ /sasp kúp/	to associate with, to be members of the same crowd	អង្គីត (បណ្ឌិត)	title given to a young person who has been a monk (spoken version)
* រស់	to eat, live off	អង្គុល	hole, ditch
គប់	to associate with (obsolete)	អរហន្ត	/arehon/one who has succeeded in detaching himself from worldly desire
រសាមន្ត	to like, be interested, curious, happy (formal)	អាត្មា	self, I, me (clergy)
សំអាង (សំអាង)	something on which one relies	អាថ៌កំបាំង	refers to intimate or contemptuous words like អាម៉ាម, វា etc.
ស្តុកស្តម្ភ /sdoksdóm/	a lot, much (used to refer to wealth)	អាសន្ន /æson/	emergency (adj. or n.)
ស្តុក	much (wealth)	អារ្យសម្មាសម្ពុទ្ធសាសនា	for this reason
* ស្តុក /sdóm/	column, firm	អារ្យសម្មាសម្ពុទ្ធសាសនា	nevertheless, anyway
ស្ថាននរក /'thaannerú'/(L)	Hell	អ៊ីចៈអ៊ីចៈ	this and that, thus and so
ស្ថានសួគ៌ /'thaansuo/(L)	Heaven	អ៊ីចៈ	like this, thus
ស្ថិតស្ថិរ /'thətthee/	firm, stable	អ៊ីចៈ	like that, thus
ស្រេចវិញ	forget it, no way, that's the end of it, completely shot	ឡក្រិដ្ឋ /'okret/(H)	serious (formal), criminal
ស្រួចស្រាវ	decent, of good character	អ៊ីចៈ	to be concerned, to pay attention, be interested in
ស្រួត	docile, tame	អ្បុនអ្បួន (អ្បួន AC)	to be shy, ashamed
អាក្រក់ /a'kəsəl/	unfortunate, unlucky	អ្បួន	to be shy
		អំណត់ (អំណត់)	patience, endurance

APPLICATIONS

1. Find words or phrases that fit the following definition or sentence.

- ១. ដើម្បីជាអ្នកនេសាទក្រីក្រ អ្នកនេសាទល្អ នេសាទក្រុមមានអ្វីមួយដាក់ច្បាប់បង្កាញទិលនយោបាយ យ៉ាងនោះ ។
- ២. ចុះស្បែកក្នុងស្រែកក្រីក្រ ចុះស្បែកនោះនឹងទទួលបានសេចក្តីសុខ ។
- ៣. ទទួលបានចិត្តស្ងប់ ។
- ៤. ស្បែកដាច់សល់បង្កាញចាប់ទិលនេសាទក្រីក្រយ៉ាងនេះ យ៉ាងនោះ ។
- ៥. សប្បាយចិត្ត រោញចិត្ត ឬ មិនសប្បាយចិត្ត មិនរោញចិត្ត ។
- ៦. ស្តាប់ទៅ គិតសាមីសាតិព្រាយអីគិតទៅចុះរូបច្រើនសប្បាយយើងបានកសាង ។
- ៧. ដើម្បីសង់គុណវិបាកផ្ទាល់ កូនប្រុសក្រុមទៅរកគ្រូសាស្ត្រ ។
- ៨. គេមិនដែលបានឃើញនេសាទក្រីក្រសាស្ត្រទេ ។
- ៩. ចេញតំរូវនៃសង្គ្រាមក៏ដោយ ។

2. Correct the following sentences by adding the proper words.

- ១. ចំពោះចុះស្បែកប្រុស ដូចយើងគ្នា ។
- ២. ក្នុងបច្ចុប្បន្ន អាចនាំចាកការផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍ ។
- ៣. រៀននេះញ៉ាំងយើងទៅកាន់ផ្លូវសុចរិត ។
- ៤. សង្គមសម័យកំណើតព្រាយយាយ នឹងនាំទិលនេសាទកាន់នេសាទក្រីក្រ ។
- ៥. យើងស្រឡាញ់ការសេសសេសនៃសេចក្តីរោញចិត្ត ។
- ៦. ខ្ញុំចង់សាងស្តាប់ ហើយចាប់សាតិ និងប្រកួសាស្ត្រកម្រាម ។
- ៧. ក្នុងនិយមន័យនៃសេចក្តីសេចក្តីមិនទៀងទទាប ។
- ៨. យើងអាចធ្វើកម្មប្រតិបត្តិការរៀនវិញបាន គឺពីអ្នកក្រីក្រទៅសាស្ត្រ ។
- ៩. នេះគ្រាន់តែប្រាប់យើងនឹងទតមន្តសម្រាប់ប៉ុណ្ណោះ ។
- ១០. យើងត្រូវកសាងគុណសម្បត្តិ ។

3. Define the following words.

ប្រុស ឬ ប្រុស	សន្តោស	សន្សំ	ព្រាយយាយ	អាណា
វាសនា	កសាង	និច្ច	បុគ្គលនិមន្ត	ស្ថានសួគ៌
បុគ្គល	ស្តុកស្តម្ភ	សុចរិត	លាងបាប	ស្ថាននរក

4. Find the synonyms of the following words.

សាមស្ស	វាសនា	ប្រតិបត្តិ
កម្ម	ចរណ៍	សាន់
ចរណ៍	សុចរិត	និច្ច

thing one does is determined by one's *ky* ?

- f. What are some of the important rules that govern the lives of monks that are different from those that affect layman?
- g. Has the observance of some such rules had to be altered because of the demands of modern life?
- h. If one becomes a monk, is it for life? If not, how many times can one enter and leave the monkhood? Can a married man become a monk?
- i. Can a wat own property (e.g., land that was willed to it)? If so, who is responsible for such worldly affairs?
- j. What are the main reasons for becoming a monk? For leaving the monkhood?

LESSON THIRTEEN

THE NEW YEAR HOLIDAY

- a. Is there such a thing as a New Year's resolution in Cambodia?
- b. Are there ceremonies and holidays in which monks do not participate? If so, what are they?
- c. Do individuals celebrate their birthdays? If so, how?

ចូលឆ្នាំថ្មី

ក្នុងកាលសង្គ្រាមចូលឆ្នាំតាមទំនៀមហោរ ធ្លាប់កំណត់ទុក ជា ៣ ថ្ងៃ ៗ ដំបូងហៅថ្ងៃមហាសង្គ្រាម ថ្ងៃទី ២ ហៅថាថ្ងៃវណ្ណបថ្ងៃទី ៣ ហៅថាថ្ងៃឡើងស៊ុកជាស្តេចថ្មី ជាថ្ងៃល្អ ទោះតាមលើថ្ងៃតាមក្ស ឬចន្ទ អត្តិជាដើមក៏ដោយ សឹងមានសេចក្តីបង្គុលច្បាស់លាស់ទៅ តាមក្សហោរស្រាប់ ។

5

ឯទំនៀមចូលឆ្នាំទាំង ៣ ថ្ងៃនោះ សូមឲ្យមហាជនប្រជាពលរដ្ឋ រៀបចំតាក់តែងរូបកាយខ្លួនប្រាណ និងសំពត់ទាតាសាវៃស្ស ប្រដាប់ប្រើប្រាស់ផ្លូវលំនៅជាដើម គឺឲ្យប្រាសប្រាសផុសលាងផុត សំពាត ហើយឲ្យរកផ្កាទៀនចូលជាដើមធ្វើជាសក្ការបូជាព្រះពេទ្រ័យ និងបូជាទេវតាថ្មី ហើយនិងតាំងចំក្នុងទ្វារទេវក្សសីលធ្វើកាយវិចារចំក្នុង ឲ្យសុចរិតក្នុងឆ្នាំថ្មីទៅទៀត ។

10

រីឯទំនៀមចូលឆ្នាំតាមប្រពៃណីខ្មែរយើង សឹងមានសេចក្តីជា ២ ប្រការគឺ ៖

- ១- ប្រពៃណីពុទ្ធសាសនានិយម
- ២- ប្រពៃណីលោកនិយម
- ៣)- ឯប្រពៃណីពុទ្ធសាសនានិយមនោះ បើពេលណាដែលពេល ចូលឆ្នាំតែងនាំគ្នាទៅកាន់ទីវត្តតាម គឺបើពេលព្រឹកក្រែងយក

15

ចង្កឹមទៅប្រគេនលោក ឬ វេរកត្តាហារទទួលផលបានឲ្យដល់ញាតិកា
 ទាំង ៧ សន្តានបានតាមចិត្តដូចដីតាជាដើម ។ ពេលរសៀល
 ល្ងាច គេតែងនាំយកភេសជ្ជៈទៀនចូលតែស្ករធុរិស្កាជាដើម ទៅប្រគេន
 លោកសង្ឃផង អ្នកខ្លះគន់មន្ត្រីលោកសង្ឃទៅបង្កូរកូលទទួលភាគ
 ផលដូចដល់ញាតិ ។ អ្នកខ្លះគេផងទឹកស្រង់ព្រះពុទ្ធប្រដំស្រង់ព្រះ
 សង្ឃ ។ អ្នកខ្លះនាំគ្នាជញ្ជូនដីចាក់ទំរុកគ្រងដែលមានគ្រោះហានិក្រហូង
 អ្នកខ្លះទៀតជញ្ជូនទ្រាប់យកមកពូកធ្វើជា «កំលុកចេតិយ» ធ្វើទំនំធ្វើ
 ព្រះរាជវិក័រផ្សេងៗ ហើយមន្ត្រីលោកស្មុគ្រមន្ត្រីទេសនា ដារត្រួតចុណ្យ
 កុសលរបស់ខ្លួនគ្រប់ៗ គ្នា ។

១)- ឯប្រពៃណីលោកនិយមនោះ កាលណាបើជិតដល់ពេល
 ចូលឆ្នាំម្តងៗ គេតែងប្រឹងបង្កើយកិច្ចការងារបន្តិចបន្តួច បើការងារងើ
 ឬ ច្រើនគេក៏ផ្អាកបង្អង់ដរាបចូលឆ្នាំរួចទើបចាប់ធ្វើតទៅទៀត ។

ឯគ្រងកិច្ចដែលកំពុងចូលឆ្នាំទាំង ៣ ថ្ងៃ គេមិនត្រូវប្រកបរបរធ្វើ
 ទានក្រៅកំពិការធ្វើចុណ្យនិងលេងល្បែងកំសាន្តឡើយ ពោលគឺគេត្រូវ
 ស្ងួតណ្តាំធ្វើទំនំចំណីចែកជូនម៉ែឥញាតិមិត្ត ខ្លះផងទឹកជូនចាស់ទុំ ខ្លះជូន
 សំលៀកបំពាក់ម៉ែឥ ខ្លះនាំគ្នាលេងល្បែងកំសាន្ត គឺពុទ្ធសាសនាប្របក
 ចាញ់ត្រីគ្រុលេងអង្កុញ អន្ទាក់កាប់ស្តេចចង់ ចាប់កូនខ្លែង បន្លែនីកូន
 ទាន់ជាដើម ។

ម្តេចទៀតប្រពៃណីទាំងពីរប្រការដែលបូកណា ខ្មែរធ្លាប់និយមកប់
 កាន់មកហើយនេះ ជាការចាំបាច់របស់ជាតិខ្មែរ ក្នុងប្រទេសជារៀងរាល់
 ឆ្នាំមក ទើបហៅថា ចុណ្យចូលឆ្នាំ ឬហៅថា «ដីវិតមហាម្ម» ប្រែថា
 ធ្វើចុណ្យត្រូវដីវិត ដោយមានអត្ថន័យថា ដីវិតគឺការយុវធម៌ដែលរស់
 នៅគ្រប់គ្នា បានពេញទំន្តាំ ទុកថាដីវិតមានកំពូសំណាងល្អណាស់

ដោយ គ្មាន គ្រោះថ្នាក់ ឬ ខ្ពស់ គួរ មួយ មក បំផ្លាញ ឲ្យ គ្រប់ យុទ្ធ
ទៀត ទោះ ។

សេចក្តី នេះ ហើយ ទើប យើង គ្រប់ គ្នា ត្រូវ តែ ធ្វើ បុណ្យ ចុង ជីវិត របស់
ខ្លួន គ្រប់ គ្នា ជា ការ ចាំ បាច់ ដើម្បី សំដែង ឲ្យ យើង ញា សេចក្តី អំណរ របស់
ខ្លួន ផង ដើម្បី ក៏ ពូកែ សន្តិ ភាព រវាង គ្នា របស់ ខ្លួន ផង ។

45

NOTES FOR READING PASSAGE 1

Line 1. Sunday, Monday, and Tuesday are considered to be unlucky days by astrologers.

Line 19. The seven groups referred to here are the seven generations including one's own generation plus three ascending and three descending generations (through great grandparents and great grandchildren). (The names of the members of the seven generations are given in the Grammatical Sketch section U.2.)

Line 30. Note that here ប្តូរ ឆ្នាំ is a verb, not the name of a holiday.

Line 36. The phrase បូក សាវ័ន្ត វិទ្ធា បូក សាវ័ន្ត is equivalent to វិទ្ធា បូក សាវ័ន្ត 'the ancient Khmer.'

Line 38. The word ទីប here means 'and so.'

DIALOGUE

សង្ឃទាន

កុំណា = ខ្ញុំកុំណា
និមន្ត
ទាន
សង្ឃទាន
ទាននិម្ពាណ

I, me (to monk)
to invite (a monk)
alms
(see note)
day after tomorrow

១. ខ្ញុំ ឪមីកុំណា ឱយកុំណា យកនិមន្ត
នលោក ហ៊ីរេសង្ឃ ទៅសង្ឃទាន ទាន
និម្ពាណ ។

My mother sent me to invite two monks
to have a meal the day after tomorrow.

ញាតិ
អាណា

you, he, she (see note)
I, me (by monk)

២. ទាត់ ញាតិ ប្រាប់អាណា រឿង ។ អាណា
និមន្តនលោក ឱយហ៊ីរេសង្ឃ ។

She told me, too. I've already invited
them.

កុំនិ /kot/
នេនិគុណ

monk's quarters
you (to monk)

៣. កុំនិ នេនិគុណ ទាននលោក ៨ អង្គ
និមន្ត ឬ នេនិគុណ ?

Are there still 8 monks in your quar-
ters?

ថ្ងៃរឿងទាត់
ភិក្ខុ

yes (by monk)
Buddhist monk

៤. ទាត់ ថ្ងៃរឿងទាត់ មានដដែល រឿងភិក្ខុមួយ
អង្គ និមន្តទៅស្រុក ១ អាទិត្យហ៊ីរេសង្ឃ ។

Yes, the same as before, but one has
gone home for a week.

អាសន្ន

urgent

៥. ទាត់ មានការណ៍ រឿង អ្វី អាសន្ន
នេនិគុណ ?

Was there some emergency?

ញាតិ ប្រុស

male layman

៦. ទាត់ ញាតិ ប្រុស ឈឺខ្លាំងណាស់ ។
ហ៊ីរេសង្ឃ មេន្ទីរ សង្ឃទាន ឱយ អ្នក
ណា ?

His father is very sick... And for whom
is your mother inviting the monks?

កុំណា (កុំណា)

yes (see note)

៧. កុំណា ឪមីកុំណា ធ្វើឱយយាយ ។

She's doing it for grandmother.

នលាក
 ៨ ពេល ពាន់ស្រែក ហើយប្រើស្នាម? ចាំសា
 ញ្ញាប្រាប់នលាកឱ្យម្ចាស់ទៀត។

he, they (referring to monks)
 Day after tomorrow, what time? I'll tell
 the monks again for her.

៩ ១២ ហើយឡើយ ហើយចាំគ្រូនលាក
 មកទទួល។

Eight in the mroning, and I'll come to
 get them.

ន័យស្រាយ
 ១០ ពេល ពេញស្រាយហើយ ហើយប្រាប់
 ឡើយម្ចាស់ ន័យស្រាយសាស្ត្រាឱ្យ
 ទៅម្ចាស់។

next time, some other day
 Good. And tell your mother that next
 time I'll go there (myself).

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 1 A ស្រ្កពាន is a ceremony at someone's house at which monks are invited to chant. As part of the ceremony the monks are given a meal. Such a ceremony is usually arranged for someone who can not get to the wat, such as an old person or an invalid.

SENTENCE NO. 2 The term ឡើយ is used by a monk for his relatives of both sexes who are of an older generation than he. It is also used for acquaintances in the appropriate age range. Strangers and younger people are addressed in the usual ways.

SENTENCE NO. 4 Note that ច្រើនតាម (or justតាម) is used by a monk the way a layman would use ចាត់ . However, he will use (ច្រើន)តាម less often than the layman uses ក្រណា (= ចាត់) to him.

SENTENCE NO. 4 The term ក្រណា means 'the place where one comes from' in this sentence.

SENTENCE NO. 7 Note that ក្រណា is the appropriate replacement for ចាត់ or ច្រើន when a layman talks to a monk. The usual fast speech pronunciation of this word is /kennaa/.
 Other term used to, about, and by monks are given in the following table.

Used by Clergy to Layman	Used by Layman to Layman	Used by Layman to Clergy
ញោចប្រសាស, ញោចប្រសើ និស្សិតនិស្សិតា, តាយាយ ចាស់ៗ ¹	ផ្អាកម្នាល, ហាមីស និស្សិតនិស្សិតា ចាស់ៗប្រសើប្រសា	លោក, លោកស៊ុណ លោកតា, លោកក្រីក្រ
អាតា, អាតាភាព ចំរើនពរ, ដំរើន(ចៅក្រម) 1 ចំរើនពរ, ចំរើនពរលា	ផ្ទុំ បា, ប៉ា, ដំរើន និពបស្ត, និពបលា	ផ្ទុំកុណា, ផ្ទុំលបង្គំ កុណា (ក្រាប)ថ្វាយបង្គំ, -លា
(ញោច) ចៅ, មក, លើ (អាតា) និ មន្ត្រីចៅ, មក, លើ	ចៅ, មក, លើ	និមន្ត្រីចៅ, មក, លើ
អន្តើញ លាស ¹ មាសពុទ្ធវិភា ¹ ប្រគេន ¹ កុនី ¹ បច្ច័យ ¹ អាពាស ¹ លើស ¹ ចិណ្ឌាបាត្រ ¹ ញោច ស្បង់ថ្លៃ ¹ កង ¹ ប្រសង, ប្រសង់ទឹក ¹ សុភត ¹ តាត, គេ, វា លាត	អន្តើញ ញា មល មាសប្រសាសន៍, និយាយ មិល, ដួន ផ្ទុះ សុយ លើ លើក, លើស ស្ប(ចាន) លោក សំរេច្យកបំពាក់, ចោអាវ (ស្ប) អន្តើញចូល(លោក) លើ សុភតិក ស្នាប, សាប តាត, គេ, វា លាត	និមន្ត្រី លាស មាសពុទ្ធវិភា ប្រគេន កុនី បច្ច័យ អាពាស លើស ចិណ្ឌាបាត្រ លោក, លោកស៊ុណ ស្បង់ថ្លៃ ស្បនិមន្ត្រីចូលគេសុណ កង ប្រសង, ប្រសង់ទឹក សុភត ប្រពះសង្ក, លោក, លោកស៊ុណ សង្ក

¹ These are used by the monk when speaking of himself, e.g., អាត្មាលាស 'I eat,' ប្រគេនអាត្មា 'for me.'

DRILLS

DRILL ONE: Substitution

គំរូ:

- ក. កុំណាមកនិមន្តលោកទៅសង្ឃ័យទានទីស្នាក់ ។
(ទេសនា)
- ខ. កុំណាមកនិមន្តលោកទៅទេសនាទានទីស្នាក់ ។

MODEL:

- T: I came to invite some monks to a ceremony at the house day after tomorrow.
(to preach)
- S: I came to invite some monks to preach day after tomorrow.

- កុំណាមកនិមន្តលោកទៅទេសនាទានទីស្នាក់ ។
- ក. ស្បែកមន្ត
កុំណាមកនិមន្តលោកទៅស្បែកមន្តទានទីស្នាក់ ។
- ខ. ទ្រព្យាចារឹកឱយឆ័
កុំណាមកនិមន្តលោកទៅទ្រព្យាចារឹកឱយឆ័ទានទីស្នាក់ ។
- គ. ឆាន់
កុំណាមកនិមន្តលោកទៅឆាន់ទានទីស្នាក់ ។
- ឃ. បង្សក្រួល
កុំណាមកនិមន្តលោកទៅបង្សក្រួលទានទីស្នាក់ ។
- ង. ទេសនា
កុំណាមកនិមន្តលោកទៅទេសនាទានទីស្នាក់ ។
- ច. ឆាន់ត្រីក
កុំណាមកនិមន្តលោកទៅឆាន់ត្រីកទានទីស្នាក់ ។

DRILL TWO: Transformation

Change from clerical style to layman style or vice versa as appropriate.

គំរូ:

- ក. ញាតិប្រុសអាត្មាបានប្រាប់អាត្មាដឹង ។
(ខ្ញុំ)
- ខ. ខ្ញុំបានប្រាប់ប្រុសខ្ញុំដឹង ។

MODEL:

- T: My father told me also.
(I)
- S: My father told me also.

- ក. ខ្ញុំបានអញ្ជើញលោកសុខមកដឹង ។
(អាត្មា)
អាត្មាបានអញ្ជើញលោកសុខមកដឹង ។
- ខ. ខ្ញុំបានអញ្ជើញលោកសុខមកដឹង ។
(ភិក្ខុសុខ)
ខ្ញុំបាននិមន្តភិក្ខុសុខមកដឹង ។
- គ. លោកសុខបានមាសប្រសាសន៍រួចមកហើយ ។
(ភិក្ខុសុខ)
ភិក្ខុសុខបានមាសពុទ្ធិសីការរួចមកហើយ ។
- ឃ. អាត្មាភាពបានអញ្ជើញលោកសុខដឹង ។
(ភិក្ខុសុខ)
អាត្មាភាពបាននិមន្តភិក្ខុសុខដឹង ។
- ង. អាត្មាបានប្រគេនសំបុកនោះឱ្យភិក្ខុសុខហើយ ។
(ខ្ញុំ)
ខ្ញុំបានប្រគេនសំបុកនោះឱ្យភិក្ខុសុខហើយ ។
- ច. ខ្ញុំនិមន្តលោកស្បែកមន្តដឹងហើយ ។
(ភាសាបាឡ)
ខ្ញុំអញ្ជើញភាសាបាឡហើយ ។

DRILL THREE: Transformation

Note: In the student sentence, a layman is talking to clergy. The students should substitute clerical words for ordinary ones.

គំរូ:

ក. ម្តាយផ្ទះម៉ែយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សិក្ខសុខ)

ខ. ម្តាយកុណាមីយកមកមកនិមន្តសិក្ខសុខ ។

MODEL:

T: My mother had me come to invite Mr. Sok.

(the monk Sok)

S: My mother had me come to invite the monk Sok.

ក. ម៉ែយកផ្ទះម៉ែយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សិក្ខសុខ)

ម៉ែយកកុណាមីយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

ខ. ស្តាយកុណាមីយកមកនិមន្តសិក្ខសុខ ។

(សិក្ខសុខ)

ស្តាយកុណាមីយកមកនិមន្តសិក្ខសុខ ។

គ. ម៉ែយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សិក្ខសុខ)

ម៉ែយកកុណាមីយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

ឃ. ម្តាយផ្ទះម៉ែយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សិក្ខសុខ)

ម្តាយកុណាមីយកមកនិមន្តសិក្ខសុខ ។

ង. ម៉ែយកកុណាមីយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សិក្ខសុខ)

ម៉ែយកកុណាមីយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

ច. ម្តាយផ្ទះម៉ែយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សិក្ខសុខ)

ម្តាយកុណាមីយកមកអញ្ជើញលោកសុខ ។

DRILL FOUR: Transformation

Note: Clergy is talking to layman. The students play the role of a monk.

គំរូ:

ក. លោកសុខអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សាស្តា)

ខ. លោកសុខអញ្ជើញលោកសុខ ។

T: Mr. Sok allows two students to stay in his house.

(I (monk))

S: I allow two students to stay in my quarters.

ក. លោកសុខអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សាស្តា)

លោកសុខអញ្ជើញលោកសុខ ។

ខ. លោកសុខអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សិក្ខសុខ)

លោកសុខអញ្ជើញលោកសុខ ។

គ. លោកសុខអញ្ជើញលោកសុខ ។

(សិក្ខសុខ)

លោកសុខអញ្ជើញលោកសុខ ។

កុនីលោកក្រុមកូនណាមានកូនសិស្ស
សាលា២នាក់។

គ. សំនេរចំនែកនៃកុនីលោកណា?

(លោកក្រុមស្រីស្រី)

កូនណាចំនែកនៃកុនីលោកក្រុមស្រី
ស្រី ។

ឃ. លោកតាតាចាឡក្រុមនិមន្តលោកភី
កុនីណា?

(លោកក្រុមស្រីស្រី)

កូនណាក្រុមនិមន្តលោកភីកុនីលោក
ក្រុមស្រីស្រី ។

ង. ផ្ទះហ្នៅក្រុមនិមន្តលោកនាងប័ន្ទាន
អង្គ ?

(៤ អង្គ)

ផ្ទះកូនណាក្រុមនិមន្តលោកនាង៤អង្គ។

ច. តាតាចាឡចំនែកនិមន្តកុនីលោក
ណា?

(ទីហាវ)

កូនណាចំនែកនិមន្តកុនីលោក
ទីហាវ។

BEST COPY AVAILABLE

READING PASSAGE 2

សេចក្តីជូនដំណឹងពី ប្រធានគណៈកម្មការ រៀបចំបុណ្យចូលឆ្នាំ

បកប្បន្សមព្រឹត្តិទឹកឡាយ
កាលពីមុនចូលឆ្នាំខ្មែរក្នុងនាមគណៈ
កម្មាធិការ រៀបចំបុណ្យចូលឆ្នាំ ខ្ញុំបាន
អំពាវនាវដូចតទៅ :

- ១— នាំគ្នាធ្វើបុណ្យ គ្រប់រន្តការាម
តាមប្រពៃណីព្រះពុទ្ធសាសនា
 - ២— នាំគ្នាសំអាតផ្ទះភូមិ រន្តការាម
ប្រជុំគ្នាលេងកំសាន្ត តាមរបៀបប្រពៃណី
 - ៣— នាំគ្នា រៀប ចំ ជា អំណោយ
ផ្សេងៗ ដើម្បីចែកចាយផ្សព្វផ្សាយ ឲ្យ
បានសប្បាយរីករាយទាំងអស់គ្នា ។
 - ៤— រួបរួមគ្នាតាមភូមិ និងគណៈ
កម្មាធិការប្រធានិយមភូមិ រៀបចំរើសដី
ព្រៃណាមួយ សម្រាប់ ធ្វើ ជានាទីស្រែរួម
មួយ ដើម្បីសហការណ៍គ្នាទៅថ្ងៃក្រោយ
ដើម្បីនឹងយកស្រូវដាក់ជម្រករួម សម្រាប់
ជួយ គ្នាជា សហ សង្គ្រោះទៅវិញទៅមក
ក្នុងគ្រាដែលលំបាកម្តងៗ ។
- ខ្ញុំមានសេចក្តីរីករាយជាអតិបរមា
ដោយបានឮគំនិតថា ជនរួមជាតិយើង
បានរួបរួមគ្នាពិតប្រាកដ បានធ្វើបុណ្យធ្វើ
អំណោយ លេងកំសាន្តសប្បាយយ៉ាង
ស្និទ្ធស្នាលជាទីបំផុត ក្នុងនាមសច្ចលន្តរី
កន្លងទៅនេះ ។
- តែមានចំណុចមួយដែលបងប្អូននៅ
ស្រុកស្រែបានចាប់អារម្មណ៍ ជាពិសេស
គឺចំណុចទី ៤ ដែលថា បងប្អូនស្រុកស្រែ

ត្រូវរួបរួមគ្នា តាមភូមិ និងគណៈកម្មាធិការ
ប្រធានិយមភូមិ រៀប ចំ រើសដីព្រៃ ដីណា
មួយ សម្រាប់ធ្វើជានាទីស្រែរួមមួយ ដើម្បី
សហការគ្នាទៅថ្ងៃក្រោយ ដើម្បីនឹងយក
ស្រូវដាក់ជម្រករួម សម្រាប់ជួយគ្នាជា
សហសង្គ្រោះទៅវិញទៅមក ក្នុងគ្រា
ដែលពិបាកម្តងៗ ។

ត្រង់ចំណុចនេះ បងប្អូនខ្លះចូលថា
ម្តេចក៏អំពាវនាវឲ្យយកស្រូវដាក់ជម្រករួម
ថាដាក់រួមម្តេចកើត បើខ្លះខំធ្វើផលបាន
ច្រើន ខ្លះបានមធ្យម ខ្លះបានតិច ខ្លះគ្មាន
ទាំងធ្វើផលផង ។

ចំពោះចំណុចនេះ ខ្ញុំសុំជំរាបបញ្ជាក់
ថា រដ្ឋាភិបាលស្រែចម្រងស្រែដំណើរ ដែល
មានឯកឧត្តម ឧត្តមសេនីយក លន់ នល់
ព្រាប្រធាន មានគោលបំណងដូចតទៅ
នេះ :

- ១ — ចង់ឲ្យបងប្អូនក្នុងភូមិនីមួយៗ
បើអាចធ្វើទៅបាន រួមគ្នាជាមួយគណៈ
កម្មាធិការប្រធានិយមភូមិ រើសរើស
រកដីព្រៃណាមួយ កន្លែង ដែល នៅ ទំនេរ
ជិតភូមិ ហើយនាំគ្នារួមកំឡុងគ្នាកាប់
គាស់រៀបចំ ធ្វើដីមួយកន្លែងនោះឲ្យទៅ
ជាទីដីស្រែមួយ ហៅថាស្រែរួមរបស់
ភូមិ ។
- ២ — បើអាចរៀបចំបានជាស្រែ
ហើយ អ្នកភូមិនាំគ្នាធ្វើផលរួមគ្នាលើស្រែ

នោះ ដូចបងប្អូនយើងធ្លាប់បានដឹកសណ្ឋាន ដឹកស្រូវរួមគ្នា ធ្វើសាលារួមគ្នា លើកផ្លូវ រួមគ្នា សាងរត្តរួមគ្នា ។ល។

៣ — ឧលដែលបានពីស្រូវរួម របស់ភូមិនេះ អាចយកទៅទុកក្នុងជម្រក មួយ ទុកសម្រាប់ដោះស្រាយជានិមិត្ត សង្គ្រោះក្នុងគ្រាដែលពិបាកខ្ពស់។ ដូច្នេះ គឺមិនមែន ប្រមូលផល ពីស្រែ ឯទៀត ចក ពាក់ជម្រករួមនោះទេ ។

សេចក្តីពិពាណាជានៈ គឺធ្វើឡើង

ដោយមានព័ន្យៀងគ្នា បើសន្តានចិត្ត ពីចរិតសុទ្ធ ដែលខ្មែរយើងធ្លាប់តែមានក្នុង ការរួបរួមគ្នា ក្នុងជម្រក លើកដៃគ្នា ធ្វើ សហប្រតិបត្តិការ ។ ក្នុងរឿងនេះមាន កន្លែងខ្លះអាចធ្វើទៅបាន ដោយមានដី ម៉ែនេ ឯកន្លែងខ្លះបិទអាចធ្វើទៅបាន ព្រោះគ្មានដីទំនេរនៅជិតភូមិ ។

រដ្ឋបាលខាងក្រៅស្នងអប់រំជាតិ និង វិទ្យាស្ថានសិល្បៈ ប្រធានគណៈកម្មាធិការ រៀបចំបុណ្យចូលឆ្នាំថ្មី ។

NOTE FOR READING PASSAGE 2

Line 56. The reason that Cambodian says រលីកផ្លូវ rather than រលីកផ្លូវ is that country roads are built up on a raised bed of dirt to keep them open during the flood season.

VOCABULARY

ក	to build, add, to form	ក្រែកហ្មងក្រែកហ្មង	uneven, rough, full of holes (land)
កុសលា (= ភ្នំកុសលា)	I, me, yes (like បាទ, ចា) (used in talking to a monk)	ខក (L)	to miss out on, be too late for
កាប់កាស	to clear (land)	ទាន់ផ្លូវ	the day after tomorrow
កាស	to dig up	ភ្នំកុសលា	I, me (used in talking to a monk or royalty, formerly used by a servant to his employer or master)
កាលណា... ឬ	whenever	ខ្លះ	/khnol, khnao/ (L) jackfruit
កុតិ /kot/	monk's quarters	ខ្សាច់	sand
កុសល	merit, fortune	កង	to stay, wait (clerical, royal)
* កូសលា (= កុសលា)	yes (like បាទ, ចា) (to a monk)	ក្រុមប្រឹក្សា	one of two elected assistants to the abbot of a wat (ranks slightly lower than ក្រុមប្រឹក្សា)
កំសាន្ត	to enjoy, for fun, amusement, relaxing, to entertain		
ក្នុងនាម	in the name of		
ក្មេងវត្ត (L)	a boy who lives at a wat and serves the monks in exchange for room and board		

ប្រុសប្រុស one of two elected assistants to the abbot of the wat (ranks slightly higher than **ប្រុសប្រុស**)

ស្ងួត (ស្ងួត, ស្ងួត) (L)sleepy

* **ចាស់ក្នុងខ្លួន** name of a traditional game

* **ខ្លួន** hawk

ចាប់អារម្មណ៍ to be interested, to be of interest

ចូលឆ្នាំ New Year

ចែកចាយ to distribute, give out

ចំណី snack, food

ចម្រើនពរ (or ពរ) yes (like **បាទ**) (used by a monk)

ចម្រើនពរលា goodbye (used by a monk)

* **ឆ្លងសិរិសា** a fresh start of one's life, a new lease on life

ឆ្លងបុណ្យ to gain merit, to pass merit to

ជ្រូក granary, reserve, store

សាមគ្គីបរិមា /cia a'te'pa'remaa/ to the maximum extent (literary)

ជិតខ្លួន (L) near the wat

ជឿជាក់ to really believe

* **ល្ងង់** a traditional game

ញាតិភា family and close friends

ញាតិ you, he, she (used by monk to adult layman older than he)

ដី to dig up, draw up (liquid)

* **ដង្កូវ (ឥដ្ឋ)** to cook (rice)

ដំណាល + noun all during, throughout

ដំណើរ name of a minor Buddhist ceremony for the dead involving offering food to monks, who chant

ដឹងខ្លួន (L) to be aware, to realize, to feel

សាកសួរ (សាកAC) to arrange, decorate, set up

សាសនា you (used to a monk); he, him

សាងចិត្ត + verb to decide to + verb

ថ្វាយបង្គំ to say hello (to royalty or clergy)

ថ្វាយបង្គំលា goodbye (to clergy)

ស្នាម a long white cloth displayed on a pole outside the house of a person who has recently died until he is cremated; flag

****សាញ់ត្រូវ** tug-of-war

* **ត្រូវ/ត្រូវ/** rope, line (made of animal skin)

វិញ្ញាណ pagoda, wat

វិញ្ញាណប័ណ្ណ I, me (used by layman to high-ranking monk or to royalty)

ទៅទិញទៅលក back and forth, reciprocal

ទំនៀមទម្លាប់ (ទំនៀមAC) custom, habit

ទាមទារ a delineated section of land

ឆ្លើយ (L) to smell (trans., and intrans.)

បង្ហូរ /banskoul/ to chant for the dead as part of a ceremony including the offering of food to the monks who do the chanting

បញ្ចប់ (ឥដ្ឋ) to complete, finish

បង្អួច to stop and wait, to take a rest, halt, hesitate, slow down

បច្ច័យ things used by a monk; money (monk)

បុណ្យចម្រើនពរ birthday

បង្ហូរក្នុងមាត់ a traditional game

* **បង្ហូរ** to play

បរិសុទ្ធ	pure, faithful	រដ្ឋសមាជិក	secretary of state (a high government official below cabinet rank)
បោសស្រោច(ប្រាស AC)	to sweep out, clean up		
ប្រការ បី:	kind, type to touch, come into contact with, affect (usually adversely)	* រដ្ឋាភិបាលស្រុកសង្គ្រោះជាតិ	Government of National Salvation (name of the government that was in power before, during, and after the overthrow of Norodom Sihanouk in 1970)
ប្រចាំ (< ចាំ)	for the ..., stationed at, regular		
ប្រជាឱលម	popular (of the people)		
* ប្របត្ត	a traditional song	ស្រុកសង្គ្រោះ ស្រុក	to save, to rescue to pick out, extract, especial- ly from water
ប្រើប្រាស់(ប្រាស AC)	to use		
ផ្អាក	to postpone, put off, call a truce		
* ទាត	to walk against, to bump into	ភាវៈសាន	to be friendly to, to seek out
ពិតប្រាកដ	for sure; certain	ទឹកភាយ	happy
ពុទ្ធសាសនាឱលម	Buddhism	លីង្គ (L)	to lick
តូន	to build up, pile up (pyramid)	ស៊ីកែដំណើរ	to help each other
ពោលគឺ	that is to say	ស៊ីកែដំណើរ	to build a road
ព្រះរតនត្រ័យ, ព្រះគុណត្រ័យ	the three precious gems' (Buddha, dharma, and sangha)	សាសនាស្រុកសង្គ្រោះជាតិ (= សង្ក្រាន្ត)	superior of a wat
* រតន: /rótena?/	gem, precious metal; precious thing or person	សាសនាឱលម	secular
* ព្រះរាជវាំង	an enclosure where a major holiday is celebrated	វិល្លាស (< លេង)	game
* វាំង	fence (literary)	* វណ្ណបថ, វ៉ែបត, វ៉ែហបថ	/vanebot/name of 2nd day of 3-day new year holiday
ភាគ(: ភាគី)	victory, success well- being; victorious, well, successful	* វាសុករថតិល, វាសុករថតិល	a stupa made of sand
ភេសជ្ជៈ /pneesécé?/	drinks, beverages	* វាសុករ, វាសុករ	sand (literary)
មន្ត /mún/	a spell blessing	ថតិល	stupa
មហាជន /mehacún/	the people	វិចិត្រសិល្បៈ	/vi'cət selepə?/ fine arts
* មហាសង្ក្រាន្ត	name of the first day of 3-day new year holiday	* វិចិត្រ សិល្បៈ	mixed, colorful art
មានពុទ្ធសីកា	to say, speak (used of monk)	* វេសត្តាហារ	/veephótahaa/ food for monks
		វេសត្ត	/veephót/ to offer or give to clergy (formal)
		សង្ក្រាន្ត	departure; arrival (formal); completion of a solar year; new year holiday

សង្ឃទាន	a ceremony in which monks are invited to the house so that a person who cannot get to the wat can offer food	ស្និទ្ធ	/snet/	to be on intimate term with
សន្តាន	/sondaan/ family, breed, state, state of mind	ស្រាវ	(វិក)	to wash (a Buddha statue, divinity, clergy)
សន្តានចិត្ត	state of mind, attitude	ស្រះ		pond
សហការណ៍	to work together, cooperate	ស្លា		areca (tree)
សហប្រតិបត្តិការ	sa ^h a ^h protibatkaa/ cooperation (formal)	សហការ		astrologer
សហសង្គ្រោះ	joint welfare	សង្កត់		a kind of fruit, name of a game played with this fruit
សង្គ្រោះ	help, saving, to help, save	សក្ខីយ៍	/attensy/	meaning, definition
សក	time, era, the progression of years	*សន្ទាក់កាច់		a traditional game
សិន	to sleep (clerical)	សាស្ត្រា		self, I, me (used by a monk)
ស្លាប់	to die (clerical)	សាស្ត្រាសាស		I, me (used by a monk)
*សម្លាប់	clothing (literary)	សាសាស		to be ill (clerical)
*ស្នេហាច័ន្ទ	a traditional game	ទុក្ខិស		to wish, to send (by wish) (literary)
*ស្នេហាច័ន្ទ	the main day (of the New Year)	សកទុក្ខុយ		(his) excellency, your excellency
ស្និទ្ធស្នាល(ស្នាលAC)	sincere, on close terms	អំណរ(នស)		happiness
		អំណរយ(ធីយ)		gift
		អំណរសាវ(នាវAC)		to appeal, to ask
		អំណរ		to appeal

APPLICATIONS

1. Define the following words or phrases.

សំនុំចិត្តមួយ	ញាតិភាពទាំងស្រុង	ភ័យខ្លាច	ចាត់ចែង
ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ
សំនុំចិត្តមួយ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ
ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ
សហសង្គ្រោះ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ
ស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ

2. Find the synonym of the following word.

ស្រាវស្រាវ	ស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ
ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ	ស្រាវស្រាវ

ស្បៀងចិត្ត	ស្រឡាតា	សំបុក	ស្រីទូលាស	មន្ត្រី
ផ្កាក	ប្រការ	បូកលា	អំណាច	នាគ
ស៊ីស	និមន្ត	សាស្ត្រា	គាត់	បច្ច័យ

3. Find a word that fits the following definition.

១. រូបក្សីនៃទឹកស្រាបៀរមួយចំនួន
២. ធ្វើទិសដៅនៃស្រូវដោយរុករានរកដីស្រែស្រូវស្រែចំការ
៣. សរសេរឃ្លាដោយរក្សាទុកលក្ខណៈដើមរបស់វា
៤. ទីស្រុកមួយដែលមានមនុស្សពីរទៅបីទសវត្សរ៍មកហើយ
៥. អ្នកដែលអាចទាញទឹកចេញពីស្រូវស្រែ
៦. កន្លែងស្រាបៀរស្រាបៀរ
៧. លោកស្រីដែលមានអំណាចដាច់ខាតលើគ្រប់អ្នក
៨. អ្នករៀបចំការងារដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សង្គម (ជាពិសេស)
៩. ភាពធ្វើទិសដៅ
១០. ផ្លូវដែលយើងបរិភោគទាំងពេញបាយ
១១. ទិសដៅកន្លែងមួយ
១២. ផ្លូវដែលយើងរស់នៅធ្វើទិសដៅ
១៣. យកទឹកកន្លែងទៅដាក់កន្លែងទៀត រុករាន

4. You have been asked to interview a prominent monk for a brief news article. Find out his biography and what he is concerned with now. When you have finished write down or narrate back what you have learned, using the appropriate words. (The teacher plays the part of the monk.)

5. Have the student discuss the following situations.

១. នៅពេលប្រសើរណាស់ គេនឹងធ្វើអ្វី? នៅថ្ងៃនោះអី? នៅទីហាងនោះអី?
២. ដើម្បី នឹងសាសនា ទុកអ្នកទេ?
៣. ការចាក់ថង់ទាំងប្រាំពីរនាក់ នឹងសាសនា
៤. ភាសាសាស្ត្រ គេនឹងរកឃើញអ្វីមកសម្រាប់អ្នកដែលចែកចាយទៅ ហើយទេ? ហេតុអ្វី?

6. Find out from your teacher how the following games are played. Get enough detail so that you can write a description in English for people who wish to play these games. បោះស្រាយ ទាញក្រែក សង្កេត សន្យាភាព រត់ចោល ចាប់កូន បង្កើនបង្កើនកូនមាត់ លេងស្តី

7. Describe in Cambodian some American games that you have played (e.g., Mother-May-I, Red Rover, Murder).

8. Questions for the teacher to ask.

- ១. នៅស.វ.ណា នឹងគេអាចស្តីសារសារាចរ?
- ២. នៅពេលណាខ្លះ អាចម្នីកាន់អាចម្នីស្តីសារសារាចរ?
- ៣. នឹងមនុស្សហ្នឹងទាក់ (ស្រីនិងស្រី) នឹងសកាន់សារសារាចរខ្លះ អាចយកគ្នាសាប្តី ប្រពន្ធបានទេ?
- ៤. ទាក់ទងនឹងស្តីសារសារាចរ បើគេត្រូវស្តីសារសារាចរណា? ហេតុអ្វី?
- ៥. នៅស.វ.ណា មនុស្សម្នាក់ៗ អាចកាន់ អាចម្នីទៅនឹងសារសារាចរ ឬយបាន ទេ? ហេតុអ្វីបានជាគេស្តីសារសារាចរនឹងម្នីកាន់សាប្តីប្រពន្ធ?
- ៦. នឹងអ្នកកាន់សារសារាចរណាម្នាក់ចង់ឱ្យយកនគរការណ៍ ឬយកអ្នកកាន់សារសារាចរ ទៀតទេ? បើមិនឱ្យ ហេតុអ្វី?
- ៧. មានសារសារាចរណាមួយនឹងមិនសន្យាឱ្យយកឱ្យប្រពន្ធនឹងសងស្ត្រី ហេតុអ្វី? បើគេទៅនឹងសងស្ត្រី នឹងមានហេតុអ្វីទេ?
- ៨. នឹងអ្វីទៀតនឹងសារសារាចរហាមមិនឱ្យនឹង?
- ៩. តាមពុទ្ធសាសនា ណាករស្ត្រីមិនត្រូវកាន់នឹងមិនមានប្រពន្ធទេ ណាកមិនអាច ទាក់ទងមួយៗ (to touch) ស្រីនឹង ទេ? នៅស.វ.ណា នឹងអ្នកម្នាក់អាចមានប្រពន្ធ ទេ?
- ១០. អ្នកម្នាក់នៅស.វ.ណា អាចនឹងអ្វីបានខ្លះ? មានអ្វីខ្លះ? នឹងអាចម្នីបានទេ?

9. Questions for the student to ask.

- a. When a layman meets a monk, is there any special behavior that is expected of him?
- b. Since Heaven, Hell, and the transmittal of merit to the dead are not part of pure Buddhist theology, how do the more educated monks feel about ceremonies like *ប្រឡងក្រូច* and the like?
- c. Does every wat have an achar? Is he a monk? Can he have a family?
- d. How does one become an achar? Is there an apprenticeship?
- e. What are the duties and functions of an achar in the wat? Outside the wat?
- f. Are there achars who are not associated with a wat? (In private practise, so to speak.)
- g. Are there some ceremonies and holidays in which monks do not participate? What are they?
- h. Is there such a thing as a New Year's resolution in Cambodia?
- i. When the young people are playing games on New Year's Day, what do the older people do?
- j. Do individuals celebrate their birthdays (បុណ្យថ្ងៃនិសាធិ)? If so, how?

LESSON FOURTEEN

IN HONOR OF THE ANCESTORS

- a. Is it believed that the living can curse others? Under what circumstances is such a curse effective?
- b. Is Pchum Ben considered the most important holiday of the year? If not, what is, if any?
- c. If one is reborn as a vicious ghost, is there any way to make merit in this form so that one can be reborn in a higher form? Or do ghosts die and achieve rebirth?

បុណ្យភ្នំបិណ្ណ

បុណ្យនេះប្រទេសខ្មែរបានប្រកាន់យក និងប្រពៃបង្កិតបង្កំសំរេច ពេលដំបូងតែត្រូវបានគេស្រាវជ្រាវរកក្នុងគ្នា ទាំងប្រទេសសាសនាទេវតានេះ ទាំងក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ទាំងក្នុងធម្មតា ពិការយោជនា ក៏មិនឃើញមានសោះតែម្តង ។ ដូច្នេះបុណ្យភ្នំបិណ្ណ តាមការស្នាមរបស់យើង នាបុណ្យកើតឡើងដោយសារអ្នកប្រាជ្ញ ជំនាន់ណាក៏មិនដឹង បានគ្រឹះដំបូងឲ្យមានឡើង ដើម្បីបុណ្យសាសនា ខ្មែរគោរពប្រពៃបង្កិតបង្កំសំរេច ក្របខ័ណ្ឌដើម្បីឲ្យសមណសិស្ស នេះ ឲ្យទេវតាបុណ្យសាសនាប្រកាន់យក និងប្រពៃ ដែលខែកមានទេវហើយ នោះ ។

5

ថ្ងៃរហើយក្នុង ១ ឆ្នាំ តែដល់បុណ្យភ្នំបិណ្ណម្តង ជនជាតិខ្មែររៀបចំ ភក្ត្រាមិនដែលហ៊ានទានទេវតាសោះទេ យ៉ាងហោចណាស់ក៏ទៅដាក់ បិណ្ណក្នុងផែរ ដែលថាឲ្យទានសោះនោះជនអង្គីមានឡើយ ។ តើ ការណ៍ដែលមិនហ៊ានទាននេះ បណ្តាលមកពីអ្វី? តើបណ្តាលមក ពីទ្វារពាក្យប្រទេសសាសនាសំណាក់នៃមាតាបិតា និងប្រាណិកាទាំង ៨ សន្តាន ដែលបានខែកមានទេវហើយ។ ដល់បុណ្យភ្នំបិណ្ណតែត្រូវ គ្មានការរក្សាទេវតា និងបង្កូន ដើម្បីឲ្យសមណសិស្សបុណ្យភ្នំបិណ្ណដែល កូននិងបង្កូនបានទៅដាក់បិណ្ណឲ្យសមណសិស្សទៅ ទូរលើមកដើររកក្រប ៨ រុក្ខហើយ នៅក្រោមឃើញកូន និងបង្កូនទៅដាក់បិណ្ណឲ្យសមណសិស្សទៅ ឲ្យទេ នោះ គួរខែកមានទេវតានេះតែយំឲ្យកូន ក្របខ័ណ្ឌដាក់ ចិត្ត មើលប្រទេសសាសនាប្រកាន់យក និងបង្កូន ឲ្យបានឆ្ងបប្រទះកែវីង

10

15

20

សេចក្តីទុក្ខលំបាក ពោលយ៉ាងក្របំប្រការ រួចក៏នាំគ្នាវិលត្រឡប់ទៅ
 កាន់ចីបារនរៀង ។ ខ្លួនវិញ រីឯអ្នកដែលបានសកម្មភាពទូទៅនិងបង្ក
 ដែលបានទេវតាដាក់ចំណុះនោះ វែងមានចឹកមុខញញឹមញីញែម ព្រោះ
 បានទទួលផលវាសនា ហើយក៏ឲ្យពលរដ្ឋរាជការ ល្អឲ្យកូនទៅ
 និងបង្កូនកេសីក្រីក្រឲ្យបានក្នុង ឯនេះសេចក្តីសុខស្រួលសប្បាយ
 ទទួលបានទូលំទូលាយ ។

25

ដូច្នេះបុណ្យភ្នំចំណុះនេះ ឥឡូវប្រែក្លាយទៅជាពិធីទំនៀមទម្លាប់
 តែជាទំនៀមទម្លាប់ស្រីស្រាវជ្រាវឥសានិក និងសម្រាប់បុព្វ-
 បេតបុគ្គល ។ កាលណាព្រះសង្ឃទូលរស្សាបានពីរខែ ហើយនៅថ្ងៃ
 ចាប់ពី ១ ខែនៃកម្របទទៅទល់នឹងថ្ងៃខែដាច់ ក្នុងរយៈពេលគេចាត់ទុក
 ជាថ្ងៃភ្នំចំណុះ ហើយនៅសល់កន្លះខែទៀតទើបដល់ថ្ងៃចេញរស្សា ។

30

ដើរកាលដែលទូកឥសានិកទៅដាក់ចំណុះទៅឲ្យ ព្រោះ
 តែខ្លាច ពាក្យប្រទេសសាសនាសំណាក់នៃប្រេតទាំងឡាយជាមាតាបិតា
 និងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយនោះ មានសភាពសមហេតុសមផលឬទេ ?
 ចំពោះរឿងនេះ យើងយល់ថាវាសម្រាប់វាមិនសម្រាប់ ។ ហេតុអ្វីបាន
 ជាថាដឹងនេះ ? ថាព្រោះពួកវាសាច់ញាតិទាំងឡាយ ដែលតែង
 បានទោសនា មិនមែនសុទ្ធតែទោសក៏ពាក្យប្រេតទាំងអស់ទេ ក៏មានខ្លះ
 ទោសក៏ពាក្យប្រេតក៏មិនដែរ មានខ្លះទោសក៏ពាក្យប្រេតទាំងអស់ មានខ្លះទោសក៏
 ពាក្យប្រេត មានខ្លះទោសក៏ពាក្យប្រេត មានខ្លះទៀតទោសក៏ពាក្យ
 សុត្តន្ត ក៏មានស្រីនិងមានបុស្សយើងនេះ ។

35

40

យើងកត់ត្រាព្រះបុគ្គលិកដែលថា : « ម៉ាត់ ទៅ ម៉ាត់ ទៅ »
 បានសេចក្តីថា ការទទួលបានសុខសុភមង្គលទៅ ដើម្បីបញ្ជូនទៅបុព្វបេត
 បុគ្គល មានបានដល់ខ្លះ មានមិនដល់ខ្លះ ។ ចុះហេតុអ្វីយ៉ាងនេះទៅ
 វិញ ? ថាអ្នកសុទ្ធតែទោសក៏ពាក្យប្រេត ទោសក៏ពាក្យប្រេត សុទ្ធតែ
 នេះមិនបានដឹងមិនបានទទួលផល ដែលបង្កូនកូនទៅបញ្ជូនទៅឲ្យ
 សោះទេ ព្រោះសុទ្ធតែរាល់សោយឡូត៍ទៅទាំងពេក រកទោស
 និងទទួលបានមិនបាន ព្រោះសុទ្ធតែរាល់ណាស់ដែរ ដើម្បីរក
 សុំមីភ្លឺមីភ្លែត គ្មានពេលនឹងទទួលបាននោះទេ ។ រីឯទេវតានិងបុស្ស
 ក៏គ្មានទោសនឹងទទួលបានដែរ ព្រោះទេវតារាល់សប្បាយតែនឹង
 សម្បត្តិ វាស្រៀងលេងសប្បាយជារាល់ថ្ងៃ ព្រោះមនុស្សជាតិប្រកប

45

50

គុណបេតិកភ័ណ្ឌនិវតិ ដូចយើងគ្រប់គ្នាឃើញស្រាប់ ក្រលើមបាត់ ក្រលប់
 ចូល ហើយម្យ៉ាងទៀត ការព្យាបាលចំពោះព្រះសង្ឃ សម្រេចកើតជា
 ផល គឺថាក្រុមកើតជាបាយ ជាសង្ឃ ជាសំណប់ស្បៀងពាក់ ជាគ្មះ ជា
 វិមាន ។ល។ ដែលកើតឯង ។ ជាសម្បត្តិចិញ្ច ហើយនោះមានមនុស្ស
 ផលគល់នោះនឹងមកសម្រេចដូច្នោះទៅមិនកើត ព្រោះមនុស្សផុតបាន 55
 គំនុំមោទនា ទទួលយកផលនោះឯណា ។ តាមក្រុមពុទ្ធសាសនា សត្វ
 ដែលអាចទទួលបាន គឺសំដៅយកក្រុមពុទ្ធសាសនាជាញាតិដែលបិត
 នៅក្បែរ ។ នោះ ។ ក្រុងនេះហើយដែលយើងថាមិនសមនោះ ហើយ
 ដែលយើងថាសមនោះ គឺសំដៅយកក្រុមពុទ្ធសាសនាតែចុះឈ្មោះ ។
 ក៏ចុះផ្លូវ ភ្នំបិណ្ឌ ទោះបីព្រះសង្ឃបញ្ជូនផលទៅមិនដល់ក្តី គួរ 60
 កែយើងជាពុទ្ធសាសនិកក្រុមកែឆ្នើស្រ ព្រោះបើផលនោះទៅមិនដល់
 សាមីបុគ្គល ផលនោះនឹងត្រូវត្រឡប់មកវត្តក្នុងវិញតែផល ។
 ហេតុអ្វីក៏ថាដូច្នោះ? ថាព្រោះឧបមា ដូចយើងរៀបចាយទទួលភ្ញៀវ
 ប្រសិនបើភ្ញៀវមិនទទួលបានទេ បាយនោះមុនជាត្រូវបានមកអ្នកផ្តល់
 ដើមតែផល ។ 65

NOTES FOR READING PASSAGE 1

- Line 1. The word សាស្ត្រ 'self' is used in this sentence as a classifier like វ្រ for people.
- Line 12. The clause វិនិច្ឆ័យថាខ្លះនឹងមិនកើតឡើយ means 'as far as failure is concerned it never happens.' Ordinarily វិនិច្ឆ័យ goes with a negative, but here it follows ខ្លះ , which has a negative meaning.
- Line 41. The Pali phrase ' ហោសំខា មហោសំខា ' is pronounced /thaanaṅ khao a°thaanaṅ khao/ and means 'some (of the merit) reaches and some (of it) doesn't'
- Line 52. The phrase សម្រេចចិត្តក៏សា is equivalent to បាននាសា.

DIALOGUE

រឿងរ៉ាវ

(Two temple boys have a conversation)

Pchum Ben (holiday for the dead)

១ ម៉េច ឆ្នាំនេះ ដល់ភ្នំកុំទៅឆ្ងុះសិប្ប ?

This year how about not going home at Pchum Ben time?

វិច្ឆិកា : រោងម្តុំ
ស្រូវស្រុះ : រស្មីស្រុះ
វា
វា
ស្រុះ
សាក់បណ្ណាសា
បណ្ណាសា
សាប

autumn
rainy season
to be in trouble
if you don't watch out ...
ancestors
to put a curse on
a curse
a lot, really (familiar)

២ ម៉េច ឆ្នាំនេះវា វិច្ឆិកាស្រូវស្រុះ
ដល់ វា វា វា សាក់បណ្ណាសា
សាប ។

No, I'm not staying. It's the time for families to get together. I'm afraid my ancestors will really curse me.

៣ ម៉េច ប្តឹងមិនដឹងទេប្តឹង ។ ឆ្នាំនេះ
ភ្នំម្តង ។ សប្បាយណាស់ ។

Don't you know? Pchum Ben here is a lot of fun.

បណ្តែត
ទូកស្រូវស្រុះ
ព្រៃពោធិ៍

to float (trans.)
(see note)
pond

៤ ម៉េច សប្បាយសិប ? បណ្តែតទូកស្រូវស្រុះ
ព្រៃពោធិ៍ស្រូវស្រុះស្រូវស្រុះ ។

What's fun about floating a boat with offerings for the ancestors on a pond like that?

អាណាស់
គិត
ក្រមុំ
រដិស
រដិសវត្ត
សី

that (colloquial)
think about
young girl
bottom, edge, near by
settlement around a wat
form, shape, mark, brand, quality

៥ ម៉េច ទេ អាណាស់គេមិនគិតទេ មា

No, I'm not thinking of that stuff.

ឡើយសប្បាយនោះគឺក្រុងចំនែកសំរាប់
និយាយគឺមាននោះទេ ។

What's fun is the girls in the village
around the wat. There's every kind.

ថា
ញាស់
អាក្រក់

(indicates contempt)
to bet, wager
no comparison

៦. មាឃ. សប្បាយសឹង ថាស្រុកកាន់ភ័ក្ត្រនឹង
រមែងនោះ ។ និយាយ
សំរាប់ញាស់ទឹក ញាស់នោះ
សប្បាយអាក្រក់ ។

What's so great about just wandering
around and looking? Where I come from,
there are boat and cattle races - there
is nothing like it.

ប្រគល់
នំគោម
នំស្រួច
នំសាប

to give (to monk)
(see note)
(see note)
(see note)

៧. ម៉ម មិនក្រាន់ភ័ក្ត្ររមែងនោះសំរាប់
និយាយនំគោម នំស្រួច នំ
សាបនោះក៏មិនទាន់ ។

You don't just watch people; they offer
lots of sweets to the monks, too.

នឹងយ
បញ្ជា:បញ្ជូល

that's enough
to persuade

៨. មាឃ. នឹងយ, កុំបញ្ជា:បញ្ជូលសឹង សឹង
នឹងនឹងបញ្ជូលនោះ ។

That's enough. Don't persuade me. I
really miss my mother and my father and
brothers and sisters.

NOTES FOR THE DIALOGUE

SENTENCE NO. 1 The final particle នឹង្យ makes the sentence into a suggestion.

SENTENCE NO. 2 According to the lunar calendar there three seasons:

រហស្ស (or រហស្សវស្ស) autumn, the cool season, which
begins in mid កត្តិក and ends in mid មគ្គស្ឋ (that is, roughly
November through February)

ក្តិច្ឆ (or ក្តិច្ឆវស្ស) summer, the hot season, which begins in
mid មគ្គស្ឋ and ends in mid អាសាឍ (that is, roughly March
through June)

វស្សា (or វស្សាវស្ស) the rainy season, which begins in
mid អាសាឍ and ends in mid កត្តិក (that is, roughly July

through October).

These names are literary and used in speech far less than វត្តភ្នំ, វត្តស្រី, វត្តស្រី.

Traditionally, the early autumn is a time when families get together, in part at least because of the Pchum Ben holiday.

SENTENCE NO. 4 A វត្តភ្នំ is a small boat made of banana growth ring. Offerings to the ancestors, usually of food, are placed in it in the evening, and then, the following morning, the boat is floated off.

SENTENCE NO. 5 Note that គាត់, normally third-person form, can be used as first person form. When so used, it has a slightly impersonal and generalizing connotation, somewhat like the British usage of 'one' as a first person form, e.g., 'one doesn't like to complain, but' គាត់ would not be used as first-person pronoun in a formal conversation.

SENTENCE NO. 7 The three kinds of pastry mentioned in this sentence are: វត្តភ្នំ is made of sticky rice flour surrounding a filling made of sweet bean paste, wrapped in a piece of banana leaf and steamed. វត្តស្រី is made of sticky rice and coconut milk around a filling made of pork or pieces of banana, wrapped in banana leaf and steamed. វត្តស្រី is a kind of unlevered pound cake made of sticky rice and plain rice flour.

DRILLS

DRILL ONE: Response

គ. តើ ត្រូវ ត្រូវ យើង ទៅ ទេ ឬ ទេ ? (ទៅ ទេ ឬ ទេ)
ឈ. តើ យើង ទៅ ទេ ឬ ទេ ?

MODEL:

T: At Pchum Ben, do you plan to take your children anywhere? (to visit their grandparents)
S: At Pchum Ben, we'll take our children to visit their grandparents.

- ក. ចូលធ្វើបារាំង លោកនាំគ្នាទៅណាទេ ?
(ទៅសម្បទាន)
សសចូលធ្វើបារាំង ខ្ញុំនាំគ្នាទៅសម្បទាន ។
- ខ. ចូលធ្វើខ្មែរ យើងនាំគ្នាទៅទីណា ?
(សេដ្ឋីក្រសួងព្រះពុទ្ធសាសនា)
សសចូលធ្វើខ្មែរ យើងនាំគ្នាទៅសេដ្ឋីក្រសួងព្រះពុទ្ធសាសនា ។
- គ. បុណ្យ ១០០ ថ្ងៃទី រ៉ែម៉េនសិទ្ធិ ?
(ទៅបង្ហាញកូនទិយភាគ)
សសបុណ្យ ១០០ ថ្ងៃទី រ៉ែម៉េនសិទ្ធិ ទៅបង្ហាញកូនទិយភាគ ។
- ឃ. ទំនៀមទម្លាប់ យើងនាំគ្នាទៅទីណាទិយខ្មោច ?
(សង្ឃទានទិយខ្មោចទីម្តង)
សសទំនៀមទម្លាប់ យើងនាំគ្នាទៅទីសង្ឃទានទិយខ្មោចទីម្តង ។
- ង. លោកនិបន្តបកសស ត្រូវស្រៀមយ៉ាងម៉េច ?
(និបន្តលោកចូល)
សសលោកនិបន្តបកសស ត្រូវស្រៀមលោកចូល ។
- ច. លោកនិបន្តទៅទតទិញ យើងគួរប្រគល់អ្វីខ្លះ ?
(បច្ច័យខ្លះ)
សសលោកនិបន្តទៅទតទិញ យើងគួរប្រគល់បច្ច័យខ្លះ ។

DRILL TWO: Equivalence

- ក. ភ្នំមិនទៅទត ប្រយ័ត្នស្តីនាសាគបណ្តាសាសាប ។
- ង. ភ្នំមិនទៅទត រវ ៧ ស្តីនាសាគបណ្តាសាសាប ។

MODEL:

T: If you don't go to the wat at Pchum Ben, be careful ancestors don't really curse you.
S: If you don't go to the wat at Pchum Ben, watch out ancestors

- don't really curse you.
- ក. ស្តីចម្លែងនាសាគ ប្រយ័ត្ននាសាគបណ្តាសាសាប ។
- ខ. ស្តីចម្លែងនាសាគ រវ ៧ នាសាគបណ្តាសាសាប ។
- គ. យកទាំងសសអញ្ចឹង ប្រយ័ត្នអញ្ចឹង ។
- ឃ. យកទាំងសសអញ្ចឹង រវ ៧ អញ្ចឹង ។
- ង. សសភ្នំ នាំគ្នាមិនទៅលេងទីបី ប្រយ័ត្នទីបី ។
- ច. សសភ្នំ នាំគ្នាមិនទៅលេងទីបី រវ ៧ ទីបី ។
- ឃ. យកមិនទិយភាគអីស ប្រយ័ត្នភាគអីស ។
- ង. យកមិនទិយភាគអីស រវ ៧ ភាគអីស ។
- ង. រឹបរលំលោកអញ្ចឹង ប្រយ័ត្នសសភ្នំមិនបានទោណា ។
- ច. រឹបរលំលោកអញ្ចឹង រវ ៧ សសភ្នំមិនបានទោណា ។
- ច. សប្បាយភ្នំ ប្រយ័ត្នភ្នំភ្នំមិនទៅទត ។
- ង. សប្បាយភ្នំ រវ ៧ ភ្នំមិនទៅទត ។

DRILL THREE: Transformation

- ក. ភ្នំ នៅភ្នំ មានចុះស្បូវច្រើនណាស់ ។
- ង. ភ្នំម្តង ៧ នៅភ្នំ មានចុះស្បូវច្រើនណាស់ ។

MODEL:

T: At Pchum Ben there are many people at my wat.
S: Whenever it's Pchum Ben, there are many people at my wat.
ក. ខ្ញុំនិយាយនាម្បាយលោកសង្ឃ ច្រើនទីតាមខ្ញុំ ។
ខ. ខ្ញុំនិយាយនាម្បាយលោកសង្ឃម្តង ៧ ច្រើនទីតាមខ្ញុំ ។
ខ. រឹបចម្លែងទៅទត មិនទីសសទុកទិយខ្ញុំទេ ។
ង. រឹបចម្លែងទៅទតម្តង ៧ មិនទីសសទុកទិយខ្ញុំទេ ។
គ. លោកនិយាយ គ្មានអ្នកណាមកលេងទេ ។

- រលាកនិយាយបង្ហាញ ។ គ្មានស្នាក់លាមួយសំនេរ។
- ប បណ្ណាញ់ ខ្ញុំសិន្នាស្របគេនិយាយ ។
- បណ្ណាញ់បង្ហាញ ។ ខ្ញុំសិន្នាស្របគេនិយាយ ។
- ង ការកូនខ្ញុំ ខ្ញុំមិនរឹតតែបំបែករលកនិយាយ ។
- ការកូនខ្ញុំបង្ហាញ ។ ខ្ញុំមិនរឹតតែបំបែករលកនិយាយ ។
- ច រលកនិយាយ ខ្ញុំមិនរឹតតែបំបែករលកនិយាយ ។
- រលកនិយាយបង្ហាញ ។ ខ្ញុំមិនរឹតតែបំបែករលកនិយាយ ។

- (ស្លាប់ទៅ)
- រលកនិយាយបំបែករលកនិយាយបង្ហាញ ។ គិតរឹតតែ
- នេះ ស្លាប់ទៅ ... ។
- ង ការកូន រលកនិយាយបង្ហាញ ។
- (កូនស្រីទ្រកាយ)
- រលកនិយាយបង្ហាញ ។ រលកនិយាយបង្ហាញ ។ កូនស្រី
- ទ្រកាយ ... ។
- ច ពាក្យសំនេរ រលកនិយាយ ។
- (ប្រើប្រាស់)
- រលកនិយាយបង្ហាញ រលកនិយាយប្រើប្រាស់ ... ។

DRILL FOUR: Transformation

Note: The students are to complete the second clause using the cus given.

- ក រលកនិយាយបង្ហាញប្រគេនិយាយ មិនរឹតតែបំបែក ។
- (រលកនិយាយបង្ហាញ)
- ង រលកនិយាយបង្ហាញប្រគេនិយាយបង្ហាញ ។ មិនរឹតតែបំបែក
- ខ្លះ រលកនិយាយបង្ហាញ (ស្លាប់ទៅ) ។

MODEL:

- T: When they make food for the monks, they never keep some (for us). (next time surely)
- 3: Whenever they make food for monks, they never keep some (for us), next time surely (I'll steal some).

- ក យកចិត្តទុកដាក់ស្រាប់តែ ស្លាប់ទៅ ។
- (នាគិទ្រកាយ)
- រលកនិយាយបង្ហាញបង្ហាញបង្ហាញ ។ ស្លាប់ទៅ
- នាគិទ្រកាយ ... ។
- ង យកចិត្តទុកដាក់ មិនយកចិត្តទុកដាក់ ។
- (នាគបណ្ណាល័យ)
- រលកនិយាយបង្ហាញ ។ មិនយកចិត្តទុកដាក់ នាគ
- បណ្ណាល័យ ... ។
- គ ភ្នំ មិនរឹតតែបំបែករលកនិយាយ ។
- (ខ្សាច់ស្រួច)
- រលកនិយាយបង្ហាញ ។ មិនរឹតតែបំបែករលកនិយាយ ខ្សាច់
- ស្រួច ... ។
- ឃ រលកនិយាយបំបែករលកនិយាយ គិតរឹតតែបំបែក ។

DRILL FIVE: Transformation

- ក សប្បាយណាស់ ក្នុងនោះមានមនុស្សច្រើន ។
- (មានក្រមុំ)
- ង សប្បាយណាស់ មិនមែនមកពីមានមនុស្ស
- ច្រើនទេ គឺមានក្រមុំ ។

MODEL:

- T: It's a lot of fun at Pchum Ben, there are lot's of people. (there are (lots of) girls)
- S: It's a lot of fun not because there are a lot of people but because there are (lots of) girls.

- ក ត្រូវបណ្តាញការហើយ រលកនិយាយបង្ហាញប្រគេនិយាយ ។
- (មិនទោរទ័ត)
- ត្រូវបណ្តាញការនោះ មិនមែនមកពីមិនទោរ
- ទ័តនោះទេ គឺមិនទោរទ័តនោះទេ ។
- ង ចុះនរកហើយ រលកនិយាយបង្ហាញបង្ហាញ ។
- (មិនជឿទ្រព្យ)
- ចុះនរកនោះ មិនមែនមកពីបង្ហាញបង្ហាញ
- គឺមិនជឿទ្រព្យនោះទេ ។
- គ ត្រូវប្រគេនិយាយបង្ហាញហើយ រលកនិយាយបង្ហាញ
- បង្ហាញបង្ហាញ ។
- (ស្លាប់)

- ក្រុមប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី មិនមែនមកពី យកចង្កាន់ទៅវត្តក្រោយវិញទេ គឺស្តុចស៊ីនោះទេ ។
- ខ វិកលចិត្តភិក្ខុមនោសញ្ចេតនា បានត្រូវប្តូរស្នាម ។ (បានស្តាប់កូនចៅ) វិកលចិត្តភិក្ខុមនោសញ្ចេតនា មិនមែនមកពីក្រុមប្តូរស្នាមទេ គឺបានស្តាប់កូនចៅនោះទេ ។
- គ យំឱ្យកខ្វល់យ៉ាងខ្លាំង រហូតមិនបានស្តាប់កូនចៅ ។ (គ្មានសុយមិញ្ញប្បនោះ) យំឱ្យកខ្វល់នោះ មិនមែនមកពីមិនបានស្តាប់កូនចៅទេ គឺគ្មានសុយមិញ្ញប្បនោះទេ ។
- ឃ ចាមិនបានទទួលកុសល រហូតកូនចៅមិនបាននិមិត្តសិល្បៈ ។ (នរោត្តមសង្ឃមិនបញ្ជូនទិយ) ចាមិនបានទទួលកុសលនោះ មិនមែនមកពីមិនបាននិមិត្តសិល្បៈទេ គឺនរោត្តមសង្ឃមិនបញ្ជូនទិយនោះទេ ។

- ង ភាសា ។
- ច ចុះនរោត្តម មិនមែនមកពីសង្ឃាប្រទេស គឺមិនស្រ្តីព្រះពុទ្ធនោះទេ ។ មិនស្រ្តីព្រះពុទ្ធនោះទេ ដែលនិមិត្តសិល្បៈនរោត្តម ។
- ឆ ក្រុមប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី មិនមែនមកពីយកចង្កាន់ទៅវត្តក្រោយវិញទេ គឺស្តុចស៊ីនោះទេ ។ ស្តុចស៊ីនោះទេ ដែលនិមិត្តសិល្បៈប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី ។
- ជ វិកលចិត្តភិក្ខុមនោសញ្ចេតនា មិនមែនមកពីក្រុមប្តូរស្នាមទេ គឺបានស្តាប់កូនចៅនោះទេ ។ បានស្តាប់កូនចៅនោះទេ ដែលនិមិត្តសិល្បៈមនោសញ្ចេតនា ។
- ដ យំឱ្យកខ្វល់នោះ មិនមែនមកពីមិនបានស្តាប់កូនចៅទេ គឺគ្មានសុយមិញ្ញប្បនោះទេ ។ គ្មានសុយមិញ្ញប្បនោះទេ ដែលនិមិត្តសិល្បៈយំឱ្យកខ្វល់នោះ ។
- ណ ចាមិនបានទទួលកុសលនោះ មិនមែនមកពីមិនបាននិមិត្តសិល្បៈទេ គឺនរោត្តមសង្ឃមិនបញ្ជូនទិយនោះទេ ។ នរោត្តមសង្ឃមិនបញ្ជូនទិយនោះទេ ដែលនិមិត្តសិល្បៈចាមិនបានទទួលកុសលនោះ ។

DRILL SIX: Transformation

កិច្ចៈ
 ក សប្បាយនោះ មិនមែនមកពីមានមនុស្សទីបីនេះ គឺមានក្រប៉ុនៗនោះទេ ។
 ខ មានក្រប៉ុនៗនោះទេ ដែលនិមិត្តសប្បាយនោះ ។

MODEL:
 T: It's a lot of fun not because there are a lot of people but because there are (lots of) girls.
 S: It's because there are (lots of) girls that makes it fun.

ក ក្រុមបណ្តាសានោះ មិនមែនមកពីមិននិមិត្តសិល្បៈនរោត្តមទេ គឺមិនទៅវត្តនោះទេ ។ មិនទៅវត្តនោះទេ ដែលនិមិត្តសិល្បៈក្រុមបណ្តា

DRILL SEVEN: Transformation

កិច្ចៈ
 ក នៅស្រុកដំរី គេភ្ជួរក្បាលនាសប្បាយណាស់ ។
 ខ នៅស្រុកដំរី គេភ្ជួរក្បាលនាសប្បាយទេ ។

MODEL:
 T: Where I come from, there are boat and cattle races - it's lots of fun.
 S: Where I come from, there are boat and cattle races - there's nothing like it.

- ក ក្រុមប្រឹក្សាភិបាលវិទ្យាល័យស្រីសោភ័ណ ។
- ក្រុមប្រឹក្សាភិបាលវិទ្យាល័យស្រីសោភ័ណ ។
- ខ គិរីវង្សវិទ្យាល័យវិទ្យាស្ថានស្រីសោភ័ណ ។
- គិរីវង្សវិទ្យាល័យវិទ្យាស្ថានស្រីសោភ័ណ ។
- គ កិច្ចការសាធារណៈស្រីសោភ័ណ ។
- កិច្ចការសាធារណៈស្រីសោភ័ណ ។

- ឃ លោកគ្រូស្រីស្រីសោភ័ណ ។
- លោកគ្រូស្រីស្រីសោភ័ណ ។
- ង លោកសង្ឃស្រីស្រីសោភ័ណ ។
- លោកសង្ឃស្រីស្រីសោភ័ណ ។
- ច ស្ថាប័នស្រីស្រីសោភ័ណ ។
- ស្ថាប័នស្រីស្រីសោភ័ណ ។

BEST COPY AVAILABLE

READING PASSAGE 2

ឡាងខៀវ យើងសូមសរសើរចំពោះគំនិតអ្នកប្រាជ្ញដែលប្រតិបត្តិ
 ជាបុណ្យក្នុងចំណុចនេះឡើង ដើម្បីឱ្យយោធន៍ដល់ជនជាតិខ្មែរពុទ្ធសា-
 សនិក ព្រោះថាជីវិតនេះសព្វថ្ងៃវាភ្លាមទៅជាជីវិតទៀតម្យ៉ាងទាំងពុំបាន
 ឡើយ ក្រុងទានពុំបាននេះហើយដែលត្រូវចាត់ទុកជាការណែនាំសំខាន់ ។
 ជនជាតិខ្មែរទាំងមូលក្នុងសាធារណរដ្ឋ មិនមែនសុទ្ធតែអ្នកនោមទំនេរ
 ហើយគិតតែធ្វើបុណ្យទេ មានអ្នកខ្លះរស់រានទទួលបាន គ្មានអ្វីក្រវា
 តាមទាន់ ផ្ទះហើយមិនសូវគិតគូរក៏រៀនធ្វើបុណ្យអ្វីទេ តែដល់ក្នុង
 ចំណុចហើយ ទោះបីអ្នកនោះមានកិច្ចរស់រានណាក៏ត្រូវតែទៀតធ្វើ
 ចង្ហាន់យកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃ ដោយហោចណាស់ក៏បានខ្លះដែរ ។
 ក្រុងនេះទុកជាការណែនាំសំខាន់សម្រាប់គ្រប់អ្នកគឺនៃពុទ្ធបរិស័ទ ដែល
 ជាប់រស់រានក៏គួរការរកទទួលបាន ឲ្យក្លាករណីកថាជាអ្នកបុណ្យហើយ។

5

10

តាមធម្មតាបុណ្យត្រូវតែធ្វើ រាល់ណាសទ្ធាចិត្តកើតឡើងហើយ
 មធ្យោបាយក៏មានគ្រប់ដង នេះចំពោះតែអ្នកដែលពុំសូវមានជាប់រស់
 ព្រោះការធ្វើបុណ្យ ថ្ងៃណាក៏ចេះតែធ្វើបាន ហើយពេលណាក៏ចេះតែ
 ចេញមកសួរទៅបុព្វបេតបុគ្គលបានដូចគ្នា មិនមែនក្នុងចំណុចទេ ។

15

ពាក្យថាភ្នំចំណុចនេះបើគិតឲ្យចំតែម្តង គួរហោថាបុណ្យចំណុចវិញ
 ហេតុអ្វីក៏និយាយដូច្នោះ? ព្រោះថារាប់ពីថ្ងៃ ១ រោច ខែកទ្របទ ទៅទល់
 នឹងថ្ងៃ ១៤ រោច គេមិនទាន់ធ្វើបុណ្យភ្នំទេ គឺគេធ្វើបុណ្យដាក់ចំណុច ក្នុង
 ថ្ងៃភ្នំតាយដំណើប ១ ដុំដាក់ជាចំណុច ២ ថ្ងៃដាក់ ២ ពុំទុក រហូត
 ដល់ថ្ងៃ ១៤ រោច គេត្រូវដាក់ ១៤ ពុំទុក រួចទៅថ្ងៃ ១៥ រោចដែលជាថ្ងៃ
 ភ្នំនោះគេត្រូវដាក់ ១៥ ពុំទុក ដូច្នោះហើយទើបនៅថ្ងៃ ១៥ រោច គេហៅ
 ថាថ្ងៃភ្នំចំណុច គឺជាថ្ងៃភ្នំដុំបាយដាក់រាប់ ១៥ ដុំនេះឯង។ ដោយថ្ងៃនេះជា
 ថ្ងៃបញ្ចប់ការដាក់ចំណុច ទើបមនុស្សទាំងឡាយជាពុទ្ធបរិស័ទ ឥតហ៊ាន
 ទាន ត្រូវតែធ្វើចង្ហាន់ទៅវត្ត ព្រោះអស់ថ្ងៃដាក់ចំណុចខ្សែហើយ ។ ដល់
 យូរ ។ មក ពាក្យថាថ្ងៃភ្នំនេះប្រទេសជាថ្ងៃភ្នំមនុស្សទៅវិញ តែតាម
 ការណែនាំគឺជាថ្ងៃភ្នំបាយចំណុច ដែលគេបានដាក់មកអស់រយៈ ១៤ ថ្ងៃ
 ហើយនោះឯណោះទេ ។ ដូច្នោះហើយ ទើបយើងយល់គួរហៅថ្ងៃ ១៥
 រោចខែកទ្របទនេះ ថាជាថ្ងៃភ្នំចំណុចវិញទើបសម ព្រោះគេ

20

25

ដាក់ចំណូលហើយ ទើបគេក្ដីបាយចំណូលទាំងអស់នោះបញ្ចប់តែម្ដង ។

ពីសម័យព្រះរាជ គេធ្វើចំណូលមិនមែនធ្វើការទេឮសព្វថ្ងៃនេះទេ គឺច្រើនតែយាយ ។ តា ។ ដែលធ្វើការងារមិនសូវមាំមួន ក៏បច្ចុប្បន្នទៅ នៅលើសាលារុករើម្យ៉ាងដាក់ចំណូល លក្រឡឹងស្បៀងអាហារផងទាំងពួង គឺ កូនចៅរៀបចំដឹកជញ្ជូនយកទៅទុកឲ្យសាលាសរសេរស្រេច ហើយកូនចៅ ទាំងនោះគិតតែធ្វើការងាររៀងខ្លួនទៅ ខ្លះមានធនធានច្រើនក៏ទៅ

30

ដាក់ចំណូលក្នុងចំណូលខ្លះមិនមានភោគទ្រព្យក៏ទៅដាក់ចំណូល ចាប់ពីថ្ងៃ ៥ រោងក៏មាន ១០ រោងក៏មាន តាមកម្លាំងសិទ្ធិនិងធនធានដែលខ្លួន មាន ។ តែកាលពីឆ្នាំ ១៩៧៥ រោង នោះគ្រប់មនុស្សទាំងអស់គ្រូតែ ឈប់ធ្វើការ ហើយដោះស្រាយសម្បត្តិចម្រៀម ទំនាស់ ទំនូល ទំនុក ។ល។ យកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃ ព្រោះរដ្ឋចំណូលគ្រូបញ្ចប់នៅថ្ងៃនោះ ហើយ។ ដល់មកឲ្យរៀងចំណូលដាក់ចំណូលនេះ បានប្រក្រាបមកជាដាក់

35

អន់ទៅវិញ គឺថាពុទ្ធបរិស័ទដើរត្រូវតែទុកគ្នាជា១៤ក្រុម រួចចាប់ផ្ដើម ក្រុមណាក្រុមថ្ងៃណា ក៏នាំគ្នាធ្វើចំណូលប្រគេនព្រះសង្ឃនៅថ្ងៃនោះទៅ ចំណែកថ្ងៃ ១៥ រោង ៥៧មានក្រុមទេ ព្រោះជាថ្ងៃភ្នំហើយ ។ នៅថ្ងៃ ភ្នំនេះ អ្នកណាក៏ត្រូវតែទៅរុករានពុំបានឡើយ ឆ្ពោះហើយបានជាមិន ចាំបាច់ឲ្យមានក្រុម ហើយនៅថ្ងៃភ្នំនេះបាយនិងម្ហូបមានច្រើនពុំពេក

40

ណាស់ គឺថាបាយសល់ទាំងកញ្ជី។ ។ កាលពីដើមថ្ងៃភ្នំហ្នឹង សុទ្ធតែ ឲ្យលោកនិមន្តចំណូលពាតផង ឆ្ពោះហើយដោយលោកសង្ឃមានចំនួន គឺនាគនាសកនាសាសិកា គោរតែចាត់រកកញ្ជីសម្រាប់យកបាយពី បាតលោកសង្ឃមកទាក់ ព្រោះមនុស្សរាប់ម៉ឺននាក់ ហើយព្រះសង្ឃ មានចំនួនយ៉ាងច្រើនតែត្រឹម ៧០-៨០ អង្គពុំឆ្មោះ ។

45

ចំណូលភ្នំចំណូលចំណូលភ្នំនេះ ដែលអ្នកប្រាជ្ញពីព្រះរាជបានប្រកាស ចម្រើនឡើង ។ មានប្រយោជន៍ច្រើនយ៉ាងណាស់ដែរ ព្រោះថ្មី១ នាំឲ្យ ពុទ្ធបរិស័ទដែលរលំជាប់កិច្ចការ មានសកិសម្បជញ្ជូនទឹកលើកដល់ ឥតកម្លាយ ដីធនដីតា ញាតិកាទាំង ៧ សន្ទាន ដែលចែកឋានទៅហើយ

50

ពុំហ៊ានខានក៏នាំគ្នាធ្វើចំណូលនិងធានយកទៅប្រគេនព្រះសង្ឃ ទី២នាំ ឲ្យពុទ្ធបរិស័ទដែលកាលយកដីដាច់ដៃក្នុងមុខរបរ បានមកជួបជុំគ្នាអ្នក ដើម្បីសួរសុខទុក្ខគ្នា ទី៣ នាំឲ្យពុទ្ធបរិស័ទដែលរលំតែដាច់ដៃក្នុងមុខ របរ បានទទួលទានឆ្ងាញ់ បានស្បៀងពាក់ស្បែកបាន បាននំចំណីថ្ងៃ។។ ទទួលបាន ទី៤ បើទៅតាមគងស្ទឹងទន្លេ នាំឲ្យពុទ្ធបរិស័ទបាន

55

សច្ច្យាយ និងពុទ្ធករព្រណ៍នៃគ្នា គឺថាការលោកនាំខ្ញុំច្រើនហើយ
 នៅពេលសៀលព្រហ្មណ៍ជាម៉ាង ២ គេមែងតែបង្កើតពីប្រណាំង
 ទូកនាវាខ្ញុំស្រីដែលទានឡើយ ដែលជាហេតុនៃឲ្យមានមនុស្សអ្វី
 ដ៏យ៉ាងអ៊ីកអ៊ីកក្រៃលែង ចំនែកនៃឲ្យបានជួបក្រុមញាតិសន្តានដែលបែក
 ទៅនរណាស៊ីនៅភូមិឆ្ងាយ។ ពីគ្នា បានជួបគ្នាជាថ្មី ដែលជាហេតុធ្វើ
 ឲ្យចំណងមិត្តភាពកាន់តែមាំមួនជាភិយ្យភាព ។

60

65

បុណ្យបិណ្ឌ ឬបុណ្យបិណ្ឌក្នុងនេះ មានសភាពប្លែកពីបុណ្យទូលគ្នា
 គឺជាបុណ្យបិណ្ឌក្នុង គឺជាបុណ្យដែលរួនទៅត្រូវធ្វើដើម្បីទទួលបានសិ-
 សង្ឃ ដូចចំពោះបុគ្គលទាំងឡាយ មានមាតាបិតាជានិម ដែលតែង
 មានទៅហើយនោះ ក្រែងលោកមានញាតិណាភ្នាក់ខ្លួនទៅកើតជាប្រេត
 ឬអសុរកាយ កាលណាបានទទួលផលកុសលនេះហើយ នឹងត្រូវដោះ
 ចេញពីទីគំនប់ទាំងឡាយទៅកាន់ទីដ៏ខ្ពស់បាន ។ ដូច្នេះបុណ្យបិណ្ឌក្នុង
 បុណ្យដ៏ទុក្ខមណាស់ ។ ព្រោះជាបុណ្យប្រកបដោយសីលធម៌ ប្រកប
 ដោយមនុស្សធម៌ រកប្រទេសណាធ្វើដូចគ្នា ។ ចំណែកបុណ្យទូលគ្នា
 គឺជាបុណ្យសម្រាប់ចំរើនតាមរបស់ខ្លួន គឺជាបុណ្យផ្ទាល់ខ្លួន ហើយ
 នរណាចង់ធ្វើក៏ធ្វើទៅ នរណាមិនចង់ធ្វើក៏ហ៊ីទៅ ឥតមានសតិសម្ប-
 ជញ្ញៈបន្ទោស ដូចជាបុណ្យបិណ្ឌក្នុងឡើយ ។

70

75

NOTES FOR READING PASSAGE 2

Line 22. At the end of the sentence, the word នេះហើយ (or នោះហើយ) indicates that what precedes it has already been introduced into the discourse. That is, នេះហើយ in this case is something like English 'mentioned above,'
 e.g., ... គឺថាថ្ងៃភ្នំស្រីបាយមាត់របស់ខ្ញុំនេះហើយ ។
 ...that is, it's the day of gathering the full 15 balls of rice (that we have already described).

Line 42. You will find this passage easier to read if you insert a ។ (end-of-sentence marker) at the end of this line after នៅ ។

Line 75 In this line you learn the patterns:
 verb + ក៏ + verb + នៅ 'if yes, it's all right'
 and មិន + verb + ក៏ហ៊ីនៅ 'if no, it's all right'
 Both indicate some degree of dismissal or washing one's hands of the matter. The expression verb + ក៏ + verb + នៅ is ordinarily used when

dismissing a positive action, e.g.,

វិធីនេះល្អណាស់ វិធីនេះឯង ។

If they do it, it's all right.

verb +

is used when the action being dismissed is negated,

e.g.,

វិធីនេះមិនល្អ វិធីក៏ហ៊ានឯង ។

If they don't do it, it's all right.

VOCABULARY

clause + ក៏ហ៊ានឯង	too bad, to heck with it	វិចារហ៊ាន	to die (may include the period until re-birth)
* កន្ទុក	a kind of basket	ហ៊ាន (= ឆ្មារ)	place
កន្ទារ	a large basket (sometimes used for collecting garbage)	ចំណាំ (< ចាំ)	to remember (after thinking about), reminder
អធិការកលកាលគុដ្ឋ	prosperity, success	* ដ្ឋានិយមយុគភាព	exceedingly, greatly
ក្រីក្រ	poverty	* ដ្ឋានិយមយុគភាព/phi'yoophiap/	muchness
ថ្ងៃចុងខែ	last day of the month (cf. ថ្ងៃចុងខែ)	* ដ្ឋានិយម (H)	much, large quantity
ខ្ញុំគិតខ្លួន	to sob	ដ្ឋានិយម	in turns
គិតគូរ	to ponder	ដ្ឋានិយម	to be completed, as completed
* ក្ដីម្ល៉ោះ, ក្ដីម្ល៉ោះដ្ឋាន	summer, hot season (lunar calendar)	ដ្ឋានិយម	to be busy with, concerned with (to the exclusion of other things)
គួរតែ	should, it is right to	* ញញឹមញញឹម (ញញឹម AC)	to smile
គំរប់ (< គ្រប់)	to complete	ជិត	near by
មាត់	a lot, really	ដ្ឋានិយមយុគភាព	in the course of time (to the present)
ចាត់ដ្ឋាន	to draw lots	ដ្ឋានិយមយុគភាព	to put a curse on
ដ្ឋាន	a lot (in a lottery)	ដ្ឋានិយម	to take food to the wat as part of the observance of the វ្តុំវិស្ណុ holiday
ធ្វើការងារជីវិត	to make a living	ដ្ឋានិយម	ancestors
ចូលឆ្នាំបារាំង	European New Year (January 1)	ដ្ឋានិយម	refers to glutinous grain
ចូលវស្សា / coul vèhsaa/	to enter the rainy season retreat (monk)		
ចេញវស្សា	to leave the rainy season retreat (monk)		

គ្រឿង because
ទាំងនេះ /thaan nərúʔ/
 Hell
ទាំងស្រុង /thaan suo/
 Heaven
ឈប់ទីនោះ stop there!, that's
 enough
តាមទាន់ to catch up with
ទោកយ៉ាក to be poverty-strick-
 en
គ្រិះរិះ (គ្រិះ RC) to think up
វិជ្ជា /tɕp/
 magic
***ទូកស្វាយ** a long dragon-shaped
 boat
***ទូកដូនតា** a boat made of bana-
 na growth ring with
 offerings to one's
 ancestors put in in
 the evening and
 floated off the
 following morning
ទោះបី...ក៏ even though,
 although
ចរនាស /thúnthian/ (នាស AC)
 property
រូប form, shape, mark,
 brand, type, quali-
 ty
នំក្រៀម hard cakes
នំក្រូច a kind of sweet
នំសាស a kind of sweet
បណ្តាសា /pedahsaa/curse
បង្កាត់ to cause to float,
 to permit to float,
 to float
បង្គាប់គ្នា + verb to ask each other to
 do together, to do
 as a group
បបួល to invite, ask
បានស៊ីបានចុក (L) to get to eat
ប៊ីសាច a kind of ghost,
 some forms of which
 suck blood, others
 make people ill,
 others live off
 corpses

*** បុព្វបុតបុត្តស** /boppebeetaboʔkúl/
 the dead
*** បុព្វប្រាស** /boppeprast/
 the dead
ប្រកាន់យក to establish, maintain
ប្រតិដ្ឋ /prodít/
 to originate, think
 up, invent
ប្រទេច /bantio/
 to curse
ប្រសិន if
ប្រាស /prast/
 a ghost, one who has
 died, slimy form of
 life that lives in
 muddy, dirty places,
 a creep
ផ្លាស់ប្តូរ to change
ផលនិសង្ស merit, benefit of merit
 that one has made,
 merit that comes from
 good deeds
ផ្កាសា /phdahsaa/ (= បណ្តាសា)
 curse
*** ពញ្ញាក្រំ (< ភ្នាក់)** to rouse, cause to
 wake up
*** ពន់ពេក** exceedingly, a great
 deal, much
ពរ good wishes, blessing,
 yes (like ព្រាច , used
 by a monk)
ពុទ្ធបរិស័ទ Buddhist (including
 clergy)
*** បរិស័ទ** crowd, meeting,
 people
ពូក to form into balls in
 the hand; to squeeze
 out (water)
បំពង (< ពូក) a ball (of food, etc.)
 made in the hand
ព្រលប់ dusk
ព្រលឹម early morning, early
 in the morning
ព្រះពុទ្ធសីកា Buddha's utterance
ពោធិ៍សាត់ /phook tróp/
 property, resources
ផ្ទះបង្គោល /phcum ben/
 annual holiday in
 honor of one's ances-
 tors

ភ្នំ (កម្ពុជា)	to gather, bring together, short for ភ្នំបិណ្ឌ Phcum Ben holiday	* សម្បជញ្ញៈ សត្វចិត្ត	awareness, mind believing in merit, sin, and karma; generosity
រៀន	to gather (intrans (intrans.)); a round (classifier for movement around something)	សត្វ	belief, especially in merit, sin, and karma
ភ្ញៀវ	guest	សមរម្យ, សមស្រប	appropriate
ភ្នាល់	to bet, wage	សរសើរ	to praise, to congratulate
ភ្នាក់ងារ	to be mistaken (intrans.), by accident	សាច់ញាតិ សាច់	relatives the very ..., the one concerned, oneself
មេត្តាសីល	/me'kəphol/ merit, benefit of good deeds, a way of referring to the fourfold path (leading to Nirvana)	សុភតិភព	/sokete'phúp/ Heaven (literary)
* ចក្ខុ	/me'ké'/ way, road, gate	* សុភតិ	good actions, just behavior (lit.)
ម៉ា	indicates contempt	* ភព	world; birth, progress (lit.)
មុខរបរ	occupation	ពិបាក	to have trouble, grief (ordinary style)
មូលកូន មូលថៅ	the assembled descendants, family	ស្មារតី, ស្មារត្តិ	/smaaredsy/ imagination, memory, consciousness
ហ័ម្មន (ហ័ម្មន AC)	firm	ស្អាតបាត (បាត AC)	clean, attractive, smart, well (dressed)
ហ័ម្ម	definite, strong, firm	ហត់ (L)	tired, fatigued
អកត្តាន	there's no comparison, there's nothing like it	* ហេមន្ត, ហេមន្តរដូវ	/heemon, heemonta'/ autumn, cool season (lunar calendar)
អកច្នួលទាន	to earn a living (polite form of អកត្តិ)	(និយាយ) ហោចណាស់	at least
ទំនឹក (= ទំនាក់)	to miss, remember, feel nostalgic	(យ៉ាង) ហោចណាស់	at least
ទំនាក់	to feel nostalgic, miss	* អត្តកថាវិភាគយោជនា	/atta'kethaadeykaayocenia/ name of a Buddhist scripture
រៀនៗខ្លួន	each one	* យោជនា	name of a Pali grammar (in Pali)
ទេវ	if you don't watch out...	អនុមោទនា	/a'numootenia/ to be happy, happiness, to be happy for, to share happiness, happiness for, sharing of happiness (lit.)
វសន្ត, វសន្តរដូវ	/venson/ rainy season (lunar calendar)	អនុ (H)	under, lesser, along with; constant
វិហារ	edifice, state building, monument		
* សតិសម្បជញ្ញៈ	/sete'sampaññeñe'/ awareness, mind		

៧. មួយឆ្នាំទៅវត្ត... ដូចជាគ្មានវត្តក៏ដោយ: ទៅដំរីដំលេង
(ម្តង ម្តង ទេ)

2. Define the following words, and use them in a sentence.

បុណ្យចំរើនអាមេរិក សាក្សីក្រសួង សមរម្យសមស័ស បញ្ចុះបញ្ចូល
នាប័ន័ន វិចារថាស ភ្នាល់ ប្រតិបត្តិ ប្រារព្ធប្រារព្ធ អារក្សវិញ

3. Find the opposite of the following word.

យំ បន្ទាស ភ្នំ ទំលា ទោសក្សតិ
បញ្ចូល ប្រទេសផ្លាសា ទុច្ចរិត បញ្ចប់ បូកសា

4. Describe as well as you can the American and European traditions of belief in ghosts. If you are familiar with them, describe the ghosts that are believed in by the people in the ethnic group your family originally came from (e.g., Irish, Spanish, West African, Japanese, etc.)

5. What practises does your family (or its original ethnic group) have to honor the dead?

៦. Questions for the teacher to ask.

- ១. តើវត្តដំរីដំលេងមានបុណ្យអារម្មណ៍អ្វីខុសពីវត្តដំរីដំលេងផ្សេងទៀត? ហេតុអ្វី?
- ២. ទៅសាលា មានបុណ្យសារីសិបបុណ្យចំរើនទៀតមួយឆ្នាំទៀតទេ? ឆ្លើយ: ?
- ៣. ទៅវត្តដំរីដំលេង តើមានបុណ្យអារម្មណ៍អ្វីខុសពីបុណ្យចំរើនទៀតមួយឆ្នាំទៀតទេ? ឆ្លើយ: ?
- ៤. មានបុណ្យអារម្មណ៍អ្វីខុសពីបុណ្យចំរើនទៀតមួយឆ្នាំទៀតទេ? ឆ្លើយ: ? ហេតុអ្វី?
- ៥. មានបុណ្យអារម្មណ៍អ្វីខុសពីបុណ្យចំរើនទៀតមួយឆ្នាំទៀតទេ? ឆ្លើយ: ? ហេតុអ្វីបានជាមានបុណ្យនោះ?
- ៦. បុណ្យណាខ្លះដែលគ្រួសារអារម្មណ៍អ្វីខុសពីបុណ្យចំរើនទៀតមួយឆ្នាំទៀតទេ?
- ៧. ការគ្រូការណ៍ មានបុណ្យអារម្មណ៍អ្វីខុសពីបុណ្យចំរើនទៀតមួយឆ្នាំទៀតទេ? ឆ្លើយ: ?
- ៨. បុណ្យណាខ្លះគេចង់ដឹងជាតិទៅតាមផ្ទះ?

ខាងក្រោមនេះមានបុណ្យខ្លះទៅសាលា: (សូមឱ្យសិស្សពន្យល់)

Christmas	Dec.	Labor Day	Sept.
Columbus Day	Oct.	Lincoln's Birthday	Feb.
Father's Day	Nov.	Memorial Day	May
Halloween day	Oct.	Mother's Day	May
Independence Day	July	New Year's Day	Jan.

Saint Patrick's Day	Mar.	Veteran's Day	Oct.
Thanksgiving Day	Nov.	Washington's Birthday	Feb.
Valentine's Day	Feb.		

7. Questions for the student to ask.

- a. What is meant by ចូលវស្សា ? How is the life of a monk different during the rainy season from the rest of the year?
- b. Is ចូលវស្សា marked by a special holiday? What about រចនាវស្សា?
- c. Why are ghosts like អយ្យកាល and ចំណុច believed to be vicious? Is a ចំណុច vicious?
- d. Is it possible to be possessed by a ghost or other evil spirit? If so, what is normally done to end the possession?
- e. Is it considered worse to be born as a lowly type of animal or as a ខ្លា, ចំណុច, etc.?
- f. If one is reborn as a vicious ghost, is there any way to make merit in this form so that he can be reborn in a higher form? Or do ghosts die and achieve rebirth?
- g. Is it believed that the living can curse others? Under what circumstances is such a curse effective?
- h. Has your teacher ever seen a ghost? Does he or she know someone who has?
- i. Is Pchum Ben celebrated the same way in the city and in the country?
- j. Are there some portions of the Pchum Ben festival that are being given up?
- k. Is Pchum Ben considered the most important holiday of the year? If not, what is?

BEST COPY AVAILABLE

LESSON FIFTEEN

RITEs AND HOLIDAYS, ANCIENT AND MODERN

- a. Is there any holiday on which people give each other gifts (like Christmas)?
- b. Can one make offerings to the spirits in the presence of monks?
- c. Do most Cambodians try to observe the five precepts? Do they usually succeed?

ពុទ្ធសាសនា និង សង្គមខ្មែរ

ដំបូងគេ ពុទ្ធសាសនា បានចាក់ឆ្រែយ៉ាងម៉ត់ ក្នុងចិត្ត
 អំណរខ្មែរ សង្គមខ្មែរ ទំនោរខ្មែរ មរតកមរខ្មែរ កំណត់
 យូរអង្វែងណាស់មកហើយ ។ បានវត្តកាកបាទ ជាច្រើន
 ច្រកចេញដោយវិហារ កុដិ សាលា ដំបូង ជាច្រើន ដែល
 ពុទ្ធបរិស័ទ បានសង្ខេបប្រែប្រួល បានកសាង ធ្វើជាសេចក្តីសង្ខេប
 សំរាប់ប្រទេសឥស្សរាន ដែលនិមន្តមកអំពីចិនចំនួន ៤ និង
 ជាទីសំរាប់ធ្វើបុណ្យបុណ្យទាន ស្មារតី ក្សេមក្សាយ ជា
 ដើម ។ ប្រជាជនខ្មែរ ចំរើនច្រើន ចំរើនស្រី កាកបាទ ច្រើន
 តែជា បុរស បុរស អ្នកកាន់ពុទ្ធសាសនា ធ្វើបុណ្យ
 ទូទាន ក្សេមក្សាយ ៥ សីល ៥ សីល ១០ ធ្វើសមាធិកម្មផ្ទះ
 កោដិ ។ កាលសម័យមុន ក្មេង ៗ កូនចៅ អ្នកស្រុក
 តែងបានចូលទៅសិក្សារៀនសូត្រ អក្សរសាស្ត្រ ពុទ្ធសាស្ត្រ
 សិល្បៈ គុណដ៏វង គុណដ៏វង ជាដើម នៅក្នុងវត្ត
 កាកបាទ ដែលមានគ្រូសង្ឃជាគ្រូបង្ហាត់ ។ អ្នកខ្លះ ក៏
 បានសុំផ្តល់សម្ភារជាសាមណេរ ឬ ជាភិក្ខុ សិក្សា រៀនសូត្រ
 ធម៌តាម ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

5

10

15

ជាពិសេស ដំបូងគេពុទ្ធសាសនា បានចូលស៊ីចស្ត

ចាកចូលយ៉ាងចាំ ក្នុងសង្គមខ្មែរ ទំនោរខ្មែរ ក្រសួងខ្មែរ
 មរតកខ្មែរ តាំងតែពីច្រើនសតវត្សណាស់មកហើយ ដែល
 មានជាតិ ក្នុង:

20

- ជំនឿ *Croyance*
- ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ *Coutume - Mœurs*
- សិល្បៈ *Art*
- អក្សរសិល្ប៍ *Littérature*

ក - ជំនឿ *Croyance*

ដង្ហែង ពុទ្ធសាសនា បាបណ្ណាល ចង្ហែងខ្មែរ

25

- ជំនឿ ចុណ្យ បាប ។
- ជំនឿ កម្ម ផល ។
- ជំនឿ សច្ចៈ សុចរិត យុត្តិធម៌ ។
- ជំនឿ ស្មោះស្ម័គ្រ ស្មោះឆ្មារ ។ ល។

ដែលបានជាកត្តាដ៏ធំមួយ ដូច្នោះត្រូវបានសង្គមខ្មែរ
 មនុស្សខ្មែរ ខ្សែមាន សីលធម៌ មនុស្សធម៌ ស្គាល់ចុណ្យបាប
 ហើយទំនៀមទម្លាប់ ទំនៀមទម្លាប់សាសនាអំពីល្អ គ្រប់ៗគ្នា ។

30

Continued at Reading Passage 2

NOTES FOR READING PASSAGE 1

Line 1. The *សាលា* in a wat is a large meeting hall, often with open or latticed sides. In the country it often serves as the main meeting place for the village or town for secular as well as religious matters.

Line 10. A pious Buddhist may observe a number of prohibitions. Religious laymen observe five in particular (*សិល្បៈ*):

1. refrain from killing

2. refrain from stealing
3. refrain from lying
4. refrain from adultery
5. refrain from consuming intoxicants

A person who wishes to live more religiously, especially on a *វត្តសិវ* or other day of religious observance, may observe eight (*សិវ៨*) adding to the above:

6. refrain from eating after noon
7. refrain from entertainments like plays or dancing
8. refrain from adorning oneself and using perfumed things

An even more pious person or a *សាវ័ណ្ណ* (novice monk) will observe ten precepts (*សិវ១០*), adding:

9. refrain from sleeping or sitting on a cushion, mattress, or raised place
10. refrain from dealing in any business transaction

A monk is expected to observe these ten plus another 217 precepts for a total of 227 precepts.

BEST COPY AVAILABLE

DIALOGUE

បុណ្យទាន

1. សុន. ស្រុកយើងចូលចិត្តនឹងបុណ្យ
ណាស់ សន្តិចនឹងសន្តិចនឹង។
to do often
In our country we like to have holidays
often.
2. ប្រធី. មិនចេះអស់មិនចេះហើយ
ហ្នឹងហើយ នឹងមិនចេះអស់
មិនចេះហើយទេ។ ទឹកបុណ្យ
ម្តងៗ សប្បាយណាស់។
endlessly
That's right. We have them endlessly.
But every holiday is quite a lot of fun.
3. សុន. និយាយពីសប្បាយអញ្ចឹង កុំនឹក
លុបបុណ្យចំនៀមខ្លះចោល កុំនឹក
ទឹកទឹកសប្បាយណាស់ទៅទៀត។
to eliminate
custom
Speaking of fun, if they hadn't eliminated
some of the traditional festivals, it
would be even more fun.
4. ប្រធី. និយាយអញ្ចឹង ឥឡូវទឹកឈប់
នឹងបុណ្យតាំងតុ អុំមួក ច្រក
នង្គ័សអស់ហើយ។
(see vocabulary)
(see vocabulary)
to lean on, to support
oneself
flow
(see vocabulary)
Talking of that, they've stopped
celebrating Tang Tok, Om Tuuk, and Chrot
Nongkol.
5. សុន. ប្តឹងហើយ ប៉ុន្តែតាមព្រឹត្តិ ព្រឹត្តិ
ទុកបុណ្យអុំមួក ព្រោះអុំមួកម្តងៗ
អ្នកទាញមនុស្សអ៊ុំអុំអ្នកអ្នក មាត់
ចន្ទី សប្បាយណាស់។
in fact, actually
crowded
edge of the river
many, crowded
Yes, but actually they should have kept
Om Tuuk, because during the boat races
in Phnom Penh the people crowd onto the
edge of the river and have a great time.

និយាយៗទៅ
បុណ្យជាតិ
៦. ត្រី និយាយៗទៅ យើងនិយាយ
ខ្លះៗនិយាយ គឺកាន់តិបុណ្យ
ជាតិម្តងនិងបុណ្យប្រចាំ
គ្រួសារ។

in fact
national holiday

In fact, we really do have a lot of
holidays, ranging from national holidays
to family holidays.

៧. គុន ម៉ែនៗ
នៀង
ថាឱយ
និយាយ ខ្លះមិនច្រឡំទេ
ហើយនិយាយនិយាយម៉ែនៗ នៀង
គឺកាន់ថាឱយមិនច្រឡំទេ។

thus, like that
to avoid
to scold, criticize

True, in addition, the Khmer are poor
but still celebrate all those holidays.
There's no way to avoid criticism for
that.

៨. ត្រី ថាអី? ថាខ្មែរមកពីនិយាយ?
ទេ បើខ្មែរ ក៏មិននិយាយ
មកពីនិយាយខ្លះៗនិយាយ
និយាយប្រចាំថាទោះនិយាយ។

What criticism? Do they say we're poor
because of that? No, if the Khmer are
poor, it's not because of the many
holidays the way they say.

DRILLS

DRILL ONE: Response

គុន:
គ: ខ្មែរយើងចូលចិត្តនិយាយណាស់។
(ហ៊ីងហ៊ីង)

គុន: ហ៊ីងហ៊ីង អង្គុចនិយាយអង្គុច។

MODEL:

T: In our country we like to have
holidays very much.
(right)

S: Right. We have them often.

គ: យាយម៉ែនិយាយនិយាយនិយាយ
និយាយ។
(និយាយ)
និយាយ អង្គុចនិយាយអង្គុចនិយាយ។

១. និយាយយើង យើងខ្មែរហ៊ីងហ៊ីង
បុណ្យណាស់។
(អង្គុចនិយាយ)

គុន: ហ៊ីងហ៊ីងហ៊ីង អង្គុចអង្គុចអង្គុច
អង្គុច។

គ: និយាយខ្មែរហ៊ីងហ៊ីងនិយាយណាស់។
(និយាយ)

និយាយអង្គុចនិយាយអង្គុចនិយាយ។

គុន: ខ្មែរយើងចូលចិត្តនិយាយណាស់។
(និយាយ)

និយាយអង្គុចនិយាយអង្គុចនិយាយ។

គ: ថាខ្មែរហ៊ីងហ៊ីងហ៊ីង
(ថាខ្មែរហ៊ីងហ៊ីងហ៊ីង)

ថាខ្មែរហ៊ីងហ៊ីងហ៊ីង អង្គុចអង្គុច
អង្គុចអង្គុច។

ច. ដូច្នេះហ្នឹងទស្សនាហ៍និមន្តនោះគឺជាសំណាស់
(នោះគឺជាថ្ងៃមិនទូច បានជា)
នោះគឺជាថ្ងៃមិនទូច បានជាសន្តិចនិមន្ត
សន្តិចនិមន្ត ។

គាត់នាក់មិនចេះអស់មិនចេះហើយ
នោះគឺជាថ្ងៃនៃការសំរោង ។

ឆ. នោះគឺជាថ្ងៃនៃការសំរោងនឹងសំរោង
(នោះគឺ - សន្តិចនិមន្តនៃការសំរោង)
នោះគឺជាថ្ងៃនៃការសំរោងមិនចេះអស់មិនចេះ
ហើយសន្តិចនិមន្តនៃការសំរោង ។

DRILL TWO: Response

គំរូ:

ក. ប្រទេសយើងចូលចិត្តនិមន្តណាស់
(ហ្នឹងហើយ - ទេ)

ខ. ហ្នឹងហើយ និមន្តនោះអស់មិនចេះ
ហើយទេ ។

MODEL:

T: In our country we like to have
holidays very much.
(right)

S: Right. We have them endlessly.

ក. ដូចនោះមានទ្រព្យចម្រើនចូលនឹងសំរោង
នឹង ។

(នេះចូលចិត្តនិមន្ត បានជា - នោះ)
នេះចូលចិត្តនិមន្ត បានជាមាន
មិនចេះអស់មិនចេះហើយនោះ ។

ខ. ប្រទេសយើងសប្បុរសច្បាស់ច្រើនណាស់
(ខាងនោះណាស់ - សន្តិចនិមន្ត)

ខាងនោះណាស់ សប្បុរសច្បាស់
មិនចេះអស់មិនចេះហើយសន្តិចនិមន្ត ។

គ. និមន្តចម្រើនចូលចិត្តនៃបុណ្យណាស់
(នេះគឺជាថ្ងៃនៃបុណ្យ - ទេ)

នេះគឺជាថ្ងៃនៃបុណ្យនោះមិនចេះអស់មិន
ចេះហើយទេ ។

ឃ. និមន្តចម្រើនចូលចិត្តនៃបុណ្យណាស់
នឹងនឹង ។

(បានណាស់ចូលចិត្តនៃបុណ្យ - សន្តិចនិមន្ត)
បានណាស់ចូលចិត្តនៃបុណ្យនោះ ចូលចិត្ត
នៃការសំរោងមិនចេះអស់មិនចេះហើយសន្តិចនិមន្ត ។

ង. គាត់ចូលចិត្តនាក់នាក់ណាស់
(គាត់ - សន្តិចនិមន្តនៃការសំរោង)

DRILL THREE: Response

គំរូ:

ក. បុណ្យម្តងៗសប្បាយណាស់
(ទុបបុណ្យចំនៀមខ្លះចោល)

ខ. កុំនឹកលុបបុណ្យចំនៀមខ្លះចោល កុំនឹក
នឹកនឹកសប្បាយណាស់នោះទេ ។

MODEL:

T: Every celebration is a lot of fun.
(eliminate some traditional holi-
days)

S: If we hadn't eliminated some tra-
ditional holidays, it would be
even more fun.

ក. ប្រទេសយើង នេះនិមន្តច្រើនណាស់
(បានណាស់នឹង)

កុំនឹកបានណាស់នឹង កុំនឹកនឹកច្រើន
ណាស់នោះទេ ។

ខ. នោះគឺថ្ងៃនៃការសំរោង
(បានយាយនោះនិមន្ត)

កុំនឹកបានយាយនោះនិមន្ត កុំនឹក
នឹកនឹកថ្ងៃនៃការសំរោងនោះទេ ។

គ. បុណ្យនោះនឹងណាស់
(បានប្រទេសយើងនឹង)

កុំនឹកបានប្រទេសយើងនឹង កុំនឹកនឹក
នឹងណាស់នោះទេ ។

ឃ. បុណ្យចម្រើនចូលចិត្តនៃបុណ្យណាស់
(នោះគឺថ្ងៃនៃបុណ្យនៃការសំរោង)

កុំនឹកនោះបុណ្យនៃការសំរោងនៃការសំរោង កុំនឹក
នឹកនឹកថ្ងៃនៃការសំរោងនោះទេ ។

- ន. បុណ្យនោះមានមនុស្សកកកុញសម្លៀក
(មិនចម្រើនឡើយ)
កុំរឹតមិនចម្រើនឡើយ កុំរឹតរឹតរឹតកក
កុញសម្លៀកទៅទៀត។
- ច. ចង្អុលនោះកម្រិតក្រប្រកាន់ទេ។
(នោះកតាស្លុយ)
កុំរឹតនោះកតាស្លុយ កុំរឹតរឹតមិន
ក្រប្រកាន់ទៅទៀត។

- ន. គេរឹតសំនៀកម្នាក់ស្លូតសំនាត់ស៊ីម
ទៀតហើយ។
គេលាបស្លៀកម្នាក់ស្លូតសំនាត់ស៊ីម
សាត់ហើយ។
- ច. យើងរឹតសំនាត់ស៊ីមសុចរិតយុត្តិធម៌ទៀត
ហើយ។
យើងលាបមាសសុចរិតយុត្តិធម៌សាត់
ហើយ។

DRILL FOUR: Equivalence

- ក. គេរឹតសំនៀកបុណ្យអុំទូក ក្រប្រកាន់
ទៀតហើយ។
- ខ. គេលាបស្លៀកបុណ្យអុំទូក ក្រប្រកាន់
សាត់ហើយ។

MODEL:

- T: They've given up celebrating Om
Tuuk and Chrot Nongkol.
- S: They've stopped celebrating Om
Tuuk and Chrot Nongkol.

- ក. ក្មេងភាគច្រើនរឹតសំនាត់ស៊ីម
ម្នាក់ទៀតហើយ។
ក្មេងភាគច្រើនលាបមាសសុចរិត
ម្នាក់សាត់ហើយ។
- ខ. មនុស្សម្នាក់ទៅរឹតសំនាត់ស៊ីម
ស្អាតទៀតហើយ។
មនុស្សម្នាក់ទៅលាបស្លៀក
ស្អាតសាត់ហើយ។
- គ. ខ្ញុំខ្លះរឹតសំនាត់ស៊ីមក្រប្រកាន់
ម្នាក់ទៀតហើយ។
ខ្ញុំខ្លះលាបមាសសុចរិត
ម្នាក់សាត់ហើយ។
- ឃ. គេរឹតសំនៀកបុណ្យអុំទូក
គេលាបមាសសុចរិត
ហើយ។

DRILL FIV: Response

- ក. គេឱ្យគេលាបស្លៀកបុណ្យ
កាន់តុ អុំទូក
ក្រប្រកាន់សាត់ហើយ។
(ក្រប្រកាន់ - គេបុណ្យអុំទូក)
- ខ. ហ្នឹងហើយ ប៉ុន្តែភាគច្រើន
បុណ្យអុំទូក។

MODEL:

- T: Now they've stopped celebrating
Tang Tok, Om Tuuk and Chrot Nongkol.
((in) fact - keep Om Tuuk)
- S: Right, but in fact they should
keep Om Tuuk.

- ក. ទុំបាសកទុំបាសិកា មិនស្អាតទៅ
ទៅទៀតហើយ។
(យល់ - ទៅទុំបាសិកា
ទៅទៀតយល់ម្នាក់)
ហ្នឹងហើយ ប៉ុន្តែភាគច្រើន
ទុំបាសិកាទៅទៀតយល់ម្នាក់។
- ខ. នោះគឺយល់ច្រកបកាសលាប
មួយទីមួយ?
(ថា - គឺយល់ស្រប
ហើយគឺយល់ស្រប
ហើយ ប៉ុន្តែភាគច្រើន
យល់ស្របមួយទីមួយ។)
- គ. ភាគច្រើនប្រកាន់
(ទុំបាសិកា
ហ្នឹងហើយ ប៉ុន្តែភាគច្រើន
ភាគច្រើន ក្រប្រកាន់
ហើយ។)

- ឃ. ពេទ្យវត្តឈប់ប្រឡងក្នុងស៊ីបស ក្នុង
នាវាស្រីហើយ ។
(ក្រុមការ - អ្នកប្រសើរឃ្លាំងខ្លះ)
ហ្នឹងហើយ ប៉ុន្តែតាមក្រុមការ ក្រុម
អ្នកប្រសើរឃ្លាំងខ្លះ ។
- ង. បុណ្យហ្នឹង យើងបានឈប់ពាក់ថ្ងៃ
រ៉ាប់រង ?
(ច្បាប់ - ឈប់រឹតមួយថ្ងៃរង)
ហ្នឹងហើយ ប៉ុន្តែតាមច្បាប់ ក្រុម
ឈប់រឹតមួយថ្ងៃរង ។
- ច. ពេទ្យវត្តនាវាស៊ីបសខ្លះខាងខ្លះ រ៉ាប់រង
រង ?
(ពិត - និមន្តខ្លះខាងខ្លះស្រីរង)
ហ្នឹងហើយ ប៉ុន្តែតាមពិត ក្រុម
និមន្តខ្លះខាងខ្លះស្រីរង ។

- ក. ពុទ្ធសាសនាបានចាក់គ្រឹះហែងរស់ ។
(សម័យអង្គរ - សព្វថ្ងៃនេះ)
ពុទ្ធសាសនាបានចាក់គ្រឹះហែងរស់ គឺ
តាំងពីសម័យអង្គរមក រហូតដល់សព្វ
ថ្ងៃនេះ ។
- ខ. ឥទ្ធិពលនេះបានយូរអង្វែងមកហើយ ។
(កើតក្រសួងខ្ពង់ - ឥឡូវ)
ឥទ្ធិពលនេះបានយូរអង្វែងមកហើយ គឺ
តាំងពីកើតក្រសួងខ្ពង់រហូតដល់ឥឡូវ ។
- គ. ភាគរកសាស្ត្របុណ្យបានយូរអង្វែងមកហើយ ។
(ម្តាយភាគស្លាប់ - ភាគស្លាប់)
ភាគរកសាស្ត្របុណ្យបានយូរអង្វែងមកហើយ
គឺតាំងពីម្តាយភាគស្លាប់រហូតដល់ភាគ
ស្លាប់ ។
- ឃ. លោកគង់នាវាវត្តហ្នឹងច្រើនឆ្នាំហើយ ។
(ប្អូន - ស៊ីក)
លោកគង់នាវាវត្តហ្នឹងច្រើនឆ្នាំហើយ
គឺតាំងពីលោកប្អូនរហូតដល់លោក
ស៊ីក ។

DRILL SIX: Transformation

- ក. យើងធ្វើបុណ្យច្រើនណាស់ ។
(បុណ្យជាតិ - បុណ្យប្រចាំក្រុមការ)
- ខ. យើងធ្វើបុណ្យច្រើនរ៉ាប់រង គឺតាំង
ពីបុណ្យជាតិរហូតដល់បុណ្យប្រចាំ
ក្រុមការ ។

MODEL:

T: We have a lot of holidays.
(national holidays - family holi-
days)

S: We do indeed have a lot of holi-
days, ranging from national holi-
days to family holidays.

- ង. បន្ទាត់បន្ទះចូលស៊ីបហើយ ។
(សតវត្សទី១ - ទី១៥)
បន្ទាត់បន្ទះចូលស៊ីបហើយ គឺតាំងពី
សតវត្សទី១រហូតដល់ទី១៥ ។
- ច. ភាគរកស៊ីបសាប្តិច្រើនឆ្នាំហើយ ។
(ភាគរកស៊ីបសាប្តិច្រើនឆ្នាំ - ថ្ងៃនេះ)
ភាគរកស៊ីបសាប្តិច្រើនឆ្នាំហើយ គឺ
តាំងពីភាគរកស៊ីបសាប្តិច្រើនឆ្នាំរហូតដល់ថ្ងៃ
នេះ ។

READING PASSAGE 2

ប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់

**មានប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ ជាច្រើន ស្តីទៅ
គ្រប់បែបពាក់ព័ន្ធ របស់ អរិយធម៌ សុទ្ធតែមានទំនាក់ទំនង
នឹងតុល្យសាសនា ដូចជា :**

- ពិធីចំរើនជញ្ជុយ (ចំរើនកាយ)
- ពិធីកាតាហ៍ពិកាហ៍
- ពិធីចូរសត វិហារ
- ពិធីការផុក ។
- ពិធី អធិសេក ព្រះពុទ្ធរូប ។

និងមានប្រពៃណីខ្លះទៀត ជាបែបតុល្យសាសនា សុទ្ធ

ដូចជា :

- ពិធីចូលវស្សា
- ពិធីចេញវស្សា
- ពិធីបុណ្យកំប៉ិច
- ពិធីបុណ្យដា
- ពិធីភ្ជុំប៉ែណ្ណ
- ពិធីបុណ្យបង្គំយ ២
- ពិធីបុណ្យភាគ មហាបង្ក្រាប
- ពិធីបុណ្យ ទេសនាមហាជានក ។ល។

**ប៉ុន្តែ ដោយហេតុថា វិទ្យុមានទទួលដ៏ខ្ពស់សាសនា
ព្រះហ្មឺណ៍ផង តុល្យសាសនាផង ធ្វើអោយក្នុងប្រពៃណី**

ខំទៀបទម្លាប់ខ្លះ ក៏បានលាយចម្រុះ ដោយពាក្យទាំងពីរ
 ប្រាហ្មណ៍ខ័យម កុខខ័យម ជាមួយទិវិខ្លះខ័យម ។
 ហេតុនេះ គំនិតពុទ្ធសាសនាផ្សេងៗ ដែលជាប្រយោជន៍
 ច្រើនអាចបានពាក្យទាំង ពុ លាយគ្នាដូចជា៖
 - គំនិតពុទ្ធសាសនាវិជ្ជា : គេនិយមប្រើសព្វទ្រង់វិជ្ជា
 ចំនួន ៨៧ ធ្វើស្តារី បាយសិ ឬ ស្តារីផ្លែ ៨៧ តាមវិធី
 ច្បាប់ ។

VOCABULARY

កត្តា	/kattaa/	factor	ចាក្រឹត្តិ	to become established, to form firm foundation
កតិកា		an annual festival to donate to the wat toward the end of the three month rainy season retreat of the monks	គ្រឹះ	house, foundation, pillar
កោតដុក		to shave the tuft of hair that a male child wears until about age seven	ចាក្រម	to put down roots, to root
ដុក		a long tuft of hair that a male child wears until age seven	ម្រាម	root
ពានពេល		to waste time	ចំរើនបរិភ័ក្តិ	to chant a blessing to avert danger
គិលានគេសង្ឃ		medicine, drugs (liquid)	ប្រកាន់ស្តុក	a ceremony formerly per- formed by the king on the 4th day of the waning moon of Pisak (early May) to assure fertility of crops
កុណាសាវ		the art of sword- fighting	ប្រកាន់	to lean on, sup- port oneself, a walking stick
សាវ		sword	នុក្រឹត	/nukol/ a plow
កុណាសិបស		the art of fighting with staves or cudgels	នាក	to recite a blessing over the remains of the dead, which are tied up with raw cotton or cloth
សិបស		a stick, staff (weapon), cudgel	ជៀស	to avoid
គ្រោះ		danger	ស្រឹះ	clean, scoured
ចម្រុះ		to mix, to be mixed	លាប្រក្ស	to get off work for a holiday

កាំងតុ	to exhibit, set up, name of a holiday celebrated on the king's birthday for which each province set up an exhibition in the palace	កែវស	to take a vacation (French: vacances)
ថាវិយ	to blame, pick on, scold, criticize	សន្និដ្ឋាន	to guess
ទំនោរ	tendency, inclination	សមាទាន /sa'maatan/	to express submission, to accept
ទោរ	to bend, soft, flexible	សមាធិកម្មដ្ឋាន	worship
នាតុ /thiat/	element, temperament	សមាធិ	devotion, self possession
បច្ច័យ៤ (= ចតុបច្ច័យ)	the four necessities for a monk (ថវីវ ចំពោះ អាហារ អាសនៈ housing, ឱសានសាស្ត្រ medicine)	កម្មដ្ឋាន /kammethaan/	prayer
បច្ច័យ	money (monk)	សីលធម៌ /selethóa/	manners and behavior that lead one to do good and avoid doing bad; precepts of righteousness, holiness and virtue (of people)
បន្តិច + verb + បន្តិច + verb	to do often	* សុទ្ធវិទាន /sontian/	a good, welcome gift
បាយដំ	a tiered ceremonial ornament made of banana tree components	* សុទ្ធវិទាន /sonté'reó, sontoó/	good, melodic, lovable, attractive, pleasing
បុរាណ (= ទុរាណ)	layman (spoken)	ស៊ីបស្តាន (ស្តាន AC)	to infiltrate, be saturated
បុណ្យសារី	national holiday	* ឃានសាន	a place to sleep and sit (often clerical)
បុណ្យទាន (= បុណ្យ)	alms-giving, merit making	កិរិយាស្តាន កិរិយា	to sacrifice to spirits
បុណ្យផ្កា	a ceremony of giving gifts to monks		to sacrifice to spirits; to give a bribe (to spirits)
បូសាសា	to cremate a corpse	* ភ្នាក់ (H)	to make small offerings to spirits
ប្រហែលគ្នា	alike, similar	* ស្នាទាន	see សមាទាន
ប្រាណីស	soul	ភ្នាក់ប្រាណីស	a ceremony in which monks sprinkle with water and chant to avert foreseen danger or bad luck
មនោគម	ideology		
* មនោ	mind, spirit, feelings (lit.)	ភ្នាក់	danger
មហានិកាយ /mahaaciado/	name of a Buddhist scripture telling the story of Preh Vehsador, a favorite story of Khmer Buddhists	ស្នាដំ	a ceremonial ornament made with a banana tree trunk base
មិនចេះអស់មិនចេះចំ	endlessly	ស្នាដំដូង	a ceremonial ornament made with a coconut base
ដូចៗ	thus, like that		

សំណាក	/has sɔp/ to have a funeral procession	ឯកតាជ្រូក ឱ្យប្រកាស	independent to give permission
សា	to accompany in a procession	ស្រុក	to row boats, name of a holiday in honor of the beginning of the flood season
អភិវឌ្ឍន៍	/a'phiseek/ a ceremony honoring a new Buddha image		

APPLICATIONS

1. Find the word(s) that fit(s) each of the following definitions.

example: ការធ្វើទ្រុឌទ្រោម
answer : កសិកម្ម

- ១. កម្លាំងនៃសំណាកធ្វើមួយឬច្រើន។
- ២. ពួកបុគ្គលមួយនៃសាសនាមួយនិងស្រុកក្រុងក្រសួងការសំខាន់ៗ។
- ៣. ដុះដាលនៃដំណាំដើម្បីមួយ។
- ៤. អ្នកកាន់សាសនាព្រះពុទ្ធចាំស្រុកព្រះសង្ឃចាំស្រុកហ្នឹង។
- ៥. ផលិតផលនៃការយល់ដឹងបានច្បាស់លាស់នៃការយល់ដឹងបានធ្វើដើម្បីមួយ។
- ៦. ផលិតផលនៃការយល់ដឹងច្បាស់លាស់នៃការយល់ដឹងដើម្បីមួយ។
- ៧. ចាត់តាំងមេធាវីណាមកបកប្រែ។
- ៨. ការជ្រកក្រោមធុនឱ្យមានលើ។
- ៩. លោកសង្ឃមានពុទ្ធសីកា ព្រះសង្ឃ ១ បានក៏ ១ បានសិកានៅពេលបុណ្យមួយ។
- ១០. សិល្បៈ ម្យ៉ាងនៃសិល្បៈសិល្បៈ។

2. Correct the following sentences by adding the proper words.

- ១. ភាគច្រើននៃក្រុមនេះបានប្រើប្រាស់ អង្គីចំពោះទៅ។
- ២. ភាគច្រើននៃក្រុមនេះបានប្រើប្រាស់ អង្គីចំពោះទៅ។
- ៣. កុំភ័យខ្លាចនឹងការប្រកួតប្រជែង បានធ្វើនឹងស្ថានភាពអង្គីចំពោះទៅ។
- ៤. យើងនឹងទទួលបានកម្រិតណាមួយ។
- ៥. ក្រុមយើងនឹងទទួលបានសម្រាប់ប្រកួត។
- ៦. ខ្ញុំនឹងយល់ច្បាស់នៃបុណ្យប្រើប្រាស់ បុណ្យប្រចាំក្រុមនោះ បុណ្យចំពោះមុខម្ចាស់ និងបុណ្យប្រើប្រាស់។
- ៧. យាយខ្ញុំនឹងនាំយកទៅនឹងភាគច្រើន។
- ៨. ប្រជាជនខ្ញុំនឹងចាប់ផ្តើមប្រើប្រាស់បុណ្យណាមួយ។
- ៩. អ្នកពុទ្ធសាសនាធ្វើបុណ្យប្រើប្រាស់។
- ១០. ហេតុនេះធ្វើនឹងស្រុកនិងស្រុកយើង យើងក្រុមនឹងនឹង។

3. Find the synonyms of the following words.

ឥទ្ធិពល	ចាក្រឹតិៈ	ពុទ្ធបរិស័ទ	សង្ខារជន្មថ្មី	ភវ
និមន្ត	ស្ថាន	សព	និយម	ប្រាំរយ
សោយហេតុថា				

4. Have the student discuss the following situations.

១. បុណ្យជំនុំបេសេន (និស្ស) ។
២. បុណ្យបំភ្លឺមចម្រាបបេសេន (និស្ស) ។
៣. បុណ្យសាសនាបេសេន (និស្ស) ។

5. Questions for the teacher to ask.

១. តើបុណ្យមួយៗ សោកនើសី? មនុស្សមួយចំនួនចិត្តនើសី?
២. សំនឹសោកប៉ុន្មានភាគយេន្យីថាមានស្ថានសួគ៌និងស្ថាននរក? ហេតុអី?
៣. ហេតុអីបានជាមានបុណ្យ? នើមកំណើតនៃបុណ្យ?
៤. តើសោកនើសីថាមានស្ថានសួគ៌ទេ? ហេតុអី?
៥. ឥឡូវនេះនើបុណ្យនៅណា?
៦. កាលណាមានបុណ្យសព តើនើយ៉ាងម៉េចខ្លះ?
៧. មានពេលណានើសីនើបុណ្យនៅផ្ទះទេ?
៨. នើម្យីទិយបានបុណ្យកសលសិលវុត្តកម្មយនីសិលស្លាប' តើសោកនើបុណ្យអីខ្លះ?
៩. នើម្យីទិយបានបុណ្យសួគ៌ ក្នុងសាសនាសោក តើនើអីខ្លះ?
១០. តើសប្បាយទៅពេលបុណ្យ តើស្រុកសោក តើសប្បាយយ៉ាងម៉េចខ្លះ?

6. Questions for the student to ask.

- a. Are there any holidays that the past several lessons have neglected to describe or mention? What are they?
- b. Why are ពុទ្ធក, ប្រគន្ធន្ត័ស, etc. no longer celebrated?
- c. Is there any holiday on which people give each other gifts (like Christmas)?
- d. On what occasions are the បាយសិ, ស្លាប, and ស្លាបស្លឹក, used? What is their significance?
- e. Can one make offerings to the spirits in the presence of monks?
- f. Does religion enter into family celebrations like births, deaths, weddings etc.? How?
- g. Are there coming-of-age rites? What are they like?
- h. Do most Cambodians try to observe the five precepts (នីស័)? Do they usually succeed?
- i. Under what circumstances would one observe eight or ten precepts?
- j. What are some of the additional 217 precepts that monks must follow?
- k. Does following the five precepts make merit for one?

ANSWERS TO THE APPLICATION EXERCISES

LESSON ONE

2.	១. កម្មវិធីស្ថាបនា
២. ទង្វើ
៣. ទឹក	២. ចូល
៦. មន្ទីរពេទ្យ
១០. បារ	៣. មន្ទីរពេទ្យ
៧. កាប់បាក់ដី	៤. យក
៨. ចុងភ្នំថ្នាក់ទី៣
6.	១. ទីស្រី
៥. (ទឹក) - ទង្វើ
៧. ទិស	២. យក
៦. ភាសា
១០. ទិស	៣. ម្ចាស់
៧. ទិស - ទិស	៤. ទិស - ទិស
៨. ម្យ៉ាង

LESSON TWO

3.	១. ក្រុមសិស្ស
៥. ទិស
៧. ក្រុម	២. ក្រុម
៦. ទិស
១០. សា	៣. ភាសា - ទីស្រី
៧. ទិស	៤. ទិស - ក្រុម
៨. ក្រុម
7.	១. ទិស
៥. ទិស
៧. ទឹក	២. ទិស
៦. ទិស
១០. ក្រុមសិស្ស	៣. ទិស
៧. ៦	៤. ទីស្រី
៨. ភាសា

LESSON THREE

2.	១. សិស្សសិល្ប
៥. ភាសាសម្រាប់
៧. ទិស	២. ក្រុមសិស្ស
៦. ភាសាសិស្ស
១០. ចូល	៣. ក្រុមសិស្ស
៧. ភាសាសិស្ស	៤. ទិស - កំពុង
៨. ភាសា
3.	១. ទិស
៥. ទិស - ទិស
៧. ម្ចាស់	២. ក្រុមសិស្ស
៦. យក
១០. ទិសសិស្ស	៣. បារ
៧. យក	៤. ទិស
៨. ក្រុម

LESSON FOUR

2.	១. ទិស
៥. ភាសាសម្រាប់
៧. ទិស	២. ទិសសិស្ស, ភាសាសិស្ស
៦. ភាសាសិស្ស
១០. ទិសសិស្ស	៣. ភាសាសិស្ស
៧. ភាសាសិស្ស	៤. ទិស
៨. ភាសា
5.	១. ទិស
៥. ទិស
៧. ម្ចាស់	២. ទិស
៦. ទិស
១០. ទិស	៣. ទិស - ទិស
៧. ទិស	៤. ភាសា
៨. ទិស

LESSON FIVE

1. ១. វប្បធម៌ខ្មែរ
២. វប្បធម៌ស្រីស្រី
៣. វប្បធម៌ស្រីស្រី
៤. វប្បធម៌ស្រីស្រី | ២. វប្បធម៌ខ្មែរ
៣. វប្បធម៌ស្រីស្រី
៤. វប្បធម៌ស្រីស្រី | ៥. វប្បធម៌ខ្មែរ
៦. វប្បធម៌ស្រីស្រី
៧. វប្បធម៌ស្រីស្រី | ៨. វប្បធម៌ខ្មែរ
៩. វប្បធម៌ស្រីស្រី
១០. វប្បធម៌ស្រីស្រី |
|--|---|---|--|

LESSON SIX

1. ១. កំណត់
២. កំណត់
៣. កំណត់ | ៤. កំណត់
៥. កំណត់
៦. កំណត់ | ៧. កំណត់
៨. កំណត់
៩. កំណត់ | ១០. កំណត់
១១. កំណត់
១២. កំណត់ |
|-------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|-------------------------------------|

LESSON SEVEN

1. ១. សង្គម(សង្គម)
២. សង្គម
៣. សង្គម | ៤. សង្គម
៥. សង្គម
៦. សង្គម | ៧. សង្គម
៨. សង្គម
៩. សង្គម | ១០. សង្គម
១១. សង្គម
១២. សង្គម |
|--|----------------------------------|----------------------------------|-------------------------------------|

LESSON EIGHT

1. ១. ក្រី
២. ក្រី
៣. ក្រី | ៤. ក្រី
៥. ក្រី
៦. ក្រី | ៧. ក្រី
៨. ក្រី
៩. ក្រី | ១០. ក្រី
១១. ក្រី
១២. ក្រី |
|----------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|----------------------------------|

LESSON NINE

1. ១. វប្បធម៌ខ្មែរ
២. វប្បធម៌ស្រីស្រី
៣. វប្បធម៌ស្រីស្រី | ៤. វប្បធម៌ខ្មែរ
៥. វប្បធម៌ស្រីស្រី
៦. វប្បធម៌ស្រីស្រី | ៧. វប្បធម៌ខ្មែរ
៨. វប្បធម៌ស្រីស្រី
៩. វប្បធម៌ស្រីស្រី | ១០. វប្បធម៌ខ្មែរ
១១. វប្បធម៌ស្រីស្រី
១២. វប្បធម៌ស្រីស្រី |
|--|---|---|--|

សម្រាប់

១០ ដំណើរ

LESSON TEN

- 1. ១. ទំនៀម
- ២. ទំនៀម
- ៣. ទំនៀម

- ២. ការសម្របសម្រួល
- ៦. ក្រុមគ្រួសារ
- ១០. ក្រុម (ស្រ្តី)

- ៣. ក្រុមគ្រួសារ
- ៤. ទំនៀម, ទំនៀម
- ៧. ទំនៀម, ទំនៀម
- ១១. (ចុះ) ចុះ

- 2. ១. ទំនៀម
- ៤. ទំនៀម - ទំនៀម
- ៧. ទំនៀម

- ២. ទំនៀម - ទំនៀម
- ៦. ទំនៀម, ទំនៀម, ទំនៀម
- ១០. ទំនៀម

- ៣. ទំនៀម
- ៧. ទំនៀម, ទំនៀម

- ៤. ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម

LESSON ELEVEN

- 1. ១. ទំនៀម
- ៤. ទំនៀម

- ២. ទំនៀម
- ៦. ទំនៀម

- ៣. ទំនៀម
- ៧. ទំនៀម

- ៤. ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម

- 2. ១. ទំនៀម
- ៤. ទំនៀម

- ២. ទំនៀម
- ៦. ទំនៀម

- ៣. ទំនៀម
- ៧. ទំនៀម

- ៤. ទំនៀម - ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម

LESSON TWELVE

- 1. ១. ទំនៀម
- ៤. ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម

- ២. ទំនៀម
- ៦. ទំនៀម

- ៣. ទំនៀម
- ៧. ទំនៀម

- ៤. ទំនៀម, ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម

- 2. ១. ទំនៀម
- ៤. ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម

- ២. ទំនៀម
- ៦. ទំនៀម
- ១០. ទំនៀម

- ៣. ទំនៀម
- ៧. ទំនៀម

- ៤. ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម

LESSON THIRTEEN

- 3. ១. ទំនៀម
- ៦. ទំនៀម
- ១០. ទំនៀម

- ២. ទំនៀម
- ៧. ទំនៀម
- ១១. ទំនៀម

- ៣. ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម
- ១២. ទំនៀម

- ៤. ទំនៀម
- ៩. ទំនៀម
- ១៣. ទំនៀម

LESSON FOURTEEN

- 1. ១. ទំនៀម
- ៤. ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម

- ២. ទំនៀម
- ៦. ទំនៀម

- ៣. ទំនៀម
- ៧. ទំនៀម

- ៤. ទំនៀម
- ៨. ទំនៀម

LESSON FIFTEEN

1.	១. ភ្នំពេញ	២. សង្កាត់	៣. ចាក្រវាត់	៤. ភ្នំពេញ
	៥. បុរាណ	៦. ភ្នំពេញ, បាត	៧. បុរាណ	៨. ភ្នំពេញ
	៩. ភ្នំពេញ	១០. ភ្នំពេញ		
2.	១. ភ្នំពេញ	២. ភ្នំពេញ	៣. ភ្នំពេញ	៤. ភ្នំពេញ
	៥. ភ្នំពេញ	៦. ភ្នំពេញ - ភ្នំ	៧. ភ្នំពេញ, ភ្នំពេញ	៨. ភ្នំពេញ
	៩. ភ្នំពេញ	១០. ភ្នំ		

BEST COPY AVAILABLE

សទ្ទានុក្រម

ខ្មែរ-អង់គ្លេស

CAMBODIAN - ENGLISH
GLOSSARY

INTRODUCTION

This glossary contains approximately 3500 entries introduced in the 60 lessons of Contemporary Cambodian: Introduction, and in the fifteen lessons of the Social Institutions module.

Entries for words whose pronunciation is not predictable from the Cambodian orthography include romanization.

Abbreviations and Signs

Used in This Glossary

v.	verb
n.	noun
adj.	adjective
adv.	adverb
esp.	especially
fig.	figuratively
intrans.	intransitive
lit.	literary
mil.	military
trans.	transitive
B.	Introduction
S	Social Institutions
R	reading passage
L	listening passage
AC	alliterating compound (of compound)
CC	component of compound with no independent meaning
RC	rhyming component (of compound)
(H)	bound form occurring only as part of a word
(= ...)	can also be written as ..., equivalent to ...
(< ...)	is a derivation of ...
... (...)	the word in the parentheses is optional
1, 2, 3, ...	the number found after B or S refers to the lesson number in that module, e.g., S ⁴ is lesson 4 in the <u>Social Institutions</u> , B33R is lesson 33 in the <u>Introduction</u> (reading passage)

		to donate to the wat toward the end of the three month rainy season retreat of monks	កម្មវិធី	S1	program
			កម្មដ្ឋាន	S15	prayer
			កម្រិត (< ក្រិត)	S4	limit
			កម្លាំង (< ឡាំង)	B33	strength, power
ក្រូច	B58R	a (marketing) basket	កម្ម្លា:	S6	young man, bachelor
កន្ទួល	B23	a (sleeping) mat	ករ (H)	S6	agentive suffix with certain bases
កន្ទួន	S7	to pass (usually used for time), exceed	ករណីយ	S2	duty, something required, matter, act, cause, reason
កន្ទួន	B7	place	ករណីយកិច្ច	S2	duty, function, role
កន្ទួនភ្នាក់ងារ	B7	office, place of work	ករុណា (- ខ្ញុំករុណា)	S13	I, me; yes (like) (used in talking to a monk)
កន្ទុះ	B7	half	កល	S6	trick
កន្ទ្រាវ	B22	a towel	កលស្បែក	S10	trick
កន្ទ្រាវដៃ		handkerchief	កល់	S8	to make even, level
កន្ទ្រាវចាយ		napkin	កលី (H)	S6	pertaining to land and farming
កន្ទ្រាវយ៉ាង	B57R	a scarf over which spells have been said which protects the wearer from harm	កសិកម្ម	S3	agriculture
កប	B53	to bury; to be buried or hidden	កសិករ	S6	farmer, peasant (formal)
កបខ្លឹម	B53	to set a mine	កាច	B55	fierce, mean
កបាល	B11	boat	កាច	S4	to kill, to break (a stick); to snap off
កបាលនាវា	B10	airplane	កាច់ដំណាក់ ដំណាក់		to pick corn
កបាលនាវាជិក្ស	B55	jet plane	កាណាដា	B4	Canada
កម្ពុជានាគ	S6	the kingdom of Cambodia	កាណាដា	B47	cannon
កម្ពុជា	S7	Cambodia	កាណូត	B35L	motorboat
កម្ពុជាក្រោម	S10	Lower Cambodia (portion of S. Vietnam that was formerly) Cambodian territory	កាត	B6	card, ID card
កម្ម		action, consequence, result	កាត់	B28	to cut, briefly
កម្មករ	S6	laborer, coolie	កាត់ចិត្ត	S7	to make a definite decision
កម្មការ	S2	result of work	កាត់ សាច់	S7	to be able to decide
កម្មវត្ថុ	S2	objective, subject	កាត់ដោយក	S11	to take after, to inherit someone's characteristics

កាត់សក់	B28	to cut hair, get a hair cut	ការសិក្សាធានាខ្ពស់	S1	higher education	
កាត់សេចក្តី	B55L	to render a judgment, give a verdict, to sentence	ការហាត់	B3	a drill	
កាត់	B56	to grasp, carry in the hand, to hold	ការណ៍	B9L	business	
កាត់	S3	towards, to	ការពារ	B41L	to defend, to protect, to protect from	
កាត់រាប់	B56	to be in charge of, to run (e.g., a business)	ការពារកំទេច ...	B52L	to prevent ... from + verb	
កាត់ការ	S2	to be in charge	កាល	B12	when (past); time	
កាត់ភ័ក្ត	B38	increasingly	កាល + clause + កាលណា	S7	when	
កាត់ភ័ក្ត ឡើងៗ	B38	increasingly	កាលនឹងឃើញ	S10	originally	
កាត់សាលា	S8	to have a religion, to believe in a religion	កាលណា	B20	when, whenever	
កាត់សិល	S11	to observe religious precepts (including abstinence)	កាលណា ម្តងៗ	S13	whenever	
កាប	B33L	to cut, hack (with an ax or cleaver)	កាលណាស់	S8	at that time, then	
កាបគោល	S13	to clear (land)	កាលនឹង	S4	if, when, whenever	
កាបូកាល	S6	corporal, foreman, strawboss (not an official title)	កាលពីប៉ុន្មាន ... ទៅ	B50	in the past few	
កាបតស្តា	S9	passion, sexual desire, love	កាលសត	B6	newspaper	
កាយ	S4	body (formal)	ការហូ	B4	coffee	
ការ	B30	to marry, wedding, affair	កិច្ចការ	B49	job, work, matter	
ការ	B9	work, matter, nominalizes verbs	កិត្តិយស	B57R	honor; of honor, honored	
ការខូចខាត	B52	damage, casualty	កិន	S6	to grind, mill	
ការងារ	B38L	labor, work, job	កិរិយា	S1	actions, behavior, personal characteristics	
ការសប្បុរស	B38R	a party	កិរិយាមានយោង	S1	behavior, character	
ការបាត់បង់ជីវិត		casualty (life)	កិច្ចការ	B43	sports	
ការស្វាយភោគិកស្នូកម្ម	S3	advertisement, commercial	កូន	/kot/	S13	monk's quarters
ការពិសោធន៍	B48L	experience, experiment	កូន	B5	moving picture	
			កូន	S1	child (literary)	
			កូន	/kompé/	B39	February
			កូន	B57	communist	
			កូន	/kao/	S11	pig (name of the 12th year of 12-year cycle)
			កូន	S12	merit, good fortune (formal), lucky, fortunate	

ក្រហម	S6	to lie; a lie					
កូន	B8	child, small	កូនក្មេង	B38	to draft, mobilize		
កូនក្មេង		children	កូន	/kee/			
កូនថ្មី	S5	infant, new born, baby		S7	heritage, inheritance, personal secret		
កូនចៅ	S10	descendants	កូនចៅស្រី	S7	reputation		
កូនទាហាន	B47	enlisted man	កូនចៅប្រុស	/kee moredeə/			
កូនប្រុស	B18	son or daughter-in-law		S10	inheritance, heritage		
កូនភូមិ	B25	villagers	កូនភូមិ	B57	elbow		
កូនសិស្ស	B3	student, pupil	កូន	B38	to draft, mobilize		
កូនសា	B42	key	កូន	S6	seat of a bicycle		
កូនសា (. កូនសា)	S13	yes (like បាទ, ប្រិយ) (to a monk)	កូន	B7	glass		
កូនសំនុំស្រីស្វាយ	S10	Lower Cochin China (the Mekong delta area)	កូនស្រី	B60	binoculars, spy-glass		
កូនរាប	B45	rose (flower)	កូនស្រី	/kaot/			
កើត	B13	can, to be able, possible (resultative verb)	កូនស្រី	S5	ten million		
កើត	B51	east	កូនស្រី	S1	to be in awe of		
កើត	S11	refer to the waxing moon in lunar dates, e.g., ថ្ងៃសុក្រខែកើត ទី១៥ ថ្ងៃទី 15th day of the first half (waxing moon) of the month of Viankh	កូនស្រី	S6	I can't believe that..., how can ... (happen)?		
កើត	B6	to be born	កូនស្រី	B22	to shave, to cheat (colloquial)		
កើតកាលវាលក្របួ	S14	to prosper, success, prosperity, success	កូនស្រី	S14	to shave the tuft of hair that a male child wears until age 7		
កើតរោគ	S4	to have a disease	កូនស្រី	S10	tense and angry		
កើតឡើង	B5OR	to arise, to come about	កូនស្រី	S10	to scrape off		
កើតសិ	B19	what's the matter	កូនស្រី	S2	skill, profession		
កើត	S10	to increase, to become more	កូនស្រី	profession of pedagogy			
ក្បែរ	B6OF	to be close, adjacent	កូនស្រី	B6	ninety		
ក្បែរគ្នា	B6OF	to put an arm over another's shoulder, link	កូនស្រី	B44	rubber		
			កូនស្រី	B18	chair		
			កូនស្រី	B6	don't		
			កូនស្រី	S6	indicates warning or concern		
			កូនស្រី	S9	if it were not for...		
			កូនស្រី	S3	even (B) let alone (A); (even) (B)...., to say nothing of (A)		

កំឡាន កំរើ	S10	if it were not for ...			entertain; for fun, amusement, relaxing
កំណាសទាន	B27	don't ... yet			
កំរើញ	B53	to intimidate, threaten	កំរើស (< ទឹក)	S7	anger
កំរើ	S6	to be together, to follow along, to keep company	កំរើស (< ទឹក)	S7	error, fault, mistake
កំរើ (< ទឹក)	B32R	to heat something; neat	កំរើស	S6	interval of time
កំរើ (< ភ្នំ)	B32R	to heat something; neat	កំរើស្រះ (= កំរើស្រះ)	B43	young man, bachelor
កំរើ (< ភ្នំ)	S1	schedule; prerequisite, requirement	កំរើស្រះ (< ទឹក)	B33	strength, energy
កំរើ (< ភ្នំ)	S5	birth; to originate, origin	កំរើស្រះ (< ទឹក)	S6	dead skin that flakes off, frequently used figuratively for something useless and disgusting
កំរើ (< ភ្នំ)	S2	correction	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S3	a can	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S6	to speak rudely, brusquely	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S3	port	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S3	(water) port	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S3	Kompong Sem (formerly Sihanoukville, a port city in Cambodia)	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S3	Kompong Speu (Cambodian province)	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S3	Kompot (Cambodian province)	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	B34	fresh water shrimp	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	B8	to be in the process of	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	B5	to be in the process of	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S9	summit, high point	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	B52	piece of muscle	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	B52	claf (leg)	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S7	forearm	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	B52	thigh	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S9	limit, to limit	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S6	sad, troubled	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	B49R	a coward	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
កំរើ (< ភ្នំ)	S13	to enjoy, to	កំរើស្រះ (< ទឹក)		
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	S7	anger
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	S7	error, fault, mistake
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	S6	interval of time
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B43	young man, bachelor
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B33	strength, energy
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	S6	dead skin that flakes off, frequently used figuratively for something useless and disgusting
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	S15	missile, rocket, fireworks
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B52	knife
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B60F	pen knife, folding knife
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B44	gun, firearm
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B48	carbine
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B44	handgun, pistol
			កំរើស្រះ (< ទឹក)		rifle
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B48	grenade launcher
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B48	bazooka
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B47	machine gun
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B47	automatic gun
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B42	truck
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B53	island
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B34	crab
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B27	board, plank
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B7	black board
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	S6	whether ... or...
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	S7	sound of the impact of a falling object
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	B19	hot, warm; to have a fever
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	S7	angry
			កំរើស្រះ (< ទឹក)	S7	angry

ក្នុង	B6	in, during +(time word)e.g., at the time	ក្នុង ក្រុង (ក្រុង AC)	S14	poverty
ក្នុងចំណោម	B54	among	ក្រុង	S6	poor
ក្នុងនាម	S13	in the name of	ក្រុង	B18	dirty
ក្នុងរវាងថ្មីៗនេះ	B37	recently, lately	ក្រុង	S1	to plait, braid, twist together
ក្នុងរយ	B54	during	ក្រុង	B28	nail, claw, talon, hoof
ក្រុង (ឧបត្ថម្ភ)	B37L	to betray	ក្រុង		toenail
ក្រុងសាតិ	B52	betray one's country	ក្រុង	B28	finger nail
ក្បាល	B19	a head	ក្រុង	S9	Kratié (Cambodian province)
ក្បាលស្នូល	B52	knee	ក្រុង	S6	frowning, angry expression
ក្បាលម៉ាស៊ីន	B39L	faucet	ក្រុង	B6	paper
ក្បាលស្ងាច	B19	early in the evening	ក្រុង	B27	a form for applying for an ID card
ក្រុង	S6	procession, line, train, rule, book used by soothsayers, formula, generality	ក្រុង	S11	cloth
ក្រុង	B28	near by, next to	ក្រុង	S10	frame
ក្រុង	B18	nephew or niece	ក្រុង	S10	framework
ក្រុង		nephew	ក្រុង	B29L	water buffalo
ក្រុង		niece	ក្រុង	S7	purse, billfold, wallet, briefcase
ក្រុង	P18	designating an in-law of an ascending generation	ក្រុង	B42L	dented
ក្រុង		mother-in-law	ក្រុង	S4	crocodile
ក្រុង		father-in-law	ក្រុង	S5	stomach
ក្រុង	B20L	to be young, child, young person	ក្រុង	S1	article, section, code of law
ក្រុង	B20L	children (in general), young people, the young generation	ក្រុង	S7	a civil servant of officer level
ក្រុង	S13L	a boy who lives at a wat and serves the monks in exchange for room and board	ក្រុង	B43	mature girl (unmarried); virgin
ក្រុង	B18R	poor	ក្រុង	B54	ministry
ក្រុង + verb	B4R	seldom, take a long time	ក្រុង	B45	foreign ministry
			ក្រុង	B47R	custom bureau
			ក្រុង	B45	information ministry
			ក្រុង	S2	ministry of education
			ក្រុង	B10	red
			ក្រុង	S10	to be extremely painful (burning sensation)
			ក្រុង		to be angry

ក្រលាងក្រហម	S13	uneven, rough, full of holes (land)	ក្រកក	B42R	to stand up, get up
ក្រឡេក	B45C	to glance	ក្រកាម	B25R	under, below
ក្រសួប	B34	pleasant, smelling fragrant	ក្រកាម	B3	after; back
ក្រាប	B60R	to prostrate oneself, to lie, prone, to brood (bird)	ក្រកាមរតា	B3	later (future)
ក្រាប!		hit the dirt! (military)	ក្រកាមបង្គុំស	B55	last of all
ក្រាល	S3	to cover, to be paved, to be floored	ក្រកាម... កាវណ	S10	after
ក្រាវត់	S6	necktie (French: cravate)	ក្រកាមបក	B3	later on (past)
ក្រាស់	B31	thick	ក្រកា	B47	outside
ក្រាស់ក្រាល	S2	many, a lot	ក្រកាដូកាវ	B57	unofficial
ក្រិច	S2	Greck	ក្រកាដូកាវ	B46	besides, in addition
ក្រិច	S4	to mark	ក្រកាដូកាវ	S6	to change, change into
ក្រុម	B48	group	ក្រកាដូកាវ	S5	brave, courageous
ក្រុមកាំភ្លើង	B56L	artillery platoon	ក្រកាដូកាវ	B34	ador, smell
ក្រុមទាហាន	B47	troops, a military group	ក្រកាដូកាវ	S2	India; Indian
ក្រុមហ៊ុន	S3	company (commercial)	ក្រកាដូកាវ	S6	to counterfeit, fake
ក្រូច	B31	citrus fruit, orange	ក្រកាដូកាវ	S28	to forge (a signature), to counterfeit, to fake; something false
ក្រូចប៊ូច	B31	tangerine	ក្រកាដូកាវ	S1	king
ក្រូចឆ្មារ	B31	lemon, lime	ក្រកាដូកាវ	B20	to cough
ក្រូចចូស		grapefruit	ក្រកាដូកាវ	B34	to vomit
ក្រូចពោធិសត្វ		orange	ក្រកាដូកាវ	S11	crow
ក្រស	B50L	gravel	ក្រកាដូកាវ	S6	dead skin that flakes off
ក្រកៀក	S10	tied to something	ក្រកាដូកាវ		
ក្រកស	S7	to fear, to be afraid	ក្រកាដូកាវ		
ក្រកស(ទា)	B23	probably, lest, in care, maybe; I'm concerned that...	ក្រកាដូកាវ		
ក្រកស	S2	many, quite, a few	ក្រកាដូកាវ		
ក្រកសស	S10	extremely, very much	ក្រកាដូកាវ		
			ក្រកាដូកាវ	S13L	to miss out on, be too late for
			ក្រកាដូកាវ	/khənaʔ/	
			ក្រកាដូកាវ	S6	time
			ក្រកាដូកាវ	S10	limit, period; partition

ឈ	S9	name for the ancient Khmer	ឈ្មោះ នៃវត្តភ្នំ	B16	last month
ទាស	B8	side	ទិស	B30	November
ទាសរក្សាម	B29	underneath, below	ទាស ទាសរក្សាម	B8	province
ទាសរក្សាម	B29	behind, in the back, in the rear	ទាស	B45R	the provinces, the countryside, the hinterland
ទាសឆ្វេង	B29	left side	ទាស	B22	pants, lower garment
ទាសមុខ	B29	in the front	ទាស	B53	clothing
ទាសលើ	B29	on the top, above	ទាស	B8	to try, make an effort
ទាសស្តាំ	B29	right side	ទាស	S10	to strive
ទាសរលាយ	S15	to waste time	ទាស	S5	to bite
ទាស	B25	to fail, to miss	ទាស	B45	green, young, fresh
ទាសស្អែក	S13	the day after tomorrow	ទាស	B28	to borrow
ទាស	S11	tiger (name of the 3rd year of 12-year cycle)	ទាស ទាស (< សាស)	To loan, lend	
ទិស	S10	to move close to	ទិស	S9	durable, firm
ទិស	B36L	angry	ទិស	B36	lazy, to not feel like, e.g., ទិស ទិស I don't feel like going
ទិសសម្បក	S11	to be angry, mad	ទិស		to destroy, lay waste to
ទាស	B3	wrong, incorrect, different	ទាស	B1	I, me, mine (ordinary or formal style)
ទាស	B43	different from each other	ទាស	S6	I (male, deferent)
ទាស	S10	against the law	ទាស	S6	servant, slave
ទាស	B31L	different from	ទាស	S13	I, me (used in talking to a monk or royalty, formerly used by a servant to his employer or master)
ទាស	B14	broken, not operating, mad; naughty	ទាស	S6	servant, slave
ទាស	B37L	to damage, to be damaged	ទាស	B59	hut
ទាស	B43R	brains	ទាស	B34	a member of the onion family
ទាស	S1	Khmer (literary)	ទាស	B34	onion (round)
ទាស	S1	Khermization	ទាស	B34	garlic
ទាស	B23	blue	ទាស	B52	back
ទាស	B8	province	ទាស	/khnol, khnao/ S13L	jackfruit
ទាស	B30	month	ទាស		
ទាស	B3	next month	ទាស		
ទាស	S14	last day of the month (cf. សាច់រំពៃ)	ទាស		

ខ្លឹម (ក្រវិញ)	S11	period of waxing moon	ខ្លឹម	B23	short
ខ្លឹម	S7	pillow	ខ្លឹម	B13L	body, oneself
ខ្លឹមខ្លឹម	S7	to try very hard, to put oneself out	ខ្លឹមខ្លឹម	B14	by oneself
ខ្លោះ ឃ្នាស់(ឃ្នាស់ AC)	S10	shackles, handcuff	ខ្លោះ	S13	hawk
ខ្លាស់	B59	tall, high	ខ្លាស់	S9	chief, most important one
ខ្លាស់ម្តង	S7	to have good social status, to occupy a respected position	ខ្លាស់ម្តង	S9	gate posts in a wall, a fence or wall with a gate
ខ្លាស់ខ្លាស់	S7	high, exalted	ខ្លាស់	S12	stupid, ignorant
ខ្លាស់	B60F	to be ashamed	ខ្លាស់	B14	strong
ខ្លាស់ខ្លាស់	B60F	to be embarrassed	ខ្លាស់ខ្លាស់	S4	strong, powerful
ខ្លាស់ខ្លាស់	B2	Cambodian (Khmer)	ខ្លាស់ខ្លាស់	S7	to be hard on, to be disobedient, bad, naughty
ខ្លាស់ខ្លាស់	S4	we Khmer	ខ្លាស់	B6	some
ខ្លាស់ខ្លាស់	B52	free Khmer (name of an anti-Sihanouk group that worked out of South Vietnam)	ខ្លាស់	S3	to cross
ខ្លាស់	B60	corpse, ghost, spirit, the late..., e.g., ខ្លាស់ស្រី លោកស៊ុក the late Mr. Sok	ខ្លាស់		to have incompatible ideas
ខ្លាស់ម្តង	S4	to be possessed by a spirit	ខ្លាស់	A3	reticular, like a network, intersecting
ខ្លាស់	B23	black	ខ្លាស់	B33	to roast (Chinese style on a spit)
ខ្លាស់	B6	pencil	ខ្លាស់	B7	to miss, to lack
ខ្លាស់	B48	enemy	ខ្លាស់	B54	sand
ខ្លាស់	B24	wind, breeze, air	ខ្លាស់	S14	to sob
ខ្លាស់ក្នុង	B51	tornado	ខ្លាស់	B6	weak
ខ្លាស់ចាច		headache			
ខ្លាស់ស្រះ	B51	typhoon, hurricane, storm			
ខ្លាស់	B44	tiger	ខ្លាស់		
ខ្លាស់	B44	bear			
ខ្លាស់	B19	to fear, to be afraid	ខ្លាស់	S13	to stay, to wait (clerical, royal), to remain, to last long
ខ្លាស់ខ្លាស់	B60	for fear that	ខ្លាស់	S7	can be expected to + verb

គណៈ	S2	group, faction (formal)	គិកាវលីយ្យ	B3L	to realize, to see (mentally)
គណៈកម្មការ	S2	committee	គិកាវលីយ្យ	B15L	so long!
គណៈកម្មាធិការ	S2	committee (with administrative responsibility)	គិកាវលីយ្យ	B35L	in fact, to really think
គណៈប្រតិភូ	S9	cabinet (of ministers)	គិកាវលីយ្យ	S7	to think ahead, to be foresighted
គ្រឹះ	B23	exactly	គិកាវលីយ្យ	/kámheə/	
គ្រឹះ	S2	hinge, bolt, pivotal or key component, key to a matter	គិកាវលីយ្យ	S14	summer, hot season (lunar calendar)
គ្រប់	S12	to associate with (obsolete)	គិកាវលីយ្យ	S15	medecines, drugs (liquid)
គ្រឹះ	S4	fertilized ovum, embryo	គិកាវលីយ្យ	B46	kilogram, kilometer
មានគ្រឹះ	S4	pregnant	គិកាវលីយ្យ	B18R	is, that is
គ.ប (= គិកាវលីយ្យ)	S3	kilometer	គិកាវលីយ្យ	B37L	prison, jail
គ្រឹះ (H)	S3	act of going (literary)	គិកាវលីយ្យ	B1	gratitude, merit, obligation, good outcome
គ្រឹះគ្រឹះ	S3	coming and going	គិកាវលីយ្យ	S6	favor, return on a favor
គ្រឹះ	S8	scripture, bible	គិកាវលីយ្យ		to multiply (mathematics)
គ្រឹះ	S7	sleazy, dirty, figuratively: to be a weakling	គិកាវលីយ្យ	S15	the art of sword-fighting
គ្រឹះគ្រឹះ	B58	plan	គិកាវលីយ្យ	S15	the art of fighting with staves or cudgels
គ្រឹះ	B47R	customs	គិកាវលីយ្យ	B4	Cuba
គ្រឹះ	S2	teacher	គិកាវលីយ្យ	B16	a pair, counterpart, mate
គ្រឹះ	S2	profession of pedagogy	គិកាវលីយ្យ	B45C	friend
គ្រឹះ	S3	stump, base of a tree	គិកាវលីយ្យ	S6	companion in good and bad fortune
គ.ស (= គិកាវលីយ្យ)	S3	Christian era	គិកាវលីយ្យ	S7	boy or girl who is one's steady date, fiancé(e)
គាត់	B4	he, him, she, her, them	គិកាវលីយ្យ	S7	newlyweds
គាត់	S7	to satisfy, to be good	គិកាវលីយ្យ	B52	one's behind, bottoms, buttocks, back, rear
គាត់	S7	attracted	គិកាវលីយ្យ		rear of a car
គាត់	S13	to dig up	គិកាវលីយ្យ	S12	to draw, sketch
គិកា	B3	to intend, think	គិកាវលីយ្យ	B40	should, proper, correct
គិកា	S14	to ponder, to achieve an end by bribery	គិកាវលីយ្យ		

គួរណាស់ទឹក	S6	should (emphatic)	គួរ	S2	he, she, they (indicates compassion)
គួរតែ	S14	should, ought to, it is right to		B13	together, each other; people
គួរយកអីចុះ		what should I take and what should I leave behind	គួរ		
គួរសម	B50	rather well, fair, quite, polite	គួរគាប់		his group, his friends and relatives, his party
គា	B7	he, him, she, her, they, them	គា	S7	the member of one's circle of acquaintances and friends
verb+គា+ verb+ស	B38L	to (verb) people e.g., មើលគាមើលស to watch people	មើលគា	B13	to be altogether, to have company
គេ	B8	to sleep, to be down	គេ	B4	doesn't have; no; there isn't/aren't
គេមិនមើល	B24	can't sleep	គេមិនមើល	S1	without fail, certainly
គេច	S7	to dodge, avoid	គេច	B15	to have not...at all
គេចមុខ	S7	to avoid meeting someone		S11	to wear (clerical)
គោ	B3	cow, ox	គោ	S9	to cover; a cover
គោឆ្មា	B44	wild bull	គោឆ្មា	S9	to take care of
គោក	B24	ground, land	គោក	B27	all of, every
គោកស	/koodom/		គោកស	S10	all (of people)
	S11	family name of the Buddha (Gautama)	គោកស	S8	to govern, rule
គោបីយ	B6	cowboy	គោបីយ	B54	enough, plentiful
គោរព	B47L	to respect, honor, to obey	គោរព	S6	to shake (the head), wave from side to side
គោល	B54R	purpose, goal; main	គោល	S7	to throw to the side
គោលការណ៍	S5	purpose, goal	គោល	B60	to support and help walk
គោលច្បាប់	S11	main law, rule	គោល	S6	time
គោលនយោបាយ	S12	purpose	គោលនយោបាយ	S7	later
គោលបំណង	B45R	intention	គោលនយោបាយ	B15	just, only
គំនាប់	B56	to salute	គោលនយោបាយ	B20	better, pretty good, quite good
គំនិត	B60	idea, thought	គោលនយោបាយ	B20	grain, ammunition
គំនិតហាមឃាត់	B57	character	គោលនយោបាយ	B45	a bomb
គំរូ (<គ្រូ>)	S14	to complete	គោលនយោបាយ	B54	a hand grenade
គំរូ (<គូ>)	S2	model, example	គោលនយោបាយ	B55	a smoke bomb
គាំង	B55	to get stuck	គោលនយោបាយ	B42	buck-shot
គា	S6	I, me (familiar)	គោលនយោបាយ		

គ្រឹះស្ថានគ្រិស្ត

S8 Christian era
S15 house, foundation pillar

មានគ្រោះថ្នាក់

to be dangerous, have an accident

ក្រហម

B19 fever, to have a fever

ក្រហមចាញ់
ក្រហម

B20 malaria
S5 teacher, master (of an art), healer, practitioner of folk medicine

ក្រុមខ្មែរ

B57R sorcerer, practitioner of traditional rituals

ឃាត (H)

B37 killing (lit.)

ឃាតកម្ម

B37 murder, assassination

ឃាតករ

murderer

រឿងឃាត

to murder

ក្រុមបង្រៀន

B40R soothsayer

រឿង

B10 to see, catch sight of

ក្រុមបង្រៀន

B9 teacher

ក្រុមបង្រៀន

S1 teachers

ក្រុមបង្រៀន

B9 doctor

រឿងឃាត

S10 savage

ក្រុមបង្រៀន

veterinarian

រឿងឃាត

B45 to compaign, to make propaganda, to advertise

ក្រុមបង្រៀន

S13 one of two elected assistants to the abbot of a wat (ranks slightly lower than a ក្រុមបង្រៀន)

រឿងឃាត

B45 information, propaganda, advertisement

ក្រុមបង្រៀន

S13 one of two elected assistants to the abbot of a wat (ranks slightly higher than a ក្រុមបង្រៀន)

ឃុំ

B25 town, township, county

ឃុំ

B36 custody, to detain (police)

ឃុំឃាំង

to put in custody, to detain (police)

ក្រុមបង្រៀន

B21 family ingredient, component, classifier for any mechanical equipments

ឃាំង

B51 to block, to obstruct

ឃាំងខ្លាំង

S6 to feel strongly in anger or in love

ក្រុមបង្រៀន

B59 machinery

ឃ្នា

B6 sentence

ក្រុមបង្រៀន

B55 weapons

ឃ្នា

B33 to be hungry

ក្រុមបង្រៀន

B19 sprained

ឃ្នា

S11 to cover, to wear (monk)

ក្រុមបង្រៀន

B19 to have a sprained neck

ឃ្នា

B53 to watch from a hidden place, to be on the watch for

ក្រុមបង្រៀន

B22 a bed, a stand

ឃ្នា

S9 warehouse, caché, treasure

ក្រុមបង្រៀន

S15 danger

ក្រុមបង្រៀន

B36 danger, accident

បារាចាស	B36	trouble, disturbance			together by a carrying handle, a tiffin carrier (British)
បា	B1	yes (said by a woman)			
បាត	S2	to leave, go out, to depart	បាត់ បាត់	S5	to be painful
បាតប្រធាន	S2	to go off the subject	បាត់ + verb	B32	to catch, get, capture
បាត់	B14	to inject, insert, pour, deposit, to stab	បាត់ក្នុងខ្លួន	B32	to begin (+ Verb)
បាត់ភាស៊ី	B59	to pave in asphalt	បាត់ភ្លើង	S13	name of a traditional game
បាត់ថ្នាំ	B19	to inject, to vaccinate	បាត់ចាស់	S15	to become established, to form firm foundation
បាត់ឫស	S15	to root, to put down roots	បាត់ភ្នែក		to arrest (police)
បាត់សាំង	B17L	to fill up with gas	បាត់ភ្នែក	S14	to draw lots
បាញ់	S5	to be allergic to	បាត់សារម្មណ៍	S3	to receive a channel (radio, T.V.)
បាញ់	B36	to lose, be defeated, be less than		S13	to be interested, to be of interest
បាញ់បោក	B49L	to be cheated	បាម	S8	Cham (ancient empire of S.E. Asia remnants of which are still found in Cambodia and Vietnam)
បាញ់ឆ្មៃ	S4	to have morning sickness, to have nausea from pregnancy			
មិនបាញ់		equal to	បាល	B37	to spend
បាត់	B56	to order, to assign	បាវ	S8	to carve, inscribe
បាត់ការ	S2	to take charge, to run an operation or an organization	បាវិក	S8	carving (lit.), to write down
បាត់វិចារ	S9	to arrange, to set up	បាស (= បា)	S7	yes (used by female)
បាត់ទុក	S9	to consider that	បាស'	B8	old
បាត	B20L	dish, plate, bowl	បាស'ៗ		the older generation, older people
បាតឆ្នាំង		kitchen utensils	បាស'៏	S10	old person, mature person
បាតប្រធាន	S11	a food carrier consisting of a set of nested containers stacked vertically and attached	ចិត្តក្រិម	B41R	to raise, to care for, to adopt
			ចិត្តក្រិមនិវិក	S14	to make a living adopted child
			ក្នុងចិត្តក្រិម	S6	eyebrow
			ចិត្តក្រិម	B6	seventy
			ចិត្តនិម		heart, spirit, mind, feeling
			ចិត្ត	S7	evil, bad person,
			ចិត្តក្រៅ		

		black hearted	ចូសអាក្រក់	B30	to pay a visit, to drop by
មិត្តភក្តិស្និទ្ធស្នាល	S7	calm, not angry	ចូសអាក្រក់	S14	to enter the rainy season retreat (monks)
ចិន	B2	Chinese	ចៀន (= ឆៀន)	B33	to fry (fish, meat or vegetable alone in shallow fat), to sauté
ចិនឡា	S8	Chenla (name of the Khmer Kingdom that preceded the Angkor empire)	ចៀម	B34	sheep
ចិន	S11	monk's outer garments	ចក	B31	banana
ចក	S5	to stuff, stop up	ចក្ស	B4L	to pay for
ចក	S4	to get the wind knocked out of (you)	ចក្សវត្ថុ	B4L	to pay for
ចកចាស់	S4	to be painful	ចក្សវត្ថុបាយ		to pay for a meal
ចុង	B40	last, end	ចក្សសុយ	B32	to pay
ចុងច្បាប់	B51	last of all	ចក្ស	B9	to leave, go out
ចុងច្បាប់បង្អស់	S9	last of all	ចក្សចូស	B9	to shuttle, go in and out
ចុងខែ	B57	end of the month, last part of the month	ចក្សសំរោង	B9	to leave on a trip
ចុងសប្តាហ៍	B40	week-end	ចក្សទៅ	B9	to leave
ចុច	S4	to poke, to press a button	ចក្សត្រឡា	S14	to leave the rainy season retreat (monks)
ចូរ	B35A	please, I urge you to..., I'd like you to...	ចេតិយ	/cetday/ S13	a stupa
ចូល	S4	to go into a trance (of a medium), to enter, to possess (e.g., spirit)	ចេត្រ	S11	name of the 5th lunar month
ចូល	B20	to go in, enter	ចេត្រស្រីរោគ	S8	dry land Chenla (the inland portion of Chenla, see ចេត្រស្រីរោគ)
ចូលរោគសាលាបង្អស់	B20	to go to bed late	ចេត្រស្រីម	S8	original Chenla
ចូលចិត្ត	B5	to like (appreciate)	ចេត្រស្រីរោគ	S8	water Chenla (the coastal portion of Chenla, see ចេត្រស្រីរោគ)
ចូលឆ្នាំ	S13	new year	ចែក	B51	to divide
ចូលឆ្នាំបារាំង	S14	European new year (Jan. 1)	ចែកឆ្នាំ (- ឆ្នាំ)	S14	to die (may include the period until rebirth)
ចូលខ្នង(និស)	B52	to collaborate (with)	ចែកមុខគ្នា	S2	to go in different directions (figuratively)
ចូលខ្នង(សាម្បត្ត)		to collaborate (with)	ចែក	S9	to state, say, declare, express (formal)
ចូលវិស្វក	S9	to die (royal)			

ថែវ	B44	to row (standing), to limp	ថែវលាតាមក (-សៅ)	S10	profit from later, next
ថែវាច	B37L	to accuse, to put on the defensive verbally	ថែវីណាក	B39	section, part, portion, share
ថែវាវ	B41	thief	ថែវីណាក		as for
ថែវាស	B47	to throw, to dis- card, throw away, abandon	ថែវីណាក(ន)...វិញ	B39	as for, on the other hand
ថែវា	B18	grandchild	ថែវលាតាច (<ថែវាច)	B25	problem, exercise (arithmetics)
ថែវាដួង	B18	great grandchild	ថែវីណា (<ថែវ)	S14	to remember (after thinking about), reminder
ថែវាព្រះភ័ន្ត	B18	a bully who re- lies on the power of another	ថែវលាះ (<ថែវ)	B41	education, know- ledge
ថែវាលា	B18	great great great grandchild	ថែវលាះវិញ	S1	knowledge
ថែវាស្តុក	B18	great great grandchild	ថែវីន	B58	amount, quantity
ថែវាគ្រូ	B60F	judge	ថែវីចាន់ (<ថែវីន)	B44	fighting, war
ថែវាហ្មឺន	B26	boss, chief, head	ថែវីនសាក		world war
ថែវាហ្មឺនក្រុង	B28	city governor, mayor	ថែវីនាះ	B41	about, for, to- wards
ថែវាហ្មឺនសេដ្ឋ	B26	provincial governor	ថែវីនីន (<ថែវីន)	B36L	to prosper, in- crease, advance, progress
ថែវាហ្មឺនស្រុក	B26	chief executive of a district	ថែវីនីនស្រុក	S15	to chant a bless- ing to avoid danger
ថែវ	S3	right at	ថែវីនីនសា	S13	yes (like បាទ, បា) (used by a monk)
ថែវការ	B24	farm (excluding rice field)	ថែវីនីនភាសា	S13	goodbye (used by a monk)
ថែវកាត់	S8	knot, a tie, bond	ការថែវីនីន		progress, success
ថែវភ្នំ (<ថែវ)	S10	gift (usually for a wedding)	ថែវហ្មឺន	E33	to steam
ថែវកាស (<ថែវ)	S15	to spend, expen- diture (money, things, time, strenght)	ថែវហ្មឺន	B29	a half; side, portion, piece
ថែវភី	S13	snack, food	ថែវហ្មឺនភ្នំ	B58	flank of a moun- tain
ថែវភ្នំ	S4	a point	ថែវហ្មឺន (= ថែវហ្មឺន) (<ថែវ)	B25	to copy, to help someone to cross an area
ថែវភ្នំ (<ថែវ)	S10	something domi- nated, to be caused to submit; capacity (volume)	ថែវកា	S2	sarcastic
ថែវភ្នំ (<ថែវ)	S10	entry, act of entering	ថែវីនីន (<ថែវីន)	B33R	to cook
ថែវលាតា (<ថែវ)	S2	profit, gain, to	ថែវីនីន (= ថែវីនីន)	S3	necessary; to need to
			ថែវីនីន	B39	necessary
			ថែវីនីន	B9	to wait, remember

ចាំរឹក	B54	wait and...		ly performed by the king on the 4th day of the waning moon of the month Pisaikh (early May) to assure fertility of crops
ចុះ	S4	to have diarrhea		
ចុះ	B1	and, how about, as for		
ចុះភ្នែក	B44	it seems to me (introducing a contradiction)		
ចុះ	S6	to be able (resultative verb)	ច្របល់	S10 to mix
ចុះ	S6	go ahead and..., I urge you to..., feel like to... (final particle)	ច្របុះ ច្រាន	B52 nose S1 to push something (so that it falls)
ចុះណាស់	B41	a lot (resultative verb, connoting waste)	ច្រាន	S6 to move from above to below
ចុះ	B51	to go down	ច្រើន ច្រើននឹក	B6 much, many B58 usually, mostly
ចុះឈ្មោះ	B25	to register one's name	ច្រោកៗ	S7 to flow (heavily), to be profused (a flow of liquid) bank (river)
ចុះថ្លៃ	B6	to discount, to lower the price	ច្រាន ច្រាន	B59 cliff
ចុះផ្សាយ	S2	to publish, to be published		
ចេះ	B15	know how to, to do without being told		
ចេះរឹង	S9	to be knowledgeable		
ចេះរឹក	S4	always, only; know how to		
ច្បាប់	S1	moral precepts	ច្បាប់	B16 umbrella, parachute
ច្បាប់	B9	law, custom, permission, copy (of a newspaper, letter)	ច្បាប់ ច្បាប់ស្រួល ចា	S12 will, desire B32 chop suey B33 to fry (usually meat mixed with vegetable)
ច្បាប់ចម្លាប់	B47	regulations		S7 scene, stage, set
ច្បាប់	B50L	clear, sure, certain	ចាត	S15 to recite blessing over the remains of the dead, which are tied up with raw cotton or cloth
ច្បាប់ណាស់	S2	clear	ចាត	
ច្រក	B54	passage, pass; to force-feed		
ច្រកភ្នំ	B60	mountain pass		
ច្រក	S15	to lean on, support oneself, a walking stick	ចាត ចាត	S5 to eat (clerical) B41 to be quiet, fast
ច្រកស្រួល	S15	a ceremony forme-		

សាវ័ចន
សិវិកនាម

B32 chow mein
S7 flamboyant,
richly colored

ស្រាវ
ស្រាវ

B51L smart, clever
S11 cow, ox (name of
the 2nd year of
12-year cycle)

សិរា
សិរា
សិរាស្រាវ

B35 to check
B40B naive, gullible
B40B stupid

ស្រ្តី
ស្រ្តី

B3 to answer, reply
S10 to seize an oppor-
tunity, to take
advantage of a
chance

សិរាស្រាវ

S2 to be in a panic
B45 raw (not cooked)

ស្រ្តីសាវ

B41 to profit, gain,
take advantage of
(chance), to go
out of one's way

សិរា

B55 to clear (forest)

សិរា

B44 dog

សិរា

B42L to wonder

ស្រាវ

B10 left (side)

សិរា

B32 to be testy, de-
licious

ស្រាវ

B34 fishy (smell)

សិរា

B4 far, distant
away from

ស្រាវ

B45 cooked, done

សិរា

S11 edge (of a body
of water), shore

ស្រាវ

B33 full (of food
said of people),
to be satiated

សិរា

សិរា

S3 to improve, to
polish, to cut
(precious stone)

សិរា

សិរា

S14 a lot (in a lot-
tery); a vote

សិរា

សិរា

B8 year

សិរា

សិរា

B3 next year

សិរា

សិរា

B3 last year

សិរា

S5 to suck; to smoke
(tobacco)

សិរា

S3 last year

សិរា

B32 pot, kettle, pan

សិរា

B52 knee

សិរា

S11 to, towards

សិរា

S13 granery, reserve,
store

សិរា

S5 midwife

សិរា

B58R to argue, discuss

សិរា

B44 cat

សិរា

B48 to transport,
move (transitive)

សិរា

B20 to cross, to
ford, to contam-
inate, to be
contaminated, to
be contagious

សិរា

S1 person (formal),
people

សិរា

S13 a fresh start
of one's life; a
new lease on
life

សិរា

S3 the population of
a country

សិរា

B50 to give birth

សិរា

S5 urban area, town,
especially a re-
note one

សិរា

S13 to gain merit;
to pass merit
to

សិរា

S3 to flood

សិរា

សិរា

សិរា

/cún/
S11 age (royal)

សិរា

សិរា

B38R to hold a feast

ជំងឺ	B14R	Japan	ជាប្រទេស	S3	consecutively, respectively
ជំងឺ	B20	illness, disease, sickness	ជំងឺ	S14	in turns
ជំងឺឆ្លង	B20	contagious disease	ជំងឺឆ្លង	S10	definite, permanently (formal)
អ្នកជំងឺ		patient, sick person	អ្នកជំងឺ	S14	already
ជម្រក	S9	shelter, refuge	ជម្រក	/cia a'te'pa'remaa/	
ជម្រាប	B1	to inform	ជម្រាបជូន	S13	to the maximum extent (literary)
ជម្រាបសា	B1	goodbye, to say goodbye	ជម្រាបសា	S4	very much, extremely
ជម្រាបសួរ	B1	hello, to say hello	ជម្រាបសួរ	S2	clear
ជម្លោះ	S10	quarreling, fighting	ជម្លោះ	B14	skilled worker, artisan
ជយវរ្ម័ន	S8	Jayavarman (name of several important Khmer kings)	ជយវរ្ម័ន		a tailor
ជា	B1	to be	ជា		a barber
ជា	B1	well, healthy	ជា		a mechanic
ជា	B4	in, into, as	ជា	B1	than
ជាសាសន៍	S7	more than	ជាសាសន៍	B11	the most, the ...est (superlative marker)
ជាតិ	B4	in Cambodian	ជាតិ	B33	the most...of all
ជាចាំបាច់	B34	necessary; necessarily	ជាតិ		incarnation, lifetime
ជាច្រើន	B51	many	ជាតិ	B4	nation, nationality; national
ជាដាច់ខាត	B38	definitely, at any cost	ជាតិ		European
ជាឧទាហរណ៍	B26L	for example	ជាតិ	S2	nationalist
ជាខ្ពស់បំផុត	S1	in the extreme case	ជាតិ	S4	a water substance
ជានិច្ច	B31	always	ជាតិ	S4	a poisonous substance
ជានិច្ចដាច់ខាត	S4	always, constantly	ជាតិ	S4	a salt substance
ជានិច្ច	S12	for ever, in the future	ជាតិ	B42	to step on
ជាពិសេស	B37L	especially	ជាតិ	B13	floor, story, level, stage
ជាពិសេសណាស់	S14	exceedingly, greatly	ជាតិ	S1	high, advanced
ជានិមិត្ត	S7	without doubt, certainly	ជាតិ	B57	firm, durable; to be stuck, be adjacent
ជាមួយ	B4	with, together	ជាតិ		to be busy
ជាប់		continuously	ជាតិ	B37L	to be in prison
			ជាតិ	B36	consecutive
			ជាតិ	B36	to be in custody

សាច់ថ្ល	S14	to be busy with, concerned with (to the exclusion of other things)	ស្រុក	S4	row, column, line; family line
សឹក	B4	to be close, near	ស្រុក	S9	mountain range
សឹកសឹក	B21	close (friendship), intimate	ស្រុក	B11	to rent, hire
សិរ	B13	to ride	ស្រុក	B5, OR	to replace, instead of
សិរសាត់	S6	to oppress	ស្រុក	B56	to repair
សិរធាន	B14L	to hold (vehicle)	ស្រុក	B48	classifier for trips
សិរសាតិ	S15	fertilizer	ស្រុក	B13	foot, leg; edge, bottom
សិរស្រុក	B18	grandmother	ស្រុក	B34R	stove, oven
សិរស្រុកមួយ	B18	designating a first cousin	ស្រុក		gas stove
បងសិរស្រុកមួយ		a first cousin who is older than one	ស្រុក	B58	foot of the mountain
ក្មេងសិរស្រុកមួយ		a first cousin who is younger than one	ស្រុក	S13	near the wat
សិរា	B18	grandfather	ស្រុក	B29	side burns
សិរ	S2	life	ស្រុក	B57	north
សិរសាមា	S9	way of life, standard of living	ស្រុក	B39R	to believe
សិរសាសា	S2	modern language	ស្រុក	S13	to really believe
សិរិក	B43R	life	ស្រុក	B33	to fry (fish, meat or vegetable alone in shallow fat)
ស្រុក	S15	a long tuft of hair what a male child wears until age 7	ស្រុក	S15	to avoid
ស្រុក	B22	to dry off, to wipe	ស្រុក	S12	to avoid
ស្រុក	S11	rat (name of the first year of 12-year cycle)	ស្រុក	S6	to curse, to insult
ស្រុក	B13	to accompany, to give, offer (formal)	ស្រុក	S6	to insult someone by insulting his parents
ស្រុក	B31	sour	ស្រុក	S11	name of the 7th lunar month
ស្រុក	B7	sometimes	ស្រុក	B51R	success, victory
ស្រុក	B35R	somedays, sometimes	ស្រុក	S14	to gather (intransitive); a round (classifier for movement around something)
ស្រុក	B7	to meet	ស្រុក	B18	around, surrounding
ស្រុក	B38R	to meet, to hold a meeting	ស្រុក	S3	flood
			ស្រុក	S5	expert; skilled
			ស្រុក	B47L	stage, level; generation

ជំនួស (< ជំនួស	B50R	to replace, instead of		to insert, to put in, to intervene	
ជំពាក់ (= ថ្នាក់)	B28	to owe, to be in debt	ទ្រុឌកាត់	S8	to usurp, to seize the throne
ជំពូក	S4	type, category	ទ្រុឌបាត់	S6	to help out
ជំពាប	B1	to tell (formal), inform	ទ្រុឌសាស	S8	peninsula
ជំពាបសា	B1	goodbye, to say goodbye	ទ្រុឌរំ	B53R	deep, profound
ជំពាបស្នា	B1	hello, to say hello	ទ្រុឌរំជ្រុន	S2	plenty, a lot, deep
ជំនុំ	B48	camp	ជ្រុន	S15	clean, scoured
ជំនុំ	S7	to be bruised, saturated			
ផ្ទុំជំនុំជំនុំ		I bruised my arm			
ផ្ទុំជំនុំជំនុំ		the ground is saturated			
ជ្រុក	S9	to take shelter			
ជ្រុប	B1	to know, to be aware (formal)	សប្ប'	B14L	wait just a minute! hold on!
ជ្រុប	S9	permeable; to permeate; to be saturated, absorbed	សប្ប'	B9	to stop
ជ្រុកជ្រុប	S9	to permeate, to be saturated, absorbed, to be aware of	សប្ប'បុណ្យ	S15	to get off work for a holiday
ជ្រុស	S6	too much, overdone, out of line	សប្ប	B29	standing up, to stand
ជ្រុក	B33	pig	សប្បាស	S11	step; stage of enlightenment
ជ្រុក	S6	to frown	សប្បាសន៍	S7	to walk (literary)
ជ្រុក	S10	to be panicked	សប្បាស	B50	blood
ជ្រុក	S10	to be panicked, be mixed up	សប្ប	B13	to be sick, sore, to get hurt, painful
ជ្រុកជ្រុប	S9	to choose, select	សប្ប	S11	to hurt, to feel acute pain
ជ្រុកជ្រុប	S9	to choose, elect, select	សប្ប	S13	name of a traditional game
ជ្រុក	S5	to insert	សប្ប	S9	gulf (geographic)
ជ្រុកជ្រុក	S5	to disturb, to cause problems, to interfere	សប្បសប្ប	S9	gulf (in an ocean)
ជ្រុក	B59	to lean	សប្ប	B44	wood, tree
ជ្រុក	S5	to push aside,	សប្ប	B51	used to form compound direction, e.g., ខាងត្បូងខាងកើត Southeast

ឆ្ងល់	B32	to smell delicious (food)
ស្រមៃមើលក្រោម	S7	to look down
ស្រវឹង	B41	something rented, someone hired, servan, maid, the rent (money)
ឆ្នះ	B36	to win, to overcome (as a resultative verb: to be successful)
ឈ្មោះ	B9	name, named
ស្រឡាត់ស្រាត់	B53	t violate, to be aggressive
ស្រូវសា	B44R	antelope
ស្រ្តីមួយ	B53	to be odd, out of time, awkward
ស្រ្តីមួយស្រ្តីមួយ	B53	prisoner of war
ស្រ្តីមួយ	B43L	to quarrel

ត្រឹម	B56	close to each other; narrow, often
ត្រឹមត្រូវ	B56	often
ញុះញង់	B57	to instigate, incite
ញោច	S13	you, he, she (used by a monk to adult layman older than he)
ញ៉ាំ	B4	to eat; to smoke, drink
ញ៉ាំម្ហូបស្រា	B5	to eat out
ញ៉ាំស្រា	S12	to cause to

ក

ក្រំ	S6	to tremble
កញ្ជឹម	B47L	to smile
កញ្ជឹមកញ្ជឹម (កញ្ជឹម AC)	S14	to smile
កញ្ជឹម	S7	afraid, fearful
កញ្ជឹមកញ្ជឹម (= កញ្ជឹម AC)	S7	to be afraid, fearful, to not dare
កញ្ជាត	S11	consciousness, mind, knowledge, intelligence
កញ្ជាតិ	S9	relative, family
កញ្ជាតិកា	S13	family and close friends
កញ្ជាត	B8	fast, rapid, rapidly
កញ្ជាតយ៉ាង	P17	New York

ក្រ	B54	to pull, withdraw, to extract
ក្រក្រខ្លឹម	S5	to breath
ក្រកថយ	B54	to retreat, to pull back
ក្រក្រខ្លឹម	B28	to extract teeth
ក្រក	S6	to put in a bag or pocket, to be at
ក្រក	S13	to dig up, draw up (liquid)
ក្រក	B5	time, instance
ក្រកខ្លឹម	S10	the body of the river, the length of the river
ក្រកប៉ាកកា	B7	a pen
ក្រកខ្លឹម (= ក្រកខ្លឹម)	S10	carrying pole; Dangrek (name of a mountain range along Northwest of Cambodian border)
ក្រកខ្លឹម	S5	breath

ស្រីស្រស់	B9	the same (identical) one		egalitarian manner, to condescend, to be humble
ស្រួល	S9	to cover with a blanket or clothing	ស្រក់ត្រក	B37L to put in jail, to imprison
ស្រឡាញ់	B60F	to quarrel over, to compete for	ស្រក់ទាត	B36 to punish
ស្រក់ (< ដុំ)	S13	to cook (rice)	ស្រក់បណ្តាញ	S14 to put a curse on
ស្រែ	S2	other	ស្រក់ប្រាស	S11 to give food to a monk
ស្រក់ស្រែ		other people, another person	ស្រក់ប៊ិស្ត	S14 to take food to the wat as part of the observance of the វិហារ ប្រាស ប្រាស ប្រាស holiday
ស្រប	B7	bottle		B28 to bridge teeth
ស្រក់ (< ក្រវ៉ាត)	S8	to store, to put a wedge under	ស្រក់ប្រាស	to run very fast
ស្រក់	S4	a strainer	ស្រក់ប្រាស	to be disconnected, be broken (of cord)
ស្រក់ស្រែ	S4	kidney	ស្រក់ប្រាស	B57 last 2 or 3 days of the month
ស្រឡាត់ (< ឡាត)	B52	to assemble, to set, to mount; to raise	ស្រក់	S7 to bite the bullet, to decide to do something painfully
ស្រាល	S12	always	ស្រក់	S3 to interweave
ស្រាល + noun	S13	all during, throughout	ស្រក់	S13 name of a minor Buddhist ceremony for the dead involving offering food to monks who chant
ស្រាលណា...ស្រាលហ្នឹង	B38	whenever ...then, as long as..., then	ស្រក់	S15 sword
ស្រាលណាស្រាលហ្នឹងទៅ (ការណាណាស្រាលហ្នឹងទៅ)	B38	when the time comes	ស្រក់	B13 to wake (someone)
ស្រស់	B4	to arrive, at, up to, when	ស្រក់	B7 soil, ground, earth, land
ស្រស់ណាស្រស់ណា	S6	quite a lot	ស្រក់	B7 chalk
ស្រស់ថ្មីក្រវ៉ាត់ហ្នឹងហ្នឹង	B42	at this stage	ស្រក់	S11 exegesis
ស្រស់ទៅ	B30R	up to, as many as	ស្រក់	B48 to transport; to lead
ស្រស់ទៅស្រស់ទៅ	B29	it's your turn	ស្រក់	B35L to lead; to transport
ស្រស់ទៅ	B46	of age, to become mature, to come of age	ស្រក់	B3 know something, be aware of
ស្រស់ប្រាសទៅ	S14	in the course of time (to the present)	ស្រក់	S13 to be aware of, realize, feel
ស្រក់	B20	to put, to place, to eat, drink (slang)	ស្រក់	
ស្រក់	S7	to act in an	ស្រក់	

ស្រីស្រីណា	S1	to be grateful (to)	ស្រីស្រី	B47	classifier for long thin object-like sticks, guns, tree, etc.
ស្រីស្រី	B11	not to know that		S1	beginning origin, original, first, stalk
ឆ្កែ	B36	to burn, set on fire	ស្រីស្រី	B57	beginning of the month
ដុល្លារ	B13	dollar	ស្រីស្រី	B45	flower plant
ស្រីស្រី		to scrub, to rub, to brush	ស្រីស្រី	B60F	basic reason
ដុល្លារ	B22	to brush teeth	ស្រីស្រី	B22	in order to, for
ស្រីស្រី	B40L	to grow, to be able to grow	ស្រីស្រី	B5	to walk
ស្រីស្រី		can grow (something)	ស្រីស្រី		to stroll
ស្រីស្រី	B31	coconut	ស្រីស្រី	B5	to stroll, to go out
ស្រីស្រី		coconut tree	ស្រីស្រី	S6	to insult by comparing to something bad
ស្រីស្រី	B16	to be alike, be similar	ស្រីស្រី	B7	to sleep
ស្រីស្រី	S10	like the others	ស្រីស្រី	S3	to go to sleep
ស្រីស្រី	B16	alike, same, the same kind of thing; to be like each other	ស្រីស្រី	B18L	to stay in the hospital (non-formal)
ស្រីស្រី	B16	to look like, to seem, such as	ស្រីស្រី		to be unable to sleep
ស្រីស្រី	S2	as follows	ស្រីស្រី	B44L	to chase to pursue, to kick out
ស្រីស្រី	B21	just like	ស្រីស្រី	B56R	to sew
ស្រីស្រី	B19C	to be like this	ស្រីស្រី	S3	metal esp. iron
ស្រីស្រី	B49	to be like that	ស្រីស្រី	S9	territory, country
ស្រីស្រី	B19L	therefore, thus, like that	ស្រីស្រី	B4	also, too
ស្រីស្រី	B17	that's why	ស្រីស្រី	B17L	that who, which (relative pronoun)
ស្រីស្រី	B60F	thus, like that	ស្រីស្រី	B12	to have ever, to have done at least one
ស្រីស្រី	B18	grandmother, respectful term for an old lady	ស្រីស្រី	B24L	(I've) only heard (about it)
ស្រីស្រី	S14	ancestor	ស្រីស្រី	S10	certainly + verb
ស្រីស្រី	B14	to change, to barter	ស្រីស្រី	B13	hand, arm
ស្រីស្រី	B45	to fail (business, to go bankrupt, to fall down (person)	ស្រីស្រី		by
ស្រីស្រី	B45	to stumble	ស្រីស្រី	B50D	easily
ស្រីស្រី	B33R	to serve food, to scorp.	ស្រីស្រី	B33L	separately

តន្ត្រី S3 to mark, a marked place, target

ត្រី B56 lump; wholesale whole sale

ស្រែកស្រី S9 see ស្រែកស្រី

ស្រែកស្រី S6 to raise

ស្រែកស្រី S14 refers to glutinous grain

ស្រែកស្រី (<ស្រី) B40L plants, crops, vegetables

ស្រែកស្រី S15 a stick, staff (weapon), cudgel

ស្រែកស្រី S6 original, first

ស្រែកស្រី S5 teachings, moral instruction, advice

ស្រែក S54 elephant

ស្រែកស្រី B56 to form ranks

ស្រែក S1 knowledge of a subject

ស្រែក S1 knowledge

ស្រែកស្រី B31 tuber, potato potato

ស្រែកស្រី B52 to assemble, mount, to raise

ស្រី B34R to grow; to plant (something)

ស្រីបាយ B60 to cook rice

ស្រី S5 breast, udder

ស្រី B54 to take off, to release

ស្រី to take off clothing

ស្រី B54 to release

ស្រី B54 to release, to free

ស្រី S6 an excuse, to make an excuse

ស្រី S12 to solve a problem

ស្រី S3 place

ស្រី S14 because

ឧ

ឧត្តម (= ឧត្តម) S14 place

ឧត្តម S14 Hell

ឧត្តម S14 Heaven

ឧត្តម S1 level, grade

ឧត្តម (= ឧត្តម) S3 to be located (formal)

ណ

ណា B32 ...you hear (attention calling particle) (non-formal)

ណា B2 where, which, any

ណា S8 all... are alike which ones

ណា B20L which one, some, any one

ណា B40 on one hand...and on the other...

ណា B5 very

ណា B2 that/this, the

ណា S4 that (spoken)

ណា S12 novice monk

ណា S7 well! (calls listener's attention)

ណា S1 to show (rare)

ណា S1 to lead, to guide

ណា S7 close, tight, crowded

ណា S1 really! my goodness

សារៈ	S8	that, there	ភា	B18	grandfather, respectful term for an old man
ស្ងៀម	S14	stop there! that is enough!	ភាវ	B18L	tax
			ភាវវ័ន្ស (ភាវ AC)	S13	to arrange, to decorate, set up
			ភាវស៊ី	B10	taxi
			ភាវស	/taaboh/	
				S11	a Hindu ascetic, hermit
			ភាវ	S10	by, according to, to follow, to go after (someone or something)
ភ	B51	to argue, reply			after me, according to me
ភ	B50	to connect, continue, continuous, further	ភាវដ្ឋ		
ភាវស	B51	to resist, to go against	ភាវដ្ឋស្នាម	B16	I guess, I think
ភាវសៀវភូ	S1	further, in the future	ភាវចិត្ត	B55E	as one wishes, according to desire
ភាវស៊ី	S10	to oppose, to fight against	ភាវក្រូច	S10	in fact
ភាវក	S10	next	ភាវទាន	S14	to catch up with
ភាវស៊ី	S11	to struggle	ភាវស្ម័គ្រការ	B57	official, official-ly
ភាវ	B48	tank (vehicle)	ភាវគិក	B34R	in fact, in truth, actually
	/ta'pa'p/		ភាវសហាបស(្ដ)	B60	according to (my opinion)
	S11	asceticism, the following of religious precepts	ភាវទ្បាន	B10	by car, to go after a car
ភាវ	B45C	to answer, to respond, in return	ភាវាវ	S9	list, table (on paper)
ភាវ	B60F	to pound with the fist	ភិច	B18	little, few, a little
ភាវ	B20	to abstain from, to be on a diet	ភិច+ clause	S6	indicates warning or concern
ភាវស្ម័គ្រ (កាវ)	S9	to raise up, to prop up	ភិចៗ + verb	S3	frequently
ភាវស្រួល	B58	directly, aimed at	ភិច្បាន	S10	beast
ភាវស្រួល (កាវ)	B52	to elevate, to raise	ភិច	B47L	tight, firm, strict, tense, full
ភាវស្រួលភិ	B52	to promote, to raise rank	ភិចវ័ន្ស (ភិច AC)	S11	critical, strict
ភាវស្ម័គ្រ (កាវ)	S2	price, value	ភិចវ័ន្ស (ភិច AC)	S6	strict, tight, firm
			ភ	B29	table
			ភាវទ្បាន	B53	furniture

តុងគីន	S8	Tonkin (North Vietnam)	តាំងណា (< ត)	S10	something continued, continuation, a knot
តុលា	B30	October	តាំងណាខែមករា	S10	next, late
តុលាការកម្ពុជា	B60	military court	តាំងណាស (< តាំង)	B50	to represent
តូច	B7	small	សាកតាំងណាស	B50	representative
តូចចិត្ត	S6	to feel bad, to feel small, to be humiliated	សាកតាំងណាសព្រះរាជ		representative, congressman
តូចខ្លីម	S6	to feel bad, small, humiliated	តាំងណាសព្រះរាជ	S6	representative, congressman
តួនាទី	B6	leading actor or actress	តាំងបន	B51	region, zone
តើ	B28	if, question particle	តាំងបនប្រកាសមិនទទួលបានសេវាសឹក	B51	demilitarized zone (DMZ)
តែសិក្ខណ	S13	you (used to a monk), he, him	តាំងបន (= តាំងប្រទេស)	S3	to require, to enforce
តេឡេក្រាម	S3	telegram	តាំងបន	S2	to establish, to be established, to set up, to start to do
តេឡេហ្វូន	B42L	telephone			
តែ		tea			
តើ	B9	if, but, only	តាំងបនចិត្ត	S13	to decide to + verb, to be determined to + verb
តើ + n. + ក៏ស	S4	even that + n.			
តើថា	S6	however			
តើយ៉ាង	B35	directly, at once, without stopping, and that's all, period	តាំងបនខ	S15	to exhibit
តើទាល់ (= ទាល់តើ)	S1	each and every, every single	តាំងបនតិ	B19	since
តើសតិ	S2	always	តាំងបនខ	S8	sugar palm
តើសតិ (= តាំងបនតិ)	B31	always	តាំងបន	B51	South
តែង	S2	to decorate, to arrange, to compose	តាំងបន	S11	vulture
តែងតាំង	S7	to appoint	តាំងបន	S6	lineage, family
តែងតាំង	B43	tennis	តាំងបន	S3	place, right at, at, straight
តែងតាំង	/tasem/		តាំងបនណា	B29	where, which, place
តែងតាំង	B26	postage stamp, (French: timbre)	តាំងបនស	B50	trench
តែងតាំង	S14	to be poverty-stricken	តាំងបនខ្មែរ	B52	ear, hatch
តែងតាំង	S8	must	តាំងបនសាក	B24	cool, cold
តែងតាំង-គីឡូម៉ែត្រ	S3	ton-kilometer (like man-hour)	តាំងបនសាំង	B44L	pond
			តាំងបនស្រ	B9	to return, to be back, to turn up side down, to reverse direction
			តាំងបនស្រ + v.	S2	to verb + instead, to become... instead

ក្រា	S9	to make note					
ក្រាភ័	B51	tract, leaflet					
ក្រាស័	S11	to be enlighten- ed, achieve en- lightment	ក្រាភ័	S10	to govern, to supervise, to run		
ក្រិះក្រិះ	S14	to think up	ក្រិះ	B60	bank, edge		
ក្រិះ	B34	fish	ក្រិះ	S6	to want (poetic)		
ក្រិះស្រី	B51R	dried fish	ក្រិះ	S6	delighted, very happy		
ក្រិះស្រី	B51	smoked fish	ក្រិះ	B60	a horn (music)		
ក្រិះស្រី	S5	a kind of fresh water fish	ក្រិះ	S11	three (literary)		
ក្រិះ	S2	three (lit.)	ក្រិះ	S8	The Three Baskets (name of the basic Theravada Buddhist scriptures), the Tripitaka		
ក្រិះចាន	S2	three months, trimester	ក្រិះ	S11	an important Hindu scripture		
ក្រិះច្រកឃាត	S6	cyclo (formal)	ក្រិះ				
ក្រិះ		exact, even					
ក្រិះមរត	S6	at this point					
ក្រិះមរត	S6	only, just at					
ក្រិះមរត	B45R	proper, true, honest					
ក្រិះ	S4	must, to have to, to be affect- ed, to have + verb, right					
ក្រិះ + clause	B36	to undergo an experience	ថ័ស	B50D	small sack, small bag		
ក្រិះក្រាស	B52	to be shot	ថ័ស	B27	to take pictures, to record, to photograph		
ក្រិះថ្វីត្ត	S7	to be pleasing to, to be satis- factory to	ថ័ស	S3	to withdraw, to go backward, to get out of the way, to reverse, to pull back		
ក្រិះជា...និង...	B37	to be related as ...to		S3	budget		
ក្រិះនិទាន	B37	what relation (in the family)	ថ័ស	B16	that (introduces a quotation or indirect discourse)		
ក្រិះនិទាន	B3	to have to, must	ថ័ស	B1	to say		
ក្រិះនិទាន	B29R	to get along with	ថ័ស	B1	repeat after (me)		
ក្រិះចាន	S11	to be scolded, told off	ថ័ស	S15	to blame, to pick on, scold, criti- cize		
ក្រិះមិនក្រិះ	S4	easily (indicates warning)	ថ័ស	B8	to say aloud		
ក្រិះមិនក្រិះ	B51	to be wounded	ថ័ស	S8	name of rank (high)		
ក្រិះមិនក្រិះ	B3	need	ថ័ស				
ក្រិះ	B59	to supervise,	ថ័ស				

ទើប... ក៏ដោយ	B55	even though, although	ថ្ងៃច័ន្ទ	S13	the main day
ទើប + verb	B10	of course + verb	ថ្ងៃអង្គារ	B30	Tuesday
រក្សា	S7	to sniff, to kiss	ថ្ងៃអង្គារ	S4	(according to the belief,) the day on which death usually occurs (that day is one's birthday)
រថ្ងៃ	/theera?/				
	S11	an elder, a senior Buddhist monk of at least 10 years standing	ថ្ងៃអាទិត្យ	B30	Sunday
រថ្ងៃទាំង	S11	theravada (name of the type of Buddhism practised in Cambodia)	ថ្ងៃច័ន្ទ	S3	road, street
			ថ្ងៃអង្គារ	B6	class
			ថ្ងៃអង្គារ	S1	last class of secondary education,
រថ្ងៃ		to take care of	ថ្ងៃ	B15	medicine, drugs, substance
រថ្ងៃ (ថ្ងៃ AC)	S5	to take care of	ហាងថ្នាំ (= ផ្សារលក់ថ្នាំ)		drugstore, pharmacy
រថ្ងៃអង្គារ	S3	to take care of		S7	cheek
រថ្ងៃ	B18	to add, increase, again, more, in addition		B21	new, recent
	B18	in addition		B39L	clear (substance)
រថ្ងៃ	S3	Thai		B45C	a large deep pot
រថ្ងៃ	B15	cheap		B31	to weigh
រថ្ងៃ	S6	trivial, cheap, unimportant, contemptible		S5	liver, fig. mind, heart, soul, spirit
	S9	to prop up; firmly in place		S5	fresh, disrespectful
	S6	ideal, excellent		B6	to be expensive; price, the cost of
	B56R	the sun		S7	valuable, important
	B7	day, daytime		B18	designating an in-law of the same generation
	S11	anniversary			younger brother-in-law
	B35	Monday		S4	to give to royalty, clergy, divinity or spirit to, for (royal, divine)
	B56R	noon		S13	to say hello, hello (to royalty or clergy)
	B3	today		S13	goodbye (to monk)
	B30	Wednesday			
	B30	Thursday			
	B56R	the sun sets			
	S11	day of abstinence and religious observance			
	B30	Friday			
	B30	Saturday			

ផ្លូវថ្នល់
រថ្នល់

B55 although
S11 rabbit (name of
the 4th year of
the 12-year
cycle)

ទន្លេ
ទន្លេសាប

B35L river
S3 Tonlé Sap (name
of the great lake
in the middle of
Cambodia and of
the short river
that leads to it
from Phnom Penh)

ទន្លេត្នោត
ទន្លេត្នោត

S7 to stamp the foot
S10 to enter by other
than established
paths, to do il-
legally

ទន្លេត្នោត
ទន្លេ

/tə'sen/
S3 South (literary)
S13 banner, flag,
a long white
cloth displayed
on a pole out-
side the house
of a person who
has recently
died until he is
cremated

ទន្លេត្នោត
ទន្លេ

B44 rabbit
S7 to barricade, to
stop
S7 to restrain, de-
sire
S9 to bear, to de-
fend, to support,
to withstand

ទន្លេជាតិ

ទន្លេ

S1 national flag
B55E to collide (both
parties moving),
to knock

ទន្លេ (ទន្លេ)
ទន្លេ

B34R weight
S9 facing, face to
face, to confront;
adjacent

ទន្លេ
ទន្លេ

S11 to look (royal)
S3 width

ទន្លេស្រីស្រី
ទន្លេស្រី

B57 hand to hand
S5 right up against,
facing

ទន្លេ
N

B11 to receive, to
meet, to pick
up, accept, when

ទន្លេ

B48 army, armed
forces, troops

ទន្លេទន្លេ

B48R take responsibi-
lity

ទន្លេ

/tuohsena/
s9 vision, opinion
(literary)

ទន្លេទន្លេ

B51L to eat (formal,
impersonal)

ទន្លេទន្លេ
ទន្លេ

S11 tour, trip
S3 to look at, to
tour, to visit

ទន្លេទន្លេ

B36L to be punished

ទន្លេទន្លេ

/tuohseniavedsy/
S3 magazine, period-
ical

ទន្លេទន្លេ

B54 to be in charge,
take responsibi-
lity

ទន្លេ

B33 duck
B33 roask duck
B44 wild duck

ទន្លេទន្លេ

S9 to recognize,
accept

ទន្លេ
ទន្លេ
ទន្លេ

B48R to relate to, to
connect with, to
have relations
with

ទន្លេ

B44R free of charge,
as is, unadorned,
alone

ទន្លេ

S4 soft

ទន្លេ

S2 to pull

ខាតបង់	S13	tug-of-war	ខាតបង់	B39	what's wrong?
ខាត	B43	to kick; to play soccer	ខាតបង់... ក្នុង	B39	...if it weren't for the fact that ..., otherwise
ខាន	S6	charity, alms; very deferent particle	ខាហាន	B35	soldier, military
ខានប្រយោជន៍	S6	very deferent article	ខាហានស្រី	B49	paratrooper
ខាន់	B3	to be on time, to catch up with; resultative verb: do on time, to be able to do (on time)	ខាហានស្រីសំណាក់	B46	army
ខ្លីមិនខាន		to not have time to do	ខាហានស្រីសិរី	B46	marine soldier
ខាន់នា	S1	as long as, while	ខាហានស្រីស្រី	B46	infantry
ខាន់ប្រាំង	B17	on time	ខាហានស្រីសា	B46	navy
ខាប	B59	low	ខាហានស្រីសាស	B49	special forces
ខាបថ្នាក់	S7	trivial, cheap unimportant, contemptible	ខាហានស្រីស្រុក	S10	soldiers with police powers
ខាបខាវ	S10	to demand repeatedly, to claim	ខាហានស្រីស្រុះ	B46	cavalry
ខាប	B40R	to forecast, soothsay, cast a horoscope	ខាហានស្រីស្រុះ	B46	airforce
ខាវ	B49L	to demand, ask	ខ្លី	B4	to buy
ខាវស្រក់	B53	to collect taxes	ខ្លីប្រាក់	B11	to buy in advance
ខាវខ្លី	B53	to collect taxes	ខ្លី	S14	magic
ខាវក	/tiarú/		ខ្លី	S3	direction
ខាវ	S5	infant, baby	ខ្លី	B13	a place
ខាវ		to be speechless, to be lost; connoting: dead end	ខ្លីក្រសួង	B26L	city, town
ខាវក់និគ	B45	cannot think of anything, to be stuck	ខ្លីខាតបង់	S2	headquarters
ខាវក់និគ	B38	until	ខ្លីខាតបង់	S3	goal, destination
ខាវក់និគសាសនា	S6	in no way, etc., at all, whatsoever	ខ្លីប្រាសាទ	S3	population center
ខាវ	S5	to have a reaction to, to become sick from, to be allergic to	ខ្លីប្រាសាទ	S3	province capital
			ខ្លី (= ខ្លី)	S13	pagoda, wat
			ខ្លី	B13	ordinalizing prefix
			ខ្លី		third
			ខ្លីសាប៊ូ	S7	something attractive
			ខ្លីប្រាំង	S6	especially
			ខ្លីប្រាំង	B13	first
			ខ្លីប	S11	Tibet
			ខ្លីប្រឹក្សា	S9	advisor
			ខ្លី	B4	liquid, water, juice
			ខ្លីកក	B24	ice, snow
			ខ្លីក្លិន	B54	morale
			ខ្លីក្លិន	B51	territory, land

ទឹកស្អាត	S5	milk		rings with offerings to one's ancestors put in in the evening and floated in the following morning
ទឹកស្អាតស្រក	B32	milk		
ទឹកប្រាក់	S6	money		
ទឹកភ្នែក	S7	tears		
ទឹកប្រាំស្រី	B29	fountain water, faucet water		
ទឹកមុខ	S6	facial expression	ទឹក	S8 diplomat, diplomatic
ទឹកស៊ី	S3	to flood	ទឹកស៊ី (= ទឹកស៊ី)	S1 general
ទឹកស្រស់	S5	money	ទឹកស្រស់	S5 all over
ទឹកស្រស់	S7	perfume	ទឹកស្រស់	S11 to remind
ទឹក	S10	to yoke	ទឹកស្រស់	B43L television
ទឹក	B20	to keep, to put	ទឹកស្រស់	telegram
ទឹកចិត្ត (ស្រី)	B47	to trust	ទឹកស្រស់	B55 a telephone
ទឹក...សា	S1	to consider...to be...	ទឹកស្រស់	S13 I, me (used by layman to high ranking monk or to royalty)
ទឹកសា... ភ្នែកសា	S3	eventhough, although		
ទឹកសា... ភ្នែកសា	S7	nevertheless, anyway	ទឹកសា	S2 wide, spacious
ទឹកសា... សា	S1	to consider...to be...	ទឹកសា	S5 wide, spacious
ទឹកស៊ី... ទឹក	B39	to leave it to... instead, to put it back	ទឹកស៊ី	S1 general
ទឹកស៊ី	/tukkera/	S11 that which is difficult to achieve, rarely achieved	ទឹកស៊ី (ស៊ី)	B55 not...until, only then, ...is why, and so...
ទឹកស៊ី... ទឹក	/tukkera'ke'riyaa/	S11 doing what few others can do, struggling for enlightenment, esp. by asceticism	ទឹកស៊ី	B56 just
ទឹកស៊ី... ទឹក	S11	Southern sect capital, principal	ទឹកស៊ី	B48 sure, certain, accurate
ទឹកស៊ី... ទឹក	B32R	carbinet	ទឹកស៊ី	B45C accurate
ទឹកស៊ី... ទឹក	B32R	refrigerator	ទឹកស៊ី	B7 again, more
ទឹកស៊ី... ទឹក	B44	a boat	ទឹកស៊ី	S11 candle
ទឹកស៊ី... ទឹក	S14	a long dragon-shaped boat	ទឹកស៊ី	B1 no, question marker
ទឹកស៊ី... ទឹក	S14	a boat made of banana growth	ទឹកស៊ី	B1 final negative particle, final emphatic particle, final question particle, contradictory particle
			ទឹកស៊ី	S6 it's (noun) that ... + clause
			ទឹកស៊ី	S9 god king
			ទឹកស៊ី	B45 tourist
			ទឹកស៊ី	S11 a sermon, to preach
			ទឹកស៊ី	S1 terminal (French)

ទា	S6	two (literary)	ទំនាបកណ្តាល	S3	central lowlands
ទាចក្រឡា	S6	bicycle	ទំនិញ	S3	goods, merchandise
ទាវ	S15	to bend, soft, flexible	ទំនៀមទម្លាប់	B40R	custom, habit
ទាស	B36L	guilt, blame, punishment	ទំនេរ	B35L	vacant, free, not busy
ទាសទាស	B36L	guilty	ទំនោរ	S15	tendency, inclination
ទាសនា ក៏និយាយ	S8	eventhough, whether...or not	ទំនំទំនៀម (ទំនំ AC)	S13	custom, habit
ទាសថី	S2	even (if), although	ទំនាំ	S2	page
ទាសនា ក៏និយាយ	B38	even though	ទំនាំបំប៉នប្រយោជន៍	B31	grape
ទាសថី ក៏និយាយ			B25	by that time, as soon as, by the time that, until	
ទាស ក៏និយាយ			S1	still more (so)	
ទាសថី ក៏	S14	even though, although	ទំនាំថី	B52	to drop, to cause to fall
ទាសថីយ៉ាងណាក៏និយាយ	S8	nevertheless, in spite of that	ទំនាក់ (= ទម្លាក់)	B52	to demote
ទៅ	B2	to go, go ahead and, to, towards, imperative particle	ទំនាក់ស្តី	B45C	custom; to become accustomed to
ទៅកាន់ (= ទៅ)	B40B	to, towards	ទំនាស់	S9	size
ទៅនា	B59	to become, to come about that	ទំហំ (< ទំ)	B41	even (adv.), all (as in all three), including, as many as
ទៅដល់	B7	until, to arrive	ទំហំ	B49	both...and..., including...and
ទៅណាមកណា	B13L	to come and go, to go places	ទំហំ ទំហំ	S5	of every kind, all
ទៅតាម	S4	to send for	ទំហំនេះ	S2	all of these
ទៅទៀត	B30L	even more	ទំហំនោះ	S2	all of those
ទៅមកទៅមក	S7	to go to a great deal of trouble and get little or no result, finally	ទំហំប៉ុន្មាន	B30R	all
ទៅលេង	B5	to go, to visit, go for a walk	ទំហំមួយ	B50D	all four
ទៅទិញទៅមក	S13	back and forth	ទំហំតូច	S12	all
ទំ	S15	ripe, mature	ទំហំមធ្យម	S9	all
ទំនង់ (= ទម្ងន់) (< ទ្ងន់)	S3	weight	ទំហំស្រស់	S7	on both sides
ទំនប់ (ទឹក)	B60	a dam	ទំហំស្រស់	S4	in cold blood, in plain view
ទំនាក់ទំនង	S8	relations (rare)	ទំនប់ស្រស់	S1	pluralizer for preceding noun
ទំនាប (< ទាប)	S3	low and flat, a low, flat place	ទំនប់ទ្រាយ	B19R	all
			ទំនប់ស្រស់		all of you
			ទំនប់ស្រស់	S10	to support, to carry from the bottom

ស្រី

S5 third person pronoun for royalty, preverval honorific for royalty

ស្រីស្រី (ស្រីស្រី) /thómmea°/ S11 wheel of dharma, (name of Buddha's first sermon)

ស្រី
ស្រី
ស្រី
ស្រី

S7 property, asset

ស្រីស្រីស្រីស្រី - /thómme°oakkappa° rottena°sout/ S11 name of Buddha's first sermon

S11 theory

B35A cage

ស្រីសា

B14 usual, ordinary, usually, normally

S3 shabby, dented

S3 shabby and old

សាត់

B35L to kick, to pedal a bike

B52 chest (body)

S3 fallen like a cake, collapsed

សាត់

S10 branch (of a palm tree)

B55E to bear, to put up with, to stand

សាត់

B14L fat

សាត់

S15 element, temperament

B42L door

សាត់សាត់

B5 wether, climate

B43 continent

ស្រីសាត់

S5 light-headed, to feel light

peninsula

ស្រី

S14 form, shape, mark, brand, type, quality

ស្រី

B55 type, kind, caliber

ស្រី

S6 trouble, problem

ស្រី

S11 incense

ស្រី

S11 relaxed, easy, loose

សាត់

/thún/

S12 property, capital (money)

ស្រី

B34 to smell (intrans.)

សាត់សាត់

S14 property

ស្រីស្រី

S13 to smell (trans.)

ស្រី

S1 righteousness, virtue, generosity, Buddhist teachings, scriptures, dharma

ស្រី

B18R designating an aunt or uncle older than one's parent, e.g., (older) aunt

ស្រីស្រី

B58 toughness, rigor

ស្រី

B7 big, large

ស្រី

/thómme°/

S11 dharma, spiritual qualities, scriptures

ស្រីសាត់

S2 big, large

ស្រីស្រី

S5 especially

ស្រី

B36L to be heavy, serious

ស្រីស្រី

/thómme°khan/

S11 items of Buddhist teaching in the ព្រះគម្ពីរ (there are 84,000 of them)

ស្រីស្រី (ស្រី AC)

heavy

ស្រី

B44 bow (for hunting)

ស្រី

B30 December

ស្រី

B20 tooth

ធ្លាក់	B24	to fall			
ធ្លាក់ខ្លួន	S6	to fall in status or wealth			
ធ្លាក់ចិត្ត	S7	to be shocked			
ធ្លាក់ចិត្ត		it snows	ឧត្តរ	S9	realm, domain; city, country, state,
ធ្លាក់ចិត្ត		hail is falling			
ធ្លាក់ស្តី	B52	to be demoted			
ធ្លាប់	B13	used to, be accustomed to, have ever (done)	ឧត្តរ	S8	earliest kingdom in Khmer history, also known as Funan
ធ្វើ	S7	to pretend			
ធ្វើបែបនេះ		to pretend not to know	ឧត្តរ	S15	a plow
ធ្វើនិរា	B42	to pretend to..., to do the of a...	ឧត្តរ	B3OR	policy, politics, political science
ធ្វើនិរា	S7	to take notice (of an insult for example)	ឧត្តរ	S9	water development policy
ធ្វើ	B2	to do, to make	ឧត្តរ	B5	meaning
ធ្វើការ	B7	to do, to make	ឧត្តរ	B5	what does it mean?
ធ្វើឃាត	B37	to murder, to assassinate	ឧត្តរ	S1	person
ធ្វើដំណើរ	B32R	to take a trip	ឧត្តរ	S2	who?, anyone who
ធ្វើបាប	S10	to cause trouble for	ឧត្តរ	S1	that person
ធ្វើសំខាន់	S6	to be important, have high status	ឧត្តរ	S11	Hell
ធ្វើបាប	B53	to mistreat, to give a hard time to	ឧត្តរ	S10	at, in
ធ្វើបុណ្យ	S11	to celebrate, to make merit, do good deeds	ឧត្តរ	B1	Miss; 2nd and 3rd personal pronoun for a woman whos is younger than the speaker
ធ្វើអ្វីបាន?	B40	what can (I) do?, (he) can't help it	ឧត្តរ	S6	I (female)(deferent)
ធ្វើប្លក	S6	to be snob, put on air	ឧត្តរ	S5	scope, domain, time of power, a delineated section of land
ធ្វើសក់	B28	to do someone's hair, to get a hair do	ឧត្តរ	S2	each, various
ធ្វើទីល	B12R	to cause, to make	ឧត្តរ	S8	name (formal); noun
			ឧត្តរ	S9	civil servant
			ឧត្តរ	S10	far, apart from; strange
			ឧត្តរ	B46	chief, head
			ឧត្តរ	B46R	officer
			ឧត្តរ	B46L	reserve officer
			ឧត្តរ	S6	capitalist, tycoon

នាយក	B57	corporal	និស្ស័យ	desire, understanding; something in common
នាយសំនុំ	B57	chief corporal		
នាយក	S2	chief, head, director	និម្មយៗ	B26L each, each one, various
នារី	S7	young woman, girl (formal)	និរ	S0 to think of, to imagine, to recall, to visualize; to miss
នាវា	B25	watch, clock		
នាវា	B46	ship	និរ	B46 by, by mean of
នាវាប្រយុទ្ធគ្នាកម្ពុជសំនុំ	B55	aircraft carrier	និរ	B15 with, will
និកាយ	S11	sect	និរថា	B35R if it were, to be said
និគម	S6	commune, colony	និម	S10 yoke
និរ		to be still, stagnant	និរ	S7 that, there (often not translatable)
និរ	B24	and		
និរសាល	B25	then	និរ	B47R a particle that can precede the object of a verb
និរ	S7	to make trouble for someone out of envy or jealousy	និរ	B55 to be tired; hard (life)
និរ	S1	to write (formal)	និរ	S11 a novice monk
និរ	/ni ^o pian/	Nirvana	និរ	S11 Nepal
និរ	S4	to invite a buddhist monk, preverbal honorific (clergy)	និរ	S7 well! (call listener's attention)
និរ	S9	because (rare)	និរ (= និរ)	B34 attention getting particle, hesitation particle
និរ	S9	symbol	និរ (= និរ)	S6 ...you hear! (non-formal attention getting particle)
និរ	S6	-ism	និរ	S2 of
និរ	B44	accustomed to, normally	និរ	S4 urine; to urinate
និរ	B2	to talk, speak	និរ	B2 at; to stay, to live, still
និរ	S0	in fact, really	និរ	B45 not yet
និរ	B43R	to talk to, seek out, to be friendly with, to	និរ	B17L still
និរ	S2	to speak up	និរ	S5 just, specifically
និរ	/ni ^o redsy/	Southwest (lit.)	និរ	B53 at the time when, when
និរ	S3	Southwest (lit.)	និរ	B23 there remains, to be left out
និរ	S5	to return (lit.)	និរ	B57 not yet

បង្ហាញ	/banskoul/ S13	ceremony including the offering of food to the monks who chant	បង្ហាញ	B52	to send out, to emit, take out; show off
បង្ហាញ (ហាត់)	B42	to show, exhibit	បង្ហាញកំដៅ បង្ហាញបង្ហាញ		to heat, to warm to exaggerate
បង្ហាញ	B48	to train, to cause to practise	បង្ហាញ បង្ហាញ	S6	to lure
បង្ហាញ	B35	through, non-stop	បង្ហាញហាត់	B43	to cause to fight cock fighting
បង្ហាញ (<ហូរ)	B39L	to cause to flow	បង្ហាញ	S9	a command, to command
បង្ហាញ (<ហើយ)	S13	to complete, to finish	បង្ហាញ	B26R	to clarify, attest, promise, certify, verify, prove, show
បង្ហាញ	S13	to stop and wait, to take a rest, halt, hesitate, slow down	បង្ហាញ	B32	list, document, record
បង្ហាញ	S10	to deprive of, to cause to lack	បង្ហាញ បង្ហាញ	B25	birth certificate
បង្ហាញ	B20	window	បង្ហាញ បង្ហាញ	B32	menu
បង្ហាញ (<បង្ហាញ)	B42L	chair back, support	បង្ហាញ	B47	to transfer (of persons, property), to send
បង្ហាញ (<បង្ហាញ)	S11	dessert, sweet	បង្ហាញ (H)	S2	intelligence
បង្ហាញ	S1	present (time)	បង្ហាញ	S2	intelligentsia, intellectual
បង្ហាញ	/pa ^o cay/ S13	things used by monk, necessities (literary), money (monk)	បង្ហាញ បង្ហាញ	/pa ^o mat/ S9	law, an order
បង្ហាញ	/pa ^o ka ^o / S11	five (literary)	បង្ហាញ	B42	to stop someone or something, to arrest
បង្ហាញ	/pa ^o ka ^o vekii/ S11	the first five disciples of Buddha	បង្ហាញ	B32L	problem, difficulty
បង្ហាញ (<បង្ហាញ)	S1	to finish	បង្ហាញ	S5	to receive
បង្ហាញ	B40L	to put into, combine; to cause to enter, to charge (electricity); to consult a medium	បង្ហាញ	S5	repayment, expression of gratitude
បង្ហាញ	B54	to persuade	បង្ហាញ	S6	to annul, to eliminate, to cancel, to refuse
បង្ហាញ	B42	backwards, in opposite direction	បង្ហាញ	S1	first, elementary (literary)
			បង្ហាញ	S1	elementary education
			បង្ហាញ (H)	S10	all the..., the group of...
			បង្ហាញ	S10	populace, the people; population

បណ្តាញ	S10	the people	បន្ទប់សេវាកម្ម	B13	servant's room	
បណ្តាញ (< បណ្តាញ)	S3	something interwoven, a mesh, a network	បន្ទប់ស្តុកទំនិញ	B13	storeroom	
បណ្តាញមកពី	B59	caused by	បន្ទប់ស្នាក់	B13	bedroom	
បណ្តាញឱ្យ	B59	to cause	បន្ទប់ទទួលភ្ញៀវ	B13	living room	
បណ្តាញ	S14	curse	បន្ទប់ទឹក	B9	bathroom	
បណ្តើរ	D52	to walk, to escort	បន្ទប់បាយ	B13	dining room	
verb + បណ្តើរ + verb + បណ្តើរ	B60	to both verb 1 and verb 2 at the same time	បន្ទប់សំរាប់ភ្ញៀវ	B13	guest room, living room	
បណ្តើរ	S14	to cause to float, to permit	បន្ទាប់	B14	next	
បណ្តើរឱ្យ	B56	to let, allow	បន្ទាប់ពី	B14R	next to, after	
បណ្តើរណាស់		temporary, for the time being, as an emergency measure	បន្ទាយ	B47	fortress, post, barracks	
បត់	B10	to turn, to fold	បន្ទាន់ (< បន្ទាន់)	S12	to blame	
បត់ខាងស្តាំ	B59	to wind (road)	បន្ទា	B55	thorn	
បត់ខាងឆ្វេង	B10	to turn left	បន្ទាស់ (< បន្ទាស់)	S6	a change of clothing, classifier for clothing	
បត់ស្តាំ	B10	to turn right	បន្លែ	B34	vegetable	
បដ	S9	matter, work, act; song, musical piece, classifier for musical piece	បន្លែស្ល	S13	to play, entertain	
បន្ត (< បន្ត)	S1	to continue	បន្លែស្លក្នុងមាត់ (បាច់ក្នុងបន្លែស្ល -)	S13	name of a traditional game	
បន្តបន្ទាប់គ្នា	S8	one after another,	បន្លំ	B41	to cheat, confuse, trick	
បន្តបន្តិច	S1	to continue one's education	បបូ	B32	rice gruel, rice grits	
បន្តិច	B44	a little, a little bit, slightly	បបូស	S14	to invite	
verb + បន្តិចមិន + verb + បន្តិច	S10	more or less	បបូសគ្នា	S14	to do together, to do as a group	
បន្តិច + verb + បន្តិច + verb	S15	to do often,	បបូមី (= បបូមី) (< បបូមី)	B41	to serve	
បន្តិចបន្តួច	B14	a little bit	បបូមៈ	S10	to get out of, escape from the grasp of	
បន្តិចបន្តួចៗ	B57	a little at a time, little by little	បបូណាសូ	S8	Borneo	
បន្តិចបន្តួច (< បន្តិច)	B51	to add, increase	បបូសស	B42	foreign	
បន្ទប់	B13	room	បបូស	S10	high, noble	
			បបូសយ	S10	defeat	
			បបូស្ត	/pa'ret/	S5	Sutra or prayer to protect one from danger
			បបូសិណស្ត	/Pa're'nipian/	S11	to achieve Nirvana

បរិបូណ៌	S5	enough, plenty	បាត់ដំបង	S3	Battambang (Cambodian province)
បរិភោគ	B18R	to eat, consume (general, neutral word)	បាត់	S10	to be manifested, apparent
បរិសុទ្ធ	S14	crowd, meeting, people	បាត់កម្ពុជា	B37L	demonstration, march
បរិសុទ្ធ	S13	pure, faithful	បាត់កម្ពុជា	S10	demonstrator
បរិសុទ្ធ	S6	man, male (formal)	បាត់ (= បាត់កម្ពុជា)	S5	a monk's begging bowl
បរិសុទ្ធ	S9	executive, performer of rites, arranger	បាត់បាត់	S5	to give food to a monk
បរិសុទ្ធ	S8	throne	បាត់	B1	polite response particle used by men, yes
បរិសុទ្ធ	S1	time of going back to work (after a recess)	បាត់កម្ពុជា	S5	a teacher of moral, scripture and laws
បរិសុទ្ធ	S7	(misspell = បាត់)	បាត់	S2	is why
បរិសុទ្ធ	S7	represents spoken pronunciation of បាត់	បាត់	B10	O.K., all right
បរិសុទ្ធ	S6	West (literary)	បាត់	B21	past time indicator when placed before verb
បរិសុទ្ធ	S3	father (urban)	បាត់	B18L	to have, to get to be of use
បាត់	B19	to be broken	បាត់	S2	to get result, have effect, to be productive
បាត់	S1	first baccalaureate (first secondary certificate)	បាត់កម្ពុជា	B40R	to get a swollen head, to get spoiled
បាត់	S8	second baccalaureate (final secondary certificate)	បាត់ប៊ីន	S14L	to get to eat
បាត់	S3	Bangkok	បាត់ប៊ីនបាត់ប៊ីន	B48	sin (opposite of បុណ្យ)
បាត់	S15	to scatter, sow	បាត់	S7	to eat (non-formal)
បាត់	B50D	bundle	បាត់	B4	cooked rice, a meal, food
បាត់	B37	to shoot (firearms)	បាត់	B16L	a meal
បាត់	B44	to hunt	បាត់	B32	fried rice
បាត់	B42R	to lose, disappear	បាត់	S15	a tierced ceremonial ornament made of banana tree components
បាត់	S10	to lose, to be lost	បាត់		to cook rice
បាត់	S4	to lose one's life, to die	បាត់	S6	a Chinese gesture of respect, to kowtow
បាត់	S7	to disappear	បាត់		
បាត់	B60F	to walk away, to be gone	បាត់		

បារម្ភ	S2	to worry	ប្រស	S8	to wear very little clothing, to go half naked
បារាយណ៍	S9	name of large lakes built near Angkor	បុក		to pound, to hit, to bump, to collide
បារី	B4	cigarette, tobacco	បុកគ្នា		to collide
បារាំង	B2	French; France	បុកគ្នា	B42	to pound (rice)
បារាំងសរសេរ	S10	France, French (français)	បុកគ្នា		to run over
បាល់	B43	ball	បុកគ្នា	S10	to stir up trouble
បាល់ទាត់	B43	soccer	បុកគ្នា	S12	individual (formal)
បាល់បោះ	B43	volleyball	បុកគ្នា	S2	employee, personnel (formal)
បាល់ទាត់	B43	basketball	បុកគ្នា	S7	feast, ceremony, power, influence, merit, good deed
បាលី	S2	Pali	បុកគ្នា	S13	birthday
បាវ	B51	bale, bag, a large sack	បុកគ្នា	S15	national day
បាវ	S7	servant (old word)	បុកគ្នា	S15	alms givings, merit making
បាវ(បុរាណ) AC)	S7	servant (old word)	បុកគ្នា	S15	a ceremony of giving gifts to monks
បាវក(=ឧបាវក)	S15	layman (spoken)	បុកគ្នា	S11	a ceremony performed 100 days after a person's death
បិណ្ឌ	S5	to beg food (clerical), the food a Buddhist monk receives when he begs)	បុកគ្នា	S5	rank, status
បិណ្ឌបាវក		to beg for food, food offered to monks	បុកគ្នា	S7	to celebrate, to make merit, do good deeds
បិតា	S5	father (formal)	បុកគ្នា	S6	ever so much
បិទ	B22	to close, to block (a road)	បុកគ្នា	B18	that much...and that's all, only, to that extent, this much
បិទ	S3	to attach, to fasten on, glue	បុកគ្នា	B45C	this much, this big
ប្រស	S9	skillful, clever	បុកគ្នា	S6	that much
ប្រាំ	B6	three	បុកគ្នា	S1	child (formal) (literary)
ប្រាំបួន	B26	beer	បុកគ្នា	S8	son (literary)
ប្រាំបួន	S14	a kind of ghost some forms of which suck blood, others make people sick, others live off corpses	បុកគ្នា	S8	daughter (lit.)
ប្រស	B44	lake	បុកគ្នា	B45C	like, equivalent
			បុកគ្នា	B41	but, however

ប៉ុន្មាន	B7	how much?, how many?, several	បួនដប់	B60	a few
ប៉ុន្មាន + time word + ម្ភៃរឿង	S8	the past several, e.g., ប៉ុន្មានថ្ងៃមក ម្ភៃរឿង the past several days	បួន	S1	to become a monk
ប៉ុន្មានថ្ងៃមក	B20	the past few days	ប្រើ	B5	if
បុព្វ	S6	first, original	ប្រើទីបំផុត... ប្រើសិទ្ធិ	S6	at least...
បុព្វបុរស	S6	forebears, ancestors	ប្រើក	S7	if
បុព្វបុរសបុគ្គល	/boppebeeteku ^o kul/	S11 the dead (of បុព្វបុរស) (lit.)	ប្រើកសាក	B6	to open
បុព្វបុរស	S14	the dead	ប្រើកស្រុក	S7	to open a play, begin a play
បុរេ	B48L	office, desk	ប្រើកស្រុក	B6	to cash, to draw money, to get paid
បុរស	B35A	man, male (lit.)	ប្រើកគ្រាន់ ប្រើកគុំស	B13	to drive a car
បុរាណកាល	S9	ancient time	ប្រើ	S7	to allow
ប្រវត្តិ	S3	channel, station (TV, radio)	ប្រើកគ្រាន់ ប្រើកគុំស ប្រើកស្រុក	B5	playing cards
ប្រវត្តិ	B27	post office	ប្រើកស្រុក	B5	to play cards, gamble
ប្រវត្តិ	S11	name of second lunar month	ប្រើកគ្រាន់ ប្រើកគុំស ប្រើកស្រុក	B17	bus station
បូជា	S9	to offer to a superior or divinity, to cremate, burn; act of offering, act of taking advice of a superior	ប្រើកស្រុក	B58	mission
បូជានាគ	S15	to cremate a corpse	ប្រើកស្រុក	B33	tomato
បូព៌	S3	East (lit.)	ប្រើកស្រុក	B31R	to pick, pluck
បូរាណ	S12	ancient, old, classical, old fashioned	ប្រើកស្រុក	B35A	heart
បូរាណប្រាជ្ញា	S7	traditionally used, classical	ប្រើកស្រុក	B36	to be broken, to divide
បុរេបុរស	S8	Borobodur (ancient Buddhist city in Java)	ប្រើកស្រុក	S8	to break up (intrans.)
ប៉ូលីស	B28	police	ប្រើកស្រុក	S8	to divide
ប្រើស្រុក	S5	to wish for, pray for	ប្រើកស្រុក	S1	to divide
បួន	B6	four	ប្រើកស្រុក	B6	eighty
			ប្រើកស្រុក	B43	a kind, way; to seem
			ប្រើកស្រុក	S1	probably, it seems
			ប្រើកស្រុក		perhaps
			ប្រើកស្រុក	B31	green
			ប្រើកស្រុក	B49L	to cheat, to fool (colloquial)
			ប្រើកស្រុក	B47L	to beat, slam down; to launder
			ប្រើកស្រុក	B47L	to do the laundry
			ប្រើកស្រុក	B58R	a metal container the size and shape of a gasoline can

ឆ្មារ	B31	apple	បំប្លែង	B52	to change, to transfer (trans.)
ឆ្មារស្រស់	S6	to wave the hand	បំប្លែង	B45C	to exaggerate
ឆ្មារ	S9	to sweep	បំប្លែង	B33	to deep fry
ឆ្មារស្រស់	S13	to sweep out, clean up	បំប្លែង	B19	a tube
ឆ្មារ	B26	to throw, to drive (a nail), to pitch (ball)	បំប្លែង	B19	throat
ឆ្មារចោល	B45	to throw away	បំប្លែង	B56	to put a garment on someone else, to cause to wear, to decorate (with a medal)
ឆ្មារឆ្មារ	S12	to vote, to hold an election	បំប្លែង	B56	to award a promotion (mil.)
ឆ្មារស្រស់	B54	to pitch camp	បំប្លែង	B27	to fill, to fulfill, to complete
ឆ្មារស្រស់	B26	to stamp, seal	បំប្លែង	to study (higher education)	
ឆ្មារស្រស់	S7	to insinuate, to be ironic	បំប្លែង	S7	to satisfy, to please
ឆ្មារ	S5	to nurse, to suckle (child)	បំប្លែង	B55R	to forget (deliberately)
បំប្លែង	B51	to intend, intention	បំប្លែង	B36	curfew
បំប្លែង (= អំណាចបំប្លែង)	B40	since	បំប្លែង	S8	to move out, to move out from under
បំប្លែង (< បំប្លែង)	S2	to cause to be lost, to illuminate	បំប្លែង	B58L	to intend, to plan
បំប្លែង (< បំប្លែង)	B58	to break (trans.)	បំប្លែង	B30R	to serve, to wait on
បំប្លែង	B56	to break ranks	បំប្លែង	waiter or waitress, servant	
បំប្លែង	S5	to breastfeed, to suckle, nurse (mother)	បំប្លែង	to hide, to veil, obstruct, block off, cover	
បំប្លែង	B60	to hide	បំប្លែង	S7	represents sound of impact
បំប្លែង	B60	to camouflage	បំប្លែង	S13	to touch; to come into contact with, to affect (usually adversely)
បំប្លែង	B52	to lift one side, to incite	បំប្លែង	S10	to strike, revolt
បំប្លែង	B52	to incite, to rabblertouse	បំប្លែង	S10	to riot, to have an uprising, to strike
បំប្លែង	B36	the ...est of all (superlative marker)	បំប្លែង	S7	to pat dry, blot ink
បំប្លែង (សំបាប់បំប្លែង)	B35A	most of all, especially, particularly	បំប្លែង	B8	husband
បំប្លែង	B51	to destroy, to lay waste to, to squander, waste	បំប្លែង		

ប្តីប្រពន្ធ B9 husband and wife
 ប្តីប្រពន្ធ B5OR to change
 ប្តីប្រពន្ធ S7 to give one's life
 ប្រភេទភ្នំ S13 a traditional song
 ប្រកប(រដ្ឋាភិបាល) B51R to have, to be possessed of
 ប្រកបរបរ S9 to earn a living, to have a profession
 ប្រកាស S4 to be hard to please, to be prejudiced, to mind, to be offended
 ប្រកាសយក S14 to establish, maintain
 ប្រការ S13 kind, type
 ប្រកាស S7 to announce, announcement
 ប្រកួតប្រជែង S43 to compete
 ប្រកែក B58R to refuse, to argue, deny, disagree
 ប្រគល់ B6OF to hand over, give
 ប្រគល់ S5 to give (to a Buddhist monk)
 ប្រចាំ S13 for the..., every (+ time word), e.g., ប្រចាំខែ monthly; stationed at, regular
 ប្រឆាំង(វិស) B37L against, opposed to
 ប្រជា S1 the people; popular
 ប្រជាជន S1 the people
 ប្រជាជាតិ S2 the people
 ប្រជាធិបតេយ្យ S13 popular (of the people)
 ប្រជាពលរដ្ឋ S6 the people, populace
 ប្រជាពិភព S9 the people
 ប្រជុំ B36L to meet; meeting

ប្រញាប់ B30 to hurry, to be in a hurry
 ប្រញាប់ប្រញាប់ S6 hasty, in a hurry, urgent
 ប្រដាប់ B44 tool, utensil, instrument; to be equipped
 ប្រដាប់សាស្ត្រ B59 equipped with
 ប្រដាប់ប្រដាប់ B44 instruments
 ប្រដូច(<ស្តីប្រដូច) B35L to compare
 ប្រដូច B36L to teach manners to, to give advice
 ប្រណិបត្តិ S1 to show respect
 ប្រណាំង B44 to race, compete,
 ប្រណាំងសេះ B44 to race horses
 ប្រតប់(<តប់) B60F to pound repeatedly, back and forth
 ប្រតិកម្ម B50 response, reaction
 ប្រតិធម៌ /prodít/
 ប្រតិធម៌ S14 to originate, think up, invent
 ប្រតិបត្តិ B48R to execute, to put into effect
 ប្រតិបត្តិការ B58 an operation
 ប្រថុដ្ឋន /prethuccún/
 ប្រថុដ្ឋន S12 ordinary people (who are still far from enlightenment and Nirvana)
 ប្រថុដ្ឋន B51 to take a chance, to risk
 ប្រថុដ្ឋន S9 to cause to face each other, facing, bordering
 ប្រថុដ្ឋន S14 to curse
 ប្រថុដ្ឋន B43 country
 ប្រថុដ្ឋនជាតិ S1 neighbor country
 ប្រថុដ្ឋន B41 to meet, to run across
 ប្រកាស subject (of a conversation or of a sentence)
 ប្រកាស B37 chairman, president (organization)

ប្រធានាធិបតី	B37	president (of a country)	ប្រធានី	S7	very good, excellent
ប្រពន្ធ	B8	wife	ប្រក្រតី	S8	to deal with, to have relations with
ប្រវត្តិ		good, excellent	ប្រហារ	S12	to attack, to beat, to kill (formal)
ប្រវត្តិសាស្ត្រ	S5	tradition	ប្រហុក	B33	prohok (a Cambodian fish paste)
ប្រវត្តិសាស្ត្រ	S12	to do, to perform	ប្រហុស	B39	perhaps, maybe, about the same
ប្រវត្តិសាស្ត្រ	S12	to take place	ប្រហុស... គ្នា		approximately
ប្រភព	S8	source	ប្រហុស... គ្នា	S15	alike, similar
ប្រភេទ	S9	type, kind, class	ប្រហុស... គ្នា	S9	similar
ប្រធាន	B55	chief, head	ប្រហុស	B35	to neglect
ប្រធានរដ្ឋ	B55	chief of state	ប្រហុសខ្ពស់	B7	to take an exam
ប្រជុំ	S8	to gather	ប្រហុសខ្ពស់	B37	to pass (exam)
ប្រយ័ត្ន	B20	to be careful	ប្រហុសខ្ពស់		to fail (exam)
ប្រយុទ្ធ	S10	to fight each other, to fight	ប្រហុស	B45	sliver, money
ប្រយោជន៍	B48R	useful; purpose, usefulness, importance	ប្រហុសខ្ពស់	S6	security deposit
ប្រយោជន៍គុណ	S10	for the purpose of	ប្រហុសខ្ពស់	B41R	salary
ប្រវត្តិ	S8	history	ប្រហុសខ្ពស់	S10	tax money
ប្រវត្តិសាស្ត្រ	S9	historian	ប្រហុសខ្ពស់	B56	exact, true, sure
ប្រវត្តិសាស្ត្រ	S8	the study of history	ប្រហុសខ្ពស់	B60	intelligent, clever
ប្រវត្តិសាស្ត្រ	S8	history	ប្រហុសខ្ពស់		/prachaaabaaremsytaa/s11 name of a Mahayana Buddhist scripture
ប្រកាស (< កាស)	B60F	to hit each other	ប្រហុសខ្ពស់	B55E	body (formal)
ប្រវែង (< វែង)	S3	length, long, e.g., ប្រវែងប៉ុន្មាន? how long?	ប្រហុសខ្ពស់	S7	to wish, to desire
ប្រសប់	S9	skillful, capable, smart	ប្រហុសខ្ពស់	B8	to tell
ប្រសា	B18	designating an in-law of a descending generation	ប្រហុសខ្ពស់	B10L	to tell (someone) to do (something),
កូនប្រសា	B18	son- or daughter-in-law	ប្រហុសខ្ពស់		I told him to do it already
ប្រសិន	S14	if	ប្រហុសខ្ពស់	S9	to create, formulate, to be created
ប្រសិន	S11	if	ប្រហុសខ្ពស់	S8	to fling one's limits about
ប្រសូត	S11	to be born (royal, divine)	ប្រហុសខ្ពស់	S8	castle, ancient temple, ruins
			ប្រហុសខ្ពស់	S9	advisor

ប្រឹង	B44	to strive	ប្រឹងប្រែង	B18	younger sister
ប្រុង	B59	to be ready			
ប្រុងប្រយ័ត្ន	B57	to be ready			
ប្រុងប្រយ័ត្ន	S2	careful			
ប្រើ	B32	to use			
ប្រើប្រាស់(ប្រាស់RC)	S13	to use			
ប្រើប្រាស់	B44	deer			
ប្រើប្រាស់	S11	to teach manners to, to give advice			
ប្រៀប	B60	to compare	ស្រប	B6	also, too; along
ប្រៀប	B14	oil, petroleum product	ស្រប...ស្រប	B40	both...and...
ប្រៀប	B4	to translate, to change, turn	ស្រប	B40	product, result, fruit, profit, benefit, consequences of Karma (good and bad)
ប្រៀប	S14	to change	ស្របវិបាក	S3	event, occurrence, incident
ប្រៀប	B45C	to change into, to change one's way	ស្របវិបាក	S14	merit, benefit of merit that one has made, merit that comes from good deeds
ប្រៀប	S14	a ghost, one who has died, slimy form of life that lives in muddy dirty places; a creep	ស្របវិបាក	S11	name of the fourth lunar month
ប្រឡាត	S11	to inspire, to revive (from the dead)	ស្របវិបាក	S3	products
ប្រាំ	B6	five	ស្រប	B42	to fine
ប្រាំបី	B6	eight	ស្រប	B39	to drink (familiar)
ប្រាំបួន	B6	nine	ស្រប	S7	to get free of, to get clean of
ប្រាំពីរ	B6	seven	ស្រប	S3	dock
ប្រាំមួយ	B6	six	ស្រប	B17	dock (port)
ប្រាស	B53	to rob, plunder	ស្រប	S9	circular layer, disk
ប្រាស	S10	more than, - odd (used with numbers), e.g., ស្របវិបាក 30 odd	ស្រប	S9	the world
ប្រាស	B21	different, odd, interesting, new, strange	ស្រប	B58	a plan
ប្រាស	B8	younger sibling	ស្រប	B49	map
ប្រាស	B18	(younger) first cousin	ស្រប	B45	flower
ប្រាស	B18	younger sibling-in-law	ស្រប	S7	face down
			ស្រប	B58	star
			ស្រប	S7	to cause to like
			ស្រប	B450	to rub it in
			ស្រប	B21	to send, e.g., ប្រាសវិបាក វិបាក I brought it for you

ផ្គត់ (ស្រី)	B39	to provide, supply	ផ្លាស់	B47	to change, transfer
ផ្លាស់	S14	to curse	ផ្លាស់ផ្ទះ	B47	to move (house)
ផ្លាស់វាយ	B19	respiratory illness, to have a cold, to have the flu	ផ្លូវ	B10	road, street, route, passage, path
ផ្គិត (ស្រី)	B27	to imprint, print	ផ្លូវឆ្លងសាលា	S3	rutted, pot holed roads
ផ្គិតសម្រាប់, ប្រកាសផ្គិត	B27	to fingerprint	ផ្លូវថ្នល់	B48	crossroad, intersection
ផ្គិត	S10	to begin	ផ្លូវដីស្រីក	S3	dirt road
ផ្គុសផ្គុល	S11	silly, useless, pernicious	ផ្លូវរថ	S3	railroad
ផ្គុំ (ស្រី)	B55	to gather	ផ្លូវច្រកកាត់	S6	the wrong way (against the traffic) on a road
ផ្គុំ	S6	to leave a message or an order; to give last words words of advices	ផ្លូវស្រី	S3	trail
ផ្គុំផ្គុំ (ផ្គុំ AC)	S6	see ផ្គុំ	ផ្លូវស្រី	S6	the right way (with the traffic) on a road
ផ្គុំផ្គុំ	S9	personal, relating to, in person	ផ្លែ	B31	fruit, outcome
ផ្គុំផ្គុំ	B35L	personal, selfish	ផ្លែឈើ	B31	fruit
ផ្គុំផ្គុំ	S3	orally	ផ្លែកាំស្រពាយស្រួច	B3	grape
ផ្គុំ (ស្រី)	B50	to load	ផ្លែត្រី	B44	fish hook
ផ្គុំ	B36	opposite	ផ្លែក- ប្រកាសសាលា	S4	strange, odd
ផ្គុំសម្រាប់វិញ	B32R	on the contrary	ផ្លូវ	S1	to skip over
ផ្គុំ	B58	to synchronize, to make something certain	ផ្លូវ	B60	to blow
ផ្គុំ (ស្រី)	S4	pregnant	ផ្លូវស្រី	S10	to have adventures
ផ្គុំ	S2	to be pregnant	ផ្លូវ	S2	to spread, broadcast, disseminate
ផ្គុំ	S2	surface, area	ផ្លូវផ្សេងៗ (ផ្លូវ AC)	S8	to spread everywhere
ផ្គុំ	S10	internal	ផ្លូវ	B15	market
ផ្គុំ	S8	slab, sheet, flat piece	ផ្លូវចាស់	B45	old market
ផ្គុំ	B5	house, home	ផ្លូវថ្មី		new market
ផ្គុំ	B45	to explode	ផ្លូវ	B26	different, separate
ផ្គុំ	B60	grave, tomb	ផ្លូវ	B26	various
ផ្គុំ	S11	act of giving up the world, one who gives up the world	ផ្លូវ	B55	smoke
ផ្គុំ	B34R	section, part	ផ្លូវ	B58	to assemble, to gather
			ផ្លូវស្រី	S10	to collaborate, to conspire
			ផ្លូវស្រី (= ស្រី)	B44	to tame

ឆ្ងាត	S13	to postpone, put off, suspend, call a truce	ពន្យារស្ងប់ (<ឃ្លាត)	B15	to explain
ឆ្ងើស	S10	to be startled, scared	ពន្លឺត	S7	bud
ឆ្ងុក	S9	to lean on, recline	ពន្លឺ (<ឆ្ងើត)	S1	light (n.)
ឆ្ងួត	B31	sweet	ឆ្ងួត	S1	bright, light
			ពពក	B51	cloud
			ពេជ្រ	B60F	to carry something large in the mouth
			ពេជ្រ	S14	good wishes, blessing, yes (like ពេជ្រ used by a monk)
			ពេជ្រ	S10	Portugal, Portuguese
			ពេជ្រ	S9	subgroup of the laborer caste, determined by the nature of the group's occupation
ពង	B33	an egg; egg like object	ពង្ស	B57	strength, force, troops
ពង្រីក (<ទឹក)	S10	to expand (trans.)	ពង្រីក	B57	private (soldier)
ពង្រឹង (<ទឹក)	B51	to harden, to stiffen, to strengthen	ពង្រឹង	B57	sergeant
ពណ៌	B23	color	ពណ៌ខ្មៅ	B57	chief sergeant
ពណ៌ក្រហម		red	ពណ៌ខ្មៅស	B57	sergeant major
ពណ៌ខៀវ		blue, green	ពណ៌ស	S9	hereditary laborers attached to wat (during ancient time)
ពណ៌ខ្មៅ		black	ពណ៌ស	B57	pfc (military)
ពណ៌ខ្មៅស		brown	ពណ៌ស	B4	snake
ពណ៌ខ្មៅស		green	ពណ៌ស	B19L	to put on any garment other than pants or shirts, to hang up; to wear
ពណ៌បៃតង		grey	ពណ៌ស	B47	rank
ពណ៌ស		sky-blue	ពណ៌ស		what rank?
ពណ៌ស		yellow	ពណ៌ស	B25	center, half-way, naif
ពណ៌ស		white	ពណ៌ស	B6	word, utterance
ពណ៌ស		purple	ពណ៌ស	B54	rumor
ព័ត៌មាន	S8	information, news	ព័ត៌មាន	B36L	rude words, back-talk
ព្រួញ	S9	to surround	ព្រួញ	S3	commercial (formal)
ព្រួញ	S9	surrounding, encircling	ព្រួញ		
ពន្ធ	B53	tax	ពន្ធ		
ពន្ធដារ	S10	tax	ពន្ធដារ		
ពន្ធពេក	S14	exceedingly, a great deal, much	ពន្ធពេក		

ពាណិជ្ជកម្ម	S3	commerce, to do commerce	ពិភ្ញ្រោះ	B3	because
ពាន	S13	to walk against, to bump into	ទីវ	B6	two
ពាន់	B6	thousand	ទីវី	B13	two or three
ពាយ	B44	to be extinct	ទីវង	B38	to depend on, to ask a favor
ពាយ័ព្យ	/piayóp/ S3	Northwest (lit.)	ទីវង្សករវី	S9	to depend on
ពាលាក, ពាលាក	/pialèkaa/ S13	sand (lit.)	ទីវង្សករវី	S6	to depend on
ពាល	B44R	to spread over, cover all over, completely covering	ពាក	B59	decayed, soft, dry rotted
ពិភ្ញ្រោះ	S5	to discuss a subject	ពាក្យ	B22	moustache
ពិចារណា	S2	to ponder	ពាក្យ	S5	Buddha
ពិត	B54	true	ពាក្យបរិសុទ្ធ	S14	Buddhist (including clergy)
ពិតប្រាកដ	S13	for sure, certain	ពាក្យបរិសុទ្ធ	S11	utterance of the Buddha
ពិតប្រាកដ	B46	while it is true that	ពាក្យសាសនាវិទូ	S13	Buddhism
ពិធី	S5	ceremony, occasion	ពាក្យសាសនា	S5	Buddhism
ពិនិត្យ	B42	to examine, to observe, to suspect, censor	ពាក្យសាសនាវិទូ	S11	Buddhist (excluding clergy)
ពិន័យ	S6	to fine (formal)	ពាក្យសាសនាវិទូ	S10	Buddhist (including clergy)
ពិបាក	B5	difficult, hard	ពាក្យសាសនាវិទូ	S4	poison, to be poisonous
ពិភពលោក	S9	world	ពាក្យសាសនាវិទូ	B60F	to cut in half
ពិភា	B16L	to eat (formal)	ពាក្យសាសនាវិទូ	S5	to counter, to protect against
ពិភាបាយ		to have a meal	ពាក្យសាសនាវិទូ	B18	= but less formal than ២១
ពិភាទ	S11	name of the 6th lunar month	ពាក្យសាសនាវិទូ	B18	you
ភ្នំ	B4	from, indicating past (restricted usage); about (concerning)	ពាក្យសាសនាវិទូ	B43	skillful, clever, strong, good at, smart
ភ្នំ		what month?	ពាក្យសាសនាវិទូ		effective medicine
ភ្នំ	S1	originally	ពាក្យសាសនាវិទូ	S5	lineage, descent, seed, breed
ភ្នំ	B18	previously, before	ពាក្យសាសនាវិទូ	S13	to build up, pile up (pyramid)
ភ្នំ	B41	the other day	ពាក្យសាសនាវិទូ	S14	to form into balls in the hand, to squeeze out (water)
ភ្នំ	B9	when, since	ពាក្យសាសនាវិទូ	B52	group, gang
ភ្នំ	B43	ping pong	ពាក្យសាសនាវិទូ	B52	the Vietcong
			ពាក្យសាសនាវិទូ	B5	friend

ស្នូល	B53	to hide (oneself)			spiritual power
នោះ	B11	so, too, too much	នោះ		to say (formal)
នោះ		full	នោះស្រី	S13	that is to say
នោះចិត្ត	B32L	to be pleased, to be satisfied	នោះ	B52	stomach
នោះ	S2	completely, in every respect, fully	នោះ	S7	youngest child of a family, dear, darling
នោះស្រី			នោះពន្លឺ	S7	dearest, darling
នោះស្រីក្រស	B38L	all over the city	នោះ	S2	not (literary)
នោះផ្ទះ	S7	all over the house	នោះ	B31	a kind of fragrant tree, a kind of mango
នោះមុខ	S7	legitimate, fully qualified	នោះ(ក្នុង)	S14	a ball (of food etc.) made in the hand
នោះមុខនោះមាត់	S7	in fully appropriate style, normal wish respect to social status	នោះ	B55R	to take care of
			នោះ	S15	length from fingertip to fingertip when both arms are extended to sides
នោះសក្ខីភាព	S10	in full status as	នោះ	S11	to strive, to struggle, to persevere
នោះ	B8	hospital, doctor, medical	នោះ		
នោះ	B7	time, when	នោះ	/prót/	
នោះ	B14	when	នោះ	S13	rope, line (made of animal skin)
នោះ	B14L	spare-time	នោះ	B35	together, to agree
នោះ	B45	cup	នោះ	S1	together with, and
នោះ	B42	driver's licence	នោះ		
នោះ	B41	buoy	នោះ	B60F	to come to an agreement
នោះ	S11	enlightenment, Bo tree	នោះ	S14	dusk
នោះ	S3	Pochentong, (name of P. Penh's airport)	នោះ	A15	soul
នោះ	/poothi'prák/		នោះ	S14	early morning, early in the morning
នោះ	S11	Bo tree (a kind of tree under which Buddha achieved enlightenment)	នោះ	S9	Brahma
			នោះ	S9	Brahmanism, Hinduism
នោះ	/poothi'sat/		នោះ	B60L	pigeon
	S11	Bodhisattra (a future Buddha, a Buddhist divinity considered to be a saving	នោះ	S8	Brahman
			នោះ	B10	this morning (past)

ព្រៃក្រូច S11 vegetation
 ព្រឹត្តិការណ៍ B50R event
 ព្រឹត្តិបត្រ S2 bulletin (formal)
 ព្រូង S5 tapeworm
 ព្រួញ B44 arrow
 ព្រួយ B31 to be sad, un-
 happy, to worry
 ភ្ញាក់ (in ភ្ញាក់ភ្ញើ) S6 shocked, stunned
 រៀបចំ (in រៀបចំព្រះ) S15 to make small
 offerings to
 spirits
 រ៉ាប៊ូ S6 a kind of satin
 រ៉ែនាគ B58 canal, stream
 រ៉ែនាគ ជ័រ B50 canal
 រ៉ែនាគ B34R forest, jungle
 រ៉ែនាគ S10 Saigon
 រ៉ែនាគ B48 line of separa-
 tion
 រ៉ែនាគ B48 border, frontier
 រ៉ែនាគ S9 border, frontier
 រ៉ែនាគ S1 holy, sacred,
 royal (precedes
 nominals refer-
 ing to royalty
 or divinities)
 រ៉ែនាគ S9 moon
 រ៉ែនាគ S8 for a king title
 or a divinity
 រ៉ែនាគ បរមនិរតិ S8 emperor
 រ៉ែនាគ ជ័រ S11 cunemiayu?/
 age (royal)
 រ៉ែនាគ គណ S6 you, he (very
 deferent, used
 to or of males)
 រ៉ែនាគ ភី S2 earth (lit.)
 រ៉ែនាគ រាជ S8 she (royal)
 រ៉ែនាគ រាជ S8 name (royal)
 រ៉ែនាគ បាប S8 title (preceding
 the name of a
 king)
 រ៉ែនាគ ប្រមុខរដ្ឋ S6 royal chief of
 state
 រ៉ែនាគ ព្រះ S5 Buddha
 រ៉ែនាគ ព្រះស្តីការ S14 Buddha's utterance

រ៉ែនាគ ព្រះ S10 image of Buddha
 រ៉ែនាគ ព្រះសាសនា S5 Buddhism
 រ៉ែនាគ មហាក្សត្រ S6 he, him (royalty,
 clergy, divinities)
 រ៉ែនាគ មហាក្សត្រ S1 king
 រ៉ែនាគ មហានុវត្ត ភ្នំ S5 seven-tierced
 white umbrella
 over the royal
 throne
 រ៉ែនាគ ព្រះស្តីការ-ភ្នំ S13 'the 3 precious
 gems' (Buddha,
 dharma, and
 Sangha)
 រ៉ែនាគ ព្រះ S5 bright, outstand-
 ing
 រ៉ែនាគ ព្រះ S9 noble teacher
 រ៉ែនាគ ព្រះ S9 queen
 រ៉ែនាគ ព្រះ S1 child (royal)
 រ៉ែនាគ ព្រះស្តីការ S9 the royal family
 រ៉ែនាគ ព្រះស្តីការ S13 an enclose where
 major holiday is
 celebrated
 រ៉ែនាគ ព្រះ S5 disease or ill-
 ness of royalty
 រ៉ែនាគ ព្រះ S9 Vishnu
 រ៉ែនាគ ព្រះស្តីការ S1 Buddhist monk
 រ៉ែនាគ សមណគោតម /- samena?koodoom/
 S11 the Buddha Siddhar-
 tha
 រ៉ែនាគ ព្រះ S9 Siva
 រ៉ែនាគ ព្រះស្តីការ S8 hand (royal)
 រ៉ែនាគ ព្រះស្តីការ S2 he, she, (used for
 royalty, high
 ranking clergy,
 and divinities)
 រ៉ែនាគ ព្រះស្តីការ S9 the sun
 រ៉ែនាគ ព្រះស្តីការ S8 Siva
 រ៉ែនាគ ព្រះ S6 to sow
 រ៉ែនាគ ព្រះ S3 because

ក

កក្ក B59 mud

កក្ក១២១ S11 name of the tenth lunar month

កក្ក១២២ /pé'treeso/ S8 noble Siva

កក្ក S14 world, birth, progress (lit.)

កក្ក S2 good luck

កក្ក១២២១ S2 luck in the future

កក្ក B42R to be scared, afraid

កក្កិយា S7 wife (formal)

កក្ក១២២១ /phohtaan/ S12 proof, evidence

កក្ក១២២១ S13 victory, success, well-being: well, victorious, successful

កក្ក B6 part (used between the numerator and denominator of a fraction, e.g., មួយភាគបី one third)

កក្ក១២២១ B6 majority

កក្ក១២២១ B6 percent, e.g., មួយភាគរយ 1% 1%

កក្ក S1 state of..., -ness

កក្ក S2 duty

កក្ក B58 language

កក្ក /phí'khú' S6 a Buddhist monk

កក្កិ S11 female កក្កិ (nun)

កក្កិយ្យា (H) S14 much, large quantity, exceedingly

កក្កិយ្យាភាគ (H) S14 muchness

កក្កិ (H) S5 earth, land (lit.)

កក្ក១២២១ S5 god of the earth

កក្ក១២២១ B26 deputy

កក្ក១២២១ B26 lieutenant governor, deputy provincial governor

កក្ក B54 to lie

កក្ក B39 village

កក្កិភាគ S8 region

កក្ក ភេសជ្ជៈ gender (sex)

កក្ក B57 Burmese

កក្ក១២២១ /pheetsacé' S13 drinks, beverages

កក្ក S9 property, goods

កក្ក១២២១ S9 property, good

កក្ក១២២១ S14 property, resources

កក្ក១២២១ B51L to point a weapon closely at

កក្ក១២២១ S3 to put together, to bring together

កក្ក១២២១ B40L to plow

កក្ក១២២១ S14 to gather, bring together, short for កក្កិយ្យា Pchum Ben holiday

កក្ក១២២១ S14 annual holiday in honor of one's ancestors

កក្ក១២២១ B22 to wake up, to be surprised

កក្ក១២២១ S15 a kind of ornamentation

កក្ក១២២១ S14 guest

កក្ក១២២១ S6 agent, employee

កក្ក១២២១ S9 to bet, wager

កក្ក B15 eye

កក្ក B48 hill, mountain

កក្ក B45 Bokor Mountain

កក្ក B2 Phnom Penh

កក្ក១២២១ S14 to be mistaken (intrans.)

កក្ក B38R immediately, right away, at once

ឆ្មៃ B56L stupid
ឆ្មៃង B10 fire, light, electricity
ឆ្មៃងក្រហម B10 red light, traffic light
ឆ្មៃងអគ្គីសនី B10 electricity
ឆ្មៃង B16 the rain; to rain
ឆ្មៃង B12 music
ឆ្មៃង B6 to forget
ឆ្មៃងគុណ S1 to be ungrateful
ឆ្មៃងស្រេចស្រេច B16 to completely forget
ឆ្មៃង S7 thigh, lap

ឆ

ម. (= ម៉ែត្រ) S3 meter (unit of measurement)
មក B4 to come; to (to the speaker)
មករា B30 January
មគ្គ /mɛʔ/
 S14 way, road, gate
មគ្គសីល /mɛʔphol/
 S14 merit, benefit of good deeds; a way of referring to the four fold path (leading to Nirvana)
មន់សា B27 money order
មន្ទីរ B60F mangosteen
មន្ទីរភ្នំ S2 medium (of communication), place, center, area
មណ្ឌល S5 region, area, center (formal)
មតិ S2 opinion, idea (formal)

មធ្យម B55 middle, average, intermediate
មធ្យមសិក្សា S1 secondary education
មធ្យមសិក្សាប្រឹក្សា S1 Baccalaureate (secondary certificate)
មធ្យមសិក្សាប្រឹក្សាស្ថិតិ see ប្រឹក្សាស្ថិតិ
មធ្យមសិក្សាប្រឹក្សាស្ថិតិ see ប្រឹក្សាស្ថិតិ
មន្ទីរពេទ្យ B59 measure, solution, means, tactic, way, strategy, technique
មន S8 Mon (name of a people culturally and linguistically related to the Khmer)

មនុស្ស B18L people, person, human being
មនុស្សសម្បជញ្ញ S10 humanity, humane
មនោ S15 mind, spirit, feelings (lit.)
មនោគាម S15 ideology
មន្ត S13 spell, blessing
មន្ត្រី S8 civil servant, official (lit.)
មន្ត្រី B55 an (official) building
មន្ត្រីបាត់កាវ B47R headquarters
មន្ត្រីសាមញ្ញ B58 hospital
មន្ត្រី S11 horse (name of the 7th year of the 12-year cycle)
មន់សា S11 goat (name of the 8th year of the 12-year cycle)
មរតក S10 inheritance
មរតិក B55 mortar (gun)
មហា S1 great, large
មហានិម S13 the people
មហានិកាយ S15 name of Buddhist scripture telling the story of Preh Vesondor, a favor-

		ite story of Khmer Buddhists	មានស័ស'	S3	even to the point of...
មហានគរ	S9	Angkor, the great realm	មានវិវា	S5	the only way is, the only choice is...
មហាវិទ្យាល័យ	B40	university	មានទាន:នា	S10	to have the status of
មហាស្រ្តី	S13	name of the 1st day of 3-day New Year holiday	មានទោស	B36L	to be guilty, to be punished
មហាសន្និបាត	S2	general assembly	មានទៅមានឯក	S7	to work two ways, to be a two-edged sword
មហាសមុទ្រ	S9	ocean (formal)	មានស្វា:	S6	to have troubles, to have business
មហាយាន	S11	Mahayana (branch of Buddhism)	មានច្បាស + verb	B15	past time indicator; to happen to, to have occasion to
មហាសិ	S11	queen	មានប្រសាសន៍	B29	to say (formal)
ម៉ា	S14	indicates contempt, e.g., សម្បក្សយាស៊ីម៉ាសា ក្រាន់ត្រីកន្លឹកមីលេក? what's so great about just wandering around and looking?	មានស្ប	S7	to be pregnant
មា	B18	uncle (younger than one's parents)	មានស្ប:ទារ:	S4	pregnant
មាតិកា	/miakia/	route, way, road (lit.), approach, policy	មានពុទ្ធសិកា	S13	to say, speak (used to monks)
មាយ	S11	name of the 3rd lunar month	មានព្រះភ្នំមាស'		to speak (royal, divine)
មាត់	B2	mouth, edge	មានភ្នំ	B15	to have a fight
មាត់ទន្លេ	B48	edge of a river, bank	មានស្បមានចុក	S5	to eat (familiar)
មាតា	S5	mother (formal)	មានស្ប	B9	why not?, of course, O.K.
មាតុ (H)	S9	mother	មានទឹកាស	B46	to have an opportunity, to have a chance
មាតុភូមិ	S9	motherland	មាន'	B34	chicken
មាន	B18	there is, are etc., to have, to possess, to own	មាន'ទា	B53	poultry
មាន + verb	S1	indicates that the act has actually occurred	មានយាម	S1	manner
មានការស៊ី?	B9	can I help you?, what can I do for you?	ម៉ាស៊ីន	B14	engine, motor, machine
			ម៉ាស៊ីនថតសំឡេង	B58R	tape recorder
			ម៉ាស៊ីនទឹក	B39	water fountain
			មាស	S2	month (lit.)
			ម៉ាត្រាយូ	S8	Malaysia
			មីកាសិរ	S11	name of first lunar month
			មីកា	B21	friend
			មីកាភាព	S8	friendship

មិត្តសំបុកាញ់	B21	friend	មីន	B53	mine (explosive)
មិថុនា	B30	June	មីនា	B30	March
មិន	B3	no, not	មីនន	B9	minute
មិនធ្វើ + verb	S2	wouldn't + verb under any circumstances	ម៉ែន	B6	ten thousand
មិនទាន់	B45	plenty, a lot of, no lack	ម្ភ	B33	face, front; in front
មិនក្រាន់វិញ	B6	not only ...but	ម្ភ	B33	kind, variety, dish; field
មិនឃើញមិនចេះហើយ	S15	endlessly	ម្ភសាវ	B54	job, work, position
មិនណា... ម៉្លោះទេ	B10	not very, not so	ម្ភសាវ	S14	occupation
មិននានាស់	S3	no more than	ម្ភ(នា)	B30	probably, undoubtedly, will, shall
...មិនដល់...	B24	not as...as	ម៉្លៃនក្រាន	S10	Mongol
មិនសឹងតែ...+verb	S1	not even + verb	ម៉្លៃនក្រាន	S11	Mongolia
មិនតែប៉ុណ្ណោះ	B9	not only this, that etc.	ម្ភ	B19	to immerse, to dive, to shower
មិនតែប៉ុណ្ណោះ...ទៀត	B37	not only that, but...	ម្ភ	B19	to take a shower, to go swimming
មិនក្រាន់ក្រឡឹង	S2	incorrect	ម្ភ	B22	before, first
មិនថាទេ... វិញ	B45	not only ...but	ម្ភស៊ីម្ភ	B42	first
មិនធ្វើទេ(មិនស្រេច)	S7	it's nothing, no problem	ម្ភស៊ីម្ភស្រួល	B42	first of all
មិនទាន់	B3	not yet; not on time	ម្ភសាវ	B9	ahead of time
មិនទៀតទេ	B48	it depends, it's not certain	ម៉្លៃ	B11	motorbike, motorcycle
មិនចាំបាច់	B9	to not have to, to not need to, not necessary	ម្ភ	S8	round
មិន... ម៉្លោះទេ	B20	not so..., not very...	ម្ភស្រួលម្ភស្រួល	S14	the assembled descendents, family
មិនយូរមិនលឿន	B59	sooner or later	ម្ភ(នា)	S10	to get together, to assemble
មិន... ទេ	B5	not at all	ម្ភស្រួល	B59	base (military, philosophical and physical)
មិនអីទេ	B6	you're welcome, it's nothing	ម្ភ	S5	mosquito
មី	S6	derogatory or intimate addressing term for a female corresponding to នា for a male	ម្ភ	B20	hat, cap
មី	B30	egg noodles	ម្ភ	B47	one, a
មីន	B18	aunt (younger than one's parents)	ម្ភ		each; slowly
			ម្ភយ	B25	(one) moment, a minute
			ម្ភយៗ	B38	and another thing
			ម្ភយស្រួល	B6	so I can find out

រមែង	B2	to look at, watch; to read	រមែងយល់	B40R	widow, widower, divorcé, divorcée	
រមែងក្រស	B31	to watch a movie	រមែងរៀន	B32	lesson	
រមែងនិយាយ	S6	to look down on, to despise	រមែងសារ	B30	April	
រមែងសិក្សា	B12	to be able to read	រមែង	B25L	mother (address form for ម្តាយ)	
រមែងមិនអាច	B12	to be unable to read	រមែងក	S10	branch	
រមែង(វែង)	S2	it seems that, like	រមែងកណ្តាស់	S10	branches	
រមែងរថ្ងៃក	S6	to look down on, to despise	រមែង	B16	true, real, really; really?	
រមែងរថ្ងៃ	B13	perhaps, maybe	រមែង(វែង)	B11	isn't it, is it, will I, are we (question marker)	
រម	B25	leader, chief, head; mother	រមែងរមែង(វែង)	S2	really, in fact	
រមឃុំ	B25	town mayor, village chief	រមែងឬអី?	B30	really?! is that so?	
រមឃ្នក់	S9	treasurer	រមែងក្រស	S6	meter (unit of measurement)	
រមឃឹកនាំ	B47	leader	រមែងក្រស	/mookha?/	S11	elimination of suffering, Nirvana
រមឆ្នំា	B27	medal; thumb	រមែងក្រស	/mookha?thóa/	S11	the truth that leads to the elimination of suffering
រមឆ្នំា	S9	leader of troops	រមែងក្រស	B4	0'clock, hour, time of day,	
រមធុរកិច្ច	B47	commander	រមែងក្រស	S14	happiness (lit., rare)	
រមផ្ទះ	B22R	housewife	រមែងក្រស	S14	definite, strong, firm	
រមភូមិ	B25	hamlet chief	រមែងក្រស	S14	firm	
រមភ្នំ	S9	tinder, source of fire, electrical relay station	រមែងក្រស	B60	one side	
រមភ្នំ	B28	quarter chief	រមែងក្រស	B60	the other side	
រមកង្កែប	S9	Mekong (river)	រមែងក្រស	B42	owner, master, boss	
រមឃ	B17R	sky	រមែងក្រស	B42	car owner	
រមឃស្រីក្រ (ស្រីក)	B24	cloudy sky	រមែងក្រស	B20	needle, syringe	
រមឃស្រីក្រ (ស្រីក)	B24	clear sky	រមែងក្រស	B33	a sour ingredient	
រមថ្ងៃ	B9	how, why	រមែងក្រស	B5	once, for a change	
រមថ្ងៃក៏...	S2	how come?	រមែងក្រស			
រមថ្ងៃហ្នឹង/វែង...	B40	how come?	រមែងក្រស			
រមណាម	S9	Menam (river) (European name for the Chao Phray, a river in Thailand)	រមែងក្រស			
រមភ្នំ	S6	to pity, forgive; please (carries a strong plead-	រមែងក្រស			

ម្តងៗ B15 once in a while
 ម្តងម្កាល(ម្កាលAC) S3 once in a while
 ម្តាយ B8 mother
 ម្តាយនករ B18 mother-in-law
 ម្តាយច្រីន B29R stepmother
 ម្តាយសា B18 aunt (older than one's parents)
 ម្តាយមីន B18 aunt (younger than one's parents)
 ម្តេច(=ម៉ែច) S4 how
 ម្តងៗ S8 region, area, vicinity
 ម្នាក់ B47 a person
 ម្នាក់ៗ B30R each, every one of them
 ម្នាស់ B31 pineapple
 មនុស្ស(=មនុស្ស) S5 human being
 ម្ភៃ B6 twenty
 ម្ភៃប្រាំ B6 twenty-five
 ម្យ៉ាង B49 one kind, one way, one method
 ម្យ៉ាងទៀត B40 furthermore, another thing; on the other hand, in other words
 ម្រាម B52 digit (finger, toe)
 ម្រាមដៃ B52 finger
 ដូច្នោះ S15 like that, thus
 ដូច្នោះ S18 so, such
 ដូច្នោះសឹម S11 therefore
 ម្យ៉ាងៗ S11 snake (name of the 6th year of the 12-year cycle)
 ម្សិលមិញ B11 yesterday
 ម្សៅ S7 powder, flour
 ម្ហូប B15 food

យក B6 to take
 យកកាតស៍ B54 to
 យកខ្យល់ស្រស់ B45 to take the fresh air
 យកចិត្ត S7 to please, to try to please (often used with a sense of servility on self-seeking). to apple polish, to flatter
 យកចិត្តទុកដាក់ B54 to do with care, pay attention
 យកពន្ធដារ B53 to collect tax
 យកមិនអស់ S7 more than can be taken
 យន្ត S3 machine, engine
 យន្តហោះ S3 airplane
 យប់ B5 night time
 យប់មិញ B10 last night
 យល់ B2 to understand
 យល់ព្រម S2 to agree
 យល់ស្រប S2 to agree
 យស S1 honor
 យសសក្តិ S1 honors and rank
 យាង S9 preverbal honorific used before verb of motion (royal)
 យ៉ាង B13 kind, type; very
 យ៉ាងខ្លាំងណាស់ B17 at the most
 យ៉ាងណា B13L how, which way
 យ៉ាងណាក៏នឹងស្ថាប័ន B58 anyway, nevertheless
 យ៉ាងណាមិញ B48R likewise (lit.), for example
 យ៉ាងម៉េច B13L how?, why?
 យ៉ាងណាច្បាស់ណាស់ S14 at least
 យាន S1 vehicle (formal)

យានគម្ម (H)	S1	-ization	ពាក្យគម្ម		to look for a job
យាម	B49	to guard	ពាក្យគ្រប់	B26R	to seek out the truth, to find out the truth
យាយ	B18	grand mother, old woman			
យី	B24	Geel	ពាក្យគ្រាន	S14	there's nothing like it, there's no comparison
យីកា	B24	elastic			
យុត្តិ	S9	that which is right and just	ពាក្យយុត្តិ	B12	to find
យុត្តិសង្គម	S9	justice	ពាក្យយុត្តិសង្គម	S11	to make trouble, start a fight
យុនណាន	S8	Yunnan (in South China)	ពាក្យយុនណាន	S10	to earn a living
យុនណាន	S9	Yunnan	ពាក្យយុនណាន	S14	to earn a living (polite form of ពាក្យយុនណាន)
យុវ	S12	young			
យុវជន	S12	youth, young people	ពាក្យយុវជន	S2	to take care of
យូរ	B15L	long (time)		S11	cock, chicken (name of the 10th year of the 12-year cycle)
យូរណាស់មកហើយ	B41	very long time now			
យូរៗ ម្តង	B21	once in a while, seldom, intermittent	ពាក្យយូរៗ	B56	to suffer, to undergo suffering
យូរអង្វែង	S5	for a long long time	ពាក្យយូរអង្វែង	S12	to wait (royalty, clergy)
យួន	B2	Vietnamese	ពាក្យយួន	S12	to wait
យើង	B3	we, us, our		B24	cold, chilly (with wind)
យើងឆ្ន់	S10	we	ពាក្យយើងឆ្ន់	S10	lethargic
យោង	S11	distance the eye can see	ពាក្យយោង	S12	decoration, pattern, to make a pattern, to think in an organized way
យោងទា	S14	name of a Pali grammar (in Pali)			
យោលាវ	B58	opinion, suggestion	ពាក្យយោលាវ	S8	period of reign
យំ	B44L	to cry, weep	ពាក្យយំ	B24	season
យំស្រក	S7	to sob	ពាក្យយំស្រក	S3	flood season
			ពាក្យយំស្រក	B59	flood season
			ពាក្យយំស្រក	B24	dry season
			ពាក្យយំស្រក	B24	wet season
			ពាក្យយំស្រក		state
			ពាក្យយំស្រក	B28	government, civil service
			ពាក្យយំស្រក	B57	capital city
			ពាក្យយំស្រក	S9	government
ពក	B18R	to seek, search for	ពាក្យពក	S9	a cabinet minister

១

រដ្ឋប្រហារ	B53	coup d'état	រក្សា	B29	style, way, order, method
រដ្ឋសេនាធិការ	S13	secretary, cabinet minister, secretary of state (a high government official below cabinet rank)	រក្សា រក្សា	B20	tuberculosis
រដ្ឋសភា	S5	Congress parliament, national assembly	រក្សា	S3	motorcycle or bicycle-drawn trailer (French: remorque)
រដ្ឋាភិបាល	B38	government, administration, régime	រដ្ឋាភិបាល	S4	twisted, intertwined, the stomach churns
រដ្ឋាភិបាលស្រុកសង្គ្រាមស៊ីវិល	S13	Government of National Salvation (name of the government that was in power before, during and after the overthrow of Norodom Sihanouk in 1970)	រដ្ឋាភិបាល រដ្ឋាភិបាល (រដ្ឋា)	S4	cramp, esp. on the calf (leg)
រត់	B35	to run	រត់	S1	always
រត់ក្រោយ	B54	to smuggle	រត់	/rumtum/ S11	to be restrained in movement
រត់ចោល	B52	to desert	រត់ រត់	B6	hundred
រត់ចោល	S7	to abandon	រត់ រត់		two hundred
រត់	/rotanaʔ/ S13	gem, precious metal, precious things of a person	រត់ រត់	S5	interval
រថភ្លើង	B49	tank (weapon)	រត់ រត់	B15	to be extinguished
រថ	B42	cart, vehicle	រត់ (សរសើរ)	S7	to melt
រថ:រថ	B42	ox-cart	រត់	S10	completely gone, barren (restricted distribution)
រថ:រថ	B60	train	រត់ (= រត់)	S14	to miss, remember, feel nostalgic
រថ:រថ	S3	horse-drawn cart	រត់ (សរសើរ)	S14	to miss, feel nostalgic
រថាស (កថាស)	S11	period of waning moon	រត់	B54	during, between, duration, interval
រថ	B51	thunder	រត់	S6	essence, flavor
រថ	B55	fence	រត់	B8	to live, to be alive
រថ	B16	of, belong to; thing	រត់ រត់	S4	restless, uncomfortable
រថ	B50	a wound; to be wounded	រត់ រត់	B51L	afternoon
			រត់:រត់	S4	lethargic and uncomfortable
			រត់	S10	fast, rapid
			រត់	B60	without intermission, through, all the way
			រត់ រត់	B60	all the way to
			រត់ រត់ (រត់ spoken)	B41	to be torn

រលីល	B59	slippery	កាយកាសក់	B42	to report	
ស្រែកស្រែក	S7	to groan and act restless	កាភាន់	S12	to obstruct, to hinder	
ភ	S12	to obstruct, to hinder	កាស	B14	every, each	
ភាក	S4	to have diarrhea	កាស្រី	B50D	all (together)	
ភាវ	B59	shallow	កាស្រីវិក	S1	each and every	
ភាស	S7	shape, form	កាស្រីជ្រូត	B14	every day	
ភាស	B38	royal	កាវ	S11	to grope	
ភាសការ	B38	civil service government	កាវរា	S11	to reseach, search	
ភាសនាសិ	B57	(royal) capital	កាស្រី	S8	the people	
ភាសបញ្ជា	S9	royal command	កាស្រី	B40L	to rake, horror	
ភាសរាជរដ្ឋាភិបាល	S5	royal government	វិកាយ	S13	happy	
ភាសសម្បត្តិ	S11	kingdom, throne	វិក	S4	to relapse	
ភាសា	S8	king	ប្រកាស	S1	attitude	
ភាសាណាចក្រ	S8	realm, royal domain, kingdom	វិកវិក	B32L	increasingly	
ភាសាសិរីសោក	S8	coronation usually includes a marriage (royal)	វិកវិក... ភ្នំ	B34	increasingly	
ភាស្យ	S8	period of reign	ប្រកាសភាព	/rathianu°phiap/	B55E	physical power (literary)
ភាស្យធា	B22	radio	ប្រស	S15	root	
ភាស្យកាយ (ភាស្យ AC)	S7	messy, unorganized	វិ:	S5	to think, stingy (slang)	
ភាស្យវិ	S11	evening (formal)	ប្រកាសវិ:		miser	
ភាស	S15	a stand	វិ(៧)	S1	as far	
ភាស	B33L	to count	វិក	S3	to expand, to burgeon, bloom, swell	
ភាស + number	B43L	by the (+number), (number) + S, e.g., by the thousands	វិកថវិក	S3	to expand, to prosper	
ភាស្យភាស	S5	countless, many	វិក	B58R	hard, stubborn	
ភាស្យមិនអស់	S15	to recount, tell in detail	វិកភ្នំ	B58R	hard-headed, stubborn	
ភាស្យរៀប	S13	to be friendly to, to seek out	វិក	B20	to rub, to tighten	
ភាស	B56	scattered, in particles, retail, messy	វិក	B49	to squeeze, to constrict	
សាស្រីភាស		to sell in retail	វិកយក	B49	to confiscate	
សុយភាស		change, cash	វិកវិក	B50	rocket	
			វិកភាស	S10	to invade	
			វិកបាល	S3	forester	
			វិកភ្នំ	S7	prosperous, happy	
			វិក	B35	to push	

គ្រូប
គ្រូប
គ្រូប(នី)
គ្រូប

B45 fly (noun)
B18 Russia, Russian
B53 tunnel, hole
B27 body, shape, figure, form, classifier for person

គ្រឿងភ័វ(ភ័វ) AC
គ្រឿង
គ្រឿងពស់
គ្រឿងក្បួន
គ្រឿងក្រមក

S7 a fight, fuss, quarrel
S2 consecutively, in order
S2 each and every
S14 each one
S7 regularly, continuously

គ្រូបថត
គ្រូបកាល
គ្រូបភាព

B27 picture
S4 body
S6 image, figure, picture
S7 body, form, shape

គ្រូប
គ្រូបស្បែក
គ្រូប

B2 to learn, study
S3 to study
S4 to prepare (in accordance with spirit's orders), to meet a spirit's demands

គ្រូបភាព
គ្រូបសោភ័ណភាព
គ្រូប

B22 to finish, to be free, then, already

គ្រូបច័ន្ទ

B13L to get ready, get dressed

គ្រូបខ្លួន

B26 to get even, to resolve things, to settle accounts, to be free from an obligation

គ្រូបនីស
គ្រូបអាណាទិសនាគ

S3 about to
S8 to crown (ceremony usually includes marriage) (royal)

គ្រូបភីមាត់

B49L to say for the heck of it, to make up a story

គ្រូបភាស

S1 to narrate, describe

គ្រូបព្រលាច

S7 already, complete

គ្រូប

B18 riel (Cambodian monetary unit)

គ្រូបរហើយ

B5 then, already, just after that

ស្រីស៊ីសសត

Résident (French provincial governor)

គ្រូប

S5 to join, unite

ស្រីស៊ីសស្រុកប្រឹក្សា

S10 Résident Supérieur (French governor of Cambodia during the protectorate)

គ្រូបគ្រូប

S5 to unite

គ្រូប
គ្រូប

S3 to unite, join

ទឹកស្រួល

B53 to take up a collection, to collect money

គ្រូប

S7 to move, remove

រោគ

S4 disease, illness

គ្រូប

B23 to chose, to find, to pick up

រោស

S11 goat (name of the 8th year of the 12-year cycle)

គ្រឿង

B6 story, matter, trouble

រោស

B6 a shelter, a roofed structure, a factory

រោគគ្រឿង
គ្រឿងបុរាណ
គ្រឿងសម័យ

to cause trouble
fable
modern story, novel

រោសកុន

B6 movie theater

រោស

S11 refers to the waning moon in lunar dates

ខំខាន	B60	to disturb, to annoy	សម្តែងស	/lattephol/ S12	result, product, outcome
ទំនោរ	S10	to liberate		/latt1°/ S11	philosophy, ideology, régime
ទំនាត់	S7	whip	ស្នូត		
ទំនើប (ទំនើ)	B55	to depend on			
ទំនើប	S10	to be moved emotionally	សហ	S7	to do something secretly
ទំលាក់	S11	to extinguish, put out	សហ. ស្តុប	B22	to erase, to wash, to cover up (trace, hole)
ទំលាយ	S11	to melt (trans.), to liquidate, to do away with	សហម្ត		to wash face
ទំលាត (ទំលើ)	B59	to violate	សសា	B44L	cuckoo
ទំលាតសិប្បកម្ម	B59	to violate the law	សា	B1	to leave, to say goodbye
ទំលើយ (= សំទើយ)	S11	to cool (off), relax	សាស	B5	to wash
ទំ	B5	to dance	សាស	B6	million
ទំនើប	S7	to interfere with, to get in the way	សាយ	B33L	to mix
			សាវ	B13	Laos, Lao
			សាស	S3	to expand (leaf), to progress, expand, prosper
			ស៊ីតិក	B49	message, letter, document, ticket (in some case)
			សិស្ត	S8	linga, lingam (Hindu phallic), symbol symbolizing the Khmer god king
ឧស្ស	B43	etc.	សិច	B51	West
សាត់	B6	to sell	សិច	S8	to sink, to set, to submerge
សាត់ (in ទំនឹកសាត់)	B24	to fall asleep	ស្តុបសិច		the sun sets
សក្ខណៈ	S3	character, aspect of, character	សិក	S13	to lick
សង្កា	S11	Ceylon (Sri Lanka)	សិ	S6	to carry propped up against the shoulder, e.g., a rifle
សង្ការទំនាត់ស្នូត	/lankaavettasout/ S11	name of a Mahayana Buddhist scripture	សិស	B33	to fry (rice, nut)
			សិក្ខក	B18	liter
			សិស	B8	single, bachelor (male or female)
សន្សំក	S10	Lovek (ancient Cambodian capital city)	ឱ	B11	to hear
សន្ធា	S12	decision, result	ឱ ៗ មក	S5	to be heard, rumored

ល

ស្រក	S9	to cross a forest, to invade	ស្រកចង	S10	to raise an army, muster an army
ស្រកស្រុយ	B53	to invade	ស្រកទឹកចិត្ត	B54	to encourage
ស្រប	S2	to erase, to wipe off, to eliminate	ស្រកផ្លូវ	S13	to build a road
ស្រយ	B4	money	ស្រកវិសាលភាព	B31	except
ស្រយភាគ	S2	money	ស្រកទិស	S7	to offer
ស្រះ	B40B	when	ស្រក	B45C	to exceed, pass, surpass
ស្រះត្រពាំង	B56	provided that, providing that, until	ស្រក្រវិល	B23	yellow
ស្រូ	B39L	sewer, large pipe to put (hand) in	ស្រក្រវិល	B24	fast, speedy
ស្រុក	S6	to reach in, fig. to enter	ស្រក្រវិល	B38R	to give a party for, to treat
ស្រុកចូល	S10	to reach out	ស្រក្រវិល	B19	to stick out, protude
ស្រុកខ្ពស់	S3	to grow bigger and taller	ស្រក	B23	a number
ស្រុកសាវ	S3	to burgeon, to bloom, swell, spring up, grow, progress	ស្រក		number one
ស្រូត	B60R	to crawl on one's belly	ស្រក	B54	serial number (people)
ស្រួងប្រាបាង	S9	Luang Prabang (seat of the Kings of Laos)	ស្រក	B5	to play, do something for fun
ស្រួងស្រះបាង	S9	see ស្រួងប្រាបាង	ស្រក	B58L	to get tough, strict
ស្រួច	B37	to steal, to sneak	ស្រក	B56R	to emerge, rise, appear
ស្រួច + verb	B37	to do something without letting people know, to do on the sly,	ស្រក	S6	ragged and full of holes front and back
ស្រួចចូល		to sneak in	ស្រក	B20	to swallow, to drink
ស្រួត	B55	wire	ស្រក	S10	pretext, excuse
ស្រួតបន្ទា	B55	barbed wire	ស្រក	B34	to quit, give up, to divorce
ស្រួតបន្ទា	B29	on	ស្រក		to abandon; to divorce
ស្រួតកំពូល		on the top	ស្រក	S3	to be bound to
ស្រួត	B30R	time, instance	ស្រក	S9	world, planet
ស្រួត	B30R	to raise, lift	ស្រក	B1	you, mister
ស្រួតជំនួយ	S13	to help each other	ស្រក	B1	(male) teacher
			ស្រក	S13	superior of a wat
			ស្រក	S11	way of referring to elderly monk
			ស្រក	S13	secular
			ស្រក	B30L	a gentleman

សោភ័ណភាព	B1	you (to woman of high social status), madam	ស្រស់ស្រាយ	B56R	small, trivial
សោភ័ណភាព		important, wealthy people	ស្រស់ស្រាយ	B50	by the time that bitter
សោភ័ណភាព	S10	readers	ស្រស់	B6	good, pretty, nice
សំបុត្រ	S3	cleared just enough to permit passage	ស្រស់	S7	young and beautiful
សំបុត្រ	S3	order, sequence	ស្រស់	S9	fine, tiny
សំបុត្រ	S9	place one lives, dwelling	ស្រស់ស្រាយ	S9	tiny, in tiny fragments
សំបុត្រ	S4	hard, difficult			
សំបុត្រ (= រំលីយ)		to cool (off), relax			
សំបុត្រ (< ល្អ)	S15	to improve, to decorate			
សំបុត្រ	S1	to cause to bend over			
សំបុត្រសំបុត្រ (សំបុត្រ AC)	S1	to pay respect to	សំបុត្រ	S11	monkey (name of the 9th year of the 12-year cycle)
សៈ	S7	to cut limbs from tree, to go all the way in speaking, to say without restraint	ស្រាយ	S11	an advanced disciple
សៈ	S7	to abandon, to throw away	ស្រាយ	S7	to be lost, to lose the way
ស្រាវ	B45	play, drama	ស្រាយ	S7	circle, family, clique, arena
ស្រាវ	S6	ignorant, stupid	ស្រាយ	/vé'cena?/	
ស្រាវ	B19	evening	ស្រាយ	S11	utterance (lit.)
ស្រាវ	B25	= សោភ័ណភាព	ស្រាយ	S3	to return, to do again
ស្រាវ	B40B	to try, attempt	ស្រាយ	S6	color, color of complexion, lineage, caste
ស្រាវ	B55	patrol, squad	ស្រាយ	S9	high-caste person
ស្រាវ	S10	trick	ស្រាយ ស្រាយ	S13	name of the 2nd day of 3-day New Year holiday
ស្រាវ	S9	famous, well-known	ស្រាយ, ស្រាយ, ស្រាយ	S13	fence (lit.)
ស្រាវ (ស្រាវ) AC	S9	well-known, famous	ស្រាយ	B45	pagoda, temple
ស្រាវ	B51	speed	ស្រាយ	B45	Wat Phnom (name of a place in Phnom Penh)
ស្រាវ	S13	game	ស្រាយ	S9	= ស្រាយ
ស្រាវ	S12	gambling	ស្រាយ		
ស្រាវ	B45C	pumpkin	ស្រាយ		
ស្រាយ	B18	enough	ស្រាយ		

វត្ថុ	S5	thing (formal)	វត្ថុវិសេស	B13	suitcase (French: valise)
វត្ថុបំណង	B48R	objective, goal	វត្ថុ	B58	to measure (le (length)
វត្ថុ (= វត្ថុ) (H)	S2	to have (a quality) (used at the end of Pali loan words)	វត្ថុសា	S2	fate
វប្បធម៌	S8	culture	វត្ថុវិទ្យាសាស្ត្រ	B2	Washington
វិស័យ	S6	intelligence; age	វិចិត្រ	/vicet/ S13	mixed, colorful
វិវាទ	S8	trouble, difficulties	វិចិត្រសិល្បៈ	/vicetselepa?/ S13	fine arts
វិវាទ	S14	if you don't watch out ...	វិចិត្រ	B30	November
វិវាទ	/voore?/ high, good		វិជ្ជា	B47R	subject, study, field of study
វរសេនីយ៍ត្រី	B57	Major (mil.)	វិស្វ	B5	instead, again, back
វរសេនីយ៍ទា	B57	lieutenant colonel	វិស្វកម្ម	S10	consciousness, soul, spirit
វរសេនីយ៍ឯក	B57	colonel	វិប	(H) S9	-ologer, member of the intelligentsia; expert (agent suffix replacing វិជ្ជា in a noun indicating a specialist in a field of study)
វស្សា, វស្សាខែ	S14	rainy season (lunar calendar)	វិប្បា	S2	knowledge
វស្សា	B24	rainy season	វិប្បា (= វិជ្ជា)	S2	science
វា	B12	it, he, she, they (familiar)	វិប្បាសាស្ត្រ	B60R	secondary school, lycée
វា	B57	to pass (a car)	វិប្បាសីល	B43L	radio
វាកស	S15	to take a vacation (French: vacances)	វិប្បាសីល	/vithu? tuoretuoh/ B43L	television
វាចា	S11	speech, utterance	វិប្បាសីល	S6	street, road
វាចា	S11	philosophy	វិប្បាសីល	S2	a plan, program, act
វាយ	B36	to hit	វិប្បាសីល	S2	measure, steps, actions taken to solve a problem
វាយគ្នា	B53	to fight each other	វិប្បាសីល	S1	method
វាយសំបុក	B58	to assault	វិប្បាសីល	S2	methodology
វាល	B17	plain, clearing filed (land)	វិប្បាសីល	B48R	discipline
វាលស្នូល	B60	cemetery	វិប្បាសីល	S12	to be destroyed
វាលយន្តហោះ	B17	airfield	វិប្បាសីល	/vi?bat/ B50L	crisis, destructive event
វាលស្នូល, វាលស្នូល	S13	a stupa made of sand, sand made into the shape of a stupa	វិប្បាសីល		
វាលស្នូល, វាលស្នូល	S13	sand (literary)	វិប្បាសីល		

វិបាក	S3	incident (with negative consequences)	វិវាទ	B40B	glasses, spectacles
វិហារ	S1 +	edifice, state building, monument	វាំង	B45	palace
វិល	S4	to turn, spin, return			
វិលមុខ	S4	to be dizzy			
វិសាខ (= តិសាខ)	/visakh/ S11	name of the 6th lunar month			
វិ:	B52	almost	ស	B23	white
វិ:វៃ	B52	almost	ស័ក	S13	time, era, the progression of years
វិស័យ	S2	field of, scope, range			
វិទ្យាស្ថាន	B49	engineering,	សាកលវិទ្យាល័យ	S8	era (e.g., Buddhist era, Christian era)
វិទ្យាស្ថាន	B49	engineer			
វិហារ	S12	church, sanctuary	សាវ័	B5	hair (of the head)
វិក	S8	to stir	សកម្ម	B51R	active
វិកវិ	S8	to be in trouble, difficulties	សកម្មភាព	B51R	activity
វូបនីយកម្ម = វូបនីយកម្ម	/voopeniyekam/ S9	-ization, -ation	សក្ការៈ	S9	respect, gift to a superior, offering
វិស	S7	indicates warning or urging (familiar)	សក្ការៈបូជនា	S9	offering
វេ	S10	Hué (ancient Vietnamese capital)	សក្កិ	B47	to tattoo, a tattoo, rank
វេទ	S11	knowledge, Veda	សក្កិសិទ្ធិ	S5	holy, sacred
វេទនា	B49	misery, suffering	សាវ័	B60	to build
វេទិតា	S5	gratitude	សាវ័ទ្យា	B33	pudding, custard
វេទ	B29	turn (in line),	សាវ័	B28	to return (something), to repay, to subtract
សល់វេទនាសាគ	B29	it's your turn	សាវ័សា	S11	to repay a moral debt
សាគវេទនា		to take turns	សាវ័សិក	S10	to take revenge
សាគវេទនា			សាវ័ស័	S6	to press, to put (weight) on
វេទនា	S13	to offer or give to clergy (formal)	សាវ័សាវ័សិទ្ធិ	S6	to oppress, to sit on and push down
វេទនាស្ថាបនា	/veephóttaahaa/ S13	food for monks			
វេទនាចែកស្រទាប់	B29	to part the hair	សាវ័សាវ័	B28	a political division of a town or a district
វេទនា	B28	long (of things)			

ស

សង្កិន (< គិល)	S6	to run over, flatten, to cause to grind	សង្កាប់ស្លាប	B59	manner
សង្កត់	S6	to observe	សង្កក	S7	to lie, to be extended
សង្ក្រាន្ត	S13	departure, arrival (formal), completion of a solar year, new year holiday	សង្ការ	B33	bean, pea
សង្កេត	S1	to summarize	សង្ការកម្ម	B33	bean sprout
សង្កេត	S7	society	សង្ការៈ	S8	100
សង្ក្រាម	B40	war	សង្ការៈ	S8	century
សង្ក្រាន្ត	S13	help, saving; to help, save	សង្ការៈ	/sete'sampaññe'ñe'/	S14 awareness; mind
សង្ឃ	S1	Sangha, member of the Sangha	សង្ការៈ	B40L	animal, being (human or animal)
សង្ឃទាន	S13	a ceremony in which monks are invited to the house so that a person who can not get to the wat can offer food	សង្ការៈ		beast
សង្ឃវិប	B17R	to hope, hope	សង្ការៈ	B44	bird
សង្ឃស័ក	S7	to be sad, unhappy	សង្ការៈ	B38L	enemy
សង្ឃក	S11	to feel pity	សង្ការៈ	/sonthema'bonda'rika'/	S11 name of a Mahayana Buddhist scripture
សង្ឃកយស	S11	to feel empathy	សង្ការៈ	S14	belief, esp. in merit, sin and karma
សង្ឃក	S7	girl or boy who is on steady date	សង្ការៈ	S14	believing in merit, sin, and karma; generosity
សង្ឃកែ	B50	to suspect, to be suspicious, be fishy, be skeptical	សង្ការៈ	S13	family, breed
សង្ការ	S11	a large, black ant	សង្ការៈ	313	state of mind, attitude
សច្ចៈ	/sac, sacca'/		សង្ការៈ	S9	pacification
សច្ចៈសមិ	S11	truth, certainty	សង្ការៈ	B50	security, safety
សញ្ញា	/sacca'thóa/		សង្ការៈ	B50	national security
សញ្ញាស្និស	S11	the truth	សង្ការៈ	S6	moment
សញ្ញាស្និស	B31L	sign, symbol, signal	សង្ការៈ	S15	to guess, assume
សញ្ញាស្និស	B60	flare; light signal	សង្ការៈ	S2	debate
សញ្ញាស្និស	S1	certificate (diploma)(formal)	សង្ការៈ	B52	to assume
			សង្ការៈ	B45	to have fainted, to be unconscious
			សង្ការៈ	B26L	sheet (of paper, leaf)
			សង្ការៈ	S6	to promise
			សង្ការៈ	S12	to save (up)
			សង្ការៈ	B1	happy, pleasant, agreeable
			សង្ការៈ	B30L	content

សព	/sɔp/ S6	corpse (formal), the late..., e.g., សព្វសាកសព the late Mr. Sok	សមាសិកម្មស្នាម	S15	worship
សភាស្ត្រកាយ		body (literary)	សម្បទា	/samu ^o cheet/ S12	to cut off, give up, throw out
សព្វ	S1	all, every, full	សម័យ	B59	time, era, modern
សព្វគ្រប់	S5	completely	សមុទ្រ	B55	sea
សព្វថ្ងៃនេះ	B55E	nowadays, pre- sently	សម្ងាត់	B48	secret (adj.)
សព្វមុខ	S5	of every sort	ការសម្ងាត់	B48	secret (n.)
សភា	S5	house of parlia- ment or congress	សម្តេច (<ស្តេច)	S5	prince, nobleman (a title that can be given to people of non- royal birth or high-ranking monks)
សភាព	B59	aspect, state of being, appear- ance	សម្តេចព្រះសង្ឃតាត	S2	a patriarch of one of the two Cambodian Buddhist orders)
សម	B32	fork	សម្តេចថ្មី	S5	'Papa Prince' (affectionate title for Prince Sihanouk)
សម	B29	to be becoming, appropriate, proper, fitting	សម្បត្តិ	S4	property, asset
សមមុខ	S7	appropriate, to be deserved	សម្បូរណ៍	S10	plentiful, abun- dant
សមរម្យ	S10	good, logical (somewhat formal)	សម្បូរិម	B24	extremely, terri- ble; terribly
សមស្របនឹង	S7	appropriate to, fitting for	សម្មាសិ	S11	enlightenment
សមរម្យសមនឹង	S14	appropriate	សម្មារៈ	/sɔmphiaré ^o / B56	supplies, materi- al
សមណៈ	/samməna ^o / S11	one who follows the dharma, who strives to live according to the the Buddhist principles, a monk	សម្មា	S11	true, correct, good
សមត្ថៈ	S1	capable	សម្មាសម្មាសិស្ត្រាណ	/sɔmmaasɔmphiathian/ S11	enlightenment
សមត្ថភាព	S1	capacity, abili- ty, competence	សម្រស់ (<ស្រស់)	S5	charm, prettiness
សម្បជញ្ញៈ	S14	awareness, alert- ness	សម្រាក	B35	to relax, to rest
សមាសិក	S2	member	សម្រាន្ត	B7	to sleep (formal)
សមាគម	S14	to express sub- mission, to accept	សម្រាប់ (=សំរាប់)	B48	for, a set
សមាសិ	S14	devotion; self- possession, to purify	សម្រាម	B56	garbage
			សម្រាល (<ស្រាល)	S4	to give birth
			សម្រាក	B58	to force one's in without think- ing of consequences

ស្រែក	to snore	ស៊ីយរលើក្បាល	S4	to show, demonstrate, prove
ស្រួលស្រួល	to ease, to reconcile, to smooth the way	សា	S9	to do again, repeat
ស្រួលច(ចិត្ត)	B30R to decide, to make a decision	សាភ	B17	to try, to test
ស្រួល	B33 stew-like dish	សាភសាភសាភ	S10	the whole world, universe
ស្រួលប្រាប់ (<ស្រួល)	B37 to kill	សាភវ	S9	ocean (formal)
ស្រួលប្រាប់ខ្លួនសាង	B44 to commit suicide	សាស	S9	to build (formal)
ស្រួល	S2 to stare at, look at	សាសស្រួល	S11	to become a monk, to give up worldly life
ស្រួល	S6 a vote, esp. in a voice vote	សាច	B15	meat, flesh, muscle
ស្រួល	B33 voice, sound	សាច់ភា	B34	beef
ស្រួលសាហាមស្រួលសាហាម	B33 Voice of America	សាច់ចៀម	B34	lamb (mutton)
សមាគម	/sa ^h maakum/ S6 association, club	សាច់ជ្រូក	B34	pork
សស	S9 column	សាច់ញាតិ	S14	relatives
សសស្រួល	/- sdom/ S9 a kind of column found in temples	សាច់ដុំ	B43R	muscle
សសស្រួល	S14 to praise, to congratulate, e.g., ស្រួលសសស្រួល congratulation	សាច់មាត់	B34	chicken
សសស	B2 to write	សាសាច្ចិ	S10	again, another time
សស	B45R to summarize (résumé)	សាសាសា	S2	public
សសស	B45R in short, in brief	សាសាសាស្រួល	B35L	republic
សស	B33R to remain, be left over, remain	សាស	S14	good, well done! bravo, amen
ស.វ.	S8 = សាសវិជ្ជា	សាសសាស	S14	act of saying
សហការណ៍	S13 to work together, to cooperate	សាស្រួល	S9	calm
សហការី	S11 colleague, co-worker	សាសស្រួលសាស	S12	peaceful, calm
សហជីវិត	S3 comrade	សាស	S6	to sow (for eventual transplanting)
សហប្រជាជាតិ	S2 united-nations	សាស	B33L	bland, flat (taste)
សហប្រតិបត្តិការ	S13 cooperation	សាសមាត់	S4	mouth tastes like cotton
សហរដ្ឋ	B33 united states	សាស្រួល	B22	soap
សហរដ្ឋអាមេរិក	B33 U.S.A.	សាសញ្ញា	S6	ordinary, general
សហស្រុក	S13 joint welfare	សាសសាស	S12	a novice monk
		សាសសិល	B6	thirty
		សាស្រ្ត	S14	the very..., the concerned, oneself

សាលា	S7	to spread about		ness and virtue of people
សារ, សារៈ	S2	core, importance, usefulness, letter	សិលា	S8 stone (literary)
សារសំខាន់	B48R	essence, importance	សិលាចារិក	S8 inscriptions in stone
សារពត៌មាន	S2	newspaper, the press	សិស្ស	/sələpa?/ S13 art
សារសំ	B23	sarong	សិស្ស	B3 student, pupil
សាស្ត្រាភិក្ស	/salprɨk/ S11	banyan tree (under which Buddha was born and died)	សិស្សានុសិស្ស	S1 students (collectively)
សាលា	B2	hall, school	សិស	/səl/ S11 religious rule, precept, piety, grace, holiness
សាលាឃុំ	B25	district hall	សិលា	B30 August
សាស៊ីសសាស្ត្រាភិក្ស	B20	silicylate (from silicylic acid)	សិ	B14L to eat (intimate style in the city, ordinary in the country), to have a meal
សាសនា	S5	religion		
សាសនាព្រហ្មញ្ញ	S8	Brahmanism, Hinduism		
សាស្តីស	S6	a kind of cloth that keeps a crease well (shark skin cloth)	សិស្សស	B41R to go into domestic service, to take a job, usually manual
សាស្ត្រ	S1	study, science	សិស្សានុសិស្ស	B31 to consume gas
សាស្ត្រាចារ្យ	S1	professor	សិស្ស	B13 cyclopousse, pedicab
សាហាស	S9	lover	សិស្ស	B25 to sign
សាស្ត្រាភិក្ស	B33	lettuce, salad (vegetable)	សិស្ស	B49 civilian
សាស្ត្រាភិក្សបូរណ		lettuce	សិស្ស	B42 horn, whistle
សិក្សា	S1	to study	សិស្សបូរណ	S6 shirt (French: chemise)
សិក	B22	to comb (hair)	សិក	B60 pertaining to war
សិកនិក	S7	= ស្ត្រីនិក	សិក	B60 military
សិក្ខុន្ត (= សិក្ខាថិ)	/sɨthót/ S11	Siddhartha (given name of the Buddha)	សិក	S1 to leave the monkhood
សិន (សិន)	B1	first, for a while, for the time being	សិន	S13 to sleep (monk)
សិសសថិ	S15	manners and behavior that lead one to do good and avoid doing bad, precepts of righteousness, holi-	សិនសាប	B40 almost
			សិននិក	S10 really, extremely (colloquial)
			សិម	B40 almost
				B27 then, e.g., ញឹកញាប់សិនសិមសិក្សា eat first, then study

ស៊ីប៊ីលីស	S1	certificate of elementary school completion (French)	ស៊ីប៊ីលីស	S7	current with (ស៊ីប៊ីលីស ទស្សន៍)
ស៊ីប៊ីលីស	B31	cherry	ស៊ីប៊ីលីស	S7	thorough..y
ស៊ីប៊ីលីស	S6	shirt (French: chemise)	ស៊ីប៊ីលីស	S7	all over
ស៊ីប៊ីលីស	B23	chocolate	ស៊ីប៊ីលីស	B40	courageous, tough, persistent
ស៊ីប៊ីលីស	B1	to be healthy, to be safe, peaceful, to be secure, fine	ស៊ីប៊ីលីស... នាសាស	B40	rather... than
ស៊ីប៊ីលីស	B42	to be willing, to agree, to be satisfied	ស៊ីប៊ីលីស	S3	to recite, chant, study
ស៊ីប៊ីលីស	B1	How are you?	ស៊ីប៊ីលីស	B6	zero, nothing
ស៊ីប៊ីលីស	S9	peaceful, calm	ស៊ីប៊ីលីស	B1	please, would like
ស៊ីប៊ីលីស	S5	health	ស៊ីប៊ីលីស	B30R	including; even; in spite of
ស៊ីប៊ីលីស	S9	Sukhothai (name of the first Thai Kingdom)	ស៊ីប៊ីលីស	S8	Sumatra
ស៊ីប៊ីលីស	S13	to die (clerical)	ស៊ីប៊ីលីស	S9	Suryavarman (name of famous Khmer kings)
ស៊ីប៊ីលីស	S14	good actions, just behavior (literary)	ស៊ីប៊ីលីស + verb	S3	would rather + verb + instead
ស៊ីប៊ីលីស	/sokete'phia/	Heaven (lit.)	ស៊ីប៊ីលីស	S5	lungs
ស៊ីប៊ីលីស	S1	honest (formal)	ស៊ីប៊ីលីស	B45	garden; flower-garden
ស៊ីប៊ីលីស	S1	good character	ស៊ីប៊ីលីស	B1	to ask
ស៊ីប៊ីលីស	B31	pure	ស៊ីប៊ីលីស	B54	to interrogate
ស៊ីប៊ីលីស	B31	all, exclusively	ស៊ីប៊ីលីស	B25L	to ask after, to say hello
ស៊ីប៊ីលីស	S10	true, real, pure	ស៊ីប៊ីលីស	B40B	to laugh
ស៊ីប៊ីលីស	S15	good, melodie, lovable, pleasing, attractive	ស៊ីប៊ីលីស	B55E	to laugh uncontrollably
ស៊ីប៊ីលីស	S15	a good welcome gift	ស៊ីប៊ីលីស	S5	black beans, bean sauce
ស៊ីប៊ីលីស	B33	soup	ស៊ីប៊ីលីស	B2	Thai
ស៊ីប៊ីលីស	S15	to infiltrate, be saturated	ស៊ីប៊ីលីស	S3	Siem Reap (Cambodian province)
ស៊ីប៊ីលីស	S7	polite, modest	ស៊ីប៊ីលីស	B5	book
ស៊ីប៊ីលីស	S8	sun (literary)	ស៊ីប៊ីលីស	S6	registration book for a cyclo (unofficial usage)
ស៊ីប៊ីលីស	S8	Sun dynasty (one of the Funanese dynasties, con-	ស៊ីប៊ីលីស	S2	matter, affair, nominalizes adj.
			ស៊ីប៊ីលីស	B40B	matter, story, contents, makes nouns from verbs

រលា	B31	penny, cent	រលាបទីវង្ស័ក	S8	to die (royal)
រលាសាសនៈ		/seenaasena?/ S15 a place to sleep and sit (often clerical)	រលាបទុក្ខ	S14	to have trouble, grief (ordinary style)
រលា	S12	to eat, to live off	រលាបកាស្យ	S8	to reign (of a king)
រលាភក្ស	S12	to associate with, to be members of the same crowd	ស្រី	B9	to beg, ask for
រលាម្រ	S4	serum	ស្រីច្បាប់	B9	to ask for permission
រលាវនៈ	S4	association, intimacy	ស្រីចាត	B6	excuse me, I beg your pardon
រលាវនៈគិច្ច	S4	association, act of making love (formal)	ស្រីសិល	S11	to go to the wat on a day of abstinence to take food to the monks and participate in prayers
រលា	B46	horse	សំខាន់	B21	important
រំលាស់	S6	to carry (two or more people)	សំគាល់ (< គ្មាន)	S8	to recognize, to know
រំលាស់	B5	hundred thousand	សំនឹ	B35A	speech, utterance
រំលាស់	S15	to sacrifice to spirits, to give a bribe (to spirits)	សំនិល	S6	to express (an idea), to state
រំលាស់រូកាន	S15	to sacrifice to spirits	សំនិល	S6	towards, to
រំលាសិល	B6	forty	សំណាត់ (< គ្មាន)	S5	place where one lives occasionally, to live at a place
រំលាសិល	S8	Sailendra (name of a Javanese dynasty)	សំណាត់	B42	luck; lucky
រលាក	S7	to be sad, unhappy	សំណាត់	S7	laughter
រលាកសរស្រង់	S7	unhappy, sad	សំនួរ	B4	question
រលាត	S2	furthermore, as for..., thus	សំលាត	B6OF	shell, husk, rind, skin
រលាប	S8	moon (literary)	សំលាត	B27	ID card form
រលាបវង្ស	S8	Moon Dynasty (one of the Funanese dynasties, concurrent with សុវិហារវង្ស)	សំបុក	B11	letter, ticket
រលាបនស្ស	S12	to like, to be interested (formal); nappy (formal)	សំបុកកំណត់	B25	birth certificate
រលាប	S8	to eat (royal)	សំបុកស្នងនិល	B42	passport
			សំបុកសាម្ប		health certificate
			សំបុកម្ចាស់យាន	B42	car owner certificate
			សំបុកយាន	B42	car registration
			សំបុកអានសិល	B42	insurance certificate

សំបូរក្បែរគុក	S8	Sambaur Prey Kuk (place with famous pre-Angkor ruins)	សំបូរ	B33	to boil, to make into a soup, soup
សំពត់	B23	cloth, dry goods; a kind of shirt	សំពត់	S12	column, firm
សំពះ	S6	to greet with hands pressed together and raised to the face, a gesture of respect	សំពះ	B28	stadium
សំពាក	B35	to rest	សំពះ	B11	to listen
សំពាប		a set	សំពះ	B12	to understand
សំពាប	B13	for, in order to	សំពះ	B12	to hear
សំពាប	B56	garbage, trash	សំពះ	B35	to regret; too bad
សំពាប	S4	to deliver a child, to give birth	សំពះ	B45R	to speak, talk, scold
សំពេច (< ព្រលាច)	S9	to decide; to succeed	សំពះ	B59	to reprimand
សំព្រឹក	S7	dress, clothing (formal)	សំពះ	B45R	to scold, blame
សំព្រឹក	S8	Sanskrit	សំពះ	S7	extended and motionless
សំព្រឹក	B21	something loved, a friend,	សំពះ	S4	small, pointed
សំព្រឹក	S7	to look at	សំពះ	S4	scanty, few
សំពាត (< ព្រាត)	B45L	to clean up	សំពះ	B31	thin
សំព័ន	B14	gasoline	សំពះ	S8	king, member of the royal family
សះ	S4	healed	សំពះ	S13	name of a tradition traditional game
សះស្បើយ	S4	to be healed, well, healthy	សំពះ	B10	right (side)
សោះ (មិន...សោះ)	B5	not ... at all	សំពះ	B32	woman, women
ស្តុក	S7	to be empty of contents, to be only a shell	សំពះ	S4	women (in general), female child (literary)
ស្តុក	B32	sugar	សំពះ	S2	place
ស្តុក	S5	thin, skinny (used only for humans and animals)	សំពះ	B58	situation
ស្តុក	B52L	a kind of drum	សំពះ	S2	situation, state of affairs
ស្តុក	B32	to be acquainted with	សំពះ	S2	to build (formal)
ស្តុក	B38R	to be quiet, silent	សំពះ	S10	definite, permanent (formal)
			សំពះ	S10	to be located at (formal)
			សំពះ	S2	to be uncertain
			សំពះ	B57	to ambush
			សំពះ	B59	small river
			សំពះ	B44	to lift (something) by pole and string, to fish

ស្រូវ	B44	to fish	ស្រូវ	B50	to volunteer
ស្រូវ	S2	insufficient	ស្រូវ មិនគ្រប់	B50	to volunteer
ស្រូវ	B36	almost, barely	ស្រូវ	B52	shoulder
ស្រូវ	S8	to represent, to be in the image of, some- thing returned	ស្រូវ ពាន ស្រូវ	S15	see ស្រូវ ពាន
ស្រូវ	B44	crossbow	ស្រូវ គ្រាប់, ស្រូវ កាំ	B16	to think, believe, to guess
ស្រូវ	S8	handwork (royal)	ស្រូវ	S14	imagination, memory, conscious- ness
ស្រូវ	S5	to live at, to dwell, to stay for a short time	ស្រូវ ស្រូវ ក្រៅ	B43	to be equal, even even, equal, alike, equivalent
ស្រូវ	S7	scar, print, footprint, mark	ស្រូវ រូប ស្រូវ	B26	secretary, clerk
ស្រូវ	S13	to be on inti- mate terms with; as resultative verbs to do well and conscientious- ly	ស្រូវ ស្រូវ ក្រែង	S7	honest, straight forward
ស្រូវ		to consume with enjoyment	ស្រូវ ក្រែង	B54	honest, straight forward
ស្រូវ	S13	sincere, on close terms	ស្រូវ ក្រែង	S7	frank, straight forward
ស្រូវ	S2	to advise, to suggest	ស្រូវ ស្រូវ ក្រែង	B41L	grass, weeds
ស្រូវ	S7	to love (poetic), love	ស្រូវ ក្រែង	S5	to recede, to diminish
ស្រូវ	S11	monk's sarong- like garment	ស្រូវ ក្រែង		to lose weight
ស្រូវ	S4	no longer ill; said when some- one sneezes	ស្រូវ ក្រែង	S11	to be silent, quiet (speech)
ស្រូវ	B51	provisions, food	ស្រូវ ក្រែង	S13	to wash (a Bud- dha statue, divin- ity, clergy)
ស្រូវ		skin, leather	ស្រូវ ក្រែង	S13	to pick out, to extract esp. from water
ស្រូវ	B16	shoe	ស្រូវ ក្រែង	S6	to be disappointed
ស្រូវ	B33R	tray	ស្រូវ ក្រែង	S2	parallel
ស្រូវ	B43	sports	ស្រូវ ក្រែង	S11	ant
ស្រូវ	B53	bridge	ស្រូវ ក្រែង	B34	drunk
ស្រូវ	B59	to carry (sus- pended from the shoulder)	ស្រូវ ក្រែង	B31	fresh, charming, handsome, pretty
ស្រូវ	B32	cabbage	ស្រូវ ក្រែង	B50	ferryboat
ស្រូវ		round cabbage	ស្រូវ ក្រែង	S5	to love
ស្រូវ		Chinese cabbage	ស្រូវ ក្រែង	B4	liquor
			ស្រូវ ក្រែង	B41	already
			ស្រូវ ក្រែង	B40	suddenly
			ស្រូវ ក្រែង	S11	name of the 9th lunar month

ក្រោយ	S12	to untie	ស្មាន់ស្មា	S2	to panic
ក្រោយ	B52	light	ស្មា	S13	betel nut (tree)
ក្រោយជ្រាប	S8	to do research	ស្មា	S13	areca (tree) (fruit in part of betel that is chewed by old people)
ក្រី	B8	lady, woman, girl, female		S15	a ceremonial ornament made with a banana tree trunk base
ក្រុក	B3	district, country		S15	a ceremonial ornament made with a coconut tree trunk base
ក្រុកភ្នំ	B3	Cambodia	ស្មាភី	S15	a ceremonial ornament made with a coconut base
ក្រុកចម្រ	S2	to sink, cave in		B59	wing, feather
ក្រុក	S6	altogether	ស្មាភីស្មី	B20	spoon
ក្រុះ	B34	uncooked, un- milled rice, rice		B8	to die
ក្រូម	B5	easy, comfortable	ស្មាប	B60	a leaf
ក្រួល	B19	to be well, healthy	ស្មាបក្រោម	S12	docile, tame
ក្រួលខ្ពស់	B25L	right, well, com- fortable, order- ly	ស្មាប	S12	decent, of good character
ក្រួលបួល	B19	to shiver	ស្មាប (លើ)	B22	to put on a lower garment
ក្រូម/ក្រូមាញ	S4	thirsty	ស្មា	B22	to get dressed
ក្រូមភិក	S7	already, complete	ស្មាភី	S2	to be palefaced with fear or ill- ness
ក្រូមច	B32	depends on, up to, e.g., ក្រូមចនឹក នឹកលោក វិញ ឡើយ to you	ស្មាភី	B47	automatic
ក្រូមចនឹកនឹក	S13	depends on, is up to	ស្មាភី	B31	mango
ក្រូមចចៅនឹក	B24	rice field	ស្មាប	S5	a white umbrella (literary)
ក្រែង	B42L	to shout	ស្មាភី	S6	to look hard for
ក្រែងក	B57R	to sprinkle	ស្មាភី	S6	to look hard for
ក្រែងក	S15	a ceremony in which monks sprinkle water and chant to avert foreseen danger or bad luck	ស្មាភី	S6	to look hard for
ក្រែងក	S13	to save, to rescue	ស្មាភី	B47	to hate
ក្រែងក	B22	stocking, sock glove	ស្មាភី	B13	nice, beautiful, clean
ក្រែងក	S13	pond	ស្មាភី	S14	clean, attractive, well dressed
ក្រែងក	B33	to stew	ស្មាភី	B18	what?, what sort of thing?
ក្រែងក	S2	to panic	ស្មាភី	B34	stinking, bad smelling
				B3	tomorrow

ហ

ហាត់	S14	tired, fatigued
ហាត្ត	S8	hand (royal)
ហាក់ដូចជា	S2	it seems
ហាត់	B4	store, shop
ហាត់ភ្លើង	B4	Indian store
ហាត់ថ្នាំ	B50	drug store
ហាត់បាយ	B4	restaurant
ហាត់	B43R	practice, drill, exercise
ហ៊ាន	B28	to dare
ហាត់	B33L	to slice, to cut into strips
ហាម	B44	to forbid, warn
ហាមមិនឱ្យ+verb	B44	to forbid + verb
ហាសិប	B6	fifty
ហ៊ិន	B34	to sniff, to smell
ហិប	B58	suitcase, trunk
ហី (= ហើយ)	S7	(represents a spoken pronunciation of ហើយ)
ហិន	S11	small, cheap, lessen (lit.)
ហិនយាន	S11	Hinayana (branch of Buddhism)
ហុកសិប	B6	sixty
ហូច	S2	to hand over, pass to
ហ៊ុន	S3	share (e.g., of stock)
ហូត	B35	to pull out
ហូរ	B39L	to flow
ហូរកាត់	B39L	to flow through
ហួស	B57	to surpass, exceed
ហួសវេលាហើយ	B42	it's too late
ហើម	B19	to be swollen, to swell

ហើយ!	B16L	well!, O.K.
ហើយ	B1	already, then, and
ហើយឬទេ?	B8	yet?
ហើរ	B44	to fly (flapping wings)
ហៀបដឹង	B60F	to be about to, almost
ហេតុ	B3	reason, matter
ហេតុនេះ	B41	just because
ហេតុនេះបានជា	B41	this is why
ហេតុនេះ	S2	reason for a result; result
ហេតុអ្វីបានជា	B3	why?
ហេតុអ្វីបានជា	B7L	why? (expect answer with several reasons)
ហេមន្ត, ហេមន្តរដូវ	/heemon/ S14	autumn, cool season (lunar calendar)
ហែ	S15	to accompany in a procession
ហែសព	S15	to have a funeral procession
ហែក	B37	to tear
ហែល	B41	to swim to struggle
ហែ	B50D	attention calling particle (familiar)
ហោត	S1	indicates an end of a list or of an issue
(នឹង)ហោចណាស់	S14	at least
(យ៉ាង)ហោចណាស់	S14	at least
ហោតថ្នាំ	B60F	pocket
ហោត	S13	astrologer
ហោត	B50	to fly (airplane)
ហោ	B32	to call, invite, to order (food)
ហែ	S7	indicates an angry question (intimate style)
ហ្នឹង	B2	that, this

ហ្នឹងហ្នឹង	B16	that's right, yes
ហ្នឹងនឹង	S1	so, thus
ឮ (= ឮ)	S7	...you hear! (wages action) (non-formal)
ហ្មត់ចត់ (= ហ្មត់ចត់)	S2	careful, close, with attention paid, meticulous
	S2	careful, with attention paid, precise, meticu- lous
ហ្នឹង	S7	firm
ហ្នឹងហ្មត់.ម៉ឺងម៉ាត់	S7	serious, severe
ហ្នឹងហ្មត់	S10	to train, to practise
ហ្នឹងហ្នឹង		to train, to prac. e, drill
ហ្នឹង	S9	Funan
ហ្នឹង	S8	Java

ឡើងប្រាក់ខែ	B60	to raise a salary
ឡើងស្នាក់	B52	to get a promo- tion
ឡើងផ្ទះ	S7	to enter a house
ឡាមកង្វែរ	B52	to ambush

៩៥

ឡ

ឡាតាំង	S2	Latin
ឡាន	B7	car, automobile
ឡានឈ្នួល	B9	bus
ឡានភ្លើង	B50	fire truck
ឡានពេទ្យ	B50	ambulance
ឡ	B31	a dozen
ឡើង	B44	to go up, rise
ឡើងសាច់	S5	to have good color (not pale), have high blood pressure
ឡើងថ្នាក់	S3	to be promoted
number + ឡើងទៅ	S10	from (number) up, (number) or more
number + ឡើងវិញ	S9	again; to repeat, to do again

អ្នក	/aʔ/	S12	not (like English un-, in-, a-, ana-)
អកុសល		S12	unfortunate unlucky
អក្សរ		B26	letter, conson- nant
អក្ខរៈ	/aʔkéʔ/	S2	high, exalted
អគ្គមហេសី		S8	queen
អគ្គនេសាទនិសាទ		S2	secretary general
អគ្គនេសាទនិការដ្ឋាន		S2	secretariat general
អង់គ្លេស = អង់គ្លេស		B2	English
អស័កាច			brave, fearless
អង្ករ		B34	rice (polished uncooked)
អង្កាម		S15	chaff
អង្កាល		B3	when
អង្គ		B54	corps, group
អង្គ		S6	classifier for royalty, clergy and deities
អង្គការ			organization
អង្គការសហប្រជាជាតិ		S2	United Nations Organization
អង្គបុគ្គល		B54	diplomat
អង្គប្រជុំ		S2	the assembled participants in a conference (formal)

អង្គរ	B2	Angkor (name of the old capital)	អង្គរចាស់	/atta ^o kethaadiikaa-yoooenia/
អង្គរ	S9	Angkor Wat	អង្គរវត្ត	S14 name of a Buddhist scripture
អង្គរ	S14	to shake, tremble	អង្គរ	S13 meaning, definition
អង្គរ	S13	a kind of fruit, name of a traditional game played with this fruit	អង្គរប្រយោជន៍	S2 primary interest, benefit
អង្គប	B58	trap	អង្គបិទ	S14 to feel bad, have hurt feelings
អង្គុយ	B29	to sit down	អង្គការ	S2 chief, director, head, inspector, administrator; to administrate inspect (formal)
អង្គរ	S6	to plead, beg		
អង្គរ	S6	to plead, beg		
អង្គរ	S2	permanent	អង្គបរាគមន៍	S10 sovereign
អង្គរ	B18L	I, me (non-formal)	អង្គប្បាយ	S2 to explain, to discuss (as in an article)
អង្គរ	B19	well, so, then; in that case		
អង្គរ	B29	to invite, please	អង្គរ	S9 emperor
អង្គរ	/atthé ^o /		អង្គរ	S12 neutral understanding; to be understanding
អង្គរ	S9	half		
អង្គរ	/atthé ^o phiap/		អង្គរ	S12 future
អង្គរ	S9	half portion	អង្គរ	S5 hygiene
អង្គរ	B19	tongue	អង្គរ	/a ^o ni ^o caa/
អង្គរ	B39	well, mineshaft	អង្គរ	S7 alas!
អង្គរ	S3	turtle	អង្គរ	/a ^o nu ^o /
អង្គរ	S6	to be patient, to bear, to put up with	អង្គរ	S14 under, lesser; along with; constant
អង្គរ	B35	no, not	អង្គរ	B35L to give permission, permission
អង្គរ	B40	futile, useless	អង្គរ	S1 to execute, etc., to follow, to apply
អង្គរ	B35	not to have, to be out of	អង្គរ	S10 souvenir, moments
អង្គរ	/a ^o te ^o pa ^o remaa/		អង្គរ	S7 inter, between
អង្គរ	S2	maximun (lit.)	អង្គរ	B55R international
អង្គរ	S6	past, former	អង្គរ	S10 intervention
អង្គរ	/attha ^o /		អង្គរ	S7 disaster, disorder
អង្គរ	S2	first, primary; to explain	អង្គរ	B44 little
អង្គរ	/at/		អង្គរ	S13 name of a traditional game
អង្គរ	S12	matter, business; explanation, translation, result, thing	អង្គរ	S6 to show signs of severe pain or discomfort; to

	the point of dis-comfort	សត់សាក	S2	all you gentlemen, all the gentlemen
ស្រួង	S12	hole, ditch		
ស្រួង	S10	region, part, level		B40B to find something ridiculous
ស្រួង	S4	see វង្វែង	ស្រួង	S6 bad, unpleasant
ស្រួង	S7	to cause to swell	ស្រួង	S14 bad thoughts, evil person, enemy of the gods
ស្រួង	B49R	to educate, discipline, bring up	ស្រួងកាល	S14 a ghost which walks at night, lives on unclean things, and haunts people
ស្រួង, ស្រួង	/ap/			
ស្រួង	B51	fog		S6 quarrelsome, unpleasant, bad
ស្រួង	S6	unlucky, luckless	ស្រួង	S2 great, magnificent
ស្រួង	S6	to forgive		S11 name of the 11th lunar month
ស្រួង	S6	to pardon, to forgive	ស្រួង	B12 intimate or derogatory prefix
ស្រួង	/a'phi'/			
ស្រួង	S9	extreme, high, very	ស្រួង	B6 this one
ស្រួង	S9	a high ranking person, nation, family, lineage	ស្រួង	S6 you (intimate or contemptuous)
ស្រួង	S15	coronation, a ceremony (royal) honoring a new Buddha image	ស្រួង	S15 to miss out, give up on
ស្រួង	S10	inhumane	ស្រួង	S14 to feel bad and not want to meet someone
ស្រួង	B1	to be happy, glad	ស្រួង	S14 to feel bad, humiliated, have hurt feelings
ស្រួង	B1	thank you	ស្រួង	S6 characteristic, distinctive mean
ស្រួង	/ariyé'th.óa/			
ស្រួង	S9	civilization	ស្រួង	B46 air
ស្រួង	S9	civilized country (lit.)	ស្រួង	S3 airline (formal)
ស្រួង	S5	civilized country	ស្រួង	S5 god of the air
ស្រួង	B8	finished, run out, be out of, run down, be used up, all of, entirely	ស្រួង	S3 airplane (formal)
ស្រួង	B14	tired	ស្រួង	S3 airport (formal)
ស្រួង	S11	to give up (stop hoping), to be satisfied	ស្រួង	B17 unattractive, bad
ស្រួង	S10	completely gone	ស្រួង	B35 a battery
				B57 Southeast (lit.)
				S6 to be dependent on, to rely on

អាច	B17	to be able	អាមេរិក	B6	America
អាចវិយ (H)	/aachere'ye'/?/	S11 teacher	អាឡ	(H) S7	to come
អាចវិយភិទ	/aachere'yoviat'/?/	S11 philosophy of the teacher	អាឡ	B8	age, years, time, from birth
អាចារ្យ	S1	teach, professor, official in a wat; performer of certain traditional rituals	អាឡប្រុស	B8	how old are you?
អាជីវកម្ម	S3	a living, subsistence	អាឡស៊ីវិក	S9	lifetime, life span
អាថ៌	S12	variant of អាត្មា matter, explanation, translation, result	អាទក្ខ	(H) S5	kind of guardian, spirit
អាណា (H)	S6	law, power	អាទម្មណ៍	S12	impression; thought, contemplation
អាណាវិទ្យា	S10	subject territory	អាទម្មណ៍	S2	impression
អាណាចក្រ	S8	realm, domain, territory of a state	អាទក្ខ	(H) S5	vegetation, plants, (literary)
អាណានិគម	S6	colony	អាទក្ខអាទក្ខវិទ្យា	S5	god that cares for the forests (literary)
អាណានិគមនិយម	S6	colonialism	អាស័យ	S5	a place (literary)
អាណាព្យាបាល	S10	protectorate	អាស័យវិទ្យា	B42	to be busy with, busy at
អាណាព្យាបាលភាព	S10	protection	អាវ	B16	coat, upper garment, shirt
អាណិក (H)	S10	foreign, alien	អាវ	B16	raincoat
អាណិកជន	S10	resident, alien	អាវ	B23	undershirt, T-shirt
អាណិត	S7	to pity, to feel sorry for	អាវ	B51	weapon
អាណាច	S14	that one (colle-qual)	អាវកាត	B20L	lawyer
អាត្មា	S15	self, I, me (used by monks)	អាវកាត	S12	emergency (adj. or n.), urgent
អាត្មាភាព	S12	I, me (used by monks)	អាវកាត	B20	cholera
អាទិត្យ	B17	week; sun.	អាត្មា	S11	name of the 8th lunar month
អាទិត្យក្រោយ	B5	next week	អាត្មាវិទ្យា	B41	Asia
អាទិត្យមុន	B13	last week	អាត្មាវិទ្យា	B20	aspirin
អាទិពេល	S2	god	អាត្មាវិទ្យា	S5	to depend on; to eat
អាទ	B7	to read	អាត្មាវិទ្យាវិទ្យា		for that reason
អាទ	S13	to be ill (clerical)	អាហារ	B2R	food
អាពាហ៍ពិពាហ៍	S7	marriage (formal)	អាហារមូលនិធិ	S1	scholarship, fellowship (formal)
អាថ៌	S4	how, what's it like	អាហារមូលនិធិ	S11	food (literary)

អាណាចក្រតាបស	/aalaara'taaboh/	ទ្រង់ទ្រាយ	S12	serious (formal), criminal
	S11 a stage of asceticism involving deprivation of food	ទន្ទឹម	S10	Oudong (former Cambodian capital)
ឥណ្ឌា	S11	ឥណ្ឌា	B28	to press (clothes)
ឥណ្ឌូចិន	B57	ឥណ្ឌូចិន	B28	to set or curl hair
ឥត	B35	ទន្ទឹម	S14	high, exalted, good
ឥតមាន	B35	ទន្ទឹមសេដ្ឋី		general (mil.)
ឥតសង្ឃឹ	S14	ទន្ទឹម	S3	North (literary)
	S14 emphatic negative: not...in any way	ទន្ទឹមនិកាយ	/udoni'kay/	S11 the Northern sect
ឥទ្ធិ	(H) S8	ទន្ទឹមទន្ទឹម	S7	well-to-do, important, wealthy
	power, progress, success, very good	ទឹក	S11	water (literary)
ឥទ្ធិពល	S8	ទឹកតាបស	/u'te'ka'taaboh/	S11 a stage of asceticism involving deprivation of water
ឥស្សរជន	S9			
ឥត	S4			
	S4 Umm (indicates indecision)	ទំនាបរស	B44	example
ឥ (= ឥ)	B2	ទំនិស	S13	to dedicate (literary)
ឥក្រឹត...	S2			
ឥដ្ឋី	S14	ទំនាបរស	/u'pa'koo/	S1 help, aid
ឥដ្ឋី	S7			
ឥដ្ឋី (= សដ្ឋី)	S12	ទំនាប	S4	suppose that...
ឥដ្ឋី (= សដ្ឋី)	S12	ទំនាបភ័យ	B35L	obstacle, challenge
ឥដ្ឋីសាសនា	S2			
ឥដ្ឋីស	B11	ទំនាប្បាយ (= ទំនាប្បាយ)	S11	a teacher of morals scripture and laws
	things, goods, merchandise, object			
ឥណ្ឌូសាត	S3	ទំនាប	S6	trick
ឥណ្ឌូសាត	S9	ទំនាបក	S14	layman
	a teacher of sacred matters	ទំនាបនិកា	S14	laywoman
ឥណ្ឌូសាត	S2	ទំនាប (= ទំនាប)	B55R	firewood
	at all	ទំនាប	S5	drug, medicine (literary)
ឥឡូវ	B3	ទំនាបស័យ	S5	dispensary
ឥឡូវនេះ	B3	ទំនាប	B30	May
ឥឡូវត្រឹមត្រូវ	B3	ទំនាប្បាយ	B35	industrious, hard working
ឥណ្ឌូសាត	/ikethak/			
	S14	ទំនាប្បាយ + verb (or adj.)		
	S14 impressive and well attended (used of religious ceremonies)			
ឥរ៉ុប	S3			
	Europe			

ទស្សនាវិស័យ	S5	to be sick frequently	នរ	S2	one (Sanskrit number)
ស្នាក់នៅ	B10	hotel	នគរាគមន៍	S2	unity
ស្នូល	S6	intimate or familiar address form for younger sibling or for one's wife or girl-friend	នគរាស្រ័យ នគរសណ្ឋាន នគរសង្គម	S15	independent
ស្រូប	B42L	to pull, tow, drag, repossess, to put a lien on, to take collateral in payment of debt	នគរទ្រុឌ	B49	uniform
ស្រួល	S14	crowded, filled with people	នស	B54	ambassador plenipotentiary
ស្រួល	S6	to brag, boast	នសៗ	S13	his excellency, your excellency
ស្រួល	S6	to brag, boast	នស	S14	automatically, by oneself
ស្រួល	S7	food or air gets caught in the esophagus, sluggish (machine)	នស	S1	you (familiar, intimate)
ស្រី	S6	yes (very familiar)	នស	S1	you (familiar)
ស្រី	S12	to be concerned, to pay attention, to be interested in	នស	S5	I, me (familiar)
ស្រី	S12	to be shy	នស	S6	to approach
ស្រី	B55	helicopter	នស	B46	opportunity, occasion
ស្រី	S10	Spanish	នស	S7	to bend down, bow, bend over
ស្រី	S7	question marker (represents fast speech pronunciation)	នស	S7	to embrace
ស្រី	B2	at, as for, regarding	នស	B6	to allow, give, for
ស្រី	B2	where?	នស	B7	so that, e.g., ថា ទិញឱ្យសំឡេង ទិញ ទិញ ទិញ say it a little louder
ស្រី	B54	what do you mean ...?	នស	B51	to tip off
ស្រី	B45C	there (spoken usage)	នស	B28	to lend
ស្រី	B11	other, various others	នស	S15	to give permission
ស្រី	S10	far	នស	B29	as long as, provided that
ស្រី	B14R	as for ...	នស	S14	to say ភាសា
			នស	B27	so that it will be finished
			នស	S9	completely
			នស	S7	body (poetic)
			នស	/oatyiar/	
			នស	S11	garden, park (royal)
			នស	B27L	father (short for ឪពុក)
			នស	B8	father
			នស	B18	father-in-law

ឪពុកចាស់	B18	uncle (older than one's parents)	អ្នកណា	B2	who?	
ឪពុកម្តាយ	B18	uncle (younger than one's parents)	អ្នកនា	S4	patriarch	
ឪពុកម្តាយ	B8	parents	អ្នកទូក	B54	diplomat	
អ្នក	B44	to row (a boat)	អ្នកទោស	B37L	convict, prisoner, criminal, guilty person	
អ្នកទូក	B44	to row	អ្នកធំ	B14L	big shot, VIP	
អ្នកទូក	S15	to row boats, name of a holiday in honor of the beginning of the flood season	អ្នកនិពន្ធ	S1	author, writer (formal)	
...	B18	address and intimate reference form for aunt or uncle older than one's parents	អ្នកតែងតាំង	B44	fisherman	
អំណរ (<អរ)	S13	gladness	អ្នកនាំការ	B55	messenger	
អំណាច	B25	power	អ្នកលក់	B30R	servant, waiter, waitress	
អំណោយ (<អីយ)	S13	gift	អ្នកប្រឆាំង	/né° prac/	S11	thinker, scholar
អំបាញ់មិញ	B45C	a moment ago, just then	អ្នកជំរុំនគ្រោះភ័យ	S10	adventurer	
អំបូរ	S9	family, lineage, class	អ្នកជំរុញការងារ	S10	missionary	
អំពាវ	S13	to appeal	អ្នកស្រុក	B47	refuge	
អំពាវនាវ (នាវ) RC	S13	to appeal, ask	អ្នកមាន	B26L	rich person, the rich	
អំពី	B58	about, from, concerning	អ្នកមានគុណ	S1	someone to whom a debt of gratitude is owed	
អំពី	S8	act, deed	អ្នកម្តាយ	S7	mother (respectful address form)	
អាំង	B33	to bake, broil, roast	អ្នកស្រុក	S8	the people, the villager	
អ្នក	B8	you the one who ..., -er	អ្នកស្រុកស្រី	B24	farmer, peasant, country person	
អ្នកកាន់ស្ករ	B56	treasurer, cashier	អ្នកឯង	B27L	you (impersonal, non-formal)	
អ្នកគ្រូ	B1	(woman) teacher	អ្វី?	B2	what?	
អ្នកចែករ	B34R	farmer (not rice)	អ្វីៗ	S5	and the like, etc.	
អ្នកជាតិសិលា	S2	nationalist, name of a magazine before the overthrow of Sihanouk	អ្វីៗក៏ដូចជា	S4	what not; watchamacallik	
អ្នកជិតខាង	B14L	neighbor	អ្វី... ក៏ដូច្នោះ	B18	why so...? how...?	

BEST COPY AVAILABLE

**FSI Language Publications Available from
Superintendent of Documents
Washington, D.C. 20402**

BASIC COURSES

*Amharic	(Units 1-50)	\$4.75	*Vietnamese	(Vol. I)	\$3.40
*Amharic	(Units 51-60)	\$4.60	*Vietnamese	(Vol. II)	\$2.95
*Cambodian	(Units 1-45)	\$3.85	*Yoruba	(Units 1-49)	\$3.70
*Cambodian	(Units 46-90)	\$3.25			
*Cantonese	(Units 1-15)	\$3.50	Adapting and Writing Language		
*Cantonese	(Units 16-30)	\$3.50	Lessons		\$3.95
*Chinyanja	(Units 1-63)	\$3.75	Contemporary Cambodian:		
*French	(Units 1-12)	\$3.00	Grammatical Sketch		\$1.50
*French	(Units 13-24)	\$3.45	Contemporary Cambodian:		
*Fula	(Units 1-40)	\$4.20	Introduction		\$5.40
*German	(Units 1-12)	\$3.45	Contemporary Cambodian: The Land		
*German	(Units 13-24)	\$3.35	and the Economy		\$3.70
*Greek	(Vol. I)	\$3.25	Contemporary Cambodian:		
*Greek	(Vol. II)	\$2.10	Political Institutions (forthcoming)		
*Greek	(Vol. III)	\$2.55	*Finnish Graded Reader		\$7.00
*Hebrew	(Units 1-40)	\$5.05	French Supplementary Exercises		\$6.15
*Hungarian	(Units 1-12)	\$2.60	*From Spanish to Portuguese		\$1.35
*Hungarian	(Units 13-24)	\$3.05	*German: A Programmed Intro-		
*Kirundi	(Units 1-30)	\$4.80	duction		\$5.30
*Kituba	(Units 1-35)	\$4.15	Hindi - An Active Introduction		\$1.50
*Korean	(Vol. I)	\$5.45	*Hungarian Reader		\$5.80
*Korean	(Vol. II)	\$4.65	Indonesian Newspaper Reader		\$3.10
Lao	(Vol. I)	\$4.00	*Levantine Arabic: Introduction		
Lao	(Vol. II)	\$3.35	to Pronunciation		\$1.40
*Lingala	(Units 1-24)	\$3.35	Luganda Pretraining Program		\$2.95
*Luganda	(Lessons 1-94)	\$3.95	Modern Written Arabic		\$4.40
*More	(Units 1-48)	\$3.30	Russian: An Active Introduction		\$2.10
*Serbo-Croatian	(Units 1-25)	\$6.10	*Spanish Programmatic Course		
*Serbo-Croatian	(Units 26-50)	\$5.90	(Instructor's Manual-Vol. I)		\$1.60
*Shona	(Units 1-49)	\$4.40	*Spanish Programmatic Course		
*Spanish	(Units 1-15)	\$5.90	(Student Workbook-Vol. I)		\$3.90
*Spanish	(Units 16-30)	\$5.90	*Spanish Programmatic Course		
*Spanish	(Units 31-45)	\$5.85	(Instructor's Manual-Vol. II)		\$1.20
*Spanish	(Units 46-55)	\$4.20	*Spanish Programmatic Course		
*Swahili	(Units 1-150)	\$5.05	(Student Workbook-Vol. II)		\$5.95
*Thai	(Units 1-20)	\$4.30	*Swahili General Conversation		\$1.80
*Thai	(Units 21-40)	\$4.25	*Swahili Geography		\$1.55
*Turkish	(Units 1-30)	\$5.75	Turkish Graded Reader		\$3.10
Turkish	(Units 31-50)	\$3.85	Vietnamese Familiarization Course		\$2.35
*Twi	(Units 1-20)	\$2.30	*Yoruba Intermediate Texts		\$2.50

Supplies of all publications listed are limited, and prices are subject to change without advance notice. Rules require remittance in advance of shipment. Check or money order should be made payable to the Superintendent of Documents. Postage stamps and foreign money are not acceptable.

*Tape recordings to accompany these courses are available for purchase from the Sales Branch, National Audiovisual Center (GSA), Washington, D.C. 20409.